MALÁ

ENCYKLOPEDIE

NAUK.

NÁKLADEM ČESKÉHO MUSEUM

Díl VIII.

DAN. SLOBODY

ROSTLINICTVÍ.

W PRAZE.

V KOMMISSI U ŘIVNÁČE.

1852.

TISK K. JEŘÁBKOVÉ, VEDENÍM J. HLAVÁČKA.

MALÁ
ENCYKLOPEDIE
NAUK.

NÁKLADEM ČESKÉHO MUSEUM.

Díl VIII.

D. SLOBODY ROSTLINNICTVÍ.

V PRAZE.

V KOMMISSÍ U FR. ŘIVNÁČE.

1852.

ROSTLINNICTVÍ,

ČILI

TLIN

ÉHO

for

Mora

Empi

Botany.

A guide

for an easy naming of plants native in Bohemia, Moravia and other countries of the Austrian Empire.

ROSTLINNICTVÍ,

ČILI

Návod

K SNADNÉMU URČENÍ A POJMENOVÁNÍ ROSTLIN
V ČECHÁCH, MORAVĚ A JINÝCH ZEMÍCH RAKOUSKÉHO
MOCNÁŘSTVÍ DOMÁCÍCH.

SEPSAL

DANIEL SLOBODA.

Spisů musejních číslo XLII.

V PRAZE.

V KOMMISSÍ U FR. ŘIVNÁČE.

1852.

Obsah.

Předmluva.

Před několika roky náhodou přišla mi do rukou knížka německá: „Anleitung, die im mittleren und nördlichen Deutschland wildwachsenden Pflanzen auf eine leichte und sichere Weise durch eigene Untersuchung zu bestimmen. Von P. F. Cürie. Kittlitz in der Oberlausitz, 1840“ i vida její praktickou užitečnosť chtěl jsem ji nejprvé jen prostě do češtiny převésti, ježto něco podobného u nás ještě jsme neměli. Rostlinář Páně Preslův nebyl všem přístupný, a mimo to pojednávaje o rostlinách přede vším v ohledu na jejich rolnický, hospodářský, obchodnický užitek, musel mnohé ač pospolité, však méně v tomto ohledu důležité rostliny opominuti. To samo platí o nejnovějším jeho důkladném díle „Všeobecný Rostlinopis (1846).“ A mnohý milovník i pozorovatel přírody vida na suchých cestách, výletech, procházkách, zábavách nějakou neobyčejnou, zvláštní neb jakoukoli rostlinu, snadno se táže: jakž asi tato květina, tento strom se jmenuje, a nemá nikoho, kdoby ho poučil. Potřebnosť tedy spisu, jenžby nedostatku tomuto vyhověti mohl, jest patrná. Spis přítomný není vlastně žádnou soustavou, neváže se na žádnou soustavu, ale sestaven jsa

dle tak nazvaného návodu rozborného bude každému začátečníku, jak doufám, prospěšný a vhodný. Jeho hlavní účel jest, v dichotomickém rozbírání podobných sobě rostlin známky jejich přísně proti sobě stavěti, tak aby i méně zběhlý pro tu neb onu se rozhodnouti musel. Svrchu připomenutá knížka rozbírá rostliny prostředního a severního Německa, a zahrnuje v 589 rodech ne zúplna 2000 druhů. Já chtěje okres její rozšířiti a obzvláště našim krajům a potřebám přiměřeně srovnati, přijal jsem do přítomného spisu všecky rostliny v rakouském mocnářství rostoucí, použiv také Schultesovy Flory rakouské, čímž se stalo, že dílo na 660 rodův a výše 3000 druhův vzrostlo. Z tajnosnubstva jsou zde jen vyšší řády uvedeny. Ostatně co se českého názvosloví týče, to už pilnou a důkladnou prací v P. Preslově Rostlináři sebráno a ustáleno jest. Jmena rostlin nová jsem netvořil. Kterákoliv jmena se s Preslovými nesrovnávají, jsou z lidu vzata.

D. Sloboda.

Úvod.

I. Ústrojnosť rostlin.

Vysvětlení názvů obecných, v tomto spisu se nalezajících.

§. 1. Při rostlinách následující více méně podstatné částky povážiti dlužno: kořen, peň a ratolesti, listy, okvětí a květenství, plemenidla, plod, oděv neb povrchnosť rostlin.

1. Kořen.

§. 2. Kořen jmenuje se ta částka rostliny vůbec, která do země vniká, dílem za podporu rostlině sloužíc, dílem potravu do sebe ssajíc. Jest pak *hliznatý* (bambulinatý) jako při zemčatech; *cibulatý*, složený z mnoha šupin, z nichž jedna v druhé leží; *vřetenovitý* jako při mrkvi; *řípovitý*; *vlásenitý*, když se ve mnohé větevky, *vláseníčka* roztracuje; peňovitý, jako u křenu, a t. d. Co do trvání jest kořen *letní* (jarní), který přes léto trvá; *ozimý* (roční), zimu a léto trvající; *obroční*, každoročně se obnovující; *dvou-tříroční*; *mnoholetý* (vytrvalý). V tomto pádu začasté jest *plazivý*, když výhonky žene, z jejíchž kolének sem a tam mrcásky vynikají; vlastně *kořenivý*, když z článkův kořeny vypouští.

2. Peň.

§. 3. Peň jest pokračování kořene, a jest tím nad zemí, co kořen pod zemí, rozkládající se v *ratolesti*, *větve*, konáry. *Kmen* slove peň dřevnatý jako při stromech; *lodyha* (prut) obyčejně tenčší peň, vlastně ale roční peň bylin;

stvol, peň květný přímo z kořene rostoucí, buď nahý buď šupinami oděný, však listů nenesoucí; *stéblo* jest peň oblý, dutý, kloubnatý, jako při travách; *tresť* peň hustý, zřídka prázdný, bezkolenný, k. p. u sítin, šáchorův. Na pni se šetří, zdaliž jest *přímý* neb *obloučnatý*; prut jmenuje se *vztýčený*, když vstupuje přímo vzhůru, byť i křivolaký byl; *vstávavý* neb *vstoupavý*, když z počátku po zemi neb nad ní se táhne, pak ale vzhůru se zdvihá; *položený*, když celkem na zemi leží. Někdy stojí květ na prutu vztýčeném, a kořen mimo to vyhání plazivé, listnaté, jalové výrostky, jako u některých jestřabníků, aneb bezlisté *výhonky*, jako při jahodníku. Dále jest peň *oblý* neb *hranatý* neb *smáčknutý*. Peň *trojbočný* má boky ploché a rohy tupé; *trojhranný* boky ploché a rohy ostré; *trojuhelný* boky vyžlabené a rohy buď tupé, buď ostré. Taktéž peň neb prut čtyrhranný, čtyrboký, ačkoli se rozdílu tohoto tak přísně nešetří. Ohledem rozvětvenosti jest peň *větevnatý*; *jednoduchý* neb *prostý*, totiž bez větví; *rozsochatý* neb *vidličnatý*, totiž na dvě panohy rozložený; *rozsochacený*, když se ve dvě větve dělí, z nichžto opět každá vícekáte ve dvé se dělívá.

3. *Listy.*

§. 4. Podstatnou známkou bývá poměr postavení neb vyniknutí listův. Jsouť buď *kořenové* neb *lodyžní* (prutní). Tyto pak hned *vstříční*, protisobní, když dva listy na protivných stranách zrovna proti sobě stojí; hned *přeslenaté*, když více listův proti sobě hvězdmo neb na způsob paprsku vůkol prutu jest postaveno; hned *střídavé*, když jednotlivé hned na této, hned na protivné straně prutu vybíhají; hned *rozstroušené*, rozstracené, když bez jistého pořádku na všech stranách rozpoloženy jsou. Dále jsou listy *dvojčatné*, když dva z téhož bodu podle sebe vyrostají; *svazečné*, vynikají-li množně v způsobu štětky, metlice neb chomáče, jako při chřesti; *růžičkovité*, když hvězdmo v mnohých řadách nad zemí k sobě se shrnují a v *růžičku* se skládají, jako při netřesku a t. d.

§. 5. Vzhledem připevnění k prutu neb oddenku jsou listy buď *řapíkaté* buď *sedivé*, totiž buď v *řapík* se prodlužující, buď bez řapíku. Tyto poslední jsou často *objímavé*, když prut dolejškem svým obkličují; *sbíhavé*, když

z toho místa, z něhož vynikly, dále ještě po prutu přirostle běží, čímž prut *křídlatým* se stává, jako při trubilu a jiných bodlácích. Dolejškem-li větší neb menši díl prutu listy na šíř kolem objímají, působí *pošvu*, jakovýchž spatřujeme na travách a šáchorovitých. Pošva končí se u vrchu, tam kde v čepel listu přechází, obyčejně prohlednou blánou neb mázdrou, *jazýčkem* nazvanou. Pošva jest buď *celá*, nerozčísnutá, jako při šáchorovitých, buď pak na podýl *rozčísnutá*, jako při travách. *Prorostlý* list slove tehdy, když prostředem jeho prut jakoby prostrčený se táhne. To se stává, když kraje objímavého listu, čili úška neb laloky, na protivné straně lodyhy se opět stýkají, aneb když dva vstřícní listy srostly, jako při zimolezu. *Štítovitý* neb *terčovitý* list jest na řapík ne svým dolením koncem, nýbrž středem rubu připevněn, jako při španielské řeřiše.

§. 6. Co se rozdělení listu týče, máme list *nerozdělený*, je-li po kraji buď mělce vřezaný buď cele nedělený; v tomto pádu slove *celý*, *celokrajný*, v onom *zubatý*, jsou-li zuby ostré a stejně od sebe odstávavé; *pilovaný*, když má zuby ostré, přitom však k špici směřující; *vroubovaný*, když jsou zuby tupé a malé; *vyštěrbený* neb *vyhlodaný*, když má nestejné jakoby vykousané zuby. *Vřezaný*, *sestříhaný* vůbec slove list, jehož nářezy jen třetinu jedné polovice dosahují. *Laločnatý* list se nazývá ten, jehož cípy neb laloky jsou přiokrouhlé a v polovic strany jedné zasahují. *Chobotnatý list* má po kraji mělké výkroje, jako při dubovém vidíme. *Klaný* jest tolik co laločnatý, s tím rozdílem, že jsou jeho zuby rovné a trojhranné; *dělený*, rozpoltěný bývá až k střední žíle téměř zastříhaný. *Protisečný* list jest hluboko vřezaný, jeho však cípy žádných zvláštních lístků nepůsobí. Jsou-li cípy tyto čili laloky špicemi na dol srpovitě zehnuté, slove list *kracovitý*, jako obecné pampališky. *Lýrovitý* list jest takový, jehož koneční lalok mnohem větší jest nežli ostatní. *Dřípnatý* list má mnohé, úzké, nepořádné cípy neb *dřípy*. Mělce vřezaný list, jehož obvod na způsob vlny povlovně se zvyšuje a snižuje, žádných však chobotův neb úhlův nepůsobí, slove *vykrajovaný*.

§. 7. Podobou a obvodem jest list *čávkovitý*, téměř všudy stejně široký; *mečovitý*, úzký, poznenáhla ostře kon-

čitý; *šídlovitý*, přímý, silně zašpičatěný; *kopovitý* list jest v středu nejširší a k oběma koncům se do špice sužuje; *vejčitý* list největší má šířku u dolejška, kde se zaokrouhlí; *obdýlný* neb podlouhlý slove vůbec list, jehož délka několikrát více obnáší než šířka; *eliptičný* neb *ovalní* jest list obdýlný, na koncích zaokrouhlený, u prostřed nejširší; *klínovitý* jest na konci široký, k dolejšku súžený; *kopišťovitý* u vrchu přiokrouhlý, a k dolejšku náhle súžený; *srdčitý* má buď veskrz podobu srdce, buď jest jen u řapíku ve dva okrouhlé ušty rozdělený, ve špici však ostrou se končí; *ledvinitý* list jest u řapíku srdčitý, ostatně však okrouhlý; *střelovitý* list dolejškem ve dva, s řapíkem rovnoběžné ušty se končí, úšty listu *šípovitého* od řapíku do uhlu odstávají.

§. 8. Co se konce neb špice listu dotýče, rozeznáváme list *špičatý*, jehož obvod bez změny směru svého stejně v špici se do uhla končí, od *zákončitého*, jehož okrouhlý obvod najednou v špici se vytahuje. *Vyříznutý* list má na konci ostrý kout, čímž se od *vykrouženého* rozeznává, jehož výkroj velmi mělký jest. *Ostnitý* list, jehož střední žíla odstouple v osten vybíhá, což jinak i při tupém neb i vykrouženém listu místa míti může. *Hrot* jest špice přímá, tuhá a krátká.

§. *9.* *Složený* list sestává z několika patrně od sebe rozdělených lístků, jako k. p. při čilimníku, vikvi a t. d. Naproti tomu *prostý*, *jednoduchý* slove list, jehož lístky srostlé jsou, aneb který nemá žádných částek. Nejobyčejnější tvary složených listů jsou tyto: *trojený* jako při jeteli; *dvojený*, ze dvou lístků na konci řapíku sestávající, jako při konopí, divokém kaštanu; *znožený* jest list sochatý hned od řapíka, a podél vnitřních boků listových ještě menší lístky sřáděny jsou, n. p. při čemeřici. *Speřený* list má po obou stranách řapíka různé *lístky*, jako při růži, jesenu; *dvojspeřený* jest list, jsou-li i lístky opět speřené, čímž povstalé lístky *lístečky* slovou; *trojspeřený* list má již i lístečky speřené, jejichž částečky *pérka* se nazývají. V této případnosti jest jen dolejšek listu dvoj- neb víckrát speřený, k vrchu se složitost tato umenšuje, tak že hořejšek často jen protisečný bývá. Listy okoličnatých a kapradovitých rostlin poskytují tvary takovéto složitosti. *Polospeřený* list

jest na dolejšku prostě speřený, na hořejšku však protisečný. Lístky speřených listů jsou buď vstříčné *(protispeřené)*, buď střídavé *(lichospeřené)*; dvé vstříčných listů slove *jařmo*, odtud list *čtvero-paterojařmý* a t. d.

§. 10. Listy, které blízko květu se nalezají, a od jiných buď tvarem, buď velikostí, buď i barvou se dělí, a často jen šupiny jsou, jmenují se *listeny*. U spodu řapíka listního, po obou jeho stranách nalezají se často sedavé *lístky*, *palisty* zvané, nezřídka z části s řapíkem srostlé. Takových viděti na hrachu, více vrbách, i povstávají často porozšířením objímavé nožky. U rdesnovitých jsou tyto palisty vespolek srostlé v mázdřitou pošvu, již nazýváme *botkou.*

4. *Okvětí.*

§. 11. Nejvíce do očí svými často rozmanitými barvami bijící, ač právě ne podstatná částka květu jmenuje se *koruna.* Jest pak *mnoholupenná* aneb *prostolupenná*, když z více osobitných, nespojených, obyčejně barevných *lupenů* složena jest, jako při růži, hřebíčku; *srostlá* neb *jednolupenná*, když lupeny tyto buď celkem buď jen na dolejšku srostlé jsou, jako při svlaku, zvonci. Poněvadž pak spojenosť těchto lupenů není všudy na první pohled patrna, jako při rozrazilu, vrbině, drchničce: tedy při zpytování dlužno dobrý na to ohled vzíti, aby se věděti mohlo, do kterého ze dvou těchto pádů rostlina patří, poněvadž to při určování rostlin důležito jest. Nesáhá-li rozdělenosť lupenů neb uštů přes polovici koruny, tedy se jmenuje dle počtu oněch *dvoj- troj-víceklaná* koruna; pakli ona téměř až na dno dosáhá, slove koruna *čtyr- pěti- vícedílnou.*

Jsou-li lupeny neb ušty stejné, hvězdmo rozložené, aneb střídají-li se stejné s nestejnými, nazývá se koruna *pravidelná.* Tvary koruny *nepravidelné* vidíme při všech *motýlovitých*, *pyskatých*, *tlamatých*, *šklebivých*, *vstavačovitých*, *jazyčnatých* (mezi spoluložnými) květech. Koruna pravidelná jest: *rourovitá* čili *trubkovitá*, jenž se na dolejšku trubkou všudy téměř stejně oblou končí, jako při podlískách u spoluložných; *řepicovitá*, je-li pokraj její plochý, rozetřený; *nálevkovitá*, jejíž trubka zponenáhla v široký kraj se rozšiřuje, jako při svlaku, tabáku, durmanu; *kru-*

hovitá neb *kolovitá*, tolik co řepicovatá, s tím však rozdílem, že její trubka jest velmi krátká neb žádná, k. p. při boráku, divizny; koruny *zvonkovitá*, *baňkovitá*, *číšovitá*, *pohárovitá*, vysvětlují se samy sebou.

§. 12. Koruna jest zevnitř obestřena vnějším okvětním kruhem, totiž *kalichem*, jenž před rozkvětem korunu co puk v sobě zavírá a obyčejně zelený bývá. U mnohých květin není kalicha, jako u lilie, tulipánu. Častokrát zdá se, že kalich chybí, ač tomu tak není, poněvadž jako při máku hned při rozkvětu odpadává. Mnohé květiny mají dvojnásobný kalich, kdežto pak vnější slove *kalíšek*, jakový vidíme při slezu, vřesu atd. Kalich stojí těsně pod korunou, čímž se různí od *toulce*, jenž od květu trochu vzdálen jest a často více květův i se stopkami v sobě uzavírá, jako při česneku, a od *obalu* při okoličnatých (viz níže 26).

§. 13. U mnohých chybí koruna a nachází se toliko kalich, jako při špenátu, kopřivě. Někdy není na mnohých rostlinách ani koruny ani kalichu, jako při jesenu, okřehku a t. d. Často nesnadno je rozeznati, zdali to, co před očima máme, kalich jest či koruna, a proto nejen v tomto pádu, ale i vůbec, když buď samotný kalich, buď samotná koruna se nalezá, užíváme názvu *okvětí* v užším smyslu. Někteří okvětí takovéto jednoduché prostě jen kalichem jmenují. Rostliny s jednoduchým okvětím slovou *nedokonalé* neb *jednoobalné*.

§. 14. Zvláštní uspořádání mají *spoluložné* rostliny, k. p. slunečnice, salát, podběl, rmen. Zde jest to, co se prvnímu pohledu jako jediný květ představuje, při bedlivějším ohledání vlastně z mnoha drobných kvítků složený strboul úborem nazvaný, z nichž každé má své tyčinky, neb čnělky a plody, neb oboje. Všecka tato kvítka jsou společným kalichem čili *zákrovem* zastřeny; často bývá i vnější ještě menší kalich, jmenovaný *zákrovеček*. Kvítka tato jsou nahromaděna na dnu zákrovu *ježle* zvaném, ničím nejsouce sice od sebe rozdělena; však předce častěji šupinkami *(plevami)* proměšena, jako při slunečnici, řebříčku. Ježle mnohých bodláků místo snětí poseto jest chloupky. Kvítka tato jsou často dvojí, jako při sedmikráse, hvězdníku, slunečnici: zde prostředek z *rourovitých* kvítkův složený nazývá se *terč*

kraj však, sestávající z kostův *jazyčnatých*, *paprsek* slove. U jedněch jsou všecky rourkovité, u jiných opět všecky jazykovité. U trubkovitých patrně viděti 5klanou trubkovitou korunku, stojící nad vaječníkem. Dvojklaná čnělkační obyčejně z koruny, objata jsouc 5 tyčinkami, jejichžto prašníky v trubku jsou srostlé. Paprskovité mají obyčejně čnělky i semeníky, žádných však prašníkův. Kde jsou ale všecky kvítky jazyčnaté, jako při čekance, salátu, tam i prašníkův neschází. Jsou též spoluložné rostliny, jejichžto prašníky nejsou srostlé, jako u chrastavce: tyto však patří k jiné čeledi. Na plodu spoluložného květu nejčastěji nalezají se chlupy neb mázdřitá korunka, které zovou se *chmýrem* (čmýrem). Jest pak chmýr *větvitý*; *pérovitý*, jsou-li chloupky jako pýrko menšími chloupky opatřené; *šupinovitý*; *mázdrovitý* atd. Čmýr sedí buď zrovna na semeníku, buď jest stopkou podepřený, jako při smetance; dá se pak nejlépe při zrajícím plodu (nažce) pozorovati.

§. 15. Zvláštního uvážení zasluhuje květ trav. Okvětí trav skládá se z šupin po páru stojících. Sestavá-li kvítek ze 2 párův, tedy vnější považují se za kalich a slovou *plevy*, vnitřní pak za korunu, a nazývají se *lupinky* nebo *hašpany* (pluchy). Oboje, plevy i lupinky, podstaty jsou stejné. Každý kvítek obestřen jest dvěma lupinkama, z nichž jedna *hořejší* a druhá vstříční *dolejší* slove. Hořejší lupinka bývá útlejší, čašto menší než dolejší, často i okrajem této zastřená. Jeden pár plev často i více kvítků uzavírá, což *kláskem* se nazývá; ano i jediný plevami opatřený kvítek klásek slove. Někdy se skládá okvětí ze 3 párů klapek, z nichž dvě vnitřní lupinky, a jedna vnější plevy jsou, jako při voňavce, lesknici. Lupinky a plevy často opatřeny jsou *osinou*, kteráž je buď *spodeční*, buď *hřbetní*, buď *podkoneční*, buď *koneční*. Klasy obilní známé toho příklady dávají. Při šachorovitých, které též ku travám v širším smyslu přináležejí, stojí kvítky v klasech neb hlavách, které z šupin čili plev střechovitě neb dvouřadně sřaděných sestávají: pod každou plevou nalezá se jediný kvítek, žádného jiného okvětí neb obalu nemající.

5. *Plemenidla.*

§. 16. Nejpodstatnější částky rostliny a květu jsou ty,

které slouží k vyvinutí plodu a semene. Na *vaječníku* (semeníku) stojí obyčejně *čnělka* neb *strmělka* v podobě nitky neb sloupka, aneb i více čnělek podle sebe. Hořejší, konec čnělky jest často knoflíčkem neb hlavičkou opatřený aneb jest rozeklaný, ovlášený, neb jinak znamenaný. Hořejší tento díl čnělky jmenuje se *blizna*; je-li čnělka klaná, jest tedy více blizen, což však dlužno od toho pádu rozeznati, kdyby více docela různých čnělek bylo. Někdy čnělka chybí, a blizny sedí na vaječníku, jako při tulipánu, máku; blizna však nechybí nikdy, byť i prostému oku neviditelna byla, jako při bramboříku. Ona jest ústroj, jehož pomocí pyl prašníkový zúrodnivě na plod působí. V některých pádech sedí blizna na boku čnělky, jako u kosatce. Vaječník, čnělka a blizna slovou v jedno *pestík*.

§. 17. Vůkol pestíku neb čnělky, mezi touto a okvětím, aneb na lupeny přirostlé nalezají se obyčejně *tyčinky*, jejichž podstatné částky jsou *prašníky*. Tyto vysýpají v čas květení svůj *pyl* (prášek) na bliznu, čímž semeník zúrodněn bývá, totiž stává se možné, že plod až k úplné zralosti dospěje. Prašník jest obyčejně na konci *nitky* upevněn. Tyčinky stojí buď pod semeníkem na dně koruny umístěny, a slovou *podplodné*; buď vůkol něho na lupenech, a jmenují se *obplodné*; buď ze samého semeníka vyrostají, a nazývají se *nadplodné*. Obplodné tyčinky jsou zase buď *nákorunní*, jestli na lupenech koruny, neb *nákališné*, jestli na lupenech kalicha umístěny jsou. Buď jsou nitky srostlé a květy slovou *spojenonitné*, působíce takto jeden neb více *svazků* čili trubek, na nichž jednotlivé prašníky jest rozeznati, jako při slezu, motýlovitých; anebo nitky jsou volné, prašníky však srostlé, a nazývají se květy *srostloprašničné*, jako při okurkách, violce, lilku, spoluložných. Při vstavačovitých sedí prašníky a blizna na zvláštním *sloupci*, jenž se nad semeníkem pne a spolu čnělku působí.

§. 18. U nejmnožších rostlin nalezají se i tyčinky i čnělky pospolu, a takové se jmenují *obojaké* neb *dvouspolné*. Jsou ale i takové, kde jedny květy mají jen tyčinky, jiné opět jen čnělky. Onyno se jmenují *samčí*, tyto *samičí* květy; stav pak tento *různopohlaví* se nazývá. Příklady toho máme na konopích, okurkách, smrku, vrbě a jiných lesních stromech. Při těchto posledních samčí a

někdy i samičí květy působí *jehnědy*. Skládá se pak jehněda neb kočička z mnohých na společné stopce skupených květův, které místo kalicha neb koruny toliko šupinami jsou zastřeny. Jsou-li při samičích jehnědách *šupiny* tyto tvrdé a dřevnaté, tedy nazývají se *šišky*. Při různopohlavých pozorovati dlužno, zdali samčí a samičí květy na témž pni se nalezají (lísky, kdyně), čili na pněch různých a osobitných (konopě, vrby). Tamty *jednodomé*, tyto *dvojdomé* slovou. Na některých rostlinách nalezají se i obojaké i samčí květy; na jiných opět i obojaké i samičí, — a takové nazývají se *mnohomanželné*. Ústava samčích a samičích květů při některých rostlinách jest velmi od sebe rozdílná, jak to při lísce, chmelu pozorovati můžeme; u jiných rozdíl ten zakládá se v tom, že v jednom dílu květu prašníky, v jiném zase čnělky buď zcela chybí, buď nedokonalé a zakrpělé se nalezají.

6. Plod.

§. 19. Budoucí ovoce, totiž již v květu patrný zárod plodu, jmenuje se *vaječník* (semeník), na jehož položení a ústrojí zvláštní ohled se bere. Dá se on obyčejně lépe po odkvětu skoumati. Vaječník stojí často svobodně a volně uvnitř kalicha neb koruny, t. j. není srostlý po stranách ani s kalichem ani s korunou, takže bez ublížení částkám jiným vyňat býti může, jako při tulipánu, máku, hřebíčku. Často ale stojí pod kalichem, vlastně pod kalichovými cípy, které z hořejšího jeho okraje vynikají, takže hořejší díl vaječníka dno kalicha neb koruny působí, jako při jabloni, hrušce, růži. Zde stojí vaječník vlastně též v kalichu, jest však s ním srostlý (kalichem obrostlý), takže jen hořejší díl kalicha a úšty jeho naděň vynikají. Tento čnějící díl kalicha jest někdy tuze malý a nepatrný, často mizí docela, jako při svízeli, dřínu a mnohých okoličnatých. Někdy jen polovice vaječníka svobodně ční z kalichu, s jehož zpodem dolejší část vaječníka jest srostlá. Na jabkách a hruškách jsou ještě známky kalicha na hořejším konci jejich, a jest patrno, že se ovoce pod okvětím vyvinulo. Na jahodách a malinách jest to naopak. V tomto tedy případu slove vaječník *nadobalný*, v onom pak *podobalný*, t. j. buď nad obalem neb okvětím, buď pod ním stojící. Dále jest ve

květu buď jeden buď více patrně od sebe rozdělených vaječníkův; v tomto případu jsou jednotlivé vaječníky obyčejně velmi malé, hustě stojící. Někdy jsou v havu skupené, jako u pryskyřníků. Při malinách a jahodách, každé to zrnečko neb jadérko, z jakových jahoda sestává, již ve květu musí za jednotlivý semeníček považováno býti: šťávnatý a dužný onen díl slouží jim vlastně jen za lože.

§. 20. Podstatný díl plodu jest *jádro* neb *semeno*. Dospělé a dokonalé jádro skládá se z *kořínka*, *pérka* a *děloh*, kteréžto částky při klíčení semene patrné jsou, ježto se kel neb kořínek do země, a pérko (budoucí peň) vzhůru obrací. Dělohy při vzejití jádra, v způsobu tlustých listů nejprv viditelné, uzavírají pérko, brzo ale odpadají, jak mile se toto dále vyvinulo. Kel má při sobě neb vůkol sebe často i *bílek*, a jest s ním jednou neb více kožkami obtažený. Semena vnější takouto kožkou těsně otočená, slovou *nažky*. Je-li kožka tato tvrdá, byť i ne vždy dřevnatá, tedy povstává *tvrdka* (ořech, oříšek), jako vidíme při boráku, hluchavce, kamejce. Jmenují se pak nažky naproti oněm, které v schránce nějaké skryty jsou, jako hrách v lusku, jádro v jablku. Schránka taková chová obyčejně více semen, jsouc často *přehrádkami* ve více *pouzder* přepažena.

§. 21. Suchá, nikoli dužná schránka jmenuje se též vůbec *tobolka*. Tato v čas zralosti často sama od sebe rozpukne se několika *klapkami* (chlopněmi), které buď zcela, buď částečně, někdy jen na špici se rozevrou; aneb otevře se *pokryvkou*, jenž vůkol odstane; aneb někola dirkami, jako při hledíku, máku. Někdy i při úplné zralosti zůstane zavřena. Semena jsou v tobolce na rozličný způsob upevněna, buď na podýl *švu* mezi klapkami, buď na zvláštním *sloupci (střední sloupec*, *semenice)*. Je-li tobolka obdýlná, 2klapečná, se semeny na obou švech upevněnými, slove *šešulka* neb *šešulinka*. Tobolka 2klapečná, v níž střídavě na obou klapkách, podýl však jednoho toliko švu, semena připevněna jsou, nazývá se *lusk*. Skládá-li se lusk z článků jednosemenných, jako u vičence, jmenuje se *struk*. *Puška* neb *puštička* je plod kulatý, rovnovážně kolem ve dvé se dělící. *Tobolka* vlastně tak zvaná klapkami hvězdmo rozloženými se puká. *Malvice* neb *bobule* jest dužný, často

kapaličný, holá zrnka uzavírající plod, a působí jeden vaječník, jako brusnice, kalina, hrozny vinné. *Jahoda* naproti tomu skládá se z více obdužných vaječníčkův, jako u jahodníka, maliníka, moruše. *Jablko* chová jádra v mázdřitých pouzdrech, ležících ve středooplodí dužnatém; *marhán* pak v pouzdrech kostnatých jako u mišpulí. *V peckovici*, plodu dužném, vězí *pecka* skládající se ze *skořepin*, jako u slív, třešní. *Ořech* jest plod tvrdý, 2klapečný, kožnatým *obořeším* zastřený.

§. 22. Ústroj plodu poskytuje podstatných známek k rozeznání rodů rostlin, ba při mnohých jsou částky květu tak stejnotvárné, že rozdíl téměř výhradně na plodu spočívá. Tento pád je obyčejný při okoličnatých, křížatých a některých motýlovitých; pročež u takovýchto musí se k zpytování bráti plod ne-li docela zralý, aspoň dostatečně vyvinutý, aby jednotlivé částky jeho bylo rozeznati. Při okoličnatých (kmín, petržel) musí plod tak dalece dospělý býti, aby v jeho příčném průřezu *bílek*, vnitřní prostoru vyplynující, od osemení nebo vnější blány dokonale rozeznati se mohl, poněvadž na tvaru jeho mnoho záleží. Dále při plodu rostlin těchto (okoličnatých) i *prouhy* neb *proužky* uvážení zasluhují, ježto jsou žlábky neb troubky jakési, v nichž se jistý olej, semenům těmto vlastní, odstavuje. Obyčejně prokmitají siličné tyto žlábky skrze vnější kostku v barevné pruty, a pozorují se obzvláště na plochých, křídlatých nažkách. Na příčném průřezu semene spatřují se co barevné punkty. Semena tato, aby dobře pozorována býti mohla, musejí sice dostatečně zrostlá, nevšak seschlá býti. Povypuklá, často křídlatá *žebra* neb *šnorky*, a mezi těmito táhnoucí se *brázdy*, v nichž často ony pruhy leží, malou prací rozeznati se mohou. Dvě čnělky sedí na zvýšeném *sedle* neb *terči*. Dvě nažky dotýkají se spolu svými širšími neb užšími plochami (*břichem*); vnější jejich povrch nazývá se hřbet. V dospělejším stavu, když se rozdělují, viděti, kterak nitkovitou, nejvíce dvojklanou *semenicí* jsou spojeny. Mimo povahu plodu také i na tvar lupenu ohled se béře.

§. 23. Při kapraďovitých sedí plod na rubu vějířů v *hromádkách* rozličným způsobem rozpostavených, záleží

pak v *brašničce* prstenem jakýmsi článkovitým a pružným (*kroužek*, *zpružka* zvaným) obejmuté.

§. 24. Jsou-li na květu kromě tyčinek, čnělek, plodu, koruny a kalichu ještě i jiné nějaké částky, tedy dává se těmto vůbec jméno *medníky*, protože často k odlučování medové šťávy slouží. Ony sestávají někdy jen ze *žlázek* (u tolije čili jednolístku), *jamek* neb důlkův (rebčík), *řas* (lilie), *kroužků* (jilm), *pahrbků* (hledík), *ostroh* neb *rohů* (violka), *šupin* (ostřice, vrba). Neslouží-li částky tyto k odstavování medu, tedy slovou *věnce*, jako vidíme při narcisku, silenkách a jiných.

7. *Květenství.*

§. 25. Kromě vnitřního ústrojí květův i jejich rozpostavení (*květenství*) uvážiti slušno. Obyčejně vynikají květy na témž prutu, na kterém i listy, jsou pak buď stopkou podepřené, buď sedavé t. j. nemají stopek. *Stopka* nese květ, *řapík* podpírá list. Jsou pak květy *úžlabní*, když z dolejšího kouta mezi řapíkem a pněm vyrostají; *koneční*, když na vrcholi lodyhy květou.

§. 26. Rozmanité jsou způsoby květenství. Hrozen povstává, když jednotlivé, stejně dlouhé stopky z rozličných míst tak vynikají, že celek podlouhlou má podobu (hrozen vinný, čilimník). *Kytka* je též hrozen, má však střední stopky delší a tužší, čímž eliptičnou podobu dostává (šeřík). *Lat* (lata) je též hrozen, jehožto stopky mnohokráte jsou rozvětvené, dolejší obyčejně nejdelší, tak že květenství podlouhlé, homolovité vypadá (kukuřice, lipnice, mrvka.) *Klas* máme, když květy vůkol na ose sedí beze stopek, jako vidíme při obilí, lavenduli. *Klásek* vídime při travách, jejichž květy dvouřadně neb osobitně stojí. *Chocholík* slove květenství takové, když dolejší stopky jsou nejdelší, vrh pak plochý neb málo klenutý. *Okolík* povstává, když stopký jednotlivé z téhož bodu aneb konce prutu vyrostají, na p. při prvosence, třešni, pupečníku (hydrocotyle). Nese-li každá stopka místo květu zase menší *okolíček*, tedy máme složený okolík, jako při mrkvě, petrželi, vůbec u větší části ličnatých. Zde často pod okolíkem jest z několika listův složený *obal*, a pod okolíčkem *obalíček*. *Vrcholík* má podobu okolíka s tím rozdílem, že stopky všecky nevynikají z jednoho místa, nepravidelně se rozvětvujíce, ku p. u bezu,

kaliny. *Strboul* (hlava) skládá se z mnohých bezstopečných skupených květů, jako při děteline. *Přeslen* povstává, když v jednom kruhu kolem prutu květy vynikají, jako při šalvěji a mnohých pyskatých. *Klubko* jsou květy bez pořádku nakupené. *Palice* jest klas v toulci uzavřený, jako při Aronu. *Jehněda* (řasa, kočička) nastane, když na dlouhé od pňe se odlomující stopce sedí květy šupinami zastřené neb nahé, k. p. u vrb, topolův. *Šiška* má šupiny dřevnaté a tvrdé. *Hromádka* jest skupení květův neb plodův na rubu listu kapraďového.

8. *Oděv.*

§. 27. Oděv neb povrch rostliny jsou chlupy, žlázy atd., a dobrých začasté poskytuje známek. Není místa na celé rostlině, kdeby něco z toho býti nemohlo. Zvláště často na listech se pozoruje. Někdy jest jen kraj lupenu neb listu chlupy posetý a slove *brvitý*, jsou-li chlupy tuhé, krátké. Často jest celý povrch listu neb rostliny vesměs *chlupatý*, jsou-li chlupy jakékoliv. Dlouhé, ohebné, rovné chlupy slovou *kosmina*; *vlna* jsou dlouhé, husté, kadeřavé, nerovné chlupy; *plsť* chlupy spletené, husté, jednotlivě sotva k rozeznání, povrch rostliny hustě pokrývající; *srsť* jsou chlupy tuhé, maličko položené, *pýří* chupy měkké a řídké; *aksamít* chlupy přehusté, měkké, krátké, lesklé; *měkkoostny* jsou vlasy bylinné podstaty, a však tvrdši než předešlé. *Osten* jest výrostek z kory, jako u růže, trn pak ze pně jako u trnky. *Háček* jest chlup neb osina buď celkem buď na konci jen skřivená, *kotva* chlup na konci podhnutý atd. Posud provedené postačí začatečníku pochopitelným učiniti spis tento, více-liby kdo žádal, odkazujeme ho na výborné p. Preslovy rostlinnické spisy.

II. Třídění rostlin.

§. 28. Rostliny v podstatných částkách květu a plodu se srovnávající způsobují *rod*, a mají společné rodové jmeno. Rodní tedy charakter zahrnuje v sobě známky od květu a plodu vzaté, které celému rodu podstatně vlastní jsou, a které rostlina míti musí, aby k témuž rodu patřiti mohla.

§. 29. Rostliny téhož *druhu* musejí se ve všech vlastnostech srovnávati. Rod zajímá více takových druhův, které se mezi sebou v částkách ku květu a plodu nepatřících, aneb patřících však nepodstatných, liší a proto i svými příjmeními se různí, takže v rostlinstvu každý druh, každá rostlina dvě jmena nese. Tak n. p. česnek, cibule pažítka, šalota, jsou jen rozdílní druhové téhož rodu. Latinská jmena rostlin jsou nejobecněji tak, jak je Linné ve svém spisu „Species plantarum" určil, přijata. Poněvadž však v novějších časech rodové a druhové zevrubnéji určeni, a mnozí jemu neznámí druhové nalezeni jsou, tedy názvy jeho mnohou utrpěli změnu, a protož potřebí jest ku každému jmenu i původní jmeno připojiti.

§. 30. Když se rostliny jen v nepodstatných částkách, které však ne zcela případné býti mají, různí, tedy se jen co *odrůdy* téhož druhu považují. Tyto tedy musejí své známky ne sic z bezvýminečnou, však ale potažnou stálostí zachovávati. Takové různosti mohou od povahy půdy, ponebí a jiných okolností záviseti. Jsou rostliny, které k převrhlosti tuze náchylny jsou a nezřídka v malém prostoru, kde rostou, velmi rozdílné jejich exemplary lze nalézti. Zdeby nestálo za práci, spíše k zmatku by vedlo, rozličné úchylky tyto co různé druhy znamenati. Od obyčejných v přírodě odrůd dlužno rozeznati uměním a pěstováním zahradnickým vyvedené *porůdy*. Sem se počítají plné či štěpné květiny zahradní, jejich rozmanité barvy, nekonečné téměř odrodky stromův ovocných, kuchyňských zelenin a j. Barva se obyčejně nepokládá za dostatečnou známku rozdílu druhového. A v skutku velmi často se ona převrhuje při divorostlých, však nejvíc dle jistých zákonů, a v nepočetných případech jest veskrz neměnitelná. Modrá a červená přecházejí často v bílou; vítod, dýmnivka, orlíček a j. hrají rozmanitými barvami; žlutá však spoluložných a pryskyřníků, bílá hvězdnic a příbuzných rodů a j. netrpí žádné výminky. Ve mnohých tedy pádech možno i barvy co dobré známky použiti.

§. 31. Všecky *rody* v jakés *pokolení*, *čeledi*, *řády*, *třídy* sestavené dělají *soustavu*. Tato může býti buď *úmyslná*, umělecká, když na jedné věci, údu neb částce rostliny co na základu celá se osnuje; buď *přirozená*, když nešetříc jediné toliko částky na všecky ohled béře, a všecky rost-

liny dle povahy a podobnosti srovnané sestavuje. Neocenitelný náš *Presl* v prvním oddělení velikého svého *Rostlináře* (1820) rozličné soustavy zevrubněji opsal. Ješto pak výtečné dílo toto nekaždému přístupno jest, v krátkosti zde z něho toto uvedeme.

§. 32. *Lobel a Pena* (1570) nejprvnější byli, kteří rostliny v soustavu jakousi, může-li ní slouti, uspořádali. Tito, jakož i později *Cesalpin*, professor Pisanský (1583), *Pavel Hermann Rag* (1686), *Robert Morison* (1715) ano i sám slavný *Jos. Tournefort* (1719) soustavy své hlavně na trvanlivosti rostlin, rozvržením jich totiž v byliny, keře a stromy, osnovali. V třídách onino nejvíce plod, tento ale poslední tvar koruny za základ brali. *Adam Zalužanský* z Zalužan, Čech, nejprvnější na tu pravdu přišel, že u rostlin právě tak jako při živocích pohlaví a různosť jeho místo má; on vypravuje že největší díl rostlin jsou obojaké, ostatní pak různopohlavé. Jeho soustava i tím jest dokonalejší od současných, že se zvyku, rostliny dle trvanlivosti rozvrhovati, zpustil, více na přirozenost než trvání jejich ohled bera. Pozůstavil spis: „Methodi rei herbariae" v Praze 1592, pak ve Frankobrodě 1604 na světlo daný. *August Kvirín Rivín* (1690) soustavu rostlin jedině na korunu a tvar její založil. Filosofická soustava *Gledičová* (1764) na poloze tyčinek, *Hallerova* pak (1767) na dělohách, okvětí a tyčinkách jsou postaveny. Zvláštním vtipem vyvedená soustava *P. Dobrovského*, slavného vzkřísitele slovanské literatury, která ve spisu „Navržení soustavy rostlin podlé počtu a srování a t. d." v Praze 1802, se nalezá, zakládá se na počtu korunových neb obalových částek a potažném množství tyčinek. On rostliny s korunou jedno-čili srostlolupennou, klade dle počtu cípů mezi prostolupenné.

§. 33. Nejrozšířenější a nejobecněji přijata jest *Linnéova* tak nazvaná *pohlavní soustava*, jejíž rozdělení na počtu tyčinek a čnělek spočívá. Ačkoli soustava tato mnohým podrobena jest chybám a nedostatkům, když často nejrozdílnější rostliny do jedné třídy vedle sebe klade a naopak nejpříbuznější sobě rody anobrž druhy do rozdílných tříd rozvrhuje, nicméně pro začátečníky velmi prospěšna jest; její zásluha záleží v jednoduchosti a snadném uvlastnění zásady její, jakož i v častém shodování se s přirozenou soustavou. Obraz její jest následující:

								Třída
Rostliny mající	patrná rodidla	květy obojaké	tyčinky s čnělkou nespojené	volné	délky neurčité	počtu určitého	Jednomužstvo	1.
							Dvojmužstvo	2.
							Trojmužstvo	3.
							Čtvermužstvo	4.
							Pětimužstvo	5.
							Šestimužstvo	6.
							Šedmimužstvo	7.
							Osmimužstvo	8.
							Devítimužstvo	9.
							Desetimužstvo	10.
							Dvanáctimužstvo	11.
						počtu neurčitého však přes 20.	Dvacetimužstvo	12.
							Mnohomužstvo	13.
					délky určité a sice . . .		Dvojmocenstvo	14.
							Čtyrmocenstvo	15.
				tyčin. vespolek srostlé		nitkami	Jednobratrstvo	16.
							Dvojbratrstvo	17.
							Mnohobratrstvo	18.
						prašníky	Souprašn. čili spoluložst.	19.
			tyčinky s čnělkou srostlé				Sourodictvo	20.
		květy různopohlavé					Jednodomstvo	21.
							Dvojdomstvo	22.
							Mnohomanželstvo	23.
	skrytá rodidla						Tajnosnubstvo	24.

§. 34. Rostliny do prvních 10 tříd patřící mají tolik tyčinek, jakž počet ukazuje. Třída 11. obsahuje rostliny mající přes 10 až do 19 tyčinek. V 12. třídě jsou rostliny mající 20 neb víc nákališních tyčinek. Třída 13. má rostliny s mnohými podplodními tyčinkami. Třída 14. má dvě kratší a dvě delší; 15. pak dvě kratší a čtyry delší tyčinky. V následujících třech třídách jsou rostliny s nitkami srostlými, jmenovitě v 16. jsou tyčinky v jeden, v 17. ve dva, v 18. ve tři neb více svazků srostlé. V třídě 19. jsou naproti tomu tyčinky ne nitkami, nýbrž svými prašníky v trubku srostlé. V 20. třídě sedí prašníky na čnělce, působíce tak jeden sloupec. V následujících třech třídách zahrnuty jsou rostliny různopohlavé, tak sice, že v 21. jsou samčí a samičí květy různé, však na témž pni; v 22. jsou samčí a samičí květy na různých pněch; v 23. jsou i obojaké i samčí neb samičí květy na témž neb rozličných pněch. Tři da 24. zaujímá rostliny *tajnosnubné.*

§. 35. Každá z těchto tříd jest v řády rozdělena. V prvních 13 třídách určují se řady dle počtu čnělek neb blizen: tedy jsou řády *jedno- dvoj- troj- čtyřženstvo* atd. Třída 14. dělí se v *nahosemenstvo* a *krytosemenstvo*; 15. v *šešulaté* a *šešulkaté.* V třídách 16., 17., 20., 21., 22. určují se řády počtem tyčinek, v 18. počtem svazkův a jmenují se podle tříd, jimž takový počet připadá, *jednomužstvo*, *dvojmužstvo* — až do *mnohomužstva*; třída 21. a 22. mají také řády *jednobratrstvo* a *souprašnictvo.* Třída 22. má řády *jedno- dvoj- trojdomstvo*, dle toho jak na témž neb na různých pněch různopohlavé květy se nalezají; nyní se však nepřirozená tato třída vynechává, rostliny její dle ostatních poměrův do ostatních tříd se vřadují. Třída 24. obsahuje kaprady, mechy, řasy, houby. Třída 19. dělívala se na *mnohomanželstvo* a *jednomanželstvo* (poly- a monogamia). Jednomanželstvo jest v novější době vynecháno, a mnohomanželstvo značí své řady dle pohlaví a plodivosti kvítků, z nichž celý spoluložný květ sestává. Totiž *a) mnohomanželství stejné*, když jsou všecka kvítka plodná, obojaká a stejná, totiž buď trubkovitá buď jazyčnatá. *b) Mnohomanželstvo nadbytné*, když jsou všecky květy plodné sice, v terči však jsou obojaké trubkovité, v paprsku jazyčnaté samičí. *c) Mnohomanželstvo marné*, když jsou květy

terčové plodné, obojaké, paprskové však bez rodidel, tedy neplodné. *d) Mnohomanželstvo potřebné*, když jen v paprsku jsou květy plodné samičí, v terči ale neplodné obojaké. *e) Mnohomanželstvo oddělené*, když mimo zákrov každý ještě květ má svůj kalíšek.

§. 36. Zpytujeme-li rody rostlin, tedy u mnohých spatřujeme znamenitou srovnalosť, nejen ohledem květu a plodu, ale i jiných částek. Tak vidíme příbuznosť mezi vikou, hráchem a fazolí, — pak mezi tulipány, liliemi, narcisky, — dále mezi petrželí, kmínem, mrkví atd. Tím nabýváme ponětí jakéhos o přirozených čeledích rostlin, a o možnosti, celé rostlinstvo dle takových čeledí, rodův a druhův v přirozenou soustavu uspořádati. Vyvedení soustavy takovéto zatím mnohým podrobeno jest obtížem, a mnohé již v tomto poli učiněné pokusy jen co přibližování se k pravdě považovány býti mohou.

§. 37. Přirozené soustavy osnovali hlavně *V. Jussieu, Sprengel, Reichenbach, Decandolle, Lamark, Mirbel, Tussac, R. Brown, J. Sv. Presl.* Známky, jimiž se v soustavách těchto přirozené řády od sebe dělí, dají se těžko ve všeobecné, i v nejmenším srovnanlivé punkty uspořádati, a jsou, pokud na povaze semen spočívají, pro začátečníky příliš nesnadné. Nicméně i pro tyto mají svůj užitek, byť třeba ještě hned základům takového sestavení neporozuměli. Podlé děloh jsou obyčejně i hlavní oddíly přirozené soustavy spořádány. Rostlina totiž patří buď mezi *bezděložné*, buď mezi *jednoděložné*, buď pak mezi *dvojděložné*. *Bezděložné* shodují se s tajnosnubnými Linnéovy soustavy, při nichž rodního ústrojí buď není, buď prostýma očima neviděti. Z těchto jsou v přítomném spisu jen vyšší řády, jednosnubným vnější svojí ústavou podobné, uvedeny. *Jednoděložné* zahrnují rostliny s velmi nevyvinutým neb docela chybícím okvětím, trávy a cibulovité s příbuznými rody, také i některé dokonalejší vodní byliny. Všecky tyto různí se od dvojděložných nejen podstatně svým vnitřním ústrojím, nýbrž i zevnitř jistými souhlasnými známkami, a celou podobou se před nimi vyznačují. Jmenovitě kořen rostlin jednoděložných často jest cibulnatý; prut často uzlitě článkovitý, pošvami ovinutý; listy obyčejně střídavé, pošvaté, úzké, rovnoběžně žilnaté; okvětí a rodidla obyčejně 2- neb 6četné; mezi kalichem a

korunou není patrného rozdílu. *Dvojděložné* konečně zahrnují větší díl jednosnubných rostlin. Známky jejich hlavně jsou tyto: Prut oblý neb 4hranný, někdy uzlitý; listy z husta řapíkem nepošvatým opatřené, síťožilné, často složené. V okvětích a jiných částkách květu panuje zhusta počet 4—5, 8—10. Kalich a koruna jsou obyčejně patrně rozdílné. Obraz soustavy přirozené, jakovou Vavr. Jussieu (1789) sestavil, jest následující:

Semena	bezděložná			Třída	1.
	jednoděložná. Tyčinky	podplodné		„	2.
		obplodné		„	3.
		nadplodné		„	4.
	dvojděložná	Rostliny bezkorunné. Tyčinky	nadplodné	„	5.
			obplodné	„	6.
			podplodné	„	7.
		Koruna srostlolupenná	podplodná	„	8.
			obplodná	„	9.
			nadplod. Praš. srostlé		10.
			nadplod. Praš. volné		11.
		Koruna prostolupenná. Tyčinky	nadplodné		12.
			podplodné		13.
			obplodné		14.
		Rostliny různopohlavé			15.

§. 38. V soustavě této rozhodil Jussieu okres jednoděložných dle položení okvětí, tyčinek a plodu ve tři části: 1. Rostliny s tyčinkami podplodními, jejichž tyčinky totiž na lůžku umístěny jsou. 2. Rostliny s tyčinkami obplodními a vaječníkem nadobalným, jejichž tyčinky jsou na okvětí upevněné, vaječníky pak zůstávají volné. 3. Rostliny s vaječníkem podobalným, jejichž tyčinky buď z plodu buď z okvětí s vaječníkem srostlého vynikají. Okres dvojděložných zahrnuje: 1. Rostliny bezkorunné, s okvětím totiž jednoduchým neb žádným. 2. Rostliny s korunou srostlolupennou, mající okvětí dvojí. 3. Rostliny s korunou prostolupennou, okvětím též dvojnásobným. Část bezkorunných opět jako u jednoděložných rozdělil v rostliny tyčinek podplodních a nadplodních. Srostlolupenné rozhodil a) v rostliny s korunou podplodní, b) s korunou obplodní, c) s korunou nadplodní a tyčinkami srostlými, d) s korunou nadplodní a tyčinkami volnými. Konečně prostolupenné opět dle postavení tyčinek

v rostliny s tyčinkami nadplodními, podplodními a obplodními rozřešil. Rozvržení toto však, v mnohém jen na tyčinkách založené, není vesměs přirozené, ješto někdy blízké sobě řády musel odtrhnouti.

§. 39. Jan Svatopluk *Presl* ve své přirozené soustavě volněji pokračuje. Na korunatosť neb nekorunatosť, na srostlo- neb prostolupennosť koruny, na různopohlavosť rostlin, jakožto na známky ne všeobecně platné, nestaví své oddíly a shluky, nýbrž uvolniv řády a čeledi z pout je svírajících, dle největší příbuznosti je sestavuje. Následující jest přehled rozborový soustavy jeho, v spisu jeho výše chváleném uvedený:

- Rostliny
  - jevnosnubné
    - s pněm jinorodým. Tyčinky
      - podplodné . Shluk 1
      - obplodné. Koruna
        - nákorunné.
          - podplodní 2
          - obplodní 3
          - nadplodní 4
        - nákališné . 5
      - nadplodné 6
    - s pněm jednorodým. Tyčinky
      - obplod. 7
      - podplod. 8
      - nadplod. 9
  - tajnosnubné
    - žilnaté, mimo sklípkovatinu i žily mající 10
    - bezžilné, toliko ze sklípkovatiny složené 11

Nejnovější jeho botanické dílo jest *Všeobecný Rostlinopis* (1846—). Zde celé rostlinstvo v řády uvedené rozpadá se ve dva oddíly, totiž v rostliny *cevnaté*, ze sklípkovatiny a cev složené, a rostliny *bezcevé*, složené toliko ze sklípkovatiny bez cev. Tyto jsou buď *listnaté* (mechy, parožnatce, jatrovky), buď *bezlisté* (lišejšníky, houby, plísně). Onyno cevnaté dělí se opět ve dvě části: *jevnosnubné* a *tajnosnubné*. Jevnosnubné zabírají dvě tlupy totiž *dvoj-* a *jednoděložné*. Jednoděložné rozvrhl v *soumatečné*, kde vaječník s okvětím jest srostlý, a *prostomatečné*, kde jest vaječník volný. Dvojděložné ve dva shluky se rozpadají: *dvojobalné*, kalichem a korunou opatřené, a *jednoobalné* mající okvětí jednoduché neb žádné. Dvojobalné konečně zahrnují 3 třídy: rostliny *ložnokvěté*, jejichž koruny jsou prostolupenné, lůžka vyrostlé; *kalichokvěté*, s kalichem srostlolupenným, na němž koruna a tyčinky umístěny; a *koruno-*

květé, mající z lůžka vyniklou srostlolupennou korunu, na níž tyčinky připevněny jsou. Přirozené této, výborností a jednoduchostí svou zvláště vynikající soustavy obraz jest tento:

Třída

- Rostliny
  - cevnaté
    - jevnosnb.
      - dvojdělož.
        - dvojobal.
          - ložnokět. 1
          - kalichokv. 2
          - korunokv. 3
        - jednoobalné . . 4
      - jednoděl. . . .
        - soumateč. 5
        - prosto-matečné 6
    - tajnosnubné 7
  - bezcevé . . . . .
    - listnaté 8
    - bezlisté 9

My v přítomném spisu, nemajíce lepších návodův, podrželi jsme prozatím soustavu Jussieu-ovu, příkladem Wimmry Flory slézské (1841) jen málo, asi takto proměněnou:

- Rostliny
  - tajnosnubné 1
  - jevnosnb.
    - jednoděložné 2
    - dvojděložné
      - s květy korunními . . 3
      - korunou srostlolupennou .
        - podplodní 4
        - nadplodní 5
      - s korunou prostolupennou
        - ložnokvět. 6
        - kalichokvět. 7

Zde následujž přehled řádů v spisu tomto uvedených:

III. Přehled

čeledí rostlin dle přirozené soustavy v tomto spisu uvedených.

A. ROSTLINY TAJNOSNUBNÉ.

Cryptogamae.

1. Parožnatcovité. Rostliny vodní. Prut sklípkovatý s přeslenatými bezlistými větvemi. Plody na větvech dvojaké, vejčité, listeny podepřené.
2. Mičovkovité. Dvojaké plody na prutu v hustých obalech. Kořenovité pruty s listy střechovitými.
3. Plavuňovité. 2—3klapečné plody v úžlabičkách aneb pod šupinami v stopečných klasech. Prut listnatý.
4. Vratičkovité. Plody v klasech konečních. Brašničky na polo 2klapečné.
5. Hroznatcovité. Plody bez prstenu čili kruhu, štěrbinou na podýl pukající, stopečnaté.
6. Kapradovité. Plody článkovitým kruhem opatřené, sedavé neb stopečné, po straně příčmo pukavé.
7. Přeslicovité. Prut článkovitý, poševnatý, s přeslenatými větvemi. Plody v konečních klasech.

B. ROSTLINY JEVNOSNUBNÉ.

Phanerogamae.

I. Jednoděložné. Monocotyledones.

8. Šáchorovité. Okvětí štětinovité, šupinovité, neb žádné. Tresť hustá. Pošvy nerozčísnuté.
9. Trávy. Okvětí ze šupin složené. Stéblo duté, trubkovité. Pošvy rozčísnuté.
10. Trojhrotovité. Květy v klasech. Okvětí 6dílné, podplodní.
11. Síťovité. Okvětí 6dílné, plevnaté, podplodní. Stéblo poševnaté.

12. Ocúnovité. 6 lupenů okvětních. Čnělky rozdělené. Tobolka v zralosti 3dílná.
13. Smldincovité. Okvětí kalichovité neb téměř korunovité, 6dílné. Tobolka 3pouzdrá.
14. Bíserovité. Květy v řídkých hroznech. Plod bolulitý. Okvětí 6dílné, zřídka 4—8dílné.
15. Liliovité. Okvětí 6lupenné, barvité, podplodní. Čnělky srostlé.
16. Sněhovkovité. Okvětí korunovité, 6lupenné, nadplodní; 6 prašníkův.
17. Kosatcovité. Vaječník podkvětní; 3 prašníky za 3 vnějšími cípy koruny.
18. Vstavačovité. Čnělky a prašníky na společném sloupci. Okvětí korunovité, tlamaté.
19. Aronovité. Květy v palici. Malvice neb tobolka nadokvětní.
20. Orobincovité. Květy v palici. Okvětí 3dílné, šupinovité neb štětinovité.
21. Šmelovité. Tři zelené a 3 barvité lupeny okvětní. Plody mnohosemenné.
22. Žabníkovité. Tři zelené a 3 barvité lupeny okvětní. Plody 1—2semenné.
23. Vodňankovité. Okvětí korunovité, 3dílné, nadplodní.
24. Rdestovité. Květy v klasech. Okvěti 4dílné. Vodní rostliny.
25. Rečankovité. Květy jednotlivé, úžlabní. Okvětí z části listenovité, z části chybící. Vodní rostliny.
26. Okřenovité. Vodní rostliny s plochými listovitými pruty, bez listův. Okvětí toulovité.

II. Dvojděložné. Dicotyledones.

a. Bezkorunné. Apetalae.

27. Podražcovité. Okvětí korunovité. Tyčinky s čnělkou svázané.
28. Rdesnovité. Okvětí napolo korunovité. Plod nažka. Palisty pošvovitě v botku srostlé.
29. Santalovité. Okvětí korunovité. Vaječník s okvětím srostlý.
30. Lýkovcovité. Okvětí korunovité. Vaječník volný.

31. Leknínovité. Množné lupeny okvětní, zevnitřní zelené, vnitřní barvité. Vodní rostliny bez prutu.
32. Rožnolistovité. Vodní rostliny s úžlabními 1domými květy a bodlavými nažkami.
33. Žabincovité. Vodní rostliny. Koruna a tyčinky nákališné, nadplodní. Plody s pouzdry 1semennými.
34. Merlíkovité. Koruna chybí. Tyčinky kolem čnělky. Vaječník 1pouzdrý, 1semenný. Plod stálým kalichem pokrytý.
35. Laskavcovité. Koruna chybí. Kalich listeny ovinutý, suchomázdřitý. Tyčinky pod čnělkou.
36. Chmerkovité. Tyčinky okolo čnělky. Kališní trubka stvrdlá obaluje plod. Vaječník 1semenný.
37. Nehtovcovité. Tyčinky kolem čnělky. Listy palisty podepřené. Plod láčka neb tobolka.
38. Chmelovité. Dvoudomstvo. Samičí květy s nerozděleným okvětím. Plod nažka.
39. Kopřivovité. Jedno neb dvoudomstvo. Samičí okvětí rozdělené. Plod nažka.
40. Pryšcovité. Jednodomstvo. Tobolka 3pouzdrá, 3semenná. Rostliny mléčnaté.
41. Šichovité. Dvoudomstvo; 3 plátky a prašníky. Malvice.
42. Bezlistovité. Dvoudomstvo. Jehnědy. Kře článkovité, poševnaté.
43. Jilmovité. Květy v chomáčích. Okvětí zvončité. Nažka křídlatá, 1semenná.
44. Březovité. Křídlaté nažky ve válcovitých, šupinatých jehnědách. Jednodomstvo.
45. Vrbovité. Dvojklapečné tobolky v jehnědách. Dvojdomstvo.
46. Ořešákovité. Jednodomstvo. Samčí květy v jehnědách. Plod ořech v pokryvce zdužnatělé obalený.
47. Dubovité. Květy jednodomé; samčí v jehnědách. Samičí květ a plod kalichem čili mískou obestřený. Nažka 1pouzdrá, 1semenná.
48. Sosnovité. Jedno-, zřídka 2domstvo. Samčí květy dole šupinami střechovitými obklíčené. Samičí plod šiška hustě střechovitá, ze šupin zdřevnatělých. Nažka obyčejně křídlatá.
49. Jalovcovité. Jehnědy samičí ze šupin střechovitých složené. Plod zmalvičnatělý.

50. Jehnědy 2domé, 1květé. Samičí okvětí zveličené, zdužnatělé.

b. Srostloplátečné. Monopetalae.

α. Podplodné. Hypogynae.

51. Jitrocelovité. Květy skupené. Koruny suchomázdřité. Čnělka jedna.
52. Limonkovité. Květy skupené. Koruny suchomázdřité; 5 čnělek.
53. Koulenkovité. Kalich 5klaný, rovněž koruna. Tyčinky 4. Vaječník 1pouzdrý. Čnělka 1. Květy nepravidelné.
54. Bublinatkovité. Kalich 2lupenný neb 5klaný. Koruna 2pyská, ostrožnatá. Tyčinky 2. Vaječník 1pouzdrý. Čnělka 1. Rostliny vodní a bahní.
55. Prvosenkovité. Koruny pravidelné. Vaječník 1pouzdrý. Čnělka 1. Tobolka 4—7klapečná.
56. Sporýšovité. Koruna téměř nepravidelná. Kalich 5zubý. Tyčinky 2—4. Zralý plod rozděluje se v 4 vaječníky.
57. Zárazovité. Koruna 2pyská. Tyčinky 4, dvojmocné. Tobolka 1pouzdrá.
58. Kokrhelovité. Koruna 2pyská. Tyčinky 4, 2mocné. Tobolka 2pouzdrá.
59. Rozrazilovité. Koruna téměř pravidelná. Tyčinky 2 neb 4. Vaječník sloupkovitý.
60. Květelovité. Koruna 2pyská neb tlamatá. Tyčinky 4 dvojmocné. Kalich 5dílný, nestejný. Tobolka dirkami pukavá.
61. Šalvějovité. Koruna nepravidelná. Tyčinky 4, z nichž jen 2 plodné; aneb jen 1. Vaječníky 4.
62. Meduňkovité. Koruna nepravidelná. Tyčinky 4 plodné. Vaječníky 4. Kalich 2pyský.
63. Marulkovité. Koruna nepravidelná. Tyčinky a vaječníky 4. Kalich 5klaný.
64. Diviznovité. Koruna kruhovitá, s krajem trochu nestejným. Tyčinek 5 nestejných. Tobolka 2klapečná.
65. Lilkovité. Koruna pravidelná. Plod 2pouzdrý, mnohosemenný. Tyčinek 5.
66. Piplovité. Koruna pravidelná; 4 spojené ořechy, někdy 5. Tyčinek 5.
67. Akantovité. Koruna 1pyská; Tyčinky 4. Tobolka 2pouzdrá; pouzdra 2—4semenná.

68. Svlačcovité. Koruna zvonkovitá. Tyčinek 5. Tobolka 2—3pouzdrá; pouzdra 1—2semenná.
69. Zezulinovité. 5—4 tyčinky; koruna 5—4dílná, taktéž kalich. Čnělky 2. Semeník 2pouzdrý; pouzdra 2—1semenná.
70. Jirnicovité. Koruna 5klaná. Tyčinek 6. Plod obyčejně 3pouzdrý, mnohosemenný.
71. Olivovité. Koruna pravidelná, 4klaná. Tyčinky 2. Čnělka 1 neb žádná. Plod peckovice neb tobolka 1—2pouzdrá, 1—2semenná.
72. Jasanovité. Plod nožnička křídlatá, 1semenná, stlačená.
73. Cesminovité. Kalich 4dílný. Koruna 4lupenná. Tyčinky 4. Plod peckovice 4—5pouzdrá, 2semenná.
74. Tolitovité. Tyčinky okolo čnělky srostlé. Koruna 5-klaná. Plod ořech dvojitý, mnohosemenný.
75. Brčálovité. Tyčinky volné. Koruna 5klaná. Plod ořech dvojitý, 1—2pouzdrý. Čnělky 2, někdy srostlé.
76. Vachtovité. Kalich 5dílný. Tyčinek 5. Tobolka 1pouzdrá, 2klapečná.
77. Hořcovité. Kalich 4—5dílný. Koruna 4—12klaná. Tobolka mnohosemenná, 2klapečná.

β. Nadplodné. Perigynae.

78. Vřesovité. Prašníky nahoře neb dole rozdělené, dirkou pukavé. Tobolka 3—4pouzdrá, mnohosemenná.
79. Samovratcovité. Prašníky 1pouzdré, rozdílně, nevšak dirkami pukavé. Tobolka 4—5pouzdrá, mnohosemenná.
80. Zvoncovité. Prašníky na podýl pukavé. Tobolka 2—3pouzdrá, mnohosemenná.
81. Chylanovité. Prašníky 2pouzdré, v trubku srostlé. Plod 1—3pouzdrý, mnohosemenný.
82. Durkomanovité. Květy spoluložné. Samčí květy v hlavě skupené; samičí různé, po 1—2 v štětinatém obalu.
83. Pcháčovité. Čnělka na špici článkovitá. Hlavy obyčejně kulaté. Lůžko štětinaté; nažky stlačené.
84. Chocholičnaté. Čnělka nečlánkatá. Všecky květy trubkovité, neb v paprsku jazykovité.
85. Čekankovité. Čnělka nečlánkatá. Všecky květy jazykovité a obojaké.
86. Chrastavcovité. Spoluložné květy. Kalich dvojnásobný neb zákrov. Tyčinky 4.

87. Kozlíkovité. Kalich s vaječníkem srostlý; 4 neb méně tyčinek. Vaječník 3pouzdrý, 2 pouzdra prázdná. Květy různé.
88. Mořenovité. Prašníky volné. Listy přeslenaté. Dvojnažka.
89. Bezovité. Prašníky volné. Koruna kruhovitá. Malvice 1—3semenná.
90. Zimolezovité. Prašníky volné. Koruna trubkovitá. Plod malvičnatý, ze 3—4 spojených semeníků.
91. Kdýňovité. Koruna hluboce dělená na kalichu. Prašníky dlouhé, obloučnaté.

c. *Mnohoplátečné. Polypetalae.*

α. Kalichokvěté. Caliciflorae.

92. Meruzalkovité. Koruny a tyčinky na kalichu. Kalich se semeníkem srostlý. Malvice.
93. Myrtovité. Tyčinek 20—40. Tobolka 4—10pouzdrá, s kalichem na polo srostlá.
94. Krušinovité. Kališní trubka se semeníkem srostlá. Tyčinky s ušty kališními střídavé. Semeník 2—4pouzdrý. Čnělka 1. Keře.
95. Brslenovité. Tyčinky mezi plátky. Čnělka 1. Tobolka 3—5pouzdrá; pouzdra 1—3semenná. Keře.
96. Klokočovité. Tyčinek mezi plátky. Čnělky 2—3. Tobolka nadmutá, 2—3pouzdrá; pouzdra 1—2semenná. Keře.
97. Růžovité. Kališní trubka zdužnělá, baňkovitá. Koruna 5lupenná. Keře ostnité.
98. Mochnovité. Kalich rozprostřený. Semena obyčejně mnohá na vyvýšeném lůžku, často dužinou obalená.
99. Tavolníkovité. Kalich 5klaný. Tyčinek 10—40. Plod 5—8dílný. Semena 2—5.
100. Totenovité. Květy 1domé neb mnohomanželné. Tyčinek 20—30. Kalich 3šupinný dole, 4dílný, ztvrdlý, 1semenný.
101. Slivovité. Plod peckovice 1—2semenná. Tyčinek asi 20. Koruna 5lupenná.
102. Jabloňovité. Kališní trubka s plodem srostlá, v dužninu rozšířená. Plod jablko 2—5pouzdré; pouzdra 1—2semenná.

103. Vikvovité. Květy motýlovité. Plod lusk obyčejně 1pouzdrý.
104. Tamaryškovité. Tobolka 3klapečná. Semena čmýřitá. Polokře.
105. Vrbicovité. Plod tobolka volná, 1—4pouzdrá.
106. Pupalkovité. Semeník 4pouzdrý, mnohosemenný.
107. Hlošinovité. Okvětí 2- neb 4klané. Plod 1pouzdrý, 1semenný.
108. Jmelovité. Jedno- neb dvoudomstvo. Prašníky sedavé na plátkách. Semeník malvičnatý, 1semenný, s kališní trubkou srostlý.
109. Brečtanovité. Jedna čnělka. Plod peckovice vícesemenná.
110. Šruchovité. Kalich často 2lupenný. Tobolka 1pouzdrá, mnohosemenná.
111. Netřeskovité. Semeníky jen na dolejšku spojené. Listy dužné.
112. Lomikamenovité. Dva, jen u vrchu prosté plody. Kalich 4—5dílný. Tyčinek 4—5, aneb 2krát tolik.
113. Pížmovkovité. Okolík 5květý. Kalich 2—5dílný, na polo s kalichem srostlý. Tyčinky klané. Malvice 2—5semenná.
114. Okoličnaté. Plod dvojnažka. Čnělky 2. Tyčinek 5. Květy okoličnaté.

β. Ložnokvěté. Thalamiflorae.

115. Ptačincovité. Kalich hluboce 4—5dílný. Plátky pod čnělkou. Tobolka mnohosemenná.
116. Koukolovité. Kalich trubkovitý, 4—5zubý. Plátky okolo čnělky. Tobolka mnohosemenná.
117. Úporovité. Tobolka 3—5pouzdrá. Pouzdra mnohosemenná, na hřbetě klapek pukavá.
118. Lnovité. Kalich 4—5dílný; koruna 4—5lupenná. Tobolka 4—5pouzdrá, 8—10semenná.
119. Třezalkovité. Tobolka 3—5pouzdrá, s klapkami vehnutými. Kalich 4—6dílný.
120. Kakostovité. Koruna pravidelná; 5 čnělek; plody 1semenné.
121. Šťávelovité. Koruna pravidelná, 5 čnělek a semeníkův. Tyto mnohosemenné.

122. Netykavkovité. Kalich 2lupenný. Koruna nepravidelná, ostrožnatá.
123. Třevdavovité. Kalich 5lupenný. Tyčinek 10. Plod z 5 měchýřikův složený; tyto 1—2semenné.
124. Routovité. Tobolka 3—5pouzdrá. Čnělka 1.
125. Nadsedovité. Kalich 5lupenný. Tyčinek 10. Tobolky nepukavé, 5pouzdré; pouzdra 1semenná.
126. Slezovité. Kalich nepadavý. Prašníky 1pouzdré. Tyčinky srostlé.
127. Lípovité. Kalich padavý. Prašníky 2pouzdré. Tyčinky volné.
128. Maďalovité. Plod kulatý, s dvojnásobným kožnatým obalem, 3pouzdrý, 3klapečný.
129. Javorovité. Kalich obyčejně 5dílný. Plod složený ze 2 stlačených, křídlatých, 1pouzdrých, 1—2semenných nožniček.
130. Škumpovité. Květy obojaké, mnohomanželné, neb dvojdomé. Čnělky 3, neb blizny 3. Peckovice 1-pouzdrá.
131. Dřístalovité. Kalich a koruna střechovité. Peckovice.
132. Révovité. Kalich malý, koruna 4—5lupenná. Malvice 1—2pouzdrá, málosemenná. Kře.
133. Rosnatkovité. Koruny a tyčinky pod čnělkou. Plátky stejné. Tyćinek 5.
134. Tolijovité. Kalich 5lupenný. Tyčinek 5. Tobolka 1-pouzdrá, na konci 4klapečná.
135. Cistovité. Kalich 5lupenný, nepadavý. Tyčinky mnohé, 1 čnělka. Tobolka 1pouzdrá, 3klapečná.
136. Violkovité. Kalich 5lupenný. Koruna nestejná, ostrohovitá. Tobolka 1pouzdrá. Čnělka 1, tyčinek 5.
137. Vítodovité. Koruna nepravidelná. Tyćinky srostlé. Tobolka 2pouzdrá.
138. Resedovité. Plátky rozčesané. Tobolka otevřená.
139. Dýmnivkovité. Koruna nepravidelná. Kalich 2lupenný. Tyčinky ve 2 svazečkách.
140. Mákovité. Kalich 2lupenný, koruna 4lupenná, pravidelná.
141. Pivoňkovité. Prašníky do vnitř pukavé. Tyčinky neurčité. Plody různé.
142. Pryskyřníkovité. Prašníky zevnitř pukavé. Tyčinky množné. Semeníky různé.

143. Křížaté. Kalich a koruna pravidelné, 4lupenné. Tyčinek 6, z nichž 2 kratší. Plod šešulka.

V. O užívání následujících tabul při určování rostlin, a o pravidlech zde potřebných.

§. 40. Dříve než začátečník k zpytování a určování rostlin přikročí, musí se všem rostlinářským názvům naučiti, čehož snadně bedlivým a opětným čtěním předcházejících čísel, a srovnáváním jich se živou přírodou docílí.

§. 41. K zpytování nemají se příliš bujné, ale ani velmi útlé neb zakrpělé rostliny voliti. Všecky částky musejí dokonale vyvinuty býti. Jednotlivé, odtržené větevky mnohokráte nestačí k poznání a určení rostliny, musíť se ona hned od kořene šetrně prohlídnouti. Jest vždy dobře, ano při okoličnatých, řeřichovitých a mnohých vikvovitých naskrze potřebné, kromě květu i plod před sebou míti, kterýby dosti dospělý byl. Poněvadž pak při mnohých rostlinách, které rychle odkvětají a pozdě dozrávají, nemožno jest květ i plod pospolu před očima míti, tedy co možno bral se ohled i na to, aby se takové i bez plodu určiti mohly. Přitom musíme více stejných jednotníkův rostliny míti a spolu srovnávati, abychom nepravidelnosti a úchylky, které se často nadhazují, vyšetřiti mohli.

§. 42. První tabule ze 741 čísel sestávající slouží k určení rodního jmena rostliny, kterou znáti chceme. S takovouto rostlinou počne se hned od prvního čísla, a pozoruje se, která z obou tam položených protisad na ni nejlépe se vztahuje. Připojený takové sadě počet poukazuje na jiné číslo, k němuž se tedy přejíti musí, tak pokračuje se dále, až se přijde k latinskému rodovému jmenu rostliny.

§. 43. Šestero prvních čísel ukazuje, do kterého z šesti hlavních oddílů rostlina náleží. Častějším cvičením se brzo 6 oněch prvních čísel vynecháme, a zrovna v patřičném oddílu hledati budeme.

§. 44. Musejí se pak vždy obě protisady pozorně přečísti a s rostlinou srovnávati. První sada, ač někdy dosti

zdá se zřetelná býti a na rostlinu dobře se vztahovati, předce čtením druhé lepšího světla nabývá. Bez šetření pravidla toho velmi snadno zbloudíme.

§. 45. Přihází se, že obě sady vzhledem rostliny, kterou před rukama máme, nejsou dosti určité, tak že nelze rozhodnouti, která se na rostlinu lépe vztahuje. Tak na p. při koruně rozrazilové je nepravidelnosť tak nepatrná, žeby ji někdo snadně za pravidelnou držel. V takových případnostech jest o to pečováno, aby se oběma sadami k cíli přijíti mohlo; přijde-li se tedy cestou k témuž rodovému jmenu, tím bezpečněji je za pravé vzíti můžeme.

§. 46. Majíce rodové jmeno rostliny, jdeme k názvu druhovému. K rodovému totiž jmenu připojené číslo poukazuje k druhé obšírnější tabuli, kde se zase na předešlý způsob ode čísla k číslu pokračovati musí.

§. 47. Jsou příbuzné sobě druhy, které se nedají důkladně stálými známkami, nýbrž jen neurčitě více méně charakterisovat. Zde jeden toliko jednotník a jediné vyšetřování není dostatečné. Takové rostliny musejí se častěji a na mnoze zpytovati, a s udanými známkami srovnávati. Také pro možné chybení a proměnění čísel jest radno, každé zpytování s rostlinou znovu opětovati.

§. 48. Zpytování takové, jak řečeno, nemá se jen jedenkráte učiniti; raději to, co jsme poznali, ustavičně v paměti mějme, a v tabulích ten punkt vyhledejme, v kterém podobné sobě rostliny se liší a různí. Na ten způsob nejlépe i dřív učiněné chyby napravíme, a budeme též v stavu mnohou rostlinu, kterou jsme předtím marně zpytovali, se šťastnějším prospěchem určiti.

§. 49. Pro snadnější jedněch rodů s druhými srovnávání a jich vyhledávání, v každé čeledi jmena rodu latinská v druhé tabuli abecedním pořádkem jsme položili, čehož jakou takou výhodu jsme už zkusili. Ku každému také rodu jest počet třídy a řádu dle Linnéo-vy soustavy římským a arabským číslem připojen.

§. 50. Následující příklady rostlin nejznámějších mohou k osvětlení výše položených pravidel sloužiti. Při určování bezu černého jde se následujícími čísly v první tabuli: 1. 2. 4. 5. 6. 7. 138. 140. 147. Sambucus 403. Číslo toto ukazuje k druhé tabuli, kde čísly 1. 2. přijdeme na Sambucus nigra.

Při květu třešně obyčejně těmito čísly:

1. 2. 4. 5. 6. 158. 159. 160. 161. 261. 266. 269. 271. 272. 273. 274. Prunus 436, 1. 3. 4. Prunus avium.

Při květu maďalu neb divého kaštanu:

1. 2. 4. 5. 6. 158. 159. 160. 278. 283. 284. 286. Aesculus. 585. Aesculus Hippocastanum.

Při květu jabloňovém:

1. 2. 4. 5. 6. 158. 348. 356. 411. 412. 414. 415. 416. Pyrus 442. 1. 2. 4. 7. 8. 9. 10. Pyrus Malus.

Při květu tulipánu zahradního:

1. 2. 4. 5. 420. 429. 439. 492. 493. 494. 495. 527. 537. 538. 541. 542. 544. 545. 548. 549. 552. Tulipa. 99. Tulipa Gesneriana.

Při květu lísky:

1. 2. 4. 593. 594. 595. 596. 599. 600. 604. Corylus 197. 1. 2. Corylus Avellana.

Při květu slunečnice:

1. 2. 3. 663. 709. 710. 720. 724. 725. 726. Helianthus. 362. Helianthus annuus.

Při rostlině přesličce polní:

1. 729. 738. Equisetum 18. 1. 2. 3. Equisetum arvense.

Zdá se, že to postačí. Připojíme jen ještě rejistřík nejobyčejnějších v tomto úvodu a následujících tabulkách užívaných slov a názvů rostlinářských.

V. Rejistřík.

Aksamít, velumen, Sammet. (Oděv 8.)

Aksamítový, veluminosus, sammetartig.

Bambulina, bambulinatý. Viz Hlíza.

Baňkovitý, urceolatus, utriculosus, bäuchig. (Koruna, plod.)

Bezcevné rostliny, cellulares. Viz Sklípkovatina.

Bezděložné rostliny, acotyledones. (Plod 6.)

Bezkorunný, apetalus. Viz Nedokonalý.

Bezlistý, aphyllus, blattlos.

Bezlupenný. Viz Nedokonalý.

Bílek, běl, albumen, Eiweiß. (Plod 6.)

Blizna, stigma, Narbe. (Rod. 5.)

Bobule, Viz Malvice.

Bodlavý, aculeatus, borstig, borstenzähnig.

Botka, ocrea, Gelenkscheide. (Listy 3.)

Brašnička, capsula, Kapsel. (Plod 6.)

Brázda, sulcus, Thälchen. (Pl. 6.)

Brvitý, ciliatus, bewimpert.

Brvy, cilia, Wimpern.

Bublinatý, vesiculosus, schlauchf.

Celokrajný, celý, integerrimus, ganzrandig.

Cevnaté rostliny, vasculares.
Cevy, vascula, Gefäßbindel, Gefäße, trubky, jimiž se šťávy rozcházejí.
Cibulatý, bulbosus, zwiebelig.
Cibule, bulbus, Zwiebel. (Kořen 1.)
Cizopasné rostliny, parasiticae, parasitisch.
Čárkovaný, striatus, gestreift.
Čárkovitý, linealis, linienförm.
Čepel, lamina, Platte.
Čišovitý, cyatiformis, napfförmig. (Koruna.)
Článek, carina, scaphidium, Schiffchen (u motýlovitých).
Čmýr, pappus, Haarkrone (u spoluložných).
Čnělka, stylus, Griffel. (Rodidl.)
Čtyrmocenstvo, Tetradynamia. Třída Linn. XV.
Čtyrmužstvo, Tetrandria. Tř. Linn. IV.
Čuprinatý. Viz Chocholatý.
Dělený, partitus, zertheilt.
Děloha, Cotyledon, Samenlapp. (Plod.)
Desetimužstvo, Decandria. Tř. Lin. IX.
Devítimužstvo, Enneandria. Tř. Lín. X.
Dílný, n. p. 4dílný, -theilig, z. B. viertheilig.
Dolejšek, basis, Grund, Basis.
Dolejší, inferus, unterständig.
Dříp, lacinia, Fetzen, Zipfel.
Dřípnatý, laciniatus, zerfetzt, zerrissen.
Druh, species, Art.
Druminový, helveolus, strohfarb.
Důlek. Viz Jamka i Výřez.
Dužný, carnosus, fleischig.
Dvadcetimužstvo, Icosandria. Tř. Lin. XII.
Dvanáctimužstvo, Dodecandria. Tř. Lin. XI.
Dvojbratrstvo, Diadelphia. Tř. Lin. XVII.
Dvojčatný, geminatus, gezweit.
Dvojděložné rostliny, dicotyledones.
Dvojdomstvo, Dioecia. Třída Lin. XXII.
Dvojdomý, dioicus, zweihäusig.
Dvojený, binatus, zweizählig.
Dvojmocenstvo, Didynamia. Tř. Lin. XIV.
Dvojmužstvo, Diandria. Tř. Lin. II.
Dvojřízný, anceps, ensiformis, zweischneidig.
Dvojspeřený, bipinnatus, doppeltgefiedert.
Dvojspolný. Viz Obojaký.
Dvojženstvo, Digynia. Druhý řád. Lin.
Dýně. Viz Kdýně.
Elipsovitý, ellipsoideus.
Eliptičný, ovální, ellipticus, ovalis.
Háček, hamus, rostellum, Hacken.
Háčkovitý, hamosus, hackenförm.
Hašpan, zástřeška. Viz Lupinka.
Hlava, hlavička, strboulek, capitulum, Köpfchen.
Hlíza, tuber, Knollen.
Hliznatý, tuberosus, knollig.
Homolovitý, conicus, kegelförm.
Hořejší, superus, obenständig.
Hrálovitý. Viz Kopovitý.
Hranatý, angulatus, kantig.
Hřbetní, dorsalis, rückenständig, k. p. osina.
Hrdlo, faux, Rachen.
Hřeben, pecten, Kamm. Viz Kýl.
Hromádka, sorus, Fruchthaufen, u kapradí.
Hrot, mucro, Speer.
Hrozen, racemus, Traube. (Květenství.)
Hvězdovitý, stellatus, sternförm.
Chlupy, pili, Haare.
Chlupatý, pilosus, behaart.
Chlopeň, valvula.
Chobot, sinus, Bucht.
Chobotnatý, sinuatus, buchtig.
Chochol, coma, Schopf.
Chocholatý, comosus, schopfig.
Chocholík, corymbus, Doldentraube. (Květenství.)

Chomáč. Viz Svazek.
Chudosemenný. Viz Klabnosemenný.
Jablko, pomum, Apfel. (Plod.)
Jádro, semeno, nucleus, semen, Kern, Same.
Jahňada. Viz Jehněda.
Jahoda, bacca, Beere. (Plod dužný, z mnoha semeníčků složený.)
Jalovinky, u jalovce.
Jamka, fovea, Gräbchen, důlek, žláza.
Jařmo, jugum, ein Paar. (Listy.)
Jařmý, n. p. dvojjařmý, —paarig, z. B. zweipaarig.
Jazýček, ligula, Blatthäutchen. (Trávy.)
Jazyčnatý, ligulatus, zungenförm. (Též u spoluložných, semiflosculosus.)
Jednobratrstvo, Monadelphia. Tř. Lin. XVI.
Jednoděložné rostliny, monocotyledones.
Jednodomstvo, Monoecia. Tř. Lin. XXI.
Jednodomý, monoicus, einhäusig.
Jednoduchý, simplex, einfach.
Jednolupenný. Viz Srostlolup.
Jednomužný, jednoprašný, monandrus, einmännig.
Jednomužstvo, Monandria. (Tř. Lin. 1.)
Jednoobalný, monochlamydeus, apetalus. Viz Nedokonalý.
Jednoženstvo, Monogynia. (Řád Lin. I.)
Jehličí, acerosus, Nadel-.
Jehněda, kočička, baruška, amentum, iulum, Kätzchen.
Jevnosnubné rostliny, phanerogama, offenbar blühende.
Ježle, Blumenboden, receptacul.
Kadeřavý, crispus, krausig.
Kalich, calix, Kelch.
Kalichokvěté rostliny, caliciflora, kelchblüthige.
Kalíšek, caliculus, der äußere Kelch.
Kameňák. Viz Košanec.
Kápovitý, cucullatus, kappenfrm.
Kdýně, pepo, Kürbis. (Plod.)
Kel, klíček, embrio, Keim.
Klabnosemenný, oligospermus.
Klaný, fissus, gespalten.
Klapka, chlopně, valvula, Klappe.
Klapečný, klappig (2klapečný, bivalvis, 2klappig).
Klas, spica, Aehre. (Květenství.)
Klásek, spicula, locusta, Aehrchen. (Trávy.)
Klenutý, formicatus, gewölbt.
Klínovitý, cuneiformis, keilförm.
Klubíčko, glomerulus, Knäul. (Květenství.)
Klukatý, floccosus, flockig.
Kmen, truncus, Stamm.
Kočička. Viz Jehněda.
Kolenatý, geniculatus, knieförm., geknict.
Koleno, genicula, Knie, Gelenk.
Kolovitý. Viz Kruhovitý.
Komolý, bezosinný, muticus, grannenlos.
Koneční, terminalis, endständig.
Kopisťovitý, spathulatus, spathenförmig.
Kopovitý, lanceatus, lanceolatus, lanzettlich.
Kořen, radix, Wurzel.
Kořínek, radicula, rostellum, Wurzelkeim. (Kel.)
Kořenivý, radicans, sarmentosus, wurzeln.
Kořenní, kořenový, radicalis, Wurzel-.
Koruna, corolla, Krone. (Okvětí.)
Korunokvěté, colliflorae.
Kosmatý, villosus, zottig.
Kosmina, villus, Zotten.
Košanec, nucula, nux, Nüßchen.
Kotva, kotvička, glochis, Widerhacken.
Krackovitý, runcinatus, zackig, schrottsägeförmig.
Kraj, margo, Rand.
Křídlatý, alatus, geflügelt.
Křídlo, ala, Flügel, Flügelrand.

Křivolaký, flexuosus, hin und her gebogen.
Křižaté rostliny, cruciatae, cruciferae, Kreuzblumen.
Křovatý, keřnatý, fruticosus, strauchig.
Křovitý, strauchförmig.
Krpivý, nanus, zwergartig.
Kruhovitý, rotatus, radförmig. (Koruna.)
Kroužek. Viz Stavec, Haarleiste.
Kroužek, gyrus, Ring. (Pl. kapr.)
Kroužek, annulus; mední žláza, k. p. u jilmu.
Krytosemenstvo, angiospermia. Řád v XIV třídě Lin.
Kusý. Viz Ufatý.
Květenství, inflorescencia, Infloreszenz, Blüthenstand.
Kyjovitý. Viz Paličkovitý.
Kýl, hřeben, carina, Kiel.
Kýlatý, carinatus, gekielt.
Kýlovitý, keilförmig.
Kytka, Thyrsus, Strauß, Thyrse. (Květenství.)
Láčka, utriculus, Fruchthülle (u Ostřice).
Láčkovitý. Viz Baňkovitý.
Laločnatý (dvojlaločný), lobatus, gelappt (zweilappig).
Lalok, lobus, lacinia, Lappen.
Lat, latka, lata, panicula, Rispe. (Květenství.)
Lebka, galea, Helm.
Ledvinitý, ledvinovitý, renatus, reniformis, nierenförmig.
Letní, annuus, jährig.
Líc, pagina superior, die rechte, obere Seite. (Listy.)
Lichospeřený, imparipinnatus, ungleich gefiedert.
List, folium, Blatt.
Lísteček, pinnula, Fiederchen (k. p. u kapradu).
Lístek, foliolum, pinna, Fiedern.
Listen, bractea, Deckblatt, Deckschuppe.
Lodyha, caulis, Stengel.
Ložnokvěté rostl., thalamiflorae.
Lupen, sepalum, Kelchblatt. Lupen kalichový, Kelchblatt. Lupen korunní, Blumenbl. Viz Plátek.
Lupinka, plucha, hašpan, zástřeška, koruna u trav, gluma (Corolla Lin. Perianthium R. Brown.), Spelze.
Lusk, egumen, Hülse (plod motýlovitých).
Lůžko, thalamus, receptaculum, Fruchtboden.
Lýrovitý, lyratus, leierfrm. (List.)
Malvice, bacca, Beere. (Plod dužný, ojedinělý.)
Marhán, bataustia. (Plod, k. p. mišpule.)
Mázdra, membrana, Haut.
Mázdrovitý, mázdřitý, membranaceus, häutig, k. p. čmýr.
Mečovitý, ensiformis, schwertf.
Medník, nectarium, Honiggefäß.
Měkkoostenný, muricatus, weichstachelig.
Mnohobratrstvo, Polyadelphia. Třída Lin. XVIII.
Mnohodomstvo. Viz Mnohomanželstvo.
Mnohodomé rostl. polygamae, vielhäusig.
Mnoholupenný. Viz Prostolupenný.
Mnohomanželstvo. Polygamia. Třída Lin. XXIII.
Mnohomanželstvo marné, polygamia frustranea. Řád III. Tř. Lin. XIX.
Mnohomanželstvo nadbytečné, polygamia superflua. Ř. II. Tř. XIX.
Mnohomanželstvo oddělené, polygamia segregata. Ř. V. Tř. XIX.
Mnohomanželstvo potřebné, polygamia necessaria. Ř. IV. Tř. XIX.
Mnohomanželstvo stejné, polygamia aequalis. Ř. I. Tř. XIX.
Mnohomužstvo, Polyandria. Tř. Lin. XIII.
Motýlovité rostl., leguminosae, papilionaceae, Schmetterlingsblumen.

Mrtnatý, chlupatý, pilosus.
Nabraný, stažený eingeschnürt.
Naddutý convexus, convex.
Nadobalný, superus, oberständig.
Nadplodní, epiginus.
Nahosemenstvo, Gymnospermia. Ř. I. Tř. XIV.
Nákališný, epicalicinus, kelchstdg.
Nákorunné, epipetala, epipetalia, kronenständig, t. tyčinky.
Nálevkovitý, infundibuliformis, trichterig.
Násadka, flosculus abortivus, Ansatz. (Trávy.)
Nať, das Kraut der Pflanzen.
Nažka, achena, nakter Same.
Nedokonalé rostl., apetala, monochlamydea, imperfecta, unvollständige.
Nehet, unguis, Nagel; stopka lupenu.
Nepravidelný, irregularis, unregelmäßig.
Nerozdělený, indivisus, unzertheilt.
Nitka, filament., Träger, Staubfaden. (Rodidla.)
Nožečný. Viz Řapíkatý.
Nožka. Viz Řapík.
Nožnička, forficula, samara, Flügelfrucht, k. p. u jasanu.
Obal, involucrum, Hülle (u okoličnatých).
Obalíček, involucellum, besondere Hülle.
Obduží, sarcocarpium.
Obdýlný, oblongus, länglich.
Obhomolý, turbinatus, kreisfrm.
Objem. Viz Obvod.
Objímavý, amplectens, umfassnd.
Obloučnatý, falcatus, bogig, bogenförmig.
Oblý, hřídelovitý, teres, cilindricus, stielrund.
Obojaký, androgynus, zwitterig.
Obořeší, naucum, grüne Nußschale.
Obplodní, perigynus.
Obroční, annotinus, perennirend.
Obrost, oděv, povrch, velamentum, Bekleidung der Pflanzen.
Obsemení, perispermium.
Obvod, alitus, Umkreis, Umriß.
Odenek, rhyzoma, Stock (kořen).
Oděv obrostlý.
Odrod, varietas, Abart.
Okolíček, umbellula, Döldchen.
Okolík, umbella, Dolde.
Okvětí, perianthium, Blmenhülle.
Ořech, nux, Nuß.
Oříšek. nucula, Viz Košanec.
Osa, axis, rachis, Spindel, Axe.
Osina, arista, Granne.
Osmimužstvo, Octandria. Třída Lin. VIII.
Osobitný, einzelnstehend.
Osten, cuspis, aculeus, Stachel, z kůry stromové ženoucí.
Ostěra, indusium, Schleierchen (u kapradu).
Ostnitý, aculeatus, spinosus, stachelig.
Ostruha, ostroha, roh, calcar, cornu, Sporn, Horn.
Ovální. Viz Eliptičný.
Ozimý, perennis, ausdauernd.
Palice, spadix, Kolben. (Květ.)
Paličkovitý, clavatus, keilförm.
Palist, stipula, Afterblatt, Nebenblättchen, Blattansatz, Stützbl.
Pahrbek, protuberantia, Höcker. (Medník).
Pápeřitý. Viz Pýřitý.
Paprsek, radius, Strahl.
Paprskovitý, radiatus, strahlblumig. Kvítky krajní u spoluložných, Randblumen.
Pavézka, vexillum, Fahne (u motýlovitých).
Paždní, subaxillaris, winkelständ.
Pecka, pyrena, Nuß, Kern.
Peckovice, drupa, Steinfrucht.
Peň, truncus, Stamm (vůbec celý strom).
Peřitý, plumosus, federartig. Čmýr.
Pérko. pinula, Fiederchen (u kapradu).
Pérko, plumula, Blattfederchen. (Kel.)

Pestík, pistillum, der Stempel.
Pětimužstvo, Pentandria. T. L. V.
Pilovitý, serratus, gesägt.
Pírko. Viz Pérko.
Plátek, petalum, Blumenblatt.
Plazivý, repens, kriechend.
Pleva, palea, Kelchklappe. (Trávy.)
Pleva, šupina, gluma, Balg. (Šáchorovité.)
Plod, fructus, Frucht.
Plsť, tomentum, Filz.
Plsťnatý, tomentosus, filzig.
Poddutý, concavus, concav.
Podkonečný, subapicular. (Osina)
Podkovitý, podkovnatý, ungulatus, hufeisenförmig.
Podobalný, infersus, unterständ.
Podplodný, hypogynus.
Pohárovitý, poculiformis, becherf.
Pohlavní, sexualis.
Pokraj korunný, limbus, Saum.
Pokryvka, operculum, Deckel.
Poloobjímavý, semiamplectens, halbumfassend.
Polospeřený, dimidiatopinnatus, halbgefiedert.
Položený, procumbens, niederliegend.
Polta. Viz Rozštěp.
Poltěný, partitus, zertheilt.
Podruba, varietas, Spielart.
Pošva, vagina, Scheide.
Prašník, anthera, Staubbeutel. (Rodidla.)
Pravidelný, regularis, regelmäß.
Přehrádka, přepážka, septum, dissipimentum, Scheidewand, Querwand. (U plodu.)
Přeslen, verticillus, Quirl, Wirbel. (Květenství.)
Přeslenatý, verticillatus, quirlf.
Přímý, rectus, gerade.
Prorostlý, perfoliatus, durchwachsen.
Prostolupenný, polyphyllus, vielblätterig.
Prostomatečné, eleutherogynae. Eine freie Frucht.
Prostý. Viz Jednoduchý i Volný.
Protažený, elongatus, vorgezogen.
Protisečný, pinnatifidus, fiederspaltig.
Protisobný. Viz Vstříční.
Protispeřený, jugatus, opposite pinnatus, gleichgefiedert.
Proužek. Viz Pruh.
Prsten, viz Kroužek.
Prstnatý, dlanitý, digitatus, gefingert. (List.)
Pruhy, trýmy, vittae, Striemen. (Plod okoličňáků.)
Pruhovaný. Viz Čárkovaný.
Prut, větev tenká, vimen; v jiném smyslu viz Lodyha.
Pukavý, dehiscens, aufspringend. (Plod.)
Puška, puštička, pyxidum, runde Kapsel. (Plod.)
Pouzdro, locutamentum, Fach. (Plod.)
Pyl, pel, Pollen, Staub.
Pýří, pubes, Flaumhaar.
Pýřitý, pubescens, flaumhaarig.
Pyskatý, labiatus, lippenförm.
Řapavý, drsný, asper, scharf.
Řapík, pectiolus, Blattstiel.
Řapíkatý, petiolatus, gestielt.
Řasy, medníky, plicae; též záhyby, Falten.
Řasy. Viz Jehněda.
Rašiti, pučeti, ausschlagen.
Řepicovitý, hypocrateriformis, tellerförmig (koruna).
Řepovitý, napiformis, rübenf. (Kořen.)
Ret, palatum, Gaumen.
Rezový, zrzavý, ferugineus, rostf.
Rod, genus, Gattung, Sippe.
Rodidla, organa sexus, Geschlechtstheile, Geschlechtsorg., Blüthentheile.
Roh. Viz Ostruha.
Rozčísnutý, fisus, gespalten, aufgeschlitzt.
Rozevřený, divergens, divergrd.
Rozklapený, platzend, klaffend.
Rozsochaný, dychotom., gabelsp.
Rozštěp, polta, fissura, Spalte.
Roztroušený, sparsus, zerstreut.

Rub, pagina sinistra, die untere Seite.
Ručičky. Viz Uponka, Uponek.
Rourovitý, tubulosus, röhrig.
Růžička, rosetta, rosa, Rosette.
Různopohlaví, idiogynia, getrennte Geschlechter.
Samčí, masculinus, männlich.
Samičí, femineus, weiblich.
Sbíhavý, decurrens, herablaufend.
Sdvojený, binatus, zweizählig.
Sedavý, sessilis, sitzend; bez stopky neb nožky.
Sedlo, terč, stylopodium, Stempelpolster (u okoličnatých).
Sedmimužstvo, Heptandria. Tř. Lin. VII.
Semenice, zárodečnice, trophospermum, placenta, receptaculum, Samenträger; místo, na němž semena upevněna jsou v tobolce.
Semeník, vaječník, ovarium germen, Fruchtknoten.
Semeno, Same.
Síťovaný, reticulatus, netzaderig.
Síťkovitý, retiformis, netzförm.
Síťožilnatý. Viz Síťovaný.
Sklípkovatina, cellulae, Zellgew.
Slamožlutý. Viz Druminový.
Složený, compositus, zusammengesetzt.
Sloupek, columna, die Säule; trubka ze srostlých nitek tyčinkovitých.
Sněť, palea, Spreublättchen; u spoluložných.
Sochatý, vidličnatý, furcatus, bifurcus, gabelf., gabelsch., gabelsp.
Speřený, pinatus, gefiedert.
Spod, basis, Grund.
Spodečný, basilaris. (Osina.)
Spojenonitní, gamostomones (v Třídě Lin. 16. 17. 18).
Spojenoprašní, gamantherae (v Tř. 19. Lin.)
Spoluložní, compositiflorae, zusammengesetzte Blumen.
Spoluložstvo, Syngenesia. Tř. Lin. XIX.
Srostlolupenné kv., gamophylla, monopetala, einblättrige.
Srostloprašné. Viz Spojenoprašn.
Srpovitý, falcatus, sichelförmig.
Srsť, hirsuties, Haare.
Srstnatý, hirsutus, haarig.
Stavec, annulus, Haarleiste (trubka u pyskatých).
Stéblo, culmus, Halm. (Trávy.)
Stopka, pedunculus, Blumenst.
Strboul, capitulum, Spirre.
Středosloupec, semenice sloupeční, columna, Mittelsäule.
Střední žilka, nervus medius, longitudinalis, Mittelnerv. (List, šešulka.)
Střechovitý, imbricatus, dachziegelförmig.
Střelovitý, sagittatus, pfeilförm.
Střídavý, alternus, wechselständ.
Strmělka. Viz Čnělka.
Strojený, ternatus, dreizählig.
Struk, lomentum, Hülse.
Stvol, scapus, Schaft.
Styka, styčná plocha, břicho. paginae contiguae, Fugenfläch.; k. p. při plodu okoličnatých.
Sudospeřený. Viz Protispeřený.
Soumatečné, symphyogynae, die Frucht mit der Blumenhülle verwachsen.
Sourodnictvo, Gynandria. (Tř. Lin. XX.)
Soustava, systema, System.
Svazečný, fasciculatus, büschelf.
Svazek, fasciculus, Büschel.
Svraštělý, rugosus, runzlich.
Šašina, třtina, rákosí.
Šestimužstvo, Hexandria. Třída Lin. VI.
Šešulinka, silicula, Schötchen.
Šešulka, siliqua, Schote.
Šev, sutura, Naht.
Šídlovitý, subulatus, cuspidatus, pfriemenförmig.
Šípovitý, hastatus, spießförmig.
Šiška, conus, strobilus, Zapfen.
Šklebivý, personatus, maskirt, gähnend. Ústí zavřené.

Škořepina, putamen, Nußschaale. (Ořech.)
Šlahoun, sarmentum, Ruthe.
Šnorky, žebra, striae, Riefern.
Šňůra semenní, funiculus umbilicaris, Samenstrang, Nabelstr.
Špičatý, acutus, spitzig.
Štětcovitý, penicillaris, pinself.
Štětiny, setae, Borsten.
Štětinovitý, setaceus, borstenf.
Štětinatý, setosus, borstig.
Štítovitý, peltatus, scutatus (folium peltinerve), schildförm.
Šupina, squama, Schuppe (listeny šišek).
Šupina, squamula nectarifera, Honigsschuppe.
Šupinatý, squamatus, schuppig.
Šupinovitý, squamosus, schuppenartig. (Čmýr.)
Tajnosnubstvo, Cryptogamia.
Terč, discus, Scheibe; též sedlo u okoličnatých.
Terčovitý. Viz Štítovitý.
Terčový, discoideus; flosculos.: Scheibenblumen (Spolusložné)
Tlamatý, rigens (rictus), rachenförm. (Oustí nezavřené.)
Tobolka, capsula, Kapsel.
Točivý, volubilis, windbar.
Třepenatý, fimbriatus, gefranzt.
Třesť, calamus, Halm (u šáchorovitých).
Trn, spina, Dorn; z dřeva vyrostl.
Trojbočný, trigonus, dreiseitig.
Trojhranný, triqueter, dreikantig.
Trojmužstvo, Triandria. Třída Lin. III.
Trojspeřený, tripinnatus, dreifach gefiedert.
Trojuhelný, triangulus, dreieckig.
Trojženstvo, trigynia. Ř. L. III.
Trubkovitý, rourovitý.
Toulec, spatha, Blumenscheide.
Tyčinky, stamina, Staubgefäße.
Úmyslný, artificialis, künstlich.
Úponka, cirrhus, Ranken.
Uťatý, truncatus, abgestutzt.
Uzlitý, nodosus, knotig.
Úžlabíčko, axilla, Blattwinkel.
Úžlabní, axillaris, winkelständ.
Vaječník. Viz Semeník.
Vejčitý, ovatus, eiförmig, eirund.
Vějíř, frons, Wedel. (Kaprad.)
Věnec, corona, Nebenkrone.
Větvitý, ramosus, ästig.
Vidličnatý, sochatý, bifurcus, gabelspaltig.
Vlasatý, pilosus, beharrt.
Vlásenička, radicula, fibrilla, Fasern. (Kořen.)
Vlásenitý, fibratus, faserig.
Vlásenka. Viz Čmýr.
Vlna, lana, Wolle.
Vlnatý, lanatus, wollig.
Vlnitý, undulatus, wellig.
Volný, prostý, nesrostlý, freistehend.
Vřetenovitý, fusiformis, möhrenförmig. (Kořen.)
Vrcholík, cyma, Trugdolde, Afterdolde.
Vřezaný, incisus, eingeschnitten.
Vrubovaný, crenatus, gekerbt.
Vstávavý, adscendens, aufsteigd.
Vstavačovitý, orchideus.
Vstříční, oppositus, gegenständig.
Vstoupavý. Viz Vstávavý.
Vtočený, involutus, introvolutus, eingerollt.
Vousatý, barbatus, bärtig.
Výběžky. Viz Výhonky.
Vydůlený, excavatus, ausgehöhlt.
Vyhlodaný, vykousaný, erosus, gezackt.
Výhonky, stolones, flagella, Ausläufer.
Vyhrnutý, vyvinutý, vytočený, evolutus, umgerollt.
Vykrajovaný, vykrojený, repandus, ausgeschweift.
Vykroužený, retusus, ausgerand.
Výřez na ose, dens racheos, Ausschnitt. (Důlek; Trávy.)
Vyříznutý, emarginatus, spitzig ausgerandet.
Vyšinulý, vorspringend, herausgeschweift; k. p. kališní cípy na Helianthemum.
Vyštěrbený. Viz Vyhlodaný.
Vztyčený, erectus, aufrecht.
Záhyby, plicae, Falten.

Zádržka, carpophorum Fruchthalter.
Zákončitý, acuminatus, zugespitzt.
Zákrov, anthodium, calix communis, der gemeinschaftliche Kelch (spoluložné).
Zákroveček, caliculus, der äußere Kelch.
Zakrpělý, imperfectus, abortivus, nanus, verkümmert, zwerg.
Zavitý, spiralis, spiral-, schneckenförmig.
Zoban, rostrum, Schnabel.
Zostřený. Viz Zákončitý.
Zpružka, Viz Kroužek. (Kaprad.)
Zstřihaný. Viz Vřezaný.
Zubatý, dentatus, gezähnt.
Zvonkovitý, zvonitý, campanulatus, glockig, glockenförmig.
Žalud, glans, Eichel.
Žebra, striae, Riefen. (Pl. okol.)
Žebro, příční žíla na listě, nervus lateralis, vena, Rippe.
Žíla, vena, nervus longitudinalis, Nerv.
Žlábkovitý, canaliculatus, rinnig, rinnenförmig.
Žláza, glandula, Drüse.

Tabule I.

k určení rodu rostliny.

---

1. Rostliny jevnosnubné, v jejichžto květech se totiž tyčinky a čnělky rozeznati mohou. 2.
   Rostliny tajnosnubné, při nichž rodidel nevidno. 729.
2. Více kvítků v jednom společném kalichu čili zákrovu. 3.
   Žádný společný zákrov; kvítky osobitné. 4.
3. Prášníky v trubku, již čnělka prochází, srostlé; květy spoluložné. 663.
   Prášníky volné. 4.
4. Květy tyčinkami i čnělkami opatřené; rostliny obojňaké neb dvouspolné. 5.
   Jiné květy s tyčinkami, jiné s čnělkami; rostliny různopohlavní. 593.
5. Květy dokonalé, to jest mající i kalich i korunu. 6.
   Květy buď jen kalich, buď jen korunu, buď nic toho nemající; rostliny nedokonalé. 420.
6. Koruna srostlolupenná, totiž v jeden celek srostlá. 7.
   Koruna prosto- neb mnoholupenná, z více nespojených lupenů složená. 158.

Koruna srostlolupenná.

7. Semeník volně stojící na dně kalicha, takže jeho boky nejsou s ním srostlé. 8.
   Semeník pod kalichem, aneb s kalichem srostlý. 138.

8. Koruna pravidelná, jejíž pokraj buď celý jest, buď ve stejné cípy rozdělený neb rozeklaný. 9.
   Koruna nepravidelná. 86.
9. 2—3 tyčinky. 10.
   4 tyčinky. 14.
   5 tyčinek. 25.
   Více než 5 tyčinek. 73.
10. 1 semeník. 11.
   4 semeníky. Cípy koruny trochu nestejné. 108.
11. Keř neb strom. Koruna trubkovitá, 4klaná; 2 tyčinky. 12.
   Bylina. Cípy koruny trochu nestejné. 89.
12. Tyčinky z trubky vynikající. 13.
   Tyčinky vnitř trubky zavřené. Tobolka 2pouzdrá, 2 klapečná, 4semenná. *Syringa. 304.*
13. Květ žlutý. Malvice neb peckovice pometáním 1semenná. *Olea. 303.*
   Květ bílý. Malvice černá, 2pouzdrá, 2—4semenná. *Ligustrum. 309.*
14. 1 semeník. 15.
   4 semeníky. Koruna trochu nestejná. 111.
   Poznam. Při Spoříši (Verbena) 4 tyto semeníky teprv v čas zralosti se rozdělují, byvše v čas květu tuze ještě spojeny.
15. 4 blizny beze čnělky. Koruna kruhovitá. Malvice 4semenná. Keř bodlavých vždy zelených listů. *Ilex. 306.*
   Méně než 4 blizny neb čnělky. 16.
16. Bezlistná pnivá rostlina. 27.
   Listy z kořene neb prutu. 17.
17. Trubka koruny se semeníkem srostlá; 2—3 lupeny nelisty; 1 čnělka s bliznou štětcovitou; tobolka 1—2 semenná. Klas skupený, brunokvětý. *Sanguisorba. 432.*
   Koruna se semeníkem nesrostlá. 18.
18. Kalich 4dílný, 19.
   Kalich 5dílný. 22.
19. Tyčinky daleko z koruny čnící; 1 čnělka; koruna mázdrovitě prohledná, s trubkou válcovitou a 4 ponejvíc vyvrácenými cípy; tobolka 2—4 pouzdrá; květenství klasovité. *Plantago. 205.*
   Tyčinky z koruny nečnící. 20.

20. Tobolka kolem pukající, mnohosemenná. Koruna velmi malá, mnohem kratší než kalich. *Centunculus. 214.*
Tobolka 2klapečná, mnohosemenná. 21.
21. Trubka koruny kulatá, baňkovitá. Čnělka nerozdělená. Blizna jednoduchá, ledva vykroužená. Prášníky po rozpuknutí nesvinuté. Květ žlutý. *Exacum. 313.*
Trubka válcovitá. Blizna patrně 2klaná. 53.
22. Kvítky v mnoholupenném zákrovu plevitými šupinami proměšené, 1semenné. Koruna trubkovitá, často nestejně dělená. *Globularia. 208.*
Žádný zákrov. 23.
23. Mimo 5 lupenů ještě 2 přílistky neb listeny. Koruna trochu nestejná. 95.
Kalich bez palístků. 24.
24. Koruna zvonkovitá, pravidelně 5klaná. Tobolka 1pouzdrá, 2klapečná, s mnohými na sloupkovité semenici upevněnými semeny. Jeden pár tyčinek hlouběji stojící než druhý. *Limosella. 233.*
Koruna trubkovitá aneb baňkovitá, trochu nestejná. 106.
25. 1 semeník. 26.
2 semeníky. 54.
4 semeníky, které už v čas květní se oddělují. (Jen při otočníku, Heliotropium, jsou semeníky slepené až do času zralosti.) 56.
26. Keř. Tobolka 2—5 pouzdrá, mnohosemenná. Tyčinky na semeníku. Koruna zvonkovitá.
Kalich 5klaný. *Azalea. 318.*
Bylina, aneb keř s plodem malvičnatým neb jahodnatým. 27.
27. Listy zcela chybí. Prut pnivý, nitný. Koruna trubkovitá neb baňkovitá, 4—5klaná; 4—5 tyčinek, a pod těmito tolikéž šupinek; 1—3 čnělky; tobolka 2—4 semenná. *Cuscuta. 300.*
Listy z kořene neb na prutu. 28.
28. Koruna kruhovitá aneb nálevkovitá s rozestřeným na plocho krajem. Tobolka 1pouzdrá, na špici 5klapečná, aneb 2klapečná, 10zubá, mnohosemenná. Prášníky často téměř srostlé. (Stvol se 7—10 růžovými květy v okolíku, jenž

3—5 kopinnými listy obestřen jest. Listy dlouze nožečné, ledvinitě laločné, pilovité. *Cortusa 215.*

Květ a listy jinak spořádané. 29.

29. Keř trnitý, položený. Koruna trubkovitá; hrdlo brvami tyčinek zavřené; tyčinky zdélí koruny. Malvice 2pouzdrá, mnohosemenná, vejčitá, žlutočervená. Kalich 2—3 klaný. *Lycium. 276.*

Křoví beztrnné aneb bylina. 30.

30. Listy buď kořenní, buď prutní, střídavé neb dvojité, t. j. po dvou na tétýž straně prutu; buď stvol šupinatý. 31.

Listy protisobné čili vstřícné; aneb přeslenaté. 49.

31. Kalich z mnoha na sobě ležících šupin složený. Kvítky v kulatou hlavu skupené. 685.

Kalich 5klaný neb 5dílný. 32.

32. Koruna na celém povrchu kosmatá, aneb po kraji dlouze brvitá, aneb s mnohoklanými cípy. Tobolka 1pouzdrá, mnohosemenná. 33.

Koruna holá, nanejvýš u otvoru trochu chlupatá, aneb velmi útle brvitá. Jejích 5 cípů nerozděleno, aneb každý 2klaný. 35.

33. Cípy koruny nerozdělené. 34.

Cípy koruny ve více čárkovitých dřípů rozdělené. Tobolka pokryvkou a 10zubým otvorem pukající. *Soldanella. 222.*

34. Celý povrch koruny kosmatý. Blizna plitce vykroužená. Tobolka 2klapečná.

Semena podél středu klapek vnitř upevněná. *Menyanthes. 309.*

Jen hrdlo vousaté a kraj brvitý. Blizna 2dílná. Tobolka nepukavá, však 2 švy značená, podél nichž semena po obou stranách ve dvou řadách připevněna jsou. *Villarsia. 310.*

35. Stvol nahý neb šupinatý, aneb listy pod vodou. Tobolka 1pouzdrá, 5 neb 10 zuby neb klapkami pukající. Četná semena na středním sloupci. 36.

Prut s listy střídavými neb dvojitými. Malvice, neb vícepouzdrá tobolka. 40.

36. Kraj květu rozestřený neb vztýčený; trubka válcovitá. Blizna hlavatá. 37.

Pokraj květu podvinutý, vyvrácený; trubka zvonkovitá. Čnělka špičatá. *Cyclamen. 216.*

37. Kalich až na dno 5dílný. Hrozen s větvemi přeslenatými. *Hottonia. 218.*

Kalich není přes polovici klaný. Tyčinky mezi sebou nespojené. Okolíky s malými obaly, aneb stvol 1květý. 38.

38. Koruna k vrchu pod pokrajem nabraná čili soužená. Květy malé, nejvíc bílé. 39.

Trubka bez náběru v pokraj se rozšiřuje. *Primula. 220.*

39. Tobolka chudo—téměř 5semenná. Blizna plocho vtlačená, hlavovitá. Koruna řepicovitá, 5klaná. Stvol malými, pilovitými listy střechovitě pokrytý. *Aretia. 213.*

Tobolka mnohosemenná, 5.klapkami pukající, 1pouzdrá, kulato-vejčitá. Blizna hlavatá. Koruna řepicovitá, v hrdle žlázkami zavřená. Stvol nahý neb kosmatý. *Androsace. 212.*

40. Čnělka s 3—2 při úplném rozvinu rozevřenými bliznami. Semena na středním sloupci. 41.

Čnělka s jedinou nerozdělenou aneb vykrouženou aneb ze 2 na sobě ležících ploch složenou bliznou. 42.

41. 3 blizny. Koruna s krátkou, širokým dolejškem tyčinek zavřenou trubkou.

Tobolka 3pouzdrá, 3klapečná, mnohosemenná. Přehrádky z prostřed klapek vycházející. *Polemonium. 301.*

2 blizny. Koruna zvonkovitá, nálevkovitá, řásnatá, téměř nerozdělená. Tobolka 2pouzdrá, 2klapečná. Přehrádky z krajů klapek vynikající, někdy nedokonalé. Pouzdra 2semenná. *Convolvulus. 399.*

42. Koruna zvonkovitá aneb nálevkovitá. 43.

Koruna kruhovitá aneb docela s krátkou trubkou. 47.

43. Koruna zvonkovitá, plitce 5klaná, tupá, 3krát delší kalicha. Kalich zvonkovitý, 5klaný, nadmutý, hladký. Tyčinky při samé čnělce. Tobolka kolem pukající, křížem čárkovaná. Čnělka odpadavá. *Scopolina. 279.*

Koruna buď nálevkovitá, aneb kratší než předešlá, aneb malvice. 44.

44. Koruna šikmo sestřižená, nerovno 5klaná, tak že dolejší nářez hlouběji vniká.

Tyčinky v stranu nachýlené. Tobolka 2pouzdrá, kolem pokryvkou pukající. *Hyosciamus.* 275.
Koruna pravidelně, stejně klaná. 45.
45. Koruna zvonkovitá, bez záhybů. Tyčinky v oblouk skřivené kosmatými dolejšky hrdlo koruny zavírají. Malvice ve zveličeném kalichu. *Atropa.* 273.
Koruna nálevkovitá, řásnatá. Tobolka 4klapečná. 46.
46. Kalich i po odkvětu stálý. Blizna nerozdělená, nanejvýš vykroužená. *Nicotiana.* 277.
Kalich odpadavý, tak že jen okrouhlý jeho dolejšek pod plodem zůstává. Blizna ze 2 ploch složená. *Datura.* 274.
47. Tyčinky odchýlivé, dílem hustou vlnou pokryté. Tobolka 2pouzdrá, 2klapečná. *Verbascum.* 272.
Tyčinky s prášníky k sobě nakloněnými. Malvice. 48.
48. Kalich, v čas zralosti nadmutý, malvici obestírá. Prášníky podél pukající. Stopky jednotlivé, 1květé. *Physalis.* 278.
Kalich stejný, neměnitelný. Prášníky v trubku čnělku obklíčující spojené, na špici dvěma dírkama pukající. Květenství v chocholíku. *Solanum.* 280.
49. Blizna jednoduchá. Semeník kulatý. Tobolka 1pouzdrá, semena na středním sloupci. 50.
Blizna dvojitá. Semeník obdélný. Tobolka 1pouzdrá, 2 klapečná. Semena na klapečných do vnitř zahnutých krajích. 52.
50. Listy na konci prutu přeslenatě sestavené, z jejichž středu stopky květů vynikají. Tobolka nepukavá. Obyčejně více nežli 5 tyčinek. 83.
Listy vstříční, aneb mnohonásobně přeslenaté. 51.
51. Tobolka na špici s 5—10 zuby, pukavá. Květ žlutý. *Lysimachia.* 219.
Tobolka čili puštička kolem s pokryvkou pukavá. Květ červený neb modrý. *Anagallis.* 211.
52. Obrvené medníky na dolejšku každého z 5 cípů korunních. Koruna kruhovitá. *Swertia.* 315.
Buď žádné, buď nebrvité medníky. 53.
53. Prášníky po rozpuknutí do závitku stočené. Koruna ná-

levkovitá s tenkou trubkou, ponejvíc růžočervená. *Erythraea. 312.*

Prášníky přímé. *Gentiana. 314.*

54. Čnělka šídlovitá, špičatá. Semeníky dvojuzlé. 71.

Čnělka s hlavatou neb štítovitou bliznou. Dvě obdélné, podélným švem pukající, málosemenné tobolky. 55.

55. Koruna trubkovitá, s pokrajem rozestřeným, 5 dílným, trochu šikmo stočeným; 2 semeníky s jedinou společnou čnělkou a 2 žlázkami medními. Semena bezčmýřitá. *Vinca. 308.*

Koruna kruhovitá, 5dílná. Blizna veliká, tupě 5hranná. Tyčinky ve válec srostlé. Mezi tyčinkami a korunou 5článkový kroužek. Semena čmýřitá. *Cynanchum. 370.*

56. Hrdlo koruny 5 klapkami neb šupinami, čili jazyky zavřené. 57.

Hrdlo koruny bez jazyků, aneb brvitými šupinami obsazené. .66.

57. Koruna kruhovitá, plochá. Jazyky vykroužené. Tyčinky 2klané. Semena u dolejška bez jamky neb důlku. *Borago. 284.*

Koruna v trubku súžená neb obdélně baňkovitá. 58.

58. Jazyky tupé neb vykroužené. Trubka koruny mnohem užší, než její rozestřený pokraj. 59.

Jazyky šídlovité, zašpičatěné, v kužílek skupené. Trubka jen málo užší než pokraj koruny. Nažky na dolejšku tlustým krajem obalené, uvnitř vydůlené. *Symphytum. 297.*

59. Čnělka volně stojící mezi 4 semeníky; tyto jsou jen dolejškem svým ke dnu kalicha připevněny. 60.

Semeníky svými bočními hranami, aneb vnitřními stranami svých krajů k dolejšku čnělky připevněné, tedy čnělka nestojí volně uprostřed nich. 62.

60. Jazyky holé. Nažky na dolejšku nevydůlené. *Myosotis. 293.*

Jazyky pýřité. 61.

61. Nažky u dolejška vypuklým krajem otočené, vnitř vydůlené.

Květ modrý neb červený. *Anchusa. 281.*

Nažky bez kraje, dole ploché. Kalich až na dno dě-

lený. Květ žlutobílý. *Lithospermum officinale.* 290.

62. Kalich po odkvětu plochostlačený, zveličený, chobotitě vyštěrbený, 10zubý. Rostlina zpět vyvrácenými háčky drsná a lípnoucí. *Asperugo.* 282.

Kalich i po odkvětu pravidelný, 5uchý. 63.

63. Nažky křídlaté, širokou prohlednou mázdrou obroubené, hladké, lesklé, trochu dupné. Jazyky stlačené, vykroužené, purpurové.

Čnělka šídlovitá, 4hranná, 2krát zdélí kalicha. Koruna nálevkovitá, trubkovitá, s trubkou 5hrannou prismatickou. Pokraj koruny 5dílný, s čárkovitými tupými ústy. Kalich kosmatý, vlnatý. *Mattia* 292.

Semeníky bezkřídlé, aneb jinak uspůsobené. 64.

64. Nažky mísovité, s mázdřitým do vnitř vtočeným krajem. *Omphalodes.* 294.

Nažky nikoli mísotvárné. 65.

95. Nažky tříhranně jehlanité, pichavkami obrvené. *Echinospermum.* 287.

Nažky okrouhlé neb ovální, na přední straně ploché. *Cynoglossum.* 286.

66. Koruna s pokrajem patrně od trubky odstaveným, řepicovitá neb nálevkovitá. 67.

Koruna od dolejška pomalu se rozšiřující, baňkovitě trubkovitá aneb zvonkovitá 70.

97. Nažky před zralostí srostlé, jeden semeník představující. Koruna mezi ústím řásnatá. *Heliotropium.* 289.

Nažky už v čas květu různé. 68.

68. Trubka korunní trochu šikmá, křivá. Nažky u dolejška tlustým krajem obalené, u vnitř vydůlené. Květ brunočervený. Hrdlo 5 obrvenými šupinami obsazené, však nezastřené. *Lycopsis.* 291.

Korunní trubka přímá. Nažky bez kraje a důlku. 69.

69. Kalich není přes polovici, 5klaný. *Pulmonaria.* 296.

Kalich až na dno 5dílný. *Lithospermum.* 290.

70. Koruna pravidelná, válcovitá, zvonkovitá. 71.

Koruna nestejně vřezaná, téměř 2pyská, hořejší dva cípy delší.

Tyčinky nestejné, prášníky přiokrouhlé. *Echium.* 288.

71. Nažky po dvou srostlé. Koruna u pokraje baňkovitá, s hrdlem otevřeným. Kalich 5dílný, nestejný; 5 jamek u dolejška trubky.
Prášníky střelovité, trochu vroubkované. Rostlina namodralá. *Cerynthe. 285.*
Nažky 4 různé. Koruna zvonkovitá. 72.
72. Koruna zvonkovitá, baňkovitá, s hrdlem otevřeným. Květ žlutý neb bílý. Rostlina štětinatá. *Onosma. 295.*
Koruna zvončitá, trubkovitá, s trubkou válcovitou. Hrdlo otevřené, ač 5 brvitými šupinami čili štětičkami obsazené. Kalich zvonkovitý, ústy nestejnými, dole prismaticky 5hranný; čnělka nitkovitá, zdélí kalicha, s tupou vykrouženou bliznou; 5 kratších tyčinek v trubce koruny. Květ blankytný. *Bessera. 283.*
73. 6—10 tyčinek. 74.
12 neb více tyčinek. 85.
74. Koruna 4—5uchá a dvakrát tolikonitná. 75.
Koruna 6—neb víceuchá, tolikonitná. 82.
75. 1 čnělka. 76.
4—5 čnělek. 81.
76. 8 tyčinek. Koruna 4klaná neb 4zubá. Tobolka 4pouzdrá, 4klapečná.
Četná semena na sloupkové semenici. 77.
10 tyčinek. 78.
77. Kalich dvojnásobný, vnitřní brvitý, delší než koruna. Prášníky s 2 ozubčenými přívěsky na dolejším konci. Listy vstřícní, střelovité. *Calluna. 319.*
Kalich prostý. Listy přeslenaté. *Erica. 320.*
78. Koruna téměř až na dno dělená. 224.
Koruna 5zubá neb 5klaná, vejčitá neb zvonkovitá. 79.
79. Malvice peckovice 5zrná. Koruna vejčitá, 5klaná, u dolejška prozračná. Listy žilosítnaté. *Arctostaphylos. 317.*
Tobolka 5pouzdrá, 5klapečná. 80.
80. Koruna kruhovitá, nálevkovitá. Tyčinky sehnuté. Tobolka 5hranná, 5pouzdrá, mnohosemenná, s přehrádkami krajními, totiž z krajů do vnitř vehnutých klapek pošlými. Kalich 5dílný. *Rhododendron. 323.*
Koruna zvonkovitá, 5klaná, méně více vejčitá. Prášníky 2rohé, prosté neb osinaté, svěsité. Tobolka 5pou-

zdrá, klabnosemenná, přehrádkami příčními na středu klapek. Kalich 5dílný, barvitý, velmi malý.
Andromeda. 316.

81. Kalich 5dílný. Koruna s 5 na dolejšku prostředkem zoubků spojenými, ostatně rozdělenými lupeny. 260.
Kalich 2—3dílný, srostlý s dolejším dílem semeníka. 139.

82. Blizna jednoduchá. 83.
Blizna dvojitá. 84.

83. Tobolka nepukavá, 1 pouzdrá; četná semena na středním sloupci. Kalich 5—9dílný; koruna hluboce 5—9dílná; 5—9 tyčinek. Květ bílý. Listy téměř všecky na vrcholi jednoduchého prutu. *Trientalis. 223.*
Tobolka na špici mnohými klapkami pukající. Květ žlutý. Viz výše 51. Druhové z *Lysimachia 219.*

84. Kalich až na dno v 8 čárkovitých, od sebe vzdáleně stojících uštů rozdělený. Koruna trubkovitá s 8dílným rozloženým pokrajem; 8 prášníků, tobolka 2klaná, 1 pouzdrá; semena na krajích do vnitř vtočených klapek sedící.
Chlora. 311.
Kalich 6—8zubý až na dno nedělený; aneb kalich jen na jedné straně na způsob pošvy rozklapený. Koruna paličkovitě zvončitá aneb kruhovitá. Viz výše 53. Některé druhy z *Gentiana. 314.*

85. 12—24 nespojených tyčinek. Polo tolik na dolejšku trochu se spoludržících lupenů. 320.
Mnoho tyčinek, jejichž nitky srostlé jsou v trubku čnělky otáčející. Dolejšek trubky této spojuje i 5 oněch ostatně zcela různých plátků. 261.

86. 1 semeník. 87.
4 semeníky (které při spoříši (Verbena), teprv v čas zralosti se rozstupují.) 108.

87. Tyčinky všecky aneb dílem srostlé. 284.
Tyčinky volné. 88.

88. Květiny v společném kalichu. 22.
Žádný společný kalich. 89.

89. 2 tyčinky. 90.
3 tyčinky. Čnělka 3dílná. Kalich 2lupenný. Koruna ná-

levkovitá, trochu nestejná. Tobolka jednopouzdrá, 3klapečná, 3semenná. *Montia. 416.*

4 tyčinky, z nichž 2 delší. 93.

5 tyčinek. 44.

90. koruna ostruhovitá, 2pyská. Tobolka 1pouzdrá; semena na kulatém, volně stojícím lůžku upevněná. 91.

Koruna bez ostruhy trochu nestejně dělená. Tobolka 2pouzdrá. 92.

91. Kalich 5klaný. Tobolka polo 2 klapečná. *Pinguicula. 209.*

Kalich 2lupenný. Tobolka kolem pukající. *Utricularia. 210.*

92. 2 tyčinky. Koruna 4dílná, dolejší cíp obyčejně trochu užší. Kalich 4—5dílný. *Veronica. 234.*

4 tyčinky, z nichž 2 kratší a bez prášníků. Kalich 5-lupenný s 2 palístky. 95.

93. Rostlina bezlistá. Tobolka 1pouzdrá. Koruna 2pyská. Prut šupinatý. 94.

Rostlina listů obyčejných. 95.

94. Volně stojící vejčitá žlázka z předu na dolejšku semeníka. Kalich zvonkovitý, asi k polovici ve 4 stejné zuby klaný. Koruna po odkvětu neodděluje se od svého dolejšku. *Lathraea. 225.*

Žádná volně stojící žláza. Kalich častěji 2lupenný, s celými neb klanými lupeny; též i někdy 4—5klaný, 1lupenný. Koruna po odkvětu oddělí se od svého žláznatého dolejšku, ač hned neodpadne. *Orobanche. 226.*

95. Koruna trubkovitá, s 4dílným, trochu nestejným pokrajem. Dvě kratší tyčinky bez prášníků. Kalich 5lupenný s 2 palístky, aneb 7lupenný. Tobolka 2pouzdrá. *Gratiola. 238.*

Koruna. Tyčinky s dokonalými prášníky. Tobolka (s výminkou lindernky a hornice) 2pouzdrá. 96.

96. Kalich 2lupenný, 2klaný. Koruna 1pyská, sehnutá, 3-klaná. Tyčinky kosmaté. *Acanthus. 298.*

Kalich víceklaný. Koruna 2pyská. 97.

97. Kalich se 4 celokrajnými ušty. 98.

Kalich s 5 ušty neb lupeny, neb i s méně než 5, však vřezaně vrubovanými ušty. 102.

98. Kalich nadmutý, vejčitý, širší než koruna, stlačený. Semena plochá, mázdřitým krajem otočená. *Rhinanthus.* 231.

Kalich nikoli nadmutý, trubkovitý. 99.

99. Tobolka 1pouzdrá, 1semenná, kulatá. Hořejší pysk 2klaný. Květ žlutý. *Tozzia.* 232.

Tobolka 2 pouzdrá. 100.

100. V každém pouzdře 1—2 hladká semena. Kraj hořejšího pysku podvinutý. *Melampyrum.* 229.

Obě pouzdra mnohosemenná. 101.

101. Semena na jednom z krajů, několika mázdřitými křídly potažená. *Bartsia.* 227.

Semena podél útlými bezkřídlými žebry obložená. *Euphrasia* 228.

(Viz společný rozbor 2 těchto rodů pod Euphrasia.)

102. Koruna u dolejška hrbovitá neb ostrohovitá. Kalich hluboce 5dílný.

Tobolka na špici několika klapkami neb dírkami pukavá. 103.

Dolejšek koruny bez hrbu neb ostruhy. 105.

103. Hrdlo koruny čnící dásní dolejšího pysku zavřeno. 104.

Hrdlo otevřené. Dolejší pysk bez dásně. *Anarrhinum.* 235.

104. Koruna na dolejšku hrbovitá. *Antirrhinum.* 236.

Koruna ostruhovitá. *Linaria.* 239.

105. Koruna kratší než kalich. Tobolka 1pouzdrá; četná semena na sloupeční semenici. *Lindernia.* 240.

Koruna delší kalicha. 106.

106. Koruna téměř kulatá, s krátkým pokrajem. Hořejší pysk delší, 2klaný; dolejšího pysku střední cíp zpět vyvrácený. *Scrophularia.* 241.

Koruna obdélná. 107.

107. Koruna šikmo zvonkovitá, otevřená, s nestejným, plitce vřezaným pokrajem. Kalich hluboce 5dílný aneb 5lupenný. *Digitalis.* 237.

Koruna tlamatá, s hořejším pyskem dutým (prápor) na způsob přílby neb srpu.

Kalich častěji s cípy vřezaně vrubovanými, však i celokrajnými, obyčejně nadmutý. *Pedicularis. 230.*

108. 2 tyčinky. 109.

4 tyčinky, z nichž 2 delší. 110.

5 tyčinek. 70.

109. Koruna téměř pravidelná, trubkovitá, 4klaná; širší onen lalok vykroužený. *Lycopus. 242.*

Koruna tlamatá. Tyčinky napříč k stopečce připevněné. Kalich 2pyský. *Salvia. 243.*

110. Kalich hranatý, 5klaný, nepyskatý. Hořejší pysk koruny položený, stlačený, kosmatý. *Phlomis. 267.*

Kalich nehranatý, aneb rostlina jinak spořádaná. 111.

111. Tyčinky a čnělka, v trubce koruny skryté. 112.

Tyčinky a čnělka, aneb aspoň tato, vynikající z trubky až do hrdla. 115.

112. Kalich u vrchu s malým přívěskem, jímž po odkvětu co víčkem se zakrývá; jeho krátké zuby po odkvětu se vespolek svírají. *Lavandula. 262.*

Kalich bez přívěsků neb pokryvky. 113.

113. Koruna s úzkou trubkou a rozprostřeným 5klaným pokrajem; ušty nestejné, dolejší větší. Nažky 4 v čas zralosti teprv se rozstupující. *Verbena. 224.*

Koruna patrně tlamatá. 114.

114. Nažky tupohranné, u vrchu tupě zaokrouhlené. U domácího druhu je kalich 2pyský; hořejší koruny pysk nerozdělený. *Sideritis. 269.*

Nažky ostře 3hranné, u vrchu uťaté. Kalich trubkovitý s 5 neb 10 zuby, které nejsou ve 2 pysky rozdělené. Hořejší pysk koruny 2klaný, vztýčený. *Marrubium. 264.*

115. Tyčinky hned od dolejška vedlé sebe rovnoběžné, a pod hořejší pysk stočené; někdy po odkvětu obě krajnější odchylují se u vrchu každá na svou stranu. 116.

Tyčinky hned od dolejška se rozcházejí a u vrchu buď dále se rozstupují, buď k sobě nachylují. 131.

116. Hořejší pysk koruny velmi malý, daleko kratší než tyčinky, aneb docela chybící. 117.

Hořejší pysk koruny vystřený, aspoň tyčinek zdélí. 118.

117. Hořejší pysk koruny zcela chybí; na jeho místě jest

puklina aneb říz v trubce koruny, z něhož tyčinky vystupují. Korunní trubka u dolejška bez stavce. *Teucrium.* 271.

Hořejší pysk velmi krátký, vykroužený. Trubka u dolejška stavcem opatřená, jemuž u vnitř čmýřitý kroužek odpovídá, totiž trubka zdá se býti v místě tom jakoby nabraná, stažená. *Ajuga.* 253.

118. Kalich s 5 stejně rozdělenými, nikoli ve 2 pysky rozstavěnými zuby. 119.

Kalich 2pyský, 5zubý, aneb méně než 5zubý. 128.

119. Dolejší koruny pysk 2laločný. Hrdlo po obou stranách maličkým zoubkem obsazené. *Lamium.* 261.

Dolejší pysk 3laločný, aneb zdá se pro neúhlednosť bočních laločků nerozděleným býti. 120.

120. Dolejšek trubky vnitř čmýřitým kroužkem opatřený, jemuž zevnitř stavec odpovídá. 121.

Trubka koruny bezstavečná. 124.

121. Ušty dolejšího koruny pysku buď špičaté jsou, buď jejich kraje tak se stáčejí, že se špičaté býti zdají. 122.

Ušty dolejšího pysku tupé aneb vykroužené. 123.

122. Ušty dolejšího pysku špičaté. Květ žlutý. *Galeobdolon.* 257.

Ušty tupé, však že jsou stočené, zdají se býti špičaté. Nažky ostře 3hranné, svrchu uťaté. Květ bílý neb červenavý. *Leonurus.* 263.

123. Tyčinky po odkvětu uchylují se každá na svou stranu. Nažky zaokrouhleně tupé. *Stachys.* 270.

Tyčinky přímé. Nažky zaokruúhleně tupé. *Ballota.* 254.

(Viz rozbor 2 těchto rodů pod Stachys.)

124. Dolejší pysk koruny v hrdle 2 dutými prázdnými zuby opatřený. *Galeopsis.* 258.

Dolejší pysk bez zubů neb hrbů. 125.

125. Hořejší pysk hluboce vykroužený, aneb téměř dopoly 2klaný. 126.

Hořejší pysk celý, aneb jen plitce vykroužený. 127.

126. Střední lalok dolejšího pysku přiokrouhlý, nadmutý, vroubkovaný, velmi veliký; boční laloky malé, vypadající co vyvrácený kraj hrdla. *Nepeta.* 266.

Střední lalok opak srdčitý: boční laloky patrné. Kalich šikmo 5zubý. Každý pár prášníků působí kříž. *Glecoma 259.*

127. Nažky u vrchu zakulatěné. Přeslen v klase konečním. *Betonica. 255.*

Nažky ostře 3hranné neb uťaté. Přesleny úžlabiční, kratší než listy. *Chaiturus. 256.*

128. Trubka vnitř čmýřitým stavcem opatřená. Tyčinky výše prášníků vybíhají v krátký trn neb zubec. Hořejší pysk kalicha plochý, plitce 3zubý. Boční zuby v ostrý hřeben zahnuté. *Prunella. 250.*

Trubka korunní bezstavečná; prášníky bezzubé. 129.

129. Kalich s bezzubými, po odkvětu zavřenými pysky; hořejší pysk s šupinovitým přívěskem. *Scutellaria. 251.*

Aspoň jeden pysk kališní rozdělený. 130.

130. Kalich zvonkovitý, mnohem prostrannější než trubka korunní, nepravidelně 3—4zubý. Hořejší korunní pysk nerozdělený, aneb plitce vykroužený. *Melittis. 248.*

Kalich trubkovitý, patrně 2pyský. Hořejší pysk korunní 2dílný. Hrdlo nadmuté. *Dracocephalum. 246.*

131. Koruna téměř stejná. Tyčinky u vrchu od sebe se rozcházejí. Kalich 5zubý, nikoli 2pyský. *Mentha. 265.*

Koruna patrně 2pyská aneb tlamatá. 132.

132. Tyčinky, aspoň obě delší přímé, u vrchu odchýlivé. 133.

Tyčinky všecky prášníky k sobě nakloněné. 135.

133. Střední cíp dolejšího pysku velmi široký, opak srdčitý. Kalich 5zubý, nikoli 2pyský. *Hyssopus. 260.*

Ušty dolejšího pysku skoro stejné; střední málo větší. 134.

134. Kalichy listeny delšími než sám kalich, podepřené. *Origanum. 249.*

Kalichy bez listenů, 2pyské, v hrdle brvitým věncem zavřené. *Thymus. 252.*

135. 5 stejně rozdělených kališních zubů. Střední lalok dolejšího pysku koruny nemnoho větší ostatních. *Satureja. 268.*

Kalich 2pyský. 136.

136. Hořejší kališní pysk plochý; jeho boční zuby v hřeben zahnuté, kterýž působí hranici mezi hořejší a dolejší stranou kalicha. *Melissa. 247.*
Kalich trubkovitý, oblý, bez záhybu neb hřebenu, v hrdle brvami zavřený. 137.
137. Přeslen obalem z mnoha bodlavých neb štětinatých listenů složeným otočený. *Clinopodium. 245.*
Žádný obal. *Calamintha. 244.*
138. 8—10 tyčinek. 139.
5 tyčinek. 140.
3—4 tyčinky. 148.
139. 1 nerozdělená čnělka. Malvice 4 — 5 pouzdrá. *Vaccinium 324.*
4—5 čnělek; kalich 2—3 klaný, s dolejškem semeníka srostlý; koruna 4—5 dílná, kruhovitá, zelenavá; malvice 4—5pouzdrá, 4—5semenná. *Adoxa. 496.*
Poznamen. Portulaca má korunu často srostlolupennou, a čnělku někdy až na dno 4 — 6klanou. Viz níže 411.
140. 1 nitkovitá čnělka. 141.
3 blizny bez čnělek; koruna 5klaná. Malvice. 147.
141. Mnohosemenná malvice. Květ trubkovitý, častěji 2pyský. Blizna hlavovitá. Křoví. *Lonicera. 406.*
Tobolka. Rostlina bylinná. 142.
142. Prášníky srostlé. 143.
Prášníky různé. 145.
143. Koruna pravidelná. 144.
Koruna 2pyská. Tobolka 2—3 pouzdrá. *Lobelia. 329.*
144. Okolík mnoholupenným obalem otočený. Koruna téměř na dno 5dílná. Prášníky svými dolejšky slepené. Tobolka 2pouzdrá, na špici pukající. *Jasione. 327.*
Kvítky v kulatou hlavu skupené, bez společného kalicha. 685.
145. Blizna hlavovitá, jednoduchá; 5 mezi ušty koruny umístěných šupin (aneb neplodných tyčinek). Tobolka 1pouzdrá, polo 5klapečná. *Samolus. 221.*
Blizna 2—3klaná. Tobolka 2—3pouzdrá, 2 — 3 dírkami (řídčeji třemi klapkami) na boku pukající. 146.
146. Koruna není přes polovici 5klaná, nejvíc zvonkovitá.

Tyčinky u nejmnožších druhů na dolejšku rozšířené, dno koruny zastírající. *Campanula. 326.*

Koruna až na dno 5dílná, s čárkovitými, u vrchu často ještě i po odkvětu slepenými cípy. *Phyteuma. 328.*

147. Koruna zvonkovitá. Malvice 1semenná. *Viburnum. 404.*

Koruna kruhovitá. Malvice 3semenná. Listy speřené. *Sambucus. 403.*

148. 2 delší, 2 kratší tyčinky. Čnělka nerozdělená. Koruna zvonkovitá, 5klaná.

Pod semeníkem 4lupenný obal; nad ním 4dílný kalich. Malvice. *Linnaea. 405.*

3—4 stejné tyčinky. 149.

149. Mnoho kvítků v mnoholupenném zákrovu na štětinatém neb plevnatém lůžku v jeden květ skupeno. Každý kvítek má dvojnásobný kalich; zevnitřní na hořejšku semeníka méně více značný kraj činící. Jednoduché semeno. 150.

Žádný zákrov. 151.

150. Zevnitřní kalíšek jednotlivých kvítků patrně zubatý, aneb ve zvončitý pokraj rozestřený. Zoubky vnitřního ponejvíc osinaté. *Scabiosa. 394.*

Zevnitřní kalíšek tvoří jen slabý, bezzubý pokraj. *Dipsacus. 393.*

151. Koruna obyčejně 4klaná, zřídka 3- neb 5klaná. Tyčinek tolik co korunních cípů. Čnělka 2klaná. Kalich častěji sotva patrný. Dvojsímě. Listy aspoň na dolejšku prutu přeslenaté. 152.

Koruna 5klaná, trubkovitě zvonkovitá; 3 tyčinky. Čnělka nerozdělená, aneb s 3dílnou bliznou. Jednosemenný plod 157.

152. Kalich patrný, 6zubý, na plodu zůstávající. Koruna nálevkovitá. *Sherardia. 401.*

Kalich s ledva patrným krajem, na plodu docela mizící. 153.

153. Koruna kruhovitá neb plocho zvončitá. 154.

Koruna nálevkovitá aneb hlouběji zvonkovitá. 156.

154. Koruna samčí 3klaná, ponejvíc s 3 tyčinkami. Kalich chybí, aneb je velmi nepatrný, celokrajný. Semeno častěji jen jediné, druhé nedochůdče neb nevyrostlé. Rostlina 2domá. *Vallantia. 402.*

Koruna 4—5klaná. 155.

155. Koruna 4- zřídka 3klaná. Semena téměř kulatá, často háčkovitá neb vlasatá, tenkým suchým obsemením otočená. *Galium. 399.*

Koruna 5klaná. Semena obdužím malvičnatým obalená. *Rubia. 400.*

156. Koruna 3—4klaná neb dílná. Kalich nepatrně 4zubý. Plody kulaté, tenkým suchým obsemením oděné. *Asperula. 397.*

Koruna 5klaná, nálevkovitá, s nitkovitou trubkou. Kalich chybí, 2 semena holá. *Crucianella. 398.*

157. Kalich nanejvýš v několika náplodných zoubkách patrný. Blizna jednoduchá. Prut rozsochatě rozvětvený. *Fedia. 395.*

Kalich po odkvětu vyvine se v čmýřitý neb pernatý obojek. Blizna 3klaná. Prut jednoduchý, aneb k vrchu vstřícné květoucí větve vyhánějící. *Valeriana. 396.*

Koruna prostolupenná.

158. Semeník volně stojící na dně kalicha, tak že jeho boky nejsou s ním srostlé. 159.

Semeník pod kalichem aneb s kalichem srostlý. 348.

159. 1 semeník. 160.

Více semeníků. 314.

160. Koruna pravidelná, bezostružná. 161.

Koruna nepravidelná, aneb ostruhatá. 278.

161. 1—12 tyčinek. 162.

Množité tyčinky. 261.

162. 2 květní lupeny, kališné podstaty; kalich 2klapečný 2—3 tyčinky; 2 čnělky. Trávy. 439.

3 květní lupeny. 163.

4 květní lupeny. 165.

5 neb více květních lupenů. 216.

163. Velmi dlouhé z květu visící tyčinky. Květy čast různopohlavní 616.

Tyčinky kratší, aneb nemnoho delší než koruna. 164

164. Blizny štětcovité. 530.

Blizny jednoduché. 215.
165. 1 čnělka, aneb 1 blizna bez čnělky. 166.
2 čnělky. 254.
3 čnělky 2klané. Tobolka 3klapečná, 3pouzdrá, stopečná. Kalich zvončitý; na jeho kraji 4—5 malých neodpadavých korunních lupenů. Tyčinky neurčité až do 12. Rostliny mléčnaté. (Pravěji se kalich co společný obal složeného květu považovati může; květní lupeny co žlázy; každá z článkovitých oněch tyčinek co stopečný samčí kvítek; stopečný semeník co samičí květ.
Euphorbia. 183.
4 Čnělky, anebo 4 blizny beze čnělek. 212.
166. 4—6 tyčinek. 167.
8 tyčinek. 210.
167. Kalich srostlolupenný, 4klaný. Keř. 219.
Kalich prosto—4lupenný. 168.
168. Medníky 4 pohárovité, nálupenné. Kalich 4lupenný, odpadavý. Tobolka neb šešulka obdýlná, zdlouha zakončitá, Prášníky 4 dvojité. Květní stopky po třech, s 3 listeny.
Epimedium. 589.
Žádných medníků. Kalich 4lupenný; 4 nadol v nehet soužené květní lupeny; 6 tyčinek, z nichž 4 delší; někdy však 2 neb 4 chybí. Plod je obyčejně šešulka aneb šešulinka; však při některých rodech nepukavý. Řád křížatých, t. s lupeny v kříž postavenými. 169.
169. Šešulka, neb plod obdýlný, 4—6krát delší než širší. 170.
Šešulinka, neb plod kratší, tak že jeho šířka aspoň čtvrtinu délky obnáší. 184.
170. Šešulka 2 švy značená, podél nichž ona v čas zralosti 2 klapkami puká. 171.
Šešulka beze švů, klapkami nepukavá, oblá, v homolitý zoban se končící, často mezi semeny soužená a protož kloubnatá; v tomto případu v čas zralosti články se na příč oddělují. *Raphanus. 653.*
171. Blizna ze 2 rovnoběžných na sobě ležících plošek složená, které se ani po odkvětu neskřivují.
Hesperis. 643.
Blizna nerozdělená, aneb jen vykroužená, aneb 2klaná s rozevřenými laloky. 172.

*

172. Klapky (chlopně) tobolky bez střední žilky, aneb jen dole patrná její stopa, výše mizící. 173.

Klapky veskrz střední žilkou opatřené. Při některých rodech působí žilka tato hřeben vystouplý, čímž šešulka 4hrannou se stává. 175.

Poznamen. Jelikož střední žilka tato v některých případech není značná; a poněvadž určení následujících rodů bez pozorování děloh a kořínka, jak tyto v nevyvinutém ještě kle leží, pro začátečníka nesnadné jest: tedy všecky sem patřící rostliny, jež bíle květou, hledej v rozboru Arabis, a všecky žlutě kvčtoucí v rozboru Sisymbrium, kdežto se pomocí zevnitřních známek určují.

173. Šešulka krátká, a často skutečná šešulinka. Semena leží v každém pouzdře ve 2, ač ne vždy pravidelných řadách. Kořínek na boku děloh, nikoli na nich. *Nasturtium. 650.*

Šešulka víckrát delší než širší. Semena v každém pouzdře jednou pravidelnou řadou. Kořínek jak v předešlém. 174.

174. Šešulka čárkovitá. Dělohy ploché. Kořen vlašenitý. *Cardamine. 632.*

Šešulka trochu čárkovitě kopinatá. Dělohy na kraji zahnuté neb stočené. Kořen tlustý, dužný, šupinovitě vrubovaný aneb zubatý. *Dentaria. 637.*

175. Klapky 3—5žilné, jelikož se po každé straně střední žilky ještě 1—2 boční žilky nalézají. 176.

Klapky 1žilné bez bočních žilek. 177.

176. Šešulka zobanovitě končitá, zoban nejméně čtvrtinu šešulky obnáší. Semena téměř kulatá, jednořadá. Dělohy žlábkovitě zahnuté. *Sinapis. 656.*

Šešulka se žádným aneb jen velmi krátkým zobanem. Semena obdýlná, jednořadá. Dělohy ploché; kořínek na nich, nikoli vedlé nich ležící. *Sisymbrium. 657.*

177. Dělohy ploché. 178.

Dělohy žlábkovité. 182.

178. Klapky ploché, aneb jen maličko nadduté, bezhranné; protož šešulka na plocho stlačená, aneb jen maličko přioblá. Kořínek vedlé děloh, nikoli na nich. Blizna tupá, jednoduchá. 179.

Střední žilka hřebenitá; pročež šešulka 4hranná. Semena 1řadá. 180.

179. Semena v každém pouzdře jednou řadou. Klapky, pakli i střední žilka slabá jest, předce podél mnohými žilkami značené. *Arabis.* 622.

Semena v každém pouzdře 2řadá. *Turritis.* 661.

180. Kořínek na dělohách. Šešulka často téměř do uhlu 4hranná. Blizna celá neb vykroužená, však nikoli hluboce 2klaná. *Erisymum.* 641.

Kořínek vedlé děloh. 181.

181. Blizna nerozdělená, tupá. *Barbarea.* 624.

Blizna hluboce 2klaná; její laloky po odkvětu zpět chýlivé. Šešulka stlačeně 4hranná. *Cheiranthus.* 633.

182. Semena v každém 2řadá, elliptičná aneb obdýlná. *Diplotaxis.* 638.

Semena v každém pouzdře 1řadá. 183.

183. Semena kulatá. *Brassica.* 626.

Semena obdýlná, trochu stlačená. *Erucastrum.* 640.

184. Plod 1pouzdrý, aneb s pouzdry jednotlivě neb po páru na sobě, nikoli vedlé sebe ležícími. Pouzdra nepukající. 185.

Plod ze 2 vedlé sebe ležících, stejných, 1—vícesemenných pouzder složený. 193.

185. Šešulinka plocho stlačená, 1pouzdrá. 186.

Šešulinka méně více nadmutá, neplochá. 287.

186. Šešulinka vykroužená, okrouhlá, 1—2semenná, ve 2 části dělitelná. Tyčinky na dolejšku zoubkem opatřené. Šešulinka paprskovými vlásky posetá. *Clypeola.* 634.

Šešulinka tupá, obdýlná, opak vejčitá, 1semenná, ve 2 částky dělitelná, s klapkami člunovitě v hřeben stlačenými. *Isatis.* 646.

187. Plod ze 2 patrně odstavených, nad sebou ležících článků sestavený, které se v čas zralosti rozdělují. 188.

Plod nečlánkovitý. 190.

188. Články plodu 2řízné; hořejší mečovitý, dolejší opak vejčitý; oba 1semenné. *Cakile.* 628.

Hořejší článek téměř kulatý; dolejší stopce podobný. 189.

189. Obě pouzdra 1semenná; semena na velmi krátké šňůrce upevněná. Tyčinky jednoduché. *Rapistrum.* 654.

Dolejší pouzdro neplodné; hořejší 1semenné; semeno na dlouhé šňůře. Delší tyčinky vidličnaté. *Crambe. 636.*

190. Pouzdra plodu nad sebou ležící. 191.

Plod 1pouzdrý, aneb ze 2 vedlé sebe ležících pouzder, z nichž jedno prázdné a v čas zralosti sotva patrné jest; 1 semeno. 192.

191. Plod podobný hrušce; dolejší pouzdro 1semenné, nad ním 2 prázdná vedlé sebe. *Myagrum. 649.*

Plod vejčitý aneb obdýlný; 2 neb 4 jednosemenná pouzdra, tak že v posledním tomto případu po páru nad sebou stojí. *Bunias. 627.*

192. Plod kulatý, původně 2pouzdrý; jedno pouzdro prázdné. Čnělka nitkovitá, odstavená, neodpadavá; květ žlutý. *Neslia. 651.*

Plod okrouhlo-vejčitý, v krátkou, homolovitou čnělku zponenáhla se končící; původně 1pouzdrý, s 1 ze špice visícím semenem. Květ bílý. *Calepina. 629.*

193. Šešulinka celá, téměř okrouhlá, na plocho stlačená, nepukavá, 1–3semenná. Květ bílý, koruna delší kalicha. Celá rostlina česnekem čpící. *Peltaria. 652.*

Známky se veskrz neshodují: rostlina česnekem nečpící. 194.

194. Klapky člunovitě v hřeben sehnuté; a proto šešulinka silně stlačená a přehrádka úzká. 195.

Klapky ploché neb duté, nanejvýš polokulaté, bez značného hřebenu; a proto přehrádka zšíří klapek. Šešulinka pukající. 202.

195. Každá ze 2 klapek představuje okrouhlý terč neb štít, mezi nimi stojí čnělka; v každé vězí jedno semeno, a v čas zralosti odstupují od čnělky, dále se nerozvírajíce. *Biscutella. 625.*

Šešulinka jinou má podobu, okrouhlou, srdčitou neb ledvinitou. 196.

196. Šešulinka síťožilnatá, rapavá neb svraskalá, 2uzelná; pouzdra 1semenná, nepukavá. *Senebiera. 655.*

Šešulinka s hladkým povrchem, v čas zralosti pukavá. 197.

197. Na dolejšku každého prášníka nalézá se okrouhlá, k semeníku přiléhavá, malému květnímu lupenu podobná šupina. Šešulinka křídlatá; pouzdra 2semenná. *Teesdalia. 659.*

Tyčinky bezšupinné. 198.

198. Pouzdra 1semenná. 199.

Pouzdra 2—více semenná. Semena často chybí, ale ze šňůr semenních dá se o původním počtu semen zavírati. 200.

199. Květní lupeny stejné neb chybící. *Lepidium. 647.*

Květní lupeny velmi nestejné; ty, jež jsou k zevnitřní straně okolíka obráceny, činí jako paprslek. Šešulinky s krajem křídlatým. *Iberis. 645.*

200. Šešulinka, aspoň na hořejší polovici své patrně křídlatá, vykroužená. Tyčinky bez zubů. Kořínek vedlé děloh. *Thlaspi. 660.*

Šešulinka bez okřídlí. Kořínek na dělohách. 201.

201. Každé pouzdro 2semenné, aneb chybí-li semena, tedy v každém pouzdře jsou 2 šňůry semenní. *Hutchinsia. 644.*

Pouzdra vícesemenná, aneb s více semenními šňůrami. *Capsella. 631.*

202. Šešulinka na zvláštní stopce nad lůžkem na plocho stlačená, u přirovnání k jiným příbuzným rodům velmi veliká. Semenní šňůry ku přehrádce přirostlé. *Lunaria. 648.*

Šešulinka bez zvláštní stopky sedí bezpostředně na květní stopce. 203.

203. Tyčinky na dolejšku dovnitř zubem opatřené, aneb křídlovitým přívěskem značené; aneb 2 kratší po každé straně jehlicí podepřené. 204.

Tyčinky bez zubů neb přívěsků, přímo vstoupavé. 205.

204. Každé pouzdro 2—4 semenné, neb stolikýmiž šňůrami. *Alyssum. 621.*

Pouzdra 6-vícesemenná. *Farsetia. 642.*

205. Klapky ploché aneb jen málo nadduté; proto šešulinka hezky plochá; obdýlně vejčitá, s mnohosemennými pouzdry. Semenní šňůry ku přehrádce nepřirostlé. *Draba. 639.*

Klapky neb šešulinky hodně nadmuté. 206.

206. Klapky na hřbetě bez střední žilky. 207.

Klapky patrnou střední žilkou značené. 209.

207. Klapky na hřbetě v tupý záhyb sehnuté; šešulinka trochu s boku stlačená, oválně obdýlná. Rostlina téměř bez prutu, s nahým stvolem. *Subularia. 658.*

Klapky naddulé. Šešulinka oblá, obdýlná aneb skoro kulatá. Prut listnatý. 208.

208. Květ bílý. Šešulinka téměř kulatá. *Armoracia. 623.*
Květ v druzích, které šešulinky mají, žlutý. Viz 173. *Nasturtium. 650.*

209. Čnělka v čas rozpuknutí zůstane na přehrádce. Šešulinka elliptičná, aneb přiokrouhlá. *Cochlearia. 635.*
Čnělka zůstane na jedné z klapek. Šešulinka opáčně vejčitá, téměř hruškovitá. *Camelina. 630.*
Viz rozbor 4 předcházejících rodů pod *Cochlearia*.

210. Koruna dvojitá; vnitřní 4klaná jest vlastně koruna; zevnitřní 4lupenná jest barvitý kalich. Viz 77.
Koruna jednoduchá. 211.

211. Rostlina bezlistá. 223.
Rostlina s listy složenými. 226.

212. 4 tyčinky. 213.
8 tyčinek. 215.

213. Kalich ze 4 nerozdělených lupenů. Tobolka 1pouzdrá, mnohosemenná. 214.
Ušty 4klaného kalicha 2—3klané. Tobolka přiokrouhlá, 8klapečná, s 8 jednosemennými pouzdry. *Radiola. 568.*

214. Kalich za čas květu váhorovně rozestřený. Tobolka až na dno 4 klapkami pukající. *Sagina. 555.*
Kalich přímý. Tobolka na špici 8 zuby pukající. *Moenchia. 554.*

215. 4—3 vejčité květní lupeny; 8, 6 neb 3 tyčinky. Čnělky 4 — 3. Tobolka u vrchu plochá, 4—3klapečná, 4—3pouzdrá, mnohosemenná. *Elatine. 566.*
Květní lupeny šídlovité, kalichovým podobné, však užší. Malvice 4pouzdrá, mnohosemenná. *Paris. 83.*

216. 1 čnělka, jednu neb více blizen nesoucí, aneb 1 blizna bez čnělky. 217.
Více čnělek, aneb více blizen bez čnělek. 230.

217. Listy jednoduché, nerozdělené aneb zcela chybící. 218.
Listy složené neb vřezané. 225.

218. 4—5 tyčinek. 219.
6—12 tyčinek. 220.

219. Kalich zvonkovitý, 4—5klaný; 4—5 květních lupenů malých, mezi kališními cípy umístěných, a mezi nimi tolikéž

tyčinek rovně nákališných. Malvice 2—3pouzdrá, 2—4-semenná. Některé druhy různopohlavé. Keř. *Rhamnus. 414.*

Kalich plochý neb podvinutý, 4—5klaný; 4—5 květních lupenů na kraji ploché kališní trubky. Tobolka 4—5hranná, barvitá, 4—5pouzdrá, 4—5semenná, s malvičnatým obdužím. Keř. *Evonymus. 416.*

220. Květní lupeny nákališné. Kalich 12zubý; zuby střídavě nestejné. Tobolka 2pouzdrá, mnohosemenná. 221.

Květní lupeny z lůžka srostlé. 222.

221. Kalich zvonkovitý. Čnělka velmi krátká. Květní lupeny z hrdla kalicha, snadno odpadavé, často chybící, 6 tyčinek. *Peplis. 475.*

Kalich trubkovitý. Čnělka nitkovitá. Květní lupeny pod samými kališními cípy; 6—12 tyčinek. *Lythrum. 474.*

222. 6 tyčinek. Kalich 6lupenný; 6 květních lupenů, každý na dolejšku s 2 žlázami. Blizna štítovitá bez čnělky. Malvice 2—3semenná. Keř. *Berberis. 588.*

8—10 tyčinek. 223.

223. Bezlistá rostlina, s prutem šupinatým. Kalich 4—5lupenný, koruně podobný; 4—5 na dolejšku květních lupenů. Tobolka 4—5pouzdrá, 4—5klapečná; přehrádky na prostředu klapek. Početná semena na středním sloupci. *Monotropa. 325.*

Rostliny s listy vždy zelenými. Kalich 5klaný; 5 květních lupenů, 5 pouzder, 5 klapek. Četná semena na středním sloupci. 224.

224. Tobolka od dolejška pukající. Přehrádky z krajů klapek. Listy od zpodu rezivou plstí pokryté.
Ledum. 321.

Tobolka na hranách pukající. Přehrádky z prostředu klapek. Listy oboustranně holé. *Pyrola. 322.*

225. Blizna jednoduchá. 226.

2 blizny. Kalich 5klaný; 5 květních lupenů, často kalichové podoby; 8 tyčinek umístěných na terči semeník obkličujícím; 2 srostlé, na plocho stlačené k venku okřídlené, 1—2semenné semeníky. Stromy. Některé květy samčí. *Acer. 586.*

5 blizen na jehlanité čnělce; 5 kališních, 5 květních lupenů. Plod 5laločný, z 5 srostlých 1semenných, podél pukajících tobolek složený; tobolky tyto hvězdmo

vůkol osy sedí, s níž pomocí dlouhých, v čas zralosti závitě se točících osin spojeny jsou; 5--10 tyčinek. 229.

226. Květ bělavý. Kalich 5lupenný; někdy chybící. 227.

Květ žlutavý. Kalich 5dílný. 228.

227. Květ růžobílý. Koruna trochu nestejná; tyčinky žláznaté; 5 srostlých, 1ševních, 1—2semenných tobolek. Tyčinky a čnělka v stranu odchýlené. Kořen a celá bylina aromatická. *Dictamnus. 574.*

Květ špinavě bílý. Koruna pravidelná; tyčinky na dolejšku rozšířené; tobolka 5 pouzdrá, mnohosemenná. Tyčinek 15. Kališní lupeny po obou stranách na dolejšku zoubkem opatřené, který však někdy i chybí; i kalich někdy chybí. *Peganum. 575.*

228. Květ zelenožlutý; 8—10 na kraji plodonosného a tolikýmiž medníky obsazeného terče umístěných tyčinek; 4—5 kališních uštů; 4—6 květních lupenů. Tobolka 4 až 5pouzdrá. *Ruta. 576.*

Květ sirkožlutý; čnělka chybí; 5 pahrbovitých, trnitých, mnohosemenných tobolek; 5 odstávajících květních lupenů. *Tribulus. 577.*

229. Osiny tobolek čili mošniček z vnitřní strany chlupaté, stočené. Listy speřené. *Erodium. 570.*

Osiny holé, jednoduché, nechlupaté. Listy laločnaté, aneb 3--5dílné. *Geranium. 571.*

230. 2 Čnělky. 231.

Více než 2 čnělky, aneb blizny bez čnělek. 235.

231. 2 stálé čnělky, pročež tobolka 2rohá, 2pouzdrá, mezi čnělkami pukající. Početná semena ku přehrádce připevněná. Kalich při některých druzích volný pod semeníkem; při jiných zcela se semeníkem srostlý. *Saxifraga. 495.*

Nitkovité, po odkvětu vadnoucí čnělky. Tobolka 1pouzdrá, na špici 4 klapkami pukající; početná semena na středním sloupci. Listy nerozdělené, vstřícné. 232.

232. Pod samým kalichem 1—2 páry šupin. Semena po jedné straně vypuklá, po druhé prohloublá; na této poslední vystouplým hřebenem přepažená. 233.

Kalich bezšupinný. Semena ledvinitě okrouhlá, neb kulatá. 234.

233. Kalich zvonkovitý, nejméně na čtvrtinu délky své 5klaný. Květní lupeny pomalu klínovitě dolů súžené; hrdlo koruny tedy nezavřené. *Tunica.* 565.
Kalich trubkovitý, válcovitý, na špici 5zubý. Květní lupeny s patrně odstaveným nehtem, který nejméně délku kalicha má; hrdlo koruny tedy zavřené. *Dianthus.* 559.
234. Kalich zvonkovitý, aspoň na čtvrtinu 4klaný. Květní lupeny klínovitě súžené, hrdlo tedy otevřené. *Gypsophylla.* 561.
Kalich trubkovitý neb jehlanitý; krátce 5zubý; květní lupeny nehetnaté, s hrdlem zavřeným. *Saponaria.* 563.
235. Listy jednoduché, nerozdělené. 236.
Listy vřezané neb složené. 258.
236. Nahý neb 1listý prut. 237.
Listnatý prut. 240.
237. 4 blizny beze čnělek; 5 tyčinek; 5 žláznatými brvami obsazených srdčitých medníků. Tobolka 1pouzdrá, 4klapečná. *Parnassia.* 592.
Nitkovité čnělky. 238.
238. Kalich hluboko 5klaný; 5 tyčinek; 3 — 4 téměř až na dno 2 dílné čnělky. Tobolka 1pouzdrá, u vrchu více klapkami pukající, mnohosemenná. *Drosera.* 591.
Kalich srostlolupenný, 5zubý, řásnatý, k vrchu suchomázdřitý; 5 tyčinek i čnělek. Tobolka 1semenná, nepukající. 239.
239. Květy v společném obalu v hlavu skupené. *Armeria.* 206.
Květy bezobalné, latnaté. *Statice.* 207.
240. 3 čnělky 2klané. Malé nákališní květní lupeny. 165.
Čnělky neklané; aneb blizny beze čnělek. 241.
241. 3 čnělky, aneb 3 blizny beze čnělek. 242.
5 čnělek. 255.
242. Listy střídavé. 243.
Listy vstřícné aneb přeslenaté. 246.
243. Prut bylinný; 5 tyčinek; 3 sedící blizny; 3stranný 1semenný ořech, v stálém kalichu. *Corrigiola.* 173.
Prut keřnatý. 244.

244. 10 tyčinek; 3 blizny bez čnělek. Tobolka 3bočně jehlanitá, 1pouzdrá, 3klapečná. Semena stopečným čmýrem opatřená. *Myricaria. 473.*
5 tyčinek. 245.
245. Peckovice mázdřitá, s krajem křídlatým, 1—2semenná. Místo květních lupenů střídavě menší a větší šupiny nákališní, k ochraně tyčinek. Kalich trubkovitý. Plod 3pouzdrý. Listy mezi 2 trny. *Zizyphus. 415.*
Malvice suchá, 1semenná, holá; 3—5 květních lupenů. Kalich 3—5klaný neb dílný. Listy celokrajné, jejich nožky, žebra a žíly červené. *Rhus. 587.*
246. Kalich srostlolupenný, 5zubý. 247.
Kalich prostolupenný z 5 lupenů. Tobolka 1pouzdrá. 249.
247. Tobolka kolem pukající, 1semenná, obříznutá. Hrdlo ověnčéné. Květ bělavý neb purpurový; 5 tyčinek; listy šídlovité, téměř 3hranné, s bylinným ostnem. Prut ležící, 4hranný, nahoře vidličnatý. *Drypis. 560.*
Tobolka mnohosemenná; semena na středním sloupci. 248.
248. Kalich trubkovitý, aneb nadmutě vejčitý. Tobolka dole 3pouzdrá, na špici 6 zuby pukající; četná semena na středním sloupci. *Silene. 564.*
Kalich zvončitý. Malvice kulatá, 1pouzdrá. Květní lupeny 2klané, v hrdle ozubčené. *Cucubalus. 558.*
249. Květní lupeny hluboce 2klané neb 2dílné. Tobolka 6 klapkami pukající. *Stellaria. 557.*
Květní lupeny celé, aneb jen na špici zubaté, aneb plitce vykroužené. 250.
250. Tobolka 1pouzdrá, 3klapečná, 2semenná. Semena stopkou podepřená. Květní lupeny chybí, místo nich 5 vykroužených lupenitých medníků. Tyčinky střídavě plodné. Květ žlutozelený. Listy 3hranně šídlovité, tupé. *Cherleria. 551.*
Tobolka mnohosemenná; semena na středním sloupci. Květní lupeny patrné. Tyčinky plodné. 251.
251. 3 tyčinky. 252.
10, řidčeji 5 tyčinek. 253.
252. Tobolka na špici 6 klapkami pukavá. Květní lupeny na špici ozubčené, něco delší kalicha. *Holosteum. 552.*

Tobolka až na dno 3 klapkami, které se po kraji vtáčejí, pukavá. Květní lupeny vykroužené, kratší kalicha. *Polycarpum.* *176.*

253. Tobolka 3klapečná. Přídrsná semena bez přívěsků. Květní lupeny nerozdělené. *Alsine.* *548.*

Tobolka 6klapečná. 254.

254. Semena s bělavým přívěskem, hladká, lesknavá; 2—3 čnělky; 4—5 kališních a květních lupenů; 8—10 tyčinek. Květní lupeny nerozdělené. *Moehringia.* *553.*

Semena bez přívěsků, drsná. Květní lupeny nerozdělené, neb jen plitce vykroužené. *Arenaria.* *549.*

Viz pod Alsine společný rozbor 3 předcházejících rodů.

255. Kalich srostlolupenný, trubkovitý neb baňkovitý, 5zubý. Květní lupeny s nehtem patrně odstaveným. Tobolka 5—10 zuby pukavá. *Lychnis.* *562.*

Kalich 5lupenný. 256.

256. Lupeny korunní na špici celé. 257.

Květní lupeny vroubkované neb klané. Tobolka 10 zuby pukavá. Četná semena na středním sloupci. *Cerastium.* *550.*

257. Tobolka 1pouzdrá, 5klapečná, s mnohými semeny na středním sloupci. Nejvíc 10 na dolejšku nespojených tyčinek. *Spergula.* *556.*

Tobolka 10pouzdrá, 5 dvouklanými klapkami pukavá. Pouzdra 1semenná; 5 na dolejšku svázaných tyčinek. *Linum.* *567.*

258. 3—2 čnělky. Kalich 5dílný, bílý; 2—3 nadmuté, 1semenné, k polovici srostlé tobolky; 5 tyčinek. Keř. *Staphylea.* *417.*

5 čnělek neb blizen. 259.

259. 5 blizen na špici dlouhé čnělky aneb zobanitého semeníka. 225.

5, řidčeji 10 čnělek. 260.

260. Kalich 5dílný; 5 u dolejška zoubky sojených květních lupenů. Tyčinky někdy v celinu srostlé; 5 kratších. Tobolka 5klapečná, 5hranná, 5pouzdrá, na hranách pukavá. Semeno téměř osinaté; 5 nitkovitých čnělek. *Oxalis.* *572.*

Kalich 10 klaný; 5 nákališních žlutých květních lupenů

5, řidčeji 10 tyčinek; 5, zřídka 10 z boku semeníka vynikajících čnělek. Tobolka 5semenná. *Sibaldia*. *433*.

261. Tyčinky v trubku srostlé. Mnohodílná čnělka. 262.
Tyčinky volné, aneb jen na dolejšku trochu spojené. 266.

262. Kalich jednoduchý, hranatý, s řásnatými lupeny; 15 trojsemenných tobolek; tobolky 2osinné, uťaté. Květ žlutý. *Sida*. *583*.
Kalich dvojnásobný; 1semenné, hvězdmo sřaděné tobolky; 5 květních lupenů. 263.

263. Zevnitřní kalich ze 3 různých lupenů. *Malva*. *582*.
Zevnitřní kalich z 10—12 kopovitých lupenů, nadmutý, mázdřitý, žilnatý; vnitřní kalich sítkovitý, hnědočervený, žilnatý; tobolka 5pouzdrá, mnohosemenná; 5 blizen; koruna bledě žlutá, s nachobrunátným zpodkem. *Hibiscus*. *579*.
Kalich zevnitřní srostlolupenný, klaný. 264.

264. Zevnitřní kalich 3klaný. *Lavatera*. *581*.
Zevnitřní kalich víceklaný. 265.

265. Tobolky 1semenné, v přeslen sestavené. Zevnitřní kalich 6 — 9 až i 12 klaný. *Althaea*. *578*.
Tobolky 1semenné, v hlavu skupené. Zevnitřní kalich 7—9klaný; vnitřní 5klaný; semena ledvinovitá, černá. Koruna veliká, bílá. *Kitaibelia* *580*.

266. Kalich 2lupenný, odpadavý; 4 květní lupeny. 267.
Kalich z více než 2 lupenů, aneb víceklaný; někdy nepatrný neb chybící. 269.

267. Semeník kulatý neb paličkovitý, s širokou hvězdovitou bliznou. Makovice mnohopouzdrá, mnohosemenná, mezi paprsky blizny dírkami pukavá. *Papaver*. *601*.
Semeník dlouhý, tenký. Šešulka 2klapečná, pukavá, 268.

268. Šešulka 1pouzdrá, s přehrádkou prolomenou, na jejíž vnitřním kraji po obou stranách semena připevněna jsou. *Chelidonium*. *599*.
Šešulka neb lusk 2pouzdrý; semena v houbovitě sklípkované přehrádce pohřížená. *Glaucium*. *600*.

269. 10 neb více květních lupenů; veliká hvězdovitá blizna, malvice mnohopouzdrá. 270,
4 — 5 lupenů. 271,

270. Kalich 4lupenný, stejně dlouhý s korunou. Květní lu-

peny bílé, v mnohých řadách k dolejšku semeníka připevněné. Blizna hvězdmo klaná. *Nymphaea. 152.*

Kalich 5lupenný, delší koruny. Květní lupeny žluté v 1—2 řadách, na hřbetě mední jamkou označené. Blizna po kraji vykrajovaná aneb vroubkovaná, hvězdovitá, však neklaná. *Nuphar. 151.*

271. 1 čnělka neb 1 blizna. 272.

3 — 5 čnělek. Tyčinky dole ve 3 neb 5 svazečků spojené. Tobolka 3—5klapečná, 3—5pouzdrá, mnohosemenná. *Hypericum. 569.*

272. Plod peckovice s 1 peckou. Kalich 5klaný; tyčinky a lupeny nákališní. 273.

Plod tobolka, malvice neb kokoška. Tyčinky a lupeny s kalichem nespojené. 275.

273. Peckovice suchá. *Amygdalus. 434.*

Peckovice dužná, šťávnatá. 274.

274. Pecka svrasklá, dirkovaná. *Persica. 435.*

Pecka bez direk. *Prunus. 436.*

275. Koruna a kalich 4lupenný, brzo odpadavý. Prášníky přímé, tyčinky k vrchu tlusté. Mnohosemenná malvice. *Actaea. 603.*

Koruna 5lupenná. 276.

276. Tyčinky množité. Listy celokrajné, jednoduché. 277.

15 tyčinek; kalich někdy chybí; listy mnohoklané. 227.

277. Kalich ze 3 větších, 2 menších lupenů. Tobolka 1pouzdrá, až na dno třemi klapkami pukavá, s četnými, uprostřed klapek na vypuklém žebře upevněnými semeny. *Helianthemum. 593.*

Kalich stejně 5lupenný. Tobolka mázdřitá, nepukavá, 2—3semenná. Strom. *Tilia. 584.*

278. Koruna ostruhovitá. 279.

Koruna bez ostruhy. 283.

279. Více než 10 tyčinek; 1 — 3 semeníky. 324.

Méně než 10 tyčinek. 280.

280. 2 mázdřité tyčinky, každá s 3 prášníky. Kalich 2lupenný neb chybící. Koruna tlamatá. 281.

5 tyčinek, s nachýlenými k sobě prášníky. 282.

281. Semeník obdýlný. Lusk 2klapečný, mnohosemenný. *Corydalis. 597.*

Semeník kulatý, nepukavý, 1semenný. *Fumaria.* 598.
282. Kalich 5lupenný. Tobolka 1pouzdrá, 3klapečná. *Viola.* 594.
Kalich 2lupenný. Tobolka 5klapečná, pružně pukavá. *Impatiens.* 573.
283. 3 krátké čnělky. Kalich 4—7dílný. Květní lupeny mnohoklané. Tobolka 1pouzdrá, mnohosemenná, na špici otevřená, 10—20 tyčinek. *Reseda.* 596.
1 čnělka neb blizna. 284.
284. Kalich srostlolupenný, jen dopola klaný; aneb kalich 2lupenný, 2listý. 286.
Kalich ze 3 neb více různých lupenů, aneb až na dno ve více uštů klaný. 285.
285. Kalich ze 3 menších, a ze 2 větších barvitých i po odkvětu stálých lupenů. Mezi většími kališními lupeny trubkovitá koruna. Tobolka plochá, opak srdčitá, 2pouzdrá, 2semenná. *Polygala.* 595.
Kalich stejně 4lupenný. 197.
Kalich až na dno 5klaný. 226.
286. Asi 7 srostlých tyčinek, které jsou na stranu nachýleny, a do vnitř skřiveny. Tobolka s 2—3klapkami, a 1semennými pouzdry. *Aesculus.* 585.
Tyčinky všecky v mázdru, semeník otáčející srostlé; někdy 1 tyčinka různo stojí. Nejvíc 10 tyčinek. Koruna motýlovitá, t. j. tyčinky a semeník (aspoň z počátku) jsou dolejším sehnutým lupenem neb člunkem, anebo kýlem zaobaleny; naproti tomuto stojí pavézka, téměř vždy nahnutá, a dřív rozvinu ostatní zaobalující; po boku člunku, pod pavézkou stojí 2 křídla. Řád rostlin luskovitých neb motýlovitých. 287.
287. Všecky tyčinky srostlé. Lusek 2klapečný. 288.
1 tyčinka stojí různo. 292.
288. Kalich 2lupenný, 2listý. Lusk nadmutý, krátký. *Ulex.* 471.
Kalich není přes polovici klaný. 289.
289. Lusk vnitř nadmutého kalicha skrytý. Kališní zuby nestejné. Listy speřené. *Anthyllis.* 444.
Lusk v otevřeném kalichu, aneb delší kalicha. Listy trojité neb jednotlivé. 290.

290. Kalich s 5 stejnými, stejně rozstavenými čárkovitými zuby. Lusk krátký. Květ červený, zřídka žlutý. *Ononis. 461.*

Kalich 2pyský. Květ žlutý, zřídka červený. 291.

291. Člunek až do konce rodidla zaobalující. Listy trojité. *Cytisus. 449.*

Člunek konečně rodné částky neuzavírá, jelikož se nazad uchyluje; často jest i ze dvou na špici spojených, ano i docela různých lupenů složený. Listy všecky neb z části jednoduché. *Genista. 453.*

292. Lusk 1—2 semenný, hnědočervený. Kalich 5zubý, 2pyský, hnědočervený. Tyčinky šídlovité. Blizna hlavatá. Květy malé, bělavé, v hlavičku skupené; člunek na špici nachofialový; křídla 3hranná. Lístky 3—5zubé s bělavými vlásky. *Dorycnium. 450.*

Lusk buď vícesemenný buď jiné známky neshodné. 293.

293. Listy po páru (1—vícejarmé) aneb špeřené bez konečního lístka; zřídka jsou jednoduché neb chybící, tak že v posledním tomto případu jen palisty a úponky se jeví. Lusk 2klapečný, dřív plochý. 294.

Listy speřené, mnohojarmé, s konečním lístkem. 299.

Listy 3lístečné. 309.

294. Čnělka na plocho stlačená, aneb značně široká, na konci z dolejší strany vlasatá. 295.

Čnělka oblá neb nitkovitá, neb toliko na konci trochu plochá. 297.

295. Čnělka od dolejška vyžlabená. *Pisum. 467.*

Čnělka po obou stranách plochá. 296.

296. Čnělka všudy stejně široká. Hořejší dva kališní cípy kratší. Úponek přímý, rovný. *Orobus. 463.*

Čnělka nejvíce k vrchu širší. Úponek otočený. *Lathyrus. 457.*

297. Čnělka na vše strany stejně vlasatá, aneb z dolejška značně vousatá. *Vicia. 472.*

Čnělka dole hladká, holá, s hořejší strany podél málo vlasatá. 298.

298. Stopky 1květé; semena hranatá; 4 hořejší kališní cípy na pavézce ležící. *Cicer. 446.*

Stopky 2květé; nažky stlačené; kalich 5dílný. *Ervum.* *451.*

299. Lusk 2klapečný. 300.

Lusk čili struk z několika podél sřaděných, nepukavých, 1semenných, v čas zralosti se oddělujících článků sestavený; aneb jen v jediném takovém článku záležející. 306.

300. Klapky na jednom ze švů do vnitř ohnuté, čímž se celá aneb nedokonalá přehrádka, lusk ve 2 pouzdra dělící, tvoří. 301.

Žádné přehrádky. 303.

301. Lusk 1pouzdrý sice, hořejší však šev se něco do vnitř prodlužuje a semena nese. Čnělka docela bez vousů. Blizna hlavatá. *Phaca.* *465.*

Lusk nejvíc 2pouzdrý, hrbovitý; semena 2řadá. 302.

302. Člunek špičatý. Hořejší šev (k pavézce obrácený) do vnitř zahnutý a přehrádku tvořící. *Oxytropis.* *464.*

Člunek tupý. Dolejší šev do vnitř vehnutý. *Astragalus.* *445.*

303. Rostlina bylinná. 304.

Rostlina keřnatá, stromovitá. Čnělka vlasatá. 305.

304. Kalich 5zubý. Lusk válcovitý, šikmo čárkovaný mezi semeny. Čnělka holá. *Galega.* *452.*

Kalich 2pyský. Lusk vejčitě stlačený, 2—6semenný, někdy i obloučnatě skřivený. *Glycyrrhiza.* *454.*

305. Čnělka po jedné straně celou délkou vousatá. Lusk nadmutý. *Colutea.* *447.*

Čnělka jen na hořejšku vlasatá. Lusk značně plochý. *Robinia.* *468.*

306. Kalich s 5 stejnými, stejně rozdělenými zuby. 307.

Kalich patrně 2pyský. 308.

307. Struk obloučnatě skřivený. Loďka neb člunek velmi malý. Květy v hlavu skupené, speřeným listnem podepřené. *Ornithopus.* *462.*

Struk rovný, z více článků, aneb i jen z jediného sestávající. *Hedysarum.* *455.*

308. Články struku oblé aneb 4hranné, k oběma koncům súžené. *Coronilla.* *448.*

Struk na plocho stlačený, s několika na hořejším neb na obou krajích podkovitými vyřízky. *Hippocrepis. 456.*

309. Struk kratší aneb sotva delší kalicha, nepukavý, nejvíce korunou neodpadavou obalený. *Trifolium. 469.*

Struk delší kalicha. Koruna odpadává. 310.

310. Struk oblоučnatě aneb závitě (hlemjžďovitě) stočený. *Medicago. 459.*

Struk nestočený. 311.

311. Struk krátký, asi 1—2 čárky dlouhý 1—2semenný. *Melilotus. 460.*

Struk delší, vícesemenný. 312.

312. Člunek s prášníky a čnělkou točivě svinutý. Kalich 2pyský. *Phaseolus. 466.*

Člunek rovný. 313.

313. Člunek daleko kratší než křídla a pavézka, tak že koruna 3lupenná se býti zdá.

Struk obloučnatý. *Trigonella. 470.*

Člunek není kratší křídel. Koruna obyčejného motýlovitého tvaru. Struk přímý. *Lotus. 458.*

314. Počet tyčinek stejný s počtem lupenů, aneb dvojnásobný. 315.

Počet tyčinek není v žádném poměru ku počtu lupenů; obyčejně velmi množitý. 322.

315. Lůžko, vůkol něhož semeníky klasovitě sřaděny jsou, konečně vysoko z koruny vyniká; 5—10 tyčinek; 5 na dolejšku šídlovitě prodloužených kališních lupenů. Úzké, tyčinkám podobné květní lupeny. Plody 1semenné, nepukavé. *Myosurus. 616.*

Lůžko ploché, aspoň nad korunu nevyvstávající. 316.

316. Kalich sestává z 1—2 listnů, z kterých hořejší 3laločný jest; 6 květních lupenů a tyčinek, 4 dole srostlé semeníky. 566.

Kališních cípů a květních lupenů stejně. Koruna někdy srostlolupenná. 317.

317. Jedna neb žádná čnělka: 5 tobolek; 5 lupenů. 228.

Více čnělek. 318.

318. U dolejška každého semeníka k venku sedí šupina; jednoševní, mnohosemenné, do vnitř pukavé tobolky. Prut listnatý; sedívé, nejvíc dužné listy. 319.

Semeníky bez šupin, nejméně šestery, nejčastěji množité; 1 semenné, nepukavé plody; 6 tyčinek; 3 kališní a květní lupeny. Listy ploché, dlouzenožečné.
Alisma. 133.

319. 3 květní lupeny, tyčinky i semeníky. Kalich 3dílný; tobolka 2semenná, mezi semeny súžená. *Tillaea. 493.*

4 lupeny, tyčinky i semeníky. Kalich dopola 4klaný. Tobolka mnohosemenná. *Bulliarda. 488.*

5 neb víc lupenů; kalich 5klaný neb vícedílný. 320.

320. 6—12, u dolejška maličko mezi sebou a s tyčinkami srostlých květních lupenů. Vůbec tolikéž semeníků a ještě jednou tolik tyčinek. Vnitřní aneb i obě řady tyčinek převrhují se často v nedokonalé semeníky. Kulovaté růžičky listů. *Sempervivum. 492.*

5 květních lupenů aneb cípů. Žadné růžičky. 321.

321. Kalich 5klaný. Koruna 5 (—8) lupenná; též tolik luskovitých, rozdělených, do vnitř pukavých tobolek.
Sedum. 491.

Kalich 5klaný. Koruna 1lupenná; 5 tobolek.
Cotyledon. 489.

322. Kalich různolupenný; květní lupeny a tyčinky s ním nespojené. 323.

Kalich není až na dno dělený. Květní lupeny a tyčinky nákališní. 340.

323. Květina zcela nepravidelná. Nejblíž u tyčinek stojí 1—2 ostrubovité aneb svinuté lístky čili medníky, a častěji několik malých bezostrožných lupenů. Tyto vespolek skládají korunu, a otočeny jsou většími korunovitými lupeny, které za kalich jmíny býti mají. Mnohosemenné, na vnitřním švu pukavé tobolky. 324.

Květní lupeny buď všecky, buď střídavě stejné. 325.

324. Hořejší na způsob lebky klenutý lupen zakrývá 2 dlouzestopečné trubkovité lupeny neb medníky; 3—5 semeníků. *Aconitum. 605.*

Hořejší ostrožnatý kališní lupen uzavírá 1—2 rovněž ostrožnaté květní lupeny; 1—3 semeníky.
Delphinium. 612.

325. 5 ostrožnatých lupenů střídá se s 5 rovněž koruno-

vitými bezostrožnými lupeny; tyto poslednější mohou se považovati za kalich; 5 do vnitř pukavých tobolek. *Aquilegia. 608.*

Květní lupeny veskrz stejné. 326.

326. Květní lupeny množité, čárkovité; pokrajní tyčinky lupenům podobné, na lůžku umístěné; 4 nepravé zevnitřní lupeny mohou se považovati za kalich. Tobolky množité, peřitě ocasaté. Květy bledě fialové. Listy dvakrát trojmosečné. Keř pnivý. *Atragene. 609.*

Kalich buď chybící, neb pravidelně tvořený. 327.

327. Kalich 4lupenný; koruna se 4 medníky; 4 čnělky; 4 tobolky; semena šupinatá. Květy bělavé ve velmi větevnatých hroznech. Ostatně počet všech částek květu velmi nestálý. *Cimicifuga. 602.*

Kalich 5- neb více- neb bezlupenný. 328.

328. Tyčinky věncem ouzkých malých lupenů otočené; tyto pak jsou buď ploché u dolejška medním důlkem označené, buď trubkovité. Lupeny tyto mohou býti korunou, zevnitřní pak korunovité kalichem. Jednoševní, mnohosemenné tobolky. 329.

Žádný věnec z čárkovitých lupenů. 333.

329. Semeníky na dolejší polovici, aneb i výše spolusrostlé, tak že plod jest mnohopouzdrá tobolka; 5 modrých, na plocho rozestřených kališních lupenů; květní lupeny (medníky) 2pyské; dolejší pysk větší, 2klaný, s mední jamkou, která přikryta jest menším hořejším. *Nigella. 617.*

Semeníky různé, aneb nanejvýš jen u dolejška maličko srostlé. 330.

330. 10 neb více barvitých, po odkvětu odpadavých kališních lupenů (květní lupeny). Květní lupeny (medníky) čárkovité, ploché. Tobolky bezstopečné. *Trollius. 620.*

5—8 kališních lupenů. Korunní lupeny trubkovité. 331.

331. Kališní lupeny outlé, po odkvětu odpadavé. 332.

Kališní lupeny nepadavé. Tobolky bezstopečné. Listy prstnaté neb znožené. *Helleborus. 614.*

332. Tobolky po odkvětu stopečné. Květ žlutý, okrouhlým, mnohodílným, obalovým listem podepřený. *Eranthis. 613.*

Tobolky bezstopečné. Květ bílý, bezobalný. *Isopyrum. 615.*

333. Květiny s patrným i kalichem i korunou. 334.
Samotná koruna. Místo kalicha někdy od květiny vzdálený obal. 337.
334. Lupeny nad dolejškem svým mední jamkou značené, která často šupinou přikryta jest. Plody jednosemenné, nepukavé. *Ranunculus.* *618.*
Lupeny bez medních důlků. 335.
335. 2—5 velikých semeníků; mnohosemenné, švem do vnitř pukavé tobolky. Blizny veliké, jazykovité, stočené. *Paeonia.* *604.*
Více 1semenných, nepukavých, v hlavu skupených semeníků. 336.
336. Místo kalicha maličko opodál koruny stojící, ze 3 lupenů složený aneb žádný obal. 337.
Pod samou korunou stojící 5lupenný kalich; 5 neb více žlutých nebo červených květních lupenů. *Adonis.* *606.*
337. Ze tří volných neb srostlých, nejvíc vřezaných a složených listů sestávající obal pod korunou. Plody 1semenné, nepukavé. Kraje lupenů leží v puku na sobě. *Anemone.* *607.*
Žádný 3lupenný obal. 338.
338. Mnohosemenné, švem do vnitř pukavé plody; 6 okrouhlých, zlatožlutých lupenů. *Caltha.* *610.*
Jednosemenné, nepukavé plody. Květ sirožlutý, bílý neb červenavý. 339.
339. Květní lupeny nejvíce v čas květu odpadavé. Blizna bez čnělky. *Thalictrum.* *619.*
Lupeny až po odkvětu padavé. V puku jsou do vnitř zahnuté a stýkají se svými záhyby. Plody dlouhými, nepadavými, peřitými neb holými čnělkami otočené. *Clematis.* *611.*
340. Kalich s cípy stejnými. Toliktéž květních co kališních lupenů neb cípů. 341.
Kalich s 8—10, střídavě menšími a většími cípy; 4—5 květních lupenů. 343.
341. Peřitě ocasaté, 1semenné, nepukavé plody; 8—9 kališních a květních uštů. *Dryas.* *425.*
Semeníky bez peřitých ocasů. 342.
342. Jednosemenné nažky s malvičnatým obdužím, které tvoří slo–

žený malvičnatý plod; 5 květních lupenu a kališních cípů. Lůžko homolovité. *Rubus.* *425.*

Suché 2klapečné, 1pouzdré tobolky, s 2 neb více semeny; 5 neb více kališních cípů a lupenů. *Spiraea.* *428.*

343. 2 — 3 čnělky; tolikéž hnědých, vlasatých semen; 5 žlutých lupenů; 10 kališních cípů, které jsou vlasaté, na špici hnědým bodem značené. Tyčinky nákališní. *Waldsteinia.* *427.*

Mnoho čnělek; mnoho 1semenných nepukavých nažek. 344.

344. Nažky nepadavou čnělkou otýčené. *Geum.* *423.*

Čnělka z boku semeníka vyniklá, při odkvětu odpadavá; pročež nažky bezosinné, neb bezocasé. 345.

345. Lůžko po odkvětu méně více dužné neb šťávnaté; semena na povrchu lůžka; 5 lupenů. 346.

Lůžko docela suché. 347.

346. Lůžko šťávnaté, měkké, jahodnaté. Květ bílý. *Fragaria.* *422.*

Lůžko houbovité, tvrdé, bez šťávy. Květ hnědočervený. *Comarum.* *420.*

Poznamen. Obě stojí v rozboru Potentilla.

347. 4 lupeny; 8 kališních cípů. *Tormentilla.* *426.*

5 lupenů; 10 kališních cípů. *Potentilla.* *424.*

348. 2 lupeny; 2 tyčinky; 1—2semenná tobolka. *Circaea.* *476.*

3 lupeny. 349.

4 lupeny. 351.

5 neb více lupenů. 356.

349. Lupeny stejné. 350.

Lupeny nestejné. Některé vstavačovité; při nichž zevnitřní lupeny co kalich se představují. 573.

350. 3 zevnitřní větší, a 3 vnitřní menší lupeny. 562.

3 květní lupeny; 3 kališní lupeny, menší než koruna. U některých rostlin tyčinky, u jiných čnělky nedokonalé. 633.

351. 4 tyčinky. 352.

8 tyčinek. 354.

Množité tyčinky. Čnělka s 4—5dílnou bliznou; 4—5klapečná tobolka; 4—5mnohosemenných pouzder. Keř. *Philadelphus.* 413.

352. Strom, keř. Plod, peckovice dužná. 353.

Rostlina vodní. Plod ořech 1semenný, tvrdý; kalich 4klaný, po odkvětu zveličený a v 4 trny ztvrdlý; 4 bílé lupeny. *Trapa.* 156.

353. Kalich 4klaný, zvonkovitý, u vnitř žlutý. Koruna chybí. Peckovice v kalichu: plod červenohnědý, osladlý, silně vonící. Strom s větvemi bodlavými, listy stříbroskvělými. *Elaeagnus.* 480.

Kalich velmi malý, aneb zcela zetřený. Koruna 4lupenná. Peckovice ořech 2pouzdrý. Keř. *Cornus.* 484.

354. Semeník polokulatý. Malvice. 139.

Semeník obdýlný neb čárkovitý. Tobolka 4klapečná, 4pouzdrá, mnohosemenná. 355.

355. Kalich s dlouhou trubkou. Tobolka obdýlná. Semena nečmýřitá. *Oenothera.* 479.

Kalich s docela krátkou trubkou, aneb bez trubky. Tobolka čárkovitá. Semena čmýřitá. *Epilobium.* 477.

356. 5 tyčinek. 357.

8 neb více tyčinek. 411.

357. Plod malvice. Křoví. 358.

Plod není malvice. Prut bylinný. 359.

358. Kalich zvončitý s 5 patrnými cípy; mezi těmito 5 malých lupenů. Malvice okrouhlá, mnohosemenná. *Ribes.* 412.

Kalich s zetřelými zuby, jen co kraj na plodu sedící. Blizna sedivá. Malvice 5semenná. *Hedera.* 485.

359. 1 Čnělka. 142.

2 Čnělky. Kalich často 5zubý, často však jen zetřený kraj na hořejšku semeníka tvořící. Plod ze 2 semýnek čili nažek složený. Květy nejvíce v okolík, někdy však i v hlavu neb jednoduchý okolík sestavené. Řád okoličnatých. 360.

360. Každá ze 2 k sobě patřících nažek, 4mi hlavními řadami ostnů, které na 4 silně vypuklých žebrách sedí, ozbrojená. Mezi těmito, a podél kraju slabší žebra s menšími ostny neb štětinkami. 361.

Plod jest buď bez ostnů neb štětin, anebo tyto nejsou výše popsaným způsobem spořádány. 363.

361. Bílek nažky svými kraji do vnitř vtočený. Nažky stýkají se spolu svými užšími stranami. *Caucalis. 508.*

Bílek tam, kde se nažky stýkají, plochý. 362.

362. Ostny na vypuklých žebrech jednoduchou řadou. *Daucus. 516.*

Ostny ve 2—3násobných řadách. Nažky stýkají se širšími stranami. *Platyspermum. 535.*

363. Každá nažka s 4 silněji vystouplými, v mázdřitá křídla rozšířenými žebry. Mezi nimi a podél krajů slabší bezkřídlá žebra. *Laserpitium. 52.*

Buď jen kraje křídlaté, buď 5 křídlatých žeber, buď všecka žebra bezkřídlá. 364.

364. Každá nažka s 9, střídavě více a méně vypuklými žebry. *Siler. 542.*

Každá nažka, s 5, nanejvýš 6 žebry aneb bez žeber. 365.

365. Nažky s rozšířeným křídlatým krajem. Střední žebra buď bez křídel, buď jejich křídla mnohem užší nez krajní. 366.

Kraj buď bez křídel, buď křídla jeho nejsou širší než křídla žeber středních. 377.

366. Kraje obou nažek srostlé, tak že se dřív zralosti nerozdělují, čímž plod, pokud nažky slepeny jsou, zdá se býti bezkřídlý. 367.

Kraje hned z počátku rozevřené, tak že ještě i nezralý plod po kraji 2křídlatý vypadá. 372.

367. Lupeny zavinuté, žluté. 368.

Lupeny ploché, aneb jen na špici zahnuté. 369.

368. Plod široko vejčitý aneb přiokrouhlý. Žebra s tupými, málo vypuklými hřebeny; 2 krajní od středních daleko odstouplá. Listy široké. *Pastinaca. 531.*

Plod obdýlně vejčitý. Žebra s vystouplými hřebeny; krajní od středních méně vzdálená. Listy nitkovité. *Anethum. 499.*

369. Kraj křídel tlustý, svraštělý, uzlitý. *Tordylium. 545.*

Křídelní kraj nepatrně tlustý, rovný. 370.

370. Kalich setřený. *Imperatoria.* 524.
Kalich patrně 5zubý. 371.
371. Pruhy paličkovité, asi u prostřed přetržené, značně do oči padající. Lupeny opak vejčité; krajní žebra dále odstouplá od ostatních. *Heracleum.* 522.
Pruhy stejně široké, brázdy mezi žebry nadél probíbající. Žebra od sebe stejně vzdálená. *Peucedanum.* 533.
372. Lupeny opak srdčité. 373.
Lupeny s nerozdělenou špicí. 375.
373. Nažky s 5 prázdnými žebry. Kalich 5zubý. *Ostericum.* 530.
Žebra nejsou prázdná. 374.
374. V každé brázdě jeden pruh. *Selinum.* 539.
V každé brázdě více pruhů. *Conioselinum.* 512.
375. Jádro ve svém osemení volné, mnohými pruhy pokryté. Lupeny vejčité, s útlou zahnutou špicí. *Archangelica.* 503.
Jádro s osemením srostlé, tedy nažka. 376.
376. Lupeny kopovité, špičaté, bílé neb červenavé. *Angelica.* 500.
Lupeny přiokrouhlé, s protaženou zahnutou špicí, žluté. *Levisticum.* 526.
377. Bílek na styku (kde se nažky stýkají) plochý neb naddutý. 378.
Bílek na kraji vtočený, tak že průřez poloměsíci se podobá. 403.
378. Lupeny do vnitř zahnuté, žluté. 379.
Lupeny ploché, aneb jen na špici zahnuté. 381.
379. Obalíčky jednotlivých okolíčků chybí. Plod oblý. Listy útle rozdělené. *Foeniculum.* 520.
Obalíčky přítomné. 380.
380. Listy mnohonásobně rozdělené a složené; dolejší vstřícné, hořejší přeslenatě sestavené; lístky štětcovité, čárkovité. Obal vyvrácený; obalíky odstávavé. Okolík obyčejně se 14, okolíčky s 12 paprsky. Na článcích prutu nejvíce po 4 okolíkách. *Ferula.* 519.
Listy jednoduché, nerozdělené, podél žilami protkané. Plod z boku na styku stlačený. *Bupleurum.* 506.

381. Květy v hlavu skupené, ostnitými šupinami proměšené. Kalich patrný. Lupeny od prostředka do vnitř zahnuté. Plod šupinatý bez žeber a pruhů. *Eryngium.* 518.
Květy v okolíkách neb hlavách, žádnými šupinami neproměšené. 382.
382. Listy přiokrouhlé, laločnaté neb vroubované. Plod bez pruhů. 383.
Listy protisečné neb speřené. 386.
383. Kalich setřený. Plod na styku plochý, stlačený. Lupeny celé, s rovnou špicí, hvězdmo rozestřené. Listy štítovité; okolíky jednoduché. *Hydrocotyle.* 523.
Kalich 5zubý. Lup. úzké, z prostředka do vnitř zahnuté. 384.
384. Žebra řásnatě štěrbená, prázdná, nadmutá; u vnitř těchto jádro žebernaté. Obalíčky mnoholupenné, barvité. *Astrantia.* 504.
Žebra jednoduchá, aneb plod bez žeber. 385.
385. Plod ostny pokrytý, téměř kulatý. *Sanicula.* 537.
Plod holý, žebernatý, téměř 2uzlý. *Dondia.* 517.
386. Lupeny patrně vykroužené, aneb pro zahnutou špici zdánlivě srdčité. 387.
Lupeny nerozdělené, nesrdčité. 399.
387. Kalich patrně, aspoň v čas květu 5zubý. 388.
Kalich hned od počátku setřený. 393.
388. Čnělky až k zralosti přímé, dlouhé. Kališní zuby patrné, na plodu zůstávající. Zádržka s vnitřními plochami nažek srostlá, proto nažky i v čas zralosti spojené. *Oenanthe.* 529.
Čnělky, aspoň po odkvětu, skřivují se zpět. 389.
389. Plod téměř oblý, holý neb krátce vlasatý. Kalich po odkvětu vadnoucí. *Seseli.* 540.
Plod na styku nažek silně stlačený, ač právě ne plochý. 390.
390. Obal mnoholupenný 391.
Obal 1—2lupenný aneb chybící. Kalich stálý. Plod přiokrouhlý, 2uzlý. Žebra téměř plochá. Bílek v průřezu téměř okrouhlý. *Cicuta.* 510.
391. Brázdy mezi žebry s jedním pruhem. Plod obdýlný. Listky podél celého žebra listu sbíhavé. *Critamus.* 515.

Plod mnohopružný. Listy prostě speřené, s jednoduchými širokými lístky. 392.

392. Pruhy na povrchu; po 3 v každé brázdě. Okolíky koneční. *Sium.* 543.

Četné pruhy tlustokorým osemením pokryté. Bílek téměř 6hranný. Okolíky listům vstřícné. *Berula.* 505.

393. Obalíčky v lupen jeden srostlé. *Seseli.* 540.

Obalíčky prostolupenné aneb chybící. 394.

394. Plod bez mála oblý. 395.

Plod z boku silně stlačený. 397.

395. Brázdy 3pružné. Plod vejčitě obdýlný. Žebra ostrá, téměř křídlatá. Květy špinavě žluté. *Silaus.* 541.

Brázdy 1pružné. Plod kulato-vejčitý. Květ čistobílý. 396.

396. Žebra tlustá. Obalíčky polovičnaté, z čárkovitých svěsitých lupenů sestávající. *Aethusa.* 498.

Žebra téměř mázdřitě křídlatá. *Cnidium.* 511.

397. Plod bez pruhů. Listy dvakrát trojmosečné s oválními lístky. *Aegopodium.* 497.

Plod s pruhy. 398.

398. Brázdy 1pružné. Listy dvojspeřené s lístky a lístečky čárkovitými. *Carum.* 507.

Brázdy 3pružné. Dolejší listy nejvíc jednoduše speřené s širokými lístky; při některých však odrůdách jsou lístky protisečné. *Pimpinella.* 534.

399. Některé rostliny mají jen samčí květy bez plodu; jiné jen samičí aneb obojaké. Žebra u vnitř prázdná, olejem naplněná. Brázdy bezpružné. *Trinia.* 547.

Všecky rostliny dvouspolné. 400.

400. Lupeny přiokrouhlé, dlouhou zahnutou aneb zatočenou špicí končité. Kalich setřený. 401.

Lupeny vejčité neb kopovité, beze špice, aneb nanejvýš s krátkou, ledva zahnutou špicí, hvězdmo rozestřené. 402.

401. Obalíčky mnoholupenné, s lupeny úzkými. Zádržka 2dílná. Laločky lupenů vehnuté. *Petroselinum.* 532.

Žádných obalíčků. Zádržka prostá. Laloky těsně zavinuté. *Apium.* 502.

402. Kalich 5zubý. Plod na styku nažek značně stlačený. Brázdy 1pružné. Listy prostě speřené, aspoň hořejší; lístky znatně široké, častěji vejčité. *Helosciadium. 521.*
Kalich zetřený. Plod téměř oblý aneb málo stlačený. Brázdy mnohopružné. Listy vícekrát speřené, s čárkovitě kopovitými, vláskovitými lístky. *Meum. 527.*
403. Plod delším neb kratším zobanem končitý. 404.
Plod bez zobanu. 405.
404. Zoban mnohokrát delší plodu. Plod 5 plochými žebry označený. *Scandix. 538.*
Zoban mnohem kratší plodu, 4 brázdičkami označený. Plod bez žeber a bez pruhů. *Anthriscus. 501.*
405. Rostlina bez obalu a obalíčku. Lupeny dlouze špičaté, v hřeben složené, žluté, odpadavé. Plod vejčitokulatý, klenutý, hranatě žebernatý. Listy prutní jednoduché, objímavé. *Smyrnium. 544.*
Rostlina s obalem neb obalíčkem, neb obojími. 406.
406. Lupeny opak srdčité s lalokem do vnitř zahnutým. 407.
Lupeny celé, bezlaločné, rozestřené. Plod s 5 prázdnými nadmutými žebry, v nichž se 5 křídel vnitřního osemení nalezá. *Pleurospermum. 536.*
407. Plod vejčitý neb kulatý. 408
Plod úzce obdýlný neb čárkovitý. 410.
408. Plod ostny pokrytý. Bílek do vnitř vtočený. *Torilis. 546.*
Plod holý. 409.
409. Každá nažka s 5 štěrbenými žebry. Žádných pruhů. Bílek na styku hlubokou úzkou brázdou proříznutý. *Conium. 513.*
Každá nažka se 6 žebry; krajní žebra obou nažek srostlá, tak že celý plod jen 10 žeber míti se zdá. Styční boky nažek poddute. Kalich patrný. Zevnitřní lupeny značně větší. *Coriandrum. 514.*
410. Žebra prázdná, ostře hřebenitá. *Myrrhis. 528.*
Žebra plná, dosti plochá a tupá. *Chaerophyllum. 509.*
411. Kalich 2klaný, s dolejší polovicí semeníka srostlý; 5—6 nákališních, u dolejška maličko spojených lupenů; 8—15 tyčinek. Čnělka s 3—6 bliznami, častěji téměř

až na dno klaná. Tobolka 1pouzdrá, kolem pukavá, mnohosemenná. *Portulaca.* *487.*

Kalich 5klaný neb 5 zubý. 412.

412. Prut bylinný; 2 čnělky. 413.

Keř neb strom. Početné nákališní tyčinky. 414.

413. Kalich věncem háčkovitých ostnů, jakoby zákrovem otočený. Semeník štětinatý; 10—12 nákališních tyčinek; 1—2 semena ve stvrdlém kalichu uzavřená. *Agrimonia.* *419.*

Kalich prostý. Tobolka neodpadavými čnělkami 2rohá, cele neb z části s kalichem srostlá neb volná. 231.

414. 1—5 čnělek. 415.

Množité čnělky neb blizny. Kališní trubka vejčitá neb kulatá, u krku súžená, dužná, mnohosemenná. *Rosa.* *418.*

415. Jablko 2—5pouzdré; pouzdra pergamenovou mázdrou vyložená. 416.

Malvice 2—vícepouzdrá; pouzdra velmi tenkou mázdrou vyložená. 417.

Peckovice z dřevnatými ořechy. 418.

416. Pouzdra 1—2semenná. *Pyrus.* *442.*

Pouzdra vícesemenná. *Cydonia.* *440.*

417. 2—5 dvousemenných nerozdělených pouzder. *Sorbus.* *443.*

3—5 pouzder, z nichž každé ve 2 jednosemenné schránky dopolou rozevřeno jest. *Aronia.* *437.*

418. Pecky dužinou obalené. 419.

3—5 u vrchu volných, dole pak k dužnému kalichu přirostlých pecek. Plod červený, zvící hrachu. *Cotoneaster.* *438.*

419. Plod na hoře vydůlený neb vykroužený, s 5ti peckami. *Mespilus.* *441.*

Plod okrouhlý, červený, 1—5 zrný. *Crataegus.* *439.*

Poznam. Viz rozbor posledních 7 rodů pod Pyrus.

Nedokonalé květy.

420. Stromy a keře, aneb rostliny s pněm dřevnatým. 421.
Prut bylinný. 429.

421. Okvětí docela chybí; 2 tyčinky; 2klaná blizna. Tobolka stlačená, 2pouzdrá, 1semenná, v křídlo rozšířená. Mimo obojaké i samčí a samičí květy.
Fraxinus. 305.
Okvětí patrné. 422.

422. Semeník volný, nad okvětím. 423.
Semeník pod okvětím, aneb s tímto srostlý. 427.

423. 1 Čnělka s jedinou neb více bliznami. 424.
2 čnělky na špici 2klaného semeníka; 4—8 tyčinek. Okvětí kalichovité, zvonkovité, 4—8 klané; 1semenný širokokřídlatý plod. *Ulmus. 187.*
Množité semeníky. 339.

424. 4—5 tyčinek. 425.
8 tyčinek. 426.
10 tyčinek. Koruna s malým, snadně přehlednutelným 5zubým kalichem 224.

425. Zvonkovitý, 4—5klaný kalich. Květní lupeny velmi malé, nákališní, často jen šupiny. 219.
Velmi malý, 5zubý nepatrný kalich; 5 na špici zelených, v způsobu čepičky odpadavých květních lupenů. Malvice 5semenná. *Vitis. 590.*

426. Blizna jednoduchá. Čnělka krátká neb chybící. Koruna trubkovitá, 4klaná. Jednosemenná peckovice.
Daphne. 149.
Čnělka 2klaná. Asi 5 květních lupenů. 225.

427. 4 tyčinky a lupeny. Peckovice. Na kraji semeníka jeví se někdy setřený kalich. 353.
5 tyčinek. 428.
8—10 tyčinek. Dokonalý květ, jehož nad semeníkem čnící kalich snadno se přehlédne. 139.

428. Kalich zvonkovitý, 5klaný. Lupeny často šupinovité. 358.
5 patrných lupenů, pod nimi kalich co kraj semeníka. 358.

429. Okvětí chybí zcela, aneb záleží z nepatrného kraje, aneb z jediné šupiny. 430.
Okvětí patrné, kalich neb korunu představující, aneb z více šupin složené. 439.
430. Květy v paličce, klase neb hlavě skupené. 432.
Květy jednotlivě aneb více pospolu, netvořice však klasu, paličky neb hlavy. 431.
431. Bezlistý kloubnatý prut. Okvětí baňkovité, nerozdělené; 1—2 tyčinky; 1 semeno na dně okvětí.
Salicornia. *166.*
Patrné listy buď na prutu buď bez prutu. Vodní rostliny, často s nepatrnými rodidly, častěji různopohlavé. 657.
432. Tyčinky a sloupky beze všeho okvětí vůkol paličky sřaděné. Lupenitý toulec obaluje paličku, aneb jí po straně stojí. 433.
Okvětí skládá se z plev. Tyto leží střechovitě na sobě a tvoří klasy neb hlavy. Pod každou plevou 1 kvítek s 3 — 2 tyčinkami, 1 semeníkem, a jednou 2 — 3klanou čnělkou. Plod košanec. Semeník častěji štětinami otočený, které se však nesmějí zmásti s tyčinkami. Listy trávovité neb sítinovité, pošvivé, s pošvou celou. Trest bezkloubná. Řád šáchorovitých. 435.
433. Rodidla jsou paličky ve 2 řadách na vnitřní straně v toulci uzavřené, ploché, čárkovité. Blizna klaná, škřivená.
Zostera. *142.*
Rodidla kolem oblé paličky sestavená. Malvice. 434.
434. Celá palička tyčinkami a sloupky pokrytá.
Calla. *129.*
Dolejší část paličky sloupky otočená; střední tyčinkami prášničnými; hořejší tyčinkami neplodnými; nejhořejší nahá. *Arum.* *128.*
435. Zrající semena měkkou, daleko z plev visutou vlnou obalená. *Eriophorum.* *22.*
Štětiny, které košanec obklopují, i v čas zralosti kratší než plevy; aneb zcela chybí. 436.
436. Plevy velmi pravidelně 2řadně sestavené. Klásky na plocho stlačené. Žádných štětin. *Cyperus.* *21.*

Plevy stejně na vše strany vůkol osy rozložené, aneb jen nepatrně 2řadé. 437.

437. Jedny z dolejších plev, značně menší, stojí vzdáleněji. 438.

Nenachází se tak. *Scirpus. 24.*

438. Košanec chruplavitou šupinou obalený. Listy široké, ostnitě pilovité; spolu složené strbouly. *Cladium. 20.*

Košanec bezškořepý. Listy štětinovité neb nitkovité. *Schoenus. 23.*

439. Travovité rostliny, vlastně tak zvané trávy. Okvětí 2klapečné čili 2plevé, kalichovité. Jest pak buď 1, buď 2, řidčeji 3 páry plev, v kterémžto případu vnitřní lupinky (hašpan), zevnitřní pak vlastně plevy slovou. U obojích bývá jedna někdy velmi malá, aneb celkem zákrplá. Častěji více kvítků, z nichž každý má 1 pár lupinek, složeno jest v klásek: klásek takový oděn bývá 2 plevami, jakoby zákrovem; 3—2 tyčinky; 2—1 čnělka neb blizna; 1 semeno neb nažka, obyčejně s osemením pevně srostlá. Steblo oblé, uzlité, z části pošvou zastřené. 440.

Okvětí není 2plevé, nýbrž tvoří řádnou korunu neb kalich; prosto- neb srostlolupenné; aneb aspoň známky travám vlastní odpadají. 492.

440. Každý kvítek 2 lupinami obalený; žádné plevy ani zvláštní ani společné. 441.

Lupiny buď bezprostředně plevami zavřené, buď více kvítků má společný zákrov, totiž 2 plevy. 443.

441. Jediná dlouhá, kosmatá, ze špice kvítka vynikající blizna. Semeno s lupinami srostlé. *Nardus. 56.*

2 čnělky neb blizny. 442.

442. Nažka jen na dolejší části lupinami obestřená. Hořejší lupina osinatá; 2 tyčinky. *Schmidtia. 64.*

Nažka celá v lupinách skrytá. Lupiny komolé (bezosinné) v hřeben stlačené, vždy zavřené. *Leersia. 51.*

443. Obě plevy na též straně kvítka neb klásku, tak že tento mezi oněmi a stéblem sedí. Obyčejně tři klásky podlé sebe, tak že jejich 3 páry plev 6lupenný okrov představují. 444.

Plevy vstřícné, klásek objímající. Řidčeji chybí jedna z plev. 446.

444. Kalich 1—2plevý, s hřebenem drsným, ostrým, útle bodlavým. Květy v důlcích kloubů stebelních. Klásky obdýlné, 2květé; klas velmi dlouhý. *Rottboelia. 63.*

Kalich jinak spořádaný, aneb jiné známky neshodné. 445.

445. Klásky jednokvěté, s osinovitou násadkou ke druhému kvítku. *Hordeum. 48.*

Klásky vícekvěté, aneb 1květé s mísovitou násadkou k druhému kvítku. *Elymus. 43.*

Viz rodů těchto rozbor pod Hordeum.

446. Každý kvítek má své plevy, které mimo něj nanejvýš ještě násadku k nevyvinutému kvítku chovají. 447.

2 neb více vyvinutých, tyčinkami aneb semeníky opatřených kvítků spolu v jednom páru plev. 465.

447. Obě lupiny osinaté; dolejší lupina osinou podkoneční; hořejší pak osinou zpodeční ozbrojená. Vnitř těchto ještě 2, polo tak dlouhé, komolé lupiny; 2 tyčinky. *Anthoxanthum. 30.*

Jen jedna lupina osinatá, aneb obě komolé. 448.

448. Nad kvítkem stopeční hlavička, ze 2—3 zákrplých neplodných kvítků složená. 473.

Žádná hlavička. 449.

449. Plevy téměř stejné, nemnoho kratší, často delší než lupinky. 452.

Plevy velmi nestejné. 450.

450. Kromě dokonalého kvítku ještě jiný zákrplý, jemuž rodidla, a často i jedna z lupin chybí. Vezme-li se zákrplý kvítek tento za plevu, tedy se kalich 3plevným býti zdá. Někdy dolejší pleva zcela chybí. Plevy tyto jsou velmi nestejné; jedna aspoň o polovinu kratší samého kvítku; aneb obě plevy sice nevelmi nestejné, však obě o polovic kratší. *Panicum. 57.*

Jediný kvítek v kalichu. 451.

451. Zevnitřní pleva větší, chruplavičná, 5žilná, purpurová, vnitřní malá, nahá, 1žilná. Lupiny holé, prohledné, 1žilné. Stéblo téměř stlačené, holé, v kloubech sehnuté; místo jazýčka na pošvě řada vlásků. *Lappago. 50.*

Plevy 1žilné, nestejné, stlačené. Lupiny nestejné. *Crypsis.* *39.*

452. Jedna z lupin zákrplá aneb chybící. 453.
Aspoň pár lupin, patrně přítomných. 455.

453. Jednoduchý, 1stranný klas. Lupiny brišnaté neb bublinaté, po jedné straně rozpoltěné, na konci rozčísnuté, vlasatě brvité, komolé. *Chamagrostis.* *38.*
Lat buďto rozestřený, buď v podobě hustého klasu složený. 454.

454. Plevy a lupina v hřeben stlačené. Lupina bublinatá (láčkovitá), po jedné straně k vrchu rozčísnutá. Blizny ze špice čnějící. Klasnatý lat. *Alopecurus.* *28.*
Plevy a lupiny bez ostrého hřebena. Blizny z boku čnějící. Rozestřený lat. 463.

455. Obojaké květy se samčími anebo bezpohlavými smíšené, tak že na každém kloubu klasu jeden sedivý dvouspolný, a podlé něho 1—2 samčí nebo bezpohlavé stopeční kvítky se nalézají. Častěji 3 lupiny, z nichž střední při obojakých osinatá jest. *Andropogon.* *29.*
Všecky kvítky obojaké, sobě rovné. 456.

456. Úzké, jednostranné aneb 2řadé klasy; téměř prstnatě sestavené. 457.
Rozestřený, aneb hustý, válcovitý, klasu podobný lat. 458.

457. Kvítky na plocho stlačené, tak že plevy a dolejší lupina v ostrý hřeben sehnuty jsou. *Cynodon.* *40.*
Kvítky stlačené, ale tak, že plevy a lupiny na plocho rozestřeny jsou. Druhové prosa, ve kterých dolejší pleva chybí, a neplodný onen kvítek za plevu se považuje. 450.

458. Čnělka dlouhá. Blizny kosmaté ze špice kvítka čnějící. Plevy ostrohřebenité, delší lupinek. 459.
Čnělka krátká. Blizny peřité, dole po stranách kvítka vycházející. 460.

459. Na zevnitřní straně každé lupiny sedí malá, holá neb brvitá šupina. *Phalaris.* *58.*
Lupiny bezšupinné. Hřebeny plev osinou končité. *Phleum.* *59.*

460. Dolejší lupina dlouze osinatá; střední žilka na špici nabíhá v uzlík, z něhož osina běží. *Stipa.* *68.*
Dolejší lupina nemá žádnou, aneb jen slabou koneční osinu; někdy hřbetní neb spodeční osinou opatřena. 461.
461. Plevy osinaté. *Polypogon.* *62.*
Plevy komolé. 462.
462. Lupiny u dolejška věncem vlasů otočené, který nejméně čtvrtinu délky lupiny obnáší, častěji však zdélí samé lupiny jest. *Arundo.* *32.*
Vlasy buď chybí, buď čtvrtiny lupin nedosahují. 463.
463. Lupiny kožnaté, lesknavé, posléz chruplavičně stvrdlé, nažku na způsob škořepinky obkličující. Klásky baňkovité. *Milium.* *54.*
Lupiny tence mázdřité, se semenem nesrostlé; jedna někdy velmi malá neb chybící. 464.
464. 2 lupiny stlačené, menši než taktéž stlačené plevy. Větší lupina osinatá neb komolá. *Agrostis.* *26.*
1 lupina osinatá. *Trichodium.* *69.*
465. Lupiny 3, osinaté. Semeno ovinuté kalichem a korunou, která na bezpohlavém kvítku chybí. *Sorghum.* *67.*
Lupiny 2, aneb jiné známky neshodné. 466.
466. Blizny kosmaté ze špice kvítka čnějící, delší než toto. Dolejší lupina ostnitá aneb zubatá, kteréžto zuby v krátké ostny vybíhají. Na spodku dolejších stopek nalézají se přiokrouhlé, nerozdělené listeny, čímž se patrně od následujících trav různí. *Sesleria.* *66.*
Blizny peřité, z boku vynikající. 467.
467. Klásky stopečné, s patrnou, ač někdy velmi krátkou stopkou. 468.
Klásky ve vyříznutých důlcích osy sedící. 488.
468. Lupiny s osinou hřbetní neb spodeční. 469.
Lupiny s osinou koneční, neb podkoneční, aneb komolé. 473.
469. Dolejší jeden aneb oba kvítky samčí. 470.
Všecky kvítky obojaké, aneb jen nejhořejší samčí. 471.
470. Kalich se 2 vyvinutými kvítky; dolejší samčí. Čnělka velmi krátká. *Arrhenatherum.* *31.*

Kalich 3květý; 2 dolejší samčí. Čnělka dlouhá. Hřbet lupiny až ke středu rozpoltěný, odkud vybíhá osina; aneb lupina komolá. 483.

471. Klásek 2květý; dolejší kvítek komolý, hořejší osinatý ponejvíc neplodný. *Holcus. 47.*

Všecky kvítky aspoň dolejší osinaté. 472.

472. Osina až ke zralosti přímá, bezkolenná. *Aira. 27.*

Osina v koleno aneb ven vyhnutá. *Avena. 33.*

Viz rozbor těchto pod Avena.

473. Kromě vyvinutých ještě 2—3 nevyvinuté, jeden druhý uzavírající, a co jediná hlavička vypadající kvítky. Žádné osiny; 1—2 vyvinuté kvítky. *Melica. 53.*

Žádný, aneb jen jednoduchý nevyvinutý kvítek na špici klásku. 474.

474. Každý klásek speřeným aneb hřebenitým listenem podepřený. *Cynosurus. 41.*

Žádných listenů. 475.

475. Kvítky od sebe vzdálené; dolejší samčí anebo bezpohlavý, nahý; ostatní obojaké, ve dvouřadé, z osy vycházející dlouhé vlasy obalené. *Phragmites. 60.*

Žádných vlasů. 476.

476. Zevnitřní lupina k oběma krajům zahnutá, a podél záhybů tuhými brvami obsazená, které jí hřebenitý pohled dávají. 477.

Zevnitřní lupina holá aneb útle brvitá. 478.

477. Dolejší lupina delší neb kratší podkoneční osinou ozbrojená. Klásky stopečné; stopky zdélí klásků, aneb delší. *Bromus. 37.*

Lupina s osinou koneční; klásky velmi krátce stopečné, jednotlivě stojící, spolu 2řadý klas tvořící. *Brachypodium. 35.*

478. Kalich opak vejčitý, nadmutý, mnohem prostrannější než ony 2 kvítky, jež uzavírá. Zevnitřní lupina se zobanitou špicí. *Beckmannia. 34.*

Kalich jinak spořádaný. 479.

479. Dolejší lupina na hřbetě v ostrý hřeben stlačená neb kýlovitá. 480.

Lupina okrouhle klenutá bez hřebena. 482.

480. Klásky po jedné straně ploché, po druhé naddulé. Plevy nestejně stlačené, na naddulé straně širší. Špice plev a lupin v jednu stranu nahnuté. Lat se sklubenými klásky. *Dactylis.* 42.
Klásky a plevy po obou stranách stejně rozměřené, aneb ne značně nestejné. 481.
481. Lat, dřív květu a po odkvětu v podobě laločitého klasu stažený. Klásky málo nad plevy vynikající. *Koehleria.* 49.
Lat rozestřený, nikoli laločnatý. *Poa.* 61.
482. Plevy zdélí klásku, aneb delší. 483.
Plevy značně kratší než klásek. 485.
483. Dva dolejší kvítky samčí; hořejší obojaký. Plevy mázdřité. Lupiny pod špicí krátce osinaté, aneb s delší osinou, která z polty vybíhá. *Hierochloa.* 46.
Všecky kvítky obojaké. 484.
484. Kalich 3—5 květý, s baňkovitě naddutými plevami. Dolejší lupina na špici 3zubá; střední zub krátce osinatý. *Triodia.* 70.
Kalich 2květý. Dolejší lupina krátce 2klaná. Komolé odrůdy ovsa obecného. *Avena sativa.* 33.
485. Dolejší lupina na dolejšku srdčitá, široká, nadmutě baňkovitá. Klásky na dlouhých tenkých stopkách při nejmenším pohnutí třesavé. *Briza.* 36.
Dolejší lupinka nikoli srdčitá. 486.
486. Kvítky ze zpodku baňkovitého v homolu sbíhající; dolejší lupina na dolejšku břišnatá s vytáhlou špicí. *Molinia.* 55.
Kvítky podlouhlé, neb kopovité, nikoli homolité. 487.
487. Kvítky kopovité aneb kopovitě šídlovité. *Festuca.* 44.
Kvítky podlouhlé, velmi tupé neb uťaté. *Glyceria.* 45.
488. Klásky hřbetem k ose obrácené, tak že jim mezi zevnitřními plevami a osou státi přijde. Vnitřní pleva chybí někdy, poněvadž osa místo její zastupuje. *Lolium.* 52.
Klásky k ose širší stranou obrácené; 2 plevy. 489.

489. Kalich 2květý s násadkou k třetímu kvítku. Kvítky vstřícné, sedivé. Plevy úzké, šídlovité. Dolejší lupina dlouze osinatá. *Secale. 65.*
Kalich 3—neb vícekvětý. 490.
490. Semeno volné, lupinami obalené. Kalich 3—4květý (s jedním kvítkem nevyvinutým), baňkovitý, kožnatý, uťatý; plevy osinaté, povýšenými ostrými čárkami potažené. Zevnitřní lupina 5žebrá, 3klaná. Klásky obdýlné v důlcích osy. Klas podlouhlý, válcovitý. Osa po kraji ostnitá. *Aegilops. 25.*
Semeno s lupinami srostlé. Klas nikoli válcovitý. 491.
491. Vnitřní lupina na krajových záhybech útle, nikoli hřebenitě obrvená. *Triticum. 71.*
Vnitřní lupina tuhými brvami hřebenitá. Klásky krátce stopečné. 477.
492. Okvětí s množitými tyčinkami. Rostliny z čeledi pryskyřníků, kde kalich buď chybí, buď koruně se podobá. 323.
Není přes 12 tyčinek. 493.
493. Četné semeníky klasovitě sřaděné. 315.
Nanejvýš 6 semeníků neb čnělek. 494.
494. Okvětí pravidelné. Úšty buď všecky, buď střídavě stejné; aneb okvětí s jedním lupenem. 495.
Okvětí nepravidelné. 570.
495. Okvětí ze 2 šupinatých lístků, aneb s jedním lupenem. 657.
Okvětí ze 3 částek (úštů, zubů, lupenů.) 496.
Okvětí ze 4—5 částek. 500.
Okvětí ze 6—12 částek. 527.
Okvětí z 8—10 částek. 567.
496. Semeník podokvětný, aneb s okvětím srostlý. 497.
Semeník nadokvětný. 498.
497. 3 tyčinky. Kalich co zetřený kraj semeníka, aneb zcela k nepoznání. 151.
12 Tyčinek. Blizna hvězditá. Okvětí neodpadavé. Tobolka 6pouzdrá, nepukající. *Asarum. 145.*
498. Plod malvičnatý. 499.
Plod nikoli malvičnatý; 1—2 tyčinky. Květenství v listnatých ocasech. 518.

499. 10 tyčinek; 10 čnělek; 3 lupeny. Malvice 10pouzdrá, 10semenná, černá, se šťávou červenou. Květenství v hroznech červenostopečních. *Phytolacca. 170.*

1 tyčinka; 2 čnělky. Okvětí 3klané, po odkvětu jednotlivá semena co jahodnatý obal pokrývající. Květenství úžlabiční neb konečni v sedivých klubíčkách. *Blitum. 160.*

500. 4—5 čnělek, aneb 4 blizny beze čnělek. 501.

1—3 čnělky, aneb 1—3 blizny bez čnělek. 503.

501. 8—10 tyčinek. 139.

4 tyčinky. 502.

502. 1 semeník; 4 čnělky; 4 kališní lupeny; 4 zákrplé neb i chybící květní lupeny. 214.

4 semeníky; blizny bez čnělek; okvětí 4lupenné, s lupeny do vnitř vehnutými, tyčinky chránícími; 4 semena. Vodní rostlina. *Potamogeton. 138.*

503. Semeník nadokvětný. 504.

Semeník podokvětný, neb s okvětím srostlý. 520.

504. 3 dvouklané čnělky na stopečném semeníku. 165.

1—2 (zřídka 3 neklané) čnělky neb blizny. 505.

505. Okvětí z 5 částek. 506.

Okvětí z 5 částek. 510.

506. Samičí květy s obojakými smíšené. Okvětí kalichovité, zvonkovité, 4klané. Semeno v zůstávajícím kalichu zavřené; 4 tyčinky. Blizna hlavatá, štětcovitá. *Parietaria. 180.*

Všecky květy obojaké. 507.

507. Okvětí až na dno 4dílné. 508.

Okvětí trubkovité, 4cípé aneb pohárovité. 509.

508. Okvětí korunovité, bílé, rozestřené; 4 tyčinky. Malvice 2—3pouzdrá, 2—3 semenná. *Majanthemum. 82.*

Kalich 4lupenný; 2—6 tyčinek. Šešulka neb šešulinka. Některé křížaté rostliny se zákrplými lupeny. 168.

509. 8 tyčinek v trubce umístěných, s krátkými nitkami. Jednosemenný plod v neodpadavém okvětí. Listy prosté, čárkovité. *Passerina. 150.*

5—6 tyčinek. 514.

1 — 4 tyčinky. Často mezi 4 okvětními cípy ještě jiné 4, snadno nedopatřitelné zoubky. 567.

510. 1 čnělka prostá, šídlovitá. Tobolka 4 — 5semenná, 1pouzdrá, 5klapečná. Okvětí zvonkovité, 5klané, barvité. *Glaux.* *217.*

2—3 čnělky neb blizny. Plod 1—2 semenný. 511.

511. Plod tobolka 1pouzdrá, 3klapečná, 2semenná. Vnitř 5 vykroužených lupenovitých medníků, které korunou slouti mohou. 250.

Plod 1semenný v stálém okvětí zavřený. Nejvíc 2 neb 3 čnělky neb blizny. 512.

512. Listy vstřícné. 513.

Aspoň hořejší listy střídavé. 514.

513. Okvětí trubkovité, 5klané; 10 neb méně tyčinek; 2 čnělky; 1 semeno na dně zůstávajícího okvětí. Listy šídlovité. *Scleranthus.* *172.*

Okvětí až na dno 5dílné, barvité; jeho cípy tlusté, vláskovou špicí končité. Mimo 5 tyčinek ještě 5 neplodných nitek. Čnělka krátká s bliznou jednoduchou. Tobolka 1semenná, mnohoklaná. *Illecebrum.* *175.*

514. Řapík neb nožka objímavou botkou opatřená. Okvětí 5— (zřídka 4) dílné, neodpadavé, ponejvíc barvité; 5—9 tyčinek; 2—3klaná čnělka, aneb 2—3 čnělky. Nažka 3hranná, chruplavičným osemením otočená, anebo stlačená, dle toho, má-li 3 anebo 2 blizny. *Polygonum.* *146.*

Žádná objímavá botka. 515.

515. 5 neplodných s 5 plodnými tyčinkami střídavě. Čnělka tuze krátká s 2 bliznama; 1 semeno s chruplavičnou kožkou v tenkomázdřité nepukavé tobolce. Dolejší listy vstřícné, nestejné. *Herniaria.* *174.*

Všecky nitky plodné; 2 čnělky aneb 2klaná čnělka. 516

516. 2—3 pod okvětím umístěné osinaté, bílé listeny; 1—5 tyčinek; 1semenná tenkomázdřitá tobolka. *Polycnemum.* *171.*

Žádných listenů. Ponejvíc 5 tyčinek. 517.

517. Mimo obojaké obyčejně neplodné, aneb samčí květy, ještě i větší samičí 2klapečné květy se stlačeným seme-

níkem; 1 semeno s kožkou chruplavičnou, na němž ještě útlá křehká škořepinka. *Atriplex. 158.*

Všecky květy stejné. 518.

518. Osemení tvrdé, chruplavičné, křehkou škořepinkou obalené. Někdy, však zřídka, 3 kališní lupeny, a 1—2 tyčinky. *Chenopodium. 162.*

Jediné, velmi tenké osemení. Semeno v tenkomázdřité nepukavé, kalichem otočené tobolce. 519.

519. Kel zavitě (šroubovitě) stočený. *Salsola. 167.*

Kel podkovitě zahnutý. *Kochia. 165.*

Viz jejich rozbor pod Chenopodium.

520. Okvětí se semeníkem těsně srostlé. Mezi oběma není žádné patrné meze. Okvětí i po odkvětu neodpadavé. 521.

Okvětí nad semeníkem, od tohoto značně odmezené, po odkvětu odpadavé. Květ vlastně dokonalý, ale tak, že se semeníkem srostlý kalich buď zcela nepatrný jest, buď jen co neznačný kraj na hořejšku semeníka se jeví. 526.

521. Jediná prostá čnělka. 522.

2—3 čnělky. 524.

522. Blizna štětcovitá; 2—3 šupiny pod semeníkem, kalich představující. 17.

Blizna nikoli štětcovitá. 523.

523. 4—5 tyčinek, mezi 4—5 okvětními cípy umístěných, a snadně pomíjející mnohoklanou šupinou obalených; 1 semeno. Listy střídavé. *Thesium. 148.*

4 tyčinky ze dna okvětí vyniklé. Tobolka 4pouzdrá, 4semenná, nepukavá. Listy vstřícné. *Isnardia. 478.*

524. Okvětí 4klané, vnitř žluté; 8 tyčinek; 2 neodpadavé čnělky. Tobolka 1 pouzdrá, mnohosemenná. *Chrysosplenium. 494.*

Okvětí 5klané. 525.

525. Okvětí trubkovité. Semeno v kališní trubce těsně zavřené; ačkoli s ní nesrostlé. Listy šídlovité. 513.

Okvětí nikoli trubkovité. Semeník s ním polo srostlý; 2—3 (i více) širokých blizen; 1 semeno. *Beta. 159.*

526. Koruna srostlolupenná, 4—5klaná. 151.

4—5 lupenů. 348.

527. Okvětí kalichu podobné, barvy neouhledné. 528.

Okvětí korunovité, živými barvami skvoucí. 537.

528. Květy hustě sřaděné vůkol tlusté palice, která vyniká z boku stvolu na plocho stlačeného, listu podobného. Blizny beze čnělek; 3pouzdrá tobolka. *Acorus. 127.*

Květy jinak sestavené. 529.

529. Okvětí 12zubé, zvonkovité; zuby střídavě menší a větší. Květní lupeny zřídka patrné, buď odpadavé, buď zákrplé a nevyvinuté. 221.

Okvětí 6dílné, neb 6lupenné. 530.

530. Blizny štětcovité neb pápeřité. 531.

Blizny holé. 534.

531. Košanec 1semenný, 3hranný, stálým okvětím obalený; 3 vyvrácené čnělky s bliznami štětcovitými; 3 zevnitřní lupeny obyčejně menší. Květy v přeslen sestavené. *Rumex. 147.*

Tobolka mnohosemenná. Listy travovité neb sítnaté. 532.

532. 3 neb 6 na vrchu ležících aneb zpět vyvrácených štětcovitých blizen beze čnělek. Plod ze 3 neb 6 srostlých, v čas zralosti od dola odstávavých tobolek složený. *Triglochin. 73.*

3 zpřímené, nitkovité, pápeřité blizny na jedné, někdy docela krátké čnělce; 1 tobolka 3klapečná, od vrchu se otvírající. 533.

533. 3pouzdrá tobolka, s četnými ku přehrádkám upevněnými semeny. Listy holé, žlábkovité aneb oblé. *Juncus. 74.*

1pouzdrá tobolka, s 3 k dolejšku klapek připevněnými semeny. Listy travovité, ploché, často dlouhými vlasy poseté. *Luzula. 75.*

534. 1 čnělka; malvice 3pouzdrá. 535.

Více čnělek, aneb blizen beze čnělek. Plod ze 3—6 méně více srostlých tobolek sestávající. 563.

535. Rostlina 2domá. Tobolka 3pouzdrá, chudosemenná (klabnosemenná). Listy svazečné neb srdčité. 536.

Rostlina 1domá. Tobolka mnohosemenná. Listy vejčité, objímavé. Medník důlkovitý na zpodku každého květního lupenu. Květy žlutozelené, na kolínkovitých

stopkách pod listy jednotlivě visící. Nachočervená malvice. *Streptopus. 85.*

536. Plod podokvětný. Kalich 6dílný, koruna chybící. Listy srdčité. Žlutozelené květy samčí v hroznech úžlabičních. Čnělka 3klaná; semena 2. Malvice červená, později černohnědá. *Tamus. 79.*

Plod nadokvětný. Okvětí 6dílné, přímé, 3 vnitřní lupeny na špici zpět vyvrácené. Malvice kulatá, 3pouzdrá; pouzdra 2semenná. Listy jehličnaté, svazečné. U některých tyčinky, u jiných sloupky nevyvinuté. *Asparagus. 80.*

537. 1 čnělka, neb 1 blizna beze čnělky. 538.

Více čnělek, aneb více blizen beze čnělek. 563.

538. 3 tyčinky. Plod podokvětný. 539.

6 tyčinek. 541.

539. Květ s dlouhou, blízko nad kořenem povstávající trubkou, a dosti stejnými, zpřímenými cípy. Blizna 4dílná s širokými cípy. *Crocus. 104.*

Květy na prutu sedící. 540.

540. Koruna s 3 přímými a 3 vyvrácenými většími lupeny. Čnělka 3dílná, s úštami květním lupenům podobnými, na jejichžto dolejší straně blizna se nalézá. *Iris. 106.*

Koruna s přímými nestejnými cípy, téměř 2pyská. Nitkovitá čnělka zdéli tyčinek, s 3 bliznami. *Gladiolus. 105.*

541. Semeník nadokvětný. 542.

Semeník podobalný. Květní puky v mázdřitém toulci uzavřené; tobolka 3pouzdrá. 559.

542. Květy v toulcích. 543.

Květ nahý bez toulce. 544.

543. Květy množité v okolíku. 556.

2—3 dřív bílé, později lilakové, maličko rozevřené květy; koruna 6lupenná, nálevkovitá, s velmi dlouhým nehty; tyčinky na lupenech umístěné. *Bulbocodium. 89.*

544. Okvětí s dlouhou úzkou trubkou, a prostranným 6dílným pokrajem. Tyčinky v stranu nachýlené, 2 hořejší k sobě klonivé. Tobolka. *Hemerocallis. 92.*

Okvětí nikoli dlouze trubkovité. 545.

545. Okvětí není přes polovic klané. 546.
Okvětí až na dno, aneb blízko ke dnu dělené. 548.
546. Malvice 3pouzdrá. Listnatý prut, aneb hranatý stvol. *Convallaria. 81.*
Tobolka 3pouzdrá. Stvol oblý. 547.
547. Okvětí nadmuté, vejčité, pod krátkým 6zubým pokrajem soužené. *Muscari. 95.*
Okvětí nálevkovitě zvonkovité, polo 6klané, na dolejšku trochu baňkovité. *Hyacinthus. 93.*
548. Květy v úžlabičkách listů, aneb na stranách větevnatého listnatého prutu. Okvětí spíše kalichu než koruně podobné. Malvice. 535.
Květenství koneční. Tobolka 3pouzdrá. 549.
549. Lupeny na dolejšku medníky opatřené. 550.
Žádných medníků. 552.
550. Medníky jsou 4 šupiny, na dolejšku lupenů 2 hrby působící. Stvol nahý, 1květý; květ bílý, červenavý neb purpurový; lupeny konečně zpět vyvrácené. Ponejvíc 2 vejčité, hnědoškvrnité, nákořenní listy. *Erythronium. 90.*
Lupeny na dolejšku žlábkovitým neb důlkovitým medníkem opatřené. Stvol listnatý. 551.
551. Lupeny se žlábkovitým neb trubkovitým medníkem. Koruna k vrchu zvonkovitě rozšířená aneb vyvrácená. *Lilium. 94.*
Lupeny obdýlnou neb přiokrouhlou jamkou co medníkem opatřené. Koruna k vrchu se nerozšiřující, dole široko zvonkovitá. *Fritillaria. 91.*
552. 3laločná blizna bez čnělky na semeníku sedící. *Tulipa. 99.*
Čnělka značně dlouhá. 553.
553. Tyčinky vousaté neb vlasaté. 554.
Tyčinky holé. 555.
554. Květ bílý; kořen bambulinatý. Tyčinky na dolejšku rozšířené, semeník zakrývající. Tobolka malvičnatá, 3 pouzdrá. *Asphodelus. 88.*
Květ žlutý, zevnitř zelenavý, neodpadavý; kořen vlásenitý. Tobolka hranolitě 6hranná, 3klapečná, 3pouzdrá. *Narthecium. 96.*
555. Květy v okolíku. 556.
Květy jinak sřaděné. 557.

556. Okolík před rozkvětem 1—2 lupenným toulcem, jenž posléz usychá a odpadává, obalený. Květní lupeny po odkvětu vadnoucí. Tyčinky na dolejšku lupenů umístěné. Semena hranatá. Rostliny obyčejně silně čpavé. *Allium. 86.*

Toulec listovitý, nepromĕnlivý. Lupeny po odkvětu zelenají a kalichu se podobají. Tyčinky ledva s lupeny spojené. Některé druhy Snědka. 557.

557. Okvětí po odkvětu zelené, kalichovité. Semena přiokrouhlá, nahá. *Ornithogalum. 97.*

Okvětí po odkvětu vadnoucí. Tyčinky stejné, šídlovité. 558.

558. Tyčinky na dolejšku lupenů umístěné. Semena přiokrouhlá. Květ obyčejně modrý. *Scilla. 98.*

Tyčinky s lupeny nespojené. Semena hranatá. Květ bílý. *Anthericum. 87.*

559. Květ žlutý. 560.

Květ bílý. 561.

560. Medník věnec zvonkovitý, přímý. 561.

Žádný medník. Koruna 6dílná, nálevkovitá. Tobolka téměř malvičnatá, nástopečná, pomerančová, s černými lesklými semeny. *Sternbergia. 103.*

561. Okvětí s dlouhou trubkou; hrdlo trubky vybíhá v pohárovitý neb zvonkovitý věnec. *Narcissus. 102.*

Okvětí bez trubky. 562.

562. 6 stejných lupenů. Čnělka k vrchu tlustší, paličkovitá. *Leucoium. 101.*

3 vnitřní lupeny menší, vykroužené. Čnělka nitkovitá. *Galanthus. 100.*

563. Koruna 6klaná, s velmi dlouhou z kořene vycházející trubkou; 3 čnělky; 6 tyčinek; tobolka 3laločná, nadmutá, mnohosemenná. *Colchicum. 77.*

6 různých lupenů. 564.

564. 9 tyčinek; 6 lupenů; 6 mnohosemenných tobolek. *Butomus. 132.*

6 tyčinek. 565.

565. Čnělka chybící; 3—6 semeníků, na jejichž koncích k venku obdýlné blizny šikmo sedí. Tobolky nadmuté, 2 klapečné, 1—2semenné. *Scheuchzeria. 72.*

Čnělka šídlovitá. Tobolky 3 srostlé, do vnitř prostým švem pukavé. 566.

566. Prášníky napříč pukavé. Semena křídlatá. Listy široké, vejčité, kopovité, podél řásnaté. *Veratrum.* 78.

Prášníky podél pukavé. Semena oblá; 1—2 listeny blízko pod květem. Listy čárkovitě mečovité, na dolejšku rozčísnuté, pošvivé. *Tofieldia.* 76.

567. Okvětí ze 2 menších a 2 větších cípů neb zubů složené. Tyčinky 2 krát tak dlouhé jak okvětí. Listy téměř dužné, šídlovité. Kalichy vejčité, stlačené. *Camphorosma.* 161.

Okvětí ze 4 menších, někdy docela setřených, a 4 větších cípů; 1—4 tyčinky. Hrdlo koruny žlázovitým kroužkem otočené. Čnělka z boku semeníka vycházející; 1 semeno. 568.

Okvětí z 8—10 lupenů; 4—5 zevnitřní považují se co kalich. 569.

568. 4 tyčinky. Listy přiokrouhlé, laločnaté. Květenství okoličnaté. *Alchemilla.* 429.

1 tyčinka za jedním z cípů. Listy klínovité. Květenství v klubíčkách. *Aphanes.* 430.

569. 4 blizny. 215.

1 čnělka. 223.

570. Semeník nadokvětný. 280.

Semeník podokvětný. 571.

571. Okvětí srostlolupenné. 572.

Okvětí prostolupenné. 573.

572. Okvětí nerozdělené, u dolejška baňkovité, skoro kulaté, k vrchu jazykovité; 6 prášníků pod 6dílnou bliznou umístěných. Tobolka 6pouzdrá, mnohosemenná. *Aristolochia.* 144.

Okvětí 6klané, skoro 2pyské. 540.

573. 5 tyčinek i květních lupenů; 2 čnělky. Okoličnáky se setřeným kalichem a nestejnými lupeny. 359.

1—3 tyčinky i s čnělkou aneb bliznou v jediný sloupek srostlé. Prášníky jsou buď k přednímu dílu sloupce přirostlé, buď stojí na jeho špici. Blizna jeví se pod prášníky co šťávnatá škvrna neb jamka. Okvětí složeno ze 6, zřídka 5 lupenů, z nichž jedny někdy slepe-

ny bývají. Šestý, od ostatních rozdílný lupen, jmenuje se mední pysk, anebo prostě jen pysk. Tobolka obdýlná, oblá, 3 silnějšími a 3 slabšími žebry značená, 3klapečná, po stranách pukavá, 1pouzdrá. Semena četná, útlá. Čeleď vstavačovitých. 574.

574. Veliký, nadmutý, trepce podobný pysk, čtyrmi otevřenými květními lupeny obklíčený; 2 různé prášníky. *Cypripedium.* *110.*

Mimo pysk, jenž není nadmutý, ještě 5 ponejvíce různých, zřídka slepených lupenů. 575.

575. Pysk dolů ostruhou neb míškem končitý. 576.

Pysk bez ostrohy neb míšku. 582.

576. Rostlina bez obyčejných listů. Místo těchto pošvy na stvolu. Prášník volný na špici sloupce. 577.

Rostlina listů obyčejných buď z kořene buď z prutu. Prášníky ve 2 pouzdrách, která ku přední straně sloupce přirostlá jsou. 578.

577. Ostroha nadmutá, vztýčená. *Epipogium.* *112.*

Ostroha šídlovitá, na stranu nachýlená. *Limodorum.* *118.*

578. Pysk nerozdělený, čárkovitý, celokrajný. Prášník šikmo vztýčený; prašná pouzdra od sebe vzdálená, k dolejšku širokou plochou rozdělená. *Plutanthera.* *124.*

Pysk ve více laloků rozdělený, aneb po kraji vřezaný, neb vroubkovaný. 579.

579. Pysk v květu, pokud ještě není rozvinutý, skroucený, 1—2 palce dlouhý. Prašná pouzdra na dolejšku míškem spojená. *Himantoglossum.* *177.*

Pysk nestočený, daleko kratší. 580.

580. Pouzdra prašná mezi sebou rovnoběžná. 581.

Pouzdra dole se rozcházející. *Habenaria.* *115.*

581. Pouzdra dole míškem spojená. *Orchis.* *123.*

Pouzdra nespojená. *Gymnadenia.* *114.*

582. Pysk ze 2 patrně oddělených částek záležející. Zadní část jest prohloubený důlek; přední srdčitá neb přiokrouhlá. Prášník volný na špici sloupku. 583.

Pysk bez článků. 584.

583. Semeník krátce stopečný, visutý, nestočený. *Epipactis.* *111.*

Semeník bezstopečný, zpřímený, šikmo stočený. *Cephalanthera.* *108.*

584. Rostlina bez obyčejných listů; prášník volný na špici sloupce. 585.

Rostlina listů obyčejných. 586.

585. Dolejší lupeny s pyskem trochu srostlé. Pysk tupý; z předu nerozdělený, u dolejška po každé straně zoubkem opatřený. *Corallorrhiza.* *109.*

Lupeny volné, vztýčené. Pysk 2klaný. *Neottia.* *121.*

586. Lupeny rozestřené, aneb květ otevřený. 587.

Lupeny vztýčené, aneb k sobě chýlivé. 589.

587. Pysk v zad obrácený, vztýčený. Prášník volný, koneční. 588.

Pysk ku předu obrácený, široký, aksamítohnědý. Pouzdra k sloupci přirostlá, dole se rozstupující. *Ophrys.* *122.*

588. Prášník stálý. Pysk zašpičatěný, poddutý. Semeník nestočený. *Malaxis.* *120.*

Prášník odpadavý. Pysk tupý, vejčitý, šikmovztýčený, žlábkovitý. *Sturmia.* *126.*

589. Pysk dolejšími lupeny obklopený, anebo vztýčený. 590.

Pysk volně visutý. Lupeny na způsob lebky zavřené. 592.

590. Prašná pouzdra k sloupci přirostlá. Pysk 3klaný s rozevřenými laloky, a jako i celé okvětí, vztýčený. *Herminium.* *116.*

Prášník volný, koneční. Pysk nerozdělený. 591.

591. Prášník stopečný. Pysk z předu celokrajný, zašpičatěný, žlábkem značený. *Goodyera.* *113.*

Prášník sedivý. Pysk tupý, z předu vroubkovaný, vyvrácený. *Spiranthes.* *125.*

592. Pouzdra se sloupkem srostlá, dole míškem spojená. Pysk 4dílný; všecky 4 laloky dlouhé, úzké, střední vystřené. *Aceras.* *107.*

Prášník volný, koneční. Pysk 2klaný, s krátkými bočními zoubky, aneb bez nich. Prut s 2 vstřícnými listy. *Listera.* *119.*

Různopohlavé rostliny.

593. Stromy, keře, aneb rostliny s prutem dřevnatým. 594.
Rostliny s prutem bylinným. 622.
594. Samčí květy jsou buď jahňady, buď záležejí ze svazečků tyčinek, nitkami svými spojených. 595.
Samčí květy nejsou v jahňadách. Nitky jejich nespojené. 611.
595. Rostlina bezlistá. Samčí květ jahňada; kalich 2klaná šupina; koruna chybí; tyčinky 4 nahoře, 3 dole. Samičí květ; kalich 5násobný, 2dílný; koruna chybí; 2 čnělky; 2 semena malvičnatým kalichem obalená. Rostlina pošvivá, s pošvami bílými, průhlednými, mázdřitými. *Ephedra. 186.*
Rostlina listnatá. 596.
596. Jehličnaté listí, které jest buď stálé, neodpadavé anebo aspoň v čas květu se zjevuje. 597.
Listy nikoli jehličnaté, často až po odkvětu rašicí. 599.
597. Plod šiška. Samčí i samičí květy na témž pni. *Pinus. 201.*
Plod malvičnatý. Samčí a samičí květy na různých pněch. 598.
598. Malvice na dolejšku několika krátkými, úzkými, špičatými šupinami otočená. *Juniperus. 202.*
Malvice širokými tupými šupinami obklíčená. Prášníky štítovité. *Taxus. 203.*
599. Samčí a samičí květy na témž pni. 600.
Na různých pněch. I samičí květy v jahňadách. 609.
600. Samičí květy v jahňadách aneb šiškách. 601.
Nikoli v jahňadách neb šiškách. 604.
601. Prášníky na jednom konci vlasaté. Samičí jahňady řídké. Každá šupina obaluje 2 kvítky, z nichž každý zase 3laločnou šupinou (středním lalokem delším) podepřen jest; 2 čnělky. Plod zubatým krajem věnčený. *Carpinus. 195.*
Prášníky holé. Plod v stěsněných hustých šiškách. 602.
602. Samičí jahňady neb šišky nahé, trochu vlasaté. Ka-

lich neb koruna chybí. Tobolky nadmuté, střechovitě na sobě ležící, každá s jedním semenem na dně. Samčí jahňady střechovitě šupinaté, s okvětím šupinatým. Tyčinky větevnaté. *Ostrya. 199.*

Samičí jahňady šupinaté. 603.

603. Samčí šupiny na dolejší straně třemi 4klanými kalichy opatřené, v každém 4 tyčinky. Stopky šišek větevnaté. *Alnus. 189.*

Samčí šupiny mají místo kalicha prostější menší šupiny. Semena křídlatá. Stopky samičích šišek jednoduché, aneb šišky sedivé. *Betula. 190.*

604. Květ vychází před rašením listů. Asi 8 tyčinek v každé šupině samčí jahňady. Ženský květ v listovém puku, z něhož jen červené čnělky vynikají. Jednojádrý ořech, lískovec, v jednolupenném zubatém kalichu. *Corylus. 197.*

Květ se jeví zároveň s listy, aneb později. 605.

605. Listy jednoduché. 606.

Listy speřené; 12—24 tyčinek v každém kvítku; 2 blizny. Kameňák se zeleným dužným oboreším a 2klapečným ořechem. *Juglans. 194.*

606. Plod dužný, jahodnatý. Samčí jahňada, kalich 4dílný, samičí kalich 4lupenný, posléz šťávnatý. Listy srdčité. *Morus. 179.*

Plod tvrdý, suchý. 607.

607. Samičí kalich celokrajný, 1plodý, tvrdě dřevnatý, misečka. Plod žalud vejčitý, oblý neb okrouhlý; 1 čnělka 2—5klaná, někdy i 2—5 čnělek. Samčí jahňada řídká, nitkovitá, s roztrhanými šupinami; 5—10 tyčinek. *Quercus. 200.*

Samičí kalich klaný neb dělený, vždy bodlavý. 608.

608. Samčí jahňada nahá, nitkovitá, úžlabiční; koruna 5lupenná; 10—20 tyčinek. Samičí květ u dolejška samčího; kalich 5—6 lupenný, stvrdlý, ostnitý; 3 blizny štětcovité; plod 3 ořechy méně více stlačené. *Castanea. 196.*

Jahňada kulatá se zvonkovitými 5klanými kvítky; asi 12 tyčinek. Samičí květ; kalich 4klapečný, stvrdlý, ostnitý; 1—2 zrna tříhranná. *Fagus. 198.*

609. Prášníky sedivé, po 4 v každém kvítku. Semeník 3laločný, 1pouzdrý, 1semenný s 2 nitkovitými čnělkami. Semeno holé. *Myrica. 191.*
Prášníky na delších neb kratších nitkách. Vejčitý neb homolovitý semeník; 2 neb více blizen. Semeno ve 2—3klapečné tobolce vlnou obalené. 610.
610. 8—30 tyčinek, které, jako i semeník, v číšovitém kalichu sedí. *Populus. 192.*
Nejvíce 2, aneb 1, zřídka 3 neb více tyčinek, beze zvláštního kalicha. Na dolejšku tyčinek a semeníka nalézá se žlázka. *Salix. 193.*
611. Listy vždy zelené. 612.
Listy každoročně odpadavé. 617.
612. Více samčích květů vůkol samičího; 2—3 kališní lupeny, a tolikéž kalichovitých květních lupenů; 4 tyčinky; 3pouzdrý semeník s třemi neodpadavými čnělkami a mnohými semeny v každém pouzdře. *Buxus. 182.*
Samčí a samičí květy různo. 613.
613. Květy s korunou i s kalichem. 616.
Květy nedokonalé, totiž okvětí jednoduché. 614.
614. Rostlina cizopasná, na ratolestech jiných stromů. 615.
Nikoli cizopasná. 636.
615. Samičí květ 4lupenný; čnělka chybí; malvice 1pouzdrá, 1semenná, bílá. Samčí květ na druhém pni; okvětí 4klané neb dílné; prášníky bez tyčinek k okvětí přirostlé. Květ žlutozelený. Listy tupé, kopovité. *Viscum. 483.*
Koruna 6dílná, s cípy vyvrácenými; kalich chybí, aneb místo něho náplodný kraj. Malvice 2pouzdrá, 1semenná, žlutá. Samčí květ s korunou 6— (někdy 4—5) dílnou, a tolika též tyčinkami, k dolejšku lupenů přirostlými. Listy opak vejčité. *Loranthus. 482.*
616. Kalich 3dílný; koruna 3lupenná; 3 dlouhé tyčinky. Blizna hvězdovitá; malvice 6—9semenná. Jedny samčí, druhé samičí rostliny. *Empetrum. 185.*
Kalich 4zubý; koruna kruhovitá. 15.
617. Okvětí docela chybí. 421.
Okvětí patrné. 618.

618. Okvětí samčí 2dílné; 4 prášníky. Okvětí samičí 2klané; 1 blizna; malvice 1semenná. *Hippophaë. 481.*
Okvětí s 4 neb více částkami. 619.
619. 4 tyčinky. Semeník volný. 219.
5 tyčinek. Semeník s kalichem srostlý. 358.
6 tyčinek. 620.
7—8 tyčinek. 621.
620. Rostlina 2domá. Malvice 3pouzdrá, 2semenná. 536.
Rostlina 1domá. Peckovice 1pouzdrá, 1semenná; 6—5 tyčinek; plod černý. *Celtis. 188.*
621. Květní lupeny nestejné, bílé, červeně skvrnité; sloupek často pochybivý; 7 tyčinek, 286.
Květní lupeny stejné, zelenožluté. Některé květy samčí. 225.
622. Květiny dokonalé. 623.
Květiny s okvětím jednoduchým neb žádným. 636.
623. Koruna, aspoň u samčího květu, srostlo- neb 1lupenná. 624.
Koruna různo- neb prostolupenná. 631.
624. Koruna pravidelná. 625.
Koruna 2pyská. Některé pyskaté rostliny, při nichž kromě obojakých i samy květy samičí se nacházejí. 111.
625. Koruna, aspoň samčího květu, 4klaná. 626.
Koruna 5dílná. Kalich 5zubý; 3—5 z částky spolusrostlých nitek. Plod podkvětný. 627.
626. Okolo 20 tyčinek. 646.
4 velmi dlouhé nitky. Kalich samčí 4klaný. Koruna 4klaná, trubkovitá. Samičí květy na též rostlině, téměř bezstopečné, nákořenní, u dolejška samčího 1květého stvolu. Kalich a koruna méně vyvinuté; 1 semeno v kalichu. *Littorella. 204.*
627. Plod malvičnatý, kulatý, nanejvýš 6semenný. *Bryonia. 407.*
Plod veliký, kdyňovitý, uprostřed šťávnatý, s pouzdry mnohosemennými; aneb plod 1semenný. 628.
628. Plod 1semenný; čnělka 3klaná; prášníky srostlé. Koruna 5dílná; kalich 5zubý. Květ žlutozelený; samčí v hroznech, samičí v klubíčkách. *Sicyos. 411.*
Plod mnohosemenný. 629.

629. Semena plochá, tlustým krajem otočená. *Cucurbita. 408.*

Semena plochá neb téměř oblá, bez kraje. 630.

630. Plod drsný, háčkovitý, ovální, 2palců zdélí, prstu ztloušti, na dlouhé vztýčené stopce dolů visutý, v čas zralosti vodu a malá, tmavohnědá, téměř oblá semena vystřikující. Celá rostlina drsná. Žádných úponků. *Momordica. 410.*

Plod hladký aneb nevelmi drsný, položený. Rostlina úpončivá. *Cucumis. 409.*

631. 3 lupeny a 3dílný kalich. 632.

4 lupeny. 634.

5 lupenů. 635.

632. V témž hroznu samčí i samičí květy. Žádný toulec. Tyčinky početné. Více 1semenných semeníků vnitř květiny. *Sagittaria. 134.*

Samčí a samičí květy na různých rostlinách. Plod podkvětný. Několik 2klaných čnělek. 633.

633. 3 tyčinky; 3 čnělky; dlouhé peřité blizny. *Udora. 137.*

9 tyčinek; 6 čnělek. Samčí květy z toulce. Samičí květy jednotlivě bez toulce, s několika neplodnými nitkami. Listy okrouhlé, splývavé. *Hydrocharis. 135.*

12—20 tyčinek. Též i samičí květy vybíhají z toulce. Mimo čnělky též neplodné nitky. Listy mečovité, ostnitě pilovité, ponořené ve vodě. *Stratiotes. 136.*

634. Květní lupeny snadně odpadavé. 646.

Květní lupeny až do konce vytrvavé, u samičích květů chybící. Kalich 4dílný; 8 tyčinek, a u prostřed nich násadky k semeníkům a šupinám. Samičí květ 4plodný, 4šupinný. Tobolka 1pouzdrá, do vnitř pukavá. *Rhodiola. 490.*

635. Lupeny a tyčinky nákališné. Několik semeníků a více než 10 tyčinek. 342.

Lupeny s kalichem nespojené; 10 tyčinek; 1 semeník, s 3 neb 5 čnělkami. 241.

636. Rostlina s listy vždy zelenými. Květ z listu vyrostlý. Samčí kalich 6—8lupenný, uprostřed medník vejčitý;

samičí kalich 6lupenný; malvice červená, 3pouzdrá, 2semenná; 1 čnělka. *Ruscus. 84.*

Rostlina s listy odpadavými; květ z listu nevyrůstá. 637.

637. Okvětí samčí z více než 6 čárkovitých lupenů; 12—20 tyčinek. Plod 1semenný s nitkovitou stálou čnělkou. Květy v úžlabičkách přeslenatých, rozsochaných listů sedící. *Ceratophyllum. 153.*

Okvětí ze 6 neb méně částek. Na samičím květu nalézá se častěji méně cípů než na samčím. 638.

638. Samčí okvětí 6dílné. 536.
„ „ z 5 částek. 639.
„ „ ze 4 částek. 646.
„ „ z méně než 4 částek; aneb jsou tyto z příčiny stěsnaných květů tak nepatrné, že se počet lupínků nemůže snadně určiti; nebo i zcela chybí. 650.

639. Samčí aneb dvouspolné květy na též rostlině. 640.

Samčí a samičí květy na různých rostlinách. 643.

640. Více samčích kvítků v zákrovu. 641.

Žádný zákrov. 642.

641. Zákrov samčích kvítků mnoholupenný, střechovitý; okvětíčka trubkovitá neb nálevkovitá, 5zubá; tyčinky srostlé; lůžko snětivé. Samičí kvítky po 2 v bodlavých, stálých 2klaných obalech. Čnělka s 2 bliznama. Plod suchý, měkkoostnitý, 2klaný. *Xanthium. 331.*

Zákrov 1lupenný. Okvětíčka 5klaná, nálevkovitá; lůžko nesnětivé. Samičí kvítky s kalichem 1lupenným, celým, na baňce 5zubým, 1květým; korunka chybí. Košanec 1semenný. Listy 2krát speřené, rozčísnuté. *Ambrosia. 330.*

642. Samičí květy 2klapečné, větší. 517.

Samičí květy 5—3dílné; taktéž i samčí; 5—3 tyčinek; 3 čnělky. Dokola pukavá, 1semenná, tobolka s trojí špicí. Květy sklubené neb klasaté. *Amarantus. 169.*

643. 3 tyčinky; 1 čnělka. Koruna nálevkovitá. Semeník podkvětný. 157.

5 tyčinek. Samčí okvětí kalichovité, 5dílné neb 5lupenné. Více čnělek. Semeník volný ve květu. 644.

644. 2 čnělky. Samčí květy v hroznech. 645.
4 čnělky. Květy sklubené. 647.

645. Samičí květy sedivé v hořejších úžlabičkách listů; jejich kalichy 1lupenné, ze strany podél pukavé; 1 semeno v stálém kalichu. Prut přímý; listy prstnaté. *Cannabis. 177.*

Samičí květy v stopečných vejčitých, šiškovitých hlavičkách, jejichžto šupiny střechovitě na sobě leží; 2 jednosemenné semeníky pod každou šupinou. Prut pnivý; listy laločnaté. *Humulus. 178.*

646. 20 neb více tyčinek. Okvětí 4klané; jeho trubka s plodem srostlá, a 2—3 mázdrovitými listeny otočená; 2 čnělky s bliznami štětcovitými; 2 semena. Samičí, samčí, často i obojaké květy v témž klase. *Poterium. 431.*

8 tyčinek. Kalich 4lupenný; čtvrtý prutní lupen často zákrplý; vnitř samčího kalicha ještě jiný menší 4dílný. Květní lupeny velmi snadno odpadavé aneb k vývinu nedospívající; 4 semeníky v kalichu s ovlášenými bliznami bez čnělek. Vodní rostliny s útle protisečnými listy. *Myriophyllum. 157.*

4 tyčinky. 647.

647. 4 čnělky. Jediné semeno v zatvrdlém kalichu. Samičí květy bezstopečné, sklubené v úžlabičkách listů; na jiné rostlině. *Spinacia. 168.*

2 čnělky. Samičí květy veliké, 2klapečné. Samčí neb obojaké velmi malé na též rostlině. 517.

1 čnělka aneb prostá blizna. 648.

648. Všecky květy 4klané; obojáky se samičími smíšené. 506.

Samčí květy 4lupenné. Květy buď samčí, buď samičí. 649.

649. Kalich samičí 2—4lupenný; semeno nahé. U prostřed okvětí malý čišovitý medník. Blizna kosmatá bez čnělky. Rostlina žíhavá. *Urtica. 181.*

Kalich samičí 1lupenný, 2rohý; semeno 1 na dolejšku kosmaté, 2rohým kalichem obalené. Čnělka 2dílná. *Diotis. 164.*

650. Každý květ má patrně rozeznatelné 3dílné okvětí. 651.
Samčí květ má méně než 3 lupeny; anebo lupeny nejsou rozeznatelné; anebo okvětí docela chybí. 652.

651. 9 — 12 tyčinek. Samičí květy na jiné rostlině; 2 čnělky; 2laločná tobolka s 2 pouzdry 1semennými. *Mercurialis. 184.*
3 tyčinky. Samčí a samičí květy v témž klase; 3 čnělky. 642.

652. Květenství v paličkách, klasech neb hlavách. 653.
Květy jednotlivě neb po 2. 657.

653. Rodidla bez jakéhos okvětí vůkol paličky sřaděná. Toulec obkličuje paličku, anebo jí po boku stojí. 432.
Klasy aneb hlavy, v nichž aneb samčí, aneb samičí aneb oboje okvětí v podobě šupin, plev nebo štětin se rozeznává; 1semenní plody. 654.

654. Okvětí jednotlivých samčích kvítků v shlučených a stísněných hlavách neb klasech, nerozeznatelné. 656.
Okvětí snadno rozeznatelné, nejvíc v klasech. 655.

655. Okvětí tak samčí jak samičí skládá se z plevy. Kvítky plevami svými střechovitě sřaděnými tvoří klas; 3 tyčinky. Semeník se svou 2—3klanou čnělkou jest v láčce trochu nadmuté uzavřený, z jejíhož rozevřeného otvoru čnělka ční. *Carex. 19.*
Klas koneční neb úžlabiční; 2, zřídka 1 lupen; 2 čnělky neb blizny; 5 neb méně tyčinek; semeník 1semenný. *Corispermum. 163.*

656. Válcovité paličky, samčí nad samičími. Obojím slouží tresť za společnou osu. Samičí květ 1plodý; semeník posléz nástopečný, štětinami obklíčený, nitkovitou čnělkou otýčený. *Typha. 131.*
Kulaté hlavy. Bezstopečné semeníky několika snětmi otočené. Blizna sedivá. *Sparganium. 130.*

657. Samé splývavé listy bez prutu, beznožečné, aneb nožkami křížem spojené. Okvětí mázdřitá pošva; 2 tyčinky; 1 čnělka s nálevkovitou bliznou. Plod 1—2pouzdrý, 2—4semenný. Květy často i obojaké. *Lemna. 143.*
Prut patrný. 658.

658. Okvětí z jediného kusu anebo docela žádné. Semeník 1semenný. 660.

Okvětí ze 2—5 lupenů. Semeník 4— neb mnohosemenný. 659.

659. Malvice mnohosemenná, zdužnělá, 1pouzdrá. Okvětí ze 4—5 plevovitých listenů. Blizna jednoduchá, aneb 3—5klaná. Rostlina může se i za obojakou považovati: tyčinky čili prášníky čtvery neb patery, kulaté, pod plodem v dolejšku okvětních úštů sedící. *Chara. 1.*

Tobolka stlačená, 4laločná, 2pouzdrá, 4semenná. Okvětí ze 2, do vnitř vtočených úzkých listenů; 2 čnělky; 1 tyčinka. Rostlina někdy 2domá, častěji 1domá. Semena holá s krajem mázdřitým. *Callitriche. 154.*

660. Jediný semeník v uzrávajícím plodu. Květy v úžlabičkách listů. 662.

Více k vyvinutí dospívajících semeníků v každém květu. 661.

661. 1 tyčinka bez okvětí; 2—6 nástopečních semeníků, každý s 1 čnělkou a 1 šikmou štítovitou bliznou ve zvončitém okvětí. *Zannichellia. 139.*

4 tyčinky, po 2 na krátkém oválním podsadku. Asi 4 semeníky s bliznami štítovitými beze čnělek. Dlouhostopečné, šikmo vejčité oříšky. Okvětí chybí. *Ruppia. 141.*

662. 1 patrná tyčinka s prášníkem na semeníku; semeník kališnatým krajem věnčený; 1 čnělka s bliznou jednoduchou. Kromě obojáků často i samčí neb samičí květy. Listy přeslenaté, nezoubkované. *Hippuris. 155.*

1 na špici ozubený prášník bez nitky. Semeník odrůzněný, s nitkovitou čnělkou a 2—3 bliznami. Listy zubaté. *Naias. 140.*

Spoluložné květy.

663. Koruny jednotlivých kvítků jsou všecky jazykovité. 664.

Koruny všecky trubkovité s 5 (zřídka méně) stejnými, zřídka trochu nestejnými zuby; anebo v okolku nalézají se spolu kvítky s korunou chybící aneb zákrplou, žádného tedy paprsku nepůsobící. 684.

Koruny krajní jsou jazykovité a tvoří paprsek; ostatní jsou trubkovité, 5zubé. 709.

664. Semena patrně čmýřitá. 665.

Semena nečmýřitá; aneb s čmýrem plevnatým. 681.

665. Vlásky čmýru jednoduché. 666.

Vlásky čmýru větevnaté anebo peřité t. j. po stranách menšími vlásky opeřené. 674.

666. Kvítky s kruhem 1řadým, 5 v počtu. 667.

Kvítky četnější, s dvoj- neb vícenásobnými řadami. 668.

667. Semena zobanitá. Květ žlutý. *Phoenicopus. 384.*

Semena bez zobanu. Květ nachočervený. *Prenanthes. 386.*

668. Semena zobanitá, čímž čmýr nástopečným se stává. 671.

Semena bez zobanu, a proto čmýr bezstopečný. 669.

669. Semeno na plocho stlačené. Listy holé, po kraji ostny obrvené. *Sonchus. 389.*

Semeno oblé, aneb málo stlačené. Listy bez ostnitých brvů. 670.

670. Semena k vrchu se sužující. *Crepis. 376.*

Semena až ke špici stejně široká. *Hieracium. 378.*

671. Nahý, trubkovitý, 1květý stvol. Zákrov ještě jiným zákrovečkem otočený. *Taraxacum. 390.*

Listnatý, mnohokvětý prut. 672.

672. Zoban semena (stopka čmýru) dole věncem malých plev obklíčený. Kvítky ve 2 řadách. Zákrov ještě i chudolupenným zákrovečkem otočený. *Chondrilla. 374.*

Žádný věnec. 673.

673. Zákrov ze šupin nestejných, střechovitě na sobě ležících. Kvítky ve 2—3 řadách. Semena na plocho stlačená. *Lactuca. 380.*
Zákrov ze šupin stejně dlouhých; zákrovečkem otočený. Kvítky v mnohonásobných řadách. Semena oblá, čárkovaná. *Barkhausia. 373.*
674. Lůžko snětivé, t. j. kvítky snětmi promíšené. *Hypochoeris. 379.*
Lůžko nahé, nesnětivé. 675.
675. Šupiny zákrovu stejně dlouhé. Žádný zákroveček. *Tragopogon. 392.*
Šupiny zákrovu nestejné délky. 676.
676. Semena krajní, nejbližší zákrovu nemají čmýru, nýbrž místo tohoto mázdřitý, zubatý kraj. *Thrincia. 391.*
Všecka semena čmýřitá. 677.
677. Šupiny zákrovu přilehavé. 679.
Šupiny zákrovu méně více odstávavé. 678.
678. Zákroveček se zákrovem stejně dlouhý. Čmýr peřnatý, nástopečný. Semeno napříč čárkované. Zákrov 8lupenný; zákroveček 5lupenný. *Helminthia. 377.*
Zákroveček 3krát delší zákrovu. Čmýr peřitý, bezstopečný, na snadno odpadavém kroužku sedící. *Picris. 383.*
679. Boční vlásky čmýru tuhé, nespletené. Šupiny zákrovu téměř stejně široké, čárkovitě kopovité. Bezlistý stvol. *Leontodon. 382.*
Boční vlásky čmýru slabší, vespolek spletené. Šupiny zákrovu ze širokého dolejšku pomalu se sužující. Prut obyčejně listnatý. 680.
680. Dolejší zákrovu šupiny na hřbetě malým odstávavým zoubkem opatřené. Dolejší díl semena čili osemení značně tlustší, jakoby podstavek semena působící. *Podospermum. 385.*
Šupiny bez odstávavého zubu. Semena bez podstavku. *Scorzonera. 388.*
681. Šupiny zákrovu odstávavé. Semena kopovitými plevami věnčená. Květ modrý. *Cichorium. 375.*
Šupiny přilehavé. Semena čmýřitá. Květ žlutý. 682.

682. Zákrov hřídelovitý, oblý, zákrovečkem otočený. Semena bez patrného čmýřitého kraje. Prut listnatý. *Lapsana. 381.*

Žádný zákroveček. 683.

683. Semena s čmýrem krajovým. Zákrov baňkovitý, posléz téměř kulatý. Stvol nahý, pod květem nadmutý. *Arnoseris. 372.*

Semena čmýřitá. Lůžko s plevitou snětí. Zákrov střechovitý, trnitý. Prášníky hnědé. *Scolymus. 387.*

684. Každý kvítek má svůj kalíšek. 685.

Jednotlivé kvítky bezkališné. 686.

685. Kalíšek, z více střechovitých šupinek složený, obkličuje semeno. Kvítky kulatou hlavu působící, bez značného zákrovu. *Echinops. 337.*

Kalíšek 5dílný nad semeníkem. Kvítky stopečné v mnoholupenném zákrovu. 144.

686. Semena patrně čmýřitá. 687.

Semena nečmýřitá, aneb s čmýrem mázdřitým. 703.

687. Lůžko jehličím neb plevami snětivé. 688.

Lůžko nahé, nesnětivé. 696.

688. Čmýrové vlásky jednoduché, hladké aneb zoubčené. 689.

Čmýr vláskami peřnatý. 695.

689. Lůžko štětinami aneb špičatými plevami snětivé. 690.

Sněť tupá, uťatá, sklípkovatinu působící. 694.

690. Květ žlutý. Zákrov střechovitý, se šupinami trnitě zubatými. Čmýr plevnatě vlasatý neb štětinatý, někdy i chybící. Semena 4hranná, bílá. *Carthamus. 334.*

Květ méně více červený, nachový. 691.

691. Čmýr štětinovitý, kratší než semeno. 692.

Čmýr delší semena. 693.

692. Šupiny zákrovu čárkovité, odstávavé, na špici v háček skřivené, ostnité. Zákrov kulatý. Všecky kvítky obojaké, stejné. *Lappa. 338.*

Šupiny širší; zevnitřní na špici suchomázdřitou, často třepenitou šupinou, aneb suchomázdřitým krajem, aneb i trnem končící. Kvítky krajní v nejmnožších druzích větší a bezplodé. *Centaurea. 335.*

693. Čmýr na kroužku, který při zralosti odpadává. *Carduus.* 332.
Čmýr na plodu stálý; střední vlásky delší. *Serratula.* 340.
694. Šupiny zákrovu ostnem končící. *Onopordon.* 339.
Šupiny bez ostnů. 702.
695. Vnitřní zákrovní šupiny delší, rozestřené, vnitř bílé neb žluté, paprsek působící. Větvičky čmýrového vlásku opět větvité. *Carlina.* 333.
Šupiny netvoří žádného paprsku. *Cnicus.* 336.
696. Všecky listy z kořene. Květní stvol šupinatý. 711.
Prut listnatý. 697.
697. Zákrov se šupinami stejně dlouhými, se zákrovečkem anebo bez něho. 698.
Zákrov s nestejně dlouhými střechovitými šupinami. 699.
698. Zákrov jednoduchý, klabnošupinný. Květ červený. *Adenostyles.* 342.
Zákrov zákrovečkem otočený. Šupiny na špici černé. Květ žlutý. 714.
699. Zákrovní šupiny listovité, zelené aneb od vlasů šedé, nanejvýš ouzkým prozračným krajem obroubené. 700.
Šupiny suchomázdřité. Samičí kvítky s korunou zákrplou po kraji; aneb jedny se samičími, jiné rostliny se samčími květy. *Gnaphalium.* 361.
700. Listy vtřícné, složené. Nemnoho kvítků v zákrovu; všecky obojaké. Čnělka dlouhá. Květ červený. *Eupatorium.* 359.
Listy střídavé. 701.
701. Kalich jehlanitý neb homolovitý, s přilehavými, šedovlasými neb vlnatými šupinami, mezi nimiž jsou jednotlivé samičí kvítky. *Filago.* 360.
Zákrov s volnými, nikoli vlnatými šupinami. 702.
702. Všecky kvítky obojaké. Listy čárkovité. *Chrysocoma.* 353.
Krajní kvítky samičí, s malou 3klanou korunou. Listy vejčité. *Conyza.* 355.
703. Lůžko plevami snětivé. 704.
Lůžko štětinami neb vlásky snětivé. 705.

Lůžko nahé, nesnětivé. 706.
704. Zákrov zákrovečkem otočený. Semeno 2—4mi kotvičkovitými zoubky obsazené. Krajní kvítky někdy paprskovité. *Bidens. 348.*
Zákrov se šupinami suchými; vnitřní šupiny jeho delší, vystřené, paprskovité, barvité. Čmýr bezzubý. *Xeranthemum. 371.*
705. Krajní kvítky trubkovité, nejvíc neplodné, větší než střední. 691.
Krajní kvítky samičí, s korunou zákrplou. 707.
706. Kvítky 4klané. Pokrajní semena široce na plocho stlačená. *Cotula. 356.*
Kvítky 5klané. 707.
707. Semena čmýřitá, totiž mázdřitou celokrajnou obrubou věnčená. Pokrajní kvítky nejvíc 3klané, střední 5klané. Květenství v plochých chocholíkách. *Tanacetum. 369.*
Semena nečmýřitá. I pokrajní kvítky 5klané. Květenství v hroznech, v klasech, aneb úžlabiční. 708.
708. Semena u vrchu plochá. Lůžko nahé neb snětivé. Zákrov vejčitý neb kulatý. Listy bělošedé neb šedozelené. Květ malý. *Artemisia. 345.*
Lůžko nesnětivé. Zákrov polokulatý, se šupinami zevnitřními trochu odstávavými. Květ dosti veliký, na konci visutý, aneb téměř jednotlivý, v úžlabičkách listů. *Carpesium. 351.*
709. Kvítky pokrajní působí patrný paprsek. 710.
Kvítky pokrajní jsou sice jazykovité, však zákrplé a paprsku netvoří. 696.
710. Semena aspoň střední čmýřitá. 711.
Semena nečmýřitá, aneb nepatrným mázdřitým krajem otýčená. 720.
711. Bezlistý, šupinatý stvol. Listy často až po květu z kořene vyrážejí. Zákrov se šupinami stejně dlouhými, po kraji mázdřitými. Květ paprskovitý, aneb bez paprsku. *Tussilago. 370.*
Prut listnatý. 712.
712. Paprsek žlutý. 713.
Paprsek jiné barvy. 718.
713. Šupiny zákrovu stejné délky. 714.

Šupiny nestejné, mnohonásobně na sobě ležící. 717.

714. Zákrov zákrovečkem podepřený; šupiny na špici černé. Květ někdy bez paprsku. *Senecio. 366.*

Žádného zákrovečku. 715.

715. Pokrajní semena nečmýřitá. Blizny na špici tlustší, uťaté. *Doronicum. 357.*

Všecka semena čmýřitá. 716.

716. Blizny u vrchu tlusté, homolovitě zašpičatěné. *Arnica. 344.*

Blizny tupě uťaté aneb nitkovité. Listy střídavé. *Cineraria. 354.*

717. Četné paprskovité kvítky. Prášníky na dolejším konci ve 2 ocásky se prodlužují. *Inula. 363.*

5—12 paprskovitých kvítků. *Solidago. 367.*

718. Zákrov se šupinami stejně dlouhými. Krajní kvítky se semeny krátce čmýřitými. Ve středních kvítkách delší vnitřní čmýrové vlásky otočeny jsou zevnitřními na způsob věnce. *Stenactis. 368.*

Zákrov s nestejnými, mnohonásobně na sobě ležícími šupinami. 719.

719. Samičí pokrajní kvítky ve mnohonásobných řadách. Zevnitřní jejich aneb i všecky řady jsou úzce jazykovité, a působí paprsek. *Erigeron. 358.*

Samičí kvítky v jednoduché řadě, širší, jazykovité, znamenitý paprsek působící. *Aster. 346.*

720. Lůžko nahé. 721.

Lůžko snětivé. 724.

721. Šupiny zákrovní bez patrného mázdřitého kraje, vše stejně dlouhé. 722.

Šupiny s patrným mázdřitým krajem. 723.

722. Všecky kvítky plodné. Semena všecka stejnotvará. Nahý, 1květý stvol; paprsek bílý. *Bellis. 347.*

Paprskovité kvítky plodné, terčovité neplodné. Semena tvaru nestejného, skřivená. Prut listnatý. Květ žlutý. *Calendula. 350.*

723. Lůžko na plocho klenuté. *Chrysanthemum. 352.*

Lůžko homolovité. *Matricaria. 364.*

724. Čnělky neb blizny paprskovitých samičích kvítků ne-

rozdělené. Semena, zvláště krajní, na boku obroubená. Čmýr s krajem nepatrným. Květ žlutý. *Buphthalmum.* 349.

Udané známky se vesměs neshodují. 725.

725. Zákrovní šupiny nestejné, střechovité. 726.

Zákrov se šupinami stejně dlouhými. Zákroveček. 728.

726. Šupiny zákrovu přilehavé. Semena docela nečmýřitá. 727.

Šupiny na špici vyvrácené. Semena 2—4 snadně odpadavými zoubky neb plevami očmýřená. *Helianthus.* 362.

727. Paprskové květy velmi široké, téměř okrouhlé neb srdčité, sotva víc než 10. *Achillea.* 341.

Paprskové květy četné, podlouhlé. Kalich plocho-polokulatý. Střední terčovité kvítky žluté. *Anthemis.* 343.

728. Semena na špici 2—4 zoubky očmýřená; zoubky kotvičkovité. Lůžko ploché. 704.

Semena s krajem ozubeným. Lůžko homolovité. *Rudbeckia.* 365.

Tajnosnubné rostliny.

Poznamen. Zde jsou z tajnosnubných uvedeny toliko rody vyšších řádů, dokonalým rostlinám co do kořene, pně, listí, zrostu, velikosti atd. podobné, a obyčejně v širším smyslu kapradě jmenované. Jejich druhové dají se snadno i bez pomoci drobnohledu rozeznati a určiti.

729. Rodidla nalézají se v podobě kuliček mezi kořeny anebo blízko nad nimi. Rostliny aneb ve vodě rostoucí, aneb na vodě splývavé. Řád Mičovkovitých. 730.

Jiné vodní rostliny s těžce nalezitelnými rodidly viz výše. 657.

Rodidla skládají se z brašniček, které na rozmanitý způsob na rubu listu neb vějíře skupeny bývají. Brašničky jsou otočeny článkovitým pružným kroužkem čili zpružkou, jejížto mrštností se pukají. Kapradě. 733.

Rodní částky jsou v klasy neb hrozny sjednoceny, aneb sedí v úžlabičkách listů. Vratičkovité, Osmundovité, Plavuňovité a Přesličkovité. 738.

730. Kulaté tobolky mezi kořeny anebo blízko nad nimi se nalézající, listem neobalené. 731.

Mázdřité tobolky na dolejším dílu listů, blízko nad kořenem. Kořen žene svazek vztýčených, šídlovitých, polooblých listů. *Isoëtes.* 2.

731. Jednopouzdré tobolky mezi kořeny. Semena na sloupečku u prostřed oněch upevněná. Prut volně splývavý, s oválními vstřícnými listy (na způsob speřeného listu), na jejichž líci roztroušeny jsou svazečky malých štětinek. *Salvinia.* 5.

Mnohopouzdré tobolky. Semena ku přehrádkám upevněná. 732.

732. Tobolky 4pouzdré. Nitkovité listy z plazivého kořene. *Pilularia.* 4.

Tobolky asi 14pouzdré. Listy dlouze nožečné, ze 4 klínovitých lístků složené. *Marsilea.* 3.

733. Brašničky jsou v mladším věku v okrouhlé hromádky skupené, any v starosti často vespolek splývají. 734.

Brašničky v linie neb čáry roztažené. 735.

Brašničky po celém rubu roztroušené, a podvinutými kraji vějíře přikryté. *Struthiopteris.* 17.

734. Hromádky v mladším věku ostěrou přikryté. *Aspidium.* 10.

Hromádky hned od počátku bez ostěry. *Polypodium.* 14.

Viz rozbor těchto rodů.

735. Plodní čára (protažené skupení brašniček) táhne se neprotrženě po kraji vějíře, který ji svým vyvráceným krajem zakrývá. *Pteris.* 15.

Plodní čára běží po obou stranách střední žíly lístků. Ostěra puká se podél se strany od střední žíly. *Blechnum.* 12.

Plodní čáry táhnou se napříč mezi bočními žebry lístečků neb vějíře. 736.

736. Plodní čáry hned z počátku ostěrou pokryté. 737.

Plodní čáry hned z počátku bez ostěry, a však šupinami přikryté, které celý rub vějíře obalují. *Ceterach.* 13.

737. Ostěra puká podél středu plodní čáry ve 2 polovice. List nerozdělený, jazykovitý, na dolejšku srdčitě vyříznutý. *Scolopendrium.* 16.

Ostěra puká na vnitřní, k střední žíle obrácené straně. *Asplenium.* 11.

738. Prut složený z článků pošvivých, jeden v druhý navlíknutých. Přeslenatě stojící větvičky, aneb stvol bezvětvý. Klas ze stopečných štítovitých šupin složený, na jejichž vnitřním povrchu neb rubu nalézají se plody. *Equisetum.* 18.

Prut nikoli článkovitý. Dvouklapečné, aneb štěrbinou pukavé brašničky. 739.

739. Brašničky v šupinatých klasích aneb v úžlabičkách listů. *Lycopodium.* 6.

Klasy neb hrozny, v nichž brašničky nejsou šupinami podepřeny. 740.

740. Jednoduchý, 2řadý, článkovitý klas. Jediný vejčitý list. *Ophioglossum.* 8.

Větevnaté hrozny neb klasy. 741.

741. Brašničky nástopečné. Hrozny vynikají z vysokého, speřenými listy obsazeného prutu na špici. *Osmunda.* 9.

Brašničky beze stopek k větvem osy přirostlé. Jedno- neb dvojspeřený list sedí buď na klasonosném prutu, buď vedlé tohoto z kořene vyrůstá. *Botrychium.* 7.

II. Tabule
k určení druhů rostlinných.

[Čeleď] **I. Characeae. Parožnatcovité.**

[Rod] *1. Chara. Armleuchter. Parožnatec.*

Okvětí srostlolupenné, 5dílné, podplodné. Semeník 1pouzdrý, mnohosemenný, malvičnatý. Rostlina dle Linné různopohlavá, jevnosnubná.

1. Peň nahý, hladký. 2.
   Peň více méně drsný, háčkovitě ostnitý. 3.
2. Peň hladký, válcovitý, článkovitý, dole nahý, do přeslena větvitý, 3 palců zvýší. Články s plochými šídlovitými lístky. Malvice žlutavá, 4—5ti listeny neb štětinami podepřená. Rostlina s křehkými, mnohonásobně spletenými větvemi, všudy v stojatých vodách rozšířená, smrdutá pletiva působící. P. obyčejný. *Ch. vulgaris. L.*
   Nahý, prozračný peň, zvýší do 1 stř., nitkovitý, zelený; větvičky nečlánkovité, stlačené, bezlisté, po 5—9 přeslenaté, 2 — 3vidličné. Plody vejčité, žluté neb bělavé, 1zrné, v rozsochách větviček. V hořenim Rakousku, v jezerech. Čn. Čc. P. hebký. *Ch. flexilis. L.*
3. Peň s mnohými dřív odstávavými, později vyvrácenými ostny, dole plazivý, pak vstoupavý, 1—3 stř. zdélí. Větve drsné, s krátkými odpadavými lístky na dolejšku, téměř přeslenaté po 6—12. Listeny přiokrouhlé, šídlovité, delší než plod. V stojatých vodách. P. mrtnatý. *Ch. hispida. L.*
   Peň houbovitý, křehký, bradavičnatý, bělavý, prouhovaný, s krátkými a tupými ostny. Větvičky dole přioblými, šídlovitými, vyvrácenými lístky opatřené. V stojatých vodách. Čn. P. plsťnatý. *Ch. tomentosa. L.*

II. Salviniaceae. Mičovkovité.

2. Isoëtes. Brachsenkraut. Šídlatka.

Plody v rozšířenině dolejška listového, 1pouzdré, bezklapečné.

Hlíza mnoholetá. Listy šídlovité, polooblé. Plody vejčité, stlačené. Nad každým plodem šupina malá, hnědá, srdčitá. V jezerech, rybníkách, na bahnitých lukách. Čc. Zář. Š. obecná. *I. lacustris. L.*

3. Marsilea. Marsilee. Různosemenka.

Plody mnohopouzdré, obyčejně skupené po 2—3, nad dolejškem řapíka neb na řapíku.

Prut niťovitý; listy nožečné, štítovité, celokrajné, po 4 složené. Plody stopečné, vejčité, trochu stlačené. V stojatých vodách. Čc. Srp. R. čtverolistá.
M. quadrifolia. L.

4. Pilularia. Pillenkraut. Mičovka.

Jednotlivé na způsob kuliček mezi listy a kořeny se nalézající, 4pouzdré, polo 4klapečné plody.

Listy niťovité, svazečné. Plody kulovaté, plsťnaté. Na bahnitých lukách, na dně rybníků, jezer. Čc. Zář. M. niťolistá. *P. globulifera. L.*

5. Salvinia. Salvinie. Nepukalka.

Plody po 4—9 mezi přeslenatými kořeny skupené, 1pouzdré, bezklapečné.

Prut 3—6 p. dlouhý. Listy vtříčné, krátce nožečné, jednoduché, dole přisrdčité, na líci žlutozelené, bradavičnaté; na rubu bledozelené. Na vodách splývající. Čn. Srp. (Marsilea natans. L.). N. splývající.
S. natans. All.

III. Lycopodiaceae. Plavuňovité.

6. Lycopodium. Bärlapp. Plavuň.

Plody v úžlabičkách listů neb šupin sedivé, 2 až 3klapečné, 1pouzdré. Prut listnatý.

1. Klasy na patrných šupinatých stopkách, po 2 a 2 stojící. 2.

Jednotlivě stojící bezstopečné klasy; aneb brašničky úžlabiční. 3.

2. Listy vláskem končité, čárkovité, husté, žlutozelené. Prut větvitý, plazivý, 3—6 střev. dlouhý; větve střídavé, též plazivé, rozdvojované. Stopky koneční, 2—3 p. dlouhé, na konci vidličnaté. V planých lesích. Čc. Srp. Babský šturc; vidlice. P. vidlačka. *L. clavatum. L.*

Listy bezvlasé, čtverořadně na stlačeném, rozsochatém prutu ležící. V suchých lesích, vřesoviskách. Čc. Srp. P. smáčknutý. *L. complanatum. L.*

3. Klasy, jejichž šupiny rozdílné jsou od jiných listů. 4.

Klasy, jejichž šupiny a prutní listy stejné jsou; aneb brašničky úžlabiční. 5.

4. Odstávavé, útle zubčené, ostnem končité listy. Prut plazivý, s malodělenými vstávavými větvemi. V mechovitých jehličnatých lesích. Čn. Zář. P. pučivý. *L. annotinum. L.*

Přilehavé, celokrajné, bezostné listy. Z plazivého pně vynikají svazečně stojící větve; klasy sedivé, oblé. Na Alpách, Krkonoších, v Tyrolsku, Krajinsku, Solnohr. Čc.-Říj. Pl. horní. *L. alpinum. L.*

5. Listy bodlavě zubaté. Klas listnatý. Větve jednoduché vstávavé. Na vřesoviskách, mechovitých pastvištích, na Krkonoších, v Slézsku, Tyrol. Solnohr. Čc. Zář. Pl. bodlavý. *L. Selaginoides. L.*

Listy celokrajné, aneb nepatrně zubaté. 6.

6. Z plazivého pně vynikají jednoduché, listnatým klasem končité větve. Na rašelinných pastvištích, vlhkých vřesoviskách. Čn. Zář. P. bahní. *L. inundatum. L.*

Prut vztýčený aneb vstávavý, rozsochatě větvitý. Brašničky úžlabiční. V hornatých lesích, vlhkých vřesoviskách, v Krajinsku, Tyrolech. Srp. Zář. P. jedlový. *L. Selago. L.*

Poznamen. Plavuň šplehavý: listy 4násobné, po 2 rozevřených a po 2 střechovitých; klas vidličnatý, nitovitý; peň a větvičky rozsochaté, stlačené. Na kořenech stromů, v Tyrol. Solnohr. (L. helveticum) *L. radicans, L.*

IV. Ophioglosseae. Vratičkovité.

7. *Botrychium. Mondraute. Vratička.*

Brašničky v klasech, polo 2klapečné, nežilkované.

1. Plodonosný stvol odděluje se od vějíře hned pod samými dolejšími lístky. 2.
Odděluje se nad kořenem, tak že vějíř dlouzenožečný vypadá. Vějíř 3dílný; díly ty téměř dvojspeřené; lístečky obdýlné, tupé. V lesích, ve Slézsku, vzácně. V. heřmánková. *B. Matricarioides. Spreng.*
2. Vějíř prostě speřený; lístky poloměsíčité. Na suchých drnoviskách, lukách. Kv. Čn. (Osmunda ramosa. Osmunda Lunaria, L.) V. lunovitá *B. Lunaria. Sw.*
Lístky protisečné, s úzkými dřípy. S předešlou, řídčeji. V. routovitá *B. rutaceum. Sw.*

8. *Ophioglossum. Natterzunge. Hadíjazyk.*

Klas článkovitý, 2řadý. Články na příč pukavé, 2klapečné. Vějíř vejčitý; stvol jednoduchý. Na lukách, mokrých pastvištích. Kv. Čn. H. obecný.
O. vulgatum. L.

V. Osmundaceae. Osmundovité.

9. *Osmunda. Traubenfarrn. Hroznatka.*

Vějíř dvojspeřený; lístky kopovité, útle zubčité. Hrozen konečný. Ve vlhkých lesích, v Slézsku, vzácně. Čn. Čc. H. královská (Podezřeň.) *O. regalis. L.*

VI Polypodiaceae. Kapradovité.

10. *Aspidium. Wurmfarrn. Kaprad.*

Hromádky přiokrouhlé, rozprsknuté. Ostěry kruhovité neb ledvinovité, ke středu neb k boku připnuté. Papratka Pr.

1. Vějíř protisečný, s celokrajnými nerozdělenými lístky. Viz Polypodium. Vějíř jeden- neb vícekrát speřený. 2.
2. Vějíř jednospeřený, s nerozdělenými, ostnitě pilovitými lístky. V hornatých lesích, na skalách Krkonošských, v Tatrách, Chorvatsku, Slézsku, Krajinsku, Rakousích,

Solnohr. Tyrolech. Kv. Říj. (Polypodium Lonchitis, L.; Polystichium Lonchitis, Roth.) K. chobotitý.

A. Lonchitis. Sw.

Lístky rozdělené neb složené. 3.

3. Pérka nerozdělená. 4.

Pérka složená, aneb aspoň dopolou vřezaná. 9.

4. Dvě nejdolejší pérka každého lístku k vějíři neb ku pni přirostlá. Viz: Polypodium.

Pérka volná. 5.

5. Pérka celokrajná aneb tupě vykrajovaná. 6.

Pérka pilovitá, aneb vroubkovaná. 8.

6. Lístky nemají více 6—8 pérek po každé straně. Viz: Polypodium. Mnohem více než 6—8 pérek. 7.

7. Pérka dole malými klovitými žlázami obsazená. Hromádky vždy různě rozprsknuté. Kraj málo aneb nic nevyvrácený. Kořen vlásenitý. V hornatých lesích, na Tatrách, v Marmaroši, v Železné stolici, v Sedmihradsku. Čn. Čc. (Polypod. Oreopteris, Ehrh.; Polyp. Thelypteris, Bolt.; Polystichium montanum, Roth.) K. lesní.

A. Oreopteris. Sw.

Pérka beze žlázek, čárkovitě kopovitá, hladká. Hromádky posléz splývavé. Kraj velmi vyvrácený. Kořen plazivý. Ve vlhkých lesích. Čn-Říj. (Polypod. Thelypteris, L.; Polypodium cristatum, Lumn.; Polystichium Thelypteris, Roth; Acrostichum Thelypteris, Bolt.; Nephrodium Thelypteris, Stremp.) K. bahní. *A. Thelypteris. Sw.*

8. Pérka dlouze, ostnitě brvitá, měsíčkovitá. V hornatých lesích, všudy. Čn-Říj. (Polypod. aculeatum. L.; Polyp. lobatum, Huds.; Polystichium aculeatum, Roth.) K. bodlavý. *A. aculeatum. Sw.*

Pérka vroubkovaná, k špici zpilovaná; hromádky 2řadé. V lesích, obyčejné. Kv. Říj. (Polyp. Filix mas, L.; Polystichium Filix mas, Roth.; Nephrodium Filix mas. Stremp.) K. obecný, Peračina, Čertovo žebro.

A. filix mas. Sw.

Poznamen. Kaprad hřebenitý: vějíř užší; lístky kratší, dole širší, hladké, tuhé; pérka podlouhlá, tupá, dvojpilovitá. Hromádky 2řadé, zřídka splývavé. V mokrých lesích, na Tatrách, u Záhřebu, vzácně. Čc.

Srp. (Polyp. Callipt., Ehrh.; Polyp. crist., L.; Acrostichum Callipt., Ehrh.; Polystichium crist., Roth; Nephrodium crist., Stremp.) K. hřebenitý. *A. cristatum. Sw.*

9. Zuby pérek ostnité. 10.

Zuby neostnité. 11.

10. Vějíř dvojspeřený; pérka obdýlná, sbíhavá; pérka dolejších lístků až téměř k střední žílce protisečná, s obdýlnými, vřezanými dřípy. Hromádky různé, ostěry žláznaté. Výška 1—2 střev. V lesích v létě. (Polypod. spinulosum, Retz.; Polyp. cristatum, Hoffm.; Nephrodium spinulosum. Stremp.; Polystichium spinosum, Roth.) K. ostnitý. *A. spinulosum. Sw.*

Vějíř dvojspeřený; pérka klínovitá, vřezaná. Rostlina sotva víc než prstu zdélí. V Zemplínské stolici; na vlhkých skalách při koupelích Pezinských v Prešp. stolici; v letě. (Asplenium Halleri, R. Br.; Aspidium fontanum, Sw.; Athyrium Halleri, Roth.; Polypod. fontanum, Lumn.) K. Hallerův. *A. Halleri. Willd.*

11. Vějíř tak asi široký jak dlouhý, objemu trojuhelního. Viz: Polypodium. Vějíř obdýlný. 12.

Lístky s 12—20 pérky po každé straně. Dřípy pérek na špici 2—3zubé. 13.

Lístky mají sotva 10 méně více vřezaných pérek. Rostlina velmi proměnlivá. Na skalách, zdech, v lesích. (Aspidium rhaeticum; Aspidium Pontederae, All.; Athyrium fragile, Stremp.; Polypodium fragile, Lin.; Polypod. rhaeticum, Lumn.; Cyathea fragilis, Slm.; Cistopteris fragilis, Bernh.) K. křehký. *A. fragile. Sw.*

12. Hromádky hned z počátku bez ostěry. Viz Polypodium.

Hromádky ostěrou přikryté. Vějíř vejčito-kopovitý; lístky obdýlně kopovité, vřezaně pilovité, vřezy 2 až 3zubé. Ve vlhkých lesích. (Asplenium Filix femina, Spr.; Athyrium Filix femina, Roth.; Polypod. Filix femina, L.; Nephrodium Filix femina, Slrempel.) K. nepravý, Čertovo žebro, Peračka. *A. Filix femina. Sw.*

Poznamen. Kaprad střední: vějíř speřený; lístky čárkovitě kopovité, u dolejška protisečné, zubatě pilovité; zuby trnité. Hromádky různé. Kořen přitloustlý. Výška 6—9 palců.

U prostřed mezi Kapr. chobotitým a bodlavým. Ve vlhkých lesích; v Oravě pod Černou horou, ve Zvoleně. Srp. Zář. (Aspid. intermedium, Sadler.) *A. munitum. Kaulf.*

11. Asplenium. Streifenfarrn. Sleziník.

Hromádky čárkovité; ostěry mázdřité, ploché, od střední žíly pukavé.

1. Vějíř 2—3 klaný; dřípy čárkovité, na špici 2—3zubé. Hromádky posléz splývavé. V rozpuklinách skalních. Čn-Říj. (Scolopendrium septemtrionale, Roth; Acrostichum septemtr. L.) S. severní. *A. septemtrionale. Hoffm.*

   Vějíř speřený, s patrně různými lístky. 2.

2. Vějíř prostě speřený, s elliptičnými neb přiokrouhlými, nerozdělenými, vroubkovanými listy. 3.

   Listy aspoň dolejší rozdělené neb složené. 4.

3. Osa celou délkou hnědá. Vějíř čárkovitý; lístky přiokrouhlé, obdýlné, vrubované. V rozsedlinách skalních, na zdech. Dub. Říj. (Asplen. trichomanoides, Willd.; Asplen. Adiantum nigrum. Lumn.) Sleziník číšnatěnec. (Sníček). *A. Trichomanes. L.*

   Osa zelená, jen na dolejšku hnědá. Vějíř čárkovitý; lístky vejčitě přiokrouhlé, tupé, nestejně vrubované. Na skalách Krkonošských; v Špiši, Marmaroši, Banátě, Chorvatsku, Sedmihrad. Čc. Zář. S. zelený. *A. viride. Huds.*

4. Dolejší lístky zase speřené. 5.

   Dolejší lístky 2—3klané; hořejší prosté, klínovité, úzké. Vějíř vejčito-kopovitý. V skalách, na Tatrách, v Marmaroši, Hontě, Rakousích, Korutanech. Čn. Říj. (Asplen. alternifolium, Sm.; Asplen. Breynii, Retz.; Scolopendrium alternifol. Roth.) S. německý. *A. germanicum. Weiss.*

5. Pérka protisečná, se dřípy vřezaně pilovitými. 6.

   Pérka prostá aneb 3dílná, routovitá, úzce vroubkovaná. Hromádky posléz splývavé. Na zdech, skalách. Čn. Říj. S. routovitý. (Sníček) *A. Ruta muraria. L*

6. Dřípy vejčito-kopovité; lístky střídavé; vějíř vejčitě 3uhelný. V skalních rozsedlinách. Dub. Říj. (Asplen. trichomanoides, Lumn.) S. černý. *A. Adiantum nigrum. L.*

Dřípy klínovité, z předu uťaté, ostře pilovité. Na skalách, v Čechách, Slézsku. (Adiantum lanceolatum.) S. kopovitý. *A. lanceolatum. Huds.*

12. Blechnum. Rippenfarrn. Žebrovinec.

Vějíř hluboce protisečný, hladký; vějíř plodný jest speřený, s úzkými, rovnoběžnými, špičatými lístky. V hornatých, skalnatých lesích a vřesoviskách. Kv. Čn. (Lomaria Spicant, Desv.; Osmunda Spicant, L.; Acrostichum Spicant, Willd.; Blechnum Spicant, Smith.; Onoclea Spicant, Hoffm.; Struthiopteris Spicant. Scop.) Ž. severní. *Bl. boreale. Sw.*

13. Ceterach. Kyvor.

Vějíř prstu zdélí, protisečný, čárkovitě kopovitý; dřípy tupé, střídavé. V rozpuklinách skalních, na starých zdech, vápencích; u Budína, u lázní Herkulových v Banátě, u jeskyně Veteranské v Banátě, na Tatrách, v stol. Barańanské, Saladské, v Chorvatsku atd. Čn–Srp. (Gymnogramme Ceterach, Spr.; Grammitis Ceterach, Sw.; Asplenium Ceterach, L.: Scolopendrium Ceterach, Sm.); Kyvor lékařský. *C. officinarum. Willd.*

14. Polypodium. Engelsüss. Osládič.

Hromádky přiokrouhlé, rozptýlené, nezastřené, t. j. bez ostěry.

1. Vějíř speřený; lístky vřezané neb speřené. 2.
   Vějíř protisečný, hladký; lístky obdýlně kopovité, tupé, nedělené, celokrajné, k vrchu menší. Kořen šupinatý, sladký. V kamenitých lesích, na skalách. Kv. Řij. Osladič obecný. (Sladič. Papradka). *P. vulgare. L.*
2. Lístky vlasaté, protisečné. 3.
   Lístky holé, 1—2speřené. 4.
3. Dvě nejdolejší pérka každého lístku se pněm srostlá; lístky čárkovitě kopovité, dva nejdolejší vyvrácené; pérka obdýlná, tupá, brvitá. V bukovinách, jedlinách, na Tatrách, v Marmaroši, v stolici Železné, Prešpurské, Satmarské,

v Chorvatsku. Kv. Říj. (Polystichium, Phegopteris, Roth.) O. bukovinný. *P. Phegopteris. L.*

Pérka volná; tupě vykrajovaná, z dola silně vlasatá; lístky vtřícné, kopovité, protisečné. Peň prstu zdélí, šupinatý. Na skalách, v Lužicích, Čechách, na Tatrách, na hoře Sitně u Šťávnice, v Chorvatsku. (Woodsia ilvensis, R. Br.; Acrostichum ilvense, L.) O. skalní. *P. ilvense. Sw.*

Poznamen. Osladič horní: vějíř čárkovitě kopovitý, speřený, na rubu pýřitý; lístky vejčité, tupé. Peň hladký. Hromádky posléz splývavé. Na skalách horních; v Sedmihradsku. Srp. Zář. (Woodsia hyperborea, R. Br.; Ceterach alpinum, Lam.; Polypod. arvonicum, Sm.; Polyp. ilvense, Vill.; Acrostichum ilvense, Huds.; Acrostichum alpinum, Bolt.; Acrostichum hyperboreum. Liljebl.) *P. hyperboreum. Sw.*

4. Vějíř asi stejné šířky i délky, objemu 3uhelného. Pérka polospeřená. 5.

Vějíř vícekrát delší než širší, objemu obdýlného. Pérka polospeřená; dřípy na špici vřezaně pilovité. Kapradu nepravému až na chybící ostěru zcela podobný. Na Krkonoších. O. podhorní. *P. alpestre. Hoppe.*

5. Vějíř útlé povahy, hladký; hořejší jeho díl zvrácený. Dřípy obdýlné, tupé, vrubované. Hromádky 2řadé, až do konce různé. V stinných lesích. Čc. Srp. (Polystichium Dryopteris, Roth.) O. doubravní. *P. Dryopteris. L.*

Vějíř tvrdší, tužší, rovný, na rubu malými žlázkami posetý. Dřípy obdýlné, poněkud tupé, téměř celé. Hromádky 2řadé, posléz splynulé. Kraje dřípů trochu vtočené. Na zdech, vápnitých skalách, v Tatranském podhoří, v Sedmihradsku, v doubravách Matranských; Srp. (Polyp. calcarium, Spr.; Nephrodium Dryopteris, Michaux.) O. vápeneční. *P. calcareum. Sm.*

Poznamen. Osladič chlupatý: vějíř dvojprotisečný, na rubu šupinatý; hromádky po kraji, chlupy zastřené. Peň pídi zdélí. Na skalách, v Sremsku, u Záhřebu, vzácné. Čc. Srp. (Nothochlaena Marantae, R. Br.; Acrostichum Marantae, L.) *P. Marantae.*

15. Pteris. Saumfarrn. Křídlatěnec.

Hromádky běží po kraji vějíře, krajem zavinuté. Ostěra do vnitř pukavá.

Vějíř 3speřený; lístky speřené, kopovité, téměř celé, dolejší protisečné, pérka neb dřípy obdýlné, tupé. Peň hladký, 1—5 střev. zvýší. V lesích, obecný. Čc. Srp. (Pteris lanuginosa, Spr.) K. orličí. *P. aquilina. L.*

Vějíř 2—3speřený; lístky vějířů neplodných vejčité, na špici vřezané; plodných pak užší, čárkovitě obdýlné, nerozdělené. Na skaliskách Krkonošských. Kv. Čn. (Allosurus crispus, Bernh.; Osmunda crispa, Fl. dan.; Onoclea crispa, Hoffm.; Acrostichum crispum, Vill.) K. kadeřavý. *P. crispa. Sw.*

16. Scolopendrium. Hirschzunge. Bindas.

Ostěra středem ve 2 půlky pukavá. Vějíř hladký, jednoduchý, srdčitě kopovitý. Peň krátký, plevnatý. Na skalách, v lesích, Srp. Zář. (Asplenium Scolopendrium, L.; Scolopendrium Phyllitis, Roth.; Scolopendrium sagittatum, Presl.) B. lékařský. *S. officinale. Sw.*

17. Struthiopteris. Straussfarrn. Perovník.

Hromádky po celém rubu rozptýlené; kraj vějíře vyvrácený.

Vějíř neplodný, vejčitý, dvojprotisečný; pérka neb raději lístky obdýlné kopovité; dřípy vejčité, celé, poněkud tupé; peň krátký.

Vějíř plodný, kopovitý, menší, speřený; lístky čárkovité, střídavé; peň prodloužený, hladký. Při ručejích, v lesích; v Rakousích, Soln. Čc. Zář. (Osmunda Struth., L.; Onoclea Struth., Sw.) P. německý. *S. germanica. Willd.*

VII. Equisetaceae. Přesličkovité.

18. Equisetum. Schachtelhalm. Přeslička.

Klas vejčitý; plody štítovité, z dola pukavé, 4 až 7pouzdré.

1. Prut bezvětvý, aneb s větvemi nerozdělenými. 2.
   Větve jsou opět větevnaté aneb rozdělené. V mokrých lesích, lukách a rolech. Dub. Kv. P. lesní.
   E. silvaticum. L.
2. Plodný peň bílý neb žlutavý; pošvy zubů nestejných. 3.
   Plodný peň zelený; pošvy stejnozubé. 4.
3. Pošvy 20- neb vícezubé. Neplodný prut též bílý s 20 neb více větvemi v přeslenu. Na říčních břehách, ve vlhkých lesích; Kv. Srp. (Equis. fluviatile, L.) P. říčná. *E. Telmateja. Ehrh.*
   Pošvy 6—15zubé. Neplodné pně zelené, 6—15větvé. Na poli mezi osením obyčejná. P. polní. *E. arvense. L.*
4. Pošvy bezzubé, aneb zubů brzo odpadavých. Peň nejvíc bezvětvý, drsný. Na břehách, vlhkých místech. Kv. Srp. P. zimní. (Škříp.) *E. hiemale. L.*
   Pošvy se stálými špičatými zuby. 5.
5. Peň s 12—20 nepatrně vypuklými pruhy, docela hladký, větvitý neb bezvětvý. V bažinách; Kv. Čn. P. blatní. (Cepílek) *E. limosum. L.*
   Peň se 6—12 vypuklými žebry a brázdami mezi nimi. Žebra více méně drsná. 6.
6. Poševní zuby 3hranné, bez vlasové špice; přeslen 6 až 12větvý. Žebra hladší. V příkopech, bažinatých lukách; Kv. Čc. P. bahní. *E. palustre. L.*
   Mladší zuby končí se útlou vláskovou špicí. Větve někdy chybí. Žebra trochu drsnější. V písečních místech, na břehách; v Čechách. P. peřestá.
   E. variegatum. L.

VIII. Cyperaceae. Šáchorovité.

19. Carex. Segge. Ostřice.

Klásky střechovité, jednotlivé, aneb v jeden klas složené. Okvětí záleží z plev; 3 tyčinky; čnělka 2—3klaná; semeník nadmutou, na špici otevřenou láčkou obalený. XXI. 3.

1. Jediný, zcela prostý, jednoduchý klas. 2.
   Více klasů, aneb z více klásků složený klas. 7.
2. Dvě blizny; nažka stlačená. 3.
   Tři blizny; nažka 3hranná. 5.

3. Všecky klasy jsou nahoře samčí, dole samičí. Nažky k oběma koncům zákončité, dřív zelené, pak hnědé, lesklé, konečně zpět vztýčené. Plevy odpadavé, rezavě hnědé. Listy jehlité; tresť tenká, 4—8 palců zdélí. Na vlhkých lukách. Kv. Čn. O. blešná (Špinavka, Rus.) *C. pulicaris. L.*

Klasy 2domé; jedny rostliny se samčími, jiné se samičími klasy, které nanejvýš u vrchu několik samčích kvítků mají. 4.

4. Nažka kopovitě šídlovitá, konečně zpět vykřivená, kaštanově černavá. Tresť a kraje listů ostré, drsné. Kořen vlásenitý, husté drniště ženoucí. Na bahnitých lukách. Dub. Kv. O. Davallova. *C. Davalliana. Smith.*

Nažka vejčitá, se širší, kratší špicí, téměř vztýčená, posléz vodorovně odstávavá. Klas samčí čárkovitý, druminový; samičí válcovitý; šupiny vejčité, rezavé, po kraji bělomázdřité. Tresť a kraje listů téměř hladké; tresť nitovitá, 3—6 palců zvýši; kořen plazivý, jednotlivé trsti ženoucí. Na močálovitých lukách, v Slézsku, Uhrách, Čechách. Kv. (Car. laevis, Hoppe; Carex Linnaeana.) O. dvoudomá. *C. dioica. L.*

5. Tresť velmi ostrá, drsná, zkřivená, 3—4 palců zdélí. Listy ploché, čárkovité, zkřivené, po kraji ostré. Klas 1—10květý, u vrchu se samčími, dole se samičími květy. Plevy rezavé, na hořejším kraji bělomázdřité, nejdolejší ostnitá. Nažka opak vejčitá, stlačeně 3hranná, kratší než pleva. Na vlhkých skalách, na Krkonoších, v Slézsku. Čn. Čc. O. skalní. *C. rupestris. All.*

Tresť více méně tupouhelná, hladká. 6.

6. Klásky jen 4—8květé, z nichž jen 1—2 koneční samčí jsou. Vzdáleně stojící, k oběma koncům šídlovitě špičaté, rozevřené, bělavé nažky. Kořen vlásenitý. Na horách, podhořích; v rašelinných bahniskách; v Krkonoších. (Carex Leucoglochin, L.) O. klabnokvětá. *C. pauciflora. Light.*

Klásky vícekvěté; hořejší díl samčí. Vejčitě obdýlné nažky. Na mokrých lukách, na Alpách, v Štýrsku, Korutansku, řídce. Čn. Čc. (Carex Bellardi; Kobresia scirpina, Willd. Elyne spicata, Schrad.) O. klasatá. *C. spicata. Schk.*

7. 2 Blizny; nažky stlačené. 8.
3 Blizny; nažky 3hranné. 34.
8. Klásky krátké, nejvíc smíšeného pohlaví, častěji v jeden klas sjednocené. 9.
Delší, dle pohlaví patrně odrůzněné klasy; hořejší samčí, dolejší samičí. 29.
9. Klásky dle pravidla všecky ze samčích a samičích květů složené. 10.
Značný díl klásků toliko samčí, aneb toliko samičí 28.
10. Dolejší kvítky každého klásku samičí. 11.
Dolejší kvítky samčí, což se po odkvětlých prázdných plevách poznati může. 19.
11. Klásky všecky na špici trsti v hlavu skupené. 12.
Klásky dále od sebe stojící, patrně složený, obdýlný klas působící. Nažky 3hranného objemu, po jedné straně ploché, po druhé duté; jejich kraje obyčejně ostré, a zvláště ke špici drsné. 13.
12. Klásky v jediný klas vejčitý skupené po 2—3, 5 až 12květé. Nažky vejčitě kulaté, žilnatě proužkované, s málo vypnutými hladkými kraji, s krátkým hladkým zobanem; plevy špičaté; listy nitovitě svinuté; tresť na dolejšku často větvitá, $^1/_2$ str. zvýší; kořen plazivý. Na rašelinných lukách, bahniskách. Čn. Čc. O. větevnatá.
C. chordorrhiza. Ehrh.
Klásky v kulatý klas složené; jen některé vzdálenější. Nažky zelenavé, na špici hnědé; 2 hnědé blizny; velmi dlouhé bílé tyčinky. Krátké, tupé, uschlé listeny; plevy vejčité, hnědé, na kraji bělavé. Listy kratší než tresť; tresť krátká, nakřivená. Na Korutanských Alpách. Dub. Květ. O. nakřivená. *C. incurva. L.*
13. Nažky konečně hvězdmo rozevřené, v dospělém věku hnědozelené, slaboleskIé, značně veliké. 14.
Nažky málo rozevřené, konečně lesklohnědé, menší. 16.
14. Tresť ostře 3uhelná s prohloublými boky, tlustá, mocná, tuhá, 2—3 stř. zvýší. Listy 2—3 čárky široké. Klas dvojsložený, obdýlný, vejčitý, na dolejšku obyčejně přetržený; nažky vejčité, na plocho duté, ostrohranné, obdýlně 7—9proužkované; zoban 2klaný, pilovitý. Plevy ost-

nitě špičaté, kratší. Kořen vlásenitý. Na mokrých lukách, v příkopech, obyčejně. Kv. Čn. O. liščí.
C. vulpina. L.

Tresť 3hranná, neb 3bočná s plochými boky. 15.

15. Klásky jednoduché s listeny ledva delšími nežli jsou samy. Listy nejsou přes čárku široké, žlábkovité. Tresť 3hranná. Nažky 2krát tak široké jak dlouhé; zoban pilovitý; plevy ostnité, kratší. Na lukách, lesích, suchých houštích: Kv. Čn. O. měkkoostenná. *C. muricata. L.*

Klásky spolusložené, s delšími listovitými listeny; dolejší klásky vzdálenější nežli při předcházející. Listy širší a celá rostlina větší. V podobných místech; snad jen odrůda předešlé. O. zelená. *C. virens. Lam.*

16. Latnaté klasy. 17.

Složené, nikoli latnaté klasy. 18.

17. Klas obyčejně s patrnými, často 1—2 prstů dlouhými, odstávavými větvemi. Listy asi 2 čárky široké, kylnaté, malými ostny bodlavé. Nejdolejší pošvy šupinaté, černavé, bodlavé. Tresť, 2—4 stř. zvýší, dokonale 3hranná, nahoře ostrá. Listeny a plevy široce vejčité, méně více zrzavé, nahoře bělavé; zvláště plevy hnědé, široce mázdřité. Nažky zelenavé, vejčité, hladké, útle čárkované, po kraji brvité, pilovité; zoban ostrý, pilovitý, 2zubý se zuby odstávavými. Kořen vlásenitý, mnohé drnoví ženoucí. V příkopech, bažinách, lesních močálech, zmolách. Kv. Čn. O. latnatá. *C. paniculata. L.*

Klas s krátkými větvemi, tak že se jen jednoduše složený býti zdá. Listy mnohem užší; klas vejčitě obdýlný. Tresť dole, kde pošvou ovinuta jest, oblá, nahoře 3bočná, hladká. Plevy zrzavé, bílou mázdrou obroubené, vejčité, hladkohřebenité. Nažky hnědé, na špici háčkovité, nepatrně 3žilné. Kořen trochu plazivý, rozptýlený, malé odeňky působící, šikmý. Někdy jen 2 tyčinky, pročež C. diandra, Roth. Na bažinných lukách, na rovinách. Kv. Čn. O. přioblá. *C. teretiuscula. Schk.*

Poznamen. Ostřice neobyčejná: nažky patrně žilnaté; plevy zrzavé, po kraji bílé, později docela šedé; 2 dlouhé blizny. Listy žlábkovité, na špici 3hranné; pošvy černo-

hnědé. Tresť nahoře 3řízná, ostrá. Předešlé podobná, však větší. Na rašelinných lukách. *C. paradoxa. Willd.*

18. Klas složený, u dolejška téměř větvitý; klásky vejčité, husté, dolejší vzdálené; nažky vějčitě obdýlné, jejichž délka má se k šírce jako 5 ke 2, plocho duté, 2zubé, obroubené, po kraji nevlasaté; plevy hladké, někdy bledohnědé, nejvíce na špici bělavé. Tresť přímá, nahoře něco nakřivená, 3hranná s hranami ostrými; listy přímo odstávavé, po kraji a hřebenu útle bodlavé. Na vlhkých lukách. Kv. O. přetržená. *C. divulsa. L.*

Klas složený; klásky obdýlné, husté; dolejší klásek trochu vzdálený, širokým, hnědým, na hřbetě ostrým listenem podepřený. Celý klas obdýlný, něco nakřivený, téměř 2řadý, ze 4—6 klásků složený. Plevy zrzavé, obdýlné, špičaté, téměř měkkoostenné, nevlasaté. Prášníky s mázdřitou násadkou; nažky s povýšenými čárkami. Na pahrbcích, při vinicích. Kv. O. šášinovitá.

C. Schoenoides. Host.

19. Listeny dlouhé, stéblo daleko přesahající. 20.

Listeny krátké, šupinaté neb štětité. 21.

20. Klásky v přiokrouhlou hlavu skupené. Čárkovité, šídlovité plevy, barvy zelené. Klas kulatý, třemi obalovitými listeny otočený. Tresť 3hranná, prázdná; listy bledozelené, žlábkovité. Nažky dlouhé, k oběma koncům špičaté, dlouze zobanité, po kraji trochu ostré. Na travnatých krajích rybníků, na rovinách, ve vyschlých rybnících, bažinách. Čc. Srp. (Schelhammeria cyperoides, Moench.) O. šáchorovitá. *C. Cyperoides. L.*

Klásky od sebe vzdálené, úžlabičné, aneb listeny listovité, dlouhé. Tresť slabá, outlá, tenká $^1/_2$—1 stř. zvýší. Nažky vztýčené, na plocho stlačené, vejčité, dlouze špičaté, s krajem tupým; zoban 2zubý, pilovitě ostrý. Plevy hladké, nahoře žlutavé, vejčité, kopovité. Listy útle čárkované, žlábkované. Klásky špičaté, zelené, velmi malé. Kořen vlásenitý. V stinných bažinatých lesích, mokrých huštinách, lesních zákopech. Kv. Čn. O. různoklasá. *C. remota. L.*

Poznamen. Ostřice úžlabičná má mocnější tresť; dolejší klásky po 3 složené. Nažky vejčité, dlouze špičaté,

poněkud plocho duté; kraje ostré, pilovitě brvité; ústí hluboce 2klané. Na mokrých lukách, v Haliči.
C. axillaris. Good..

21. Klásky stísněné, tak že každý dolejší svou špicí obyčejně přes polovici hořejšího přesahuje. 22.
Klásky různěji rozestavené, tak že dolejší ledva přes zpodek vyššího klásku přesáhá. 25.

22. Květoucí klásky žlutobílé neb žlutozelené, lesklé, tenké. špičaté, něco ven nakřivené, asi patery. Klas téměř 2řadý. Nažky vztýčené, obdýlné, plocho vyduté, po kraji drsné, pilovitě brvité, s ústím 2klaným. Tres[illegible] 3hranná, nahoře nahá. V huštinách, na mokrých lesních lukách, v stinných lesích. Kv. Čn. O. třeslicová.
C. brizoides. L.

Květoucí klásky hnědé, neb hnědozelené. 23.

23. Klásky kopovité, špičaté. Nažky vejčité, bezmázdřité. 2zubé, po kraji bodlavé, s krátkým zobanem. Plevy rezovité, vejčitokopovité. Klas tu přímý, tu nakřivený, ze 3—7 dvouřadých klásků složený. Místo listenů mázdřité šupiny, dolejší však někdy v list přecházejí. Tresť 3—4 prstů zdélí, později delší, na špici ostrá; listy úzké, ledva půl čárky široké, žlábkovité, drsné. Kořen plazivý, tu i tam hnědými šupinami pokrytý. Časně květoucí, na tučných suchých trávníkách, pasinkách, při cestách. Dub. Kv. (Car. brizoides L. campestris, Wimm.) O. Šréberová. *C. Schreberi. Schrank.*

Klásky ovální, tupé; tresť 3hranná. 24.

24. Klas ze 3—4 klásků složený. Nažky ovalní, sploštěné, dlouze špičaté. Listy žlábkovité, dlouhou 3hrannou špicí končité; plevy trochu malé, tupé. Listeny vejčité, osinaté. Na štýrských a korutanských Alpách. O. zblížená.
C. approximata. Hopp.

Klas ze 4—6 klásků složený. Nažky vejčité, 2zubé, zpilovaně brvité, vztýčené, na plocho stlačené, s bílou mázdrou aneb křídlatým krajem. Tresť prázdná, vstoupavá, ostrá, $^1/_2$—1 střev. vysoká. Hořejší listeny mázdřité, dolejší v list prodloužené. Plevy rezovité, lesklé, zdélí plodu. Kořen vlásenitý, dřevnatý, hnědý. Na mokrých lukách, husté drniště ženoucích, na vlhkých, neúrod-

ných, písečnatých lesních místech. Čn. Čc. (Car. ovalis, Gooden.) O. zaječí. *C. leporina. L.*

25. Nažky konečně hvězdmo rozestřené v klásku, plochoduté, vejčité, homolovitě soužené; zoban 2zubý, pilovitě zubatý, drsný. Plevy bělají se do žluta, hladké neb drsné; 3—5 velmi krátkých, trochu vzdálených klásků. Tresť tuhá, trochu zelená, v čas zralosti $^1/_2$—1 stř. zvýší, hladká. Kořen vlásenitý. Na bažinných, rašelinných lukách. Čn. O. hvězdičková. *C. stellulata. Good.*

Nažky málo aneb nic nerozevřené, tak že klásek vejčitě podlouhlý zůstává. Tresť často 1 stř. i více zvýší. 26.

26. Klásky trochu oddáleně stojící, chudokvěté, malé, bělavé. Plevy krátké; nažky duté, tupé, s ústím celokrajním. Listeny štětinovité; listy velmi úzké, útlé; tresť hladká. Kořen plazivý. V Haliči. Ostř. mylkovitá. *C. loliacea. L.*

Klásky těsněji složené. 27.

27. 5—6 eliptičných, tupých, mnohokvětých, bělavých klásků, nejdolejší listenatý. Nažky široké, vejčité, s ústím 2zubým. Plevy vejčité, trochu špičaté, a tak jako nažky bělozelené. Kořen vlásenitý; tresť 1—2 stř. zvýší; listy velmi úzké. Na bažinách, v Čechách, na štýrských Alpách. (Car. curta, Good.) O. šedivělá. *C. canescens. L.*

8—12 něco delších, dřív žlutavých, pak hnědozelených klásků. Nažky kopovité, na plocho stlačené, s ústím nerozděleným. Plevy často 3zubé, hnědé, dolejší často štětité. V příkopech, rašeliništích, bažinách. v Uhrách, Korutanech, Čechách, Haliči. Kv. Čn. O. zdloužená. *C. elongata. L.*

28. Nejhořejší a nejdolejší klásky samičí; střední samčí. Nažky nemázdřité, 9—10žilnaté, 2zubé, plocho duté. Kořen tlustý, plazivý, hnědý. Tresť přímá, jen dole listnatá, 1—1$^1/_2$ stř. zvýší. Na mokrých a bažinatých lukách, v zákopech. Kv. (Car. disticha, Huds.) O. střední. *C. intermedia. W.*

Nejdolejší klásky samičí, nejhořejší samčí; střední nahoře se samčími, dole se samičími květy. Nažky s krajem mázdřitým, na plocho stlačené, 7—9žilné; plevy

dlouze špičaté, zdéli nažek. Kořen dlouhý, tlustý, plazivý, šupinatý, článkovitý, vlásením obalený na každém článku. V písečné půdě; v Haliči, Slézsku. Kv. Čn. O. písečni. *C. arenaria. L.*

29. Pošvy nákořenních listů rozlikují se po kraji ve vlásenité bělavé nitky. Listy a trsti tuhé; tresť přímá, silná, nahoře nachýlená, 2 neb více stř. zvýši; listy žlábkovité, na 3 strany rozložené. Listeny obyčejně nepřesahují samčích klásků. Nažky ploché, vejčité, špičaté, hladké, se zobanem krátkým, oblým, nerozděleným. Plevy obdýlnokopovité, špičaté, černavé. Kořen hnědý, výhonky ženoucí. V příkopech, lesních bažinách, na říčních a rybničních břehách, husté drnoví působící. Kv. Čn. O. tuhá. *C. stricta. Good.*

Pošvy po kraji nerozčesané. 30.

30. 2—3 samčí klásky na hořejšku; samičí klásky štíhlé, k oběma koncům soužené, často patrně stopečné, v čas zralosti visuté. Nažky holé, oválni, stlačené, s nepatrnými žilkami a krátkým, nerozděleným zobanem. Plevy černavé neb červené, zelenokylné. Listeny často tresť přesahují; tato 2—3 stř. zvýši. V příkopech; rybníkách, na mokrých lukách. Kv. Čn. O. končitá. *C. acuta. L.*

Nejvíc jen jediný samčí klásek. 31.

31. Kořen dřevnatý; tresť přímá, nahoře po jedné straně plochá, po druhé dutá, ostatně oblá. Listy nitkovité, na špici stlačené, mečovité, dole žlábkovité. Listeny malé, objímavé, téměř listovité. Samičí klasy 2, těsně stýkavé, 3hranné, krátce stopečné; někdy jen jeden samičí klas. Plevy hnědé; nažky po jedné straně velmi duté, po druhé ploché, útle brvité. No korutanských Alpách. Čn. O. hrotitá. *C. mucronata. L.*

Kořen nedřevnatý, aneb jiné známky neshodné. 32.

32. Nažky se zobanem 2zubým, vejčité, holé, plocho duté; klásky rezivohnědé, hořejši klásek čárkovitý, u dolejška často samičí květ nesoucí; boční 2 — 4 klásky mnohem kratší, válcovité, stěsněné, bezstopečné. Listeny bezpošvé; listy čárkovité, ploché. Trsti jednotlivé; štíhlé, tenké, $^1/_2$ stř. zvýši. Na bahnitých lukách. Čn. O. maloklasá. *C. microstachya. Ehrh.*

Nažky se zobanem bezzubým eliptičné. 33.

33. Tresť tuhá, silná, 3bočná, přímá. Kořen plazivý, obloučnaté trsti po stranách vyhánějící. Listy tuhé, vodozelené, 2 čárek zšíři; hořejší klásek samčí; 3boční samičí, vztýčené, válcovité, dolejší stopečnatý a kopovitým, ušetnatým bezpošvým listenem podepřený. Nažky holé, oválni, šocovitě stlačené, téměř 3hranné, hladké, zelené, posléz hnědočerné, s velmi krátkým bezzubým zobanem. Na lukách, kamenitých a bažinatých místech, horních hřebenech; na Krkonoších, slovenských Tatrách. Čn. Čc. (Carex rigida, Good). O. skalní. *C. saxatilis. Willd.*

Tresť nejvíc nakřivená, v hustých trsech, $^1/_2$ — 1 stř. zvýší. Kořen plazivý. Listy vztýčené zdéli téměř trsti. Hořejší klásek (zřídka 2) samčí; boční 3 samičí, vztýčené, válcovité, sedivé, aneb dolejší jen stopčitý s bezpošvým listenem. Nažky holé, eliptičné, tupé, plané, hladké, 6řadé, na dolejšku příčmo řásnaté, bledozelené, s krátkým nerozděleným zobanem, plevy černé, rostlina menší než předešlá. Na mokrých lukách. Kv. Čn. O. trsnatá. *C. caespitosa. L.*

β. compacta. Klásky sedivé, stěsněné. C. compacta, Krock.

γ. gracilis. Tresť štíhlá a tenká, klásky velmi úzké.

34. Žádný klas zcela samčí; samčí květy nalézají se obyčejně na dolejšku hořejších klásků. 35.

Aspoň nejhořejší klas docela samčí. 38.

35. Hořejš klásky s květy nahoře samčími, dole samičími; dolejší docela samičí. Klas nejvíc trochu skřivený; nejdolejší klásek velikou šupinou podepřený; klásky někdy opět skládané. Nažky přiokrouhlé, stlačené, s 3 kosmatými bliznami; prášníky na špici mázdřité; plevy hnědé. Listy vtočené, 2stranné, po kraji a hřebenu útle bodlavé, v stáří sem a tam křivolaké. Tresť přioblá, něco zkřivená, hladká, dole poševnatá, 2 — 4 prstů zdélí, později delší. Na Alpách, v Štýrsku, Korutanech. Čn. Čc. O. křivolistá. *C. curvula. Allion.*

Hořejší klásky s květy samičími. 36.

36. Klásky v hlavu skupené; nejhořejší klásek celý samičí; aneb s květy samčími a samičími spolu, v kterémžto případu dolejší klásky jsou samičí, hořejší pak

obojaké. Dolejší klásky mají listeny, krátkým listem končité a hořejší jsou nahé. Nažka na hřbetě trochu klenutá; 3 kosmaté blizny; čnělky dvojnásobnou plevou přikryté, vnitřní pleva mázdřitá. Listy žlábkovité na špici 3hranné; tresť přímá, téměř 3hranná. Na Korutanských Alpách. Čn. O. divná. *C. mirabilis. Host.*

Klásky méně více roztažené. Hořejší klásek nikdy zcela samičí. Pleva jednoduchá 37.

37. Nažky 3bočné; holé, tupé, s krátkým zobanem, zelené. Plevy kaštanohnědé, se zelenou, osinatou střední žilou. Hořejší klásek opak vejčitý, s květy nahoře samičími, dole samčími; dolejší 3 klásky samičí, nejdolejší krátce stopečný s 2ušetným listenem. Listy vodozelené; pošvy na kraji ve vlásenitou síť rozličené; tresť tuze přímá, 1 — $1^{1}/_{2}$ stř. zvýší, vodozelená. Na mokrých lukách, bažinách. Kv. Čn. (Carex polygama, Schkuhr). O. Buxbaumova. *C. Buxbaumii. Vahl.*

Nažky holé, okrouhle vejčité, s krátkým zobanem; zelenavé, později černavé. Plevy špičaté, však bezosinné, málo delší než plod, fialočerné; 3 — 5 klásků; hořejší na dolejšku má samčí, u vrchu pak samičí květy; ostatní samičí, obyčejně stopečné, visuté. Listy 1 — 3 čárek zšíří, slabě vodozelené. Tresť 1 — 2 stř. zvýší, téměř vztýčená, hladká. Kořen vlásenitý. Na skalních srázech, na travnatých polohách horských; na Krkonoších, Sněžce, Alpách. Čn. Čc. O. černavá. *C. atrata. L.*

Poznam. Ostřice malokvětá: hořejší klásek sedivý, obdýlný, se samičími a samčími květy; dolejší 3 samičí těsně stýkavé, téměř sedivé. Nažky eliptičné, 3hranné, stlačené, něco zobanité, hladké, s ústím nerozděleným. Plevy tmavonachové, na špici krátce brvité. Klásky přímé, téměř 3hranné. Listy žlábkovité, živě zelené. Tresť jen u vrchu ostrá. Kořen téměř plazivý, hnědošupinný. Na štýrských Alpách. *C. parviflora. L.*

38. Nažky obdýlné, stlačené, 3hranné, po kraji háčkovité, něco vzdálené mezi sebou. Ústí mázdřité 2ušetné, delší než plevy. Plevy obdýlné, špičaté. Klásky samičí 3, vzdáleněji stojící, 2 dolejší stopečnaté, outlé, černé; samčí obyčejně obdýlný, samičí čárkovité. Listy tvrdé,

vytrvavé, méně více široké. Na Alpách. Čn. O. zrzavá.
C. ferruginea.

Pozn. Ostřice hladká má užší, žlábkovité listy; pošvovitý listen působí list zdélí klasní stopky. Nažky obdýlné, eliptičné, dlouze špičaté, po kraji háčkovité, s ústím mázdřitým, 2ušetným. Na chorvatských Alpách.
C. laevis. Kitaib.

Nažky buď s ústím bezmázdřitým; buď jiné známky se neshodují. 39.

39. Nažky na celém povrchu patrně ovlašené neb kosmaté. 40.
Nažky holé, nanejvýš na hranách ostré neb brvité. 58.

40. Špice hořejšího samičího klásku dosahuje aneb přesahuje špici samčího. Prostranné, pošvovité listeny. 41.
Samčí klásek jest nad samičí vyvýšen. 42.

41. Všecky klasy podlé sebe téměř prstnatě položené. Listeny krátké, pošvovité, šikmé, na kraji mázdřité. Nažky opak vejčité, větší než plevy; plevy opak vejčité. Listy úzké; tresť skřivená, stlačená. Na pohořích a Alpách. O. ptačinoha. *C. ornithopoda. Willd.*

Dolejší samičí klasy značně od ostatních vzdálené. Listeny pošvovité, bezlisté, trochu odstávavé. Nažky klínovité, opak vejčité, u dolejška prodloužené, 3hranné, zdélí plev, krátce zobanité. Plevy opak vejčité, obdýlné, nachohnědé, měkkoostenné. Listy krátké, nevlasaté. Tresť čárkovaná, téměř 3hranná. Kořen vlásenitý, hnědý, s nachovými šupinami. V horských lesích, stinných hájích, jehličnatých lesích. O. prstnatá.
C. digitata. L.

42. Kořen dřevnatý. Samčí klas má někdy i samičí kvítky; 1—3 samičí klásky, sedivé; samičí plevy s bylinným ostnem, hnědé. Nažky hranaté, plsťnaté; zoban nerozdělený. Listy žlábkovité, na hranách útle ostnité. Tresť nahoře 3hranná, útle ostnitá, dřív krátká, pak velmi dlouhá. Na mokrých lukách, v lesích. O. dlouholistá.
C. longifolia. Host.

Kořen nedřevnatý; aneb jiné známky neshodné. 43.

43. Samičí klasy chudokvěté. 44.
Samičí klasy mnohokvěté. 45.

44 Samičí klasy 2—4 květé, podýl celé trsti rozstavené,

z počátku téměř zcela mázdřitými lesklými pošvami obalené. Plevy červenohnědé, širokým bílým krajem obroubené. Nažky téměř kulaté, na dolejšku prodloužené, opak vejčité, 3hranné. Listy žlábkovité, nitkovité, po kraji ostré, 3krát tak dlouhé jak tresť. Tresť nepatrně 3hranná. Listeny pošvité, nahoře průhledné, prostranné, bezlisté, tupé, suché. Kořen vlásenitý. Při plotech; na výsluních, travnatých pahorkách. (Car. clandestina, Good). O. nízká. *C. humilis. Leyss.*

Samičí klasy 3 — 5květé; nejdolejší velmi dlouhý, stopečný, hořejší ledva stopečné. Plevy obdýlné, zrzavé, na kraji bílé, zdélí plodu. Nažky někdy hladké, obdýlné, 3hranné, s malou násadkou na špici a s lalokem v ústí. Dolejší listen listovitý, hořejší krátce poševnaté, v útle zašpičatěné listy přecházející. Tresť květoucí velmi dlouhá, přímá, později ležící. Kořen černý, více bezlistých a bezklasých trstí ženoucí. V horních lesích, pohořích. (Car. Gynobasis; Car. diversiflora). O. podhorní. *C. alpestris. Allion.*

45. Nažky tupé, aneb s krátkou špicí. Samičí klasy krátké, téměř vejčité neb kulaté, 5 — neb vícekvěté. 46.

Nažky s delším 2zubým zobanem. 51.

46. Nažky téměř kulaté. 47.

Nažky k dolejšku patrně súžené. Klasy obyčejně stěsněné. 48.

47. Nažky plsťnaté, kulatě vejčité, 3hranné, krátce zobanité. Plevy špičaté neb i tupé, obdýlné, kratší plodu, hnědozelené neb nachové. Samičí klasy konečně od samčího a mezi sebou značně vzdálené. Listeny obyčejně delší než klasy, objímavé, listovité. Listy tuhé, žlábkovité, dole šedozelené, ostré, úzké. Tresť přímá, 1 stř. zdélí, dole nachovými pošvami obalená, čárkovaná. Kořen plazivý, větevnatý, hnědošupinný, výhončivý. Na lesních lukách, lesních krajích, při křovinách, mokrých lukách. Kv. Čn. O. plsťnatá. *C. tomentosa. L.*

Nažky měkkoostenné, brázdité, kulaté, šikmo uťaté. Plevy žlutobílé, tak jako i pošvy nadmuté, seschlé, stříbrné; 3 kosmaté blizny, které 2krát tak dlouhé jsou jak plevy. Samčí klas obdýlný, nákoneční; samičí 2, v čas květu

vztýčené, plodné, visuté, 5 — neb vícekvěté. Listy šídlovité. Tresť téměř nahá, pošvatá, téměř 3hranná, krátce vlasatá, nahoře pod samčím klasem brázditá. Kořen tenký, hnědošupinný. V podhořích, lesnatých vrších. O. bílá *C. alba. L.*

48. Mužské, čili samčích klasů plevy bělokrajné. 49. Samčí plevy bez bílého kraje. 50.

49. Samičí plevy se zelenou ostnitou střední žilou. Nažky trochu kulaté, špičaté, nepatrně 3hranné, bělavozelené. Listeny ne zcela objímavé, častěji listovité, delší klasu, 3hranné, nejdolejší však listövitý, přímo odstávavý. Tresť dřív kvėtení ležící, útle pilovitá, slabá. Nejhořejší klas samčí; ostatní 3 samičí, přiokrouhlé, sedivé. Husté drniště. V suchých lesích, vřesoviskách. Dub. Kv. O. vlasatá. *C. pilulifera. L.*

Samičí plevy zcela hnědé, velmi tupé, po kraji útle brvité. Nažky opak vejčité, s krátkým uťatým zobanem. Nejhořejší klas samčí, kopovitý; 1 — 3 samičí klasy, vejčité; nejdolejší trochu stopečný, největší. Listeny hnědé, pošvaté, objímavé, zřídka listovité, plevnaté, mázdřité. Listy zdélí kvėtoucí trsti, tuhé, tvrdé, po krajích ostré, trochu široké, dlouze zašpičatěné, u pošev purpurové. Tresť z dola vstoupavá, $^1/_2$ — 1 střev. zdélí, téměř oblá. Kořen vlásenitý, dlouhý, tenký. V jehličných lesích, řídké pískovině, v březinách, vřeso-viskách, na pahorkách. Dub. Květ. (Car. ciliata, Willd.). O. brvitá. *C. ericetorum. Poll.*

50. Plevy zrzavožluté, ostnité. Nažky opak vejčité, 3hranné, pýřité, s krátkým, trochu vykrouženým zobanem. Nejhořejší klas samčí; boční 2 — 3 samičí, obdýlně vejčité; nejdolejší často stopečný. Listeny pošvaté, objímavé, mázdřité. Listy sytě zelené. Na svobodných lesních prostorách, krajích lesů, drnitých pahorkách. Dub. Kv. O. ranní. *C. praecox. Jacqu.*

Plevy černočervené, tupě ostnité. Nažky obdýlně vejčité, 3hranné, nadmuté, krátce zobanité, bledozelené, krátce vlasaté. Hořejší klas samčí; boční 1 — 2 samičí, vejčité. Listeny objímavé, mázdřité, však ne pošvaté. Listy trochu žlábkovité, jen na špici ostré, po

odkvětu 4krát delší, vytrvavé až k roku, jasně zelené. Tresť téměř 3hranná, na špici ostrá, v čas květu 3—5 palců zvýší, slabá, skřivená, s nachovými pošvami na dolejšku. Kořen vlásenitý, dřevnatý. V horních lesích, huštinách. Dub. Kv. (Carex collina, Willd.). O. chlumní.
C. montana. L.

Poznamen. Ostřice vykroužená, podobná ranní, různí se od této vykrouženými plevami. Samičí klasy po páru, blízko sedící, obdýlné. Nažky téměř okrouhlovejčité, měkkovlasé. V kamenité půdě; v Uhrách.
C. emarginata. Schkuhr.

51. Klasy na špici skupené, krátké, krátce stopečné; hořejší samčí, opak vejčitý. Nažky stlačené, opak vejčité, měkkovlasé, zobanité, s ústím 2zubým. Plevy bledozrzavé, na dolejšku bělavé, útle osinaté. Listy žlábkovité, čárkované, po kraji ostré. Tresť 1 střev. zdélí, i delší, visutá, 3hranná, jen u vrchu ostrá, později delší a položená. Kořen vlásenitý, téměř plazivý. Na lesních lukách, v Slézsku; v stinných lesích. O. stinná.
C. umbrosa. Host.

Poznamen. Ostřice Michelova. Klasy zavřeně stopečné, obtloustlé, krátké; samčí klas téměř vejčitý, žlutavý; samičí užší, špičaté. Nažky široké, opak vejčité, dvojšpičaté, nadmuté, baňkovité, téměř 3hranné. Plevy dlouze špičaté, zdélí plodu, bílé, mázdřité; dolejší na klase samčím jsou trochu tupé, s krátkou špicí; na samičím klase útle špičaté; po kraji ostnité, ostré. Listy žlábkovité, pošvaté. Kořen hnědý, plazivý. Na lesních lukách, pahorkách. Kv. *C. Michelii. W.*

Klasy vzdáleně stojící; dolejší klasy v úžlabičkách. 52.

52. Samičí klasy krátce- neb bezstopečné, kratší samčího: někdy i 2 samčí klasy; 2—3 samičí obdýlné, přímé. Plevy červenohnědé, útle špičaté, nahoře brvité. Nažky obdýlně vejčité, trochu nadmuté, krátce vlasaté. Listeny útle špičaté, ledva pošvaté. Listy velmi dlouhé, úzké, žlábkovité, holé, bez ostrého hřebene. Tresť 3-bočná, tupohranná. V rašelinných bažinách. Kv. Čn. (Car. lasiocarpa, Ehrh). O. nitkovitá. *C. filiformis. L.*

Samičí klasy patrně stopečné; stopky z větší částky

pošvou pokryté; 2 — 3 samčí klasy. Plevy s osinatou špicí. Nažky vejčité, krátce vlasaté. Listy široké, ploché, kylnaté, a rovněž jako pošvy vlasaté. Tresť hladká. Kořen plazivý, rozkladitý, hnědý. Na mokrých lukách, suchých písčinách, obyčejná. O. srstnatá. *C. hirta. L.*

53. Dle pravidla jediný samčí klas. Zřídka druhý menší, těsně přilehavý. 54.

Více samčích klasů. 78.

54. Nažky dlouhou zobanitou špicí, aneb ústím patrně 2zubým končité. 55.

Nažky nahoře tupé, tak že ústí jen krátkou špici aneb nepatrně zubatý zoban činí. 69.

55. Tresť nahoře po jedné straně dutá, po druhé žlábkovitá, ostatně přioblá, dřív velmi krátká, později dlouhá, slabá. Listy krátké, žlábkovité, úzké, vtočené. Pošvy na špici brvité; listeny pošvaté, trochu listovité. Plevy krátké, téměř měkkoostenné. Hořejší klas samčí; 1 — 4 samičí; dolejší dlouze stopečné. Klasy úzké, krátké, s květy roztracenými. Nažky kopovité, 2zubé, nevlasaté; blizna 3klaná. Na Alpách, v Štýrsku, Uhrách. Čn. (Carex tenuis L.) Ostř. krátkoklasá. *C. brachystachys. Schk.*

Poznamen. Ostřice stlačená: tresť stlačená; asi 2 samičí klásky; nažky obdýlné, k oběma koncům súžené, 3hranné, nevlasaté, 2zubé, delší plev; plevy měkkoostenné, obdýlné, vykroužené. Na chorvatských Alpách.

C. compressa. Kit.

Tresť 3hranná, aneb jiné známky neshodné. 56.

56. Plevy osinaté, zdélí plodu, obdýlně kopovité s ostrou osinou. Nažky hladké, modrozelené, dole 3hranné, na špici smáčknuté, vejčitě dlouhé, zašpičatěné, 2zubé. Hořejší klas samčí; ostatní 3 samičí, velmi vzdálené, dolejší stopečný. Listy dolejší široké, přímé, delší než tresť, hořejší však kratší, napříč svraštělé. Tresť ostře 3hranná, přímá, 1 — 2 stř. zdélí. Kořen plazivý, hnědý. Na mokrých lukách, u Lvova. Kv. O. Šráderova.

C. Schraderi. Schk.

Plevy bezosinné, aneb jiné známky se neshodují. 57.

57. Listy, zvláště dolejší široké, delší než tresť, brvitě vlasaté, silně žilovaté, 1 — 4 čárek zšíří. Tresť téměř

bezlistá. Hořejší klas samčí, vzdálený, paličkovitý, červenohnědý: dolejší 2 samičí, vzdálené, vztýčené, stopečné, řídké, s listovitým, poševnatým listenem. Nažky kulaté, opak vejčité, 3hranné, holé, proužkované; zoban mázdřitý, šikmo uťatý, vykroužený. Plevy zelené, s červenavým krajem. V lesích. Dub. Kv. O. chlupatá.
C. pilosa. Scopol.

Listy a stopky nebrvité, nevlasaté. 58.

58. Nažky nadmuté, láčkovité. Plevy bílé, mázdřité. Klas samčí žlutavý. Kořen hnědý, plazivý. Viz O. Michelova. 51.

Známky udané se nesrovnávají. 59.

59. Klasy v čas zralosti visuté. 60.

Klasy vztýčené, nejvíc krátce stopečné. 64.

60. Plevy štětovité, po kraji hustými, krátkými ostny poseté, čárkovitě šídlovité, drsné. Klasy dlouhé, dlouze stopečné; hořejší samčí, dolejší 4 — 6 samičí, se stopkami sem i tam skřivenými, válcovité, visuté. Nažky dlouze zobanité, 2zubé, hladké, lesknavé, vykřivené, žilnaté, vejčitě kopovité, holé. Listeny dlouhé, listovité, pošvaté. Tresť 3řízná, vztýčená, čárkovaná, 1 — 2 stř. zdélí. Listy ostré, útle vráskované, žlutozelené. V příkopech, lesních bahniskách. Čn. Čc. O. nedošáchor.
C. Pseudocyperus. L.

Plevy mázdřité, celokrajné. 61.

61. Stopky samičí aspoň do polovice pošvou přikryté. Velmi dlouhé klasy, 5 — 7, válcovité, hustokvěté. Nažky eliptičné, 3bočné, hladké, s krátkým 3hranným, vykrouženým zobanem, útle ostnité, tčené. Plevy červenohnědé se zeleným hřebenem. Listy slabě vodozelené, tuhé, dlouhé, široko kopovitě čárkovité. Listeny listovité, nejdolejší trochu pošvaté. Tresť 3bočná, 3 — 6 stř. zdélí. Jeden z největších druhů. Na vlhkých lesních prostorách. Čn. O. odvislá (Bičík, Rus). (Carex maxima, Scopol. Car. Agastachys, Ehrh.) *C. pendula. Good.*

Poznamen. Ostřice útloklasá dělí se od předešlé kratšími klasy. Samičí klasy patery, útlé, hořejší sedivý, ostatní stopečné. Nažky obdýlné, zobanité, s 2díl-

ným ústím, delší než plevy. Plevy obdýlně kopovité, měkkoostenné. Na chorvatských Alpách.

C. psilostachya. Kit.

Stopky samičích klasů buď ledva do polovic pošvou obalené, buď dokonce neobalené. Nažky řidčeji stojící, dlouze zobanité. 62.

62. Klasy 6—12 květé, řídké, úzké, dlouze stopečné, zpět vyvrácené. Samčí klas obdýlný, 3hranný, žlutavý čili stříbrohnědý, vztýčený, téměř 10květý. Nažky se zobanem nerozděleným, trochu nadmuté, 3hranné, hladké, lesklé, hnědé, čárkované, delší než plevy. Plevy hnědé, bělokrajné. Listeny poševnaté, krátké, listovité. Listy úzké, čárkovité. Tresť 3řízná, tenká, 3—6 prstů zdélí, přímá, téměř oblá, hladká. Kořen vlásenitý. Na Krkonoších, Tatrách, podhořích. Čn. Čc. O. vláskovitá.

C. capillaris. L.

Klasy mnohokvěté. Samičí klasy 4, vzdálené, čárkovité, řídké, dlouze stopečné, převislé; samčí klas obdýlný, vztýčený, žlutavý. Nažky se zobanem 2klaným, obdýlné, 3hranné, zcela hladké. Plevy zelené, bělokrajné, dlouze špičaté, zdélí plodu, mázdrovité. Listeny dlouhé, pošvaté, listovité, vzdálené. Listy žlábkovité, nevlasaté, ostré. Tresť 1—2 střev. zvýší, přímá, hladká, téměř 3hranná, na špici schýlená, často celá v oblouk skřivená. Kořen tlustý, hnědý. V vlhkých stinných lesích. Kv. Čn. (Car. Drymeia, Ehrh.) O. lesní (Smička). *C. silvatica. Huds.*

Poznamen. Ostřice hřbílkovatá jest nižší, s listy širšími, tenčími, rozvlačitějšími, více zpřimenými klasy; s jednoduchou, tupou špicí na plodu. (Car. leptostachys, Ehrh.) *C. strigosa. Good.*

63. Samičí klasy chudokvěté, 1—2, sedivé, bezstopečné; samčí klas špičatý, 3bočný, obdýlný. Nažky téměř okrouhlé, hladké, holé. Listy úzké, žlábkovité, po kraji a hřebenu měkkoostenné. Plevy vejčité, jasnohnědé, bělokrajné. Tresť 3hranná, nejvíc celá nahá. Kořen plazivý. Na pastvištích, drnoviskách, v Rakousích, Moravě. Dub. Kv. O. stepní. *C. campestris. Host.*

Udané známky neshodují se vesměs. 64.

64. Listeny dolejších samičích klasů listovité. 65.
Listeny šupinovité, hustě stojící, téměř objímavé. Samčí klas obdýlný, tenký; 1—2 samičí téměř kulaté, sedivé, těsně při samčím. Nažky s krátkým 2zubým zobanem, trochu kulaté, hladké, téměř zdélí plev. Tresť slabá. Na výslunních, kamenitých lukách; na suchých místech; v Čechách. (C. glomerata, Schk.) O. leživá.
C. supina. Willd.
65. Nažky velmi rozevřené, téměř kulovaté, s dlouhým zobanem; nejdolejší téměř dolu zvrácené. 66.
Nažky sotva rozevřené; klasy od sebe vzdáleně stojící. 68.
66. Kořen plazivý, tresť dřív z pídi dlouhá, později na střevíc. Listy trochu široké, ploché. Samčí klas kopovitý; samičí okrouhlovejčité. Plevy vejčité. Listeny listovité, trochu pošvaté, posléze vyvrácené. Nažky kulatovejčité, žilnaté, nadmuté; zoban po kraji pilovitě drsný. V mechatých prostorách, na bahnitých neb mokrých lukách. Kv. Čn. O. rusá. *C. flava. W.*
Kořen nikoli plazivý. Tresť dřív 3—4 palců zdélí, později na střevíc. Listy hřebenité neb žlábkovité. Samčí klas obdýlný; samičí trochu eliptičné. Plevy eliptičně obdýlné neb měkkoostenné. 67.
67. Plevy méně více žlutavé, měkkoostenné. Klasy vzdáleněji stojící než při předešlé. Listy žlábkovité. Až do podzimu květoucí. Na vlhkých lukách. O. Oederová.
C. Oederi. Host.
Klasy hustě stojící; samčí obdýlný, 3hranný. Plevy eliptičně obdýlné. Zobany přímé neb zpět vyvrácené. Čnělky odstávavé. Listy měkké, kylnaté. V dubn. a kv. květoucí. O. rozevřená. *C. patula. Host.*
68. Nažky k vrchu pomalu soužené, 2zubé, vejčité, 3hranné, vnitř ploché, zvenku duté, holé, žilnaté, bledozelené. Plevy špičaté, ostnem končité, zrzavé, po kraji bělavé. Samičí klasy od samčího a mezi sebou odlehle vzdálené, vejčitě obdýlné, nejdolejší patrně stopečný. Listy odstávavé, tuhé, vodozelené. Tresť hladká, 1—$1^1/_2$ stř. zdélí, vodozelená, křivě vstoupavá. Kořen vlásenitý.

Na vlhkých lukách, neourodných hlinovitých písčinách. Kv. Čn. O. odlehlá. *C. distans. L.*

Nažky s patrně odstouplým, dlouhým, 2zubým zobanem, vejčité, po obou stranách vypuklé, žilnaté. Plevy tmavší než při předešlé, tmavo- neb žlutohnědé. Klas méně oddálený než při předešlé. Trsti hustě drnovité, nahoře drsné. Na bažinných lukách, příkopech. Kv. Čn. O. vlčatá. *C. fulva. Good.*

Poznamen. Ostřice Hornšuchova: s plazivým kořenem, jednotlivými, hladkými tresťmi, kratšími listeny bledozelenými, kalnými, kratčeji zobanitými nažkami. *C. Hornschuchiana. Hopp.*

69. Kořen dřevnatý, vlásenitý. Tresť přímá, 3bočná, listnatá, nahoře ostrá, dole větve a kořeny ženoucí. Listy ostré, po kraji ploché, u prostřed brázdité, krátkou špicí končité, po kraji a na hřebenu útle ostnité. Pošvy na špici s mázdřitou násadkou. Plevy měkkoostenné a brvité, žlutobílé, na samčím klase obdýlné, na samičím vejčité, vykroužené, kylnaté. Nažky nevlasaté, jen po kraji ostnité, plocho vypuklé; zoban krátký. Blizna 2klaná, kosmatá. V Uhrách; při lázních. Kv. O. žlutavá. *C. flavescens. Host.*

Kořen nedřevnatý, aneb jiné známky neshodné. 70.

70. Samičí klásky bezstopečné; nažka krátce zobanitá. 63.

Samičí klasy patrně stopečné. 71.

71. Kořen velmi plazivý. Tresť 3hranná, a rovněž jako listy na hranách útle ostnitá; 2 — 5 samičích, obdýlných, vejčitých, vzdálených klasů. Listeny krátce pošvaté, listovité, vzdálené. Plevy široce vejčité, tupé, bílé a hnědé. Nažky trochu ostré, vejčité, s násadkou na špici a tupým jednoušetným ústím. Na vápnitých skalách; v Uhrách. O. jarní. *C. verna. L.*

Známky jmenované se neshodují. 72.

72. Rub listu a hořejši díl trsti vlasatý. Dlouhé, téměř bezpošvé listeny. Listy ostré, jasně zelené, s pošvami vlasatými. Samičí klasy převislé, 2—3, obdýlnévejčité, stopečné. Plevy zrzavé, se širokým zeleným hřebenem, protož celý klas bledozelený. Nažky vejčité, zelené, odbdýlné, tupé, po obou stranách vypuklé, bez patrných žilek

zobanu, lesklé. Kořen hnědý, vlásenitý. Na vrchách, stinných lukách, v lesích, křovinách. Kv. Čn. O. zabledlá.
C. pallescens. L.

Rostlina nevlasatá. 73.

73. Listy blyskavé, žlábkovité, po kraji a hřebenu ostré, dlouhou, útlou špicí končité. Tresť ostrá, 3hranná, 3—10 palců zdélí. Plevy lesklé, zrzavé, bělokrajné. Nažky kulaté, baňkovité, s 2klaným ústím, lesklé, nevlasaté. Samčí klas obdýlný, břišnatý, téměř paličkovitý; 2 až 6 samčích klasů. Kořen hnědý, plazivý. Na pahrbkách, při vinicích, podobná ranní a uherské ostřici. O. lesklá. *C. nitida. Host.*

Rostlina nelesklá, aneb jiné známky se vesměs neshodují. 74.

74. Samičí listeny pošaté; pošva obaluje aspoň třetinu stopky. 75.

Listeny bezpošvé; aneb pošvy daleko kratší. 77.

75. Klasy s malými, stísněnými, krátce zobanitými nažkami, zdélí palce. 61.

Daleko kratší klasy; 2—3 samičí. 76.

76. Pošvy prostranné, téměř nálevkovité, krátkou špicí končité. Listy jasnozelené, krátké, téměř čárkovité. Tresť čárkovaná, listnatá. Samčí klas před květením šikmým uhlem zlomený; 1—3 samičí, přímé, řídké. Nažky kulato-vejčité, 3hranné, holé, s oblým, šikmo uťatým, vykrouženým zobanem. Kořen vyhánějící Na. Krkonoších, na hornatých, pramenitých srázech. Čn. Čc. (C. subspathacea, Wormskiold). O. pošvatá.
C. vaginata, Tausch.

Pošva neznačně prostranná. Listeny listovité. Listy vodozelené, čárkovité; tresť trochu přioblá, křivá, jen u vrchu trochu ostrá. Samičí klasy 2, vzdálené, přímé, řídkokvěté; dolejší patrně stopečný. Nažky hladké, kulatě vejčité, s krátkým uťatým zobanem, trochu nadmuté, tupé, žlutozelené, později hnědé, černě škvrnité, delší než plevy. Plevy červenohnědé, zelenokylnaté. Kořen plazivý, bělavý, hnědošupinatý. Na mokrých lukách, obyčejná. Kv. Čn. O. prosová. *C. panicea. L.*

Poznamen. Ostřice uherská, obyčejně se 4 samičími

klasy, z nichž hořejší mají stopky v pošvách zavřené; dolejší patrně stopečný. Nažky kulaté, lesklé, krátce zobanité, s 2zubým ústím, delší než plevy. Plevy vejčité, trochu měkkoostenné. Na písečnaté půdě; v Uhrách. O. uherská. *C. conglobata. Kit.*

77. Nažky stlačené, vejčité, tupé, holé, bezžilné, s maličkým zobanem. Samčí klas jediný; 1—2 samičí, vejčité, odvislé. Rostlina štíhlá, 1 stř. zvýší. Listy slabě vodozelené; plevy cihločervené aneb zrzavé. Kořen vyhánějící. V bažinách, rašeliniskách. Kv. Čn. O. bažinná *C. limosa, L.*

Nažky nestlačené, ovální, tupé, nežilnaté, šedozelené, s krátkým vykrouženým zobanem. Více válcovitých, visutých, samičích klasů. Obyčejně více než jeden samčí klas. Listeny listovité, nejdolejší trochu poševnaté. Tresť 1 stř. zvýší, hladká. Plevy zrzavé neb tmavočervené. Kořen vyhánějící. Na mokrých bažinatých lukách, zvláště v lesnatých krajinách, v příkopech. Kv. Čn. (C. recurva, Huds.) O. sivá. *C. glauca, Scop.*

78. Nažky zcela tupé, s ústím bezzubým. Viz předcházející. 77.

Nažky se špicí patrně 2zubou. 79.

79. Tresť tupě 3hranná. 80.

Tresť ostře 3hranná, s boky plochými. Tobolky pomalu v špici se sbíhající. 81.

80. Klasy v pošvách stopečné, široce kopovité. Listeny krátce pošvité, dlouze listovité. Plevy mázdřité, žlutobílé. Nažky obdýlné, dlouze zašpičatěné, zobanité, s ústím 2klaným, po kraji brvité, vyduté, s krajem bílým, mázdřitým. Listy méně více tuhé, žlábkovité, na špici 3hranné, na kraji a hřebeni ostré. Tresť téměř 3hranná, prouhovaná. Kořen vlásenitý, hnědý. V bažinách, močálech. Dub. Kv. (C. hordeiformis). O. žitná. *C. secalina. Wahlenb.*

1—3 samčí; 2—3 samičí, krátce stopečné, válcovité, tlusté klasy. Listeny bezpošvé. Plevy hnědé, zelenokýlné. Nažky nadmuté, téměř kulaté, holé, se zobanem patrně odstaveným, dlouhým, 2dělným. Listy ostré, vodozelené, žlábkovité. Tresť tupohranatá, vztý-

čená, hladká, 1—2 stř. vysoká, přioblá. Kořen tlustý, plazivý, hnědě šupinatý. Čn. O. bublinatá.

C. ampullacea. Good.

81. Klasy krátce stopečné; listeny objímavé. Plevy často měkkoostenné, často osinaté. 82.

Klasy sedivé, obdýlné, vzdálené po páru stojící samčí i samičí; na konci stojí klas velmi dlouhý, paličkovatý, špicatý; dolejší jsou kratší, užší, válcovité, s vejčitým listenem; 2 samičí klasy, tenké, obdýlné, 3hranné, krátkým, mazdřitým, na špici hnědým listenem podepřené. Plevy vejčité, kopovité, purpurové, nahoře brvité. Nažky vejčité, žilnaté, nadmuté, čárkované, na špici 2klané, delší než plevy. Listy po kraji a hřebeně ostré, na hřebeně šedozelené. Tresť 3hranná, ostrá, 1—2 střev. dlouhá. Kořen velmi plazivý, hnědý. Na stinných místech; při Mostě nad Litavou, při silnici. Dub. Kv. O. chýlivá.

C. nutans. Host.

82. Samčí klasy tlusté, často 3hranné, tmavě hnědé aneb černavé. Plevy samičí často ostnité. 83.

1—3 klasy tenké samčí; 2—3 samičí, vzdálené, obdýlně válcovité, husté, sedivé neb krátce stopečné, vztýčené, bledě zrzavé. Plevy samičí zašpičatěné, však neostnité, zelenohnědé, bledé. Nažky nadmuté, vejčitě homolovité, holé, blýskavé, znenáhla v hluboce klaný zoban končité, hnědozelené neb žlutavé, silně žilnaté. Listeny nepošvaté. Listy u vrchu útle kadeřavé, na kraji a kýle drsné, s červenavými pošvami. Tresť ostře 3hranná, vztýčená, 1—2 stř. zvýší. Kořen bílý, plazivý, hnědošupinatý. Na bažinných lukách, příkopech, říčních březích; obyčejná. Čn. O. puchýřitá. *C. vesicaria. L.*

83. Nažky nadmuté, homolovité s oblými kraji, po obou stranách duté, útle žilnaté, holé, pomalu ve 2klaný zoban súžené. Plevy samičí osinatou špicí končité; samčí ostré, zašpičatěné. Klasy samčí 3—5; samičí 3—4, válcovité, husté, sedivé neb stopečné, vztýčené. Listeny nepošvaté. Listy 3 — 6 čárek široké, tuhé, vodozelené. Kořen velmi plazivý, často tlustý. Druh tento je ze všech nejsilnější a nejtužší. V příkopech, březích řek,

jezer, rybníků, v bažinách. Čn. O. pobřežní. *C. riparia. Curtis.*

Nažky nenadmuté, krátce 2zubé, bez zobanu, holé, žilnaté, stlačené, neznačně 3hranné, vejčité, hnědozelené, zdélí plev. Plevy užší, kopovitě špičaté, červenohnědé. Samčí klasy 2—3 nachohnědé, dole častěji s několika samičími kvítky; samičí klasy 2—4 sedivé aneb krátce stopečné, dřív přímé, později někdy odvislé, válcovité, husté. Listeny téměř objímavé, listovité, vzdáleně stojící. Listy zdélí trsti, 2—3 čárek zšíří, po kraji a hřebeně velmi ostré. Tresť v květu 1—2 stř., později ke 4 stř. vysoká. Kořen velmi plazivý. V bažinách, močálech, s předešlou. Čn. O. kalužní. *C. paludosa. Good.*

20. Claudium. Sumpfgras. Mařice.

Kalich 4—5plevý; plevy 1žilné; 2—3 blizny. Kvítky listenité, lesklohnědé. Chocholíky z částky koneční, z částky po stranách. Listy přímé, tuhé, na konci 3hranné, na kraji a hřebeně háčkovité; pošvy nevlasaté. Tresť přioblá, nahoře 3hranná, větvitá, uzlitá, 2—6 stř. zvýší; květoplodné větve smáčknuté, ke špici ostré. V bažinách, na mokrých lukách. Čc. Srp. II. 2. (Schoenus Mariscus, L.) M. německá. *C. germanicum. Schrad.*

21. Cyperus. Cypergras. Šáchor.

Plevy kýlovité, všecky květonosné, aneb 2—3 nejdolejší prázdné a menší. Okvětí chybí. III. 1.

1. Obal 5—6lupenný; obalíček nejvíc 3lupenný; 5—8 hlaviček v jednom často 3paprskovém okolíku; hlavičky vejčité, častěji 3hranné, z mnohých malých, čárkovitých, 9—13květých klásků sklubené, sedivé neb stopečné. Plevy červenavé neb zrzavé se zelenou žilou. Obalovací lupeny listům podobné, však více ostré po kraji, nejdelší z nich často i na 2 stř. zdélí. Pošvy bledé, z šedozelena do hněda. Listy čárkovité, dlouze špičaté, kýlnaté, hořejší delší než tresť. Tresť $1/2$—3 stř. zvýší, vstoupavá, 3hranná. Kořen přitloustlý, hnědý. V bažinách, močálech; v Temešském Banátě. Srp. Září. (Cyperus glomeratus.) Š. klubečný. *C. australis. Willd.*

Známky udané se neshodují: buď tresť bezlistá, buď větevnatá, buď mnohem kratší; bud klásky nesklubené, nýbrž speřeně sedící. 2.

2. 2 blizny. 3.
 3 blizny. 5.

3. Tresť bezlistá, vstoupavá neb položená, hladká, dole pošvatá, pošva hořejší nejdelší. 1—5 obdýlných, tupých, krátce stopečných klásků, z nichž 2—3 dolejší s lístkem, ostatní bezlisté. Plevy vejčité, na hřebeně zelené, po kraji bílé neb zrzavé. Prášníky s mázdrovitou špicí. Kořen roční. Na dunajských výspách, při slatinných bažinách v Uhrách, při jezeře Neziderském. Srp. Září. Š. uherský. *C. pannonicus. L.*
 Tresť listnatá. 4.

4. Tresť tupá, 3hranná, 1—6 palců zdélí, šikmo vztýčená; drsnatá. Cbal 3lupenný, řidčeji s 4 nestejnými lupeny, s nichž největší 1—$1^1/_2$ palce zdélí. Okolík skládá se ze 2—4 svazečků čili okolíčků. Klásky kopovité, téměř sedivé, žlutozelené neb špinavožluté. Plevy tupé, lesklé, jasno- neb žlutohnědé, zelenožilné. Listy měkké, velmi úzké, čárkovité, kýlnaté, na kraji a hřebeně trochu ostré, zdélí trsti. Pošvy nahé. Nažka černá, nepatrně kropenatá neb tčená. V bažinách, při vodách, naplaveninách, velkých písčinách, na břehách řek. Čc. Žář. Š. žlutavý. *C. flavescens. L.*
 Tresť 3hranná, 2—3 stř. zvýší. Složený, 4—5lupenný okolík. Klásky kopovité, množité, tupé, trochu přitloustlé, lesklé, 11—19květé, na paprscích jako speřeně sedící. Plevy vejčité, tupé, zrzavé, střední žíla zelená. Listy čárkovité, kýlovité, jen na špici ostré, brzo delší, brzo kratší než tresť. Nažka hnědá, opak vejčitá, stlačená. Kořen tlustý, hnědý. V Uhrách, na rýžových polích. Čc. Srp. Š. Montův. *C. Monti. L.*

5. Obal 3lupenný, dlouhý. 6.
 Obal 4—6lupenný, velmi dlouhý. Okolík mnohonásobně složený. Stopky 4—5klasé. Klásky čárkovité, sedivé i stopečné, 11—19květé. Plevy obdýlné, vejčité, špičaté, střechovité, přitlačené, zrzavé, zeleně žilkované. Nažka černá. Listy zdélí trsti, aneb kratší, čárkovité,

dlouze špičaté, blýskavé, hnědopošvé. Tresť 1—3 stř. zdélí, ostrohranná, holá, dole pošvatá. Kořen tlustý, hnědočerný, plazivý. V příkopech; při Bádnu; v Uhrách. Čc. Srp. Š. dlouhý. *C. longus. L.*

6. Tresť nahoře 3bočná, hladká, dole 3hranná. Okolík ponejvíc 5paprskový. Klásky čárkovitě kopovité, na dolejšku 2šupinné, žlutavé, zrzavé a zelené, v čas květu přímé, později odstávavé. Plevy na špici měkkoostnité. Pošvy hladké. Větve dole tlusté, dolejší rozevřené. Blizna kosmatá, 3klaná; nažka 3hranná, velmi malá. Na písčinách, v dunajských výspách, při vodách, v Banátu. Čc. Srp. Š. rozevřený. *C. patulus. L.*

Tresť ostrohranná, nejvýš $^1/_2$ stř. zdélí, šikmo vstoupavá, trochu volná, ocháblá. Okolík nejvíce z 5 sedivých a stopečných okolíčků neb hlaviček složený. Klásky čárkovité. Plevy špičaté, tmavohnědé neb rachové, se širokou zelenou žilou. Stopky 3hranné. Kořen vlásenitý. Nažka 3hranná, bílá. Na vlhkých lukách, bažinách, břehách jezer, řek, rybníků. Čc. Žář. Š. hnědý. *C. fuscus. L.*

22. *Eriophorum. Wollgras. Zápeřník.*

Klásky vůkol střechovité; okvětí pápeřité. Nažky bez patrného zbytku čnělky. Klasy jednotlivé neb množité. III. 1. Vlásenka; Štrbáček; Pomět; Kočičky; Suchopeřník. Suchopeř, Presl.

1. Tresť s klasem jediným. 2.

Tresť s mnohými, odvislými klasy. 4.

2. Tresť přioblá, nahá, 2—3uzelná. Listy žlábkovité, ledva trsti zdélí; střední však pošva žene list delší než tresť. Plevy úzké; nejdolejší slouží klasu za obal. Klásky okrouhlé. Kořen velmi plazivý. Na alpských rašeliniskách; v Štýrsku. Čn. Čc. (Erioph. Scheuchzeri.) P. hlavatý. *E. capitatum. Host.*

Tresť 3hranná. Klas obdýlný. 3.

3. Tresť až přes polovici několika nadmutými pošvami opatřená, 3bočná, dole tlustá. Klas obdýlně vejčitý. Vlna neb pápeří 2—3krát delší než klásek. Plevy bezkýlné, dlouze špičaté, olověno- neb černošedé, tenkomázdřité.

Na lesních lukách, horských bažinách; na Krkonoších, Tatrách. Dub. Kv. (E. cespitosum.) P. pošvatý.
E. vaginatum, L.

Tresť jen při kořenu několika pošvami obalená. Pápeří kadeřavé, 2—3krát delší než klas. Klas obdýlný, červenožlutý, velmi malý, asi 2 čárky dlouhý, stlačený. Plevy vejčité, tupě špičaté, žlutavé, zrzavé, zelenožilné. Někdy jen 1—2 tyčinky. Kořen plazivý, šupinatý. Na rašeliniskách, horských bažinách; na Alpách, Krkonoších. V čas květu velmi podobný skřípině trsnaté. (Scirpus cespitosus) Kv. Čn. P. horní. *E. alpium. L.*

4. Klasní stopky docela hladké. Listy žlábkovité, k vrchu 3hranné. Tresť 3bočná, skoro oblá. Klasy 3—5, s pápeřím nejdelším. Plevy neznačně rapavé, 1žilné, zelené a nachohnědé. Na vršních bažinách, i na rovinách, močálovitých lukách. Dub. Kv. (Erioph. polystachyum L. L.) P. úzkolistý. *E. ungustifolium. Roth.*

Klasní stopky drsné, neb plsťnaté. 5.

5. Listy ploché, jen na špici 3hranné. Stopky drsné. Plevy 1žilné, černě zelené neb špínavě žlutozelené, bělokrajné, s pápeřím krátkým. 5 — 7 vejčitých klásků. Kořen hnědý. Na mokrých lukách. V Moravě, na Slovensku, v Čechách. Dub. Kv. (Erioph. polystachyum β. L) P. širolistý. *E. latifolium. Hoppe.*

Listy 3hranné; stopky klasů šedoplstnaté, přídrsné; 2—4 klasy, malé, obdýlné, nestejně stopečné. Tresť nepatrně 3hranná, tuhá, štíhlá, nahoře tenká, 6—8 palců zvýší. Na močálovitých lukách, bažinách. Kv. Čn. (Erioph. triquetrum, Hopp?) P. štíhlý. *E. gracile. Koch.*

23. Schoenus. Knopfgras. Šášina.

Košanec bezškořepý, s dlouhým, dole stlačeným zbytkem čnělky. Okvětí ze 3—10 štětin. Klásky nepatrně 2řadé, střechovité, chudokvěté, s 2—3 kvítky a několika prázdnými plevami. III. 1.

1. Klásky ve svazky spojené. 2.
Klásky v prostý 2řadý klas sřaděné. Viz: Scirpus compressus.
2. Tresť listnatá, obyčejně několik chomáčů květních ne-

soucí. Klásky bělavé neb bledohnědé. Nažka zobanitá. 3.
Tresť vždy jednoduchá, s jediným květním chomáčem. Plevy černohnědé. Košanec tupý, s krátkým ostnem. 4.

3. Chomáče bílé, později drumínové, stejné délky s největším listenem. Klásky 2květé; 8 — 10 štětin při semeníku; 3—5 květní stopky po straně, nejvíce po páru, 4—5 na konci. Blizny kratší než čnělky; nejvíc 2 tyčinky. Listy čárkovité, žlábkovitě kýlnaté. Tresť přímá, neb od dolu vstoupavá, 3hranná, listnatá, slabá, 1 stř. zvýší. Kořen vlásenitý. V rašelinných bažinách, lukách. Čc. Srp. (Rhynchospora alba, Vahl.). Š. bílá. *S. albus. L.*

Chomáče hnědé s listenem daleko delším. Klásky obdýlně vejčité, rezavé, blýskavé, téměř 3květé, s malým jasnějším listenem; 3 štětiny v lůžku, dvakrát tak dlouhé jak košanec. Plevy 1žilné. Chomáče koneční, nejvíc po páru. Blizny delší než čnělky. Listy 2—3 na trsti, na kořenu více, štětinovité, žlábkovitě kýlnaté. V rašeliniskách; v Haliči. (Rhynchospora fusca, Röm.) Š. hnědá. *S. fuscus. L.*

4. Chomáč kopovitý neb čárkovitý, 2—3 klasý, s listenem stejné délky. Zevnitřní klásek větší, patrněji stopečný, nejvíc 5—6 plevý; jen dvě dolejší plevy plodné; 4—5 háčkovitých štětin vůkol plodu. Tresť přioblá. Na bažinatých lukách, rašeliniskách. Kv. Čn. Š. rezavá. *S. ferrugineus. L.*

Chomáč vejčitý neb přiokrouhlý, z 5—10 kopovitých zašpičatěných, stlačených, blýskavých, nachohnědých klásků složený. Obal 5lupenný, neb s listenem delším klásu. Klásky 6—7 květé. Košanec hladký, 3hranný; žádných štětin. Tresť přioblá, bezlistenná, bezuzlá, jen na dolejšku pošvivá, $^1/_2$—$1\,^1/_2$ stř. zvýší. Listy nestejné délky, někdy delší než tresť, štětinovité, dlouze špičaté, po krajích ostré, jedny 3hranné, jiné žlábkovité. Vnitřní pošva celá, ostatní klané. Kořen mnohotresťný a mnoholistý. Na mokrých, bažinatých lukách. Kv. Čn. Š. černavá. *S. nigricans. L.*

24. *Scirpus. Binse. Škřípina.*

Okvětí plevnaté; Klásky kolem střechovité; dolejší prázdné, plevy větší. III. 1. (Palach. Ostrava.)

1. Jediný klas na konci trsti, který nad sebou žádného více listenu nemá. 2.
   Jeden listenční nad klasem, podobný prodloužené trsti, pročež zdá se býti klas na boku trsti; aneb jest více klasů. 10.
2. Dolejšek čnělky vejčitě rozšířený, neodpadavý, tak že semeno vypadá 2článečné. Plod 3—6 štětinami otočený. Pošvy bezlisté. (Heleocharis, Brown.) 3.
   Dolejšek čnělky nerozšířený. Nažka krátce ostnitá. 7.
3. 2 Blizny. 5.
   3 Blizny. 4.
4. Tresť oblá, čárkovaná, tlustší než u následující. Plevy zaokrouhlené, tupé. Kořen neplazivý. Š. mnohopňová. *S. multicaulis.*
   Tresť šídlovitě tenká, brázditá, 4bočná, nevlasatá, článkovitě uzlitá, 2—6 palců zdélí. Klas nahý, vejčitý, zašpičatěný, 7 — 11květý. Plevy vejčité, tupé, blýskavé, purpurohnědé, zelenožilné, 2 dolejší největší. Košanec obdýlný, bílý, útle čárkovaný. Obyčejně bez štětin. Kořen nahý, plazivý, nitkovitý. Na naplaveninách, při jezerech, příkopech, močálech. Srp. Žár. Š. jehlovitá. S. *acicularis. L.*
5. Klas široce vejčitý, asi polovic tak široký jak dlouhý, nahý, tupý, lesklý, zrzavý, zelenožilný. Plevy přiokrouhlé, tupé, zelené, později hnědé, bělokrajné. Tyčinky 2, blizny 2. Košanec menší než při následující, opak vejčitý, hladký, stlačený, s kraji ostrými; 6 štětin delších než plod. Tresť oblá, nepatrně čárkovaná, pod klasem trochu soužená. Kořen vlásenitý. Na naplaveninách, břehách jezer, řek, rybníků, v studenějších polohách; Čn. Čc. Š. obdlouhlá. *S. ovatus. L.*
   Klas obdýlný. Plevy špičaté. 6.
6. Nejdolejší pleva poněkud tupá, vejčitá, neplodná, klas napolo objímající; plevy blýskavě hnědé, na špici jasnější, u prostřed zelené. Klas obdýlně homolovitý, 3—6 čárek

dlouhý, nahý. Košanec opak vejčitý, hladký, stlačený po kraji tupě vykrajovaný. Tresť přioblá, $^1/_2$—1$^1/_2$ stř. zvýši, přímá neb nahnutá, s bezlistými pošvami; některé nerodné; 4 štětiny. Kořen plazivý, trsnatý. V příkopech, bažinách, močálovitých lukách, naplaveninách; obyčejná. Čn. Srp. Š. bahní. *S. palustris. L.*

Nejdolejší pleva polookrouhlá, klas dokola objímající. Nažky opak vejčité, hladké, stlačené, po kraji tupě okrouhlené. Tresť oblá, něco štíhlejší, nejvíc $^1/_2$—1 stř. zdélí. Kořen plazivý. V bažinách, rašelinných lukách. Čn. Čc. Š. jednoplevá. *S. uniglumis, L.*

7. Tresť větevnatá, měkká neb splývavá, listnatá. Žádných štětin. V stojatých vodách; v doleních Sasích. Š. splývavá. *S. fluitans. L.*

Tresť docela prostá, jednoduchá, přímá. Plod štětinami otočený. 8.

8. Tresť bezpošvá a bezlistá. Rostlina velmi malá. Š. malička. *S. parvulus. R. et Sch.*

Tresť u dolejška pošvivá. Dvě dolejší plevy větší, klas obalující. 9.

9. Pošva v krátký list vybíhavá. Nejdolejší pleva ostnitá. osten zelený. Blizny 3. Nažka černá, 3hranná; 6 na zad háčkovaných štětin, delších než plod. Klasy malé, oválni, zrzavé, klabnokvěté. Tresť přioblá, hluboce čárkovaná, do $^1/_2$ stř. zvýší, později i vyšší, dole žlutými šupinami obalená. V hustých trsech celé bažiny pokrývající, na Krkonoších, severních vřesoviskách, na Alpách a pohořích. Kv. Čn. (Limnochloe cespitosa, Rchb.) Š. trsnatá. *S. cespitosus. Lin.*

Pošva bezlistá. Plevy tupé; nejdolejší objímavá delší než klas. Tresť přioblá. Blizny 3. Klásky hladké, hnědé, 4—7 květé. Nažka 3hranná, žlutolesklá; 6 štětin vůkol plodu. Kořen méně více plazivý, 2—5 jednotlivých, tenkých, hladkých, 3—6 palců vysokých trstí ženoucí. Na bažinách, rašelinných lukách, břehách. Čn. Čc. (Limnochloe pauciflora, Lightf. Eleocharis Baeothryon, Roem.) Š. klabnokvětá. *S. Baeothryon. Ehrh.*

Poznamen. Škřípina malá: různí se od předešlé trsti

1—2 palců dlouhou; klasy 2—3 květé.
S. minor. Drev. et Hayne.

10. Klásky v jednoduchý 2řadý, smáčknutý klas sřaděné, 6—8květé, lesklé, zrzavé, sedivé. Tresť nepatrně 3-hranná; listy kýlnaté; 6 štětin na zad háčkovitých. Listeny kratší než klásky, jen nejdolejší jest prodloužen v list, samý klas přesahující. Na bahnitých lukách, močálech. Čn. Čc. (Blysmus compressus, Link. Schoenus compressus, Linn. Carex uliginosa, Linn. Scirpus caricinus, Schrad.) Š. ostřižná. *S. compressus. Pers.*
Poznamen. Škřipina ryšavá: Klásky 2—5květé; listeny stejně dlouhé; nejdolejší krátkým listem končitý aneb bezlistý. *S. rufus.*
Klásky v chomáčích, latech, aneb jednotlivé. 11.

11. Tresť oblá aneb stlačená. Dolejší listen nahoru vztýčený, podobný prodloužené trsti. 12.
Tresť 3hranná neb 3bočná. 17.

12. Klásky v kulovatá klubíčka skupené. Větší listen vztýčený. Plevy opak vejčité, nahoře měkkovlasé, nachohnědé, uťaté, ostnité. Čnělka 3klaná; nažka malá, černá, 3hranná; žádné štětiny. Nejvíce 3 hlavy, 1 sedivá, 2 stopečné. Kořen plazivý. Na vlhkých lukách, při jezerech, řekách, bažinách, naplavených písčinách. Čn. Čc. (Holoschoenus vulgaris, Link. Sc. romanus) Š. šášinovitá *S. Holoschoenus. L.*
Klásky nejsou kulatě sklubené. 13.

13. Klásky v složeném strbouli; štětiny u plodu. 14.
Klásky bezstopečné, sklubené, neb jednotlivé; žádných štětin u plodu. 16.

14. 3 blizny; prášníky na špici vousaté; 6 štětin zpět háčkovitých. Nažka 3hranná, hladká, bledožlutá. Plevy hladké, třepenaté, vykroužené, ostnité. Tresť oblá, travozelená, přímá, vztýčená, 3—4, až i 6 stř. vysoká. v jezerech, rybnících, na břehách tichých řek, v stojatých vodách. Čn. Čc. Š. jezerní. *S. lacustris. L.*
2 blizny; prášníky holé. 15.

15. Tresť oblá, vodozelená, 1—3 stř. zvýši. Plevy ostře tčené, třepenaté, vykroužené, ostnité. Nažky vypuklé, téměř 3hranné; 2 blizny; štětiny zpět háčkovité. Klásky

v chomáčích skupené. Ve vodách, na březích rybníků, jezer; u Vratislavi. Čn. Čc. Š. Tabernemontanova.
S. Tabernaemontani. Gmel.

Tresť nepatrně 3bočná, na jedné straně plochá; 2 blizny; prášníky holé. Okolo Hamburku, Řezna. Š. Duvalova.
S. Duvalii.

16. Klásky sklubené asi u prostřed přioblé trsti, po 3 až 5 neb více. Plevy značně měkkoostnité. Pošvy listovité. Při bažinách, močálech, v Braniborsku, Rakousích, Uhřích. Čc. Srp. (Isolepis supina). Š. nízká.
S. supinus. L.

Klásky po 1—4, blíže špice trsťní; tresť 2—6 palců zdélí, nitkovitá, tuhá, přímá neb zkřivená. Listy velmi krátké, jehlité. Nažka malá, stlačená, podél čárkovaná. Husté drniště. Na vlhkých píščinách, březích jezerních, mokrých lukách. Čc. Srp. (Isolepis setacea. R. Brown). Š. nitková. *S. setaceus. L.*

17. Jen jeden list prodloužený, prodloužené trsti podobný; druhý šupinovitý neb chybící. Štětiny u plodu. 18.

Strboul 3 neb více listovitými listeny otočený. Tresť listnatá. 20.

18. Plevy silně vykroužené, ostnité; 1—6 sedivých, sklubených klásků; 2 blizny. 19.

Plevy nevykroužené s ostnem vyvráceným; 10—20 klásků; 5—6 štětin; 3 blizny; nažka hnědá, blýskavá. Špice trsti, aneb listen v starobě vodorovně zpět vyvrácený. V rybnících a příkopech. Čc. Srp. Š. hrotitá.
S. mucronatus.

19. Prášníky na špici brvitě ozoubčené. Na říčných březích. Š. Rothova. *S. Rothii. Hopp.*

Prášníky holé; 3 štětiny při plodu; pošvy listovité; kořen plazivý. V příkopech, při jezerech. Čc. Srp. (Scirpus glomeratus. Host). Š. trojhranná. *S. triqueter.*

20. Plod 3—6 štěty otočený. Tresť 1—3 stř. vysoká. Mnoholetý, plazivý kořen. 21.

Žádné štětiny. Klásky chudokvěté, bledě žlutozelené. Obyčejně 2 prášníky a 2 blizny. Strboul v kulatou hlavu sklubený. Tresť 3hranná, 1—3 palců zdélí, dole červenavá. Kořen vlásenitý. Rostlina šáchoru hnědému velmi

podobná, jen že jsou listeny končitější. Na naplaveninách, břehách říčných; v Slézsku, Korutanech, při Máróši, Drávě, Dunaji. Čc. Říj. (Dichostylis Micheliana, Nees ab Esenb.) Š. Michelova. *S. Michelianus. L.*

21. Tresť 3hranná. Klásky buď bezstopečné, buď nemnoho jich na jedné stopce spolu. Plevy hnědé, 3klané, dlouze ostnité. Stopky strboule hned kratší, hned delší. Tresť 2—4 stř. zvýší. Kořen téměř bambulovitý. V zákopech, rybnících, na břehách. Čn. Čc. Š. mořská. *S. maritimus. L.*

Poznam. Příbuzná Škřipina hustá, $^1/_2$—1 stř. vysoká, 1—2klasá. Na místech, kde voda vysákla a se ztratila. *S. compactus. Krock.*

Tresť tupě 3hranná. Klásky v chocholičnatém strbouli dvojnásobně složené. Plevy černě zelené, malé. 22.

22. Často i více klásků na jedné stopce. Přímé štěty zdélí plodu. Plevy tupé, ostnité. Klásky malé, vejčité. Listy dlouhé, 5—6 čárek široké. Tresť 1—3 stř. zvýší. Kořen tlustý, přisladlý. Na vlhkých, bažinatých, lesních lukách, ve vlhkých hájích, křovinách, lesích, při potůčkách. Čn. Čc. Š. lesní. *S. silvaticus. L.*

Stopky 1klasé. Skroucené, stočené štětiny, 3—4krát delší než plod. Plevy tupé, bezostné. Klásky kopovité, končité. Listy na trsti a pod strboulem ploché, rovné. Tresť 2—3 stř. zvýší; neplodné trsti až k zemi neb k vodě v oblouk sehnuté, ze špice listy i kořeny ženoucí. Při potokách, na břehách, v močálech. Čc. Srp. Š. kořenivá. *S. radicans. Schkuhr.*

IX. Gramina. Trávy.

25. *Aegilops. Walch. Mnohoštěť.*

Plevy 3—4květé, baňkovité, kožnaté, uťaté, osinaté ze špice. Zevnitřní lupina téměř komolá, 5žilná, 3klaná. III. 2.

Listy ploché, prouhované, drsné, nahoře s jednotlivými vlásky; jazýček velmi krátký. Steblo hladké, přímé aneb dole zkřivené, 1—1$^1/_2$ stř. zdélí; osa po kraji bodlavá. Na výslunných místech, po kraji vinohradů a

rolí, okolo Budína, Pešti. Kv. Čn. M. oblý.
A. Cylindrica. W. K.

26. Agrostis. Windhalm. Chundelka.

Klásky 1květé, někdy s násadkou k druhému kvítku. Stopky krátce vlasaté. III. 2. Psineček; Apera.

1. Osina podkoneční, 3—4krát delší než lupina. 2.
   Osina hlouběji sedící neb chybící, aneb kratičká na špici. 3.
2. Lat rozestřený. Listy odstávavé, pošvy holé; jazýček prodloužený, tupý, útle rozstřapený. Stéblo přímé, 1—2 i více stř. zdélí. Dolejší pleva kratší než hořejší; zevnitřní lupina nepatrně 5žebrá, tčená, s každé strany jedním štětcem podepřená, s vlnitou osinou podkoneční. Klásky 1květé, s malou násadkou k druhému kvítku. Prášníky obdýlné, úzké. Na planých rolích, v obilí, na úhorech; obyčejná. Čn. Čc. Metlice. Ch. povětrná. (Apera, Adanson). *A. Spica Venti. L.*
   Lat stažený, ztenčený. Rostlina předešlé velmi podobná, však ve všech částkách menší, 1—1 1/2 stř. zvýší. Listy méně odstávavé; lat často přetržený; větve kratší, méně dělené, polopřeslenatě sestavené, dolejší trochu vzdálené. U cest; u Vídně. Čn. Čc. Ch. přetržená.
   A. interrupta. L.
3. Lupina osinatá. 4.
   Lupina komolá, bezosinná. 9.
4. Lat rozestřený. 5.
   Lat stažený, ztenčený. 8.
5. Jazýček krátký, špičatý neb tupý. Zevnitřní lupina někdy komolá, aneb krátce osinatá. Stéblo položené, hladké. Listy krátké, ploché, dlouze špičaté. Osa nahoře ostrá; větve bodlavé. Na bažinatých lukách, při vodách. Čn. Čc. Ch. rozložená. *A. diffusa. Host.*
   Jazýček aspoň u hořejších pošev obdýlný. 6.
6. Stéblo lehavé, hladké. Osina hřbetní. Listy ploché, ostré. Osa na špici útle bodlavá. Větve dlouhé, niťovité. Vnitřní pleva 3žebrá. Zevnitřní lupina na špici ozubená, 5žebrá; po každé straně květu krátký stě-

tec. Kořen plazivý. V lesích; v Uhřích. Čn. Čc. Ch. položená. *A. decumbens. Kit.*

Stéblo přímé, vztýčené, aneb jiné známky neshodné. 7.

7. Osina hřbetní. Stéblo velmi tenké $1^1/_2$—2 stř. zvýší, hladké, nevlasaté. Listy čárkovité, velmi úzké, v dlouhou jehlitou špici vybíhající. Jazýček na dolejších pošvách krátký, na hořejších obdýlný. Plevy fialové, téměř stejné, s kýlem brvitě háčkovitým. Zevnitřní lupina celokrajná, 5žilná. Osina 2krát zdélí lupinky. Kořen vlásenitý s vlásením vlnatým. V Uhřích, v lesích. Ch. zanedbaná. *A. neglecta. Schult.*

Osina maličko nadhřbetní, středně dlouhá. Stéblo 1 stř. i více zvýší. Listy odstávavé, dlouze špičaté. Pošvy čárkované. Jazýček obdýlný, tupý, v starobě rozstřapený. Zevnitřní pleva 5žebrá; boční žíly v útlé ostny vybíhavé. Na štýrských Alpách. Čc. Srp. Ch. chudokvětá. *A. pauciflora, Schwägrich.*

8. Osina podhřbetní 3krát zdélí lupinky. Stéblo vstávavé, hladké, dole často větevnaté, 2 i více střev. zvýší. Vnitřní pleva 3žebrá; plevy po kraji fialové. Osa a větve útle ostnité. Na lukách; v Banátu. Ch. Kitaibelová. *A. Kitaibeli. Schultes.*

Zevnitřní lupina 5žebrá; střední žíla někdy krátce osinatá, často komolá. Stéblo vztýčené, hladké, na některých kolénkách sehnuté. Osa a větve bodlavé. Klásky obdýlné, špičaté, zelené, bíle a nachově kropenaté, nejvíc komolé. Na lukách, u cest. Čn. Ch. peřestá. *A. varia. Host.*

9. Jazýček velmi krátký, kusý. 10.

Jazýček obdýlný. 11.

10. Lat dřív i po odkvětu rozcstřený, vejčitý, nejvíc 1—2 stř. zvýší. Větve polopřeslenaté, mnohokvěté. Osa přioblá, dole bezvlasá. Plevy špičaté, 1žilné, zeleně a purpurově barvené, blýskavé, na kýle obyčejně hladké; zevnitřní lupina 3žebrá. Při cestách, na úhorech, krajích rolí, lesů, v křovinách, pastviskách, lukách. Čn. Srp. (Agrostis rubra. W. et Gr. sil. Vilfa vulgaris, B.). Ch. obecná. *A. vulgaris. Withering.*

Poznamen. Chundelka krpivá, s plodem snětivým, a proto jen 4—6 palců vysoká. *A. pumila. L.*

Lat s větvemi staženými, chudokvětými. Stéblo tenké, až po lat pošvou obalené; pošva hluboce čárkovaná. Plevy zelené, kopcvité, dlouze končité, téměř hladké, 3žebré; zevnitřní lupina delší plev, 3žebrá, dole s krátkými vlásky. Listy dlouhé, úzké, přímé. V lesích, v Uhřích. Ch. štíhlá. *A. gracilis. Kit.*

11. Větve vodorovně aneb dolů vyrácené, po odkvětu však stažené. Lat obdýlný, homolovitý. Stopky a větve ostré. Listy čárkovité. Stéblo obyčejně 1 stř. zvýší, dole v kolénko sehnuté, kořenivé; v křovinách však vyšší, mnohokvěté, přímé. Plevy zeleně purpurové, na kýle ostré, trochu větší než u Ch. obecné. Na vlhkých místech, písčinách, obyčejná. Čn. Srp. (Agrostis stolonifera. L. Vilfa alba. B.). Ch. bílá. *A. alba. Schrader.*

Větve stažené. 12.

12. Stéblo vstávavé, ledva 5 — 6 palců zvýší, na dolejším kolénku sehnuté. Lat téměř v klas stažený. Stebelní listy čárkovitě kopovité, ploché, hluboce brázdité, po kraji ostré. Větve velmi krátké, stočené, trochu háčkovité; plevy žlutozelené, na kýle brvitě háčkovité, kopovité, dlouze zašpičatěné, zevnitřní lupinka 3žebrá. V lesích; v Uhřích. Ch. malá. *A. parvula, Schutt.*

Stéblo vztýčené, někdy na kolénku sehnuté. Listy přímé, velmi ostré. Pošvy u počátku listů ostré. Jazýček tupý, obdýlný, háčkovitý. Lat stažený, obdýlný, s větvemi velmi drsnými, často z jednoho bodu vyniklými. Plevy brvitě ostnité. Zevnitřní lupina 5žebrá. Kořen plazivý. Na lesních lukách. Čn. (Čc.) Ch. lesní. *A. silvatica. Host.*

27. *Aira. Schmielen. Metlice.*

Lat polo neb zcela otevřený, řídce klasovitý. Klásky 2 — 3 květé. Osina až do zralosti přímá bez kolénka. III. 2.

1. Lupinky komolé. Kvítky jeden obojaký, druhý bezpohlavní. Plevy špičaté, kopovité. Stéblo hladké; listy

ocháblé; jazýček špičatý. Větve útle ostnité. Na lukách; v Uhřích. Metlice poloobojaká. *A. semineutra W. Kit.*

Lupinky osinaté. 2.

2. Lat téměř klasovitý. Osina delší plev, zpět vyvrácená. Klásky špičaté, stlačené, 2 — 3 květé, hnědozelené a purpurové; hořejší pleva větší 3žebrá, dolejší 1žebrá. Lupinky 2klané, zevnitřní větší, 1žebrá, osinatá, vnitřní malá, tupá. Lat vztýčený, obdýlně vejčitý. Jazýček krátký, útle rozstřapený. Pošvy čárkované, méně více vlasaté. Listy čárkovité, špičaté, na kraji a kýle ostré. Stéblo prstu neb pídi zdélí, dole pošvou obalené, kosmaté. Na nejvyšších štyrských a korutanských Alpách. Čn. Čc. Metlice klasatá. *A. subspicata. L.*

Poznam. Metlice horní má šídlovité listy, lat hustý, osiny krátké, kvítky vlasaté. *A. alpina.*

Lat s větvemi odstávavými. 3.

3. Listy jehlovité, sehnuté, v hustém, šedozeleném drništi. Osina paličkovitá, v středu článkovitá a vláskovým přeslenem otočená. Prášníky fialové. Klásky 2 — 3květé, barvy pleťní. Hořejší pošvy trochu nadmuté. Na písčinách, v Čechách, Moravě, Slézsku, Slovensku. Čc. Srp. (Corynephorus canescens, P. de Beauvois). Metlice šedivá; Paličkovice. *A. canescens. L.*

Listy ploché. 4.

4. Lat odstávavý; kvítky hladké, delší plev. Stéblo vztýčené; Kořen roční. U cest; na vlhkých místech; v Slavonsku. Metlice útlá. *A. tenera. Kit.*

Lat rozložený. Listy rovné, brázdité. Osina všudy stejně tlustá, málo v oči padající. Kvítky téměř zdélí plev; dolejší pleva kratší než hořejší. Stéblo nevlasaté, 2—3 stř. zvýší. Osa a větve ostré. Lupiny kusé, zubaté. Na lukách, po krajích lesů, v houštích; obyčejná. Čn. Srp. Metlice trsnatá. (Deschampia caespitosa B.) *A. caespitosa. L.*

Poznam. Metlice trsnatá má následující odrody: Metlice obecná, *Aira vulgaris*, s klásky zelenožlutými do fialova, a osinou delší kvítka. Metlice zelenavá, *Aira virescens*, s klásky malými, bledozelenými,

často 1květými, s násadkou k druhému kvítku; v stinných lesích. **Metlice peřestá**, *Aira varia*, má klásky strakaté ze žluta, fialova a stříbroběla, lat stažený, osinu často velmi krátkou neb chybící; na vlhkých, tučných pohorských krkonošských lučinách. **Metlice zlatá**, *Aira aurea*, je klásků velikých, žlutavých, má plevy brvitě rozstřapené, pak lupinky často komolé neb krátce osinaté; na kamenitých polohách hřebenů horských.

28. *Alopecurus. Fuchsschwanz. Ocáskovec.*

Lat klasovitý; klásky 1květé z polosrostlými plevami. Lupinka jediná, plevnatá, nadmutá, na vnitřní straně klaná; osina hřbetní. III. 2. Psárka.

1. Plevy na kýle dlouze brvité. 2.

Plevy velmi krátce brvité, na kýle úzce křídlaté, končité, k polovici srostlé. Klas k oběma koncům zákončitý. Stéblo přímé, nahoře přídrsné. Větve 1—2 květé. Klas čili lat zelenavý do fialova. Osina nad zpodkem vyniklá, nahoře zlomená. Na rolích; v západním Německu, Slésku. Čn. O. rolní *A. agrestis, L.*

2. Stéblo vztýčené. Klas válcovitý. Větve 4 — 6květé. Hořejší pošvy trochu nadmuté. Plevy končité, ke středu srostlé, kosmatě brvité, bělavé, s zelenavými čárkami a žebry. Stébla s černavými uzly, 2 — 4 stř. zvýší; 2 zrostlé čnělky. Lupiny 5žebré; osina stočená, zpět vyhnutá. Na lukách, pasinkách. Kv. Čn. O. luční. *A. pratensis. L.*

Stéblo na dolejších kolénkách zlomené, položené; hořejší část zpřímená. 3.

3. Osina hřbetní, z prostředka vyniklá, sotva delší než klásek. Stéblo dole položené, výše vstoupavé, holé. Plevy dole srostlé, tupé. Prášníky šafránové neb pomerančové, po vypylení bledé. Lat téměř bělavý. Rostlina vodozelená, zvláště její nadmuté pošvy. Na mokrých lukách, naplaveninách, písčinách, příkopech; řidčeji než následující. Kv. Čc. (Alopec. paludosus, P. de Beauv). O. bahní. *A. fulvus, Smith.*

Osina podhřbetní, delší než klásek. Klas neb lat k obě-

ma koncům soužený, bělozelený. Plevy dole srostlé, tupé. Hořejší pošvy slabě nadmuté. Prášníky dřív špinavě hlinkové, pak žlutohnědé. Na náplavech; obyčejný. Kv. Čc. O. kolenatý. *A. geniculatus. L.*

29. Andropogon. Bartgras. Vousatka.

Obojaké, se samčími a neplodnými květy smíšené. Často 3 lupiny, z nichž prostřední u obojakých osinatá jest. III. 2.

1\. Stéblo na uzlech vlasaté neb kosmaté. 2.
Stéblo holé. 3.

2\. Lat větevnatý, mnohokvětý, $^1/_2$—1stř. zvýší, při vzniku větví hedbávitě vlasatý. Stéblo 2—6 stř. dlouhé, tuhé, přímé, s bělovlasými uzly. Listy kopovité, dlouze končité, u vzniku kosmaté; dolejší 2 stř. zdélí. Kvítky jednostranné, špičaté, blýskavé, střední ovlášený, bledozelený neb červenavý, zřídka komolý, sedivý. Lupiny 2—3zubé, zevnitřní 7-, vnitřní 3žebrá; zevnitřní lupinka brvitá, osinatá, s osinou stočenou. Při plotech, příkopech; v Banátu. Čn. Cc. (Holcus halepensis.) V. rákosovitá. *A. arundinaceus.*

Lat zpřímený; klásky 1květé, krátce osinaté, s dlouhými, bílými neb purpurovými vlásky nejvíc po 2 na jedné straně. Lupinky 3, střední 2klaná. Stéblo 2—4 stř. zvýší, na uzlech kosmaté. Listy čárkovité, kopovité, u vzniku dlouze vlasaté, bělokýlnaté. Jazýček krátký, brvitý. Osa a větve kosmaté. Na suchých drniskách, ve vinohradech; v Sremsku. Čc. Srp. V. vztýčená. *A. strictus. W. Kit.*

3\. Větve nanejvýš jednoduché, 3květé, nitkovité, přeslenaté, velmi dlouhé, s purpurovými klásečky. Stéblo 2—3 stř. zvýší, tuhé, dole trochu smáčknuté, s 4—5 červenými uzly. Zevnitřní pleva obojakého kvítka jest neznačně 7-, vnitřní 5žebrá; osina hřbetní. Lupinky 3, purpurové, zevnitřní komolá. Na pahrbčitých lukách, u cest; v Uhřích. Čn. Čc. V. nachová. *A. Gryllus.*

Ovlášené, prstnatě sestavené klásky. Stéblo 1$^1/_2$ stř. zvýší, z dolejších kloubů zase kořenivé. Pošvy stlačené, holé. Listy čárkovité, u vzniku štětcem neb vláskovým

chomáčem opatřené. Místo jazýčka řada vlásků. Obojaký květ sedivý, osinatý; samčí květ stopečný, komolý. Blizny červené, peřité. Na suchých lukách a pahorkách, v okolí vinohradů. Srp. Žář. (And. angustifolius, Smith.) V. mnohoklasá. *A. Ischaemum.*

30. Anthoxanthum. Ruchgras. Voňavka.

Lat stažený, v stínu někdy velmi řídký. Klásky 3květé; střední a spolu hořejší květ obojaký, 2mužný. Lat klasovitý, válcovitý, často přetržený, dole velmi soužený. Prášníky zlatožluté. Pošvy po kraji vlasovým věncem opatřené. Stéblo 1 stř. zvýší. II. 2. Na lukách. Dub. Kv. V. obecná; Seníčko; Tomka. *A. odoratum.*

31. Arrhenatherum. Glatthafer. Ovsík.

Lat otevřený. Klásky 2květé; dolejší květ jen samčí; hořejší obojaký. III. 2. Ovsíř, Presl.

Kořen bambulitý. Články stebelní kosmaté. Hořejší obojaký květ téměř komolý. Osina samčí článkovitá. Na lukách; v Marmaroši. Kv. Čn. (Avena bulbosa. Holeus bulbosus. Avena elatior β. L.) Ovsík bambulinatý. *A. bulbosum.*

Kořen uzlovitý. Články stebelní bezvlasé. Klásky 2květé; dolejší květ samčí, osinatý, s osinou hřbetní sehnutou. Větve krátké. Zevnitřní pleva o polovinu delší; zevnitřní lupiny 3žebré. Na lukách, štěpnicích; obyčejný. Kv. Čn. (Holcus avenaceus Smith. Avena elatior, L.) *A. elatius M. et K.*

32. Arundo. Reithgras. Rákos.

Lat otevřený. Klásky 1květé, někdy s násadkou k druhému květu. Plevy téměř stejně dlouhé. Stopka chomáčem vlásků opatřená. III. 2. Tresť.

1. Lupinky komolé. 2.
   Lupinky osinaté. 3.
2. Lat odstávavý, na špici nejvíce převislý. Stéblo holé, z dolejších článků kořenivé; pošvy drsné; jazýček holý, klaný. Osa velmi drsná. Klásky obdýlné, dlouze zašpičatěné, na špici purpurové. Plevy téměř stejné, dlouze

zakončité, zevnitřní 1-, vnitřní 3žebrá. Lupiny bělovlasé, zevnitřní 5žebrá. Na Alpách; v Uhřích, Štyrsku. Čc. Srp. (Calamagrostis alpina. L.). R. horní.

A. alpina. Host.

Lat téměř klasovitý. Stéblo 2—3 stř. zvýší, přímé, listy čárkovité, vtočené, dlouze končité, bodlavé, tuhé, vodozelené. Pošvy méně více drsné; jazýček obdýlný. dlouze končitý, 2dílný. Klas hustý, přímý, k oběma koncům soužený. Osa a větvičky háčkovité. Zevnitřní lupina 5žebrá, někdy krátce osinatá; vnitřní 4žebrá, se 4 špicemi. Vlasy kratší lupin. Pošvy někdy nachové. Na písčinách, pastviskách; v Čechách. Čc. Srp. (Ammophila arundinacea). R. písečni. *A. arenaria.*

Poznam. Příbuzný Rákos baltický má lat laločnatý, mnohokvětý, hnědočervený: klásky kratší; plevy špičatější. *A. baltica.*

3. Osina koneční. 4.

Osina hřbetní aneb zpodeční. 7.

4. Osina zpět zlomená, odstávavá, drsná. Kořen vlásenitý. Stéblo 2 — 3 stř. zdélí, trochu tuhé. Listy čárkovité, dlouze špičaté, dole po každé straně štětcem opatřené; jazýček nepatrný. Lat rozestřený, 3 — 6 palců zdélí. Plevy bělozelené, v starosti hedbávité. Zevnitřní lupinka ovlášená. Prášníky na konci 2štětné. Na vápencích; v Banátu, na horních lukách v Chorvatsku, na Krkonoších. Čc. Srp. (Calamagrostis speciosa. Agrostis Calamagrostis. L.). R. úhledný. *A. speciosa. Schrad.*

Osina krátká. 5.

5. Lat přímý. Stéblo přímé, nahoře drsné, z jednoho neb druhého článku větve ženoucí. Kořen plazivý, niťovitě vlásenitý. Listy ploché, drsné, trochu úzké. Pošvy přídrsné. Jazýček kusý, holý. Osa poněkud drsná. Větve niťovité, trochu stlačené, bodlavé, velmi rozvětvené. Klásky malé, obdýlné. Plevy obdýlné, dlouze končité, ostré; zevnitřní 1—, vnitřní 3žebrá. Semeno 2 malými šupinami opatřené. Lupiny dlouhými vlásky podepřené, zevnitřní 5žebrá; střední žebro krátce osinaté. Na písčinách; v Uhřích. Čn. (Calamagrostis) R. větevnatý.

A. ramosa. Host.

Lat rozevřený, rozestřený. 6.

6. Stéblo 1 ½ — 2 stř. zvýší, dole ležící, potom vstoupavé, trochu tuhé. Listy čárkovité, dlouze končité, drsné a podobně pošvám šedozelené. Lat dříve přímý, později trochu přehnutý, 4 — 6 palců zdélí. Větve křivolaké, trochu háčkovité. Kořen plazivý. Jazýček ven čnějící, tupý. Osina krátká, a podobně vláskům téměř zdélí plev. Na dunajských výspách; v Uhřích. Čc. Srp. R. březní.

A. litorea. Schrad.

Stéblo 2—5 stř. zvýší. Listy čárkovité, dlouze končité, na hřbetě a krajích drsné. Pošvy holé. Jazýček čnějící, tupý. Lat volný, na konci přehnutý, 4—6 palců zdélí. Osa drsná jako i větevky. Plevy kopovitě špičaté, lesklé, nachové, zevnitřní 1-, vnitřní 3žebrá. Lupinky menší plev, zevnitřní 4žebrá, klaná. Osina krátká, z vykroužené neb klané špice vyniklá, útlá; vlásky delší než zevnitřní lupina. V mokrých lesích, bažinách, na březích. Čc. Srp. (Calamagrostis lanceolata. Roth.) R.

A. Calamagrostis. L.

7. Osina hřbetní. 8.

Osina zpodeční aneb podhřbetní. 13.

8. Osina kolénkovitá. 9.

Osina přímá. 11.

9. Osina přesahuje klásek. Lat otevřený, dlouhý, ouzký, žlutozelený. Plevy špičaté. Štětec kratší než zevnitřní lupina. Stopečnatá násadka k druhému kvítku. V suchých, kamenitých lesích. Čc. Srp. (Calamagrostis silvatica. De C.) R. lesní. *A. silvatica. L.*

Osina ledva delší než plevy. 10.

10 Vlásky zdélí lupinek. Stéblo 1 — 2 stř. zvýší, nejvíc jednoduché, trochu tuhé. Listy čárkovité, dlouze končité, drsné, šedozelené. Jazýček čnějící, tupý, celokrajný neb štěrbený, později roztrhaný. Lat 2—3 palců zdélí. Plevy nachové. Lupinky zevnitřní 5žebré, drsně tčené; střední žebro v háčkovitou osinu, boční pak v bylinaté špice vybíhající. Na mokrých lukách a bažinách, při horách a pohořích. Čn. Srp. (Calamagrostis varia). R. barvitý.

A. varia. Schrad.

Vlásky kratší lupinek. Stéblo vyšší a tužší než u předcházejícího; rovněž i listy delší a širší; lat více přímý a rovný; kvítky větší; plevy dlouze zakončité. Na mokrých lukách, říčních břehách. Čn. Čc. (Arundo acutiflora). R. střední. *A. Agrostis. Scop.*

11. Lat přímý, trochu otevřený, sklubeně laločitý. Stéblo 3—5 stř. zvýší. Listy méně více stočené, kopovitě čárkovité, dlouze končité, trochu tuhé, po obou stranách drsné. Jazýček čnějící, špičatý, konečně klaný. Kvítky jednostranně střechovitě na sobě ležící. Plevy kopovitě v šídlovitou špici vybíhající, zevnitřní 1-, vnitřní 3-žebrá. Lupina o polovinu kratší, zevnitřní 2klaná, 4-žebrá, vnitřní 2krát menší. Vlásky čili štětec delší než lupinka. Na horských lukách, v křovinách, lesích, na říčních břehách, suchých pahorkách. Čc. Srp. (Calamagrostis Epigeios, Roth.) R. obecný; Milava. *A. Epigeios. L.*

Lat pravidelnější, aneb jinak spořádaný. 12.

12. Lat rozestřený, zprvu přímý, později něco přešinutý, 4—6 palců zdélí. Větve křivolaké, trochu háčkovité, obyčejně outlé. Stéblo 2—3, v dobré půdě i více stř. zvýší, jednoduché neb větvité. Listy čárkovité, dlouze končité. Plevy dlouze špičaté, na kýle háčkovité; zevnitřní lupina 2klaná, 4žebrá. Štětec maličko kratší plev, však vždy delší lupinek. Na mokrých lukách, na břehách potoků. Čc. Srp. (Arundo Schleicheri, Bess.) R. nepravý. *A. pseudophragmites. Hall. fil.*

Poznam. Příbuzný Rákos volný značí se latem volným, na špici schýleným; stéblem dole větevnatým; pošvami hladkými; osou něco stlačenou, jen nahoře drsnou; klásky dlouze končitými; plevami nestejnými, obdýlnými; zevnitřní lupinkou 2klanou, 3žebrou; dlouhou osinou. Na písčinách, u Dunaje, u Černé a j. Čn. Čc. (Calamagrostis). R. volný. *A. laxa. Host.*

Lat obdýlný, obyčejně trochu skřivený. Větve nitkovité, velmi drsné, nejdolejší začasté dlouhým kožnatým, čárkovitým listem opatřené. Stéblo útlé, přímé, hladké, holé. Listy trochu ploché, měkké, ostré; pošvy drsné. Klásky, obdýlně kopovité, dlouze končité. Plevy brvité.

Zevnitřní lupina 5žebrá, boční žebra útle vyzubená. Kořen tenký, vlásenitý. Semeno téměř okrouhlé. Na českých a slovenských Alpách a předhořích. Čc. Srp. (Calamagrostis tenella,) R. útlý. *A. tenella. Host.*

13. Osina podhřbetní. 14.
Osina nadzpodeční. 15.

14. Štětec 3krát kratší než lupinky. Lat přímý. Kořen šupinatý, téměř plazivý. Stéblo drsné, rovné, někdy u dolejška kolénkovité. Listy ploché, svrchu hladké, na hřbetě velmi drsné. Pošvy drsné. Osa dole ostrá, nahoře bodlavá. Větve nitkovité. Klásky obdýlné, přizelenalé, aneb zelené a nachové. Plevy dlouze končité, zevnitřní 1-, vnitřní 3žebrá. Zevnitřní lupinka 2klaná, cípy celokrajné neb zase 2klané; osina dvakrát tak dlouhá. Semeno okrouhlé s 2 šupinami. V lesích; v Uhřích, u Bruku při Litavě. Čn. Čc. (Calamagrostis.) R. jehlanitý. *A. pyramidalis. Host.*

Štětec delší než zevnitřní lupinka. Lat otevřený, rozložený, zelenavý do fialova, aneb tmavě fialový, s lesklými, stejně rozpoloženými klásky. Stéblo 2—3 stř. zvýší. Listy v stínu a v lesích ploché, na výslunní stočené. Plevy kopovitě zakončené. Osina lupinku maličko přesahající. Na písčitých a neourodných lesních prostorách, na pahořitých lukách, na polohách a hřebenech horských. Čc. Srp. (Calamagrostis Halleriana, De C.) R. Hallerův. *A. Halleriana. Gaud.*

15. Osina 2krát tak dlouhá jako její lupinka. Štětec čili vlásky u vnější lupinky velmi dlouhé. Kořen dřevnatý, rozvětvený. Stéblo velmi vysoké, hladké, jen nahoře trochu ostré. Listy téměř žlábkovité, útle končité, po kraji a hřbetě ostré, vlásky poseté. Pošvy hladké. Jazýček mázdřitý, dlouhý, tupý. Lat velmi dlouhý, přímý. Osa drsná. Větve křivolaké, vlasaté. Klásky kopovité, dlouze končité. Plevy téměř dlouhé, dlouze špičaté, dole červenavé, po kraji žlutobílé. Zevnitřní lupinka 4žebrá. Semeno kulovaté. V hornatých lesích. Čn. Čc. (Calamagr.) R. horský. *A. montana. Host.*

Osina delší než lupinka, kratší než plevy, aneb ledva delší. Vlásky delší než zevnitřní lupinka. Kořen pla-

živý. Stéblo přímé, holé, ostré. Listy volné, trochu drsné, tenkou a ostrou špicí končité. Pošvy ostré. Jazýček obdýlný. Lat přímý, aneb jen na konci převislý. Osa drsná. Větve niťovité, bodlavé. Klásky vejčité, zelené, na špici červenavé. Zevnitřní lupinka 5žebrá. Na horách českých a rakouských. Čc. R. hájní.
A. nemorosa. Schult.

33. *Avena. Hafer. Oves.*

Lat otevřený aneb polootevřený. Klásky 2-neb vícekvěté. Dolejší pleva kratší než hořejší. Zevnitřní lupinka osinatá; osina v kolénko skřívená, dole skroucená, hřbetní. III. 2.

1. Listy šídlovité, úzké, štětinovité. 2.
Listy patrně širší, ploché neb žlábkovité. 5.
2. Osina nahoře paličkovitá, rovná. Viz Aira. 27.
Osina stejná, později u prostřed v kolénko sehnutá. 3.
3. Lupinka 4zubá. Osina nadzpodeční, 2krát zdélí lupinky. Plevy zdélí kvítka. Klásky 2květé. Lat otevřený, rozestřený, před květením stažený, nahoře přechýlený. Rostlina 1—2 stř. zvýší. V lesích, suchých výslunních písčitých pahrbcích, horních polohách. Čn. Čc. (Aira flexuosa, L.) O. křivolaký. *A. flexuosa. M. et. K.*
Lupina 2zubá. Osina podhřbetní. Plevy delší kvítka. Rostlina nižší. 4.
4. Lat rozevřený. Stéblo na uzlech, zvláště dolejších, sehnuté, nahoře hranaté. Listy krátké. Pošvy čárkované, volné, dlouhé. Lat a stéblo růžové. Výška 1 stř. Kvítky malé. Rostlina tenká, útlá. Na suchých, písčitých prostorách; na Holstýně. Čn. (Aira caryophyllea, L.). O. pěřestý. *A. caryophyllea. Wiggers.*
Lat vždy stažený, téměř klasovitý, obdýlný, žlutozelený. Stéblo 1—3 palců zvýší. Pošvy holé. Kvítky dole nepatrně vlasaté. Klásky zelenobílé, později šedé. Jazýček obdýlný, tupý, konečně roztrhaný. V mokrém písku; v Čechách, Slézsku. Kv. Čn. (Aira praecox, L.) O. ranný. *A. praecox. Pal. de B.*
5. Květenství v hroznu neb klase. 6.
Květenství v latu. 8.

6. Klas článkovitý, křehký. Stéblo 1—2 stř. zvýší, obyčejně z dolejších uzlů kořenivé, větevnaté. Listy čárkovité, končité, ploché. Pošvy trochu stlačené, nahoře ovlásené. Jazýček krátký, tupý, často zubatý. Klas 3—4 palců zdélí. Osa křivolaká, kloubnatá, křehká. Klásky jednotlivě, střídavě sedící, kopovité, stlačené, 5- až 6květé. Větší pleva tupá, 6žilná; menší 2—3žilná. Zevnitřní lupinka 5žilná, pod 2klanou špicí osinatá. Na suchých, neourodných místech; v Čechách (?) O. křehký.

A. fragilis. L.

Hrozen jednoduchý. Osina hřbetní neb nadhřbetní. Plevy 2—3žilné. Klásky 4—5květé. 7.

7. Osina hřbetní delší než lupinka. Lat stažený, hroznatý, zelenavý; dolejší větve po 2, hořejší jednotlivé, 1—2klasé. Klásky 4—5květé. Stéblo oblé. Pošvy oblé neb maličko stlačené. Osa vlasatá. Listy čárkovité, nejdolejší vždy stočené, svinuté, na kraji drsné. Plevy dlouze končité, stlačené, 3žilné. Zevnitřní lupina 5žilná, na špici 2 až 3klaná. Na suchých lukách, stráních. Čc. Čn. O. luční.

A. pratensis. L.

Osina nadhřbetní, dvakrát zdélí lupinky, pod článkem skroucená. Klásky kopovité, lesklé, 5květé. Hrozen přímý neb málo převislý. Větvičky krátké. Pošvy holé. Jazýček končitý, obdýlný. Kořenní listy delší, užší, méně drsné než ostatní. Pleva dolejší 1-, hořejší 3žilná. Lupina 2klaná, 3—4zubá. Na korutanských Alpách. Čc. Srp. (Avena Scheuchzeri, Sturm.) O. barvitý.

A. versicolor. L.

8. Lat jednostranný. Klásky 2květé. Plevy 5—11žilné. 9.

Lat stejně rozložený. Klásky obyčejně vícekvěté. Plevy 1—3žilné. 11.

9. Dolejší lupina na konci dvěma osinami, a nad to hřbetní osinou opatřená. Plevy zdélí kvítků, hořejší 7—9žilné, nestejné. Kvítky holé. Lupina zevnitřní 6—7žilná, kopovitá. Pošvy dole dlouze vlasaté. Jazýček krátký, tupý, útle pilovaný, posledně klaný. Stéblo 2—3 stř. zvýší. Osa holá. Dole u hořejšího kvítka štětec. Klásky kopovité, přiokrouhlé. Mezi osením, při plotech, cestách, tu i tam

mezi Ovsem obecným. Čc. Srp. O. hřebílkovatý.
A. strigosa. Schreb.

Lupina 2klaná. 10.

10. Osina hřbetní, zlomená. Stéblo 2—3 stř. zvýší. Listy čárkovitě kopovité, končité. Pošvy holé. Jazýček krátký, kusý, útle zlomený. Klásky 2—3květé, krátké, přiokrouhlé, vejčitě kopovité. Všecky kvítky osinaté. Plevy trochu stlačené, 7—9žilné, končité. Lupiny tupé, zevnitřní 7žilná. Mezi osením. Čc. O. krátký. *A. brevis. L.*

Osina nadhřbetní, delší než lupina. Stéblo 3—4 stř. zvýší. Listy volné, ostré, ploché. Pošvy holé. Jazýček krátký, tupý, celý, posléz roztrhaný. Plevy kopovité, téměř stejné, dlouze končité, 9—11žilné. Zevnitřní lupina dolejšího kvítka 2—3klaná, 7žilná; hořejší kvítek ve všech částkách větší. Kvítky holé; dole u dolního kvítka štětec. Klásky kopovité, přiokrouhlé, 2květé. Osa holá. Větve ratolestnaté. Tu i tam vzděláv^ný. Čc. Srp. O. turecký. *A. orientalis. Schreb.*

11. Zevnitřní lupina 1žilná, 2klaná; její osina 2krát tak dlouhá, dřív přímá, pak sehnutá. Vnitřní lupina ledva menší, 2klaná. Listy holé, 2řadé. Stéblo 1—2 stř. zvýší, dole obyčejně ležící, na uzlech někdy kosmaté. Pošvy holé. Jazýček krátký, uťatý, brvitý. Lat přímý, chudokvětý. Na korutanských Alpách a pohořích. Čc. O. stříbrný. *A. argentea. Willd.*

Lupiny obyčejně 5žilné. 12.

12. Klásky 2květé. Kvítky kratší plev, dole nahé. Stéblo hladké a holé. Listy široké, trochu žlábkovité. Jazýček krátký, tupý, na hřbetě kosmatý. Klásky po odkvětu odvislé. Větve latu měkkoostenné. Hořejší kvítek komolý, dolejší komolý neb osinatý. Semeno hned bílé, hned hnědé. Osa holá. Dole na dolením kvítku malý štětec. Tento, jakož i hřebílkovatý, turecký, holý a hluchý oves značně se různí od ostatních druhů. Čc. O. pospolitý. *A. sativa. L.*

Klásky vícekvěté. Kvítky osinaté. 13.

13. Plevy 7—9žilné. 14.

Plevy 1—3žilné. Lupiny obyčejně 5žilné. 16.

14. Klásky odvislé, 3květé, kopovité, přiokrouhlé. Kvítky

menší než plevy, dole vlasaté. Hořejší pleva 9žilná, kopovitá. Zevnitřní lupinka 2klaná, 5—7žilná. Osa klásková po celé jedné straně hustě vlasatá. Stéblo 3—4 stř. zvýší, na dolejších článkách sehnuté. Listy čárkovitě kopovité, končité, ostré. Pošvy holé. Jazýček krátký, útle zubatý, později klaný. Zralý lat obyčejně převislý, jeho mnohé niťovité větvičky trochu drsné. Mezi osením a ovsem. Čc. Srp. O. hluchý. Ovsiva. Ovsiha. *A. fatua. L.*

Buď klásky přímé; buď kvítky delší plev; buď dole tytýž bezvlasé. 15.

15. Kvítky dole holé. Stéblo 2 stř. zvýší, holé. Listy drsné, čárkovitě kopovité. Pošvy holé. Jazýček krátký, ve více nestejných cípů rozdělený. Osa křivolaká. Větve niťovité. Klásky kopovitě čárkovité. Nejhořejší kvítek obyčejně jalový. Plevy kopovité, málo nestejné, 7žilné. Koruna mázdřitá, útlá; zevnitřní lupina 3klaná, 7žilná; střední žilka nedlouhou osinou končitá. Mezi osetím, u cest. Čc. O. holý. *A. nuda. L.*

Stéblo 1—1½ stř. zvýší, přímé, drsné. Listy čárkovité, dlouze končité, ploché, později svinuté, na kraji a kýle drsné. Pošvy oblé. Jazýček dlouhý, trochu končitý, později 2- neb víceklaný. Osa pod hořejšími kvítky vlasatá. Větve po 2—3, niťovité, drsné. Klásky kopovité, k hořejšku střídavé, k větvím přitlačené, téměř sedivé. Koruna delší plev; menší pleva 7-, větší 9žilná. Zevnitřní lupina 5žilná, u hořejšího kvítka končitě osinatá, u dolejších však kvítků na konci s dvěma osinami, a nadto i hřbetní zlomenou osinou ozbrojená. Lat přímý, na špici převislý, po odkvětu odstávavý. Na výslunních pahrbkách. Čn. O. útlý. *A. tenuis. Mönch.*

16. Stéblo méně více stlačené. Klásky 4—7květé. 17.

Stéblo oblé. Klásky 4—2květé. 18.

17. Lat odstávavý. Klásky 4květé. Stéblo trochu stlačené, nevlasaté. Pošvy stlačené, vlasaté. Listy žlábkovité; po kraji útle bodlavé a jednotlivými vlásky obrvené. Osa nahoře útle bodlavá. Kvítky u dolejška vlasaté. Zevnitřní menší pleva 1—3žilná; zevnitřní lupinka 4zubá,

5žilná, s osinou hřbetní. Na Tatrách. Čn. O. slovenský. *A. carpathica. Kit.*

Lat stažený, dlouhý, s 2—5 větvemi v přeslenu, z nichž delší mají po 2—3 kláskách; větve přímé, krátké, vlasovité. Klásky 4—6květé, čárkovitě kopovité, později stlačené. Stéblo 2řízné, na plocho stlačené, 2 až 3 stř. zvýší, přímé, hluboce čárkované, přes polovinu v pošvy obalené, jen nahoře drsné. Pošvy stlačené, drsné. Listy stebelní krátké, 3 čárky široké, tupé; nákořenní ploché, holé, útle končité. Kvítky delší plev, poslední vždy jalový. Plevy 3žilné, prozračné, útlé a jako lupinky bíle obroubené, zeleně a žlutě, aneb žlutě a fialkově stinkované. Zevnitřní lupina 5žilná, 2—3zubá, na hřbetě osinatá, s dlouhou zlomenou osinou. Na mokrých místech, v Čechách, na Moravě, v Uhřích, na pramenitých, položitých lukách horských. Čc. Srp. (Avena latifolia, Rochel.) O. plaskostéblý. *A. planiculmis. Schrad.*

18. Klásky 3—4květé. 19.
Klásky 3—2květé. 20.

19. Listy čárkovité, špičaté, po obou stranách měkkovlasé, po kraji dlouhovlasé. Pošvy měkkovlasé. Klásky 3 až 4květé, žlutě, zeleně a fialkově řásené. Stéblo 3—6 palců zdélí, tenké; v mladosti krátce vlasaté. Zevnitřní lupina 5žilná; 2- neb 4zubá. Na rakouských Alpách. Čc. Žár. O. horní. *A. alpestris. Host.*

Listy čárkovité, dlouze špičaté, častěji šedozelené, svrchu čárkované, trochu svinuté po stranách. Pošvy holé. Klásky obdýlné, stlačené, 4květé. Stéblo 1—2 stř. zvýší, dole položité, trochu drsné. Plevy nestejné, menší 1-, větší 3žilná; zevnitřní lupina 2klaná, 7žilná, osinou nedlouhou, nadhřbetní, z počátku přímou, pak zlomenou a skroucenou opatřená. Poslední kvítek obyčejně neplodný. Na alpských skalách rakouských. Čc. Srp. O. vždy zelený. *A. sempervirens. Villars.*

20. Rostlina holá, bezvlasá. Klásky 2—3květé. Třetí kvítek komolý. Plevy a lupiny hnědé. Lupiny hluboce a četně klané; zevnitřní 5žilná. Jazýček obdýlný. Na tatranských skaliskách. O. hnědý. *A. fusca. Kit.*

Rostlina méně více vlasatá. 21.

21. Lat rozvláčitý, stejný, s 5—8 větvemi v přeslenu. Plod na špici holý. Klásky 4květé. Zevnitřní lupina 5žilná, s osinou nadhřbetní. Stéblo vždy jednotlivé, štíhlé, volné, 1—2 stř. zvýši. Listy ploché, na líci měkkovlasé. Plevy 1—3žilné; hořejší vejčitě kopovitá, se zlomenou nadhřbetní osinou. Osa vlasatá. Klásky zlatozelené, lesklé, někdy fialově řásené. Na tučných lukách, mezi křovím. Čn. Čc. O. žlutavý. *A. flavescens. L.*

Lat téměř hroznatý, stejný, se 4—5 větvemi v přeslenu. Plod na špici vousatý. Klásky 2—3květé. Kratší větvičky 1-, delší 2klasé. Dolejší listy a pošvy vlasaté. Stéblo 1—2 stř. zdélí. Pošvy trochu stlačené. Na konci stojící kvítek neplodný. Plevy kopovité, prozračné, útlé. Zevnitřní lupinka ostře tčená, 5žebrá, 3—5zubá, s osinou hřbetní. Osa vlasatá. Na lukách; obyčejný. Kv. Čn. O. pýřitý. *A. pubescens. L.*

34. Beckmannia. Housenec.

Lat klasovitý, dole ze složených, nahoře z jednoduchých, jednostranných, střídavých klásků sestavený, zelený. Klásky 2květé.

Stéblo přímé, hladké, 1—2 stř. zvýši. Listy 2 až 3 čárek široké. Plevy opak srdčité, po stranách baňkovitě klenuté. Zevnitřní lupina v osten vybíhavá. Na bažinatých lukách, v Slézsku, v Uhřích při Tise, v Banátě. Čn. (Cynosurus erucaeformis; Phalaris.) III. 2. H. křezovitý. *B. erucaeformis. Host.*

35. Brachypodium. Zwenke. Válečka.

Hrozen dvouřadý. Klásky jednotlivé na ústupkách osy, krátce stopečné, válcovité, 5- neb vícekvěté. Plevy kratší než kvítky. Zevnitřní lupina s 3, v širokou osinu sbíhajícími žilami; vnitřní po kraji hřebenitě brvitá. III. 2. Mrvka Pr.

Klas převislý. Osiny delší lupinek. Listy volné. Stéblo 3—5 stř. zvýši. Kořen vlásenitý. Hrozen v oblouk sehnutý. Klásky hned holé, hned měkkovlasé. Rostlina

slabě tmavozelená. V křovinách, horách. Čc. Srp. (Bromus pinnatus β. Lin.) V. lesní.

B. silvaticum. R. et Schult.

Klas přímý. Osiny kratší lupinek. Listy tuhé. Stéblo 3—4 stř. zvýší. Kořen plazivý. Hrozen přímější. Klásky jako u předcházejícího. Rostlina jasně zelená. V pasekách, na pokrajích lesů, suchých lukách. Čn. Čc. (Bromus pinnatus, L. Festuca pinnata, Mönch.) V. prapořitá.

B. pinnatum, P. de B.

36. Briza. Zittergras. Třeslice.

Lat otevřený. Klásky mnohokvěté, vejčité, komolé. Plevy a zevnitřní lupiny vejčité, téměř srdčité, břišnaté, na hřbetě zaokrouhlené, bezkýlné. Tanečník. III. 2 Ploštková tráva.

Klásky 3hranné, 5—7květé, visuté, lesklé, třesavé, komolé. Plevy větší lupinek, baňkovité, velmi tupé, trochu stlačené, 4—5žilné, zelené; na kraji mázdřité, bílé, holé. Zevnitřní lupina měkkovlasá, vnitřní menší 2k[illegible]ná. Stéblo ledva 6 palců zdélí, holé. Na lukách, v olé[illegible]ních Uhřích, okolo Pětikostelů; v Haliči, Bukovině. Čn. T. malá. *B. minor. L.*

Klásky srdčitě vejčité, 5—9 květé, holé, lesklé, zelené a fialové, komolé. Plevy menší lupinek, nejvíc 3žilné. Stéblo 1—1½ stř. zdélí, přímé, svrchu nahé. Jazýček velmi krátký, uťatý; lat zelený do fialova. Větve tenké, třesavé. Listy krátké. Na lukách; obyčejná. Čn. Čc. T. prostřední. *B. media. L.*

37. Bromus. Trespe. Sveřep.

Lat neb hrozen. Klásky mnohokvěté, kopovité neb válcovité. Zevnitřní lupina kýlnatá neb zaokrouhlená; s přímou neb zlomenou osinou ze špice. Semeník na špici vlasatý. Čnělka krátká, z boku čnějící. Blizny pernaté, dole z boku vynikající. III. 2. Stoklas.

1. Osina dole přímá, na špici vyvrácená. Pošva hustě kosmatá. Stéblo 1 — 1½ stř. zdélí, holé. Jazýček krátký, trochu tupý, měkkovlasý, později roztrhaný. Větve

útlé, jednostranné, ke špici hmotnější. Klásky zdélí palce, zelenavé, holé, lesklé (někdy měkkovlasé), 11—15květé. Větší pleva 9-, menší 5žilná. Zevnitřní lupina 9žilná, 2klaná, s osinou podkonečni; vnitřní tupá, celá. Na suchých, neourodných lukách; v Uhřích obyčejný. Čn. S. kostrbatý. *B. squarrosus.*

Osina přímá; pošva holá neb ovlášená, zřídka kosmatá. 2.

2. Pošva hustě kosmatá, s rovně odstávavými vlasy. Osina téměř lupinek zdélí, přímá. Stéblo do 3 stř. zvýší. Jazýček krátký, trochu roztrhaný. Větve outlé, jednoduché neb rozdělené. Klásky méně více drsné, lesklé, zelené, 9—11 květé. Plevy nestejné, trochu stlačené, větší 7—9-, menší 4—5žilná. Zevnitřní lupina tupá, 9žilná, na špici trochu klaná. Mezi osením, u cest, plotův; řídce. Kv. Čn. (Bromus multiflorus, Willd.) S. mnohokvětý. *B. commutatus. Schrad.*

Pošva jen ovlášená, aneb holá. 3.

3. Klásky ke špici širší. Dolejší pleva 1—, hořejší 3žilná. Vnitřní lupina hřebenitě brvitá. 4.

Klásky ke špici užší. 6.

4. Osina stejně dlouhá, s lupinkou. Lat téměř jednostranný, převislý. Klásky čárkovité, nejvíc kosmaté. Stéblo pod latem pápeřité, do $1^1/_2$ stř. zvýší. Zevnitřní lupina 2zubá, 7žilná. Na střechách, zdech, skalách, suchých cestách, písčitých pahrbcích, v nevzdělávaných rolích. Čn. Srp. S. střešní. *B. tectorum. L.*

Osina delší než lupina. 5.

5. Listy ploché, volné, měkké, po kraji, zvláště k dolejšku dlouze brvité. Pošvy ovlášené. Stéblo pod latem holé, jakož i kvítky. Větve velmi dlouhé, na konci klonivé. Klásky téměř zdélí palce, zelené, fialové neb červenavé, 5—9květé. Osina svrchu purpurová. Hořejší kvítky obyčejně neplodné. Při cestách, zdech, plotech, rumech, ouhorech. Kr. Srp. S. jalový. *B. sterilis. L.*

Listy méně ovlášené, někdy holé; rovněž i pošvy. Stéblo 1 stř. zdélí, holé. Osina svrchu purpurová. Na neourodných prostorách, velmi malý a chudokvětý; v Čechách. Kv. Čn. S. madritský. *B. madritensis.*

6. Dolejší pleva 1 -, hořejší 5žilná. Vnitřní lupina na kraji krátce, útle ovlašená 7.

Zevnitřní pleva 3 — 5žilná, vnitřní 5 - i vícežilná. Vnitřní lupinka na kraji hřebenitě brvitá. 9.

7. Lat převislý, větvitý. Listy ovlašené, kosmaté, velmi dlouhé. Pošvy ovlašené. Klásky stlačené, měkkovlasé. Osiny kratší lupinek. Klásky 7 — 9 květé. Zevnitřní lupina 2zubá, s 3 patrnými a 2 neznačnými žilkami. Stéblo 2 — 4 stř. zdélí. V hornatých lesích. Čn. (Festuca aspera. Mert. et Koch.) S. drsný; Žitnice. *B. asper. Murray.*

Lat přímý; dolejší větve po 3—6. Stéblo $1^{1}/_{2}$ až 2 stř. zdélí. 8.

Listy ploché, holé. Pošvy holé. Klásky 5 — 10květé, čárkovité, téměř oblé, dlouhé. Kvítky komolé neb krátce osinaté. Prášníky zlatožluté. Lupinky tupé, bledozelené, z předu červenožlutým páskem značené. Semeno vousaté. Na lukách, stěpnicích. Čn. Čc. (Festuca inermis, De C.) S. komolý. *B. inermis. Leysser.*

Listy nákořenní svazečnaté, svinuté, niťovité; stebelní širší. Dolejší pošvy měkkovlasé; hořejší velmi dlouhé, holé, aneb řídkými vlásky poseté. Klásky zelené, trochu fialové, stlačené. Větve 1—2klasé. Osiny přímé, kratší lupinek, hřbetní. Zevnitřní lupina 2zubá, 3—5žilná. Na pahrbkách, pasinkách, lukách. Kv. Čn. Festuca montana Savi. Bromus agrestis, Röm.) S. vztýčený.
B. erectus. Hudson.

Poznam. Tři předcházející druhy počítají někteří k Mrvce (Festuca). Jelikož však zde čnělka z boku mezi špicí a středem vyniká, tedy se právem mohou sem připsati.

9. Pošvy holé. Lat otevřený, v zralosti odvislý. Klásky vždy holé. Osina nikdy delší, často kratší než lupinky. Kvítky koncčně rozdělené. Zevnitřní lupinka zdélí vnitřní, pod 2klanou špicí osinatá; osina někdy chybící. Mezi osetím, obzvláště ve rži. Čn. Čc. S. režný. Stoklas.
B. secalinus. L.

Poznam. Příbuzný Sveřep holemý má klásky tu holé, tu vlasaté, osinu zdélí lupinek. Mezi obilím.
B. grossus. Gaud.

Pošvy ovlašené. 10.

10. Klásky ovlašené, vejčitě obdýlné, šedozelené, 5 až 10květé. Stéblo pod latem obyčejně pápeřité, ½ až 3 stř. zdélí; jeho články kosmaté. Větve krátké, proto lat skupený, tlustý, přímý. Osina téměř zdélí lupiny. Listy a pošvy ovlašené. Kraj lupinky uprostřed vybíhavý. Na lukách, pastvištích, u cest. Kv. Čn. S. měkký.
B. mollis. L.

Klásky holé. 11.

11. Kraj lupinky uprostřed vybíhavý. Lat otevřený, později nachýlený. Klásky kopovité, stlačené, zeleně a fialově stínkované. Stéblo pod latem docela hladké, 1 až 1½ stř. zdélí. Větve dlouhé, mnohokvěté. Osina dosti dlouhá, přímá, později ven vyhnutá. Listy a pošvy ovlašené. U cest, mezi obilím. Čn. Čc. S. rolní.
B. arvensis. L.

Poznam. Příbuzný Sveřep otevřený značí se latem rozvlačitějším, klásky širšími, kopovitými, osinami vyvrácenými, krajem lupinky tupě vybíhavým, časnějším květením, 3krát kratšími prášníky. Mezi osetím, řidčeji.
B. patulus. M. et K.

Kraj lupiny s obloukem pravidelným. Lat přímý, při zralosti stažený, s větvemi krátkými. Klásky obdýlně vejčité, holé. Zevnitřní lupinka 7žilná, delší než vnitřní. Osiny krátké, přímé. Listy a pošvy měkkovlasé. Stéblo svrchu drsné, přímé, 1—2 stř. zdélí. U cest, v štěpnicích, na lukách; řidčeji. Čc. Srp. (Bromus pratensis. Ehrh.) S. hroznitý. *B. racemosus. L.*

38. *Chamagrostis. Zwerggras. Maluška.*

Klas jednoduchý, jednostranný. Plevy téměř stejné, uťaté, volné. Lupiny láčkovité, po jedné straně rozeklané, posléz rozčesané, vlasatě brvité, komolé. III. 2.

Stéblo 1—3 palců zdélí, vláskovité, hladké, lesklé, nahoře červenavé. Listy žlábkovité, krátké, svinuté, štětinovité. Dolejší pošvy šupinovité. Jazýček krátký, tupý, po obou stranách sbíhavý. Plevy obdýlné, kopovité, kusé, útle štěrbené, bělavé. Prášníky 2rohé. Na písčitých prostorách; u Prahy. Kv. Čnc. (Agrostis minima,

L. Sturmia minima, Hoppe. Chamagrostis minima, Borkhaus.) M. jarní. *Ch. verna.*

39. *Crypsis. Dornengras. Skrytěnka.*

☞ Klásek 1květý: plevy stlačené, nestejné; lupinky nestejné, větší plev. Semeno volné, lupinou obalené. III. 2.

1. Stéblo oblé, jednoduché, až nahoru v pošvy obalené. Pošvy prouhované. Kvítky komolé, 3prašné, zvenčí nadduté, u vnitř trochu podduté. Plevy 1žilné, na kýle velmi útle třepenité. Rostlina z mládi zelená, později purpurová, posléz šedá. Na bažinatých lukách; v Uhřích, Sedmihradsku, Slavonsku. Srp. Zář. (Heleochlea, Roch.) S. ocáskovitá. *C. Alopecuroides. Schrader.*
   Stéblo stlačené, větevnaté. 2.
2. 2 Prášníky. Lat téměř klasovitý, polokulatý, s listovitým obalem. Listy odstávavé; rostlina šedozelená. Kvítky nachové. Někdy 4 prášníky. Na bažinatých lukách. Čc. Srp. (Phleum Schoenoides, Jacq. Antoxanthum aculeatum, L. Schoenus aculeatus, L.) S. bodlavá. *C. aculeata. Lam.*
   3 Prášníky. Lat obdýlný, téměř klasovitý, dole poševnatý. Podobná S. ocáskovité, však tvrdší ve všech částkách; listy drsnější s vlásky krátkými; kratší, více vejčité klasy; ostatně hned jasně hned šedě zelená, někdy do fialova. Na bažinatých lukách. Čc. Srp. (Phleum Schoenoides, L. Heleochloa schoenoides, Host.) S. šášinovitá. *C. schoenoides. Lam.*

40. *Cynodon. Hundszahn. Palečkovec.*

Klasy prstovitě rozpoložené. Klásky jednostranné, 1květé, s násadkou k druhému květu. Plevy 2 kratší než lupiny trochu nestejné. III. 2.

Plazivé výběžky. Listy čárkovité, dlouze končité, někdy ovlašené, po kraji brvité, šedozelené. Pošvy volné, stlačené. Místo jazýčka řada vlásků. Klásky jednostranné, okoličnaté, 4—7. Osa křivolaká, 3hranná, po hranách drsná Plevy 1žilné. Na lukách, pastvištích, štěpnicích.

Čc. Srp. Zář. (Panicum Dactylon, L. Digitaria stolonifera, Schrad.) P. plazivý. *C. Dactylon. Richard.*

41. Cynosurus. Kammgras. Poháňka.

Klas jednostranný, 2řadý. Klásky po 2 na výstupkách osy, z nichž jeden 3—5květý jest, se zákončitými, kýlnatými vnitřními lupeny; druhý prázdný z hřebenitých listenů neb plev složený. III. 2.

Klásky osinaté. Listy kopovité, dole objímavé. Lat stěsněný, vejčitý, jednostranný, ledva zdélí palce. Zevnitřní lupina 5žilná. Na písčitých neourodných prostorách; v Chorvatsku. Kv. Čn. P. ježatá. *C. echinatus. L.*

Klásky komolé, obdýlné, stlačené. Listy čárkovité. Hrozen klasovitý, 2řadý. Klásky po 2 na každém zubu osy. Stéblo 1—2 stř. zvýší. Lat neb klas hustý. Prášníky fialové. Na suchých úlehlích, lukách, pastvištích. Čn. Čc. P. hřebenitá. *C. cristatus. L.*

42. Dactylis. Knaulgras. Srha.

Lat laločnatý, polo-jednostranný, sklubený. Klásky mnohokvěté, kopovité, po jedné straně vyduté, po druhé vydůlené.

Plevy stlačené, větší 4—5žilná, menší úzká, 1žilná. Zevnitřní lupina 5žilná, vnitřní 2klaná; zevnitřní lupina kýlovitě stlačená, na špici k boku sehnutá, v krátkou osinu soužená. Stéblo 2—4 stř. zvýší. Listy kýlovité, tuhé, ostré, dlouhé. Na lukách, u cest. Čn. Čc. III. 2. S. uzlitá. Kluběnka, Presl; Říznačka. *D. glomerata. L.*

43. Elymus. Haargras. Ječmenka.

Klas 2řadý. Klásky 2—4 na každém výstupku osy, bokem k ose obrácené, 2—vícekvěté. Plevy užší než lupiny, na zevnitřní straně klásku vedlé sebe stojící. III. 2. Vlasatec; Vousatec; Řežnice.

1. Klásky osinaté. 2.

Plevy komolé. Listy tuhé, svinuté, brazdité, holé. Klásky měkkovlasé, nejvíc 3květé, vodozelené, kožnaté. Stéblo 3—4 střevíce zdélí. Plevy na kýle drsné, měkkovlasé, 4—5žilné, brvité. Lupinka zevnitřní na hřbetě

brvitá, 5—7žilná, širší než plevy. Klásky někdy holé. Na písčitých místech; v Čechách, Slézsku. Čc. Srp. V. písečný. *E. arenarius.*

2. Plevy štětinovité, u dolejška chrupinkami spojené, odstávavé. Klásky po páru, 2květé, někdy 1květé. Zevnitřní lupinka drsně bodlavá. Stéblo hladké, 1 stř. zdélí, přímé neb vstoupavé. Na písčitých neourodných místech, v Uhřích. Kv. Čn. (Elymus crinitus, Roch.) V. vlasatý. *E. caput Medusae.*

Plevy čárkovitě kopovité, nepatrně 3žilné. Klásky po 2—3, stopečné, 1—2květé. Zevnitřní lupina 5žilná, osinatá. Stéblo hladké, 2 stř. zdélí, s 3—4 uzly. V hornatých lesích. Čn. Čc. V. evropský. *E. europaeus. L.*

44. *Festuca. Schwingel. Mrvka.*

Lat anebo klas. Klásky mnohokvěté, kopovité. Zevnitřní lupina kopovitá, neb šídlovitě kopovitá, na hřbetě oblá, zákončitá a v konečni osinu soužená; vnitřní útle brvitá. Čnělka velmi krátká; pérnaté blizny, které u dolejška květu z boku čnějí. III. 2. Kostřava. Pr.

1. Osina dlouhá. Jazýček bezušetný. 2

Osina krátká neb žádná. Jazýček 2ušetný neb bezušetný. 6.

2. Plevy 1—3žilné. 3.

Plevy 4—7žilné. 5.

3. Lat otevřený, volný, na konci převislý. Klásky malé, 5—8květé, kopovité, stlačené, holé, zelené. Listy mečovité, dlouze špičaté, holé, 4 čárek zšíři, 1 stř. zdélí. Stéblo 2—4 stř., ve vodě i 6 stř. zvýší, holé, 4—5uzelné. Jazýček velmi krátký, chruplavičný, kusý, náhnědý. Zevnitřní lupina nepatrně 5žilná; střední žíla v útlou obloučnatou aneb křivolakou osinu vybíhavá. V stinných lesích, houštích. Čc. (Bromus giganteus, L.) M. obrovská. *F. gigantea. Villars.*

Lat stažený, téměř klasovitý. 4.

4. Lat jednostranný, klasovitý, hned nad poslední pošvou počínající. Stéblo $^1/_2$—$1\,^1/_2$stř. zvýší. Dolejší pleva kratší

než hořejší. Zevnitřní lupina drsná, šídlovitě kopovitá, osinou končitá. Osina dvakrát zdélí lupiny. Kořen vlásenitý. Na suchých drniskách, písčitých místech, suchých zákopech. Kv. Čn. (Vulpia, Gmelin.; Festuca Pseudo-Myurus, Soyer Willemet). M. ocasná. *F. Myurus. W. G.*

Lat prostější; pošvy nedosahují latu. Příbuzná předešlé. M. sveřepá. *F. bromoides.*

5. Pošvy holé. Nejvíc po 2 kláskách. Listy krátké, končité, ploché. Jazýček krátký, uťatý, brvitý, z mládi celý, pak roztrhaný. Osa holá, na jedné straně dutá, čárkovaná, na druhé vydůlená, hladká. Zevnitřní pleva 7—, vnitřní 4—5žilná, menší. V Čechách, Istrii, na výslunných pahrbkách. Kv. Čn. (Bromus distachyos). M. dvouklasá. *F. distachyos. Roth.*

Pošvy vlasaté. Hrozen klasovitý, chýlivý. Listy odstávavé, ploché, měkké, zelené, krátkými vlásky poseté, obzvláště dole. Jazýček čnějící, tupý, brvitý, posléz roztrhaný. Osa trochu drsná. Klásky téměř sedivé, přímé, méně více měkkovlasé a drsné, později stlačené, zelenavé, 5—9květé. Plevy končité, větší 7-, menší 5—6žilná. Zevnitřní lupina osinatá, s osinou křivolakou 5žilná. U plotů, v houštích. Čn. Če. (Bromus silvaticus F. D.; Bromus gracilis, L.) M. štíhlá. *F. gracilis. Mönch.*

6. Jazýček 2ušetný. 7.

Jazýček bezušetný, obdýlný neb uťatý. 16.

7. Kvítky komolé. 8.

Kvítky méně více osinaté. 11.

8. Listy šídlovitě svinuté. 10.

Listy širší, ploché. 9.

9. Stéblo 1—2 stř. zvýší, v pošvách veskrz obalené. Všecky částky holé. Klásky obyčejně 6květé. Lat jednostranný, trochu odstávavý. Na písčinách: v Uhřích. M. poševnatá. *F. vaginata. Wald. Kit.*

Stéblo 2—4 stř. zdélí, tuhé, trochu stlačené. Klásky 4—5květé, později stlačené. Lat odstávavý, oblý. Listy čárkovité, tuhé, bodlavé. Plevy kopovité, dolejší 1-, hořejší 3žilná. Zevnitřní lupina 5žilná. Na nejvyšších korutanských Alpách. Čn. Srp. (Anthoxanthum panicula-

tum, L.; Poa spadicea, Koehler.) M. višňová.
F. spadicea. L.

10. Stéblo 1—2 stř. zdélí, přímé, hladké, tuhé, ke špici fialové. Listy dlouze končité, po kraji drsné, nahoře útle vlasaté, později fialové. Pošvy hladké. Jazýček velmi uťatý, jeho ušty brvité. Lat květnatý, téměř jednostranný, bledozelený, posléz fialový. Osa a větve fialové; dolejší větve po 2—3, hořejší jednotlivé. Lupina komolá, aneb krátce osinatá. Na suchých výslunných pahrbkách, kolem viničných bud. Čn. Čc. M. fialová.
F. amethystina. Host.

Stéblo 4hranné; 1 stř. zdélí. Listy velmi tenké, volné, hladké, méně více drsné. Pošvy trochu stlačené. Lat odstávavý, před květením stažený, chudokvětý, přímý, téměř krátký. Větve krátké po 1—2. Zevnitřní lupinka komolá, 5žilná. Na horách, v hornatých lesích. Kv. Čn. M. tenkolistá. *F. tenuifolia. Sibth.*

11. Kořen plazivý, výhončivý, drnitý. Lat v čas květení otevřený. Klásky obdýlné, 4—5květé. Zevnitřní lupiny kopovité, kratčeji neb dloužeji osinaté. Na lukách, písčinách, krajích lesních; obyčejná. Kv. Čn. M. červená. *F. rubra. L.*

Kořen vlásenitý, aneb rostlina jinak spořádaná. 12.

12. Listy tuhé, šídlovité, na špici chruplavičné, bodlavé. 13.

Listy měkčí, nebodlavé. 14.

13. Klásky kopovité, krátce osinaté, někdy komolé. Lat jednostranný. Stéblo oblé, 1—1$^1/_2$ stř. zdélí. Listy shora trochu kosmaté; nákořenní velmi dlouhé. Osa a větve ostře bodlavé. Klásky žlutozelené, 4—7květé. Pleva menší 3—, větší 7žilná. Semeno u dolejška 2šupinné. Na vápencích, v Banatě, u Mehádie. Čn. M. žlutavá. *F. flavescens.*

Klásky holé, osinaté. Lat jednostranný, chudokvětý. Listy rovné, přímé, dlouhou, válcovitou, šídlovitou špicí končité. Rostlina bledě zelená, veskrz holá. Na chorvatských Alpách. M. bodavá. *F. pungens. Kit.*

14. Stéblo 2—3 stř. zdélí. Nákořenní listy velmi dlouhé, štětinovité; stebelní ploché. Lat veliký, hojnokvětý, otevřený. Klásky 4—5květé. Zevnitřní lupina kopo-

vitá, méně více osinatá. V lesích, pasekách. Kv. Čn. M. jinolistá. *F. heterophylla. Lam.*

Poznamen. Festuca heterophylla, Haenke: kořen vlásenitý, husté drniště. Festuca heterophylla, Host: lat tenký, jednostranný; klásky osinaté, holé, kopovité, 6-květé; jazýček obdýlný, tupý.

Stéblo $1^1/_2$ — 1 stř. zdélí. 15.

15. Stéblo 1 stř. zdélí; husté drniště. Lat stažený, přímý. Klásky obdýlné, obyčejně 4květé. Osina třetinu délky lupiny dosahující. Listy štětinovité. Kořen vlásenitý. Na suchých lukách, náspech, u vodních průtoků. Kv. Čn. (Festuca tenuifolia, Schrader.; Festuca ovina *α.* Koch. Syn.). M. ovčí. *F. ovina. L.*

Stéblo 1 — $1^1/_2$ stř. zdélí. Lat jednostranný, s větvemi dalece odstávavými. Klásky obdýlně kopovité, 4—5-květé, větší než u předešlé. Osina zdélí polovice lupiny. Listy a kořen jako u předešlé. Na lukách, oulehlích, při cestách. Kv. Čn. (Festuca ovina, Schrader; Festuca ovina *β.* Koch. Syn.) M. přitvrdlá. *F. duriuscula. L.*

Poznamen. Příbuzná Mrvka sivá různí se tuhými, vodozelenými listy a stéblem někdy červeně naběhlým. Osiny někdy velmi krátké. *F. glauca. Schrad.*

16. Květy osinaté. 17.

Květy komolé. 24.

17. Stéblo tuhé, mnohými pošvami pokryté. Klásky 2—5-květé, obdýlné, k větvem lnoucí. Listy velmi krátké, ploché, pevné, drsné, po kraji háčkovité, vodorovně neb vyvráceně odstávavé. Místo jazýčka řádek vlásků. Lat přímý, zeleně a fialkově stínkovaný. Kvítky odstávající, odpadavé. Plevy vejčitě kopovité, bělavé, zelenožilné. Lupina 5žilná, osinatá, dole štětinatá. Kořen dřevnatý. Na výslunných, suchých pahorkách; v Uhřích, Slovensku. Srp. Zář. (Agrostis serotina, Willd.). M. pozdní. *F. serotina. Host.*

Stéblo méně poševnaté, jazýček krátký neb obdýlný. 18.

18. Listy štětinovité. 19.

Listy aspoň stebelní širší. 21.

19. Lat jednostranný. Listy po vrchu méně více kosmaté. 20.

Lat odstávavý. Klásky 5—8květé, stlačené, zeleně, fialově a zlatožlutě stínkované. Jazýček obdýlný, tupý, někdy trochu špičatý, zřídka 2klaný. Zevnitřní lupina kopovitá, 5žilná. Semeník nahoře vlasatý. Stéblo $^1/_2$—1 stř. zvýší. V skalních puklinách, na příkrých horních stráních, na štýrských, korutanských, českých Alpách, na Babíhoře. Čc. Srp. M. peřestá. *F. varia. Hänke.*

Poznam. Příbuzná Mrvka nízká má nižší zrůst; stéblo jen 6 pálců zdélí; lat odstávavý, chudokvětý; klásky 3—4-, řidčeji 5květé; značněji osinaté kvítky než předcházející; jazýček na hřbetě háčkovitý, obdýlný; klásky hnědé. Na rakousk. a štýrsk. Alpách, na Krkonoších. Čc. Srp. *F. pumila. Host.*

20. Lat obdýlný, obyčejně nachýlený. Klásky 7květé, osinaté. Stéblo vztýčené aneb málo nahnuté, dole hluboce čárkované, nahoře trochu štětinovité. Pošvy hladké. Jazýček kusý, brvitý. Plevy 1—3žilné. Zevnitřní lupina jakož i pleva brvitá. Semeník 2šupinný. Na pahorkách, suchých lukách; v Rakousích, Uhřích. Kv. Čn. M. uherská. *F. pannonica. Wulf.*

Lat chudokvětý. Klásky holé, osinaté. Listy bodlavé, nahoře zpět zvrácené. Jazýček krátký a tupý. Stéblo přioblé. Na horských lukách, v Rakousku, Uhřích. Čn. Čc. M. bledá. *F. pallens. Host.*

Poznam. Mrvka tvrdá má tuhé, žlábkovité listy; lat jednoduchý vztýčený; klásky s delšími osinami, vždy fialově a žlutě stínkované; jazýček brvitý; stéblo téměř hranaté, dole zlomené. Na štýrsk. a uhersk. Alpách. Čc. Srp. *F. dura. Host.*

21. Dolejší listy tenké, žlábkovité, drsné. Lat obdýlný, téměř stejný. Klásky obdýlné, krátce osinaté, nejvíc 4květé, zeleně, bíle a fialově barvené. Stéblo téměř oblé, dole hladké, nahoře drsné. Jazýček obdýlný. Zevnitřní lupina dole vlasatá, 5žilná. Na marmarošských Tatrách. Čc. Srp. M. lípničí. *F. poaeformis. W. Kit.*

Listy stejné, ploché. 22.

22. Lat téměř jednostranný, volný, převislý. Klásky obdýlné, 3—4květé, stlačené, krátce osinaté, zeleně a bíle, aneb fialově a žlutě stínkované. Listy úzké. Jazýček

2klaný. Stéblo 1 — 2 stř. zdélí, tenké, oblé, holé. Na horách a pahořích korutanských. Čn. Čc. M. ochablá.
F. laxa. Host.

Lat odstávavý. 23.

23. Kratší větve 1 — 2 -, delší 3 — 5klasé. Stéblo 1 — 3 stř. zdélí. Lat téměř jednostranný, v čas květu otevřený. Plevy tupé. Zevnitřní lupina na špici zubatá, komolá neb krátce osinatá pod špicí. Semeník hladký. Listy ploché, čárkovitě kopovité. Na tučných lukách, příkopech, u cest. Čn. Čc. (Festuca pratensis, Hudson. W. et G.) M. vyvýšená. *F. elatior. L. suec.*

Kratší větve 4-, delší 5 — 15klasé. Stéblo 2 — 4 stř. zvýší. Lat rozvláčitý. Klásky 4 — 5květé. Lupina komolá neb osinatá pod špicí. Semeník holý. Listy rovné, čárkovitě kopovité. Na tučných lukách, mokrých houštích, na rovinách i podhořích. Čn. Čc. (Festuca elatior, Smith.) M. rákosovitá. *F. arundinacea. Schreb.*

Poznam. Mrvka severní různí se od předešlé dlouhým jazýčkem a 2 štětičkami u dolejška kvítků. V Braniborech, při hlubokých příkopech. *F. borealis. L.*

24. Stéblo ledva zdélí prstu, velmi tenké. Lat skupený, ouzký, tenký. Klásky komolé, čárkovité. Plevy delší než lupinky. Listy dole ovlášené. V Uhřích. (Festuca muralis u někt.) M. španielská. *E. calycina.*

Stéblo značně delší. 25.

25. Lat rozvláčitý, vztýčený neb převislý, velmi větevnatý. Větve drsné, dolejší po 3—4. Klásky 3 — 5květé. Stéblo 3—5 stř. zvýší. Zevnitřní lupina soužená, přikončitá, komolá, 3žilná. Semeník nahoře vlasatý. V stinných lesích, předhořích. Čn. Čc. M. lesní. *F. silvatica. Villars.*

Lat jednostranný neb hroznitý. 26.

26. Lupina 3žilná. Stéblo hladké, 1 — 3 stř. zdélí. Listy široké. Pošvy drsné. Jazýček tupý, nitkovitě roztrhaný. Větve ledva drsné, nitovité. Plevy hladké, větší 3žilná. Semeník stlačený, nahoře vlasatý, dole 3šupinný. V lesích; v Čechách, Uhřích. Čn. Čc. M. trestinovitá.
F. calamaria. Smith.

Lupina 5žilná. 27.

27. Klasovitý, roztažený, téměř chýlivý hrozen. Stéblo 2

stř. zdélí, holé. Jazýček ledva čnějící, tupý. Hrozen 2—3 palců zdélí. Osa na hranách háčkovitá, střídavě dutá a dupná. Klásky 2řadé, plochým bokem k ose přitisklé, v čas květu šikmo odstávající. Kvítky válcovité, bíle a zeleně stínkované. Plevy obdýlně kopovité; zevnitřní 4—5-, vnitřní 1žebrá. Na vlhkých lukách, pastviskách; v Čechách, z daleka Jilku mnoholetému podobná. Kv. Čn. M. jilkovitá. *F. loliacea. Curt.*

Lat jednostranný, převislý, volný. Klásky komolé, obyčejně 6květé, háčkovité. Stéblo hladké. Listy dlouhé. téměř žlábkovité, na hřbetě hladké, nahoře a po kraji drsné. Pošvy hladké. Jazýček krátký, tupý. Osa hladká. Větve tu i tam outle bodlavé. Menší pleva 1-, větší 3žilná. Pod semeníkem 2 šupiny. Na rakousk. a štýrsk. Alpách. Čc. Srp. M. převislá.

F. cernua. Schultes.

45. *Glyceria. Süssgras. Odemka.*

Lat otevřený. Klásky 2- i vícekvěté, téměř válcovité, komolé. Plevy a lupiny tupé, s polooválcovitým hřbetem. III. 2.

1. Klásky obyčejně 2květé, čárkovité, fialové, stlačené. Větší lupina tupá, obdýlná, silně 3žebrá, zlatohnědá, s krajem bělomázdřitým. Pošvy téměř stlačené, opuštěné, holé. Stéblo do 2 stř. zdélí. Listy 3 čárek zšíří. V příkopech, na březích rybníků, u pramenů, potoků, bažin. Čn. Čc. (Aira aquatica, Linn.) O. vodní.

G. aquatica. Presl.

Klásky vícekvěté. Lupina 5—7žilná. 2.

2. Dolejší lupina slabě 5žilná. 3.

Dolejší lupina silně 7žilná. 4.

3. Větve v čas zralosti odstávavé. Klásky 5—6květé, čárkovité, dřív oblé, posléz stlačené. Stéblo 1—1½ stř. zdélí, šikmo vstávavé. Listy od dola holé, na vrchu čárkované a drsné. Jazýček krátký, obyčejně tupý. Dolejší osy díl poloöblý, holý; hořejší hranatý a drsný. Kořen vlásenitý. V příkopech. Čn. Zář. (Poa distans, Lin.) O. rozkladitá. *G. distans. Wahlenb.*

Větve v čas zralosti stažené. Klásky 5květé, na špicí

obyčejně namodralé. Kořen plazivý. Každá pleva 3žebrá. U jezer, u mořských nábřeží. (Poa maritima.) O. pomořská. *G. maritima. M. et K.*

4. Stéblo tuhé, vztýčené, 3—6 stř. zvýší, trochu stlačené. Veliký, na vše strany stejně rozložený lat. Klásky trochu přitlačené, 5—9květé. Listy do 4 čárek zšíří. Plevy nestejné, trochu tupé, blýskavé, 1žilné. Zevnitřní lupina obdýlně vejčitá, tupá, vnitřní 2klaná. V stojatých vodách, rybnících. Čc. Srp. (Poa aquatica.) O. okázalá. *G. spectabilis. M. et K.*

Stéblo slabé, položené, často v vodě splývavé, 1 až 4 stř. zdélí. Lat jednostranný. Klásky 6—10květé, úzké, dlouhé. Plevy 1žilné. Zevnitřní lupina tupá; vnitřní něco delší, 2klaná. Při příkopech, vodách, řekách, od jara do podzimku. (Festuca fluitans, L.; Poa fluitans, Schrad.) O. splývavá. Lámanice. *G. fluitans. R. Br.*

46. Hierochloa. Mariengras. Dvojosinec.

Lat polootevřený. Klásky 3květé; hořejší střední kvítek obojaký, 2prašný; dva dolejší boční skládájí se ze 2 plev čili lupin, a mají po 3 prášníkách, však čnělek žádných. III. 2. Tomkovice.

Stopečky pod kláskem vlasaté. Obojaké kvítky komolé, dolejší samčí kvítek pod špicí krátce osinatý; hořejší kvítek článkovitou hřbetní osinou opatřený; klásek 3květý. Plevy obdýlně vejčité, příliš tupé, útle končité, hořejší 3—5žilná. Zevnitřní lupina užší, méně kosmatá. Medníky téměř okrouhlé. Samčí kvítky 2klané. Na kamenitých lukách, v lesích. Kv. Čn. (Holcus odoratus, L.; Holcus australis, Schrad.) D. jižní. *H. australis. R. et Sch.*

Stopečky pod kláskem holé. Klásky 3květé. Obojaké kvítky komolé; samčí komolé neb krátce osinaté. Stéblo 1—1$^1/_2$ stř. zdélí. Samčí květy 3—, obojaké 2prašničné. Plevy častěji bylinným ostnem končité, větší 5—7-, menší 3—5žilná. Zevnitřní lupina samčí stlačená, 5žilná, svrchu kosmatá. Medníky: 2dělné šupiny. Na vlhkých lukách, písčitých trávníkách, hrázech. Dub. Kv.

(Holcus odoratus repens, Schk.; Holcus borealis, Schrad.)
D. severní. *H. borealis. R. et Sch.*

47. Holcus. Honiggras. Medynek.

Lat poloootevřený. Klásek 2—3 květý; dolejší květ obojaký, komolý; hořejší samčí s osinou hřbetní na zevnitřní plevě. XXIII. 1.

Osina v kalichu zavřená, zpět vyvrácená. Listy a pošvy kosmaté, pápeřité. Plevy s ostnem bylinným. Hořejší květ vždy samčí, u dolejška ovlašený. Stéblo 1—2 stř. zdélí. Kořen vlásenitý. Na lukách, vlhkých pastvištích. Čn. Srp. M. vlnatý. *H. lanatus. S.*

Osina čnějící, kolenatá, pod kolénkem skroucená. Listy a pošvy aksamitové. Dolejší květ obojaký, komolý; samčí osinaté, dolejší samčí 2osinný. Někdy jsou oba kvítky obojaké, a některé kalichy 3plevé a 3květé. Stéblo 2—3 stř. zdélí, holé, s 3—4 kosmatými články. Kořen plazivý. Na lukách, po mezích, po krajích lesů. Čc. Srp. M. měkký. *H. mollis. S.*

48. Hordeum. Gerste. Ječmen.

Klas 2řadý. Na každém výstupku osy 3 klásky, bokem k ose obrácené, 1květé, někdy s násadkou k druhému kvítku. Střední květ obojaký, boční obyčejně jen samčí. Plevy užší než lupiny, na zevnitřní straně klásku vedlé sebe stojící. III. 2.

1. Všecky klásky komolé. Viz Elymus. 43.
   Aspoň střední klásky osinaté. 2.
2. Hořejší pošvy holé. 3.
   Pošvy vlasaté. Viz Elymus.
3. Všecky klásky obojaké, osinaté. 4.
   Střední klásky obojaké, boční samčí. 6.
4. Zrající klas má 6 vystouplých řad zrn. Květy obojaké, osinaté. Seje se. J. šestiřadý. *H. hexastichon. S.*

   Zrající klas má sice 6 řad, z nichž však 2 po každé straně více vynikají, a jedna hlouběji leží. Klasy obojaké, dlouze osinaté. 5.

5. Zrna plevami z části přirostlými opatřená. Seje se. J. obecný. *H. vulgare. S.*
Zrna holá, nahá. Seje se. (Hordeum vulgare *β.* coeleste L.) Ječmen holý. *H. coeleste.*
6. Samčí květy komolé. 7.
Všecky květy osinaté. 8.
7. Obojaké osinaté, střední řady přitlačené; hranatá zrna střechovitě na sobě ležící. Seje se. J. dvouřadý. *H. distichon.*
Střední řady odstávavé, osinaté. Široký, jehlanitý klas. Osiny vějířnatě rozestřené. Seje se. J. vousatý. *H. zeocriton.*
8. Stéblo $^1/_2$—2 stř. zvýší. Plevy bočních klásků obě štětinovité, drsné, neobrvené. 9.
Stéblo zdélí prstu aneb málo více, na článkách zlomené, obyčejně položené. Listy a klasy 2krát menší než při následujících. Klas eliptičný, často purpurový, z hořejší pošvy ledva vyniklý. Všecky plevy drsné; vnitřní pleva bočních klásků polokopovitá, ostatní štětinovité. Na břehách severního moře; na rovinách uherských, v hojnosti. Kv. Čn. J. pomorský. *H. maritimum.*
9. Plevy středních klásků čárkovitě kopovité, obrvené; zevnitřní štětinovité. Stéblo 1—1$^1/_2$ stř. zdélí. Hořejší pošvy trochu nadmuté. Klas hustý, vejčitě obdýlný, osinatý, 2 palců zdélí, 2řadý. Osa článkovitá, křehká, křivolaká. Střední květ obojaký, téměř sedivý, boční krátce stopečné, samčí neb prázdné. U cest, na zdech, na zbořeniskách. Čn. Zár. J. zední. (J. myší.). *H. murinum. L.*
Plevy štětinovité. Stéblo vyšší, přímější, uvrchu nahé. Klasy užší. Boční kvítky s delšími stopkami a kratšími osinami. Kořen téměř bambulovitý (proto i Hordeum nodosum). Na lukách, pastvištích, u cest. Čn. Čc. J. luční. *H. pratense. Huds.*

49. Koehleria. Koehlerie. Škorpina.

Lat klasovitý stažený. Klásky stlačené, 2- neb vícekvěté. Dolejší pleva kratší než hořejší. Ze-

vnitřní lupina ostnem neb koneční osinou opatřená. III. 2. Smělek.

Dolejší lupina končitá. Listy ploché, trávozelené, dolejší obrvené. Pošvy nevlásenité, třeba byly zvadlé. Klásky 2—4 květé. Lat zelený, i žlutozelený, někdy velmi veliký, jehlanitý. Lupiny vnitřní 2klané. Pošvy outle vlasaté. Na lukách, pomezích, u cest, na suchých pahrbkách. Čn. Čc. (Aira cristata, L. Poa cristata, Roch.) Š. hřebenitá. *K. cristata. Pers.*

Dolejší lupina poněkud tupá, někdy maličko špičatá. Listy modravozelené, holé. Lat červenavý neb šedofialový. Pošvy jako u předešlého. Na písčinách. Š. sivá. *K. glauca. D. C.*

50. Lappago. Stachelgras. Ostrokvět.

Klásky 1květé; na zádech nadduté, na předu ploché.

Stéblo téměř stlačené, docela holé, na kolénkách ohnuté, ležící, 3—4 palců zdélí. Pošvy trochu stlačené, holé, hořejší velmi dlouhá. Místo jazýčka řada vlasů. Hrozen purpurový, dole pošvou obalený. Zevnitřní pleva purpurová, 5žilná, vnitřní 1žilná; ostny jejích háčkovité. Lupiny prozračné, 1žilné. V poledních Uhřích, v Chorvatsku. III. 2. (Cenchrus racemosus, Lin. Tragus racemosus, Desf.) O. hroznatý (Bodloplev). *L. racemosa. W.*

50. Leersia. Leersie. Tajnička.

Lat zřídka vychází zcela z pošvy; dolejší větve po 2—3, hořejší jednotlivé. Kvítky komolé, zelenavé, vždy zavřené. Klásky 1květé, snadno odpadavé. Dvě papírovité, téměř stejně dlouhé, komolé lupiny, dolejší širší. Listy ploché, čárkovité, dlouze končité, drsné. Pošvy velmi drsné. Jazýček krátce uťatý, na špici trochu ozubený. Stéblo 2—3 stř. zdélí, článkovitými kosmatými pošvami obalené; lat odstávavý, s větvemi obloučnatými. Při zákopech, břehách rybníků, na mokrých lukách. Srp. Zár. III. 2. (Phalaris oryzoides, L.) T. rýžovitá. *L. oryzoides. Swartz.*

52. *Lolium. Lolch. Mylek.*

Klas 2řadý. Klásky jednotlivé, oběma boky od osy odvrácené, 3- neb vícekvěté. Lupiny jen na hořejším klásku dokonalé; na ostatních hořejší lupina buď zcela buď zčásti zákrplá. III. 2. Jílek. Opilec.

1. Osiny přímé, delší než plevy a lupiny. Stéblo 2—3 stř. zdélí s 4—5 články. Klásky 5—7květé, zdélí plev. Jazýček krátký, kusý, útle štěrbený. Lupiny 2krát kratší plev, zevnitřní 5žilná. Kořen roční. Mezi osetím, žitem, ovsem, ječmenem. Čn. Čc. M. opilec.
L. temulentum. L.

Poznam. Příbuzný M. úhledný, značí se kratšími, vinutými, nestejnými osinami; kalichem delším klásku.
L. speciosum.

Osina ledva nad lupinku čnějící, aneb chybící. Kopovité kvítky. 2.

2. Pleva nejdolejšího klásku zdélí klásku. Klásky 4—8květé, obdýlné, o třetinu delší než plevy. Zevnitřní lupina vejčitě kopovitá, krátce osinatá. Stéblo 1—1½ stř. zvýší. Kořen vlásenitý, roční. Mezi lnem. Čn. Čc. (Lol. annuum, Bernh.) M. rolní. *L. arvense. Wth.*

Pleva nejdolejšího klásku polovic tak dlouhá. Zevnitřní lupina kopovitá, s krátkou aneb žádnou osinou. Stéblo 1—2 stř. zvýší, šikmo vyvstávající, téměř stlačené. Kvítky čnějí ve 2 řadách nad 1plevým, jen v posledním klásku 2plevým kalichem. Kořen mnoholetý. Na lukách, mezích, u cest. Čn. Zář. M. ozimý.
L. perenne. L.

53. *Melica. Perlgras. Strdivka.*

Klásky 1—2květé, s baňkovitými, téměř stejně dlouhými plevami. Plevy komolé, mázdřité, posléz chruplavité. Nad nimi násadka ku kvítku. III. 2. Strďovka.

1. Dolejší lupina dlouze brvitá. Lat stejný, klasovitě skupený, bělozelený, později druminový. Stéblo 1—2 stř. zdélí, holé. Klásek kopovitý, špičatý, 3květý, blýskavý. Plevy 5žilné. Násadka k třetímu kvítku ze 2

prázdných plev a sloupečka složená. Na horních lukách, skalách, kamenitých pahorkách. Čn. Čc. S. brvitá. *M. ciliata. L.*

Dolejší lupina holá. 2.

2. Stéblo 3—4 stř. zdélí, drsné. Jazýček šikmo uťatý, po kraji nepravidelně klaný. Lat obdýlný, 4—6 palců zdélí, jednostranný, skupený, velmi větvitý. Stopky na špici stloustlé, převislé, háčkovité. Klásky obdýlné, před květením válcovité, nachové, zeleně a bíle stínkované. Zevnitřní pleva 7žilná. Dolejší kvítek sedivý, hořejší stopečný, a mezi nimi hruškovitá násadka. V Uhřích, okolo Budína; na Haličských Tatrách. Čn. Sr. vysoká. *M. altissima. L.*

Stéblo kratší.

3. Dva vyvinuté kvítky v kalichu, třetí nedokonalý. Stéblo štíhlé, trochu stlačené, nahoře 4hranné, na hranách drsné, 1—1 $^1/_2$ stř. zdélí. Pošvy téměř 2řízné, stlačené, drsné. Místo jazýčka krátký, bělavý, mázdřitý kraj. Lat hroznovitý. Klásky visuté, vejčité, nadmuté. Plevy vejčité, téměř 5žilné, holé, nachové; po kraji bělavé. Koruna chruplavitá. Zevnitřní lupina 7žilná. V stinných lesích, mezi ploty. Kv. Čn. S. chýlivá. Ploštková tráva. *M. nutans. S.*

Jeden vyvinutý, druhý nedokonalý kvítek. Lat větvitý, jednostranný, dolejší větve dlouhé. Klásky vztýčené, menší. Plevy končité, větší 5-, menší 3žilná. Na horách, v lesích, houštích. Kv. Čn. S. jednokvětá. *M. uniflora. Retzius.*

54. *Milium. Hirsegras. Pšeníčko.*

Lat otevřený, bez štětin. Klásky 1květé, bez násadky. Plevy téměř stejné, aneb dolejší něco delší. III. 2.

1. Kvítky komolé. Lat rozestřený, s větvemi vodorovně ležícími. Stéblo 2—3 stř. dlouhé, holé. Lupiny končité, chruplavité. Plevy 3žilné, drsné, tupé. Listy čárkovitě kopovité. Na lesních lukách, v mladých pasekách. Kv. Čn. P. rozkladité. *M. effusum. S.*

Kvítky osinaté. 2.

2. Lat odstávavý, mnohokvětý. Stéblo do 2 stř. zdélí, hladké, tuhé. Pošvy holé. Jazýček krátký, uťatý. Kvítky baňkovité. Plevy vejčitě kopovité, častěji 3žilné. Lupiny zcela hladké a lesklé. Osina zdélí plev. Na trávníkách; v Šomodské stolici, v Uhřích. (Agrestis miliacea.) P. mnohokvěté. *M. multiflorum. Cavanill.*

Lat odstávavý, chudokvětý, opuštěný, volný. Stéblo do 3 stř. zdélí, přímé, na dolejších článkách kolenaté. Jazýček krátký, uťatý, po každé straně štětcovitý. Květy veliké, baňkovité, lesklé, zeleně a bíle stínkované. Plevy obě 3žilné, zevnitřní však i 5žilná. Lupinky chruplavité, lesklé, zevnitřní dlouze osinatá. Mezi houštěmi; v Uhřích. Čn. Čc. P. cizotvárné. *M. paradoxum. L.*

55. *Molinia. Molinie. Bezkolenec.*

Klásky obyčejně 3květé, komolé. Dolejší lupina na dolejšku baňkovitá, s protaženou špicí. Čnělky dole k sobě zblížené na špici semeníka. III. 2. Stéblo téměř bezlisté, nahé, bezuzlé. Kořen hlíznatě tlustý. Klásky vztýčené, obdýlně válcovité. Listy tuhé, přímé, 2—3 čárek zšíří. Plevy 1žilné, končité, hořejší trochu větší. Zevnitřní lupina 3žilná, vnitřní 2klaná. Stopečnatá násadka k třetímu kvítku. Na vlhkých lukách, bažinatých pasekách, obzvláště na horách. Čc. Srp. (Melica caerulea, L.; Enodium caeruelum, Gaud.). Bezkolenec modrý; Bezuzlice; Smrdi, Smrděnka. *M. caerulea. Mönch.*

56. *Nardus. Borstengras. Smilka.*

Klas jednostranný, 2řadý. Klásky jednotlivé, 1květé bez plev. Zevnitřní lupina šídlovitá, kožnatá; vnitřní mázdřitá. III. 1. Stéblo téměř 4bočné, tuhé, šedozelené, v květu 2—4 palců zdélí, posléz vyšší. Listy žlábkovité, štětinovité, dlouze končité, šedozelené, 2—3 na stéble. Klas štíhlý. Klásky téměř sedivé. Na horách, neúrodných lukách, vřesoviskách, rašeliniskách, bažinách. Čn. Čc. S. tuhá; Matúšek. *N. stricta. L.*

57. *Panicum. Fennich. Proso.*

Klásky od hřbetu stlačené; z předu ploché, ze

zadu vypuklé: buď 2květé, hořejší obojaký, dolejší samčí; buď jednokvěté s 3 plevami, z nichž jedna může se považovati co násadka ku kvítku. Zevnitřní pleva menší než vnitřní, někdy chybící. Lupiny chruplavité, kožnaté neb papírovité. Čnělky dlouhé. III. 2. Bér; Ježanka; Rosička; Klásečky; Šlapka.

1. Stopky osinatými štětinami čili obaly, delšími než klásek, otočené. Skupené klasovité laty. Někdy však jsou obaly kratší klásků. 2.
   Stopky květné bez osinatých obalů. 6.
2. Štětiny obalové háčkovitě bodlavé, drsné, lípnoucí. Klas skupený, dole často přetržený. Pošvy holé. Místo jazýčka řada vlásků v ústí pošvy. Osa háčkovitá, k vrchu téměř 3hranná. Obal 1—3 štětý. Plevy mázdřité, větší tupá, 5žilná; menší končitá, 3žilná. Lupiny obojakého kvítka chruplavité, lesklé, zevnitřní 5žilná. Všudy na poli, v zahradách. Čc. Srp. (Setaria verticillata, Palis de B.). P. přeslenovité. (Klásečky). *P. verticillatum. L.*
   Štětiny obalové nahoru obrácené, nechytlavé. 3.
3. Klas válcovitý. 4.
   Klas složený, laločitý neb sklubený. 5.
4. Hořejší pleva zdélí polovice lupiny. Stéblo $^1/_2$—1 stř. zdélí. Stopky velmi krátké, nejvíce 1-, zřídka 2květé. Obaly žlutavé, 9—14štěté. Prázdný kvítek často 2plevý, jedna pleva bílá. V zahradách, u cest, na úhorech. Čc. Srp. (Setaria glauca P. B.). P. sivé.
   P. glaucum L.
   Hořejší pleva zdélí lupinek. Osa hranatá, kosmatá, brázditá, často háčkovitá. Obaly dole 7-, uprostřed 3—4-, nahoře 1—2štěté, nejvíce 2květé. Pošvy měkkovlasé. Lupinky hořejšího kvítka hladké. Stéblo 2—6 palců zdélí. Na rolích, v zahradách. Čc. Srp. (Setaria viridis P. B.). P. zelené. *P. viride. L.*
5. Klas dvojnásobně složený, laločitý. Lupiny hořejšího kvítka hladké. Klas větší než u předešlých, obyčejně špinavě hnědý. Štětiny délky nestálé. Stéblo 2—3 stř. zdélí. V jižní Evropě domovem, u nás tu i tam se

seje, zdivočelé. Čc. Srp. (Setaria italica, P. B.) P. vlaské. *P. italicum:*

Klas složený, stěsněný, klásky sklubené. Osa drsná. Stéblo nahoře drsné, jednoduché neb větvité. Listy na špici často svinuté. Pošvy brvité. Místo jazýčka řada vlasů. Dolejší pleva 3-, hořejší 5-, střední 8žilná, všecky komolé. Zevnitřní lupina 5žilná. U cest, na poli; v Rakousích, Uhřích. Čc. Srp. (Setaria germanica, B.). P. německé. *P. germanicum.*

Poznam. Příbuzné Proso skupené (Panicum compactum, Kit.) v Uhřích, Rakousích, má obaly kratší než květy.

6. Klásky osinaté. 7.

Klásky komolé. 8.

7. Osa hranatá. Větve střídavé. Kalich 2—3květý, háčkovitý. Stéblo u latu háčkovité. Místo jazýčka řada vlasů. Větve žláznatými štětinami opatřené. Plevy brvité. Na rýžových polích, v Banátu. Čc. Zář. P. jezerní. *P. stagninum. Host.*

Osa brázditá, křivolaká, 3—5hranná. Žádný jazýček. Stéblo tlusté 1—1 $^1/_2$ stř. zdélí. Pošvy volné, stlačené. Větve dole dlouze ostnité. Klásky 2květé, nachové, končité. Menší pleva 3-, větší 5žilná. Zevnitřní lupina prázdného kvítka háčkovitá, 5—6žilná; střední žilka osinatá. Obyčejně při zákopech, v zahradách, rolích. Čc. Zář. (Echinochloe Crus Galli, P. B.; Panicum Crus Corvi, Pers.) P. kuřínoha; Šlapka, Ježatka. *P. Crus Galli.*

8. Klásky ve mnohých jednoduchých, téměř prstnatě na krátké společné ose upevněných klasech. Klásky po páru, jeden sedivý, druhý krátce stopečný. 9.

Lat otevřený, bez štětin. Dolejší kvítek každého klásku samčí aneb prázdný. 11.

9. Listy a pošvy holé. Kvítky vejčité; hořejší pleva rovná lupinkám, dolejší malá neb chybicí. Hořejší stopky obyčejně 1květé, dolejší 3květé. V písčitých krajích. Čc. Srp. (Syntherisma glabrum, Schrad.; Panicum Ischaemum, Schreb.; Digitaria filiformis, Koehl.; Panicum sanguinale, Poll.; Pancum lineare, Krock.) Proso holé. *P. glabrum. Gaud.*

Listy a pošvy méně více vlasaté. 10.

10. Stéblo 1—2 stř. zdélí, volné, šikmo vstoupavé. Osa křídlatá. Klásky po 5, odstávavé. Listy a pošvy vlasaté; vyvýšené punkty na pošvách. Pleva 3—5žilná, po kraji vlasatá. Prázdný kvítek holý. Husté drniště. V obdělávané zemi, v zahradách. V Čechách se místy seje pod jménem Rosy. Čc. Srp. (Digitaria sanguinalis, Scop.; Paspalum sangu. Lam.; Dactylon sangu. Vill.; Phalaris velutina, Forsk.; Syntherisma vulgare; Schrad.; Oryza bohemica.) P. české, Rosa, Rosička obecná.
P. sanguinale. L.

Poznam. Příbuzné Proso brvité, obyčejně něco delší než předešlé. Kvítky dlouze brvité. Osa po jedné straně plochá, po druhé vyvýšeně prouhovaná. Plevy 5—7žebré. Na písčitých rolích, lukách. Čc. Srp. (Syntherisma ciliare, Schrad.; Digitaria ciliaris, Koehl.) *P. ciliare. Will.*

Osa holá. Listy dole brvité. Stéblo vstoupavé, hladké. Květy střídavé, 2řadé. Kalich 2plevý, 5květý; plevy kýlnaté, končité, nestejné. Lupiny končité, kýlovité; semeno volné. Na suchých prostorách, v jižních Uhřích. Čn. (Cynosurus aegyptius; Dactyloctenium aegyptiacum, Willd.; Syntherisma aegypt. Schrad.) Proso egyptské.
P. aegyptiacum.

11. Lat volný, chýlivý, rozvláčitý. Listy kopovité, i s pošvami vlasaté. Místo jazýčka řada vlasů. Stéblo 1—2 stř. zdélí, tlusté, přímé, nahoře hranaté, s články kosmatými. Plevy ostnitě končité. Klásky vejčité, 2květé, baňkovité, zelené neb nachové. Seje se. (Pan. Milium, Pers.; Pan. esculentum, Moench.) Proso obecné; P. pšeničné, Pšeno, Jáhly. *P. miliaceum. L.*

Vláskovitý, přímý, odstávavý lat. Stopky rovně vztýčené. Kalichy hladké, dlouze končité. Pošvy drsné. Listy dole drsné. Čc. Srp. P. vláskovité. *P. capillare.*

58. *Phalaris. Glanzgras. Lesknice.*

Lat laločitý neb klasovitý. Klásky 1květé s 2 šupinami, co násadkami ke dvěma dolejším kvítkům. III. 2. Chrastice.

Lat klasovitý. Klásky 1květé. Lupiny s křídlatým kýlem, chruplavité, 1žilné. Stéblo $^1/_2$—1 stř. zvýší. Pošvy

volné, hořejší nadmuté. Setá; sem tam i divoká; původně v jižní Evropě. Čc. Srp. L. ptačí. *Ph. canariensis. L.*

Lat rozestřený, laločitý. Klásky 1květé. Lupiny s drsným bezkřídlým kýlem. Stéblo 1—5 stř. zdélí, oblé, holé. Kvítky jednostranné. Klásky zelené, růžově a bledofialově naběhlé, 3žilné. Listy velmi dlouhé, 6—8 čárek zšíří. Při řekách, bažinách. Čn. Srp. (Baldingera, Fl. der W.) L. trestinová. *Ph. arundinacea. L.*

Poznam. Příbuzná Lesknice prouhovaná má listy na podýl zeleně a bíle prouhované. (Baldingera picta, Bandgras. Pentličky.) *Ph. picta.*

59. *Phleum. Lische. Bojnek.*

Lat klasovitý. Klásky 1květé. Plevy téměř stejné. Dvě mázdřité lupiny. III. 2.

Pásník. Ocásek.

1. Hrozen klasovitý. 2.
 Lat větevnatý. 3.
2. Hrozen válcovitý, často 3—6 palců dlouhý, tenký. Stéblo 1—3 stř. zdélí. Osina plevní asi třetinu plevy obnášející. Plevy příčmo uťaté, na kýle štětinovitě brvité. Listy končité, ploché, někdy skroucené. Jazýček čnějící, tupý, později klaný. Stopky krátké, 1-, řidčeji 2—3 květé. Plevy 3žilné, na hřbetě kropenité, drsné. Lupiny o polovic kratší. Hořejší pošva trochu nadmutá. Na lukách. Čn. Čc. B. luční (Ocásek). *Ph. pratense. L.*

Poznam. Příbuzný B. uzlitý je nižší, dole položený; stéblo dole hlíznatě naběhlé. Hrozen kratší, nachozelený, holý. U cest, na neúrodných místech. Čn. Čc. *Ph. nodosum. L.*

Hrozen vejčitě obdýlný, zeleně fialový. Stéblo $^1/_2$—$1^1/_2$ stř. zdélí, na dolejších článcích kolenaté. Osina zdélí plev. Plevy rovně uťaté, na kýle štětinovitě brvité, fialové. Hořejší pošvy volné, nadmuté. Na Alpách, slézských holech, Krkonoších. Čn. Čc. (Phl. pratense, Schr.) B. horní. *Ph. alpinum. L.*

3. Lat válcovitý, stejný. 4.

Lat obdýlný, opak vejčitý, dole soužený; aneb hroznitý, téměř okrouhlý klas. Stéblo až do vrchu listnaté. 6.

4. Plevy klínovité, s bylinným ostnem, drsné. Stéblo ½—1 stř. zdélí, hladké, přes polovic listy obalené. Pošvy oblé, holé, trochu drsné. Jazýček čnějící, tupý. Lat trochu stlačený, tuhý, drsný, zelený. Plevy nahoru nadmutě hranaté, dvakrát tak veliké jako lupinky, 3žilné, po kraji trochu mázdřité. Lupinky dole krátce vlasaté. Na písčitých rolech, lukách; v Čechách, Uhřích. Čc. Srp. (Chilochloa aspera, B.; Phleum paniculatum; Sm.; Phl. ventricosum, Moench.; Phl. viride, Allion.; Phalaris aspera, Willd.; Phl. paniculata, Aiton.) B. drsný.

Ph. asperum. Vill.

Plevy kopovité. Lupiny 5žilné. 5.

5. Plevy tupé, šikmo ufaté, ostnité. Stéblo do 2 stř. zdélí, tuhé, trochu sivé. Lat zelený. Pošvy oblé, hořejší nadmutá. Jazýček tupý, ledva čnějící. Větevky krátké. Na suchých písčitých místech, u cest; v Slézsku při Opavě. Čn. Čc. (Phl. Phalaroides, Koel.; Phalaris phleoides, Willd.; Phl. Phalaris Pers.) B. Boehmerův.

P. Boehmeri. Wibel.

Plevy dlouze končité, na kýle brvité. Kořen téměř plazivý. Stéblo 1 stř. zdélí a výše, hladké, přes polovici listy pokryté. Jazýček čnějící, tupý. Plevy téměř stejné, nachové, 3žilné. Zevnitřní lupina 5žilná, vnitřní dole násadkou k osině opatřená. Na holech a pohořích. Čn. Čc. (Phalaris alpina, L.) B. Michelův. *Ph. Michelii. Allion.*

6. Lat obvejčitý, dole soužený. Plevy kopovitě končité, na kýle brvité. Stéblo jednoduché i větvité, hladké, téměř až k vrchu listnaté. Listy krátké, ploché. Pošvy trochu nadmuté. Zevnitřní lupina na špici ozubená, nejvíc bělavá, zelenokýlnatá. Na písčinách; v Haliči, Čechách. Čn. Čc. (Phalaris arenaria, Willd.; Crypsis, Desf.) B. písečný. *Ph. arenarium. L.*

Hroznovitý, téměř okrouhlý lat čili klas. Plevy kopovité, dlouze končité, kosmaté. Kořen v starosti dřevnatý a hliznatý. Stéblo položené, 3—8 palců zdélí, až po klas téměř listnaté. Hořejší pošvy trochu nadmuté. Jazýček krátký, ufatý, útle vrubovaný. Plevy v osten

soužené, 3žilné, bělavé, někdy trochu fialové. Na nejvyšších korutanských a štýrských Alpách. Čn. Srp. B. Gerardův. *Ph. Gerardi.*

60. Phragmites. Rohrschilf. Palašina.

Lat rozestřený. Klásky mnohokvěté, komolé, kuželovité. Květy na hřbetě oblé; nejdolejší samčí, ostatní obojaké; stopky dlouze vlasaté. Zevnitřní lupina zákončitá. III. 2. Rákos. Lat velmi větvitý, rozložený, Klásky 4—5květé. Stéblo 5—8 stř. zdélí. Listy kopovité, ploché. Pošvy holé. Místo jazýčka vlasy. Větve a ratolestky u dolejška dlouze bělovlasaté. Plevy hnědé, končité, 3žilné. Kvítky na hřbetě oblé. Lupiny dlouze špičaté, zevnitřní 1žilná, vnitřní 3krát menší. U jezer, rybníků, stoků, příkopů, v lesních bažinách. Srp. Zář. (Arundo Phragmites, L.; Arundo palustris, Matth.) P. obecná; Trest bahnivá. *Ph. communis. Trinius.*

61. Poa. Rispengras. Lipnice.

Lat otevřený. Klásky 2-i vícekvěté, komolé. Plevy a zevnitřní lupiny vejčité neb kopovité, na hřbetě kýlovitě stlačené. III. 2.

1. Místo jazýčka vlasy. 2.
   Jazýček obyčejný, dlouhý neb krátký, tupý neb uťatý. 4.
2. Klásky 5—9květé. Lat stejný, v čas květu stažený, později rozložený, větve dole a na rozvětvích dlouze vlasaté. Listy ploché, dole po obou stranách štětcovité. Pošvy téměř holé. Klásky stlačené, zelené; plevy 1žilné. Zevnitřní lupina 3žilná. Na rolích, vinicích; v Uhřích. L. vlasatá. *P. pilosa. L.*
   Klásky 9—25květé. 3.
3. Lat stejný, odstávavý; větve jednotlivé neb po 2, dole vlasaté. Klásky kopovité, 9—15květé, stlačené, lesklé. Dolejší kvítky odpadavé. Pošvy stlačené; k vrchu vlasaté. Stéblo 1—1½ stř. zdélí a výše. Plevy stlačené, na kýle drsné, menší 1-, větší 3žilná. Zevnitřní lupina 3-, řidčeji 5žilná, na kraji zahnutá a brvitá. V zahradách, v písčité půdě. Srp. Zář. (Eragrostis poaeoides, P. B.; Brizo Eragrostis. Scop.) L. sličná. Milička.
   P. Eragrostis. L.

Lat stejný, odstávavý; větve dole vlasaté, však kratší, křivolaké. Klásky kopovité, však větší, tupější, 3—5 čárek zdélí, 15—25květé. Listy delší, tužší, vlasatější u vzniku pošev. Na rolích, písčinách, u cest. Čn. Čc. (Eragrostis major; Briza Eragrostis, Willd.; Poa Eragr. Cavan.; Poa multiflora, Torsk.; Briza oblongata, Moench.) L. veleklasá. Milička. *P. megastachys. Koel.*

4. Kvítky dole kosminou spojené. 5.
Kvítky prosté, volné. 11.

5. Jazýček velmi dlouhý. Lat stažený, téměř chudokvětý; větve nanejvýš 3—5 klasé. Klásky oddýlně vejčité, 2—3květé. Kalich o polovinu menší než kvítko. Osa a větve bodlavě háčkovité. Stéblo 1 stř. zdélí. Pošvy hluboce prouhované a jako listy drsné; tyto štětinovité, svinuté. Větší pleva 3žilná. Kvítky dole kosmaté. Na výslunných polohách Matry, v Uhřích. L. drsná. *P. aspera. Rit.*
Jazýček kratší. 6.

6. Zevnitřní lupina 1žilná. 7.
Zevnitřní lupina 5žilná. 8.

7. Jazýček oddýlný, trochu končitý. Lat stažený, na špici v stranu nachýlený; větve po 2, hladké, tenké, obloučnaté. Klásky nejvíce 3květé. Stéblo $^{1}/_{2}$—1 stř. zdélí, volně vstoupavé; drniště. Lat hustý, růžový. Pošvy stlačené, holé. Plevy 3žilné. Na českých, slovenských, korutanských, štýrských Alpách, na Babíhoře. Čc. Srp. (Poa flexuosa, Sm.). L. plihá. *S. laxa. Haenke.*
Jazýček krátký, trochu končitý. Lat stejný, rozložený, přímý, chudokvětý. Stéblo nad kořenem hlíznatě naběhlé, 6—8 palců zdélí. Větve drsné, po 2—3. Klásky 4—6 květé. Pošvy holé, zelené, při kořenu, hustě na sobě ležící. Větší pleva 3-, menší 1žilná. Na výslunných písčitých místech. Čn. (Poa crispa, Thuill.; Poa prolifera, Schm.). L. cibulatá. *S. bulbosa. L.*

8. Klásky nejvíc 6 (5—9)květé, kopovité. Lat skupený, často jednostranný, s větvemi krátkými a drsnými. Stéblo 2řízně stlačené, 1 stř. zdélí, dole položené. Větve po 2—5. Lupiny nepatrně 5žilné. Na lukách, při zdech,

cestách, na střechách. Kv. Čn. (Poa muralis, Wib.) L. smáčknutá. *P. compressa. L.*

Klásky 3—5květé. 9.

9. Jazýček protažený, končitý. Lat stejný, rozložený, s větvemi drsnými, po 5. Klásky vejčité, 3—4květé, stlačené, malé, končité. Stéblo 2—3 stř. zdélí, a jako i pošvy drsné. Zevnitřní lupina značně 5žilná. Na pasinkách, lukách. Čn. Čc. (Poa scabra, Ehrh.; Poa pratensis, Roth; Poa dubia, Leers.) L. pocestní. *P. trivialis. L.*

Jazýček krátký neb uťatý. 10.

10 Stéblo a pošvy holé, hladké, stlačené. Jazýček krátký, uťatý. Větve drsné, po 5. Klásky 3—5květé. Plevy stlačené, jedna 1-, druhá 3žilná. Kořen plazivý. Všudy rozšířená. Čn. Čc. L. luční. *P. pratensis. L.*

Poznam. Odrody: *α. Humilis*: stéblo stlačené, nízké; listy krátké, široké; na mokrých písčinách. *β. Elatior*: stéblo vyšší; všecky listy široké, sivé; na lesních lukách. *γ. Heterophylla*: stéblo vyšší; dolejší listy svinuté, stebelní ploché; na suchých lukách a pomezích.

Stéblo, listy a pošvy méně více drsné. Plevy 3žilné. Zevnitřní lupina 5žilná. Jazýček velmi krátký. Klásky vejčitě kopovité, nejvíc 5květé. Kořen téměř plazivý. Na bažinatých lukách, při zdech, příkopech. Čn. Zář. (Poa fertilis, Host.; P. polymorpha, Wib.; P. riparia, Wolff; P. elegans, Haller; P. palustris Koel.; Poa pratensis, Leers.). L. pozdní. *P. serotina. Ehrh.*

11. Jazýček, aspoň na dolejších pošvách krátký. 12.

Jazýček vesměs obdýlný, končitý. 18.

12. Jazýček na dolejších pošvách krátký a tupý, na hořejších obdýlný, špičatý. 13.

Jazýček vesměs krátký. 14.

13. Lat stejně rozložený, chudokvětý, s větvemi jednotlivými, jednoduchými, holými. Klásky obdýlné, 4—6květé. Květy tupé, dole maličko kosmaté, volné. Plevy na špici holé, hladké. Kořen plazivý. Na nejvyšších holech, v Štýrsku, na Tatrách. Čn. Čc. L. nízká. *P. supina. Schrad.*

Lat stejně rozložený, opuštěný. Klásky 4—6květé,

vejčité, stlačené, bledozelené aneb zelené a nachové. Hořejší pleva 3—5-, dolejší 3žilná. Lupina zevnitřní 1žilná, končitá, na dolejšku hřbetu hedbávitě kosmatá. Stéblo do $1^1/_2$ stř. zdélí, vztýčené. Listy nákořenní v svazcích. Kořen krátký, šikmý, dole vlásenitý. Hřbet plev zkřivený. Na holech a pohořích. Čn. Srp. L. horní. *P. alpina. L.*

Poznam. Příbuzná L. kopeční má tužší listy; klásky až 11květé; plevy zevnitřní 3-, vnitřní 1—3žilné; lupiny 5žilné, měkkovlasé. Na výslunných pahrbkách; v Rakousích, Moravě, Uhřích. Kv. Čn. (Poa collina, Roch.) *P. badensis. Willd.*

14. Více položených, co prst dlouhých, tuhých, stlačených, pošvami pokrytých, dole častěji větvitých stebel. Lat jednostranný, tuhý, hustý, se stopkami a větvemi zcela krátkými. Větve a osa hranaté, holé. Klásky tupé, stlačené. Plevy a lupiny mázdřité, tupé, silně žebry čili žilkami značené. Klásky kopovité, 3—5květé. Kořen vlásenitý. Na písčinách, neúrodných místech, u cest; řidčeji. Kv. Čn. (Cynosurus durus. Willd. Eleusine dura, Lam.) L. tvrdá. *P. dura. Scop.*

Stéblo delší; lat stejně rozložený. 15.

15. Jazýček 2klaný. Lat velmi rozestřený; větve útlé. Klásky kopovité, 2—3květé. Plevy 3žilné, na kýle drsné, háčkovité. Větve vláskovité, velmi dlouhé. Stéblo přes 3 stř. zdélí, hladké. Listy čárkovitě štětinovité, svinuté, drsné. V lesích abaujvarské stolice. L. prosná. *P. miliacea. Kitaib.*

Jazýček celý aneb vrubovaný. 16.

16. Stéblo a pošvy 2řízně stlačené, ono 3—4 stř. zdélí. Lat stejný, obdýlný neb jehlanitý. Větve drsné, po 4—5. Klásky obdýlné, vejčité, nejvíc 3květé. Kvítky veskrz holé. Menší pleva 1-, větší 3žilná. Zevnitřní lupina 5žilná, drsně kýlnatá. Ve vlhkých horách; na Krkonoších, Tatrách, Babíhoře. Čn. Čc. L. krkonošská. *P. sudetica. Haenke.*

Poznam. Příbuzná lipnice zvrhlá značí se latem roz-

vláčitým, dlouhými větvemi, stopkami vlnou obrostlými. V nižších polohách hor; v Slézsku; na Babíhoře.

P. hybrida. Gaudin.

Stéblo nižší, více oblé. 17í

17. Lat rozestřený, nanejvýš 5—6větvý, s jednotlivými, 3—5květými klásky na konci větviček. Stéblo 1—1½ stř. zdélí, hladké. Listy ploché, drsné, vztýčeně odstávavé. Větve velmi drsné; klásky vejčitě špičaté, zelené a bílé. V lesích; v Uhřích. L. chudokvětá. *P. depauperata. Kit.*

Lat často trochu jednostranný. Větve po 2—5, drsné. Klásky eliptičné, 2—5květé; stopky slabě kosmaté. Lupina nepatrně žilnatá, přitupá. Listy nad pošvami trochu řásené; nejhořejší list delší než pošva. Jazýček krátký, často chybící. Kořen výhončivý. Po všech rovinách až na hory. Čn. Čc. L. hájní. *P. nemoralis. L.*

Poznam. Odrody: *Vulgaris:* stéblo volné, klásky 1—2květé; jazýček hned krátký, hned chybící; lat bledozelený, stéblo hladké; listy volné, téměř vodorovně odstávavé; v lesích. *Fertilis:* stéblo tuhé, hladké neb drsné; klásky 3—5květé; jazýček tu kratší, tu delší; lat zelenavý; listy volné; na lukách. *Maxima:* stéblo tuhé a vysoké; lat jehlanitý, hojnokvětý; klásky 3—5květé; listy široké; lat zelený; na lukách, příkopech. P *Glauca:* stéblo tuhé; lat chudokvětý; klásky 2květé na tenkých, tuhých stopkách; listy vodozelené; na skalnatých horách, Babíhoře. *Montana:* stéblo štíhlé; lat chudokvětý; klásky veliké, 3—5květé, na dlouhých tenkých stopkách; na skalnatých místech.

18. Klasovitý, vejčitý, 2řadý hrozen. Stéblo 3—6 palců zdélí, trochu tuhé, k hořejšku drsné, dole 2kolené. Listy holé neb málo drsné; stebelní ploché, krátké; dolejší svinuté, štětinovité. Pošvy trochu stlačené, méně více vlasaté. Osa krátce vlasatá. Klásky vejčité, stlačené, lesklé, 4—5květé, modře, zeleně, hnědě a bíle stínkované. Plevy téměř stejné, nejvíc 3žilné; zevnitřní lupina 5žilná, střední žilka ostnem končitá. Na skalách, nejvyšších štýrských a korutanských Alpách; Tatrách. Čn. Srp. (Poa sesleroides, Sturm.) L. dvouřadá.

P. disticha. Wulfen.

Lat jinak spořádaný, stejný neb jednostranný. 19.

19. Listy na dvě strany stojící. Osa křivolaká, po bocích bodlavá. Klásky téměř 5květé, vejčité, končité; plevy 3žilné, zákončité, na kýle bodlavé, jakož i lupinky; zevnitřní lupina 5žilná, dole vlasatá. Stéblo dole položené a kořenivé; listy odstávavé, žlábkovité, na kraji a kýle bodlavé. Lat na špici nachýlený. Na holech. Čn. L. křivolaká. *P. distichophylla. Gaud.*

Listy jinak sestavené, aneb osa přímá. 20.

20. Klásky 3květé. Lat stejně rozložený, s větvemi velmi drsnými. Kvítky téměř 5žilné, na dolejšku nahé. Stéblo a pošvy nahoru, listy k dolejšku drsné; tyto úzké, bodlavě končité. Klásky malé, trochu tupé, 2—3květé, zeleně, bíle a nachově stínkované. Pošvy hluboce čárkované. V Sremsku. L. Kitaibelova. *P. Kitaibeli. Schult.*

Klásky 3—11květé. 21.

21. Lat 2řadě jednostranný, zhuštěný, tuhý. Klásky čárkovité, končité, 5—11květé. Květy volné, nepatrně 5žilné; plevy kopovitě končité, větší 2—3žilná. Větší lupina na špici stlačená a drsná. Stéblo 3—6 palců zdélí, tuhé, trochu smačknuté, veskrz hladké, lesklé. Listy čárkovité, končité, někdy svinutě štětinovité; na kraji drsné. Jazýček obdýlný, trochu končitý, posléz roztrhaný. Osa na hranách velmi drsná. Větve mají po jednom klásku na konci. Kořen vlásenitý. V jižních Uhřích. Kv. Čn. (Triticum maritimum. Wulfen.) L. tuhá. *P. rigida. L.*

Lat téměř jednostranný, rozevřený. Větve hladké, v čas zralosti v stranu nachýlené, jednotlivé neb po 2. Klásky vejčité, 3—7květé. Stéblo stlačené, měkké, ohebné, holé, 1—$1^1/_2$ stř. zdélí, dole větevnaté, šikmo vstoupavé. Menší pleva 1-, větší 3žilná. Zevnitřní lupina tupá, 5žilná, dole trochu kosmatá. Všudy u cest; přes celý rok květe. L. jará. *P. annua. L.*

62. Polypogon. Bürstengras. Mnohovouska.

Klásek 1květý; plevy přístejné, stlačené, osinaté; zevnitřní lupina osinatá. Semeno volné. III. 2.

Osiny téměř zdélí plev. Kořen plazivý. M. pobřežní. *P. litoralis. Sm.*

Plevy 2krát zdélí lupínek, bělavé, tuhovlasé, dlouze vlasaté, po kraji hladké. Lupiny holé, lesklé, krátce osinaté. Jazýček tupý, obdýlný, krátkými vlásky posetý. Stopky krátké, tlusté. V Haliči, Čechách (?). Kv. Čn. (Santia plumosa, Savi; Agrostis panicea, Willd.; Phleum monspelliense, Koel.; Agrostis crinita, Moench; Phleum crinitum, Schreb.) M. vlasatá. *P. monspeliensis. Desfont.*

63. Rottboellia. Klasec.

Plevy 1—2, na straně stojící. Klásky v důlcích osy sedící. III. 2.

Kalich 2květý; květy obojaké. Stéblo hladké, kolenaté, 3—6 palců zdélí. Klas dlouhý; klásky obdýlné. Plevy na hřbetě drsné, útle bodlavé. Na slatinných místech, v Uhřích. Kl. uherský. *R. pannonica. W. Kit.*

64. Schmidtia. Puchyrka.

Lat jednoduchý, volný. Plevy nestejné, větší osinatá. III. 2. Jen několik palců zdélí. Ve vysychajících rybníkách; v Čechách. Čc. Zář. (Coleanthus subtilis, Seidl.). P. lačkovitá *S. utriculata. Presl.*

65. Secale. Roggen. Žito (Réž).

Klas 2řadý. Klásky jednotlivé, střechovité, bokem k ose obrácené, stlačené, 3- i vícekvěté. Plevy šídlovité. Zevnitřní lupina s kratší neb delší osinou ze špice. III. 2.

1. Kalich kratší než klásek. Plevy a osiny drsně brvité. Seté co jarní a ozimé žito. Ž. obecné (Réž). *P. cereale. L.*

Udané známky se neshodují. 2.

1. Zevnitřní lupina 5žilná, dlouze osinatá. Plevy bílým, mázdřitým krajem obroubené a něco kratčeji osinaté. Klásky obyčejně 3květé, sedivé, stlačené. Klas 2řadý, 1—1 ½ palce zdélí. Jazýček krátký, útle štěrbený. Pošvy holé. Listy čárkovitě kopovité, méně více vlasaté. Stéblo 2stř. zdélí, hladké. V Uhřích mezi osením. Kv. Čn. Ž. vlasaté. *S. villosum. L.*

Lupina 3žilná, dlouze osinatá; 2 široké, brvité šupiny vůkol zrna. Plevy úzké, 1žilné, po kraji brvité, každá dlouze osinatá. Klas 2řadý. Jazýček krátký, vykousnutý, měkkovlasý. Dolejší pošvy vlasaté. Listy na vrchu měkkovlasé. Stéblo jen nahoře trochu ovlasené. Osa po kraji vlasatá. Na uherských pustinách, vůkol Kečkemetu, Kišteleku. Čn. (Secale silvestre.) Ž. polní. *S. campestre. Kit.*

66. Sesleria. Pěchava.

Klas složený, obalený. Obal mnoholupenný. Plevy nestejné, 2—4květé. Lupina hořejší 2klaně zubatá; dolejší nepravidelně 2zubá, osinatá. III. 2.

1. Zevnitřní lupina 1osinatá. Klasovitý, téměř kulatý, obalem čili listeny podepřený hrozen. Klásky 3květé, obdýlné, krátce stopečné, stlačené. Listeny 2—3, u dolejška klasu široko vejčité, duté, nestejně 2—5zubé, lesklé. Plevy kopovité, 1žilné. Zevnitřní lupina měkkovlasá, 1žilná; žilka krátce osinatá. Na skalách nejvyšších Alp korutanských. Čc. Srp. (Cynosurus sphaerocephalus, Jacq.) P. kulatá. *S. sphaerocephala.*

Zevnitřní lupina 5osinná. 2.

2. Klasovitý, obdýlný hrozen s listeny tupými, brvitými. Klásky 2—3květé. Zevnitřní lupina 3—5osinná, 5žilná. Plevy stlačené, na kýle drsné, na kraji brvité, krátce osinaté. Hrozen hustý; klásky krátce stopečné, nejvíc po 2, stlačené, sivé. Na vlhkých kamenitých trávníkách; na vápenci; bažinatých místech. Dub. Kv. (Cynosurus coeruleus, Willd.; Cynosurus cylindricus. Balbi.) P. modrá. *S. coerulea. Arduin.*

Klasovitý, vejčitý, téměř nahý hrozen. Klásky 2květé. Lupina 5žilná, 5osinná; osiny delší lupinek; vnitřní lupina 2klaná. Na nejvyšších alpských lukách, v Korutansku. Čn. Čc. P. útlá. *S. tenella. Host.*

Poznam. P. bělavá značí se hroznem bezlistenným; plevami vejčitě kopovitými, krátce osinatými; žlutobílými lupinami; listy sotva 3 palce dlouhými; stéblem 1—1 ½ stř. dlouhým. Na tatranských skalách. *S. albicans. Kit.*

67. *Sorghum. Sorg. Cirok.*

Kalich 2plevý. Koruna 3lupinná, osinatá. Rostlina s některými prázdnými květy. III. 2. Surok.

1. Kalich kosmatý. Plod kulatý. Lat skupený, vejčitý, převislý. V jižních Uhřích setý. C. převislý. *S. cernuum. L.*

Kalich vlasatý. Plod smáčknutý. 2.

2. Lat hustý, obdýlně vejčitý, vztýčený. Kalich opak vejčitý, lesklý, trochu vlasatý; na špici měkkovlasý. Setý v jižních Uhřích. Srp. Zář. (Holcus Sorghum, L.) C. obecný. *S. vulgare.*

Lat rozšířený, velmi větvitý, s větvemi dlouhými. Plevy obdýlné, končité, měkkovlasé. S předešlými. C. cukernatý. *S. saccharatum.*

68. *Stipa. Pfriemengras. Kavil.*

Lat jednoduchý. Kalich 2plevý, 1květý. Zevnitřní lupina dlouze osinatá, s osinou koneční. III. 2.

Osina péřitá, koneční, často i na střevíc dlouhá. Kořen tvrdý. Stéblo 1$^{1}/_{2}$—2 stř. zvýší, tuhé, 2—3uzlé. Pošvy velmi dlouhé. Jazýček krátký, kusý, později klaný. Lat 1—1$^{1}/_{2}$ stř. zdélí, dole pošvami obalený. Klásky 6—8 čárek dlouhé. Zevnitřní pleva 3—5-, vnitřní 3—4žilná. Lupiny bezžebré; zevnitřní dole vlasaté. Na suchých písčitých místech. Kv. Čn. K. péřitý. *S. pennata. L.*

Osina nahá, drsná, asi $^{1}/_{2}$ stř. zdélí. Stéblo tlustší, tužší, víceuzlé. Jazýček obdýlný. Lupiny menší plev. S předešlým. Čn. Čc. (Stipa juncea Willd.) K. vláskovitý. *S. capillata. L.*

69. *Trichodium. Straussgras. Vlasatka.*

Kalich 2plevý, 1květý. Koruna často 1lupinná, menší než kalich, osinatá, na dolejšku štětcem opatřená. III. 2.

1. Stéblo drsné, v pošvy obalené. Listy vztýčené, na konci měkkoostnité, zřídka po kraji svinuté. Jazýček obdýlný, dlouze končitý. Klásky obdýlné, žlutozelené. Plevy 3žilné. Zevnitřní lupina 2krát tak dlouhou osi-

nou opatřená; na dolejšku lupin 2 štětičky. Kořen plazivý. Na nejvyšších korutanských holech. (Agrostis flavescens; Avena aurata, Allion.) V. žlutavá.
T. flavescens.

Stéblo od pošev volnější, aneb jiné známky neshodné. 2.

2. Lupina 5žilná. Jazýček tupý. Na dolejšku lupiny 1—2 štětce. Větve méně více drsné. 3.

Lupina 4žilná, útle vrubovaná, nadzpodeční osinou ozbrojená. Jazýček tupý neb špičatý. Vlasy na dolejšku lupin ve 4 svazečky spojené. Větve hladké, téměř 3dílně vidličnaté. Lat úzký, otevřený, obdýlný. Klásky červenavé neb drumínové. Stéblo výšky nestálé, na píď i na střevíc dlouhé. Plevy kopovité. Husté drniště. Někdy i vnitřní lupina vyvinutá a osinatá. Na kamenitých horních hřebenech, v roztržinách skalních; na Krkonoších, na Sněžce. Čc. Zář. (Agrostis rupestris, Allion). V. skalní. *T. rupestre.*

Poznam. Příbuzná V. zanedbaná značí se větvemi 3dílně vidličnatými, méně více drsnými, vláskovitými, křivolakými; stéblem tenkým, a jako i listy hladkým; kalichem dlouze končitým, purpurovým; osinou nadzpodeční; kořenem vlásenitým. Na suchých trávníkách v Uhřích. V. zanedbaná. *T. neglectum. Schult.*

3. Lat otevřený, úzký, chudokvětý, zdélí palce, s větvemi trochu křivolakými, holými, drsnými, dolejšími po 2—3. Lupina vejčitě kopovitá, trochu tčená, na špici tupá, 5žilná, 2osinná ze špice, nadto osinou podhřbetní ozbrojená. Plevy vejčitě kopovité. Jazýček tupý. Husté drniště, stébla prstu i pídi zdélí. Na skalních strminách alpských, na horních lukách. Čc. (Agrostis alpina, Willd.; Agrostis rupestris; Agrostis montana, Pohl; Agr. festucoides, Vill.) V. horní. *T. alpinum. Schr.*

Lat rozvláčitý, vejčitý, volný; větve rozevřené, drsné, křivolaké. Lupina 5žilná, vroubkovaná; osina podhřbetní, do vnitř zahnutá. Jazýček obdýlný, tupý, posléz roztrhaný; pošvy holé. Lat 4—6 palců zdélí, po odkvětu stažený. Delší pleva na celém hřbetě, kratší jen na konci háčkovitá. Stéblo 1—1½ stř. zdélí. Na dolejšku lu-

piny štětec. Na lukách, pastvištích. Čc. Srp. (Agrostis canina, Aut.; Agr. geniculata, Lam.; Agr. pallida, Schk.) V. psí. *T. caninum. Schrad.*

Poznam. V. Kitaibelova má větve 3dílné, trochu háčkovité; kalich končitý, osinu hřbetní. Na uherských pohořích. *T. Kitaibeli. Schult.*

70. Triodon. Dreizahn. Trojzubec.

Klásky 3—5květé; plevy téměř stejně dlouhé, baňkovité, bezkýlné. Zevnitřní lupina 2klaná, s krátkou osinou v poltě. III. 2. Klásky zeleně fialové. Lat hroznovitý. Listy a pošvy vlasaté. Stéblo před květením položené neb šikmé, $^1/_2$ stř. zdélí; v čas květu vstávavé. Na neúrodných lukách, vřesoviskách, lesích. Čn. Čc. (Festuca decumbens, Lin.; Poa decumbens, Scop.; Danthonia decumb., Dec.; Bromus dec., Koel.; Melica rigida, Wib.; Melica dec., Web.; Sieglingia, Bernh.) T. vstoupavý. *T. decumbens. P. de B.*

71. Triticum. Waizen. Pšenice. (Žito).

Klas 2řadý. Klásky jednotlivé, bokem k ose obrácené, stlačené, 3-neb vícekvěté. III. 2.

1. Plevy baňkovité, nadmuté, uťaté a zubaté. Zevnitřní lupina ze špice osinatá neb komolá. Druhy seté (Triticum). 2.

Plevy nenadmuté, špičaté neb uťaté, šídlovité neb kopovité. Zevnitřní lupina s menší neb větší koneční osinou. Divé druhy. Pýr. (Agropyrum). 12.

2. Klásky 2květé. 3.

Klásky 3- neb vícekvěté. 4.

3. Plevy 3zubé. Klásky nejvíc 2květé, baňkovité, střechovitě na sobě ležící, osinaté; jen dolejší kvítek plodný, dlouze osinatý, neplodný s osinou krátkou. Jazýček velmi krátký, ozubený. Pošvy zvenčí trvité. Listy svrchu drsné, dole brvitě kosmaté. Stéblo jen na uzlech trochu kosmaté. V Uhřích. Čn. Čc. P. jednozrná. *T. monococcon. L.*

Plevy vlasaté. Klásky 2květé, střechovité, měkkovlasé, osinaté, dřív šedozelené, nachové, pak černé.

Pošvy hladké, holé. Listy dole brvité, volné, po kraji útle bodlavé. Stéblo jen na článkách měkkovlasé; články osy po kraji vlasaté. Tu i tam setá. P. černá.
T. atratum. Host.

4. Klásky 3—4květé. 5.
Klásky 5—6květé. 11.

5. Semeno na hřbetě vtlačené. Klásky obyčejně 4květé, osinaté neb komolé, vzdáleně od sebe stojící. Osa na bocích vlasatá; články její delší než klásky. Listy téměř žlábkovité, nahoře drsné, na kraji útle bodlavé, jen dole kosmaté, po kraji brvité. Jazýček brvitý. P. rýžová.
T. Zea. Host.

Semeno jinak spořádané. Klásky skupené neb střechovité. 6.

6. Klásky 3květé, zhuštěné, osinaté, drsné, baňkovité. Klas dole spolusložený. Listy křivolaké, hladké. Stéblo nahoře dřenovité. Řidčeji setá. P. mnohoklasá.
T. compositum.

Klásky 3—4květé; pravidelnější klas. 7.

7. Plevy velmi veliké, téměř listovité. Lupiny nestejné, vnitřní o polovinu větší než zevnitřní: tato brvitá. Semeno velmi dlouhé. Klas velmi dlouhý. Klásky 3-, řidčeji 4květé, trochu drsné, střechovité, osinaté. Jen dva kvítky plodné. Stéblo a listy holé, hladké. Jazýček kusý. P. polská. *T. polonicum.*

Plevy, lupiny, semeno jinak spořádané. 8.

8. Jyzýček krátký, po každé straně štětcem opatřený. Klásky široké, vejčité, 3—4květé, hned krátce, hned dlouženi osinaté. Klas skupený. Krátké články osy. Stéblo na uzlech kosmaté. Listy žlábkovité, volné a jako i pošvy drsné. Tu i tam setá v Štýrsku. P. skupená.
T. compactum. Host.

Jazýček neštětitý; listy holé neb hedbávité; klas 2—4řadý, střechovitý. 9.

9. Klásky 3—4květé, baňkovité, trochu drsné, střechovité, holé. Prostřední kvítek komolý, neplodný. Plevy vejčité. Stéblo na uzlech útle vlasaté. Články osy po kraji holé. Listy hedbávité. Pošvy nahoru trochu kos-

maté, jako i jazýček. P. špaldová; (Špalda; samopše; tenkel; slovenská rýža). *T. Spelta.*

Klásky 4květé, kosmaté neb holé. 10.

10. Klas 4hranný. Klásky baňkovité, holé, střechovité, komolé neb osinaté. Plevy vejčité, končité, pod špicí stlačené, na hřbetě oblé, vydmuté, s tupými žebry. P. obecná. (Ozimá, hibernum; jará, aestivum; komolá, muticum; osinatá, aristatum.) *T. vulgare. Villars.*

Klas 2řadý. Klásky baňkovité, kosmaté, střechovité, tupé, trochu osinaté, posléz nachové. Listy hladké, velmi malými vlásky poseté. Řidčeji setá. P. anglická. *T. turgidum.*

11. Klásky 5květé, vejčitě široké, osinaté; osiny 3krát zdélí klasu. Klas 2řadý. Stéblo na uzlech trochu vlasaté. Listy měkké. Pošvy hladké. Klásky 3krát tak dlouhé jako dva uzly osní. (Triticum typhinum, Dodon). P. ječmenovitá. *T. hordeiforme. Host.*

Klásky 5—6květé, osinaté, kosmaté. Plevy na kýle vlasaté. Listy holé, hladké. Stéblo hladké a holé, jako i pošvy. Jazýček krátký, mázdřitý, ozubený. Klásky delší než 3 uzly osy. (Triticum durum, Desf.) P. kosmatá. *T. villosum. Host.*

Pozn. Následující druhy Gärtner pod jménem Agropyrum (pýr) spojil a od Triticum odloučil.

12. Zrno nahoře kosmaté, s 2 obdýlnými, dlouze končitými, roztrhanými šupinami. Zevnitřní lupina na hřbetě čárkovaná, tupá neb ufatá; střední čárka drsná. Plevy tupé, po kraji brvité. Klásky mnohokvěté, holé neb krátce vlasaté. Jazýček krátký, holý. Pošvy hladké, brvité. Listy někdy šedozelené, nahoře drsné, tence kosmaté, někdy však holé. Stéblo čárkované, 1—3 stř. zdélí. Kořen plazivý s obdýlnými končitými šupinami. Na písčitých pahorkách, u cest. Čn. Čc. P. střední. *T. intermedium. Host.*

Zrno a lupiny jinak spořádané. 13.

13. Plevy osinaté. 14.

Plevy komolé, tupé. 15.

14. Plevy odstávavé, na konci krátce osinaté. Klásky bledozelené, stlačené, osinaté, 3—6květé, dvouboční. Stéblo

nahoře měkkovlasé, vztýčené, s dolejškem položeným, kořenivým, větve ženoucím. Listy vztýčené, čárkované, po kraji drsné, povrchu krátkými vlásky poseté. Pošvy holé. Jazýček velmi krátký, kusý, útle vřezaný. Osa kosmatá, po obou stranách bělavá, žlábkovitá a střídavě zoubkovaná. Kořen plazivý. Na suchých slatinných místech v Pešťanské stolici. Čn. Čc. (Bromus cristatus, L.) P. hřebenitá. *T. cristatum. Schreber.*

Plevy krátce osinaté, 3žilné, téměř 5květé. Lupina 5žilná; osinatá; osina velmi dlouhá, obloučnatá, nachová. Stéblo 2—3 stř. zdélí, holé, na kolénkách skřivené. Listy tuhé, na hřbetě a kraji drsné. Jazýček krátký, tupý, útle zubatý. Klas 2řadý, 2—3 palce dlouhý, později na špici schýlený. Kořen vlásenitý, mnoholetý. V lesích, mezi křovím, u plotů. Čn. Srp. (Elymus caninus, L.) P. psí. *T. caninum. Schreb.*

15. Klásky 4—5květé. 16.

Klásky 7—11květé. Plevy velmi tupé, brázdité, téměř 7žilné. Kvítky komolé. Osa háčkovitá. Téměř plazivý kořen. Na písčitých pahorkách, v Rakousích, Čechách. Čn. Čc. (Triticum elongatum, Host.; Trit. junceum, Schöpf; Festuca juncea, Moench; Triticum intermedium, H.) P. tuhá. *T. rigidum. Schrad.*

16. Plevy nejvíc 9 (—11) žilné, tupé, 4—5květé. Kvítky komolé. Osa hladká, v čas zralosti na článcích křehká. Klásky jednotlivé, obdýlně kopovité. Stéblo $1^1/_2$—2 stř. zdélí, holé, na dolejšku položené. Pošvy velmi hladké. Jazýček krátký, útle zubatý. Listy na špici svinuté, tuhé, vodozelené, po vrchu krátce vlasaté, na špici bodlavé. Na písčitých místech; v Istrii. Čn. Čc. (Bromus truncatus, Scop.) P. síťovitá. *T. junceum. Willd.*

Plevy 5žilné, kopovité. Lupiny končité neb tupé, komolé neb osinaté. Listy svrchu útle tčené a drsné. Kořen plazivý. V houštích, při plotech, u cest, rolí. Čn. Čc. (Triticum arvense. Schreb). P. plazivá. (Pýr.)
T. repens. L.

Poznam. Jedni počítají ještě i následující: *Triticum subulatum*, Schreb. Klásky obdýlné, téměř 6květé; plevy šídlovité na špici; lupiny krátké, měkkobodlavé, delší

než plevy; na rolích, u plotů. — *Triticum dumetorum*, Honk. Klásky jednotlivé, po páru neb po 3, obdýlné, 5—8květé; plevy i lupiny krátce osinaté, osiny ledva zdélí čárky; u plotů, mezi křovím. — *Triticum Vaillantianum*, Wulf. Klásky obdýlně vejčité, téměř 5květé; osiny lupin delší než osiny plev; v zahradách, na trávnících. — *Triticum Leersianum*, Wulf. Klásky obdýlné, téměř 5květé; plevy a lupiny osinaté; klásky někdy po 2—3; v zahradách, u plotů. (Triticum Sepium, Thuill.).

X. Juncagineae. Trojhrotité.

72. *Scheuchzeria. Scheuchzerie. Hrůznice.*

Prášníky tenké. Tři semeníky, každý 2semenný. Čnělka chybí. Tři dole spojené, 2klasečné tobolky. VI. 3. Nitky tenké. Blizna na boku. Klas 2—6květý. Prut vztýčený, 4—8 palců zdélí, s pošvivými, žlábkovitými listy. Kořen šikmý, článkovitý. Na jizerském pohoří v Čechách; Slézsku, Haliči, Uhřích. H. bahní.

P. palustris. L.

73. *Triglochin. Dreizack. Trojhrotník.*

Nitky velmi krátké; 3—6 jednosemenných semeníků. Čnělka chybí. Tři neb 6 tobolek na ose; tobolky do vnitř podélným švem pukavé. VI. 3. Stojatka; Bařička Pr.

Plod čárkovitý, 3pouzdrý, hladký. Stvol dole hlíznatě naběhlý, 1 stř. zdélí, tenký. Listy úzké, čárkovité. Květy malé, zelenavé, s peřitými bliznami. Plody k ose přitlačené. Na mokrých, bažinatých lukách. Čn. Čc. T. bahní. *T. palustre. L.*

Plod vejčitý, 6pouzdrý, brázditý. Prut vyšší, tlustší, do 1 $^1/_2$ stř. zdélí. Listy čárkovité, dužnatější. Blizny peřité, zpět zkřivené. Plody odstávavé. V slatinných bažinách; v Slézsku, Rakousích, v Uhřích od Nezidera až do Liptova a Spiše. Kv. Srp. T. pomořský.

T. maritimum. L.

XI. Junceae. Síťovité.

74. Juncus. Simse. Sítina.

Tobolka 2pouzdrá, mnohosemenná. VI. 1. Sítí; Šáší.

1. Listy šídlovité, stéblu podobné, na dolejšku bezlistými neb ostnitými pošvami otočené. Stéblo jednoduché. Strboul zdánlivě na boku, jelikož dolejší listen vzhůru ční, jakoby pokračování stébla. 2.

Listy od stebel rozdílné. 6.

2. Nákořenní pošvy v oblé listy vybíhavé. Strboul téměř konečni, přímý. Kališní lupeny nevykroužené, zevnitřní končité; zdéli tobolky. Semena s mázdřitým přívěskem. Na mořských břehách. S. pomorská. *J. maritimus. L.*

Pošvy bezlisté. Strboul boční. Semena bez přívěsků. 3.

3. Strboul 2—10květý, asi v polovici stébla; stopky obyčejně 2květé. Stéblo nahé, nitkovité, nahoře přechýlené, hladké, 1 stř. zdélí. Cípy okvětí kopovité. Tobolka krátká, krátce ostnitá. Lupeny žlutozelené. Čnělka krátká; blizna červenavá. Častokráte na pošvě krátký, žlábkovitý list. Na bažinatých lukách, rašeliniskách; na Krkonoších, v Slézsku, Rakousku, Štýrsku. Čn. Čc. Sítina nitkovitá. *J. filiformis. L.*

Strboul mnohokvětý, v hořejší polovině stébla. 4.

4. Stéblo nahé, hluboce čárkované, pouzdřitě protrhaným dřenem vyplněné, štíhlé, modrozelené. Strboulek červenohnědý, vztýčený. Tobolka obdýlně eliptičná, tupá, na špici nepohnutá, ostnitá. Cípy okvětní kopovité. Čnělka patrná. Prášníků 6. Stéblo 2—3 stř. zdélí, sivozelené. Pošvy hned lesklé. Na mokrých písčitých místech, u příkopů, vedlé cest. Čc. Srp. S. šeromodrá.

J. glaucus. Ehrh.

Stéblo nahé, tuhé, hustě dřenovité. Strboul na všecky strany rozložený. Tobolka okolo čnělky prohloubená. 5.

5. Stéblo bezlisté, hladké. Strboul mnohonásobně složený, častokrát rozestřený. Pošvy bezlisté. Cípy okvětní kopovité, s prohloubeným kýlem. Dolejší listen na dolejšku nabraný. Semeno vejčité. Tři prášníky. Na mo-

krých neúrodných místech, ve zmolách, bažinatých polohách. Čc. Srp. S. rozestřená. *J. effusus. L.*

Stéblo nahé, útle čárkované. Strboul mnohonásobně složený, často sklubený. Cípy okvětní kopovité, na kýle neprohloubené. Pošvy bezlisté. Dolejší listen na dolejšku nadmutý. Semeno obdýlné. S předešlou. Čc. Srp. S. klubičnatá. *J. conglomeratus. L.*

Poznam. Příbuzná sítina baltická značí se vztýčeným strboulem, delší čnělkou, kaštanovými listeny. *J. balticus.*

6. 1—4 kvítky na konci stébla. 7.

Četné kvítky v strboulech neb hlavičkách. 8.

7. Květy otočené třemi vztýčenými štětinovitými listeny. Stéblo nahé, niťovité, dole pošvami obalené. Nejhořejší pošva má krátký, šídlovitý, žlábkovitý list. Jazýček bělomázdřitý, rozčísnutý. Květy hnědé. Tobolka tmavě kaštanová, obdýlně tupá, s vejčitými klapkami. Na Krkonoších, holech, u vodopádů, ručejů. Čc. Srp. (Juncus monanthos). S. trojklaná. *J. trifidus. L.*

Kvítky obyčejně 3, tolikýmiž mázdřitými, tupými, vejčitými listeny neb plevami otočené. Tobolka obdýlná, končitá, delší lupenů. Při potocích na Alpách, v Štýrsku, Korutanech. Čn. Čc. S. trojplevá. *J. triglumis. L.*

8. Listy žlábkovité, nikoli trubkovité. 9.

Listy trubkovité, přepážkami v pouzdra rozdělené. Kvítky v malých hlavičkách na strboulových větvích. 14.

9. Větve 1květé. 10.

Květy v hlavičkách. 13.

10. Stéblo nahé, tuhé, jako i nákořenní listy. Obaly a listeny mázdřité, bělavé; jen nejdolejší obalec někdy listnatě zákončitý. Stéblo slabě hranaté. Cípy končité neb přitupělé, zdélí tobolek. Listy vodorovně odstávavé, tuhé, Na rašeliniskách. Čc. Srp. S. tuhá. *J. squarrosus. L.*

Stéblo listnaté; obaly listnaté. 11.

12. Kališní lupeny velmi tupé, vejčitě obdýlné, v zralosti kratší než tobolka, která jest téměř kulatá. Strboul koneční, složený, s větvičkami vztýčenými. Stéblo tenké, ohebné, stlačené, 4—14 palců zdélí, listnaté, obyčejně s jedním listem uprostřed. Blizny růžové. Na mokrých

lukách. Čc. Srp. (Juncus bulbosus L.) S. cibulatá.
J. compressus. Jacq.

Kališní lupeny špičaté, ostnité. 12.

12. Tobolka přiokrouhlá, velmi tupá, málo kratší než kališní lupeny. Strboulové větve rozevřenější než při následující. Stéblo téměř větevnaté, vidličnaté, hladké. Pošvy po kraji bílé. Kvítky jednotlivé. V bažinách, naplavených písčinách. Čc. Srp. S. roční.
J. Tenageja. Ehrh.

Tobolka obdýlná, o hodně kratší než kališní lupeny. Stopky strboulu vztýčené, prodloužené, 2klané. Stéblo listnaté, 1—12 palců zdélí. Květy jednotlivé; cípy kopovité, končité. Na mokrých písčinách, v příkopech, na rolích. Čc. Zář. S. žabí. *J. bufonius. L.*

13. 1—3 hlavičky, 5—10květé. Kališní lupeny útle zákončité, delší než tobolky. Tobolka tupá, vejčitá. Stéblo nahé, niťovité; 1—4 palců zdélí; 3 prášníky. Na vlhkých písčinách. Čc. Srp. S. hlavatá. *J. capitatus. Weig.*

Hlavička 3—5květá. Vnitřní kališní lupeny tupé, Stéblo niťovité, 4—5 palců zdélí. Listy téměř šídlovité, štětinovité, svrchu úzce žlábkovité. Uprostřed hlaviček jsou často malé listnaté svazečky, které kořeny pouštějí, když stéblo leží. V bažinách, spuštěných rybnících. Čc. Srp. (Juncus supinus, Mönch.) S. rašelinná.
J. uliginosus. Roth.

14. Kališní lupeny všecky tupě zakulatěné. 15.

Aspoň zevnitřní lupeny končité. Kvítky hnědé neb černavé. 16.

15. Kvítky a listeny před květením bělavé. Strboul velmi složený, s větvemi posléz zpět zlomenými. Pošvy na hřbetě tupé. Stéblo listnaté. Tobolka vejčitá, končitá, zdélí lupenů. Na rašelinných lukách. Čc. Srp. S. tupokvětá. *J. obtusiflorus. Ehrh.*

Květy a listeny černohnědé. Větve strboulu vztýčené. Pošvy na hřbetě kýlnaté. Listy troubkovité, s patrnými přepážkami. Strboul koneční, složený. Stéblo slabě skřivené, 1 stř. zdélí. V bažinách. Čc. (Juncus fuscoater Schreb.) S. horní. *J. alpinus. Vill.*

16. Vnitřní tři kališní lupeny tupé, o nic delší než zevnitřní. Stéblo na dolejšku často položené, listnaté. Pošvy a listy přioblé, přepažené. Strboul koneční, mnohonásobně složený, s odstávavými rozevřenými větvemi. Tobolka krátká, vejčitá, ostnitá, delší než lupeny. Na mokrých místech, obyčejná. Čc. Srp. (Juncus lamprocarpos, Ehrh.) S. členitá. *J. articulatus. L.*

Všecky kališní lupeny končité; zevnitřní kratší. Tobolka vejčitá, zobanitá, delší než lupeny. Stéblo tuhé, přímé, listnaté, štíhlé, do 3 stř. zdélí. Pošvy a listy jako u předcházející. Na bažinatých lesních prostorách, vlhkých, neúrodných vřesoviskách. Čc. Srp. (Juncus acutiflorus, Ehrh.) *J. silvaticus. Reichard.*

75. *Luzula. Hainsimse. Bika.*

Tobolka 1pouzdrá, 3semenná. VI. 1. Chlupaňa.

1. Každá stopka strboulu 1květá. 2.

Květy v malých chomáčích neb kláskách. Semena bez patrného přívěsku na hořejším konci. 5.

2. Větve strboulu vztýčené. 3.

Větve z části zpět zlomené, aneb dolejší odvislé. 4.

3. Tobolka zákončitá. Semeno s přímým přívěskem. Listy čárkovité, nemnoho přes čárku zšíří. V lesích; řidčeji. B. Forsterova. *L. Forsteri. Dec.*

Listy brvité, na dolejšku trochu žlábkovité. Pošvy na špici vlasaté; strboul vztýčený. Stéblo hladké, přímé neb vstoupavé. Kališní lupeny brvité, končité, žlutavé jako i lupeny; 3 zevnitřní delší. Na korutanských Alpách. c. Srp. B. žlutavá. *L. flavescens. Host.*

4. Větve strboulů po odkvětu z části vyvrácené. Tobolka pod špicí tupá. Semeno s přívěskem srpovitým na konci. Listy kopovité, 3—4 čárek zšíří, ovlašené vlásky odpadavými. Stéblo téměř oblé, hladké, přímé. Pošvy hladké. Okvětí kaštanové, s bělomázdřitým krajem. Kališní lupeny vejčité, hladké; lupeny nachové. V lesích hořejších krajů. Dub. Kv. (Luzula vernalis, DC. Juncus Luzula, Krock.) B. vlasatá. *L. pilosa. Willd.*

Dolejší větve odvislé, někdy i více než 1květé. Listy téměř žlábkovité, brvité, široké, po kraji vlasaté. Stéblo

přímé, do 1 stř. zdélí, téměř oblé, hladké. Pošvy maličko vlasaté. Strboul složený. Kališní lupeny dlouze končité neb brvité; lupeny dlouze končité, obdýlné, hnědé, po kraji žluté. Na holech. Čc. (Juncus intermedius, Sturm.) B. hladká. *L. glabrata. Hoppe.*

5. Chomáče 2—5květé. Strboul složený. Semeno bez přívěsků. 6.

Klásky vejčité, více než 4květé. Semeno dole s homolovitým přívěskem. 9.

6. Kališní lupeny černohnědé, patrně ostnité. 7.

Kališní lupeny bílé. 8.

7. Listy ploché, vlasaté, kopovitě čárkovité, 3—5 čárek zšíří, dlouhé, lesklé, přitloustlé. Větve strboulu do uhlu rozevřené. Hlavičky obyčejně 3květé. Pošvy u vzniku stébla vousaté. Strboul vícekrát složený, delší než listen. Výška rostliny 1—3 stř. Lupeny bodlavě osinaté, zdélí tobolek; vnitřní často ozubené, ke špici nachové. Kališní lupeny brvité. V horních lesích, pohořích, holech. Kv. Čn. (Juncus latifolius, Wulfen.) B. největší. *L. maxima. Dec.*

Listy čárkovité, 1—2 čárek zšíří, dole vousaté, žlábkovité. Větve méně rozevřené; stopky k vrchu obloučnaté, 3--4květé. Jen ústí pošev vlasaté, i toto někdy holé. Strboul složený, delší než listen. Stéblo přímé, hladké, 3—12 palců zdélí. Tyčinky 4krát kratší než jejich prášníky. Čnělka zdéli semeníka. Kališní lupeny vejčité, špičaté; lupeny odstávavé, dlouze končité, červenohnědé, delší než tobolky. Na Alpách štýrských, korutanských, slovenských, na temeni Babíhory. Čn. Čc. B. višňová. *L. spadicea. Dec.*

8. Kališní lupeny bělavé, zákončité, bez patrného však ostnu, dosti mezi sebou stejné. Strboul složený, kratší než listeny; stopky 3—4květé. Nitky docela krátké. Stéblo 2—3 stř. zdélí, trochu vstoupavé, poševnaté. Listy dlouhé, úzké, s dlouhými odpadavými vlasy. Na výslunných pahorkách, světlých prostorách lesů. Čn. Čc. (Juncus niveus, Krock.; Juncus angustifolius, Wulf.; Luzula cuprina) B. bělavá; Chlupaňa. *L. albida. Dec.*

Lupeny kališní i korunní sněhobílé; tyto končité, vnitřní 2krát delší. Strboul složený, trochu skupený, kratší než listy. Hlavičky 5květé. Dolejší větve velmi dlouhé. Na českých a korutanských Alpách. Čn. Čc. B. sněhová.
E. nivea. P.

9. Klásky sedivé, v obdýlný, klonivý klas spojené. Cípy okvětní ostnité, delší než tobolka, černohnědé, 3 zevnitřní větší. Tobolka oblá, vejčitá, ostnitá. Stéblo $^1/_2$—1 stř. zdélí. Nitky o polovic kratší než prášníky. Pošvy brvité. Na rašeliniskách, na horách mezi skalami; na Sněžce. Čn. Čc. B. klasnatá. *L. spicata. Dec.*
Květenství v strbouli. 10.

10. Klásky z části stopečné, z části sedivé. 11.
Strboul vztýčený, sklubený. Listy po kraji drsné, svrchu žlábkovité, na rubu duté, vlasaté. Pošvy vlasaté, zvláště u vzniku listů. Kališní lupeny obdýlné, dlouze končité, brvité; lupeny delší než tobolka, na špici vyvrácené, nachové. Na Alpách, Tatrách, Sudetech. Čn. Čc. B. krkonošská. *L. sudetica. Willd.*

11. Větve strboulu později převislé. Listy na kraji vlasaté, později holé. Stéblo 2—6 palců zdélí. Cípy koruny končité, delší než tobolka; tato ostnitá. Nitky 6krát kratší než jejích prášníky. Na pomezích, lukách, obyčejná. Dub. Kv. (Juncus nemorosus) B. ladní.
L. campestris. Dec.
Větve tuhé. Listy jako u předešlé. Cípy koruny a tobolka jako u předešlé. Nitky téměř zdélí prášníků. V hájích, pasekách. Kv. Čn. B. mnohokvětá.
L. multiflora. Lejeune.

76. *Tofieldia. Povrženka.*

Okvětí hluboce 6dílné. Prášníky napodýl pukavé. Tři mnohosemenné, přes polovici slepené tobolky; semena obdýlná. VI. 1.

Mečovité listy. Klasy dlouhé, válcovité, hroznaté. Prut do 2 střev. zdélí, přímý. Listy nákořenní, drniště; prutní 2—3 kratší. Květy žluté; pod každým malý, hnědý, 3klaný listen. Hrozen 2—6 palců zdélí. Na slínovitých pahorkách. (Hebelia collina, Gm.) P. kopeční.
T. collina. Schult.

Mečovité listy. Klas vejčitě kulatý. Prut $^1/_2$—1 stř. zdélí. Listy trávovité, velmi končité, mnohožilné. Květy malé, bledě žluté; pod každým 2 listeny, dolejší totiž obdýlný, hořejší 3laločný, kalichovitý. Na bažinných lukách, na pramenitých půdách; v Slézsku. Čc. Srp. (Anthericum calyculatum, Lin.; Helonias borealis, Willd.; Scheuchzeria Pseudoasphodelos, Scop.) P. zákrovní.
T. calyculata. Wahlenb.

XII. Colchicaceae. Ocúnovité.

77. *Colchicum. Zeitlose. Ocún.*

Okvětí nálevkovité s dlouhou trubkou, na jejímž konci 6 prášníků, 1 semeník s 3 čnělkami. Tobolka nadmutá; pouzdra na špici pukavé. VI. 3. Sirotka; Naháč. Jesenka.

Listy ploché, široce kopovité, přímé, zákončité. Žlutohnědá kožka na cibuli; cibule ostrá, trpká, jedovatá, 1—2květá. Květ bledo-růžolilakový, do 3 palců zvýší. Na podzim zjevuje se květ, listy pak a tobolky na jaře. Na vlhkých lukách. O. jesenní. *C. autumnale. L.*

Listy kopovitě čárkovité, vztýčené, žlábkovité. Mázdra cibule černohnědá. Cibule jemnější, nikoli trpká, 1-, řidčeji 2květá. Květ lilakový, téměř nachofialový, nižší. Tobolka k oběma koncům špičatá. Čas květu a plodu jako u předcházející. Na písčinách okolo Pešti. O. písečný. *C. arenarium. W. Kit.*

78. *Veratrum. Germer. Kýchavice.*

Okvětí hluboce 6dílné. Prášníky příčmo 2 klapkami pukavé. Tři dole spojené, mnohosemenné tobolky; semena stlačená. XXIII. 1. VI. 1.

1. Květní lupeny tmavonachové, odstávavé. Hrozen latnatý, mnohonásobně složený. Vejčité, řasnaté listy. Prut čárkovaný, trochu kosmatý. Prášníky červené. Listeny čárkovitě kopovité, špičaté, velmi dlouhé, delší než květní stopky; tyto plsťnaté. V horních lesích. Čc. Srp. K. černá. *V. nigrum. L.*

Květní lupeny bílé neb zelenavé. 2.

2. Květní lupeny zelenavé, rozestřené, ozubené, delší než stopky. Hrozen složený. Listeny téměř zdélí lupenů. Větve měkkovlasé. Listy eliptičné, žilnaté. Prut 2—4 stř. zdélí, silný, oblý, trubkovitý, nahoře slabě kosmatý. Kořen krátký, silný, uvnitř bílý, vlásenitý. Na horních lukách, bažinatých polohách; na Tatrách, Krkonoších. Čc. Srp. Květe však jen v hořejších krajích. K. zelená.
V. Lobelianum. Bernh.

Květní lupeny bílé, rozestřené, stopečné, trochu žlutavé, ozubčené. Hrozen téměř mnohonásobně složený. Listeny téměř zdélí stopek. Prut přes polovici, jakož i rub listů, lupenů a stopky kosmaté. Na holech a pohořích, na vlhkých lukách. Čc. Srp. K. bílá.
V. album. L.

XIII. Tameae. Smldincovité.

79. Tamus. Schmeerwurz. Smldinec.

Dvoudomstvo. Kalich 6dílný. Koruna chybí. Čnělka 3klaná. Malvice 3pouzdrá. XXIII. 2. VI. 1. Listy srdčité, nerozdělené. Prut slabý, hladký, 3—6 stř. zdélí. po vedlejších předmětech vzhůru se pnoucí. Samčí květy žlutozelené, na volných úžlabičních hroznech; samičí v bočních chomáčích. Malvice červená, posléz černohnědá. Při plotech, lesních zásekách; v Uhřích. Kv. Čn. S. obecný. *T. communis. L.*

XIV. Smilacinae. Bíserovité.

80. Asparagus. Spargel. Chřest.

Květy často 2domé. Okvětí zvonkovité, 6dílné; 6 prášníků; 3 blizny. Semeník 3pouzdrý, 6semenný. VI. 1. Špargl.

1. Květy obojaké. Dlouhé, pod kvítkem uzlité stopky. Dvojnásobné palisty. Nízký, bylinný, listnatý, velmi větevnatý prut. V Uhřích. Srp. Ch. útlolistý.
A. tenuifolius. Lam.

Květy 2domé. 2.

2. Jednoduché palisty. Listy šídlovité, polo- a zcela přeslenaté. Prut bylinný, vztýčený. Květy úžlabiční, na boku nad listovými chomáčky. Stopky pod kvítkami uzlité. Lupeny na špici vyvrácené. Listy delší než při následujícím. Malvice 3krát větší. Při Herkulových lázních; v Chorvatsku. Kv. Ch. lesní.

A. silvaticus. W. Kit.

Palisty dvojité. Listy při samých větvích šupinaté, šídlovité. Prut 3—4 stř. zdélí, oblý, latnatý. Kvítky bělavé neb žlutozelené, malé, odvislé; stopky uprostřed členité. Malvice červené. Prášníky zdélí nitek. Na lukách, při řekách; často pěstovaný. Čn. Čc. obecná.

A. officinalis. L.

81. Convallaria. Maililie. Bíser.

Květy v hroznech konečních neb úžlabičních. Okvětí 6dílné; 6 prášníků. Malvice 2pouzdrá, 6semenná. VI. 1. Konvalinka; Lanka; Lanuška; Kokořík; Ličidlo.

1. Prut nahý. Koruna zvonkovitá, bílá, s vyvrácenými cípy, vonná. Listy vejčité, po 2, žilnaté, hladké. Stvol poloோblý. Stopky 1květé, listenem podepřené. Výška $^1/_2$—1 střev. V stinných lesích, na lukách. Kv. Čn. B. jarní; Konvalinka. *C. majalis. L.*

Prut listnatý. Koruna nálevkovitá. Kvítky úžlabiční. 2.

2. Listy přeslenaté, kopovitě čárkovité. Prut přímý, hranatý, jednoduchý, dole červeně kropený, 1—2 stř. zvýší. Květy malé, bílé se zelenavými zoubky. Malvice červená neb modrá. Jednotlivé, větvité, odvislé květní stopky v úžlabičkách. Listy po 3—4 i více. Na holech, pohořích. Kv. Čn. (Polygonatum vert. Mönch.) B. přeslenatý.

C. verticillata. L.

Listy střídavé, eliptičné. 3.

3. Prut oblý, do 2 stř. zvýší, na špici převislý. Dolejší stopky 3—5květé. Nitky vlasaté. Koruna úzce trubkovitá, bílá, zelenozubá. Malvice černomodrá. Nitky vlasaté. Listy veliké, vejčité, objímavé. V stinných, vlhkých lesích. Kv. Čn. (Polygon. multiflorum, Mönch) B. mnohokvětý. *C. multiflora. L.*

Prut hranatý. 4.

4. Stopky dle pravidla 1květé. Prut ostře hranatý. Nitky holé. Květy bílé, zelenozubé; zuby vousaté. Listy eliptičné, tupé, objímavé. Květ vonný. Malvice modrá. Na pahrbkách, v houštích. Kv. Čn. (Polygonatum vulgare; Polygon. anceps, Mönch.) B. hranatý; Kokořík; Lanuška. *C. Polygonatum. L.*

Stopky vícekvěté. Prut hranatý. Listy dlouze končité, objímavé. Dle postavy mnohokvětému, dle květu hranatému, dle listu jarnímu Bíseru podobný. Koruna 3krát větší. Malvice černomodrá. S předešlými. B. širolistý. *C. latifolia. L.*

82. *Maianthemum. Schattenblume. Přestupnička.*

Květy v hroznech. Okvětí 4- (neb 6) dílné; 4 (neb 6) prášníky. Čnělka jednoduchá. Malvice 3-pouzdrá, 3semenná. VI. 1. Stínovka; Lupenice; Stračí jahoda.

Listy srdčité, 1—2, střídavé. Okvětí 4dílné; 4 prášníky. Kvítky obyčejně po 2, malé, sněhobílé, vonné. Blizna 2klaná. Zralé malvice červené, 2—3pouzdré; pouzdra 1—2semenná. Květenství v konečním hroznu. V lesích. Kv. Čn. (Convallaria bifolia, L. Smilacina bif., Desf.) P. dvoulistá. *M. bifolium. Dec.*

Listy objímavé, po 3, vejčitě kopovité. Hrozen konečný, jednoduchý. Rostlina ledva 3—4 palců zvýší. Květy bílé. V haličských lesích. Kv. (Convall. trifolia, L.) P. trojlistá. *M. trifolium.*

83. *Paris. Einbeere. Vranovec.*

Okvětí vodorovně rozestřené, hluboce 8dílné; vnitřní cípy 4 užší; 8 prášníků; nitky dole rozšířené a spolu srostlé; 4 čnělky. Malvice 4pouzdrá. VIII. 4. Vraní oko; psí jahoda. Listy v přeslenu, široce vejčité. Blizny nachohnědé. Ve vlhkých stinných lesích. Kv. čtverolistý. *P. quadrifolia. L.*

84. *Ruscus. Mäusdorn. Listnotec.*

Dvoudomstvo. Malvice 3pouzdrá. Čnělka 1. Kalich 6lupenný. XXIII. 2. VI. 1.

Listy útle špičaté, bodlavé, nahé. Rostlina 1—3 stř. zvýší, větvitá, vždy zelená. Květy jednotlivé, krátce stopečné, zelenožluté, někdy 8lupenné, z prostředu listu vyrostlé. Medník fialový. Malvice červená. V lesích; v jižních Uhřích. Dub. Kv. L. bodlavý. *R. aculeatus. L.*
Listy vejčitě kopovité, dolejší přeslenaté. Květy na hořejší straně listu malým lístkem podepřené. Fialový obal okolo semeníka. Malvice červená. Rostlina vždy zelená. V stinných lesích, v Uhřích; v Kuchyňských, Modranských horách pod Kuglem. Břez. L. jazyčný. (Zeleň). *R. Hypoglossum. L.*

85. Streptopus. Knotenfuss. Čípek.

Okvětí na dně 6dílné; 6 prášníků; 1tupá blizna; malvice 3pouzdrá. VI. 1. Babí jahoda. Tobolka čili malvice mnohosemenná, červená. Květy odvislé, bílé. Stopky 1květé, kolenaté. Listy objímavé, holé. Prut větevnatý. Na horách slézských, uherských, českých. Čc. (St. distortus, Michaux; Uvularia amplexifolia L.) Č. objímavý. *S. amplexifolius. Dec.*

15. Liliaceae. Liliovité.

86. Allium. Lauch. Česnek.

Okvětí hlubocę 6dílné, otevřené neb zvonkovité, bez medníku. Tyčinky na dolejšku s lupeny a mezi sebou srostlé; prášníky na středu hřbetu upevněné. Blizna tupá. Semena hranatá. Květy toulovité, 1-2 odpadavými listeny podepřené. VI. 1.

1. Toulec mimo květy přikrývá též množství malých cibulek. 2.
   Žádných cibulek v toulci. 8.
2. Tyčinky jednoduché, nerozdělené. 3.
   Tyčinky 3zubé, aneb střídavě 3klané. 5.
3. Lupeny červenavé, eliptičné, tupé, na špici vyvrácené. Stvol oblý, křivolaký, do 1 stř. zdélí, hladký, přes polovici poševnatý. Toulec 2klapečný, vejčitý, obdýlný; 20—40 květů na nitovitých, červených, 1/2 palce dlou-

hých stopkách. Na drnovitých pahrbkách a chorvatských Alpách. Čc. Srp. Č. křivý. *A. flexum. W. Kit.*

Lupeny bělavé neb bledozelené. 4.

4. Tyčinky delší než koruna. Cípy koruny kusé neb vykroužené, nahoře k sobě chýlivé. Stvol listnatý; listy rovné. V houštích; v Slézsku. Čc. Č. rolní. *A. carinatum. Smith.*

Tyčinky zdélí koruny. Květní lupeny tupé, s malou špicí, bělozelené, červenavě neb hnědě naběhlé; květy dlouze stopečné, otevřené, zvončité; stvol listnatý, 1—2 stř. zvýší. Listy trubkovité, na vrchu ploché neb málo žlábkovité, dole vypuklými žilami hranaté, v čas květu obyčejně již seschlé. V houštích, na poli, při plotech, obyčejný. Čn. Čc. Č. domácí. *A. oleraceum. L.*

5. Listy ploché. 6.

Listy oblé neb trubkovité. 7.

6. Listy široce kopovité; v toulci 20—30 cibulek. Květ bledý, zřídka dokonale vyvinutý. Stvol před rozkvětem pod toulcem v prsten stočený. Toulec dlouze zobanitý. Tyčinky delší než koruna. Rostlina velmi čpavá, pěstovaná. Čc. Srp. Č. obecný. *A. sativum. L.*

Listy rovné, po kraji útle pilovité a drsné. Stvol přímý. Tyčinky kratší než koruna; prostřední špice kratší než sama nitka. Toulec zákončitý. Na lukách, rolích, vlništích. Čn. Č. hadí. *A. Scrorodoprasum. S.*

7. Listy šídlovité, oblé, trubkovité. Dva krátké listeny, kratší než toulec. Toulec kulatý, často bezcibulý. Tyčinky 3zubé. Přichází zřídka do květu; květ lilakový. Cibulky slouží za úpravu do jídel. Pěstovaný. Čc. Srp. Č. ošlejch; Šalota; Šarlota. *A. ascalonicum L.*

Listy polooblé, na vnitřní straně k vrchu žlábkovité; uvnitř duté, před vyvinutím stvolu u vrchu zavitě stočené. Toulec skupený. Prášníky delší než koruna; střední špice delší než nitka sama. Květ růžový, i temně nachový a fialový. Na rolích, úhorech, písčitých pahrbkách. Čn. Čc. (Allium vineale, Koch.) Č. písečný. *A. arenarium. S.*

8. Koruna krásně žlutá. 9.

Koruna méně žlutá neb jiné barvy. 10.

9. Květy visuté, žluté, zelenokýlné; lupeny vejčité. Prášníky delší než koruna. Listy před květením obyčejně zvadlé. Toulec ze dvou vyvrácených listů složený, z nichž jeden velmi dlouhý. Na suchých místech, zdech, skalách. Čc. Srp. Č. žlutý. *A. flavum.*
   Květy veliké, žluté. Stvol téměř válcovitý, ½—1 stř. zdélí. Listy kopovité, zákončité, sedivé. Okolík stejně vysoký. V Uhřích. Čn. Čc. Č. zlatý. *A. Moly. L.*
10. Cibule vejčitě obdýlná, šikmá, konečně odporně hnile čpavá. Stvol 3—5 palců zvýší, nitovitý; na dolejšku též tak dlouhými 4—5 listy opatřený, přioblý. Listy štětinovité, šídlovité, brvitě pilovité, nahoře téměř žlábkovité, dole téměř hranaté. Lupeny vykroužené, bělavé, nachokýlné; stopky květní 2krát tak dlouhé; prášníky nachové. Okolík 10—30 květý. V Uhřích okolo Budína, na kamenitých místech. Srp. Č. štětinovitý. *A. setaceum. W. Kit.*
    Udané známky se neshodují. 11.
11. Prášníky jednoduché, nerozdělené, bezzubé. 12.
    Prášníky 3zubé. 13.
12. Listy eliptičné, široké, stopečné. 13.
    Listy čárkovité, kopovité neb trubkovité. 14.
13. Stvol oblý, k hořejšku hranatý, od dolu listnatý. Listy krátce stopečné, kopovité neb eliptičné, ploché, obyčejně po 3. Jeden listen. Toulec kulovatý. Květy žlutobílé neb zelenobílé. Prášníky delší než koruna. Cibule síťovitou šupinou potažená. Na horních lukách. Čc. Srp. Č. oděný. *A. Victorialis. L.*
    Stvol tupě 3hranný, nahý, 1—1½ stř. zdélí. Listy dlouze stopečné, eliptičně kopovité. Jeden listen. Toulec 8—12květý. Květy bílé. Prášníky kratší než koruna. Cibule eliptičně válcovitá. V stinných lesích. Kv. Čn. Č. planý. *A. ursinum. L.*
14. Listy ploché neb kýlnaté, méně více široké. 15.
    Listy trubkovité neb oblé. 22.
15. Stvol 2řízný. 16.
    Stvol přioblý. 18.
16. Obal a okolík na vrchu téměř rovný. Stvol u vrchu čárkovaný, hranatý, téměř 4hranný. Listy čárkovité,

delší než stvol, 2krát tak široké jak při následujícím, narubu 5žilné; střední žíla vyniklá, ostrou hranu působící. Toulec mázdřitý, bílý. Lupeny nachočervené neb fialové. Plod bílý. Prášníky zdélí koruny. Na vlhkých lukách i na vrchách. Čc. Srp. (Allium angulosum, Matt. Kr.) Č. hranatý. *A. acutangulum. Schrad.*

Toulec a okolík na vrchu oblý neb dutý. 17.

17. Stvol poloobllý, 2řízný, nachový, 1/2 stř. zvýší. Listy čárkovité, ploché, trávovité, kratší než stvol, tupé. Toulec malý, prozračný, 2rohý; okolík polodutý. Stopky krátké, nachové; lupeny seschlé, červenavé, přímé, vejčité, 3 vnitřní větší. Prášníky šídlovité, 2krát delší než koruna, žluté. Na skalnaté půdě; při Vltavě. Čn. Čc. Č. chlumní. *A. montanum. Schmidt.*

Stvol u dolejška dvěma vypuklými čárkami hranatý, holý. Listy čárkovité, rovné, bezkýlné. Toulec okrouhlý. Prášníky delší než koruna. Lupeny růžové, žlábkovitě vehnuté. Na výslunných skalách, kamenitých pahrbkách; v Čechách, Slézsku, Haliči, Uhřích. Čc. (Allium fallax, Don). Č. zšedivělý. *A. senescens. W. et Gr.*

18. Koruna tmavočervená, zelenokýlná, rozevřená, vonná. Cibule stlačená, mnohými menšími cibulkami obsazená. Okolík 100- i vícekvětý; stopky palce zdélí. Stvol 3—4 stř. zvýší. Listy 1 stř. zdélí, palce zšíří, po kraji drsné. Mezi osetím, v jížních Uhřích. Čc. Č. černonachový. *A. atropurpureum. W. Kit.*

Koruna žlutavá neb bělavá. 19.

19. Cibule veliká, množitá, mnohými menšími obklíčená. Listy kořenní veliké, ploché, téměř mečovité, kopovité, nejvíce po 4. Toulec veliký, hustokvětý. Koruna bělavá, lupeny zelenožilné. Nitky na dolejšku srostlé. Semeníky černé. V Rakousích. Čn. Čc. (All. multibulbosum. Gouan. Allium monspessulanum). Č. černý. *A. nigrum. L.*

Cibule jednoduchá. 20.

20. Toulec velmi dlouhý, 2listý, často delší než stvol. Stvol obyčejně 1 stř. zdélí. Listy 2—3, téměř stvolu zdélí, čarkovité, trochu útlé vrubované, dole hranaté. Koruna žlutavá; lupeny na kýle a kraji hnědé, uvnitř dole bílou mázdrou spojené. Tobolka tupě 3hranná, 3pouzdrá, 2se-

menná. Protivně čpavý. Na vápencích, v Banátě, okolo Herkulových lázní. Čc. Č. hnědý. *A. fuscum. W. Kit.*
Okolík téměř kulatý. 21.
21. Koruna žlutobílá do zelena; lupeny eliptičné, tupé, zevnitřní kratší. Nitky štětinovité, 2krát delší než koruna; stopky sotva 3 čárek zdélí. Stvol oblý, s jednou hranou, na píď dlouhý. Listy čárkovité, tupé, zdola 5—7žilné, trochu široké, po 3, kratší stvolu. Na holech, v Chorvatsku. Srp. Č. běložlutý. *A. ochroleucum. W. Kit.*
Koruna bílá do červena; lupeny vejčité, končité, 3 zevnitřní kratší. Nitky šídlovité, dvakrát zdélí koruny. Stvol nahý, téměř přioblý. Listy končité, žlábkovité, u dolejška pošvaté, čárkovité, kýlnaté. Toulec 2klapečný, nejvíc červenavý. Tobolka vejčitá, tupá. Na vlhkých lukách; v Rakousích. Čc. Zář. Č. vonný. *A. suaveolens.*
22. Koruna červená neb lilaková. 23.
Koruna zelená neb bílá. 25.
23. Prášníky kratší než koruna. Listy čárkovitě kopovité, oblé, trubkovité. Stvol bezlistý, 6—10 palců zdéli, jen na dolejšku maličko listnatý. Dva listeny zdélí toulce. Okolík kulatý, mnohokvětý. Cibule válcovitá, tenká. Koruna růžová, bělavá, s nachovými žilkami; lupeny vztýčené, téměř vejčité, u prostřed širší. Nitky dole mázdřitě rozšířené; prášníky žluté. Tobolka ostře hranatá, s boky slabě vtlačenými. Na štýrských a korutanských Alpách; na březích řek; u nás pěstovaný. Čn. Čc. Č. pažitka.
A. Schoenoprasum. L.
Prášníky aspoň zdélí koruny. 24.
24. Obal malý, vejčitý; okolík stejně vysoký; 2 listeny zdélí toulce; stvol dole listnatý; listy čárkovité, poloooblé, k vrchu na plocho stlačené, trubkovité. Nitky šídlovité, prášníky lilakové. Lupeny růžolilakové, téměř nachočervené, fialokýlné, obdýlně kopovité, se špicí zahnutou. Tobolka tupě 3hranná. Na pramenitých místech, u ručejů hor, na Krkonoších, marmarošských a špišských Tatrách. Čn. Čc. Č. sibirský. *A. sibiricum. Willd.*
Toulec velmi dlouhý, šídlovitě končitý. Listy téměř oblé, šídlovité, žlábkované. Obyčejně 2 cibule. Stopky velmi dlouhé, nitovité, opuštěné, rozprostřené, jen pro-

střední vztýčené. Lupeny jasně nachové, zdélí tyčinek. Na suchých pahrbkách a skalách. Čc. Srp. Č. latnatý. *A. paniculatum.*

25. Listy oblé, téměř 7hranné, vztýčené. Stvol 2 stř. zdélí. Toulec šídlovitý. Květy visuté, téměř zvonkovité, špinavobílé, s tupými, prázdnými lupeny. Nitky jednoduché, téměř zdélí koruny; čnělka velmi krátká. V Uhřích. Čc. Srp. Č. bledý. *A. pallens. L.*

Listy i stvol u prostřed baňkovité, trubkovité. Toulec kulatý. Květy zelenobílé. Nitky delší než koruna. Cibule obdýlné, množité. Pěstovaný. Čn. Čc. Č. zimní; zimní cibule. *A. fistulosum. S.*

26. Listy po vrchu ploché, dole duté. Stvol oblý. Okolík téměř kulatý. Šupiny cibulní síťovité. Prášníky zdélí koruny. V Čechách. Čn. (All. reticulatum?) Č. síťovitý. *A. strictum. Schrad.*

Listy, stvol a jiné známky se neshodují. Tyčinky 3klané s cípy dlouhými. 27.

27. Stvol baňkovitý, trubkovitý, jakož i listy. Toulec kulatý. Květy bílé. Cibule na plocho stlačená, žlutošupinná. Pěstovaná. Čn. Čc. Č. Luk; obyčejná cibule. *A. Cepa. S.*

28. Tyčinky daleko delší než koruna. Listy trubkovité, poloooblé. Stvol 1—1½ stř. zdélí. Květy nachočervené, v mnohokvětém, vejčitém toulci. Na skalách, ve vinicích. Čn. Srp. Č. kulatohlavý. *A. sphaerocephalum. S.*

Poznam. Příbuzný Česnek stoupavý má černočervené květy. *A. descendens. S.*

Tyčinky ledva delší než koruna. Listy ploché. Cibule množitá. Stéblo lokte zdélí, i vyšší, až ke středu listnaté. Toulec krátký, okrouhlý, roztrhaný. Květy nachové. Na lukách, vzdělávaných místech, rolích, vinicích. Čn. Čc. Č. okrouhlý. *A. rotundum. L.*

Poznam. 1.) Příbuzný Česnek divý má 2—3 malé, červené cibule; stvol 1—2 stř. zdélí, křivolaký. Koruna černočervená, vejčitá; lupeny zevnitřní kratší a užší. Plod téměř 3hranný, 6 čárkami značený. Ve vinohradech, polích, v Sremsku. Čn. *A. ampeloprasum. W. Kit.*

Poznam. 2.) Česnek Por, Puri, má cibuli jednoduchou, obdýlnou, trochu tenkou; stvol oblý; listy ploché, holé,

na kraji brvité; toulec kulatý, hlavovitý, větší než u předešlého; květy bělavé neb jasnočervenavé, červenokýlné; lupeny na kýle přidrsné; prášníky kratší než koruny. V jižní Evropě domovem; u nás pěstovaný. Čn. Čc.

A. Porrum. S.

87. Anthericum. Zaunblume. Plotnice.

Okvětí otevřené, bez medníků. Stopky článkovité. Prášníky z lůžka vynikající, prostředem hřbetu k nitkám upevněné. Semena hranatá. VI. 1. Bělozárka. Kohátka, Presl.

1. Stvol větevnatý, s 1—4 tenkými, obyčejně odstávavými větvemi; 1—2 stř. zvýší, téměř latnatý. Čnělka přímá, paličkovitá. Koruna bílá, na plocho rozevřená; 3 lupeny a 3 prášníky střídavě menší. Blizna 3hranná, se stopečnými žlázkami. Semeno černou, křehkou šupinou otočené. Kořen krátký, vlásenitý. Na vysokých lukách, výslunních krovnatých pahorkách. Čn. Čc. P. větvitá. *A. ramosum. L.*

Stvol jednoduchý. 2.

2. Stvol téměř 1květý, zdélí dlaně, vztýčený. Cibule podlouhlá, skřivená. Květ vztýčený, nahoře bílý, dole červenavý, obyčejně 3 červenavými čárkami a žlutým důlkem na spodku značený. Tyčinky holé. Tobolka 3pouzdrá. Listy kořenní, delší stvolu, poloválcovité, nitovité; prutn dole porozšířené. Na Alpách, v Korutanech, Štýrsku, Chorvatsku. Čc. Srp. P. pozdní. *A. serotinum.*

Stvol hroznovitý, vícekvětý. 3.

3. Listy kopovitě čárkovité, žlábkované, na tupé špici duté, 4—6, zdélí stvolu. Stvol 1 stř. zvýší. Hrozen 20květý, 3—4 palců dlouhý; stopky něco delší než květy, v čas květu odstávavé. Květy sírožluté, rozprostřené; lupeny obdýlně eliptičné, na tupé špici trochu duté. U Herkulových lázní. Kv. P. sirková.

A. sulphureum. W. Kit.

Listy ploché; aneb koruna bílá; aneb hrozen 7—10 květý. 4.

4. Listy a lupeny ploché. Stvol 1—1½ stř. zdélí. Hrozen jednoduchý, 7—10 květý. Koruna rozložená, daleko

větší než u P. větvité. Čnělka sehnutá. Na suchých pahorkách; v Uhřích, Čechách. Čn. Čc. P. liliová.
A. Liliago. L.

Listy téměř ploché neb žlábkovité. Koruna bílá, zvonkovitá, lilii podobná. Nitky sehnuté. Kořen svazečný, dužnatě vlásenitý. Na suchých místech; v Haliči. (Hemerocalli. Liliastrum, Willd.). P. křínovitá. *A. Liliastrum.*

88. *Asphodelus. Affodil. Kopíčko.*

Okvětí 6dílné. Tyčinky dole rozšířené, se šesti širokými šupinami semeník pokrývajícími. Tobolka malvičnatá, 3pouzdrá. VI. 1.

Stvol nahý, větvitý. Stopky střídavé, delší než listen. Listy mečovité, kýlnaté, hladké. Lupeny a stopky bílé. Prut zdélí lokte, křivolaký. Kořen hlíznatý, jedlý. Nitky vousaté. V Uhřích. Dub. Čn. K. větvité. *A. ramosus. L.*

Stvol nahý, jednoduchý. Stopky zdélí listenu. Listy čárkovité, kýlnaté, hladké. Květy bílé, menší než u předešlého. Ve východní Haliči, v Podolsku. Čn. (Asphod. secundus, Clus.) K. bílé. *A. albus. L.*

89. *Bulbocodium. Uchtblume. Kobzolec.*

Okvětí 6dílné, nálevkovité; nehty lupenů velmi dlouhé; tyčinky na těchto. VI. 1.

Plod nadokvětný. Cibule žene několik úzce kopovitých, žlábkovitých listů, a 2—3, nejprv bílé, pak lilakové, trochu otevřené květy; cípy koruny 2krát delší než tyčinky. V lesích, okolo Debrecína. Dub. K. jarní.
B. vernum. L.

90. *Erythronium. Hundszahn. Kandík.*

Okvětí 6lupenné, zvonkovité, na dolejšku střídavě na sobě ležící, na špici vyvrácené; 4 šupiny na dolejšku lupenů, 2 hrby působící. VI. I. Květy bílé, červenavé neb nachové. Listy kořenní, hnědoškvrnité, vejčité, obyčejně 2. Na horních lukách; v Štýrsku, Korutanech, v Uhřích, v Šomodské, Marmorošské stol. Dub. K. psozubý. *E. Dens canis. L.*

91. Fritillaria. Schachblume. Rebčík.

Okvětí 6lupenné, zvonkovité, nad nehty důlkovitými medníky opatřené. Tyčinky zdélí koruny: VI. 1.

Stvol téměř 1květý, 1—1½ stř. zdélí, listnatý. Malé, okrouhlé, mnohé cibulky. Květ převislý, s 4hrannými nachovými škvrnami na červené neb bílé půdě. Čnělka 2krát zdélí semeníka. Medník čárkovitý, zvenku čnějící důlek. Na bažinných lukách; v Uhřích, Čechách. Dub. Kv. R. strakatý. *F. meleagris. L.*

Více květů, chomáčem listů věnčených. V zahradách. R. královský. *F. imperialis.*

92. Hemerocallis. Tagblume. Denivka.

Okvětí 6lupenné, zvonkovité, s válcovitou trubkou. Tyčinky zpět vychýlené, 2 hořejší slepené. VI. 1.

Květy jasnožluté. Lupeny ploché, končité, s nerozdělenými žilami; vnitřní cípy širší, po kraji vlnitě kadeřavé. U Břetislavi, v jižních Uhřích. Kv. Čn. D. žlutá. *H. flava. L.*

Květy větší, červenožluté; žilky mnohými bočními žebrami spojené. V zahradách. D. hnědá. *H. fulva. L.*

93. Hyacinthus. Hyacinthe. Jacek.

Okvětí nálevkovitě zvonkovité, polo 6klané. VI. 1.

Koruna dole trochu baňkovitá, vonná. Tobolka 3pouzdrá. Stvol oblý. V zahradách. Dub. J. východní; Jacint; Bazatuta; Březnový květ. *H. orientalis. L.*

94. Lilium. Lilie. Lilie.

Okvětí hluboce 6dílné, s vyvrácenými neb vztýčenými cípy; na těchto důlkové medníky. Čnělka dlouhá. Blizna 3hranná. IV. 1.

1. Listy přeslenaté, vejčitě kopovité. Květy odvislé; lupeny vyvrácené, růžonachové, kropenaté. Cibule žlutá. Prut 1—2 stř. zdélí, kropenatý. V hornatých lesích. Čc. Srp. L. zlatohlavá; Zlatohlav; Máselník. *L. Martagon. L.*

Listy roztroušené. Koruna obyčejně zvonkovitá. 2.

2. Bílé, uvnitř hladké květní lupeny. Cibule bílé. V zahradách. Čn. L. bílá. *L. candidum. L.*

Koruna jiné barvy. 3.

3. Cibule bílá, žlutavá, vejčitá, s volnými střechovitými šupinami. Stvol 1—1 $^{1}/_{2}$ stř. zvýší, mnoholistý. Malé, okrouhlé, cibulovité pupence v úžlabičkách listů. Koruny zvonkovité vztýčené, uvnitř drsné, pomerančové; lupeny odstávavé, nevyvrácené. Na horách a pohořích; v zahradách. Čn. Čc. L. cibulonosná. *L. bulbiferum. L.*

Cibule žlutá, šupinatá. Stvol 1—2 stř. zdélí, až do vrchu listnatý. Listy čárkovitě kopovité, po kraji žláznaté. Květy s vyvrácenými stopkami; lupeny vyvrácené, šarlatové, uvnitř černě kropené, na špici plstnaté. V Korutanech, Uhřích. Čn. Čc. L. chalcedonská. *L. chalcedonicum.* L.

95. Muscari. Schopfhyacinthe. Modřenec.

Okvětí 6klané, kulaté, vejčité neb válcovité, s krátkým 6zubým krajem. VI. 1. Blehijač, Presl.

1. Hořejší květy přímé, prázdné, s daleko delšími stopkami než dolejší, modré; dolejší vodorovně odstávavé, válcovité, hranaté, zelenavé. Cibule vejčitá, velmi hluboce v zemi. Na poli, i na skalnatých místech. Kv. Čn. M. chocholatý. *M. comosum. Mill.*

Všecky stopky stejné asi délky; dolejší odvislé. 2.

2. Listy čárkovité, ledva přes čárku zšíří, v podzim vycházející, a v čas květení v jaře volné, schlípené. Květy vejčité, modré, s bělavými zoubky, chýlivé, skupené, hořejší vztýčené, prázdné. Cibule vejčitě okrouhlá. Ve vinohradech, na rolích; v zahradách. Kv. M. hroznovitý. *M. racemosum. Miller.*

Listy kopovitě čárkovité, více čárek zšíří, na jaře spolu s květem vycházející. Květy kulatější, nevonné, jasně fialové. Klas hroznovitý, 20—30květý. Na vzdělávaných místech; v Uhřích; v zahradách. Kv. M. tuholistý. *M. botryoides. Mill.*

96. Narthecium. Aehrenlilie. Liliovec.

Okvětí 6dílné, po odkvětu neodpadavé. Tyčinky vlasaté. Tobolka 6hranná, prismatická. VI. 1. Listy mečovité. Květní lupeny žluté, zvenčí zelenavé. Tobolka

šídlovitá, zlatožlutá, 3pouzdrá, 3klapečná. Na rašeliništích; na Krkonoších; v Haliči. Čc. Srp. (Anthericum ossifragum L., přeložením písmen Narthecium) L. bahní; Kostilomka. *N. ossifragum. Smith.*

97. *Ornithogalum. Vogelmilch. Snědek.*

Okvětí 6dílné bez medníků. Tyčinky stejné neb dole rozšířené. Tobolka 3pouzdrá. VI. 1. Křivatec.

1. Květy bílé. 2.
 Květy žluté. 5.
2. Prut 4—5 palců zdélí. 3.
 Prut 1—3 stř. zvýší. 4.
3. Hrozen kuželovitý, téměř 20květý. Stopky zpět vyvrácené, jakoby zlomené; dolejší 3krát zdélí květů. Listy žlábkovité, holé, čárkovité. Prut 4—5 palců zvýší. Koruna bělolupenná; lupeny na hřbeté zelené. Na trávníkách, u vinic; v Uhřích, v Modré, Břetislavi. Kv. S. vyvrácený. *O. refractum. L.*
 Květenství v chocholíku. Květní stopky dolejší prodloužené. Listy čárkovité, holé, uvnitř s bílým žebrem čili žilkou. Listeny kratší než stopky. Květy bílé. Prut do $^1/_2$ stř. zvýší. Tyčinky kopovité, bezzubé, k dolejšku rozšířené. Na rolích, mezi ploty. Dub. Kv. S. vrcholičnatý. *O. umbellatum. L.*
4. Hrozen koneční, posléz jednostranný, s krátce stopečnými visutými květy. Tyčinky 2zubé na zvonkovitém medníku. Listeny bělomázdřité. Květy bílé neb zelenavé s bílou mázdřitou obrubou. Rostlina do $1^1/_2$ stř. zvýší. Na lukách, štěpnicích, rolích. Dub. Kv. S. odvislý. *O. nutans. L.*
 Hrozen velmi dlouhý. Tyčinky rozšířené. Květní stopky v čas květení odstávavé, stejně dlouhé, později k prutu přitlačené. Prut téměř 3 stř. zvýší. Listy kořenní dlouhé, žlábkovité. Na trávníkách, v rolích; v Rakousích, v Uhřích, na Moravě pod Hostýnem. Čn. Čc. S. štíhlý; divoký česnek. *O. pyrenaicum. L.*
5. Prut téměř jednokvětý, s kopovitými, střídavými listy; listy kořenní niťovité, žlábkovité. Cibule ze dvou společnou šupinou obtažených cibulek složená, z nichž každá

jeden list žene. Stvol a stopky kosmaté. Lupeny žluté, tupé, tři vnitřní více přímé. Na pahorčitých, kamenitých místech; v Čechách u Vltavy; v Slézsku u Opavy, Těšína. Dub. Čn. (Gagea bohemica, Schult.) S. český. *O. bohemicum. Zausch.*

Prut vícekvětý; Stvol má 1—2 toulce neb obaly pod okolíkem; mimo to jsou jednotlivé stopky u nejmnožších druhů listeny podepřené; jiných však listů nemá kromě kořenních. Květy v okolíku neb chocholíku. 6.

6. Dva vstříční toulce pod samým okolíkem, mimo ně však žádné listeny. Cibule jednoduchá, jediný, plochý, čárkovitě kopovitý, vztýčený, ostře kýlnatý, tupě a oble končitý list ženoucí. Stopky holé, větvité; 3—4 žlutozelené květy; lupeny obdýlné, tupé, holé. Stvol hranatý, $^1/_2$—1 stř. zdélí, trochu stlačený. Na lukách, v lesích, stinných houštích. Bř. Dub. (Gagea lutea, Schult.; Ornithog. silvaticum, Pers.) S. žlutý. *O. luteum. L.*

Poznam. Příbuzný S. slovenský značí se jediným čárkovitým, na špici kornoutkovitým kořenním, jakož i prutním listem; stopkou 1—4květou; stopkami střídavými; korunou žlutau; lupeny kopovitými, končitými, holými. Na tatranských pohořích, v Uhřích. *O. callosum. L.*

Mimo 2 vstřícní, neb jediný toulec, ještě i malé listeny. 7.

7. Dvě společnou šupinou obtažené cibulky. Listeny stojí výše na rozvětvích chocholíkových, aneb na zpodku okolíka. 8.

Tři cibule spojené, žádnou šupinou neobalené, jediný list ženoucí. Stvol téměř 3hranný. Obaly téměř proti sobě stojící, vedlé nichž listeny; při některých odrodech stojí jeden z obalů nížeji, a jest více pošvitý. Kvítky bledožluté, 2—3, s čárkovitě eliptičnými cípy. Stopky jednoduché, téměř okoličnaté, a podobně lupenům holé; tyto tupé. Na suchých trávníkách, pomezích rolních, u cest, obyčejný. Dub. Kv. (Gagea stenopetala, Reich. Ornith. luteum, Schult.) S. luční. *O. stenopetalum. Fries.*

8. Jen jeden poševnatý obal níže okolíka. Květní stopky holé. 9.

Dva vstřícní obaly. Chocholík složený. Dva čárkovité, žlábkovité, tupě kýlnaté, nahoře vyvrácené listy z kořeně. Stvol a stopky kosmaté, jakoby útlou pavuči-

nou potažené. Květy uvnitř žluté, 4—10, cípy kopovité, končité. Na rolích, mezi osením. Dub. Kv. (Gagea arvensis, Schult.; Ornithog. arvense) S. kosmatý.

O. villosum. M. Bieb.

9. Lupeny končité, posléz trochu vyvrácené. Obyčejně jeden přímý, čárkovitý, žlábkovitý list z kořene. Stopky větvité, hladké. Stvol útlý, slabý, niťovitý, 2—4 palců zdélí. Na travnatých místech, na světlých prostorách lesních, v štěpnicích, křovinách. Dub. Kv. (Gagea minima, Schult.; Ornithog. Sternbergii, Hoppe). S. nejmenší.

O. minimum. L.

Lupeny tupé. Dva oblé, vztýčené listy z kořene. Okolík obyčejně 2—3květý, 4—5listenný; květy někdy jednotlivé, někdy pak v chocholíku. Ve vlhkých houštinách, v Lužici, dolením Sasku. S. toulovitý.

O. spataceum. Hayne.

Poznam. Snědek chocholatý značí se hroznem velmi krátkým; listy sivozelenými, končitými, vadnoucími; toulcem uvnitř bílým, zevnitř zeleným, květními lupeny žlutozelenými, tupými. V Rakousích; okolo Budína. Čn.

O. comosum.

98. Scilla. Meerzwiebel. Skyla.

Okvětí hluboce 6dílné, polo- neb cele otevřené, bez medníků. Tyčinky vynikají na dolejšku cípů; prášníky hřbetem připevněné. Blizna tupá. Semena okrouhlá. Stopky jednoduché; květy v hroznu. VI. 1.

1. Lupeny až do prostředu vztýčené, dole trochu srostlé; listeny po 2. V houštích; v zahradách. S. odvislá.

S. nutans. Smith.

Lupeny hvězdmo rozevřené. 2.

2. Stopky bezlistenné. Kvéty modré, 4—10, dlouze stopečné, zřídka bílé neb červenavé; lupeny trochu tupé; nitky u dolejška bílé. Listy 2—3kopovitě čárkovité, v oblouk vyvrácené, oblou špicí končité. Prut $^1/_2$ stř. zvýší. V houštích, hornatých lesích; v Čechách, Slézsku, v Uhřích okolo Modry. Dub. Kv. S. dvoulistá. *S. bifolia. L.*

Stopky listeny podepřené. Stvol hranatý. 3.

3. Hrozen 15—40květý. Květy malé, fialomodré. Listy

3—4, čárkovitě kopovité, v oblouk vyvrácené, delší než prut, na špici hranatě přioblé. Květní stopky 3—4krát delší než kvítky. Na lukách, v Chorvatsku. Kv. S. luční. *S. pratensis. W. Kit.*

2—3 modré květy, na dolejšku bílou, modře přečárnutou skvrnou značené. Stopky listenité, kratší než květy. Nitky modré. Tobolky žlutohnědé. Listy obyčejně 4, ploché, tupé, odstávavé. Na dunajských výspách. Dub. Kv. S. sličná. *S. amoena. L.*

99. Tulipa. Tulpe. Tulipán.

Okvětí hluboce 6dílné, bez medníků. Blizna 3laločná, šedivá. VI. 1.

Koruna žlutá, vonná, před rozvitím odvislá; vnitřní lupeny a tyčinky na dolejšku vousaté. Stvol 1 stř. zdélí, 1květý. Lupeny a listy užší než při následujícím. Na travnatých místech, štěpnicích, doubravách. Kv. Čn. T. planý. *T. silvestris. L.*

Lupeny a prášníky holé. V zahradách. T. obecný. *T. Gesneriana.*

19. Amaryllideae. Sněženkovité.

100. Galanthus. Schneeglöckchen. Sněženka.

Okvětí 6dílné; 3 zevnitřní cípy odstávavé, 3 vnitřní přímé, kratší. VI. 1. Vyskočilka; Kozí dříst.

Stvol 1květý, 2listý. Květ bílý, převislý; zevnitřní lupeny vejčité; vnitřní vykroužené, na konci zeleně skvrnité, zeleně čárkované. Na vlhkých lukách, v hornatých lesích. Ún. Bř. S. lepá. *G. nivalis. L.*

101. Leucoium. Knotenblume. Blednivka.

Okvětí v 6 stejných, na špici stlustlých cípů rozdělené. VI. 1. Bledule.

Stvol 1—, zřídka 2květý. Čnělka paličkovitá. Květy bílé, pod špicí červeně značené, převislé. Zvýší $^1/_2$—1 stř. Na vlhkých místech, v lesích, na lukách, u potoků. Bř. Dub. B. jarní. *L. vernum. L.*

Stvol 3—6květý, $2^1/_2$ stř. zvýší, 2řízný. Čnělka méně paličkovitá. Listy čárkovité. Lupeny bílé, na špici žlutě a zeleně skvrnité. Na vlkkých lukách. Kv. Čn. B. letní.
L. aestivum. L.

102. Narcissus. Narcisse. Narcis.

Okvětí s dlouhou trubkou a stejně 6dílným krajem; zvonkovitý věneček v hrdle; 6 prášníků z trubky, z nichž 3 delší. VI. 1. Jaroko.

1. Květ bílý, veliký, vonný. Věnec mnohem kratší, žlutý, s červeným krajem. Toulec 1květý, mázdřitý. Stvol 2řízný, u vrchu zlomený. V zahradách, pěstovaný. Kv. N. bílý. *N. poëticus. L.*
Květ žlutý. 2.

2. Věnec málo delší než koruna, kadeřavý, přímý, zvonkovitý. Stvol 1květý, do 1 stř. zdélí, spolu s 3 listy bělomázdřitou pošvou neb toulcem otočený. V štěpnicích, sadech, lukách horních. Kv. N. kadeřavý.
N. Pseudonarcissus. L.
Věnec o polovic kratší než lupeny. Stvol 1květý. V sadech; zdivočilý. N. pěkný. *N. incomparabilis.*

103. Sternbergia. Lužaně.

Okvětí 6dílné, nálevkovité. Tyčinky v hrdle trubky. Tobolka téměř malvičnatá. VI. 1. Listy nejvíc po 5, čárkovité, šikmo stočené, přímé, po kraji drsné, u vrchu žlábkovité, zdélí prstu. Květy žluté, cípy na špici duté, s outlou násadkou, vnitřní tupé. Tobolka pomerančová, stopečná; semena černá, lesklá. Na vápencích, v Uhřích, okolo Füredu. Zář. L. ocúnovitá.
S. colchiciflora.

17. Irideae. Kosatcovité.

104. Crocus. Safran. Šafrán.

Okvětí s dlouhou trubkou; kraj zvonkovitý, pravidelně 6dílný. Blizna 3dílná, cípy kyjovité, u vrchu kápovitě svinuté, zubaté neb vřezané. III. 1.

1. Květ bílý se žlutou trubkou, cípy nevykroužené, celé,

tupé. Prášníky 2krát zdélí nitek. Na holech a pahořích; v Tyrolech, Chorvatsku. Dub. Š. bílý.
C. albiflorus. Kit.

Květ jinobarvý. 2.

2. Blizna 3laločná, lupeny otočená; laloky svinuté, šafránové, nevonné. Listy čárkovité, žlábkovité, ve 3—4 pošvy obalené. Hrdlo koruny vousaté; tato bledě fialová. Trubka koruny hned z cibule vyniklá. Na pohorních lukách; v Štýrsku, v Slézsku u Opavy, v Čechách. Bř. Dub. (Cr. sativus β. vernus, L.) Š. jarní. *C. vernus. Allione.*

Blizna 3klaná, zastřená; cípy mnohoklaně roztrhané, štětcovité, žluté. Listy přímé. Tobolky eliptičné, 3brázdé. Květ se zdá býti bezlupenný, nachofialový. Na písčitých prostorách, v stinných lesích; v Sedmihr., Biharské stol. Srp. Zář. Š. nahý. *C. nudiflorus. Sm.*

105. Gladiolus. Siegwurz. Mečík.

Okvětí 6dílné, s nestejnými, téměř dvoupyskatě složenými cípy. Blizny 3. Semena spleštěná. III. 1. Žebříčkovatá tráva; Devatero odění.

Listy čárkovitě mečovité, žilnaté, 2—3 čárek zšíří. Květy jednostranné, 2pyské, jeden druhého se dotýkající. Cípy hořejšího pysku k sobě nakloněné; dolejšího obdýlné, nejdolejší trochu kratší. Nitky 1 $^1/_2$krát zdélí prášníků. Prut 1—1 $^1/_2$ stř. zvýši, 1—5květý. Na bažinných i suchých lukách, na pohořích. Čn. Čc. M. obecný. Žebříček. *G. communis. L.*

Listy mečovité, žilnaté; 4—6 palce zšíří. Květy jednostranné, 2pyské, jeden druhý zčásti kryjící, nachočervené do fialova, menší než předcházející ho; hořejší cípy trochu odstávavé, střední klínovité, nejdolejší delší. Tyčinky 2krát zdélí prášníků. Prut $1^1/_2$—2 stř. zvýši. Cibule o polovic menší, vejčitá, dvojitá. Semena menší, nepatrněji brázdité než u předešlého. Na vlhkých lukách okolo Krakova, Opavy, v Uhřích. Čn. Čc. (Gladiolus galiciensis, Bess.; Glad. rossicus, Pers.; Glad. neglectus, Schult.) M. střechovitý. *G. imbricatus. L.*

106. Iris. Schwertlilie. Kosatec.

Okvětí hluboce 6dílné; 3zevnitřní vyvrácené, 3vnitřní lupeny do vnitř vehnuté. Blizny 3, dlouhé, listovité, 2pyské; pod nimi prášníky ukryté. Semena spleštěná. III. 1. Lilie.

1. Zevnitřní vyvrácené cípy koruny bradaté neb vousaté. 2.
   Zevnitřní cípy holé, bezvousé. 6.
2. Stvol 1květý, často zdélí palce, kratší než listy. Toulec 2lupenný, téměř zdélí korunové trubky; tato 2—3 palce dlouhá. Květy modré, však i bílé, žluté, červené; cípy vlnité, vousy modré, na špici žluté. Blizna 2klaná, na konci méně více pilovitá. Na výslunních pahrbkách; v zahradách. Dub. Maj. K. nízký. *I. pumila. Lin.*
   Stvol vícekvětý. 3.
3. Koruna žlutá. 4.
   Koruna modrá. 5.
4. Stvol 4—5květý, 1—1$^1/_2$ stř. zdélí, trochu křivolaka, vyšší než listy. Toulec 2lupenný, zelený, baňkovitý, končitý. Vousy žluté, na špici brunaté. Na mokrých lukách. K. peřestý. *I. variegata. L.*
   Stvol 2květý, nízký. Toulec 3klapečný, delší než trubka. Květní lupeny žluté, tupé, vykroužené, trochu vroubkované, u dolejška fialově žilnaté; vousy šafránové. Na suchých písčitých pahorkách, u Dunaje pod Ostřihomem. Dub. K. písečný. *I. arenaria. W. Kit.*
5. Toulec širokou prozračnou mázdrou obroubený. Trubka koruny 2—3krát delší než semeník. Květ modrý; přímé cípy jeho na špici celé. Stvol 1$^1/_2$—2 stř. zdélí, 3—4květý, trochu stlačený. Na skalách, ve viničních krajích, na zříceninách; v zahradách. Kv. Čn. (Iris vulgaris, Pohl.; Iris silvestris. Matth.) K. obecný; Kořen fialový. *I. germanica. L.*

Poznam. Příbuzný Kosatec bezový má přímé květní cípy vykroužené; zevnitřní ploché vyvrácené; onyno fialové, tyto špinavomodré, do žluta. Blizna pilovitá, trochu končitá, modrokýlná. V. Čechách u Troje. Kv. Čn. *I. sambucina. L.*

Toulec docela bylinný, do modra zelený. Zevnitřní

lupeny opak vejčité. Listy sivozelené, 6 čárek zšíří. Stvol 1/2 stř. zvýší, 2—3květý. V pasekách, lesích; v Čechách u Troje, Milešova. Kv. (Iris domestica, Matth.; Iris aphylla, Vahl.; Iris nudicaulis, Lam.; I. extrafoliacea, Mik.) K. český.
I. bohemica. Schm.

Poznam. Kosatec uherský: toulec nadmutý, nejhořejší 2květý, fialový, 2krát zdélí trubky korunní, 2klapečný. Lupeny fialové, převráceně klínovité, po kraji bílé, čárkované; vousy žlutavé a bílé; blizny na špici vykousané, zubaté. Stvol 1—1 1/2 stř. zdélí, 3—4květý. Na travnatých prostorách, u Tokaje. *I. hungarica. W. Kit.*

6. Květ žlutý; přímé lupeny kratší než blizna; zevnitřní vejčité, se širokým nehtem. Místo vousů žlutá skvrna. Listy mečovité. U rybníků, na břehách. Čn. Čc. K. vodní. *I. Pseud-Acorus. L.*

Květ modrý, řidčeji bílý. 7.

7. Semeník 3hranný. 8.

Semeník 6hranný. 9.

8. Prut 1hranný, mnohokvětý. Listy mečovité, užší než při předcházejícím, více tmavozelené, zdélí prutu, odporně čpavé. Semeník 3hranný, hrany hluboce brázdité, téměř 2klané. Květy malé, špinavomodré. Zevnitřní lupeny pod nehtem svraštělé; vnitřní odstávavé, delší než blizna. Při příkopech; v Uhřích. Čn. Čc. K. smrdutý. *I. foetidissima.*

Prut oblý, 3květý. Listy přímé, kratší prutu, 2—3 čárek zšíří. Květy fialomodré, žilkované. Tobolka krátce špičatá. Na vlhkých lukách. Kv. Čn. K. sibiřský.
I. sibirica. L.

9. Prut přioblý, 2—3 stř. zdélí, delší listů, 2—3květý. Tobolka dlouze zobanitá. Korunní trubka velmi krátká; zevnitřní cípy koruny bělavé, modře čárkované. Na vlhkých lukách; řidčeji. Čn. K. zvrhlý. *I. spuria. Lin.*

Prut 2řízný, ledva do střev. zdélí, 1—2květý. Listy čárkovité, do 1 stř. zdélí, žilkované. Vnitřní lupeny fialové, zevnitřní bledší, vonné. Na lesních lukách; v Slézsku, Čechách. Kv. Čn. K. travolistý.
I. graminea. L.

18. Orchideae. Vstavačovité.

107. Aceras. Ohnhorn. Bezrožka.

Pouzdra prášníků se sloupkem srostlé a dole míškem spojené. Pysk 4dílný; cípy dlouhé, úzké, střední protažené. XX. 1. Bezostrožka.

Květy zelenožluté, častěji hnědnými kraji roubené. Na výslunních pahrbkách; zřídka. B. bradatá. *A. anthropophora. R. B.*

Poznam. Ophrys anthropophora u Šultesa opisuje se s květem nachovým a žlutavým, dvěma hrby na dolejšku koruny; stvolem 1 stř. dlouhým; 3—4 kořenními listy; pyskem delším plodu. Na vlhkých lesních lukách; v Uhřích; při Vltavě. Kv. Čn.

108. Cephalanthera. Kulatička.

Cípy lebky stejné, poloootevřené. Pysk ze 2 odstouplých článků sestávající: zadní část produlená, přední na špici zpět zvrácená. Sloupec polookrouhlý. Prášníky stopečné. Semeník bezstopečný, zpřímený, šikmo stopečný. XX. 1. Stříž; Ostříž; Okrotice.

1. Semeník páperitý. Květ červený; cípy koruny všecky špičaté; přední díl pysku vejčitý, špičatý. Maličký růžek. Listy kopovité, objímavé. Listeny delší plodu. V hornatých vlhkých lesích. Čn. Čc. (Serapias rubra, L.; Epipactis rubra, Sw.). K. červená. *C. rubra. Rich.*

Semeník holý. Květ bílý. 2.

2. Listeny delší než semeník. Přední část pysku srdčitě vejčitá, širší než delší; všecky květní cípy tupé; květy vztýčené, bílé, se zlatožlutou skvrnou na dolejšku pysku. Listy vejčité a vejčitě kopovité, končité. Prut tuhý, přímý, 1—1$^1/_2$ stř. zdélí. Kořen v svazku vlásenitém. V stinných lesích, horách. Čn. (Serapias grandiflora, L.) K. zažloutlá. *C. pallens. Rich.*

Listeny kratší než semeník; přední část pysku velmi tupá, širší než delší; boční cípy koruny špičaté. Květy bílé. Listy kopovité, hořejší dlouze končité, téměř 2řadé. Prut 1—1$^1/_2$ stř. zdélí. Na výslunních kopcích, pasekách,

lesích. Čn. (Serap. ensifolia, L.; Epipactis ensifolia, Sw.) K. mečolistá. *C. ensifolia. Rich.*

109. Corallorrhiza. Corallenwurz. Koralice.

Dolejší lupeny s pyskem trochu srostlé. Pysk tupý, zpředu nerozdělený, u dolejška po každé straně zoubkem opatřený. Prášník volný na špici sloupce. XX. 1. Pysk obdýlný, tupý. Klas chudokvětý. Květy zelenožluté; semeník nestočený, převislý. Prut hnědozelený, s 2—3 pošvatými šupinami. Rostlina bělozelená V stinných lesích, pohořích. Čc. Srp. (Ophrys corallorrhiza. L.; Cymbidium Corallorrhiza. Sv.) K. přirostlá. *C. innata. R. Br.*

110. Cypripedium. Frauenschuh. Střevičník.

Pysk nadmutý. Dva boční cípy lebky pod pyskem zčásti srostlé. Sloupec 2dílný; boční dva díly prášničné, střední listovitý. XX. 1.

Střední lalok koruny vejčitý, tupý, dolů sehnutý; pysk kratší než cípy; tyto kopovité, hnědočervené; květy 1—2. Listy široko vejčité, žilnaté. Prut listnatý, 1 stř. zdélí. V lesích, na vápnité půdě. Kv. Čn. S. evropský. *C. Calceolus. L.*

111. Epipactis. Sumpfwurz. Zežhulka.

Cípy koruny stejné, polootevřené. Pysk ze 2 dílů sestavený; zadní dutý, přední širší, s 2 dutinami na dolejšku. Sloupec oblý. Prášník leží na vztýčeném, téměř 4hranném výstavku blizny. XX. 1. Ruměnek; Kruštík.

1. Listy vejčité. 2.
   Listy kopovité. 3.
2. Listy vejčité, tmavozelené, objímavé. Listeny kopovité, delší než semeník. Prut listnatý, 1—1 $^1/_2$ stř. zdélí; klas řídký, jednostranný. Květy zelenavé aneb zelenavě červenohnědé; přední díl pysku špičatý, skřivený, nachový, uprostřed žlutavý. Semeník 6žilný. Na vlhkých horských lukách, v stinných lesích. Čc. Srp. (Serapias latifolia, L.) Ž. širokolistá. *E. latifolia. Allion.*

Listy vejčité, objímavé. Rostlina téměř o polovinu menší méně visutých, tmavočervených květů. Pysk kratší, zdélí cípů. Na lesních lukách; v Haliči; v Uhřích. Čc. Srp. (Epip. latifolia *β*. Willd.). Ž. černočervená.

E. atrorubens. Hoffm.

3. Listy kopovité, objímavé. Prut 1 stř. zvýší; klas řídký, jednostranný, s osou útle vlasatou. Přední díl pysku tupý, okrouhlý; zevnitřní cípy uvnitř hnědonachové, zevnitř hnědé, útle vlasaté; vnitřní dva útlé, bílé, červeně prouhované. Pysk u dolejška náhnědý, zpředu bílý. Na bažinách, vlhkých lukách. Čc. Srp. (Serapias longifolia. L.) Ž. bahní. *E. palustris. Crantz.*

Listy kopovité, sedivé, krátké. Listeny téměř zdélí květu. Květy zelené, jednostranné, odvislé; pysk končitý, vroubkovaný, zdélí cípů. Prut 1—1 $^1/_2$ stř. zdélí, trochu křivolaký, 5-7květý. Kořen dlouhý. V hornatých lesích; v Uhřích, Čechách, u Karlovarů. Čn. Čc. Ž. malokvětá. *E. microphylla. Sw.*

Poznam. Serapias Lingea se opisuje s pyskem 3laločným; bočními laloky tupými, k sobě nachýlenými; středním lalokem obdýlně kopovitým, téměř holým, visutým, trochu končitým; květy zrzavými; prutem $^1/_2$—1 stř. dlouhým, prázdným, 5—7květým; listy úzkými, končitými. V Uhřích.

112. Epipogium. Šťávinka.

Květy zpět vyvrácené, otevřené. Cípy koruny téměř stejné, poloot evřené, dolů obrácené. Pysk v kolénko odstouplý; přední díl vztýčený, ze zadu v nadmutý, vztýčený roh končitý. Prášník krátce stopečný. Blizna 3klaná. XX. 1. Nabradec. Stvol šupinatě pošvatý, chudokvětý, prozračný. Klas řídký, téměř jednostranný. Květy žlutobílé, vonné, zpět nahnuté, otevřené; cípy téměř stejnotvárné, poloot evřené, dolů obrácené. Pysk v kolénku odstavený. V stinných lesích; řídce. Čn. Čc. (Satyrium Epipogium, L.; Limodorum Epipogium, Sw.) Š. Gmelinova. *E. Gmelini. Rich.*

113. Goodyera. Hranopelka.

Oba boční cípy otevřené; střední k sobě chýlivé. Pysk protažený, na dolejšku prodůlený, z předu zákončitý, prostředem žlábkovitý. Blizna s 2rohým zobanitým výstupkem. Prášník svislý. XX. 1.

Prut 4—6palců zdélí, pošvatě šupinatý, nahoře měkkovlasý. Listy přitloustlé, vejčité, stopečné, síťkovité. Klas řídký, válcovitý. Květy bělavé, vonné, jednostranné, kratší listenů. V jehličnatých lesích. Čc. Srp. (Neottia repens, Sw.; Satyrium repens, L.) H. plazivá.
G. repens. R. Br.

114. Gymnadenia. Höswurz. Pětiprstka.

Pysk rozdělený, laločnatý, v nerozvinutém ještě květu nestočený. Pouzdra rovnoběžná, nespojená. XX. 1. Uzděnka, Presl.

1. Ostroha čili roh 3krát kratší než semeník. Pysk 3klaný, s laloky celokrajnými. Květy malé, bělavé. Prut 4—6 palců zdélí, tuhý, přímý, listnatý. Listy opak vejčitě kopovité. Klas válcovitý, hustý. Na travnatých polohách, horských lukách. Čc. Srp. (Satyrium albidum, L.; Orchis albida, Sw.; Habenaria albida, R. Br.; Coeloglossum albidum, Hartmann.). P. bílá. *G. albida. Rich.*

Roh zdélí aneb delší plodu. Dva zevnitřní cípy daleko odstávavé. Květ červený, zřídka bílý. 2.

2. Roh 2krát zdélí plodu, nitkovitý. Pysk 3klaný, s vejčitými, tupými laloky. Květy barvy pletní, neb jasně nachočervené. Listy obdýlně kopovité. Prut 1—1 $^1/_2$ stř. zdélí, štíhlý, listnatý, dole nejvíc červenavý. Klas obdýlný, značně hustý. Na lukách; obyčejná. Kv. Čn. (Orchis conopsea, L.) P. obecná. *G. conopsea. R. Br.*

Roh zdélí plodu, aneb málo kratší, zkřivený. Listy úzké, často čárkovité. Pysk tupě 3laločný. Prášníky žluté. Klas trochu volný; květy nachové, jasnočervené, neb bílé. Na horních lukách. Čn. Čc. (Orchis odoratissima, L.) P. vonná. *G. odoratissima. Rich.*

115. Habenaria. Uzděnka.

Pysk rozdělený, laločnatý, v nerozvinutém květu nestočený. Pouzdra nikoli rovnoběžná, nýbrž dole se rozcházející. XX. 1.

Prut z pídi dlouhý, listnatý. Nejdolejší listy široko vejčité, tupé; hořejší kopovité. Pysk čárkovitý, na špici 3zubý, střední cíp krátký; roh krátký, tupý. Květ zelený. Listeny 2krát zdélí květů. Klas mnohokvětý. Na horských lukách. Čc. (Satyrium viride, L.; Orchis viridis, Sw.: Coeloglossum viride, Hartmann; Gymandenia viridis, Rich.: Himantoglossum viride, Spr.) U. zelená. *H. viridis. R. Br.*

116. Herminium. Ragwurz. Dvojlistec.

Pysk šípovitý, 3laločný, na dolejšku prodůlený, bez ostrohy, s cípy lebky zvonkovitě skloněný. Prášník šikmo vztýčený, s odstávavými pouzdry XX. 1. Prut 3—5 palců zdélí, nad dolejškem s 2 eliptičnými listy. Klas čárkovitý, trochu řídký. Květy zelenožluté, později hnědozelené, vonné, malé. I dva hořejší cípy jsou na dolejšku dvojzubé neb 3laločné. Rostlina útlá. Čn. (Ophrys Monorchis, L.) D. bambulitý; Hrboluška.

H. Monorchis. R. B.

117. Himantoglossum. Riemenzunge. Jazýček.

Pysk rozdělený, v nerozvinutém ještě květu stočený, 1—2 palců zdélí. Pouzdra dole míškem spojená. XX. 1. Stvol prázdný, s šupinatými suchými palisty, a široce kopovitými, sivozelenými listy; listeny nachové. Květní cípy bělozelené, prozračnými nachovými proužky a kropkami značné; vnitřní lupeny čárkovité. Pysk 3dílný; střední cíp 2klaný, 3krát zdélí plodu. Na lesních lukách; řídce. Kv. Čn. (Satyrium hircinum, L.; Orchis hircina, Swartz). J. kozí. *H. hircinum. Rich.*

118. Limodorum. Dingel. Hnědenec.

Prášníky ve dvou pouzdrech, které ku přední straně sloupce přirostlé jsou. Roh šídlovitý, v stranu nachýlený. XX. 1. Stvol bezlistý, pošvivý, 8—16květý,

sivý do fialova. Květy veliké, fialové, 2 vnitřní lupeny užší; pysk bledonachový, žlutě skvrnitý. Roh šídlovitý, zdélí semeníka. V hornatých lesích, jedna z největších vstavačovitých; zřídka; Kv. (Orchis abortiva, L.) H. zvrhlý. *L. abortivum. Sw.*

119. Listera. Zweiblatt. Dvoják.

Cípy koruny stejné, k sobě vespolek chýlivé. Pysk dolů svislý, 2dílný, na dolejšku plochý. Sloupec velmi krátký; prášník na vztýčeném výstavku XX. 1. Listerka, Presl. Bradáč; dvojačky; protáhlička.

Dva vejčité, téměř vstřícní, přitloustlé, žilnaté listy. Prut 1—2 stř. zvýší. Klas obdýlný, řídký, někdy 6—10 palců zdélí. Květy zelené. Pysk čárkovitý, 2klaný. Na lesních lukách, v houštích. Kv. Čn. (Ophrys ovata, L. Epipactis ov. All.) D. vejčitý. *L. ovata. R. Br.*

Dva srdčité, téměř vstřícní, tenkomázdřité listy. Prut útlý, 4—6 palců zdélí. Klas řídký, 6—10květý. Květy malé, hnědozelené. Pysk 3klaný, boční cípy čárkovité, krátké; střední 2klaný. Na horských lukách. Čn. (Ophrys cordata, L.; Epip. cordata, All.) D. srdčitý.
L. cordata. R. Br.

120. Malaxis. Weichkraut. Měkčilka.

Pysk na dolejšku vydůlený. Cípy lebky od sebe odstávavé. Prášník volný, na špici stojící. Semeník nestočený. XX. 1.

Prut 3hranný, s 1—2 vejčitými listy, 3—4 palců zdélí. Klas čárkovitý, trochu řídký. Květy malé, žlutozelené. Na horských lukách. Čn. (Ophrys monophyllos, L.) M. jednolistá. *M. monophyllos. Sw.*

Prut 5hranný, 3—4listý. Klas hroznovitý, 9—11květý. Květy zelenožluté; 2 zevnitřní lupeny vejčitě obdýlné, vyvrácené; 2 vnitřní vehnuté; pysk zpět vyvrácený, celokrajný. Na vlhkých rašelinných lukách; v Plzeňském kraji; v Uhřích; řídce. Čc. Srp. (Ophrys paludosa, L.) M. bahní. *M. paludosa. Sw.*

121. Neottia. Nestwurz. Hlístník.

Cípy lebky stejné, k sobě nachýlené. Pysk dolů zvrácený, z předu 2laločný, ze zadu s 2bočnými laločky, na dolejšku vydůlený. Sloupec krátký, oblý. XX. 1. Hnízdník: Hnilák; Křivočnělka, Pr.; Hnízdovka. Stvol 1 stř. zdélí, šupinatý. Květy a celá rostlina žlutohnědá. Kořen tučně vlásenitý, hnízdu podobný. V stinných vlhkých lesích. Kv. Čn. (Ophrys Nidus avis, L. Epipactis N. avis, Sw.) H. hnízdivý. *N. Nidus avis. Rich.*

122. Ophrys. Knabenkraut. Bezostrožka.

Pysk ku předu obrácený, široký, hnědě aksamítový. Pouzdra k sloupci přirostlá, dole se rozcházející. XX. 1. Tořič, Pr.

1. Stvol nahý, chudokvětý. Obyčejně 4žlábkovité kořenní listy, stvolu zdélí, a u dolejška i se stvolem v dvojité pošvě vězící. Listeny zelené, delší než květy; tyto převislé, žlutozelené, neb červené a zelené po 4—5. Pysk nerozdělený, tupý, po každé straně 1zubý, žlutavý, ledva delší ostatních cípů. Listy čárkovité, štětinovité. Bambuliny dvě okrouhlé. V hornatých lesích, na mokrých horských lukách. Čc. Zář. B. horní. *O. alpina. L.*

   Prut listnatý, aneb jiné známky neshodné. 2.
2. Pysk z předu s malým žlutým přívěskem. Tři zevnitřní lupeny bílé neb červenavé, značně veliké. 3.

   Pysk bez přívěsku. Zevnitřní cípy zelené, kalichovité. 4.
3. Přívěsek 3zubý, krátký, nevyvrácený. Pysk plitce 3laločný, aksamítový. Cípy odstávavé; 3 zevnitřní obdýlné, tupé, 2 vnitřní kopovité, velmi krátké. Na lukách horních, v lesích, na výslunných pahrbkách. Čn. B. pavučí. *O. Arachnites. Reich.*

   Přívěsek nerozdělený, čárkovitý, dole zpět vyvrácený. Pysk značněji 3laločný, s vyvrácenými bočními laloky. S předešlou. B. včelí. *O. apifera. Huds.*
4. Vnitřní lupeny zelené, široké, holé. Pysk nepatrně lalokatý. S předešlými, jimž podobna jest. B. zelená. *O. araneifera. Huds.*

   Vnitřní lupeny černavé, vlasaté; pysk 4laločný, černo-

krvavý, aksamítový. Na podobných místech; řidčeji. Čn· Čc. (Ophrys Myodes Sw. Ophrys insectifera, L.) B. muší·
O. muscifera. Huds.

123. Orchis. Knabenwurz. Vstavač.

Pysk 3—4laločný, dole v ostrohu neb roh vycházející. Prášník šikmo vztýčený. Pouzdra dole míškem spojená. XX. 1. Kukačka; Žežhulka.

1. Lupeny dlouze špičaté, na špici maličkým uzlíčkem končité, obdýlné, střední širší, z předu uťatý, vykroužený. Pysk do polovice 3klaný, nachově kropenatý; roh válcovitý v oblouk vstupující. Prut 1—1 $^1/_2$ stř. zdélí, tuhý, listnatý; listy kopovité. Listeny zdélí plodu; klas téměř kulovatý. Květy růžové a bílé, neb růžonachové. Na horských lukách. Kv. Čn. V. hlavatý. *O. globosa. L.*
   Lupeny bezuzlé, 2.
2. Lupeny v stavu vyvinutém zavírají se v podobu lebky. 3.
   Dva zevnitřní lupeny odstávají, aneb zpět se vyvracují. 12.
3. Roh nahoru vstoupavý. 4.
   Roh dolů obrácený. 5.
4. Květy růžočerveně; lupeny kápovitě zavřené; pysk 3dílný, boční cípy niťovité, střední delší, čárkovitý; roh kratší plodu, někdy na spůsob s zkřivený. Listeny kopovitě šídlovité, téměř květů zdélí. Prut téměř nahý; kořenní listy po 2, vejčité; prutní 1—2 kopovité, dlouze končité, sedivé. Rostlina 3—12 palců zdélí. Bambuliny téměř kulaté. Na pahrbkách v Haliči. Čc. V. kápovitý.
O. cucullata.
   Květy hnědé neb zelenočervené, zeleně proužkované, žilnaté, zřídka bílé; lupeny tupé; pysk 3laločný, laloky široké, střední z předu uťatý, vykroužený; roh válcovitý neb paličkovitý zdélí plodu. Listeny zdélí semeníka. Klas trochu řídký, obdýlně vejčitý. Prut $^1/_2$ stř. zdélí; listy obdýlně kopovité. Prášníky 2laločné. Bambuliny téměř kulovaté. Na lukách. Kv. V. obecný. *O. Morio. L.*
5. Pysk 2—3klaný. 6.
   Pysk 4klaný, prostřední totiž lalok je 2klaný. 9.
6. Střední lalok kratší než dva boční, aneb pysk 2klaný,

s malou špicí uprostřed. Roh měchýřitý. Květ zelený. Habenaria 115.

Střední lalok aspoň s bočními stejný. 7.

7. Roh na způsob měchýře. Květ bílý. Viz Gymnadenia. 114.
Roh homolovitý neb šídlovitý. 8.

8. Střední lalok velmi veliký; lupeny přímé k sobě nachýlené, zelenavé, nachově čárkované; střední lalok pysku vykousnutý, štěrbený. Roh šídlovitý. Na horních lukách, v Doubravách; v Královéhradecku. Kv. Čn. V. moravský. *O. moravica. Jacq.*

Laloky téměř stejné, odvislé; lupeny končité, hnědočervené; pysk jasnočervený, s tmavočervenými punkty, cípy zelenavé. Roh homolovitý, zkřivený. Listeny delší plodu. Klas obdýlný. Prut 1 stř. zdélí, dosti tuhý, listnatý. Listy čárkovitě kopovité. Květy mají vůni stěnic. Na vlhkých lukách. Čn. V. stinkový. *O. coriophora. L.*

9. Rostlina 1—2 stř. zdélí. Listeny dolejších květů, ledva čtvrtiny plodu dosahující, mázdřité, 1žilné. Pysk 3dílný, bělavé anebo pletní barvy s nachočervenými punkty; čárkovité boční cípy; délka pysku asi $^1/_2$ palce; lebka barvy pletní neb růžové. Listy ovální; dolejší větší, hořejší svinuté. Ostroha ledva na polo zdélí semeníka. Na úrodných lesních lůkách, na horách, zřídka. Kv. Čn. V. šedý. *O. militaris. L.*

Poznam. Příbuzný Vstavač hnědý jest největší ze všech Vstavačů. Klas válcovitě vejčitý; květy nachočervené; lebka tmavěji prouhovaná; pysk 3dílný, drsně kropenatý; boční laloky obdýlné, střední veliký, 2klaný, vrubovaný, s útlou špicí uprostřed; zevnitřní strana lupenů černočervená. Roh 3krát kratší, listeny 4krát kratší plodu. Na lesních lukách. Kv. *O. fusca. Jacq.*

Rostlina 1 stř. zdélí. Květy 2—3krát menší než u předešlých. Listeny asi polovici plodu obnášející. 10.

10. Lupeny tupé, zvláště dva vnitřní, zevnitř červené; pysk bílý, s nachočervenými, krátce vlasatými skvrnami. Ostroha třetinu semeníka dosahující. Klas válcovitý; květy malé, husté; prut $^1/_4$ stř. zdélí; listy obdýlně kopovité neb vejčité. Na suchých pahrbkách, bujných lukách. Kv. V. osmáhlý. *O. ustulata. L.*

Květní lupeny špičaté. 11.

11. Pysk 3dílný, kropený, holý; boční cípy obdýlné; střední široký, opak srdčitý. Zevnitřní 3 lupeny 2krát delší. Ostroha něco delší než polovina semeníka. Listeny 1žilné, polovinu semeníka dosahující. Listy obdýlné. Na horských lukách. Kv. Čn. V. peřestý. *O. variegeta. All.*

Pysk 3dílný, hladký; střední lalok 2klaný, útle končitý, uprostřed červený, vypukle kropenatý. Ostroha 2krát delší plodu, téměř měchýřitá. Listeny velmi krátké. Prut 1 stř. i více zdélí. Listy vejčitě kopovité, zákončité. Klas trochu volný. Na horských lukách. Čn. Čc. (Orchis Columnae.) V. sivokvětý. *O. tephrosanthos. Vill.*

12. Bambuliny celé, nerozdělené. 13.

Bambuliny prstnatě rozdělené. 16.

13. Ostroha dolů obrácená. Na vrchní straně pysku pod hrdlem dvě vyvýšeniny. Květy nachočervené. Ostroha velmi tenká. Listeny nachové. Klas krátký, pyramidální, hustý, posléz obdýlný. Listy čárkovitě kopovité, hořejší pošvivě svinuté. Prut 1—1 $^1/_2$ stř. zdélí, štíhlý. Plod tenký. Na horách, pohořích, horských lukách. Čn. Čc. (Anacamptis pyramidalis, Rich.) V. jehlanitý. *O. pyramidalis. H.*

Ostroha nahoru obrácená, značně tlustá. Pysk 3laločný; střední lalok často vykroužený. 14.

14. Listeny 3—5žilné. Klas řídký, obdýlný. Prut 1 stř. zdélí, štíhlý, listnatý. Květy veliké, s velikým pyskem, nachočervené; lupeny tupé. Ostroha válcovitá, kratší plodu. Pysk 3laločný; boční laloky zaokrouhlené, střední hluboce vykroužený. Listy vztýčeně odstávavé, čárkovitě kopovité. Na bažinných a rašelinných lukách; řídce. Čn. (Orchis laxiflora, Lam.) V. bahní. *O. palustris. Jacq.*

Listeny 1žilné. Listy obdýlné neb široko kopovité. 15.

15. Květy červené, zřídka bílé. Klas mnohokvětý, se silnou osou. Listeny zeleno-nachové. Listy obdýlné, červeně kropené. Prut 1—1 $^1/_2$ stř. zdélí, 3—4listý. Pysk hluboce 3dílný; střední lalok vykroužený, zubčitý. Ostroha válcovitá, zdélí plodu. Na horských lukách. Kv. Čn. V. lékarský. *O. mascula. L.*

Květy bledožluté. Pysk plitce 3laločný, téměř celokrajný. Prut 9 palců zvýší, 3—4listý: listy veliké. Listeny zdélí plodu. Ostroha válcovitá, kratší plodu. Na lesních lukách. Čn. V. bledý. *O. pallens. L.*

16. Pysk nerozdělený, vejčitý, dlouze končitý, někdy předce maličko 3laločný. Lupeny odstávavé, tmavonachové, téměř černočervené. Ostroha tupá, velmi krátká, měchýřitá; prášníky žluté. Klas hustý, vejčitý. Listy čárkovité. Na alpských lukách. Čc. Srp. (Satyrium nigrum, L. Nigritella angustifolia, Richard.) V. černý. *O. nigra. Sw.*

Pysk buď 3laločný, buď nekončitý a vrubovaný. 17.

17. Pysk 3laločný. 18.

Pysk vejčitý, vrubovaný, nerozdělený, srdčitě vykroužený. Květy nachočervené; 3 zevnitřní květní lupeny odstávavé; ostroha komolovitá, napolo zdélí semeníka. Listeny nachové, kratší než plod. Listy kopovité, černozelené, s krvavými skvrnami. Na vlhkých lukách. Kv. Čn. V. krvavý. *O. cruenta. L.*

18. Ostroha zdélí plodu. 19.

Ostroha kratší než plod. 20.

19. Pysk plitce 3laločný. Ostroha homolá, válcovitá, dolů sehnutá; boční květní cípy odstávavé; listeny mnohožilné, delší než květ. Květy běložluté aneb jasnonachové. Prut do $^1/_2$ stř. zdélí. Listy široké, obdýlně kopovité, k dolejšku ztenčené, jazykovité. Bambuliny plitce 2—3klané. Na lesních lukách, výslunných pahrbkách. Kv. V. bezový; Kukačka. *O. sambucina. L.*

Pysk 3klaný, plochý, vroubkovaný; střední lalok širší. Roh tupý, přímý. Hořejší květní cípy k sobě chýlivé; listeny 2krát zdélí plodu, čárkovité, téměř štětinovité. Květy pletní barvy, neskvrnité. Listy na líci nachově plámité. Klas velmi hustý, kulatý, později obdýlný. Na vlhkých horách. Kv. Čn. V. chocholatý. *O. comosa. Schmidt.*

20. Prut dutý, silný. Listy často černě plámité. 21.

Prut hustý, plný, štíhlejší. 22.

21. Dolejší listeny delší než květy, 3žilné. Prut trubkovitý, 4—6listý, tlustý, do 1 stř. zdélí. Listy ovální, tupé, obdýlné; hořejší menší, kopovitě končité; často červenohnědými plámami skvrnité. Květy barvy pletní

neb nachočervené, skvrnité. Střední lalok pysku hned kratší, hned delší. Na vlhkých a mokrých lukách. Kv. Čn. V. širokolistý; Kukačka. *O. latifolia. L.*

Všecky listeny vesměs delší než květy, 3žilné, žilkované. Prut 1—2 stř. zdélí, často velmi tlustý. Listy obyčejně neskvrnité, duté, vztýčené, obdýlně kopovité. Květy obyčejně bledší, barvy pletní neb jasně nachové. Na bažinných a rašelinných lesních lukách. Čn., něco později než předešlý. V. úzkolistý. *O. angustifolia. Wim.*

22. Listy neskvrnité, čárkovitě obdýlné, ke špici širší, tupé. Pysk neznačně 3laločný, vroubkovaný. Listeny téměř zdélí květu. Květy bledonachové, s tmavočervenými listeny; květní lupeny tupé, obdýlné, volné, někdy špičaté. Klas dlouhý, volný. Bambuliny 2klané. V houštích; v Haliči. Kv. V. pletní. *O. incarnata. L.*

Listy obdýlné, kopovitě jazykovité, červenohnědými, neb hnědočernými plámami značené. Pysk 3laločný. Listeny nejsou delší květu. Květy bělorůžové, nachově kropené a prouhované, zřídka bílé. Klas vejčitě obdýlný. Prut 1—1$^1/_2$ stř. zdélí, štíhlý. Ve vlhkých lesích, lukách. Čn. V. plámitý. *O. maculata. L.*

124. Platanthera. Kukusblume. Vemenník.

Pysk dlouhý, úzký, nerozdělený; dlouhý, niťovitý roh. Zevnitřní lupeny odstávavé, ostatní k sobě chýlivé. Prášníky šikmo vztýčené. Pouzdra různá. XX. 1.

Pysk dlouhý, čárkovitý. Roh 1$^1/_2$—2krát zdélí plodu. Klas dlouhý, řídký. Květy bílé, vonné. Pouzdra prašná rovnoběžná. Dva veliké nevyvinuté prášníky (Staminodia). Prut 1—1$^1/_2$ stř. zdélí, obyčejně 2listý. Listy široké, vejčité. Na lesních lukách, v houštích. Čn. (Orchis montana, Schm.; Orchis bifolia. L.) V. dvoulistý.
P. bifolia. Rich.

Pysk kratší a širší, na špici zcela zelený. Ostroha nitkovitá, na konci maličko tlustší, 2krát zdélí plodu. Klas velmi řídký. Květy zelenobílé. Pouzdra nahoře k sobě, dole od sebe chýlivá. Ve vlhkých lesích. Čn. Čc. V. zelenokvětý. *P. chlorantha. Custor.*

125. Spiranthes. Drehähre. Švihlík.

Květní cípy k sobě schýlené, boční posléz vyvrácené. Pysk bez ostrohy, na dolejšku žlábkovitý, z předu střapatý, vyvrácený. Blizna s 2klaným nástavkem. XX. 1. Zakrutěnka, Presl.; Krutěnka.

Listy čárkovitě kopovité. Stvol holý. V bažinatých místech, při břehách. Š. letní. *S. aestivalis. Richard.*

Listy vejčité, široké, sivozelené. Stvol bezlistý, od vrchu trochu pápeřitý, poševnatý. Květy bělavé. Pysk klínovitý. Klas zakroucený. Na soumezích, travnatých polohách, lukách. Čc. Srp. (Neottia spiralis, Swarz.; Ophrys spiralis, L.) Š. podzimní. *S. autumnalis. Rich.*

126. Sturmia. Dvérážka.

Květní lupeny odstávavé, čárkovité. Pysk šikmo vztýčený, žlábkovitý. XX. 1. Prut nahoře 3hranný, dole 2řízný, pošvivý, 2listý; na dolejšku prutu na boku zelená bambulina. Listy stopečné, jasnozelené, žilnaté, tupé, obdýlně kopovité. Klas 3—8květý. Pysk obdýlný zpředu uříznutý, útle vrubovaný, na dolejšku uprostřed žlábkovitý. Květní lupeny čárkovité, odstávavé, žlutozelené; 3zevnitřní svinuté, 2 vnitřní úzké, nitovité. Semeník opak vejčitý. Rostlina žlutozelená, 3—4 palců zvýší. Na rašelinných, vlhkých lukách, v bažinách; v Slézsku, Uhřích při Blatoni. Čn. Čc. (Ophrys Loeselii, L.; Malaxis L. Sw.; Liparis L. Rich.). D. bahní. *S. Loeselii. Reich.*

19. Aroideae. Áronovité.

127. Acorus. Kalmus. Šišvorec.

Květní palice na boku, sedivá, celá květy posetá Listen vypadá co pokračování prutu. Květy obojaké s okvětím 6lupenným; 6 prášníků; Tobolka 2—3semenná. VI. 1. Puškvorec; Tatarák.

Listy chomáčovité, dlouhé, mečovité. Prut 3bočný, na vnitřní straně žlábkovitý, na zevnitřní přiostřený. Květní palice téměř válcovitá, 2—3 palců zdélí; květy zelené. Kořen tlustý, dužný, kroužkovaný. Ve vodách, při rybníkách, bahništích. Kv. Čc. P. lékařský. *A. calamus. L.*

128. Arum. Áron.

Větní palice koneční, nahá, jedním kornoutovitým, pošvitým listenem ovinutá. Okvětí chybí. Malvice 1semenná. XX. 7. Bláznivec; Židová brada; Áronová brada; Štiplavec.

Listy celokrajné, někdy běloskvrnité. Palice kopovitá, kratší než listen. Listen zevnitř zelený, uvnitř černonachový. Prut 2—3 stř. zdélí, mramorovaný. Malvice červená. V lesích, v Chorvatsku. Dub. Kv. A. kropenatý. *A. Dracunculus. L.*

Listy celokrajné, šípovité neb střelovité, stopečné, často neplámité. Palice u vrchu červenavá, přímá, kratší než listen; tento uvnitř bělavý. Mezi prášníky a čnělkami stojí 2—3 řady stopečných žlázek. Malvice šarlatová, 1—3semenná. Bambulina vejčitá. V stinných lesích, pasekách, v plotech, mezi trním, u cest. Kv. A. plámitý. *A. maculatum. L.*

129. Calla. Schlangenkraut. Ďáblík.

Větní palice květy pokrytá, velikým pošvivým listenem otočená. Okvětí chybí. Malvice vztýčená, chudosemenná. XX. 7.

Listy srdčité, špičaté, kožnaté, lesklé, křídlostopečné. Listeny zevnitř zelené, uvnitř bílé, lžičnaté. Plod kulatý: Malvice červená. Kořen článkovitý. V lesích, bažinách, hlubokých močálech. Kv. Čn. Ď. bahní. *C. palustris. L.*

20. Typhaceae. Orobincovité.

130. Sparganium. Igelskopf. Jehličák.

Květy v jednodomých kulovatých klasech. Samčí hlavy nahoře; jednoduché prášníky; plevité šupiny co okvětí. Semeník sedivý, 3šupinami otočený. XXI. 3. Špargan; Zevar.

1. Listy tuhé, vztýčené, dole patrně 3hranné. 2.

Listy ploché, prozračné, čárkovité, dlouhé, splývavé neb ležící. Rostlina často do 2 stř. zdélí. Prut jednoduchý. 2—3samičí, i samčí hlavička; blizna obdýlná,

zdélí plodu. Kalich bělozelený. Plod 1semenný. V příkopech, rybníkách. Čn. Čc. J. splývavý. *S. natans. L.*

2. Prut jednoduchý, 1—1 $^1/_2$ stř. zdélí. Listy dole 3řízné, s planými boky. Blizna čárkovitá. Samčí hlavy maličko menší než samičí. Kalich zelený. V bažinách, příkopech, na břehách rybníků. Čn. Čc. (Sparganium erectum *β*. L.) J. jednoduchý. *S. simplex. Huds.*

Prut větvitý, silný, 1—4 stř. zvýší. Listy mečovitě čárkovité, dole 3řízné, s boky žlabovitými. Blizna čárkovitá. Samčí hlavy mnoho menší než samičí. Prášníky paličkovité. Kalich hnědý. Okolo rybníků, močálů. Čn. Čc. (Sparganium erectum *α*. L.) J. větevnatý. *S. ramosum. Huds.*

131. Typha. Kolbenrohr. Orobinec.

Květy v jednodomých, nad sebou stojících, válcovitých klasech na společné ose; listeny odpadavé. Tyčinky, každá s několika prášníky a 3vlasým okvětím. Samičí okvětí z více na konci ztlustlých vlasů složeno. Semeník stopečný. XXI. 3. Kominář; Palach; Paličky.

1. Listy štětinovité, žlábkovité, téměř prutu zdélí. Samičí klasy eliptičné, od samčích vzdálené. V hořeních Rakousích, O. nejmenší. *T. minima. Funk.*

Listy čárkovité. 2.

2. Klasy samčí a samičí blízko sebe. Ploché, čárkovité listy. Prut často až po 6 stř. zvýší, jednoduchý, neuzlitý, jen dole listnatý. Všecky klasy válcovité; 1—4 prášníky na jedné nitce. V příkopech, bažinách. Čn. Čc. O. širolistý. *T. latifolia. L.*

Klasy samčí a samičí od sebe různo; tyto válcovité, 4—5 palců zdélí. Listy dole žlábkovité, polo tak široké, jak u předešlého, tmavěji zelené. S. předešlým. Čc. O. úzkolistý. *T. angustifolia. L.*

21. Butomeae. Šmelovité.

132. Butomus. Schaafheu. Šmel.

Okvětí 6dílné; 9 prášníků; 6 dole spojených, do vnitř pukavých tobolek. IX. 4.

Prut $1^1/_2$—2 stř. zvýši, bezlistý. Listy mnohé, čárkovité. Okolík 15—20květý; květy červené. Kořen silný. V příkopech u silnic, u rybníků, při splavech. Čn. Srp. Š. okoličnatý. *B. umbellatus. L.*

22. Alismaceae. Žabníkovité.

133. Alisma. Froschlöffel. Žabník.

Lat složený, přeslenatý. Okvětí 6dílné; 6 neb více čárkovitě složených, 1semenních tobolek. VI. 5. Panská lžíce; Lopatka lžíce; Lopatka; Babka vodní.

1. Prut listnatý, z vody rostoucí, článkovitý. Listy eliptičné, tupé, splývavé; dolejší ponořené, čárkovité. Květy rovněž splývavé, bělavé; stopky 1květé, jednotlivé. Tobolky končité, čárkované. V stojatých vodách; v Lužicích, v Čechách okolo Mělníka. Čc. Srp. Ž. splývavý. *A. natans. L.*

Listy z kořene. Prut přeslenatě větvitý. 2.

2. Listy srdčité, téměř okrouhlé, končité, dlouze stopečné, žilnaté; stopky listní neb řapíky článkovité; choboty u řapíku špičaté. Květy bílé. Tobolky osinaté. V stojatých vodách; v Uhřích. Ž. tolijelistý. *A. parnassifolium. L.*

Listy vejčité neb kopovité. Tobolky tupé, neb krátce končité, bezosinné. 3.

3. Plod kulovatý, ze špičatých semeníček složený, 5hranný. Listy čárkovitě kopovité. Prut nízký, 3—5palců zvýši; 1—2 přesleny; 5—11 bledě nachových květů. Na bažinách, stojatých vodách; v Haliči, Čechách, Uhřích. Srp. Ž. pryskyřníkový. *A. ranunculoides. L.*

Plod tupě 3hranný, přítupý; semeníky přítupé, na hřbetě brázdité. Listy srdčité neb vejčité, neb kopovité. Prut přímý, často zvýši do 4 stř. Květenství pyramidální. Tři vnitřní květní lupeny přiokrouhlé, bílé, barvy pletní neb růžové. Při vodách, řekách; Čc. Srp. Ž. jitrocelovitý. *O. Plantago. L.*

134. Sagittaria. Pfeilkraut. Roháč.

Jednodomé květy v úžlabičkách, hořejší samčí, dolejší samičí. Množité semeníky šroubovitě na ku-

latém lůžku sestavené. XXI. 8. Šípověnka, Pr.; Šipenka. Květní lupeny ovální, duté, zelené; vnitřní bílé, krátce nehetnaté. Listy na dlouhých 3hranných řapíkách, šípovité. Prut bezlistý, s 3—4 přesleny; tyto 3květé. V rybníkách, kalužinách. Čn. Srp. R. šípovitý.
S. sagittaefolia. L.

23. Hydrocharideae. Vodňankovité.

135. Hydrocharis. Froschbiss. Vodňanka.

Květy 2domé. Samčí květy obyčejně po 3, s 2 společnými listeny; 9 prášníků, 3 zevnitřní obyčejně neplodné. Samičí květy jednotlivé, s jedním listenem a 2 neplodnými tyčinkami. Malvice 6pouzdrá, vejčitá. XXII. 8. Prut bezlistý, 1—2 palců zdélí. Listy okrouhlé, ledvinité, stopečné, splývavé, na líci lesklé, tmavozelené, na rubu obyčejně červenavé. 3 vnitřní květní lupeny větší, útlé, bílé. V stojatých vodách, příkopech. Čc. Srp. V. žabí. *H. Morsus Ranae. L.*

136. Stratiotes. Krebsscheere. Vojíč.

Květy 2domé. Samčí květy v okolíku, s pošvitým listenem na dolejšku každé stopky; přes 20 tyčinek, zevnitřní neplodné. Samičí květy jednotlivé s mnohými neplodnými nitkami. Malvice 6pouzdrá, 6hranná. XIII. 6. Rezan. Tři vnitřní lupeny větší než zevnitřní, útlé, bílé. Listy 3hranně mečovité, bodlavě brvité. Prut bezlistý. V stojatých vodách, při řekách. Čc. Srp. V. obecný. *S. aloides. L.*

137. Udora. Udore. Jezerník.

Dvoudomstvo; 3 prášníky; 3 čnělky; dlouhé, pernaté blizny. XXII. 3.

Listy čárkovitě kopovité, útle bodlavě pilovité; zuby ku předu obrácené. V stojatých vodách. J. západní.
U. occidentalis. Spr.

24. Potamogetoneae. Rdestovité.

138. Potamogeton. Samkraut. Rdest.

Obojaké květy v klasech. Okvětí ze 4 nebarvitých šupin; 4 tyčinky s šupinovitými nitkami. IV. 4.

1. Všecky listy vstřícní, objímavé, vejčité, dlouze končité. Prut vidličnatý. Květní stopky vyvrácené, chudokvěté, z vidliček vyrostlé. Klas někdy 6-, však i 2květý, bledozelený. Rostlina až po klas ve vodě. Čn. Čc. R. hustolistý. *P. densus. L.*

Hořejší toliko listy vstřícní; ostatní střídavé. Stopky úžlabiční. 3.

2. Listy na dolejším konci v objímavou pošvu rozšířené, čárkovité neb šídlovité, prozračné, ponořené, ve 2 řadách stojící. Semeník kýlnatý, na hřbetě svraštělý. Žádných volných palistů. Při řekách; v stojatých vodách. Čc. Srp. (Potamogeton marinus, W. et. Gr.) R. hřebenatý. ***P. pectinatus. L.***

Listy bezpošvé, palistnaté; palisty s listem nesrostlé, u některých brzo odpadající. 3.

3. Hořejší listy od dolejších rozdílné; hořejší ploché, na vodě rozprostřené, kožnaté, neprohledné; dolejší ponořené, nejvíc prozračně mázdřité. 4.

Všecky listy ponořené, stejně prozračné. 7.

4. Všecky listy dlouze stopečné; hořejší splývavé, na dolejšku zaokrouhlené, téměř srdčité; onyno pohřížené, v čas květu ponejvíc již shnilé. Klas hustý; květní stopky stejně tlusté; semena stlačená, na hřbetě tupá. Prut jednoduchý. V stojatých i tekutých vodách. Čc. Srp. R. splývavý. *P. natans. L.*

Poznam. Potamogeton spathulatus různí se nejdolejšími téměř sedivými listy a ostře kýlnatým plodem. P. plantagineus má hořejší listy kratčeji stopečné, prozračné.

Ponořené listy bez řapíků. 5.

5. Ponořené listy na dél soužené, sedivé, neobjímavé. 6.

Dolejší listy zaokrouhlené, poloobjímavé. Plod po krajích tupý. Květní stopky k vrchu tlustší. Prut větevnatý. R. křivolistý. *P. curvifolius. Hartm.*

6. Listy přitupé, splývavé, až po odkvětu dokonale vy-

vinuté, kožnaté, v krátkou stopku soužené; ponořené listy sedivé, mázdřité, prozračné, obdýlně kopovité, přítupé. Květní stopky stejně tlusté. Plod stlačený, kýlovitý. Prut jednoduchý. V tekutých vodách. Čc. Srp. R. červenavý. *P. rufescens. Schrad.*

Listy špičaté neb osinaté. Květní stopky k vrchu tlustší. Prut větvitý. Plod stlačený, s tupým kýlem. V tiše tekutých vodách. Cc. Srp. (Potam. gramineus, L.) R. jinolistý. *P. heterophyllus. Schreb.*

Poznam. R. širokolistý má prut krátký, větvitě rozestřený, listy kožnaté, ovální, neb široce kopovité, často vlnité, ostnité. Čn. Čc. *P. latifolius.*

7. Listy patrně pilovité, na kraji vlnité, kožnaté, prozračné, sedivé, čárkovitě obdýlné, přítupé. Plod zašpičatěný, zobanitý. Prut větevnatý, stlačený. V stojatých a tekutých vodách. Čc. Srp. R. kadeřavý. *P. crispus. L.*

Listy nepilovité, nanejvýš po kraji drsné. 8.

8. Listy kopovité neb okrouhlé. 9.

Listy čárkovité. 12.

9. Listy objímavé, dole zaokrouhlené. Stopky stejně tlusté. 10.

Listy neobjímavé. 11.

10. Listy srdčité, zcela objímavé, pod vodou, kožnaté, prozračné. Prut trochu větvitý. Rostlina špinavě zelená. Plod s krajem tupým. V stojatých i tekutých vodách. Čc. Srp. R. prorostlý. *P. perfoliatus. L.*

Listy vejčité, poloobjímavé; na špici kápovitě stažené. Plod kýlnatý. R. dlouhý. *P. praelongus. Wulf.*

11. Listy po kraji drsné, často méně více stopečné, ostnité. Květní stopky k vrchu tlustší. Plod stlačený, s kýlem tupým. Prut větvitý. V stojatých i tekutých vodách. Čc. Srp. R. světlý. *P. lucens. L.*

Listy hladké. 6.

12. Prut na způsob listu stlačený, 2řízný. 13.

Prut oblý, často stlačený, však nikoli 2řízný. 14.

13. Klas válcovitý, 10—12 květý. Listy tupé, krátce špičaté. (Potamog. compressus, Wim.). Čc. Srp. R. smáčknutý. *P. zosteraefolius. Schum.*

Klas v čas zralosti okrouhlý, 4—6květý. Listy pozvolna špičaté. R. špičatolistý. *P. acutifolius. Link.*

14. Klas zdélí stopky, 6—8květý, nepřetržený. Listy 3—5žilné. Prut stlačený, tupě hranatý, mnohovětvý. V rybníkách, příkopech. Čc. Srp. R. tupolistý.
P. obtusifolius. M. et K.

Klas 2—3krát kratší nežli stopka, 2—vícekvětý. Listy 1—3žilné. Prut přioblý. V bažinách, příkopech, potocích. Čc. Srp. R. maličký. *P. pusillus. L.*

139. Zanichellia. Šejdračka.

Květy 1domé, úžlabiční. Samčí květ podlé samičího, s jedním prášníkem bez okvětí. Samičí květ s listenovitým okvětím. Blizna šikmá na neodpadavé čnělce. XXI. 1. Prut vidličnatě větvitý, niťovitý, článkovitý. V stojatých vodách. Čn. Srp. Š. bahní.
Z. palustris. L.

25. Naiadeae. Řečankovité.

140. Naias. Najade. Řečanka.

Květy 1domé. Samčí květy okvětím otočené. Prášník 1pouzdrý, na špici pukavý, na krátké nitce. XXI. 1.

Listy kopovité, rovné, ozubené, na špici 3zubé. Samčí okvětí 2laločné. V jezerech. Ř. veliká. *N. major. L.*

Listy čárkovité, šídlovité, zpět vyvrácené, ostnitě zubaté. Pošvy brvitě zubaté. V jezerech, stojatých vodách. Srp. Zář. (Caulinia fragilis, Willd.). Ř. malá.
N. minor. Allion.

Poznam. Naias flexilis, Rostk. má útlé ostenní zoubky a nevykřivené listy. V Pomorsku.

141. Ruppia. Táhlice.

Čtyry prášníky; asi 4 semeníky se štítovitými bliznami bez čnělky. Okvětí chybí. IV. 4. V příkopech, na břehách jezerních. T. morská.
R. maritima. L.

142. Zostera. Wasserriemen. Pásemnice.

Plod 1semenný. Blizna 2—3klaná, zkřivená. Prášník. 1. I. 1. Vocha.

Listy 3žilné. Stopka paličková k vrchu širší. Plod čárkovaný, 1semenný. Listy úzké, útle zubaté, zelené, vyvrácené. V letě; v jezerech, vodách stojatých; okolo Břetislavy v Uhřích. P. pomorská. *Z. marina. L.*

Listy 1žilné. Paličková stopka stejně široká. Plod slaběji čárkovaný. P. krpivá. *Z. nana. Roth.*

26. Lemneae. Okřehkovité.

143. Lemna. Wasserlinse. Okřehek.

Dva prášníky, z nichž jeden menší a později vyvinutý. Semeník volný, s 2—4 semeny na dolejšku; krátká čnělka s prohlubenou bliznou. Prut z článkovitých, listům podobných plátek složený, které na vodě splývají. XXX. 2; 1. Žabí tráva; Vodní plešina.

1. Listy, aneb vlastně články prutu okrouhlé. V Uhřích. O. okrouhlolistý. *L. orbicularis. Kit.*

Listy obdýlně okrouhlé neb kopovité. 2.

2. Listy kopovité, po kraji trochu vykrajované, maličko končité, později stopečné a vespolek stopkami na kříž spojované. Okvětí 1lupenné; tyčinky vstoupavé; plod vejčitý s 2klanou bliznou. V příkopech, jezerech. Čn. Srp. O. trojbrázdý. *L. trisulca. L.*

Listy obdýlně okrouhlé, bezstopečné. 3.

3. Každý list čili článek prutu má více kořenů; listy 2—3krát větší než při následujícím, více okrouhlé a tupé, zdola často černonachové. Na vodě splývavý. Čc. Srp. O. mnohokořenný. *L. polyrrhiza. L.*

Jediný kořen. 4.

4. Listy téměř polokulovaté, klenuté. Podobný následujícímu, však větší. Ve vodách; řidčeji. Čc. Srp. O. hrbatý. *P. gibba. L.*

Listy ploché, na vodě splývavé. Na hřbetě každého lístku kořínek. Všudy v stojatých vodách. Čc. Srp. O. menší. *L. minor. P.*

27. Aristolochieae. Podražcovité.

144. Aristolochia. Osterluzei. Podražec.

Okvětí s dlouhou trubkou; 6 prášníků; nitky s čnělkou srostlé. Tobolka 6klapečná, kožnatá. XX. 3. Vlčí jablko.

1. Kořen okrouhlý. Jazyk nebo pysk obdýlný, na špici vtlačený. 2.
 Kořen válcovitý. 3.
2. Listy téměř sedivé, tupé, srdčité. Prut slabý, téměř jednoduchý, 1—2 stř. zdélí. Stopky jednotlivé, jednoduché. Květy veliké, žlutavé, s černočerveným pyskem. V lesích. Čn. Čc. P. okrouhlý. *A. rotunda. L.*
 Listy stopečné, tupé, vykroužené, srdčitě vejčité; laloky daleko rozevřené, na rubu bledé. Prut téměř vztýčený, křivolaký, dole plazivý. Květní stopky jednotlivé, 1květé. Květy špinavě žlutozelené, uvnitř černonachově prouhované, kosmaté. Kořen bambulitý, zvící vejce neb ořechu. V lesích; v Chorvatsku, v Záhřebu. Kv. P. bledý. *A. pallida. L.*
3. Prut ležící, trochu plazivý, pnivý, $1-1^1/_2$ stř. zdélí. Pysk kopovitý, končitý. Stopky delší květů; tyto červenavé s pyskem černohnědým. Kořen mrkvovitý. V Haliči. Čn. Čc. P. dlouhý. *A. longa. L.*
 Prut přímý, 2—4 stř. zvýší, téměř jednoduchý. Listy po kraji trochu chobolité, drsné, trochu tupé. Pysk obdýlný. Květy žlutavé, v úžlabičkách, na dolejšku kulatě nadmuté, 6—7 v chomáči. V plotech, na rolích, ve vinicích. Čn. P. obecný. *A. Clematitis. L.*

145. Asarum. Haselwurz. Kopytník.

Okvětí zvonkovité, s 3klaným krajem. 12 volných tyčinek. Tobolka kožnatá, 5pouzdrá, nestejně pukavá. XI. 1. Listy ledvinité, tupé.

Prut po zemi plazivý. Květ hnědočervený. V stinných lesích, mezi listím. Bř. Dub. K. evropský. *A. europaeum. L.*

28. Polygoneae. Rdesenovité.

146. Polygonum. Knöterich. Rdesen.

Okvětí 5dílné, 3 cípy do vnitř, 2 ven obrácené. Prášníků 5—8. Semeník 3hranný, šocovitý. VIII. 3.

1. Listy vejčité, kopovité neb čárkovité. 2.
   Listy 3hranné, srdčité, šípovité; 8 prášníků. 12.
2. 8 prášníků. 3.
   5—6 prášníků; prut větvitý, mnohoklasý; čnělka 2—3-klaná. 7.
3. Jediný klas; prut jednoduchý; 3 čnělky; dolejší listy dlouze stopečné. 4.
   Prut větvitý, víceklasý; aneb kvítky v úžlabičkách. 5.
4. Řapík křídlatý. Listy obdýlné, téměř jazykovité, na dolejšku srdčité, na rubu bělošedé. Klas válcovitý, hustý. Prut 3—4 stř. zdélí, jen na dolejšku listnatý. Na vlhkých lukách. Čn. Srp. R. hadíkořen. *P. Bistorta. L.*
   Řapík bezkřídlý. Listy na kraji trochu zavinuté, žilnaté. Semena ještě ve kvítku klíčivá. Častěji 2 čnělky; 7—10 prášníků. Na pohořích; v Krkonoších. Čc. Říj. R. klíčivý. *P. viviparum.*
5. Květy v úžlabičkách listů. 6.
   Květy v bezlistých konečních klasech, červenavé, po odkvětu černočervené. Prut větvitý, na dolejšku křivolaký; větve delší než prut sám. Listy čárkovitě kopovité, sivozelené, na dolejšku súžené; palisty červenavé. Na písčinách, neúrodných místech; v Uhřích. Srp. List. R. písečný. *P. arenarium. W. et Kit.*
6. Prut přímý, 2—3 stř. zdélí, tuhý, hranatý, brázditý, téměř vidličnatý. Palisty čili botky brvité. Listy kopovitě špičaté, eliptičné, 1—1 $^{1}/_{2}$ palce zdélí, 4—6 čárek zšíří. Květy červenavé, po 1—5, v úžlabičkách; větší než u následujícího. V Uhřích. Čc. Zář. R. Bellardův. *P. Bellardi.*

   Prut roztažený, mnohovětvý. Botky holé, brvité. Listy eliptičně kopovité neb ovální, po kraji drsné. Květy po 2—4, krátce stopečné, bělozelené neb červenavé. Nažky ostře 3hranné. Na cestách, obyčejný. Čn. Zář. R. vrabčí; Ucestka; Truskavec. *P. aviculare. L.*

7. Listy na dolejšku okrouhlé, často plitce srdčité; 5 prášníků. 8.

Listy k řapíku zakončité; 6 prášníků. Kořen 1roční, větevnatě vlásenitý. 9.

8. Klas hustý, oblý, vztýčený. Listy obdýlné, a obdýlně kopovité. Botky brvité, holé. Prut 1—1 $^1/_2$ stř. zdélí. Květy barvy pletní neb bledorůžové. Nažky vejčité, trochu stlačené, lesklé. Ve vodách splývavý, aneb vztýčený ve vysychajících bažinách. Čn. Čc. R. obojživelný.

P. amphibium. L.

Poznam. *α.* aquaticum: hořejší listy splývavé, na líci lesklé; holé. *β.* terrestre: obdýlně kopovité, tuhými vlasy obsazené.

Klas řídký, niťovitý, štíhlý, čárkovitý, téměř vztýčený. Listy čárkovitě kopovité. Botky dlouze brvité. Prut někdy jednoduchý; nejvíc však s větvemi rozevřenými, $^1/_2$—1 $^1/_2$ stř. zdélí. Květy bělorůžové. Nažky lesklé, 3hranné, neb 3hranně stlačené. Na mokrých a bažinatých lukách. Čc. Srp. R. menší. *P. minus. Huds.*

9. Klasy husté, obdýlně oblé, vztýčené aneb málo nachýlené. Květy červené neb bělavé. 10.

Klasy řídké, niťovité, odvislé. 11.

10. Botky jen zevnitř, málo a krátce brvité. Listy obdýlně neb vejčitě okrouhlé. Prut větvitý, 1—2 stř. zdélí. Klas obdýlný, válcovitý, hustý, vztýčený, stopky žláznatě drsné. Nažky stlačené. Na rolích, zahradách. Čc. Zář. R. lepkavý. *P. lapathifolium. L.*

Poznam. *α. viride*: listy obdýlně kopovité; prut a květy zelenavé; stopky silně žláznaté. *β. agreste*: listy čárkovitě kopovité, na rubu slabě sivoplstnaté; prut a květy zelenavé; osy žláznaté. *γ. nodosum*: listy obdýlně kopovité, po obou stranách zelené; prut přímý, červeně skvrnitý, s články naběhlými. Květy bílé neb červenavé; osy hladké neb slabě žláznaté. *δ. prostratum*: listy vejčitě okrouhlé, tupé, na rubu běloplstnaté; prut rozestřený s články naběhlými; osy hladké neb slabě žláznaté.

Botky dlouze vlasaté, s dlouhými a tuhými brvami. Listy obdýlně kopovité, holé. Klasy obdýlné, válcovité, vztýčené, se stopkami hladkými. Nažky z části 3hranné,

z části stlačené. Květy bílé neb červenavé. Prut $^1/_2$—1$^1/_2$ stř. zvýší, rozestřený neb vstoupavý, s roztaženými kolenatými větvemi. Listy po obou stranách bíle kropenaté, na rubu někdy sivé. Na rolích, obecný. Čn. Srp. R. blešník; Červivec. *P. Persicaria. L.*

11. Botky téměř holé, krátce brvité. Květy žláznatě tčené, zelenavé, řidčeji červené. Nažky 3hranné, slabě svraštělé. Listy široce vejčité, dlouze končité, po kraji vlnité, holé. Prut 1—1$^1/_2$ stř. zdélí, větevnatý, holý, s napuchlými články, zelenočervený. Klasy čárkovité, řídké, převislé, na dol pomalu v úžlabiční klubíčka přecházející a tedy bezstopečné. Na mokrých místech, na návsích, obyčejný. Čc. Srp. R. pálečník; Pepřník; Pepřec; R. prudký. *P. Hydropiper. L.*

Botky drsně vlasaté, dlouze brvité. Květy nežláznaté, červené. Nažky lesklé. Klásky patrně stopečné, řídké, prodloužené, na špici převislé. Listy obdýlně kopovité, dlouze končité, holé. V příkopech, na břehách rybníků, při plotech. Čc. Srp. R. volnokvětý. *P. laxiflorum. Weihe.*

12. Klasy koneční, neb hrozny v lat sestavené. Nažka z koruny čnějící. Prut vztýčený; 3 čnělky. 13.

Květy v úžlabičkách sklubené; hořejší v přetržený hrozen sřaděné. Nažky docela okvětím zastřené. Prut pnivý. Krátká čnělka, s 3 bliznami. 14.

13. Květy bílé neb růžové, v hroznech okoličnatě sestavených; každý květ listenem podepřený. Hrany na nažkách celokrajné: 8 prášníků; 3 čnělky s kulovatými bliznami. Listy srdčitě šípovité. Obyčejná pohanka pěstovaná. R. pohanka. *P. Fagopyrum. L.*

Květy zelenavé, v neprotržených, visutých, bezlistých klasech. Hrany nažek tupě zubaté. Mezi předešlým tu i tam. R. tatarský, Tatarka. *P. tataricum.*

14. Kalich po odkvětu 3hranný: hrany s mázdřitými vyneslými křídly. Listy srdčitě 3hranné, dlouze končité. Nažky 3hranné, slabě lesklé, tčeně svraštělé; 8 prášníků. V plotech, houštích. Čc. Srp. R. plotní. *P. dumetorum. L.*

Kalich 3hranný, bezkřídlý. Listy srdčité, šípovité. Nažky 3hranné, nelesklé. Botky nepatrné. Květy visuté, ze-

lenobílé; 8 prášníků. V půdě vzdělávané. Čc. Srp. R. svlačec; Opletka. *P. Convolvulus. L.*

147. Rumex. Ampfer. Šťovík.

Okvětí na dno 6dílné; 3 vnitřní cípy větší, nažku kryjící; prášníků 6; 3 čnělky s bliznami štětinovitými. Plod 3hranná nažka. VI. 3. Šťáv; Šťável.

1. Květy obojaké. 2.
 Květy 2domé. 13.
2. Vnitřní lupeny po odkvětu všecky tři, aneb aspoň jeden malým zrnem značené. 3.
 Lupeny bezzrnité. 11.
3. Lupeny obyčejně nestejné, jeden větší než ostatní dva; po kraji zubaté, dole právě tak široké jak dlouhé, vejčité, tupé. Listy srdčitě dlouhé. Na vlhkých místech, mezi R. crispus a obtusifolius, u nichž v prostředu stojí. Š. luční. *R. pratensis. M. K.*
 Květní lupeny stejné. 4.
4. Lupeny po obou stranách s 2 štětinovitými zoubky; tyto lupenů zdélí. Listy čárkovitě kopovité. Rostlina 1—3 stř. zdélí, velmi větevnatá, žlutozelená, později téměř celá žlutá. V příkopech, bažinách, při rybníkách. Čc. Srp. Š. pomořský. *R. maritimus. L.*
 Lupeny kratčeji ozubené aneb bezzubé. 5.
5. Lupeny čárkovitě obdýlné, aneb jejich hořejší část v obdýlnou špici protažená. 6.
 Lupeny srdčité neb okrouhlé, na špici neprotažené; celokrajné, aneb ledva ozubené. 8.
6. Lupeny hned od dolejška čárkovitě kopovité, celokrajné. Listy obdýlné, ledva srdčité. 7.
 Lupeny s dolejškem vejčitě 3hranným, v dlouhou špici protažené, žilkované, na dolejšku štětinovitě zubaté. Nejdolejší listy srdčité, tupé; hořejší špičaté, obdýlné; nejhořejší kopovité. Přesleny bezlistenné. Prut 2—4 stř. zdélí, a podobně květům špinavě červený. Kořen tlustý, žlutý. Při plotech, na mokrých místech, obyčejný. Čn. Zář. Š. tupolistý. *R. obtusifolius. L.*
7. Jen jeden z lupenů patrně zrnitý. Přeslen obyčejně bezlistý. Listy srdčitě obdýlné, hořejší kopovité, zákon-

čité. Větve rovné, vztýčeně odstávavé. Výška 2—3 stř. Na vlhkých místech, u cest. Čc. Srp. (R. sanguineus, L.) Š. hájní. *R. Nemolapathum. Ehrh.*

Všecky tři lupeny zrnité; téměř všecky přesleny listem podepřené. Větve téměř vodorovně odstávavé. Prut 2—3 stř. zdélí; někdy podobně listům špinavě červený. V stinných houštích, na břehách řek, rybníků. Čc. Srp. Š. sklublený. *R. conglomeratus. Mur.*

8. Listy vlnitě kadeřavé, kopovité. Lupeny okrouhle vejčité, tupé, obyčejně všecky zrnité. Přesleny bezlistenné. Výška 2—4 stř. Rostlina špinavě zelená, často červenavá. Dolní listy stopečné. Na lukách, v zahradách. Čn. Srp. Š. kadeřavý. *R. crispus. L.*

Listy rovné, nepatrně kadeřavé. 9.

9. Jen jeden lupen zrnitý. Lupeny okrouhlé, srdčité, tupé. Listy vejčitě kopovité, končité. Listeny zvonkovité, prorostlé, mázdřité, šikmo uťaté. Setý. Š. zahradní. *R. patientia. L.*

Všecky 3 lupeny zrnité, 3hranně srdčité. Rostlina 3—6 stř. zvýší. 10.

10. Listy kořenní kopovité, k oběma koncům soužené, po kraji slabě vlnité, se stopkami svrchu plochými. Přesleny bezlistenné. Lupeny vejčitě 3hranné, celokrajné, neb na dolejšku ozubené, zrnité. Prut 2—5 stř. zvýší. V hlubokých příkopech, v tekutých neb stojatých vodách. Čc. Srp. (R. actus, Krock. R. aquaticus, L.) Š. říční. *R. Hydrolapathum. Huds.*

Listy srdčité neb šikmo vejčité, k dolejšku nesoužené. Řapíky svrchu žlábkovité. Lupeny dole patrněji ozubené než při předešlém. Tamž řidčeji. Š. okazalý. *R. maximus. Schreb.*

11. Prut na píď dlouhý, téměř nahý. Listy nejvíc z kořene, dlouze stopečné, vykroužené, bledozelené, ledvinité. Lupeny červené, vykroužené, po 2, vejčité, celokrajné; 2 čnělky. Na pohořích, Alpách. Čc. Srp. Š. dvojsamičí. *R. digynus. L.*

Prut 1—3 stř. zvýší. 12.

12. Listy srdčitě šípovité, dlouze stopečné, sivozelené, šťávnaté. Květy přeslenaté, po 3—7; lupeny téměř

srdčité, červené. Prut 1—2 stř. zdélí. Na zříceninách, skalách, na zdech; v jižních Uhřích, na Tatrách, v Čechách. Kv. Čn. Š. štítnatý. *R. scutatus. L.*

Listy dole široké, srdčité, zaokrouhlené, špičaté; řapík svrchu žlábkovitý. Přeslen bezlistenný. Lupeny srdčité, celokrajné neb ozubené. Prut 3 stř. zvýší. U potoků, řek, rybníků. Čn. Srp. (Rum. Hippolapathum *β.* Fries.). Š. vodní; koňský šťáv. *R. aquaticus. L.*

13. Listy šípovité. 14.

Listy velmi veliké, srdčité, okrouhle tupé, dolejší dlouze stopečné; řapík žlábkovitý. Přeslen hustý, bezlistenný. Prut 2—3 i více stř. zvýší, velmi tlustý, brázditý, hnědočervený. Kořen velmi veliký, uvnitř žlutě a bíle stínkovaný, pod jmenem R. Rhabarbari Monachorum známý. Lupeny celokrajné. Dvouspolné, samčí a samičí květy v hustých klasech. Na Krkonoších, Alpách. Čc. Srp. Š. horní. *R. alpinus. L.*

14. Tři zevnitřní samičí květní lupeny vyvrácené. Listy šípovité; laloky s řapíkem téměř rovnoběžné. Květy červené. Prut 1—1½ stř. zdélí. Samčí rostlina menší než samičí. Na lukách. Kv. Čn. Š. obecný. *R. Acetosa. L.*

Poznam. Příbuzný Šťovík áronovitý značí se většími listy, z nichž dolejší značně zaokrouhlené laloky mají; od řapíka běží 5—7 žilek. Na Krkonošech, Babíhoře, v Uhřích. *R. arifolius. All.*

Všecky samčí lupeny vztýčené, zavřené. Listy šípovité; laloky od řapíka do úhlu odstávavé. Prut ½—1 stř. zdélí. Vnitřní lupeny vejčité, celokrajné, bezzrné. Na písčité půdě, na rolích. Kv. Zář. Š. malý. *R. Acetosella. L.*

Poznam. Příbuzný Š. mnohoklaný, značí se mnohoklanými, v čárkovité cípy rozdělenými listy. *R. multifidus. L.*

29. Santaleae. Santalovité.

148. Thesium. Vermeinkraut. Lněnka.

Pokraj okvětí uvnitř holý. Tyčinky na zevnitřní straně vousaté. Prášníků 4—5; čnělka 1. Plod 1semenný. V. 1.

1. Pod každým květem jediný listen. Hrozen k vrchu samými listy končící. Okvětí po odkvětu svinuté, kratší plodu. Nažky ovální, kožnaté. Prut $^1/_2$ stř. zdélí. Listy úzké. Na lesních prostorách; v Slézsku. Kv. Čn. Lněnka bezlistenná. *Th. ebracteatum. Hayne.*

3 listeny. 2.

2. Listy kopovité, k oběma koncům súžené, uprostřed pilovité. Květy úžlabiční, krátce stopečné; okvětí 4klané. Na horách, v Turčanské stolici. L. pilovitá. *Th. serratum. Kit.*

Listy čárkovité neb čárkovitě kopovité. 3.

3. Okvětí po odkvětu až po plod svinuté, a na tomto malý uzel působící. Květ 5klaný. 4.

Okvětí po odkvětu trubkovité, zdélí aneb delší plodu. 5.

4. Listy 5žilné; čnělka prášníků nedosahující. Nažka kulovatá. Rostlina větší než následující. Na horních lukách. (Th. linophyllum, γ.). L. chlumní. *Th. montanum. Ehrh.*

Listy 3žilné; čnělka zdélí prášníků. Nažky ovální. Na horských lukách. Čn. Čc. (Th. linophyllum. β.). L. střední. *Th. intermedium. Schrad.*

5. Větve hroznu jednoduché, vztýčené, jednostranné. Nažky ovální. Květy 4klané, 4mužné. Listy úzké, čárkovité, odstávavé, sedivé. Prut $^1/_2$ stř. zdélí, šikmo vstoupavý. Na trávníkách, pahorkách, horních polohách, polích. Čn. Čc. L. horní. *Th. alpinum. L.*

Větve častěji ratolestnaté, rozevřené. Listy širší než při předcházející, s 2 slabými žilami. Trubka kratší a tlustší. Osa hroznu křivolaká. Na lukách. L. luční. *Th. pratense. Ehrh.*

30. Thymeleae. Lýkovcovité.

149. Daphne. Kellerhals. Lýkovec.

Okvětí opadavé. Plod: malvice měkká, kožnatá, 1semenná. VIII. 1. Vlčí lýko.

1. Listy vždy zelené. 2.

Listy kopovité, holé, až po květu rašící. Květy sedivé po 2—3, na bokách větviček, červené, vonné;

lupeny vejčité, končité. Keř s větvemi odstávavými, 1—4 stř. zvýší, s hladkou sivou korou. V lesích, při potocích, v houštích. Bř. L. lékařský. *D. Mezereum. L.*

2. Květy v krátkých převislých úžlabičních hroznech, žlutozelené. Malvice černé. Keř 2—3 stř. zvýší. Na horách. Bř. Dub. L. vždy zelený. *D. Laureola. L.*
Květy v konečních chomáčích, červené, vonné. Malvice suchá, žlutozelená, žlutohnědá. Listy čárkovitě klínovité, tupé, ostnité. Prut neb keř dlouze větevnatý, $^1/_2$—1 stř. zdélí. Na suchých kamenitých pahorkách; po celých Uhřích, v Čechách. Kv. Zář. L. vonný. *D. Cneorum. L.*

150. Passerina. Vogelkopf. Vrabečnice.

Okvětí neodpadavé, plod pokrývající. Plod 1semenná nažka. VIII. 1.
Prut holý, tuhý, obyčejně jednoduchý aneb málovětvý, $^1/_2$—1 stř. zdélí, tenký a štíhlý. Listy čárkovité, trochu odstávavé. Květy úžlabiční, malé, bělavé. Na výslunných, suchých úhorách, rolích, Čc. Srp. (Stellera Passerina, L.) V. letní. *P. annua. Wickström.*

31. Nymphaeaceae. Lekninovité.

151. Nuphar. Teichrose. Stulík.

Pět lupenů zevnitř zelených; ostatní medníkem opatřené. Blizna vykrojená neb hvězditá. XIII. 1.
Blizna 10—20 paprsky věnčená, slabě vykrajovaná; prášníky čárkovitě obdýlné; listy ovální, dole srdčité, s laloky sblíženými. Květy zšíří palce. Plod hruškovitý, homolý. V bažinách, jezerech, tiše plynoucích vodách. Čc. (Nymphaea lutea, L.) L. žlutý. *N. luteum. Sm.*
Blizna 10 špičatými paprsky na způsob hvězdy obsazená; prášníky téměř 4hranné, $1^1/_2$krát delší než širší. Listy vejčité s laloky odstávavými, na rubu útle vlasaté, 2—3 palců zdélí. Květy zelenožluté. V rybnících. Čn. Čc. L. krpivý. *N. pumilum. Sm.*

152. Nymphaea. Seerose. Leknín.

Čtyry lupeny zevnitř zelené; ostatní zoubkovitě

na semeníku sřaděné. Blizna s mnohými paprsky. XIII. 1.

Listy srdčité, zubaté, holé, štítovité, 1—2 stř. dlouhé. Květy veliké, bílé, 20lupenné, zvenku červeně stínkované. Kořen plazivý: bambuliny jedlé. U Vel. Varadína v teplé vodě (19⁰ R.), v Uhřích. Dub. Kv. S. egyptský.

N. Lotus.

Listy srdčité, celokrajné, veliké, splývavé, na líci tmavozelené, kožnaté. Květy 2 palců zšíří, bílé. Tyčinky žluté, často v lupeny se zvrhující. Plod tupý: blizna žlutá, o 12—20 paprscích. V rybnících, jezerech. Čc. S. bílý: vodní tulipán; vodní růže. *N. alba. L.*

32. Ceratophylleae. Rožnolistovité.

153. *Ceratophyllum. Zinken. Rožnolist.*

Květy 1domé, úžlabiční. Okvětí hluboce klané, cípy zpředu uťaté, s 2—3 bodlavými špicemi. Mnohé téměř sedivé prášníky; 1 semeník jednoduchý. Rostlina vodní. XXI. 8. Růžkatec.

1. Plod mimo trnovité neodpadavé čnělky ještě po každé straně trnem opatřený. 2.

Plod beze trnů, bez křídel. Čnělka několikrát kratší než plod. Listy 3krát vidličnaté, hlouběji dělené než u následujícího, užší a obyčejně hladké. Kališní cípy na špici zubaté. Plody okrouhle vejčité, stlačené. V stojatých vodách; v Uhřích, Slézsku. Srp. R. hladký.

C. submersum. L.

2. Plod bezkřídlý. Čnělka zdélí aneb delší plodu. Listy 2—3kráte vidličnaté, v čárkovité, nitkovité cípy rozdělené. Květy malé, téměř jednotlivě v přeslenech sedící. Prut niťovitý, slabý, dlouhý, holý, červenavý, větvitý, hustě listnatý. Listy rohovité, na hřbetě ozubené, tmavěji zelené, méně útlé než při předešlém. V stojatých vodách. Čc. Srp. R. ponořený. *C. demersum. L.*

Plod mezi trny křídlatý. Čnělka delší plodu. Boční trny ploché. V stojatých a tiše plynoucích vodách. Čc. Zář; v Slézsku. R. křídlatý. *C. platyacanthum. Chamiss.*

33. Callitricheae. Žabincovité.

154. Callitriche. Wasserstern. Žabinec.

Dva vstříční korunovité listeny na dolejšku květu. Okvětí chybí. Jedna tyčinka s ledvinitým, 1pouzdrým prášníkem. Plod se rozpadá ve 4 jednosemenné nažky. I. 2. Žabí vlas.

1. Všecky listy čárkovité, k vrchu úžeji vybíhavé. Plod 4hranný, na hranách křídlatý. V stojatých vodách; řídce. Ž. jesenní. *C. autumnalis. L.*
   Hořejší listy naopak vejčité. 2.
2. Též i dolejší listy opak vejčité, kopisťovité. Hrany plodu křídlaté. Čnělka neodpadavá, zpět zkřivená. V stojatých neb tiše tekoucích vodách. Ž. jezerní. *C. stagnalis. Scop.*
   Dolejší listy čárkovité. 3.
3. Listeny na špici háčkovité, srpovité. Plod křídlatý. Čnělka velmi dlouhá. Tamž. Ž. háčkovitý. *C. hamulata. Kütz.*
   Listeny bez háčků. 1.
4. Čnělka neodpadavá, posléz zpět vyvrácená. Listeny srpovité, na špici rovné. Plod na hranách šířeji křídlatý. Tamž. Ž. plochosemenný. *C. platycarpa. Kütz.*
   Čnělka vztýčená, brzo odpadavá. Plod ostře kýlnatý, aneb jen úzce křídlatý. Ž. jarní. *C. vernalis. Kütz.*

155. Hippuris. Tannwedel. Truskavec.

Kalich nepatrný. Koruna chybí. Jeden prášník z kraje kališní trubky. Nažka 1semenná s chrupavitým osemením. I. 1. Blizna v brázdě prášníku sedící. Listy čárkovité, v přeslenech. Rostlina přímá, jednoduchá, řidčeji větvitá, 1—1 $^1/_2$ stř. zvýší; prut článkovitý. Všudy v stojatých vodách, přesličce lesní podobný. Čn. Srp. T. obecný. *H. vulgaris. L.*

156. Trapa. Wassernuss. Kotvice.

Kalich 4dílný; koruna 4lupenná; 4 prášníky; 1 čnělka. Plod košanec 1semenný se 4 trny. IV. 1. Bodlák. Košanec zelený, posléz černý, jedlý, 4roký. Květ bílý. Listy routovité, pilovité, kožnaté, lesklé; řapíky často nadmuté. V stojatých, kalných, bahnitých vodách. Čn. K. splývavá. *T. natans. L.*

157. *Myriophyllum. Federkraut. Stolístek.*

Květy v konečních klasech. Dolejší květy s čnělkami bez kalicha a koruny; hořejší s prášníky, 4dílným kalichem a 4lupennou korunou; lupeny odpadavé. Košanec 4pouzdrý, 4semenný. XXI. 8. Kroceň Pr.

1. Všecky květy v klasech přeslenaté, aneb v úžlabičkách přeslenatých listů. 2.

Samčí květy střídavé, asi 6květý klas působící; samičí květy v úžlabičkách pod samčím klasem. V čistých vodách; řídce. S. střídavý. *M. alternifolium. Dec.*

2. Všecky listeny hřebenité, protisečné, delší než květní přesleny, však i kratší; odpadne-li voda, proměnují se listeny v listy, tak že potom květy v úžlabičkách vězí. Blizna nachočervená. V stojatých i tekutých vodách. Čc. Srp. S. přeslenatý. *M. verticillatum. L.*

Listeny hořejších přeslenů nerozdělené, kratší než kvítky; dolejší vřezané. Květy barvy pletní. Blizny štětcovité, růžovité. Listy přeslenaté, pernaté, ve vláskovité cípy rozdělené. Prut větevnatý, červenavý. V stojatých neb tiše tekoucích vodách. Čc. Srp. S. klasatý. *M. spicatum. L.*

34. Chenopodiaceae. Merlíkovité.

158. *Atriplex. Melde. Lebeda.*

Květy polorůzné, i s obojakými smíšené. Samčí květy s 3—5dílným kalichem a 3—5 prášníky z lůžka; samičí květy s kalichem 2dílným, jehož laloky plocho k sobě přilehají, se zvětšují a plod pokrývají. XXIII. 1. Linné, u pozdějších V. 2.

1. Samičí lupeny nejsou přes polovici srostlé. 2.

Lupeny přes polovici srostlé, k vrchu 2—3 laločné, k dolejšku klínovitě soužené. Listy opak vejčité, tupé. 10.

2. Listy na rubu stříbrobílé. 3.

Listy na rubu zelené neb načervenalé. 5.

3. Lupeny samičí celokrajné, vejčité, zašpičatěné, žilkované na způsob sítě. Prut přímý, 2—5 stř. zvýší. Listy

na líci lesklé, tmavozelené, srdčitě 3hranné, veliké, zubaté. Samičí okvětí 2dílné; dvouspolné, pak 3—5dílné. Na návsech, při plotech, zříceninách, ne často. Srp. Říj. L. lesknavá. *A. nitens. Rebentisch.*

Poznam. Příbuzná L. zákončitá. Prut 4—8 stř. zdélí. Listy 3hranné, šípovité, na rubu bílé, s vrchu lesklé, 3žilné, chobotnatě zubaté, se zuby trochu zpět zkřivenými; hořejší celokrajné. Květy v klasech sklubené. Samčí okvětí 5dílné; prášníky bledožluté; čnělka samičího květu 2dílná. Květní stopky a kalichy bílé, prozračně žláznaté. Při příkopech, vinicích; v Uhřích. Srp. *A. acuminatum. W. Kit.*

Lupeny po kraji zubaté. Rostlina sivozelená, rozkladitě větvitá, šupinatě neb moučnatě potroušená. 4.

4. Lupeny routovitě 3hranné, končité, ozubené. Květy v úžlabičních a konečních hromádkách. Listy chobotnatě zubaté, bělozelené, routovité. Prut $1\frac{1}{2}$—2 stř. zdélí, a jako i větve bělavý; větve rozevřené. V dědinách, při zdech, plotech. Čc. Zář. (Atr. album, Scopoli). L. růžová. *A. roseum. L.*

Lupeny 3laločné, veliké; střední lalok delší, boční kusé. Listy hluboce chobotnatě zubaté, dole bělavé, nahoře sivozelené, tupé, 3hranné. Prášníky žluté. Na rumech, v příkopech, při slatinách. Čc. Srp. ušetnatá. *A. laciniatum. L.*

5. Všecky listy, vyjma nejhořejší, 3hranné neb šípovité. 6.

Žádné, aneb jen nejdolejší 3hranné neb šípovité. 8.

6. Lupeny chobotnatě zubaté, s šídlovitými, útle špičatými zuby, srdčitě 3hranné. Listy 3hranně šípovité, hluboce zubaté, stejnobarevné. Prut velmi větevnatý, 1—$1\frac{1}{2}$ stř. zdélí, rozestřený. Všudy na zříceninách, v příkopech; Čc. Srp. L. šípovitá. *A. hastatum. L.*

Lupeny krátce zubaté neb celokrajné. 7.

7. Lupeny samičí 3hranné, častěji trochu zubčené. Větve rozevřené. Listy po obou stranách zelené, 3hranně šípovité, hořejší kopovité, někdy přitloustlé, méně více zubaté. U vesních cest. Čc. Zář. (Atripl. patulum, Sm.) L. širolistá. *A. latifolium. Wahlenb.*

Lupeny přiokrouhlé, vejčité, celokrajné, žilnaté na

způsob sítě. Prut přímý, vysoký, s větvemi vztýčenými. Listy po obou stranách zelené neb červené, srdčitě 3-hranné. V zahradách vzdělávaná; v jednom odrodu docela červená. L. zahradní. *A. hortense. L.*

8. Listy jasnozelené, čárkovitě kopovité, stopečné, rozličné délky a šířky, na rubu poprášené. Lupeny vejčité, zubaté, zákončité. Prut hranatý, s větvemi vztýčenými. Klasy vejčité, válcovité, tupé, husté, téměř bezlisté. Na písčité, slatinné půdě, v Uhřích. Čc. Zář. L. slatinná. *A. litorale. L.*

Listy sivozolené. 9.

9. Dolejší větve rozevřené. Nejdolejší listy šípovité; pak obdýlně kopovité; nejhořejší čárkovité, zelené. Lupeny routovitě šípovité. Rostlina špinavě zelená, od několika palců až do několika střevíců zdélí. V dělané půdě, u cest, obyčejná. Čc. Zář. (Atripl. angustifolium, Sm.) L. úzkolistá. *A. patulum. L.*

Všecky větve vztýčené. Listy širší: prut vyšší; plod více vejčitý; klasy řidší. Listy vejčitě kopovité, dolejší téměř kopinaté, celokrajné. Kališní lupeny hnědé, v čas zralosti srdčitě vejčité, celokrajné. Rostlina šedozelená. Na podobných místech; v Uhřích, okolo Budína, ve vinicích; Srp. L. obdýlnolistá. *A oblongifolium. W. Kit.*

10. Plody sedivé, 3laločné. Prut keřnatý. Lebeda kuří nohá. *A. portulacoides. L.*

Plody stopečné, 2laločné, se zubem uprostřed. Prut bylinný. Při slatinách. L. stopečná. *A. pedunculatum.*

159. Beta. Mangold. Cvikla.

Květy obojaké. Kalich 5klaný; 5 tyčinek umístěných na kroužku plod otáčejícím. Plod kulovatý. V. 2. Burák; Kvaka; Karpel.

1. Květy s 3 čnělkami; v dlouhých, téměř bezlistých klasech. Listy srdčité, špičaté, nestejné, trochu kosmaté. Prut 2—3 stř. zdélí, bledozelený, trochu vlasatý. Listeny čárkovitě kopovité, na špici bělokosmaté, delší než květy. Semeno černé. V Sremsku. Kv. trojsamiční. *B. trigyna. W. K.*

Květy s 2 strmělkami. 2.

2. Květy skupené v klasech listnatých. Listy srdčité, vejčitě obdýlné, tupé, po kraji trochu vlnité, holé, lesklé; hořejší routovitě vejčité. Kořen jedlý, červený neb bílý. C. obecná. *B. vulgaris. L.*

Květy 3četné; kořenní listy stopečné, prutní sedivé; klasy dlouhé. Pěstovaná. Srp. C. kvaka. *B. Cicla. L.*

160. Blitum. Erdbeerspinat. Žminda.

Květy dvouspolné; 1—5 tyčinek na lůžku. Plod 1semenný, šťávnatým, malvičnatým kalichem pokrytý. Semeno téměř kulovaté. I. 2.

1. Klubíčka na konci v klas sřaděné, bez listů. Prut přímý; listy dlouze stopečné, šípovité, zubaté. Plod červený jako jahody. Pěstovaná; tu i tam zdivočelá. Ž. hlavatá. *B. capitatum. L.*

Klubíčka v úžlabičkách listů. 2.

2. Prut 2—4 stř. zdélí, tupě hranatý, velmi větvitý. Listy dlouze stopečné, 3hranné, šípovité, nerovně chobotnaté, zubaté; hořejší krátce stopečné, jen na dolejšku zubaté. Kalich bezšťávý; semena stlačená, vejčitá. Rostlina dužná. Okolo Lvova, Věličky. Kv. Čn. Ž. merlíkovitá. *B. chenopodioides. L.*

Prut vztýčený, dole větvitý, holý, $^1/_2$—$1^1/_2$ stř. zvýší. Listy hluboce zubaté, obdýlně šípovité. Hořejší květ každého klubíčka 4—5klaný, s tolikýmiž tyčinkami, boční toliko 1sameční. Semena na kraji tupá. V zahradách, i divoce. Ž. prutnatá. *B. virgatum. L.*

161. Camphorosma. Kampferkraut. Kafratka.

Koruna chybí. Kalich pohárovitý, 4zubý neb 4klaný. Vstřícní zuby střídavě malé. IV. 1. Prut v neúrodné půdě jednoduchý, přímý, do 2 palců, v úrodné větvitý, 1 stř. zvýší. Listy odstávavé, na špici do vnitř zkřivené, v mládí vlasaté, později holé. Květy po 1—3, v úžlabičkách, na konci klasaté. Dva větší květní lupeny tupé; tyčinky 2krát zdélí květu. Na uherských pustinách. Srp. Zář. K. vejčitá. *C. ovata. L.*

162. *Chenopodium. Gänsefuss. Merlík.*

Květy obojaké. 2—5 tyčinek z lůžka. Plod jednotlivý, nepromĕněným neb ztvrdlým kalichem otočený. Semena vodorovná neb dílem vztýčená, čárkovitá. V. 2. Bílý kořen.

1. Listy úzké, čárkovité neb šídlovité. Květy jednotlivé v úžlabičkách, anebo po 2—3, sedící. 2.
   Listy s povrchem širokým. Květy v klubíčkách, klasech neb chvostech. 5.
2. Listy šídlovité; starší na špici trnité. Viz Salsola. 167.
   Listy čárkovité, bez ostnů. 3.
3. Listy holé, polooblé neb niťovité. Kalich v čas zralosti trochu nadmutý. 4.
   Listy vlasaté. Viz Kochia 165.
4. Listy šídlovité, polooblé, trochu zákončité, dužné, slané. Prut přímý, velmi větvitý. Květy sklubené, 2listenné, v úžlabičkách. Semeno lesklé. Při slaných jezerech v Uhřích, při moři. Čc. Srp. (Suaeda chenopodioides, Pall.) M. pomořský. *Ch. maritimum.*
   Listy niťovité, trochu končité, dužné. Prut vztýčený, velmi větvitý, bylinný; větve latnaté, vztýčené. Květy stopečné, obyčejně po 3, s 2—3 čnělkami. Na vlhkých slatinných půdách; v Uhřích. (Suaeda altissima, Pallas. Salsola altissima). M. nejvyšší. *Ch. altissimum.*
5. Listy, zvláště na rubu modro- neb sivozelené. 6.
   Listy po obou stranách zelené. 10.
6. Listy routovitě vejčité, bezzubé, celokrajné. Prut roztažený, dole větevnatý, sivým prachem pokrytý. Semena lesklá, útle tečená. Ve vsech, na zdech, při plotech, cestách. Čc. Zář. (Chenopod. Vulvaria, L.). M. smrdutý. *Ch. olidum. Curtis.*
   Aspoň dolejší listy zubaté. 7.
7. Listy všecky obdýlné, tupé, vzdáleně zubaté, plitce chobotnaté, na rubu bělošedé. Prut dole větvitý, položený, tlustý. Klubíčka krátká, bezlistá; hořejší květy 5prašné, dolejší 2—3samčí, se semeny kolmými neb vztýčenými. Na zbořeninách, veských ulicích. Čc. Zář. M. sivý. *Ch. glaucum. L.*

Dolejší listy méně více routovité, po obou stranách téměř stejně barvité, hlouběji zubaté; hořejší málo zubaté neb celokrajné. 8.

8. Dolejší listy krátké, routovitě okrouhlé, tupé s útlou špicí, 3laločné, chobotnatě zubaté; hořejší vejčité neb kopovité. Semena hladká, lesklá. Při plotech, zdech. Srp. Zář. M. kalinový. *Ch. opulifolium. Schrad.*

Dolejší listy obdýlné, asi 2krát tak dlouhé jak široké. 9.

9. Dolejší listy 3laločné, šípovité; střední lalok obdýlný, téměř stejně široký, tupý; hořejší čárkovitě kopovité, celokrajné. Semena lesklá, útle tčená. Při plotech, zdech, ve vsech. Čc. Srp. M. smokvolistý. *Ch. ficifolium. Smith.*

Listy routovitě vejčité, zubaté, často 3laločné, vyštěrbené; hořejší obdýlné, kopovité, celokrajné. Semeno hladké, lesklé. Prut $^1/_2$—4 stř. zvýší, tupě hranatý. Květenství hned klubečnaté neb vrcholičné, hned klasaté. V zahradách, rolích, návsech. Čc. Zář. M. bílý. *Ch. album. L.*

Poznam. Merlík zelený má romboičně chobotnaté listy; květy menší než u předešlého; klubíčka více skupená, listnatá. S předešlým. *Ch. viride. L.*

10. Listy vejčité, celokrajné. 11.

Listy 3hranné neb routovité, anebo zubaté. 12.

11. Prut vztýčený, 1—2 stř. vysoký, často ztloušťí brku. Hrozny klasaté, vztýčené. Listy zákončité, větší než u následujícího. Na vzdělávané půdě, v Uhřích, Slavonsku. M. ostrolistý. *Ch. acutifolium. Kit.*

Prut rozestřený, ležící, šikmo vstávavý, větvitý, $^1/_2$—$1^1/_2$ stř. zdélí. Listy vejčité, celokrajné, holé, útle špičaté. Semeno lesklé, útle tčené, v polootevřeném kalichu. V zahradách, na rolích, obecný. Čc. Zář. M. mnohosemenný. *Ch. polyspermum. L.*

12. Rostlina žláznatě vlasatá, lepkavá. Listy obdýlné, téměř protisečné chobotnaté, tupě zubaté; hořejší kopovité, celokrajné; listeny listovité; semeno lesklé, útle tčené. Výška $^1/_2$ stř., vůně silná. U cest; v Slézsku, Uhřích, Sremsku; Čc. Srp. M. hroznovitý. *Ch. Botrys. L.*

Rostlina holá, hladká. 13.

13. Listy 3hranné, celokrajné, šípovité. Květy v úžlabičkách a konečních klasech. Prut jednoduchý, 1—2 stř.

zdélí. Kalich v čas zralosti ani větší ani tvrdší. Semeno leží kolmo na kraji. Na návsech, u plotů, zdí, při cestách. Čn. Srp. M. Všedobr; bílý kořen.

Ch. Bonus Henricus. L.

Poznam. Někteří kladou druh předcházející pod Blitum, poněvadž semena dílem, aneb i všecka, nikoli na ploše ale krajem kolmo sedí. Správněji však mohly by druhy Ch. B. Henricus, Ch. rubrum, Ch. glaucum ve zvláštním rodu umístěny býti.

Listy s krajem zubatým. 14.

14. Hrozny neb květní chvosty listnaté. 15.

Hrozny neb klasy bezlisté. Semena vodorovně ležící. Květy 5dílné. 17.

15. Hořejší květy v každém klubíčku 5mužné, se semenem vodorovným; boční 3klané, 1—3mužné, se semenem kolmým. Listy routovitě 3hranné a téměř šípovitě 2laločné, hluboce chobotnaté, zubaté. Prut $^1/_2$—$1^1/_2$ střev. zdélí, dole větvitý, vztýčený, dužný. Ve vsech, při zdech, plotech. Čc. Zář. M. červený. *Ch. rubrum. L.*

Květy v jednoduchých hroznech. Listy kopovité neb vejčité. 16.

16. Prut vztýčený, brázditý, $1^1/_2$—2 stř. zvýší. Listy kopovité, vzdáleně zubaté, téměř sedivé, zelené, roztracené, odporně vonné. V jižních Uhřích, Chorvatsku, Slavonsku. Čn. Cc. M. ambroziový. *Ch. ambrosioides. L.*

Prut vztýčený, 6—8 palců zdélí, trochu hranatý, zelený, často hned od kořene větvitý. Listy vejčité, chobotnaté, jasnozelené; řapíky brázdité, holé, 4—5 čárek zdélí. Květy červenavé, téměř sedivé, velmi malé a četné. Kališní lupeny tupě kopovité; 5 velmi dlouhých tyčinek; blizna peřitá; nažka svraštělá, brázditá. U zdí, plotů, na suchých místech; v Čechách, Kv. Čn. M. plotní.

Ch. sepium. Gmel.

17. Listy na celém obvodu s 5—9 špičatými zuby, dolejší srdčité; hořejší 3laločné, šípovité. Květenství vrcholičné. Prut 1—3 stř. zvýší, do úhlu hranatý, s větvemi daleko odstávavými. Nažky prohloubeně tečené. V zahradách, rolích, ve vsech. Čc. Srp. M. zvrhlý. *Ch. hybridum. L.*

Listy v obvodu 10—20zubé. Dolejšek méně více v řapík soužený. 18.

18. Dlouhé, tuhé, k prutu přilehavé chvosty. Nažky hladké. Listy 3hranné, na dolejšku v řapík protažené, trochu sivé, přitloustlé, lesklé, s hlubšími neb plitšími zuby. Ve vsech a j. Srp. Zář. M. městský. *Ch. urbicum. L.*

Krátké, rozestřené hrozny neb vrcholíky, kratší než květy. Listy routovité, špičaté, chobotnatě zubaté, tmavozelené, trochu přitloustlé, slabě poprášené. Nažky nelesklé, na kraji kýlnaté. Prut 1—2 stř. zdéli, obyčejně hned od dolejška větvitý. S předešlými. Čc. Zář. M. zední. *Ch. murale. L.*

163. Corispermum. Wanzensame. Velbloudník.

Kalich chybí; koruna 2lupenná; semeno nahé, vejčité. I. 2,

1. Klasy koneční. 2.

Klasy úžlabiční. Květy střechovitě na sobě skupené. Listy bezžilné, více kopovité, dlouze končité, se špicí téměř bodlavou. V. Haliči. V. kostrbatý. *C. squarrosum. L.*

2. Květy v klasech, vzdáleně od sebe. 3.

Květy blízko od sebe stojící, 2lupenné, 5prašné. Listy bezžilné, a jako i listeny komolé. Nažky vykroužené. Celá rostlina krátce chomáčovitě vlasatá, a proto sedivá. V písčinách; v Uhřích. V. zšedivělý. *C. canescens. Rit.*

3. Nažky stlačené, eliptičné, na špici nařízнuté. Listy střídavé, čárkovité, uprostřed běložebré. Prut $^1/_2$—1 stř. zdélí, červenavý, měkkovlasý. V Haliči; v Uhřích. Kv. Čn. V. yzopový. *C. hyssopifolium. L.*

Nažky téměř okrouhlovejčité. Listy čárkovité, bezžilné, komolé. Květy 1lupenné, 5prašné. Čnělky později delší než semeník. V Uhřích; Srp. V. lesklý. *C. nitidum. Kit.*

164. Diotis. Doppelohr. Dvouro̊žka.

Květy jednodomé. Koruna chybí. Samčí okvětí 4lupenné; samičí jednolupenné, 2rohé. Čnělka 2dílná. Semeno dole kosmaté. XXI. 4. Dvojuška.

Rostlina téměř keřnatá, s větvemi položenými. Listy

kopovité, plstnaté. Květy v úžlabičkách, velmi malé; samičí vlnaté. Na suchých lukách mezi křovím; v Uhřích. Srp. Zář. (Axiris ceratoides, L.) D. východní.
D. ceratoides. W.

165. Kochia. Bytel.

Květy obojaké. Okvětí 5klané neb 5dílné. Čnělka 1 s 2 bliznami. Semeno 1, nahé, kalichem obalené; kel podkovitě složený. V. 2.

1. Rostlina keřnatá, vstoupavá, nahoře téměř plstnatá neb červená; listy čárkovité, vlasaté, komolé. Květy malé, v úžlabičkách sklubené. Prášníky nachové, na dolejšku 2klané. Na písčinách. Čc. Srp. (Salsola prostrata, L. Pall.). D. rozložený. *K. prostrata.*

Prut bylinný. 2.

2. Kalich po odkvětu v seschlý neb trnovitý přívěsek vyrostlý. 3.

Kalich maličko změněný, jen málo zveličený. Prut zvýši pídi až do $1^1/_2$ stř. větvitý; větve trochu vztýčené, hořejší kratši, a proto rostlina jehlanitá. Listy čárkovité, tupé, téměř masité, nahoře ploché, dole trochu nadmuté, dlouze vlasaté; hořejší přitlačené, dolejší odstávavé. Květy úžlabiční po 2—3; kalich dřív okrouhlý, pak vejčitě obdýlný; cípy nikdy neodstávavé. Nitky krátké; prášníky bledožluté: čnělka 2klaná; semeno černé, dvojité. Na vápenitých a slínovitých pahrbkách, okolo Budína. Srp. (Salsola cinerea). C. popelavý. *K. cinerea. W. Kit.*

3. Kalich po odkvětu v 5 šídlovitých ostnů vyrostlý; výrostky trnité, vodorovné. Rostlina drsně vlasatá. Na březích jezerních. B. chlupatý. *K. hirsuta. Nolte.*

Poznam. Kochia hyssopifolia opisuje se u Šultesa: měkkovlasá, bylinná; listy čárkovité, ploché, nebrvité; prut 1 stř. zdélí, již na dolejšku větvitý, červenavý; květy úžlabiční, vlnou obalené; trny na hřbetě kalichu háčkovitě vyhnuté; prášníky růžové; čnělky dlouhé, červené. Na písčinách; v Uhřích.

Kalich po odkvětu v 5 seschlých přívěsků přerostlý. 4.

4. Listy ploché, čárkovitě kopovité, po kraji brvité. Prut 3—5 stř. vysoký, s větvemi vztýčenými. Květy úžla-

biční, sklubené, zprvu kosmaté; v hořejších úžlabičkách po 2 květech. V Uhřích u Mostu a níže; v Haliči. Čc. Srp. B. metlovitý. *K. scoparia. L.*

Listy čárkovité, sivozelené, měkkovlasé, téměř masité. Prut $^1/_2$—1 stř. zdélí, nejvíc položený neb vstoupavý, od dolejška větevnatý. Květy v úžlabičkách, nejvíc po 3, před rozvitím hustou vlnou obalené. Přívěsky kališní tupé, suchomázdřité, routovité, bělavé neb červenavé. Prášníky barvy pletní. Na písčinách; Srp. Říj. B. písečný. *K. arenaria.*

166. Salicornia. Glasschmalz. Slanorožec.

Květy obojaké. Kalich 1lupenný, 4hranný, kusý, baňkovitý, celokrajný. Blizna 2—3klaná, někdy dvojitá. Semeno 1, nahé. Obyčejně 2 prášníky, z nichž druhý až po několika dnech vyniká. II. 1.

Prut bylinný, trochu rozestřený; rostlina bezlistá, dužná, jakoby z vosku. Klasy koneční, na špici ztenčené, obdýlné, kolenaté. Články stlačené, vykroužené, 2klané. U Litavy, při Nezideru, v Uhřích. Čc. Srp. S. bylinný. *S. herbacea.*

Prut dřevnatý. Klasy nadmuté, obdýlné. Články slabě vykroužené. S předešlým na jezerních břehách, na slatině. S. kořenivý. *S. radicans. Sm.*

167. Salsola. Salzkraut. Slaněnka.

Květy obojaké. Kalich 5dílný neb 5lupenný, posléz obyčejně změněný. Čnělka s 2 bliznami, aneb 2 čnělky. Kel v semenu zavitý. X. 2.

1. Listy válcovité, hladké, holé. Prut bylinný, rozvláčitý. Květy sklubené. V Uhřích. S. sklubená. *S. sativa. L.*

Listy šídlovité, na špici trnité neb ostnité. Květy úžlabiční, téměř jednotlivé. 2.

2. Rostlina drsná; prut tuhý, větvitý, položený. Listy šídlovité, na špici ostnité, žlábkovité, odstávavé, drsné.

Kalichy chruplavičné, červenavé, sechlé, s okrouhlými, plochými, barvitými přívěsky, vykrouženými lupeny. Jednotlivé květy úžlabiční, s 3 listovitými, bodlavými li-

steny. Čnělka často 3klaná. Na písčinách; v Uhřích. Čc. S. barevná. *S. Kali.*

Rostlina holá. Listy šídlovité, útle ostnité. Kalichy téměř jednotlivé, nebarvené. Okolo Prahy; v Uhřích. Srp. S. bezbarvá. *S. Tragus. L.*

168. Spinacia. Špenát.

Květy různopohlavé. Samčí květy 4dílným kalichem a 4 tyčinkami z lůžka. Samičí květy s 2—3-klaným kalichem a 4 čnělkami. Kalich ztvrdlý a se semenem srostlý. XXII. 5. Listy vejčitě obdýlné, na dolejšku téměř šípovité. Plod hned rohatý, hned tupý, (Sp. spinosa; Sp. inermis.). V zahradách; pěstovaný. Š. zelní. *S. oleracea.*

35. Amarantaceae. Laskavcovité.

169. Amarantus. Amarant. Laskavec.

Květy různopohlavé, 3 listeny podepřené. 3—5 volných tyčinek. 3 čnělky. Tobolka 1semenná, vůkol pukavá. XXI. 5. Šibačky.

1. Květy 5dílné, 5prašné. Prut vztýčený, 2—3 stř. zdélí, vlasatý, od listu k listu křivolaký. Listy vejčité, vlnité, bledozelené, šupinatě tčené, končité. Listeny ostnité, delší než kalichy, kopovité, bělomázdřité. Dolejší větve dřív skřivené, pak vztýčené, na dolejšku rozevřeně odstávavé. Květy v klubíčkách neb raději v konečním klase. Na návsech, sutinách. Čc. Srp. L. podhnutý. *A. retroflexus. L.*

Květy 3dílné, 4prašné. 2.

2. Prut obyčejně položený. Květy sklubené. 4.

Prut vztýčený, $1^1/_2$—2 stř. zvýší, často červenavý. Květy v hustých, bělavých neb zelenobílých, konečních klasech. Listy vejčitě obdýlné, po kraji a na žilách červenavé. Prut trochu větvitý. Na rolích, zahradách, zbořeninách. L. klasatý. *A. spicatus. Lam.*

3. Květy v klasovitých bělozelených klubíčkách. Prut $1^1/_2$—3 stř. zvýší, nepatrně hranatý, položený, velmi větvitý. Listy romboičně vejčité, trochu tupé, vtlačené,

po kraji trochu vlnité. Samčí květy 3-, samičí 5lupenné. Na sutinách, v příkopech, u silnic. Čc. Srp. (Amarantus viridis, Hoffm.) L. rozestřený. *A. prostratus. Balb.*

Květy sklubené; klubíčka úžlabiční, k vrchu v bezlistý klas skupená. Prut položený neb vstoupavý, 1 — 1 $^1/_2$ stř. zdélí. Listy po kraji slabě vlnité, plámité aneb neplámité, vejčité routovité. Listeny vejčité, kratší než kalichy. Květy jako u předešlého. Na rolích, v zahradách. Čn. Zář. (Amarantus adscendens, W. et Gr.). L. vstoupavý. *A. Blitum. L.*

170. Phytolacca. Kermesbeere. Líčidlo.

Okvětí 3lupenné. Malvice 10pouzdrá, 10semenná. X. 8. Červec; Karmazín; Alkermeš. Listy vejčité; květy v hroznech, červenostopečné: malvice černé, s červenou šťávou; 10 prášníků; 10 čnělek. V Uhřích, Sremsku. L. obecné. *Ph. decandra. L.*

171. Polycnemum. Knorpelkraut. Chruplavník.

Květy obojaké, 5lupenné, 2 listeny podepřené; 3 na dolejšku v kroužek srostlé tyčinky. Dvě blizny, III. 1. Květy v úžlabičkách sedivé, 5 lupenné, 2listenné; 1semenná nažka. Kališní lupeny bělomázdřité. Rostlina 1 palce až 1 střev. zvýší, rozložená, suchá, rozevřeně větvitá, špinavě zelená. Na suchých, neúrodných rolích, úhorech. Čc. Zář. Ch. rolní. *P. arvense. L.*

36. Scleranthеae. Chmerkovité.

172. Scleranthus. Knaul. Chmerek.

Kalich 5klaný; 10 tyčinek; 2 čnělky. Listy šídlovitě čárkovité. X. 2. Žabí kolénko.

Kališní cípy trochu špičaté, s úzkým mázdřitým krajem, na plodu odstávavé; květy okoličnaté. Rostlina položená, větvitá, bělavá, slabě zelená. Na písčitých půdách, rolích; obyčejná. Čn. Řij. Ch. bezbraný. *S. annuus. L.*

Kališní cípy tupé, se širokým, bílým, mázdřitým krajem, na plodu zavřené; rostlina více vztýčená, tužší, s květy více skupenými. Na suchém písku. Přes celé léto do jeseni. Ch. zavřený. *S. perennis. L.*

37. Illecebrae. Nehtovcovité.

173. Corrigiola. Strandling. Drobnokvět.

Kalich 6dílný; 5 květních lupenů na dolejšku kalicha umístěných; 5 tyčinek; 3 sedivé blizny. Plod 1semenný, nepukavý. V. 3.

Prut položený, mnohovětvý, $^1/_2$—1 stř. zdélí. Listnaté chocholíky. Listy čárkovitě klínovité. Koruny bílé; kalichy červenavé. Semeno na šňurce visuté. Na písčitých břehách řek; v Slézsku, na dunajských výspách. Srp. Zář. D. pobřežní. *C. litoralis. L.*

174. Herniaria. Bruchkraut. Průtržník.

Kalich 5dílný, uvnitř bílý neb běložlutý; koruna chybí; 10 tyčinek, z nichž patero neplodných. Plod 1semenný, vejčitý, nepukavý. V. 2.

Listy opak vejčité, obdýlné, holé, celokrajné, téměř vstřícní, trochu brvité. Rostlina položená, holá. Květy v listnatých hroznech sklubené, malé, žlutozelené; 8—10 tyčinek, z nichž 4—5 neplodných. Na písčitých místech, u cest, na břehách řek. Čn. Říj. P. holý; Úplavičník. *H. glabra. L.*

Listy opak vejčité, a jako i prut a kalichy vlasaté. Klubíčka chudo-, často jen 6květá. V Slézsku, Rakousích, Uhřích; řidčeji. *H. hirsuta. L.*

175. Illecebrum. Knorpelkraut. Nehtovec.

Kalich 5dílný s kápovitými, končitými cípy. Koruna chybí; 10 tyčinek, z nichž 5 neplodných. Tobolka 1semenná, kalichem obalená, brázditá, pukavá. VI. 1. Paronychia, Lam.

1. Květy v přeslenech, nahé, bílé; 2 tupé blizny; 10 tyčinek, z nichž 5 neplodných; tyto zastávají místo koruny; kalichy bílé, téměř chruplavičné, osinaté. Prut niťovitý, červenavý, ležící, 2—6 palců zdélí. Listy vejčité, holé, vstřícní, celokrajné, dužné, málo stopečné. Palisty seschlé, roztrhané. Ve vlhké písčité půdě; v Rakousích, Čechách, Uhřích, Slézsku. Čc. Srp. N. přeslenkovitý. *I. verticillatum. L.*

Květy v konečních hlavičkách, aneb v úžlabičních klubíčkách. Listeny lesklé, stříbrné. Listy vlasaté. 2.

2. Prut 2—3 palců zdélí, téměř vztýčený, rovný. Květní hlavičky koneční, lesklými, stříbrnými listeny obalené. Listy téměř čárkovité, malé, tuhé, špičaté, brvité, dole kosmaté. Na písčitých pahrbkách, v Uhřích. N. hlavatý. *I. capitatum. L.*

Prut 6—8 palců zdélí, ležící, vlasatý. Květy v úžlabičkách skupené; listeny stříbrné, prozračné, lesklé. Listy kopovité, srstnaté, krátce končité, jasnozelené; 2 bílé, prozračné palisty. V Uhřích. N. lesklý. *I. Paronychia. L.*

176. Polycarpum. Nagelkraut. Kuřinka.

Kalich 5dílný, s kýlovitými cípy; 5 korunních lupenů; 3—5 tyčinek; 3 čnělky; tobolka 2klapečná, mnohosemenná. Listy po čtyrech. III. 3. Kýlatka Pr.

Listy přeslenaté, po 4 na prutu, po 2 na větvích, tupé, opak vejčité, trochu dužné. Květy malé, četné, chocholičnaté; prut někdy vstoupavý, $^1/_2$ stř. zdélí, hned na dolejšku rozsochatý. Na rolích, písčitých polích; v Slézsku, Uhřích. Srp. Říj. K. čtverolistá. *P. tetraphyllum. L.*

38. Humulaceae. Chmelovité.

177. Cannabis. Hanf. Konopí.

Samčí květy s okvětím 5dílným a 5 tyčinkami. Samičí s láčkovitým, po jedné straně na podél rozeklaným okvětím. XXII. 5.

Prut 2—3 stř. zvýší. Listy prstnaté, 5—7laločné; lístky kopovité, pilovité, drsné; na samičí rostlině tmavěji zelené. Samičí květy skupené; samčí ve vztýčených hroznech. K. obecné. *C. sativa. L.*

178. Humulus. Hopfen. Chmel.

Samčí květy s 5dílným okvětím a 5 tyčinkami. Samičí s šupinatým, otevřeným okvětím. Listeny veliké, střechovitě v hlavičku skupené. XXII. 5.

Prut pnivý, drsný. Listy stopečné, 3laločné; boční laloky 2klané. Samičí květy ve visutých střapcech. Pě-

stovaný; též divoce na plotech, trniskách. Čc. Srp. Ch. obecný. *H. Lupulus. L.*

179. Morus. Maulbeere. Moruše.

Koruna chybí. Samčí okvětí 4dílné. Samičí kalich 4lupenný, posléz šťávnatý, 1semenný. XXI. 4. nahodový strom.

Strom. Listy hluboce srdčité, též i vejčité neb laločné, pilovité, téměř hladké. Maliny bílé neb červené, aneb nachové. Pěstovaný, též divoce. Čn. M. bílá. *M. alba. L.*

39. Urticeae. Kopřivovité.

180. Parietaria. Glaskraut. Drnavec.

Květy v přeslenovitých strboulech v úžlabičkách; nejdolejší v každém strbouli jsou samičí, střední obojaké, nejhořejší samčí květy. Okvětí 4—5dílné. XXIII. 1.

1. Prut položený, rozestřený, velmi větvitý. Listy a celá rostlina daleko menší než následující. Na zdech. D. rozestřený. *P. diffusa. M. K.*

Prut vztýčený. 2.

2. Prut přímý, drsný, 1 $1/2$—3 stř. zdélí, jako sklo lesklý, téměř jednoduchý. Listy střídavé, stopečné, obdýlně vejčité, špičaté, průhledně tčené, krátce vlasaté. Listeny sedivé. Květy přeslenaté v úžlabičkách sklubené; stopky 2dílné; kalichy 2listé, po kraji nachové; prášníky pružné; tyčinky delší kalicha; blizny červené, štětcovité. Chuti slané. Na zdech, sutinách. Čc. Zář. (Parietaria officinalis, Willd.) D. vztýčený. *P. erecta. M. K.*

Prut vztýčený. Listy vejčitě kopovité. Květy nejvíce jen na větvích. Samčí květy válcovité, dlouhé. V jižních Uhřích. Čc. Srp. D. nízký. *P. judaica.*

181. Urtica. Nessel. Kopřiva.

Květy 1 neb 2domé, v klasech neb hlavách. Samčí květy s 4—5dílným okvětím; samičí 4dílné; 2 cípy malé neb zcela zakrplé, 2 větší neodpadavé. XXI. 4. Žihlava; Prlice.

Prut 1—3 stř. zvýší. Květy 2domé. Listy obdýlně srdčité, dlouze končité, hrubě pilovité. Lýko může se jako konopné neb lněné vlákno potřebovati. K. dvoudomá. *U. dioica. L.*

Prut do 1 stř. zdélí Květy 1domé. Listy routovitě špičaté, vřezaně zubaté. Rostlina jasně zelená, chuti kyselavě chladící. Čn. Srp. K. žáhavá. *U. urens. L.*

40. Euphorbiaceae. Pryšcovité.

182. Buxus. Buchsbaum. Zimostráz.

Jednodomstvo. Samčí kalich 3-, koruna 2listá. Samičí kalich 4-, koruna 3lupenná. Tobolka 3rohá, 3pouzdrá, ve tré pukavá. XXI. 3. Pušpán; Krušpánek.

Keř nízký, vždy zelený. Listy vejčité; nožky po kraji trochu vlasaté. Prášníky vejčité, střelovité; 3 medníky okolo čnělky. Bř. Dub. Z. obecný. *B. sempervirens. L.*

183. Euphorbia. Wolfsmilch. Pryšec.

Květy 1domé. Vůkol samičího stojí jeden neb více přeslenů samčích květů; 4—5klaný obal; 4—5 samčích květů v každém přeslenu. Tobolka převislá, 3pouzdrá. XI. 3. Mléč; Žabí mléko; Mléčník; Vlčí mléko.

1. Listy holé, téměř okrouhlé, šikmo srdčité, útle vroubkované, vstřícní. Květní lupeny bílé, vrubované; kalichy červené; květy jednotlivé v úžlabičkách; tobolka čili praskavka hladká s několika vlásky. Prut položený, červený, 3—6 palců zdélí. Na vzdělávaných, písčitých prostorách; v Haliči. Kv. Zář. P. nízký. *E. Chamaesyce.*

Známky udané v listech a lupenech se neshodují. 2.

2. Lupeny 2rohé aneb poloměsíčité. 3.

Lupeny zaokrouhlené. 18.

3. Listy vstřícní, na prutu 4 řadami aneb křížem sestavené, čárkovité, sedivé, trochu lesklé, hořejší na dolejšku srdčité. Lístky druhého obalu obdýlně vejčité, špičaté; 4 paprsky. Prut $1\frac{1}{2}$—2 stř. zdélí. V Uhřích, na rolích, u příkopů. Čn. Čc. P. skočcový. *E. Lathyris. L.*

Listy roztracené. 4.

4. Lupeny obalu po 2 a 2 celým dolejškem srostlé. Mnoho paprsků; stopky vícekrát klané. Praskavka hladká, útle tčená. Listy opak vejčitě kopovité, v řapík soužené, měkkovlasé, tmavozelené. Prut 1—2 stř. zdélí. V stinných lesích, pohořích. Kv. Čn. (Euphorbia silvatica, Jacq.) P. Zimozelen. *E. amygdaloides. L.*

Obaly nesrostlé, rozdělené. 5.

5. Okolík 3—5klaný. 6.

Okolík mnohoklaný. Lupeny obalu srdčitě okrouhlé. 12.

6. Lupeny obalu čárkovitě kopovité, končité; 3 paprsky; stopky víckrát klané; praskavka hladká; semena hrbatá, svraštělá. Listy čárkovité, z předu nejvíc přitupé a vtlačené, aneb i ostnité. Prut nejvíc vstoupavý, hned jednotlivý, hned zmožený, 1—6 palců zdélí. Na rolích. Čc. Srp. P. drobný. *E. exigua. L.*

Lupeny obalu vejčité neb srdčité. 7.

7. Listy opak vejčité, celokrajné, stopečné; 3 paprsky; stopky vícekrát 2klané; pouzdra praskavek na hřbetě 2kýlné; květy zelenožluté. Prut půl stř. zdélí, slabě sivozelený. Ve vzdělané půdě. Čn. Říj. P. okrouhlý; Čertovo mléko. *E. Peplus. L.*

Listy kopovité, aneb čárkovitě kopovité. 8.

8. Praskavky hladké, holé. 9.

Praskavky drsné, ostré. 10.

9. Okolík 3klaný, zřídka 4—5klaný, 2krát vidličnatý. Květy malé, sedivé; kalich zvončitý; lupeny nestejné. Prut 6—12 palců zdélí, trochu vztýčený, větevnatý. Listy kopovité, na dolejšku soužené, téměř klínovité, dolejší tupé, hořejší špičaté, sivozelené s krajem velmi útle zubčitým. Na vzdělané půdě. Čc. Srp. P. srpkový. *E. falcata. L.*

Okolík 4—5klaný, vidličnatý. Květy malé, sedivé, plodné; 4 lupeny, z nichž 2 dvakrát širši. Prut velmi větvitý, rozestřený. Listy čárkovitě klínovité, vykroužené, útle končité, celokrajné, téměř sedivé. Na rolích; v Rakousích. Čc. Zář. P. rozložený. *E. diffusa. L.*

10. Prut položený, s větvemi vztýčenými. Obaly srdčité, obalíky ledvinité, s útlou špicí. Listy čárkovité, kopisťovité, někdy trochu vykroužené, nežilnaté, sivozelené,

docela celokrajné, sedivé, někdy trochu srdčité. Květy sedivé, střední 5-, ostatní 4lupenné, špinavě žluté. Kalich zvenčí holý, po kraji mnohozubý. Praskavka holá, 3hranná, vejčitá, velmi drsná. Na vápencích. Kv. P. skalní. *E. saxatilis.*

Prut vztýčený. 11.

11. Okolík 5klaný, vidličnatý. Prut někdy skvrnitý, tuhý, přímý. Listy nepatrně nožečné, celokrajné, čárkovité. kopovité. Obaly srdčité, končité; květy plodné; sedivé; 4 žluté lupeny. Praskavka trochu chrastavá, na hranách drsně tčená; semena důlkovaná, síťovaná. Okolík často zdéli celé rostliny; pod ním ještě některé květoucí větve. Na rolích. Dub. List. P. rolní. *E. segetalis. L.*

Okolík 5klaný, pak 2klaný a vidličnatý. Lupeny obalu vejčité, žilnaté. Listy velmi žilnaté, kopovité, dolejší tupé, s bylinným ostnem. Semena šikmo svraštělá, nedůlkovaná, síťovaná. Na polích, okolo Segedína, v Uhřích. P. žilnatý. *E. arvensis. Kit.*

12. Praskavky drsné neb tčené. 13.

Praskavky hladké neb holé. 16.

13. Listy čárkovitě šídlovité, holé. Mnohé paprsky; stopky vícekrát 2klané. Prut $^1/_2$—1 stř. zdélí, na dolejšku přičervenalý, hustě listnatý. Praskavky zrnitě tčené, měkkoostnité, 3hranné. Rub listů u druhu tohoto často pokryt jest jakousi zrzavou snětí. (Aecidium Euphorbiae, Pers.) Dub. Čc. P. Chvojka. *E. Cyparissias. L.*

Listy čárkovitě kopovité, neb kopovité. 14.

14. Listy sedivé, vztýčené, kopovitě čárkovité, hořejší širší. Obaly téměř 3hranné, širší než delší. Květy stopečné, zelenolupenné. Praskavka drsná, zrnitě tčená. Po celých Uhřích i Chorvatsku; v Čechách; u příkopů, na mezích. Čn. P. metlitý. *E. virgata. W. Kit.*

Listy široce kopovité. 15.

15. Listy holé, lesklé, kopovité. Stopky víckrát 2klané. Praskavka útle zrnitě tčená; lupeny druhých obalů vejčitě routovité. První květ 5—7, ostatní 4—6 lupenné. Kalich trochu měkkovlasý; 10 paprsků. Prut 2—4 stř. zdélí, přímý, dutý. Na pastvách, mezi pobřežním houštím; v Slézsku, Uhřích. Kv. P. lesklý. *E. lucida. W. Kit.*

Listy kosmaté, kopovité, sedivé, odstávavé, sivozelené, trochu tupé; 8—10 paprsků, všecky hranatě stlačené, z nichž některé úžlabiční. Prut vstoupavý neb vztýčený, 1 $^1/_2$—2 stř. zvýší, čárkovavý, krátkými vlasy tence posetý. Praskavka na hranách drsná. V Rakousích; Uhřích, okolo Budína; mezi křovím. Kv. Čn. P. vrbolistý.
E. salicifolia. Host.

16. Listy kopisťovité, odstávavé, dužnaté, po kraji útle pilovité, s ostnem bylinným. Prut dolu sehnutý; 8—9 paprsků; lupeny obalu téměř srdčité; kalich pilovitý; lupeny žluté, 2rohé. Praskavka hladká. Na březích mořských; v Ilirsku. P. jižní. *E. Myrsinites. L.*

Listy čárkovité neb kopovitě soužené. 17.

17. Listy útle vlasaté po obou stranách, trochu tupé, ke špici soužené, kopovité, dole sivozelené. Prut jednoduchý, 1—2 stř. zdélí, holý. Paprsky krátké, často 4klané. Na suchých lesních pahrbkách; okolo Břetislavi; Kv. Čn. (Euph. amygdaloides, Lumn. poson.). P. bledý. *E. pallida.*

Listy čárkovité, holé; dolejší ke špici klínovitě rozšířené, k dolejšku soužené. Prut 1—1$^1/_2$ stř. zdélí. Okolík o mnoho paprscích; stopky vícekrát 2klané. Květní lupeny žluté, častokráte na plodu nachočervené. Na cestách, u příkopů, v houštích; Kv. Čn. P. obecný. *E. Esula. L.*

18. Okolík mnohoklaný, aneb dolejší květní větve spojují se s ním v jediný chomáč. 19.

Okolík nanejvýš 5klaný; dolejší větve nespojují se s ním. 23.

19. Listy úzce kopovité neb čárkovité, hořejší širší, končité, bezžilné, sedivé, sivozelené. Praskavka hladká, velmi útle, vyvýšeně tčená. Lupeny obalu široce srdčité, téměř okrouhlé, bledozelené; 10—12 paprsků; tyto 2—3-krát vidličnaté. Květy sedivé, plodné, květní lupeny žlutohnědé. U cest, na pahrbkách; u Vídně; v Uhřích při Dunaji. Čn. Čc. P. Gerardův. *E. Gerardiana. Jacq.*

Listy kopovité. 20.

20. Praskavka holá. Prut přioblý, vstoupavý neb vztýčený, červenavý, jednoduchý. Listy sedivé, kopovité, téměř kožnaté, sivozelené, tuhé, téměř klínovité, tupé, s bylinným, na špici trochu vyvráceným ostnem. Lupeny obalu

srdčité, téměř okrouhlé, celokrajné, žlutozelené. Okolík z 5—10 paprsků. Květní lupeny krátce 2rohé aneb celokrajné, žluté. Na suchých, však ne písčitých místech; v Uhřích. Čn. P. nissanský. *E. nicaeensis.*

Praskavka chrastavá neb drsná. 21.

21. Listy tupé, celokrajné, stejné, opak vejčité, holé. Prut jednoduchý, do 2 stř. zdélí, na dolejšku někdy větvitý. Květní lupeny ledvinité, žlutohnědé; praskavky chrastavé, měkkoostenné. Na kamenitých pahorkách; v Rakousích, Haliči. Kv. Čn. P. zimní. *E. hyberna.*

Listy kopovité. 22.

22. Prut poprášený. Lupeny obalu elipticně kopovité. Praskavka drsně vlasatá. Okolík vidličnatý. Rostlina podobná P. nissanskému. V Nitranské stolici. P. poprášený. *E. pulverulenta.*

Prut tlustý, dutý, 1—3 stř. dlouhý, vztýčený, větevnatý, v jeseni i s listy červený. Lupeny obalu eliptičné aneb okrouhlé, tupé. Listy kopovité, téměř celokrajné, hladké. Praskavka chrastami posetá. Květní lupeny tmavě žluté. Okolík mnohopaprsečný, pak 3- a 2klaný. Na vlhkých lesních místech, mokrých lukách. Kv. Čn. P. bahní. *E. palustris.*

23. Praskavky ač často chrastavé, však hladké a holé. 24.

Praskavky chrastavé, drsné neb vlasaté. 29.

24. Listy velmi krátce stopečné, velmi odstávavé, celokrajné, kopovitě končité, po kraji téměř prozračné. Paprsky na špici převislé, 2klané. Prut 1—1 $^1/_2$ stř. zdélí, červenavý, k vrchu trochu vlasatý. Z hořejších úžlabiček krátké, 2klané, 2květé větve. Kalich zvonkovitý, bělovlasý, 5zubý; květní lupeny okrouhlé, celé, žluté; lupeny obalu vejčité, celokrajné. Květy obyčejně neplodné. Praskavka holá, chrastavá. Na Tatrách; v Haliči. Čn. P. krajinský. *E. carniolica.*

Udané známky se neshodují. 25.

25. Listy holé. 26.

Listy vlasaté. 28.

26. Listy klínovité, opak vejčité, z předu zubaté, jasně zelené, téměř nožečné. Prut 2—8 palců zdélí, jednoduchý neb větvitý. Okolík 3—5 paprsečný; stopky 3dílné a

vidličnaté. Obaly pilovité, opak vejčité. Semena síťkovaná, sklípkovitá. Květní lupeny 4, celé, zelené. Na vzdělané půdě. Dub. List. P. kolovratec. *E. helioscopia.*

Listy kopovité, tupé. 27.

27. Listy holé, tupé, kopovité. Prut brázditý, dole oblý, do úhlu vstoupavý. Květní lupeny po 5, eliptičné, žlutozelené, jakož i lupeny obalu. Kořen plazivý s kulatými bambulinami. Na křovitých pahrbkách; v Rakousích; od Krakova ke Lvovu. Kv. Čn. P. čárkovaný. *E. angulata.*

Listy eliptičně kopovité, tupé, útle zubaté, krátce stopečné, velmi odstávavé, dole bledé, holé, na líci s některými odpadavými vlásky. Prut jednoduchý, ztloušti stébla, dole přioblý, nahoře trochu hranatý a řídce vlasatý. Květní lupeny 4, zelené. Praskavka téměř okrouhlá. Obal 5lupenný, nestejný; lístky jedny delší, jiné kratší než paprsky; tyto zdélí palce. Velmi řídce; v Chorvatsku, v lesích. Čn. P. zelenokvětý. *E. viridiflora. W. Kitt.*

28. Květní lupeny pomerančové, štítovité, obdýlné, trochu duté, celokrajné. Okolík jen jedenkrát vidličnatý. Praskavky někdy vlasaté, vždy holé, chrastavé, tupě 3hranné. Listy kopovité, tupé, krátce stopečné, na špici někdy krátce ostnité, po obou stranách vlasaté, trochu brvité. Paprsky a stopky téměř 1 palce zdélí. Kořen šikmý, 1—2 stř. zdélí, hnědý, ztloušti prstu. V lesích; v Uhřích, Chorvatsku. Kv. P. obojetný. *E. ambigua. W. Kitt.*

Květní lupeny šafránové neb žluté. Okolík 5paprsečný; stopky 3- a 2klané. Praskavka někdy vlasatá. 32.

29. Listy s krajem docela hladkým, kopovité, tupé, vtlačené, dole vlasaté. Prut vztýčený, hustý, měkkovlasý, a podobně listům méně více červenavý. Na každém paprsku 3 okolíčky, z těchto 2 zevnitřní 2klané, vnitřní pak 1květý. Květní lupeny duté, žluté, okrouhlé, na plodných květech po 3—4, na neplodných po 5. Semeník žlutočervený. Kalich zvonkovitý, 5klaný, s obdýlnými, k sobě schýlenými zuby, které na špici zase ozubčeny jsou. Na suchých kamenitých místech. Kv. Čn. P. žlutolupenný. *E. epithymoides.*

Listy s krajem méně více zubatým. 30.

30. Okolík s paprsky 2klanými. Praskavka vlasatá, později

holá, chrastavá; listy obdýlné, k dolejšku užší, tupé, celokrajné, velmi útle zubčité. Květní lupeny červené neb žluté; květy malé, mnohé neplodné. V stinných lesích. Dub. Kv. P. sladký. *E. dulcis. L.*

Okolík s paprsky 3klanými. 31.

31. Prut vztýčený, holý, $^1/_2$—$1\,^1/_2$ stř. zdélí. Okolík 3—5 paprsečný; paprsky 3klané a 2dílné. Listy kopovité, útle zubaté, dolejší opak vejčité, sedivé, končité, sivozelené. Lupeny obalu pilovité, aspoň na kýle vlasaté. Praskavka hrbatá, drsná, chrastavá. Semena hladká, šocovitá. Na rolích, u cest. Čn. Zář. P. plocholistý. *E. platiphyllos. L.*

Poznam. Příbuzný Pryšec tuhý má listy užší; 3—4paprsečný okolík; praskavky značněji chrastavé; podobu útlejší; skorejší květ. *E. stricta. Smith.*

Prut položený neb sehnutý, obloučnatý. 32.

32. Listy téměř ostnité, útle pilovité, sedivé, ploché, odstávavé, často vyvrácené, kopovité, žlutozelené, v starobě téměř holé. Prut méně více vstoupavý aneb položený, jednoduchý, holý, 1—$1\,^1/_2$ stř. dlouhý. Lupeny obalu po 5, eliptičné, tupé, odstávavé. Praskavka téměř bodlavě chrastavá. Na horách, v lesích, dunajských hájích. Kv. Čn. P. chrastavý. *E. verrucosa. L.*

Listy obdýlně kopovité, ku předu útle zubaté, zdola vlasaté, téměř hedbávitě kosmaté. Lupeny obalu vejčité, tupé. Okolík 5paprsečný; stopky 3- a 2klané. Praskavka někdy holá, někdy vlasatá. Na výslunních lesních prostorách; v Slézsku, Uhřích. Čn. (Euph. procera Marsch. Bieb.) P. kosmatý. *E. villosa. W. Kitt.*

184. Mercurialis. Bingelkraut. Bažanka.

Květy 2domé neb 1domé. Okvětí 3—4dílné. Samčí květy v přervaných klasech, 8prašné. Samičí květy v sedivých chomáčích, s 2 neplodnými tyčinkami. Tobolka 2pouzdrá, 2semenná. XXII. 8.

Prut bezvětvý, jednoduchý, 1 stř. zdélí. Listy vstřícné, krátce nožečné, obdýlně vejčité, vroubkovaně pilovité. Samičí květy dlouze stopečné. Tobolky štětinaté. Rostlina sušená zmodrá a drží v sobě indich. V stinných lesích, na horách. Dub. Kv. B. mnoholetá. *M. perennis. L.*

Prut větvitý, 1 stř. zvýší, uzlitě článkovitý. Listy vstřícní, eliptičné, nožečné, obdýlné. Samičí květy sedivé. V zelniskách, ve vzdělané půdě; Srp. Zář. B. roční.
M. annua. L.

41. Empetreae. Šichovité.

185. Empetrum. Krähenbeere. Šicha.

Kalich 3lupenný; 3 tyčinky; prášníky 2pouzdré. Čnělka krátká, tlustá, 3—6paprsečná. Malvice 6—9semenná. Dvoudomstvo. XXII. 3. Bahnovka.

Květy úžlabičné. Malvice černá. Listy čárkovité, s vyvrácenými kraji. Keř nízký, mnohovětvý, s listy střechovitými; podobný vřesu. Na mechovitých a skalnatých místech. Kv. Čn. Š. černá. *E. nigrum. L.*

42. Casuarinae. Bezlistovité.

186. Ephedra. Meerträubel. Bezlist.

Dvoudomstvo. Samčí okvětí 2klaná šupina; 7 tyčinek. Samičí okvětí 2dílné, 5násobné; 2 čnělky; 2 semena. XXII. 6. Chvojník.

Keř 3—4 stř. zvýší, bezlistý, přesličce podobný; pruty článkovité; pošvy tupé, 2zubé, průhledné, mázdřité, bílé. Stopky delší než jehnědy. Plod červený. V Uhřích, na suchých, písčitých pahrbkách. Zář. Říj. B. jednoklasý.
E. monostachya.

43. Ulmeae. Jilmovité.

187. Ulmus. Rüster. Jilm.

Okvětí zvonkovité, 4—5-, zřídka 8dílné. Tyčinky obyčejně po jedné za květními cípy. Semeník volný, 1—2pouzdrý. Čnělky 2, dlouhé. X. 2. Ilmek; Vaz; Brest.

1. Listy na dolejší straně měkkovlasé, jako i nožka, velmi bledé; na líci tmavozelené a trochu drsné, drsně pilovité, na dolejšku nestejně končité, $2^1/_2$ palce zdélí. Kůra stromová sivohnědá, hladká, nerapavá. Strom. V Uhřích. J. bílý. *U. alba. Kit.*

Udané známky se neshodují. 2.
2. Semeník holý. Květy 4—5prašné. 3.
Semeník na kraji brvitý. Květy 6—8prašné. 4.
3. Květy 4prašné, téměř sedivé, sklubené. Kůra větví korkovitě křídlatá. Na horách. Bř. Dub. (Ulmus tetrandra). J. korkový; Brest. *U. suberosa. W. Gr.*
Květy 5mužné, téměř sedivé, v malých sedivých hlavičkách. Listy na dolejšku nestejné. V lesích, při cestách. Dub. J. polní. *U. campestris. L.*
4. Květy obyčejně 8prašné, dlouze stopečné, rozestřené, visuté. Semeník na kraji kosmatě brvitý. S předcházejícím. Bř. Dub. (Ulmus montana, Smith. Ulmus octandra). J. brvitý. Vaz. *U. effusa. Willd.*
Květy 6mužné. Tyčinky téměř 3krát delší než kalich; tento nachový; semeníky téměř okrouhlé, na dolejšku zaokrouhlené, na špici zahnuté, křídlaté. J. zaokrouhlený. *U. rotundata. Hayn.*

Poznam. Ulmus glabra, Mill. má tyčinky 2krát delší kalichu; listy hladké; kališní lupeny nachočervené; semeníky téměř okrouhlé, dlouze špičaté. (Ulmus acuminata; H. Ulmus discolor, W. Gr.).

Ulmus inflexa, podobný předcházejícímu, jen špice semeníka vehnutá.

Ulmus oblongata; květy téměř 8prašné; tyčinky ledva delší než kalich; semeník k dolejšku soužený.

188. Celtis. Zürgelbaum. Břestovec.

Mnohodomstvo. Okvětí 5dílné; peckovice 1pouzdrá, 1semenná. Samčí okvětí 6dílné, 6prašné. XXIII. 1. VI. 1.

Listy obdýlně kopovité, dlouze končité, ostře a útle pilovité, svrchu drsné, na rubu měkkovlasé. Strom 30—54 stř. zvýší, hladkokorý. Květy malé, zelenavé, úžlabičné. Plod peckovice černá, až po prvním mrazu zralá. Na krajích lesů; v Banátě. Dub. Kv. B. obecný. *C. australis.*

45. Betulinae. Březovité.

189. Alnus. Erle. Olše.

Květy 2 neb 4prašné, po 2—3 pod každou šu-

pinou neb listenem. Samičí květy pod štítovitým listenem. Nažky bezkřídlé. XXI. 4. Jelše; olše.

1. Listy vejčité, zákončité, dvojnásobně a drsně pilovité. 2.
Listy opak vejčité, téměř okrouhlé, nestejně pilovité, vtlačené. Strom 4—6 sáhů dlouhý, červenavou, černohnědou korou oděný. Samičí listeny zveličené, zdřevnatělé, v šišku sestavené. Listy lepkavé, na rubu v koutech žilek kosmaté; 3—4 obdýlné, dvojité prášníky. Při vodách, bažinách. Bř. Dub. (Betula Alnus, L.). O. lepká. *A. glutinosa. D.*

2. Listy na rubu měkkovlasé, plstnaté, sivé, dvojnásobně pilovité, vejčitě obdýlné, zakončité. Kůra stromu hladká, sivá. Samičí jehnědy obdýlné, delší než u předešlé. Na vlhkých místech, březích řek, v lesích. Bř. Dub. O. šedivá. *A. incana. L.*
Listy po obou stranách holé, zelené; jen žilky na rubu vlasaté; na rubu žláznatě lepkavé. Podobná bříze. Na horách; v hořením Slézsku. O. zelená. *A. viridis. Dec.*

190. Betula. Birke. Bříza.

Květy obyčejně 2prašné, po 3 pod listenem; prášníky klané. Samičí květy po 3 pod jedním plochým 3laločným listenem. Nažky 2křídlé. XXI. 4, Bříza.

1. Listy routovité, neb tříhranně srdčité. Stromy. 2.
Listy vejčité, ovální neb okrouhlé. Keře. 4.

2. Listy vlasaté, zvláště na rubu, v koutech žilek, tříhranně srdčité neb vejčité, končité, nestejně pilovité. Semena opak vejčitá; kraj křídlovitý zšíří samého semena, boční laloky listenů vstoupavé, brvité. Strom výšky střední. Na písečných pahrbkách; v Haliči, Slézsku; Uhřích. Kv. (Betula odorata, Bechstein). B. pýřitá. *B. pubescens. Ehrh.*
Listy holé. 3.

3. Listy routovitě 3hranné, dlouze končité, dvojnásobně pilovité, a jako i nožky, holé. Semena eliptičná, s křídlem dvakrát zšíří každého semena. Boční laloky listenů dolů zahnuté. Strom se sivou, rapavou korou; mladší však stromy a větve jsou bílou pokožkou obtaženy.

Samčí květy v dlouhých jehnědách na špici větviček, samičí v krátkých, zelených, válcovitých jedněd ách na boku. Na suchých, vysokých, pahrbčitých místech. Bř. B. bílá. *B. alba. L.*

Poznam. β. pendula má listy velmi dlouze špičaté; větve velmi odvislé. *γ.* microphylla: listy malé, vejčitě špičaté, na dolejšku okrouhlé, hrubě a nejvíc jednoduše pilovité.

Listy routovité, dvojnásobně pilovité, krátce špičaté, na dolejšku celokrajné; nožky holé, delší než stopky. Lísteny jehněd brvité, cípy obdýlné, šikmo kusé. Na uherských Tatrách, Krkonoších. Kv. B. tatranská.

B. carpathica. W. Kit.

4. Listy okrouhlé, vroubované, holé, krátce nožečné, $^1/_4$ palce zdélí, na rubu síťkované, žilnaté. Keř nízký, 1—2 stř. zdélí, s červenohnědou korou; větve položené. Samičí květy ve vejčitých jehnědách; jehnědy malé, válcovité, s listeny hluboce 3dílnými; cípy tupé, stejné. Na rašeliniskách; štýrských a korutanských holech; v Slézsku. Kv. Čn. B. nízká. *B. nana. L.*

Listy vejčité. 5.

5. Cípy jehnědových listenů stejné, uťaté, žilnaté. Samičí stopky větvité. Listy dvojnásobně pilovité, holé. Keř 6 stř. zvýší. Na štýrských, korutanských holech, na Tatrách. Kv. Čn. (Alnobetula, Kern.) B. Křestice. *B. ovata. W.*

Cípy listenů nestejné. 6.

6. Listy vejčité, špičaté, měkkoostenně pilovité, holé, tčené, $^3/_4$—1 palce zdélí, na rubu trochu bledší; nožky krátké, červené, volné, holé. Listeny samičí odstávavé, téměř nahé; boční cípy tupě 3hranné. Semeník 2pouzdrý; v každém pouzdře jedna opět vejčitá, plochá, hnědá, ku předu černě obroubená, křídlatá nažka, s 2 niťovitými, neodpadavými čnělkami. U Krakova. B. oycovská.

B. oycoviensis. Bess.

Listy téměř okrouhlé, vejčité, špičatě vroubované, $^3/_4$ palce dlouhé; mladší řásnaté, na rubu vlasaté, později holé; nažky neodpadavé zůstávají co malé trny až do jara. Keř 4—6 stř. vysoký; mladé větve popelavohnědé, bílé kropenaté; puky vlasaté. Samčí kočičky jednotlivé.

někdy i četnější; samičí obdýlné. V rašeliniskách; v Haliči. Dub. Kv. B. keřnatá. *B. fruticosa. L.*

45. Salicineae. Vrbovité.

191 Myrica. Gagel. Voskovník.

Prášníky sedivé, po 4 v každém květu. Semeník 3laločný, 1pouzdrý, 1semenný; 2 niťovité čnělky. Semeno holé. XXII. 4. Mravenec.

Keř nízký s klínovitě kopovitými, na špici pilovitým listy. V rašelinných bažinách. V. Gala. *M. Gale. L.*

192. Populus. Pappel. Topol.

Listeny laločnaté. Okvětí pohárovité; 8—30 tyčinek XXII. 7.

1. Listy na rubu plstnaté, bílé neb sivé. 2.
Listy holé, hladké. 3.

2. Listy na rubu sněhobílé, srdčitě okrouhlé, hranatě zubaté, téměř 3—5laločné. Nožky běloplstnaté. Listeny klané, brvité. Jehnědy vejčité, 1 palce zdélí. Při řekách, potocích. Strom. Bř. Dub. T. bílý. *P. alba. L.*

Listy na rubu sivé, šedé, téměř okrouhlé, hranatě zubaté, vykrajované. Nažky oblé, vlnaté. Jehnědy válcovité, volné; listeny na kraji dlouze bělovlasé. Kůra popelavošedá. V lesích, při řekách. Dub. T. Linda.
P. canescens. Sm.

3. Větve stromu vztýčené, ku pni přilehavé; zrůst vysoký, kuželovitý. Listy routovité. Prášníky červené. U cest, silnic. Z Lombardie přinešený. Dub vlaský; turecký topol; turecká vrba; linda; pop. *P. pyramidalis. Rozier.*

Větve odstávavé. 4.

4. Listy přiokrouhlé, přitupé, zubaté, při nejmenším větru vanutí třesavé, z jara hedbávitě kosmaté, potom holé. Šupiny neb listeny pernatě vřezané, kosmatě brvité, a proto jehňedy šedé. Prášníky červené. Kůra hladká, sivozeleně, bělavá. V lesích. Bř. Dub. T. Osyka.
P. tremula. L.

Listy 3hranně vejčité, špičaté, zubaté. Šupiny bezbrvé. Prášníky červené; samčí květy zelené. Puky

veliké, hnědožluté, vonné, lepké. Na vlhkých místech; u cest, silnic. Dub. T. černý. *P. nigra. L.*

193. Salix. Weide. Vrba.

Listeny nerozdělené. Samčí i samičí květy bez okvětí, s 1—2žlázkami na dolejšku; obyčejně 2, zřídka 3 neb 1 prašník. XXII. 2.

Druhové rodu tohoto bez samičích květů a plodů nesnadně se dají určiti. U časně květoucích stromů musí se i později list zpytovati. Mnozí druhové nestálí jsou ohledem podoby, ovlášení, zubů na listech, palistů, atd. pročež při určování veliké opatrnosti potřebí.

1. Listy s krajem celým, bezzubým, holé. 2.
Listy buď pilovité, buď vlasaté, buď obé. 5.

2. Jehnědy chudokvěté, obdýlné; šupiny zdélí semeníka. Listy opak vejčité, špičaté neb vykroužené, na líci lesklé, na rubu rovnoběžně žilnaté. Větve bylinné; peň plazivý; kořen černý. Na holech. Čc. Srp. V. vykroužená. *S. retusa.*

Poznam. Vrba douškolistá: jehnědy chudokvěté, obdýlné; listy vejčité aneb vejčitě kopovité, celokrajné, špičaté, lesklé. Semeník eliptičný, holý; blizny sedivé. V Krajinsku. *S. serpillifolia. Scop.*

Jehnědy mnohokvěté, aneb listy na rubu síťkovaně žilnaté. 3.

3. Jehnědy mnohokvěté, válcovité, koneční, vztýčené. Listy rovnoběžně žilkované, opak vejčité, kopovité, vykroužené, na líci lesklé, palce zdélí. Větve černohnědé, v mladosti lesklé. Šupiny obdýlné, vtlačené, holé, jen na špici trochu vlasaté, 3krát kratší než semeník. Semeník hladký, stopečný, vejčitě kopovitý. Čnělka 2klaná; blizna 2klaná. Na Tatrách. V. Kitaibelova. *S. Kitaibeliana.*

Listy síťkovaně žilnaté. Semeník obyčejně vlasatý. 4.

4. Listy eliptičně okrouhlé, velmi tupé, téměř zcela holé, na rubu sivozelené, dlouze nožečné, odstávavé, po kraji zavinuté, červenožilné, v mládí vlasaté, nejvíce po 3 z jednoho puku. Větve červenavé; pruty velmi větvité, holé, popelavé, po zemi plazivé. Jehnědy malé, dlouze stopečné, trochu paličkovité, koneční; šupiny měkko-

vlasé, krátké, tupé. Semeník vejčitý, vlasatý. Červené tyčinky; 2dílné blizny. Na holech. Kv. Čn. V. síťkovaná. *S. reticulata.*

Listy eliptičné, končité, bodlavé, na dolejšku plitce srdčité, celokrajné, holé; větve černohnědé. Jehnědy samičí dlouze stopečné, válcovité; šupiny obdýlné, tupé, holé, téměř vykroužené. Semeník vejčitý, kosmatý, někdy holý; stopká 3—4krát delší než žláza. Na korutanských holech; v Slézsku; v lesních bažinách. Kv. Čn. (Salix caesia.) V. modrošedá. *S. myrtilloides.*

5. Listy holé, pilovité neb zubaté. 6.

Listy vlasaté, celokrajné neb zubaté. 25.

6. Velmi veliké, srdčité palisty. Listy docela holé, elipticně obdýlné, vykrajovaně zubaté, trochu suché, tuhé, na kraji záhnuté, na líci jasné, na rubu sivozelené, silně žilnaté, 2 palců zdélí; nožky silné, na dolejšku široké, krátké. Keř 3 stř zvýší, mladé jabloni podobný; větve černé neb žlutohnědé, chřastavé. Puky holé, ploché, žlutě zrzavé. Samičí jehněda $^3/_4$ palců zdélí; šupiny kopovité, trochu tupé, kosmaté. Čnělka krátká; blizna téměř hlavatá, 2laločná, nachová. V Haliči. V. palistná. *S. malifolia. Sm.*

Palisty menší, aneb jiné známky se neshodují. 7.

7. Semeník holý, hladký. 8.

Semeník vlasatý. 19.

8. Listy palce zdélí, velmi hladké, vejčitě eliptičné, špičaté, k řapíku soužené, zuby zdola žláznaté; na líci lesklé, na rubu sivozelené. Větve stočené, trochu vstoupavé. Samčí jehnědy $^1/_2$ palce dlouhé, válcovité; zároveň s listem. Semeník vejčitě kopovitý, holý. Čnělky dlouhé, do polou dělené; blizny tupé, vykroužené. Malý keř. Prášníky bílé, s jednotlivými vlásky; samičí jehnědy 1 palce zdélí. Na holech. V. lesklá. *S. coruscans. W.*

Udané známky se nesrovnávají. 9.

9. Tyčinky velmi dlouhé, bledožluté, s olověnými prášníky. Čnělka prostředně dlouhá, 2klaná. Semeník kopovitý, holý. Jehnědy dřív listu: samčí 1, samičí $1\,^1/_2$ palce zdélí, tyto s obdýlnými, na kraji kosmatými, onyno s okrouhlými, hnědovlasými šupinami. Palisty malé, pilovité.

vejčité, neodpadavé. Listy obdýlně eliptičné, končité, na rubu sivozelené, na líci lesklé, 1 — 2 palců zdélí, v mládi na žilách kosmaté: nožky dlouhé, měkkovlasé. Strom s hnědými, v mládi měkkovlasými větvemi. Na holech, okolo Celovce; na Křiváni. Dub. Kv. V. Amanova. *S. Amaniana. Willd.*

Tyčinky krátké, aneb jiné známky neshodné. 10.

10. Semeníky stopečné. 11.

Semeníky sedivé. 17.

11. Keř krpivý, ledva prstu zdélí, ležící, dřevnatý, větvitý. Listy okrouhle ovální, tupé, někdy vtlačené, pilovité, holé, lesklé po obou stranách, síťkovaně žilnaté, krátce stopečné. Větve listnaté, 1 — 2 palců zdélí. Jehnědy chudokvěté, vejčité, 2 — 3 čárek zdéli, stopečné, koneční; šupiny obdýlně čárkovité, zrzavé. Semeník holý, vejčitě homolý, téměř sedivý. Na horách; v Krkonoších, v Slézsku. Kv. Čn. V. bylinná. *S. herbacea. L.*

Keř neb strom mnohem větší. Listy eliptičné. 12.

12. Dlouhá čnělka. 13.

Čnělka krátká neb chybící. 14.

13. Nízký keř, s krátkými, rozevřenými, červenohnědými větvemi. Listy jasně zelené, na rubu sivozelené, vejčitě eliptičné, holé, pilovité. Jehnědy skoré; šupiny zrzavé, dlouze vlasaté, vlasy bílé hedbávité. Semeník znenáhla špičatý, vejčitě šídlovitý, holý. stopečný; stopka $1\frac{1}{2}$ krát zdélí mední žlázky. Na bažinatých horních polohách; na Krkonoších; v Korutanech. Kv. Čn. V. šípovitá. *S. hastata. L.*

Strom vysoký, s lesklými, zelenohnědými větvemi. Listy dlouze špičaté, pilovité, s vehnutými, na špici žláznatými zuby; rub zvláště v mládi hedbávitě vlasatý. Jehnědy stejně s listy, palisty malé, šikmo vejčité, špičaté, ozubené. Semeník hladký, šídlovitý, stopečný. Čnělka dlouhá: blizna 2dílná; 3 prášníky. U cest; v Slézsku. Dub. Kv. V. Russelova. *S. Russeliana. L.*

14. Jehnědy dřív listu; samičí přes $\frac{1}{2}$ palce zdélí. Listy eliptičné, k oběma koncům špičaté, zubaté, přes 2 palce zdélí a 14 čárek zšíří, na líci tmavo -, na rubu bledozelené; střední žíla, nožka a mladé listy měkkovlasé.

Větve hladké, slabě hnědé. Semeník vejčitý, kopovitý, holý, stopečný. Čnělka ledva patrná. Na Krkonoších. Dub. V. slézská. *S. silesiaca. L.*

Jěhnědy zároveň s listy; 2—3 prášníky. 15.

15. 2 prášníky v každém květu. Semeník vejčitě kopovitý, holý, stopečný; stopka 2—3krát tak dlouhá jako mední žlázka. Listy kopovité, dlouze špičaté, holé, s vehnutými zuby, na líci slabě lesklé, na rubu bledozelené. Větve velmi křehké. Strom vysoký; u cest, při potocích. Dub. Kv. V. křehká. *S. fragilis. L.*

3 prášníky. 16.

16. Keř, často strom 30 stř. zvýší. Jehnědy samičí neb samčí na koncích jednoročních prutů, vztýčené; samčí tenké, válcovité, řídké, se šupinami bělozelenými, samičí se šupinami zrzavými. Semeník holý, stopečný, nahnědlý: stopka třikrát zdélí medníka. Listy kopovité, dlouhé, špičaté, pilovité, holé. Čnělka téměř chybící. Na břehách řek, potoků. Dub. Kv. V. mandlová. *S. amygdalina. L.*

α. concolor: listy na rubu zelené neb slabě sivozelené. S. triandra, L. Krock. sil.

β. discolor: listy na rubu sivé neb sivobílé. S. amygdalina, L. Krock.

Peň s větvemi žlutohnědými, 6—8 stř. dlouhými. Jehnědy válcovité, téměř 2 palců zdélí, někdy mnohodomé (totiž 2domé i obojaké). Semeník holý, stopečný, obdýlně kopovitý. Listy kopovité, na oba konce soužené, pilovité, dole sivozelené, krátce nožeční, na dolejšku celokrajné, na líci lesklozelené. Palisty polosrdčité. Čnělka chybící; sedivé 2klané blizny; prášníky nemnoho delší než šupiny. Při Visle a jiných řekách. Dub. Kv. V. mnohodomá. *S. Hoppeana.*

17. Jehnědy na boku prutu sedící, velmi tlusté, veliké, obdýlné, kosmaté. Šupiny na špici barevné, hedbávitě vlasaté. Listy žláznatě pilovité, obdýlně kopovité, konečně holé. Palisty polosrdčité. Semeník vejčitě homolý, sedivý, holý. Prášníky po vypylení žluté, delší než kosminy. Puky kulaté, popelavé, 2klané. Čnělka dlouhá; 2 válcovité, přitloustlé blizny. Strom vysoký, s křehkými, hladkými, zelenožlutými, v starobě hnědými

větvemi. Na břehách řek; u Opavy a j. Bř. Dub. (Salix fragilis, Host. Salix praecox, Hoppe) V. ranná.
S. daphnoides. Vill.

Poznam. Příbuzná Vrba ostrolistá různí se čárkovitě kopovitými, dlouze špičatými listy, a kopovitými palisty.
S. acutifolia. Willd.

Jehnědy na bočních listnatých ratolístkách konečni. Šupiny jednoduché, žlutozelené, před uzráním plodu odpadavé. 18.

18. 2 nesrostlé tyčinky; sedivé 2laločné blizny. Semeník sedivý, holý, kopovitý. Jehnědy válcovité, končité; šupiny měkkovlasé. Palisty žádné. Listy kopovité, dlouze končité, na rubu sivozelené, trochu hedbávité; zuby chrupavičné, husté. Nažky krátké, trochu vlasaté. Strom neb keř; větve vztýčené, lesklé, žluté. Při potocích, příkopech. Kv. V. potočnice; Zlatolýč. *S. vitellina.*

5—10 prášníků dole kosmatých; blizny trochu zpět vyvrácené, vykroužené. Semeník holý, krátce stopečný; stopka 2krát zdélí medníka. Jehnědy samčí velmi tlusté. Palisty téměř žádné. Listy vejčitokopovité, holé, krátce nožečné, hustě zubaté, žláznaté, vonné; nožky ku předu žláznaté. Strom neb keř s větvemi hladkými, lesklými. Ve vlhkých lesích, při řekách; v Haliči, Slézsku. Kv. Čn. V. pětimužná. *S. pentandra. L.*

Poznam. Vrba jehlitá značí se listy více špičatými, polosrdčitými, šikmými palisty, a dloužeji stopečnými semeníky. *S. cuspidata. Schultz.*

19. Listy uprostřed pilovité, na špici a na dolejšku obyčejně celokrajné. 20.

*Listy řádně pilovité; 1—3 prášníky. 22.

20. Listy opak vejčité, eliptičné, na špici a dolejšku celokrajné, někdy i veskrz celé zdélí $1/2$ palce a výše, na rubu sivozelené, na líci lesklé. Hnědé, v mládi holé větve. Jehnědy zároveň s listy; samičí $1/2$ palce zdélí, i delší, se žlutými, mázdřitými šupinami; samčí něco kratší, s kopovitými, červenými šupinami. Palisty malé, kopovité. Semeník kopovitý, hedbávitě vlasatý. Čnělka 2klaná; blizny vykroužené. Na chorvatských holech.
S. Waldsteiniana. W.

Listy eliptičné neb obdýlné. 21.

21. Čnělka dlouhá; blizny trochu tlusté a 2dílné. Semeník s dolejškem vejčitým, šídlovitě stopečný; stopka 2—3krát delší než medník. Listy vejčitoeliptičné, téměř celokrajné, aneb vykrajovaně zubaté, na rubu sivozelené do modra, na líci lesklozelené, holé, v mládi však hedbávité. Palisty velmi malé, kopovitě šídlovité. Keř 4 stř. zvýší, s hladkými, červenohnědými, lesklými větvemi. Na horských polohách; na Krkonoších. Kv. Čn. (Salix Weigeliana, Willd. Salix Arbuscula, Wim.) V. dvoubarevná.
S. bicolor. Ehrh.

Čnělka krátká, 2klaná, blizny tupé, 2klané. Semeník kopovitý, hedbávitě kosmatý. Samíčí jehnědy ledva palce zdélí. Listy obdýlné, špičaté, v středu zubaté, na kraji brvité, na líci lesklé, síťkožilnaté, na rubu sivozelené. Palisty malé, kopovitě šídlovité. Větve červenohnědé. Na korutanských holech. (Salix alpina, Scop.) V. sličná.
S. formosa.

22. 3 prášníky: čnělka dlouhá; semeník stopečný, obdýlně kopovitý, měkkovlasý, stopka 2krát zdélí medníka; palisty veliké, polosrdčité, trapezovité. Listy kopovité, dlouze končité, na dolejšku tupé, žláznaté, útle vlnitě pilovité, s vehnutými, na špici žláznatými zuby, lesklé, na rubu bledší; nožky velmi krátké. Větve popelavožluté. Keř. Na vlhkých místech; v Haliči. Dub. Kv. V. vlnitá.
S. undulata.

1 prášník. 23.

23. Dlouhá niťovitá čnělka, s čárkovitými bliznami; pomerančový prášník. Semeník vlnatý. Malý, ledva 10 stř. vysoký, štíhlý stromek; větve prutnaté, vazké, holé, lesklé, popelavé neb zelenonachové; listy kopoviťé, dlouze zákončité, útle pilovité, k oběma koncům soužené, stopečné, střídavé neb vstříciní. Při vodách. Dub. V. potoční.
S. Helix.

Velmi krátká neb chybící čnělka. 24.

24. Keř obyčejně nízký, rozložený, 3—4 stř. vysoký. Větve vstoupavé, štíhlé, jívnaté, vazké, lesklé, tenké, ohebké, často purpurové. Listy kopovité, zákončité, ku předu něco širší, ostře pilovité, holé, někdy téměř čárkovité. Jehně-

dy tenké, válcovité, téměř sedivé, střídavé neb vstřícní. Prášník dvojitý neb 4laločný, před vypylením červený; dvě až k vrchu srostlé tyčinky v každém květu. Blizna krátká, vejčitá, téměř sedivá. Semeník vejčitý, tupý, sedivý, plstnatý. Čnělka velmi krátká neb žádná. Na vlhkých místech, na břehách řek, potoků, mokrých lukách. Bř. Dub. (Salix monandra, Hoffm.) V. nachová. *S. purpurea. L.*

Peň vztýčený. Větve mnohé, rozevřené, popelavě žluté, často nachové. Listy širší, opak vejčité, kopovité, končité, krátce stopečné. Jehnědy tlustší. Blizna nachová, krátká, vejčitá, vykroužená. Semeník vejčitý, tlustý, hedbávitý, s krátkou čnělkou. Bři vodách, u Visly. V. Lambertová. *S. Lambertiana. Sm.*

25. Čnělka dlouhá. 26.

Čnělka krátká neb chybící. 36.

26. Veliké, obdýlné, ke špici pilovité palisty. Samičí jehnědy válcovité, štíhlé; černočervené, brvité šupiny; 2klané blizny; semeník eliptičný, měkkovlasý. Listy $^1/_2$ palce a nadto zdélí, eliptičné, k oběma koncům soužené, lesklé, dole vlasaté a síťkované, po kraji brvité, špinavě zelené. Keř plazivý; větve přioblé, hnědé, v mládi měkkovlasé. Na holech. Čn. Čc. V. Jacquinova. *S. Jaquiniana.*

Buď menší palisty a peň vztýčený, aneb jiné známky neshodné. 27.

27. Listy celokrajné, aneb téměř celokrajné. 28.

Listy zubaté, pilovité, aneb aspoň hořejší vrubované. 32.

28. Listy široké, nanejvýš 2—3krát tak dlouhé jak široké kopovitě vejčité neb eliptičné, zákončité, celé, zpočátku hedbavitě kosmaté, později povrchu svraštělé, na rubu hustě sivo- neb běloplstnaté. Semeník ledva stopečný neb sedivý, vejčitokopovitý. Blizny čárkovité, 2klané. Listeny na špici barvité. Jehnědy husté, kosmaté, tlusté, později krátce stopečné, boční. Prášníky po vypylení žluté. Velmi větvité kře, s krátkými, pahrbčitými větvemi. Na pramenitých bahnitých polohách hor; v Slézsku, Štýrsku. Kv. Čn. (Salix arenaria, Willd. Sal. limosa, Wahlenb). V. laponská. *S. Lapponum. L.*

Listy úzké, asi 4— neb vícekrát delší než širší. 29.

29. Listy obdýlně kopovité, asi 4krát delší než širší, dlou-

ze končité, na rubu plstnaté, dolejší celokrajné, hořejší méně více zubaté. Keř vysoký, neb i strom. Blizny nerozdělené, niťovité; čnělka zdélí blizny. Semeník vejčitokopovitý, stopečný, stopka kratší než medník. Palisty ledvinité, srdčité, veliké, nestejně zubaté. Krátké řapíky neb nožky. Na břehách řek, při vodách; Bř. Dub. V. zakončitá. *S. acuminata. L.*

Listy proti šířce mnohem delší. 30.

30. Listy po obou stranách zelené, téměř celokrajné, čárkovitě kopovité, na rubu přitlačeně vlasaté. Nitky nesrostlé; prášníky před vypylením červené. Semeník vejčitě homolý. Vlasy samčích šupin zdélí blizen. Podobná následující. Při vodách. V. měkkolistá. *S. mollissima. Ehrh.*

Listy na dolejšku hedbávitě bílé; aneb semeník stopečný. 31.

31. Semeník sedivý, plstnatý, vejčitě kopovitý. Blizny niťovité. Palisty čárkovité, malé, mázdřité, odpadavé. Listy kopovité neb čárkovité, dlouze končité, téměř celokrajné, na rubu hedbavitě bělavé, na líci lesklé, zelené, žlutě žilnaté, dlouhé. Nožky krátké, nahoře žlábkovité, dole rozšířené. Keř vysoký, s dlouhými, vazkými, jasně žlutými neb olivovými větvemi; mladší pruty aksamitové, s dlouhými i širokými, na rubu stříbrnými listy. Listeny s černou špicí. Na břehách vod, potoků, řek, obyčejná. Bř. Dub. V. ohebná. *S. viminalis. L.*

Semeník stopečný. Blizny 2klané. Palisty vztýčené, kopovité, téměř celokrajné. Listy čárkovitě kopovité, téměř celokrajné, krátce nožečné, přímé, vztýčené, 1½ palce zdélí, končité, na kraji někdy žláznaté, v mládi na líci měkkovlasé, v stáří na rubu hedbávité. Krátké, boční, převislé jehnědy. Hnědé, hustě listnaté pruty, v mládi hedbávité. Při horních potocích. Dub. Ky. V. rozmarinová. *S. rosmarinifolia.*

32. Dolejší listy často celokrajné. 29.

I dolejší listy pilovité, aneb vlnitě zubaté. 33.

33. Semeník vždy holý, stopečný, se stopkou dvakrát tak dlouhou jako medník, vejčitě kopovitý. Čnělka prodloužená; blizna válcovitá, 2klaná. Jehnědy obloučnaté, dřív listu. Keř s olivovými neb kaštanovými větvemi.

Listy čárkovitě kopovité, dlouze končité, útle zubaté, po kraji trochu zavinuté; na rubu svraštěle žilnaté, se střední žilou zrzavou, tlustou; na rubu bělavě plstnaté, na líci tmavozelené, měkkovlasé, později holé, řapíky běloplstnaté. Na písčitých březích řek. Dub. Kv. (Salix riparia, Willd). V. pořičná. *S. incana. Schrank.*

Semeník holý neb vlasatý; aneb vždy vlasatý. 34.

34. Semeník vždy plstnatý, sedivý, vejčitý. Dvě dopolou srostlé tyčinky v každém květu; prášníky před vypylením červené. Blizny obdýlně čárkovité neb niťovité. Jehnědy listeny podepřené. Listy dlouze kopovité, dlouze končité, vykrajované, zubaté, dřív útle vlasaté, později na líci holé a lesklé. Palisty čárkovité. Podobná vrbě nachové. Na březích řek, mokrých lukách. Dub. (Salix fissa, Ehrh.) V. červená. *S. rubra. Huds.*

Semeník holý neb vlasatý. 35.

35. Listy široké, nanejvýš 2—3krát tak dlouhé jak široké, na kraji ponejvíc vlnitě zubaté. Semeník znenáhla velmi dlouze končitý, s dlouhou čnělkou, holý neb vlasatý, se stopkou delší než medník. Řídce. V. černavá. *S. nigricans. Fries.*

Listy úzce kopovité, velmi dlouhé, dlouze končité, útle žláznatě zubaté, později holé, svrchu lesklé, hned rovné, hned po kraji slabě vlnité. Semeník stopečný, holý neb plstnatý, se stopkou zdélí medníka. Tři tyčinky v každém květu, aneb dvě. Šupiny vlasaté, bledorůžové neb cihlové. Keř. Při vodách, řekách. Dub. Kv. V. dlouholistá. *S. hippophaëfolia. Thuill.*

36. Semeník holý. 37.

Semeník vlasatý. 38.

37. Semeník s dolejškem vejčitým, kopovitý, stopečný, holý, v mladi vlasatý; stopka 2—3krát delší než medník. Čnělka krátká s vejčitou 2klanou bliznou. Samičí jehnědy stopečné. Listy čárkovitě kopovité, neb ovální, lesklé, ponejvíc po obou stranách hladce přilehavě hedbávité, se šikmo skroucenou špicí. Palisty kopovité. Keř plazivý, nejvíc 1—, řidčeji 3 stř. zdélí; větve vztýčené. Prášníky červenožluté, po vypylení černavé. Blizny hned žlutavé, hned růžové. Na lukách, vřeso-

viskách, na suchých, písčitých místech, rašeliništích. Dub. Kv. (Salix polymorpha, Ehrh. Sal. depressa, Hoffm.) V. plazivá. *S. repens. L.*

Semeník ledva stopečný, špičatě vejčitý, tupý, holý; stopka ledva medníka zdélí. Čnělka krátká; blizna 2-klaná; 2 tyčinky v každém květu. Jehnědy zároveň s listy, válcovité; samčí tenké, zdélí palce, s vejčitými, tupými, žlutými, uvnitř vlasatými šupinami; samičí krátké, tlustší, s eliptičnými, trochu končitými, zelenými šupinami a střechovitě na sobě ležícími semeníky, delšími než šupiny. Listy kopovité, dlouze končité, pilovité, po obou stranách hedbávitě vlasaté, stříbrné. Palisty kopovité. Strom vysoký; větve křehké; řapíky krátké, žluté. Jedna z nejobecnějších. Dub. Kv. V. bílá. *S. alba. L.*

38. Semeník stopečný, hedbávitý, kopovitý; 4 nachové blizny beze čnělky, aneb téměř sedivé. Jehnědy dřív listu, zdélí nehtu. Keř 2 — 3 stř. vysoký, trochu vztýčený, se žlutavými větvemi. Listy zdélí palce, na líci bledo-zelené a lesklé, holé, na rubu sivé, téměř hedbávité; tupé, kopovité, k oběma koncům soužené, klenuté. Na bahnitých lukách. Dub. K. (Salix angustifolia, Wulfen.). V. úzkolistá. *S. incubacea.*

Známky udané se neshodují. 39.

39. Listy kopovité, dlouze končité, na špici ozubčené, 2—3 palce dlouhé; na líci téměř holé, na střední žíle vlasaté; na rubu řapavě žilnaté, se žilkami vystouplými, obloučnatými, měkkoplstnaté. Semeník kopovitý, plstnatý. Palisty malé, zubaté, měsícovité. Řapíky měkkovlasé, na dolejšku rozšířené. Větve hnědé, v mládi měkkovlasé. Jehnědy samičí skoré, válcovité, 1 palce zdélí; šupiny obdýlné, tupé, kosmaté. Blizny 2, vejčité, tupé, sedivé. Na Dunaji; podobná Vrbě ohebné. V. aksamitová. *S. holosericea. W.*

Listy větším dílem eliptičné, opak vejčité. Semeník stopečný. Palisty srdčité, ledvinité. 40.

40. Blizna sedivá. Palisty vždy okrouhlé, klenuté, ozubčené. Semeník kopovitý, stopečný, kosmatý. Šupiny jehněd černohnědé, s kosminou kadeřavou. Listy opak vejčité, eliptičné, téměř pilovité, končité, ploché, sotva řapavé, na vrchu zelené, měkkovlasé, na rubu sivozelené,

trochu vlasaté a síťkované. Hned keř, hned strom, s korou podél svraštělou, jakoby seschlou. Při bažinách, v lesích. Dub. V. vodní. *S. aquatica. W.*

Čnělka velmi krátká. 41.

41. Semeník s dolejškem vejčitým, čárkovitě válcovitý, plsťnatý; stopka 5krát zdélí medníka. Čnělka velmi krátká. Palisty ledvinité. Samičí jehnědy dlouze válcovité, volné, často trochu skřivené, a v čas zralosti dlouze stopečné. Listy eliptičné aneb opak vejčité, krátce špičaté, vyštěrbenězubaté, na rubu sivozelené, v stáří hladké, rovné, holé, celokrajné. Nízký keř s dlouhými, tenkými, vazkými, olivovými ratolestmi. V Slézsku. Dub. (Salix Starkeana, Willd.). V. Štarková. *S. depressa. L. Fr.*

Semeník s dolejškem vejčitým, soužený, šídlovitý. 42.

42. Puky šedovlasé. Listy obdýlně kopovité, opak vejčité, krátce končité, ploché, vlnitě pilovité, popelavě zelené, na rubu šedé, měkkovlasé neb plsťnaté. Větve popelavé, a v mládi vždy aksamitové. Palisty ledvinité. Jehnědy slabě vlasaté neb holé, vejčité, obdýlné; šupiny na špici černé. Semeník soužený, dlouze kopovitý, plsťnatý (neb i holý); stopka 4krát zdélí medníka. Čnělka velmi krátká; vejčité, 2klané blizny. Na vlhkých místech, při vodách, na lukách; Bř. Dub. (Salix acuminata, Hoffm.). V. popelavá. *S. cinerea. L.*

Puky holé. Konec listu šikmo skřivený. 43.

43. Listy vejčité neb eliptičné, slabě vlnitě vrubované; na líci hladké, slabě lesklé, holé; na rubu sivoplsťnaté. Palisty ledvinité. Jehnědy tlusté, vejčitě obdýlné. Semeník šídlovitý; stopka 4—6krát delší medníka. Čnělky velmi krátké, s vejčitými 2klanými bliznami. Strom, řidčeji keř: větve a puky velmi tlusté. Na vlhkých lesních lukách, též však i na písčitých, vřesovitých, suchých místech. Bř. Dub.; s vrbou rannou nejbrzčí ze všech vrb. V. Jíva. *S. caprea. L.*

Listy opak vejčité, pod špicí nejširší, na dolejšku klínovité, vlnitě zubaté, velmi řapavé; na rubu sivé, síťkovaně žilnaté, krátce plsťnaté. Semeník šídlovitý, plsťnatý; stopka 3—4krát zdélí medníka. Palisty ledvinité. Keř často několik střev. zvýší, s větvemi špinavě hně-

dými, neb i červenými a kaštanovými. Na vlhkých místech, v lesích. Dub. Kv. V. ušatá; rokytka; makyt. *S. aurita. L.*

Poznam. Příbuzná Vrba bažinná značí se zvláště větším zrostem, většími listy a delšími, vztýčenými větvemi. Rokyta. S. předešlou, obyčejná. *S. uliginosa. Willd.*

46. Juglandeae. Ořešákovité.

194. Juglans. Wallnuss. Ořešák.

Jednodomstvo. Listy speřené; 12—24 tyčinek; 2 blizny. Plod ořech kamenáč, 2klapečný, s zeleným dužným obořeším. XXI. 8. Křapák.

Listy speřené, s 5—9 lístky: lístky vejčité, trochu pilovité: plody kulaté. Prášníky 4 — 18 i více. Kalich šupina 4klaná: koruna 6dílná; 2 čnělky. Samčí květy v střechovitých, šupinatých jehnědách. Dub. Kv. O. královský. *J. regia.*

47. Quercineae. Dubovité.

195 Carpinus. Hainbuche. Habr.

Samčí jehněda válcovitá; 12—20 tyčinek na dolejšku vejčitých listenů; žádné okvětí. Samičí jehněda řídká; květy po 2 pod odpadavým listenem; okvětí 3laločná šupina, dopolou se semeníkem srostlá; 2 niťovité blizny. Plod mnohohranný. XXI. 6. Hrab.

Šupiny samičích jehněd 3dílné. Listy stopečné, s krátkými nožkami, holé, dvojnásobně vřezané, řásnaté. V lesích a horách. Kv. H. tvrdý. *C. Betulus. L.*

Šupiny jehněd vejčité, na dolejšku nerozdělené, trochu hranaté, nestejně vřezané, žilnaté, ploché. Listy 1 palce zdélí, obdýlně vejčité, končité, s jednotlivými vlasy na rubu. Strom kůry něco tmavější než předcházející. V Sremsku, Slavonsku, Banátě. (Carpinus duinensis, Scop.) H. východní. *C. orientalis.*

196. Castanea. Kaštan.

Samčí jehněda nahá; 10—20 tyčinek; okvětí 5-lupenné. Samičí okvětí 5—6lupenné, měkkoostenné; plody 3. XXI. 6.

Listy obdýlně kopovité, dlouze končité, pilovité, kožnaté, 6 palců zdélí. Samčí jehnědy delší listů, niťovité, v úžlabičkách listů; samičí $1\,^1/_2$ palce zdélí, vejčité, na dolejšku samčích. Okolo Šoproně: v lesích jižních Uher. Čn. Čc. K. dobrý. *C. vesca. L.*

197. Corylus. Haselstaude. Líska.

Samčí jehnědy válcovité; 8 tyčinek. Samičí květy jednotlivé ze střechovitě šupinatý chpuků vynikající; 2 niťovité blizny. Nezralý plod houbovitý. XXI. 8.

1. Kalich na lískovci dvojitý; vnitřní; 3-, zevnitřní vícedílný, cípy prstovité, se šídlovitými laloky. Palisty kopovité, dlouze špičaté. Listy téměř okrouhle vejčité, srdčité, nestejně vřezané, trochu vlasaté. Lískovce 3—4 pospolu. Kalich 3krát větší lískovce: tento veliký, okrouhlý, vtlačený. V Sremsku, Banátu, v lesích. Bř. Líska uherská. Strom 12 sáhů vysoký, s korou korkovitou, korunou pyramidální. *C. Colurna.*

Kalich jednoduchý. 2.

2. Kalich trubkovitý, válcovitý, na špici trochu stažený, vřezaně zubatý. Palisty obdýlné, tupé. Listy téměř okrouhlé, srdčité, dlouze špičaté. V jižních Uhřích, Čechách. L. trubkovitá. *C. tubulosa. W.*

Kalich zvonkovitý, z předu trochu otevřený, roztrhaně zubatý. Palisty obdýlně tupé. Listy srdčitě okrouhlé, zakončité, drsně vlasaté, pilovité; hlavní žíly rubu zrzavými, žláznatými štětinami posázené. Blizny nachové. Keř dosti vysoký, s dlouhými ratolestmi. V lesích, při plotech. Ún. Bř. L. obecná. *C. Avellana. L.*

198. Fagus. Rothbuche. Buk.

Samčí kočičky kulaté, stopečné, s malými odpadavými listeny a zvončitými, 5—6 dílnými okvětími; 8—12 prášníků. Samičí květy stopečné. Semeník 3pouzdrý; 2 tříhranné plody, bukvy, 4klapečnou tobolkou otočené. XXI. 8.

Listy vejčité, zubaté, holé, téměř kožnaté, jasnozelené, na kraji brvité; z jara hedbávitě kosmaté. Stopky jehněd vlnaté; plod bukva, barvitá, hranatá. V lesích. Dub. Kv. B. lesní. *F. silvatica. L.*

199. *Ostrya. Hopfenbuche. Habrovec.*

Samčí kočička střechovitě šupinatá; tyčinky větevnaté. Samičí kočička nahá; tobolky nadmuté, střechovitě na sobě ležící, 1semenné. XXI. 6.

Listy obdýlně vejčité, krátce špičaté, pilovité, přes $2^1/_2$ palce zdélí, jen na rubu trochu vlasaté; nožky vlasaté. Puky tupé, vejčité. Jehnědy vejčité, visuté, se šupinami nadmutými, a proto chmelu podobné. V Chorvatsku. Kv. (Carpinus Ostrya. L.) H. obecný. *O. vulgaris. W.*

200. *Quercus. Eiche. Dub.*

Samčí jehnědy dlouhé, nestejné, visuté; okvětí 5—9 pyské; 5—9 tyčinek. Samičí květy jednotlivé neb skupené, aneb na prodloužené ose, s mnohými střechovitými listeny, které na plodu v dřevnatý kalich srostají. Plod žalud. XXI. 8.

1. Kalich štětinatě bodlavý, polokulatý. 2.
   Kalich řapavý, šupinatý neb vlasatý. 3.
2. Listy 2—4 palců zdélí, na špici tupé, obdýlné, plitce chobotnaté, k dolejšku soužené, na rubu měkkovlasé: laloky velmi krátké, opak vejčité, celokrajné, trochu špičaté. Větve oblé, černohnědé, trochu chrastavé, v mládi útle vlasaté. Žaludy vejčité. Kv. D. rakouský. *Q. austriaca. W.*
   Listy obdýlné, protisečně chobotnaté, krátce nožečné, na dolejšku okrouhlé, tupě špičaté, na rubu drsně vlasaté, 2—3 palců zdélí, $1^1/_2$ zšíří; řapík 2 čárek zdélí, měkkovlasý. Žalud obdýlně válcovitý. Květ. D. cerový; Cer. *Q. Cerris. L.*
3. Žaludy hustě skupené. Kalichy téměř sedivé, měkkovlasé, s volnými šupinami. Listy téměř sedivé, ke špici širší: na dolejšku srdčité, speřeně chobotnaté, na rubu měkkovlasé; plsťnaté; laloky tupé, celokrajné, aneb opět laločnaté. V Slavonsku. D. skupený. *Q. conferta. Kit.*
   Žaludy prosté, nejvíce 3 — 4 na stopce. 4.
4. Žaludy malé, obdýlně vejčité; kalichy útle šupaté, bělovlasé, téměř stopečné. Listy malé, něco přes 2 palce zdélí, ke špici širší, na dolejšku trochu srdčité, nožečné,

chobotnaté, na rubu měkkovlasé; laloky tupé, obdýlné; řapík 4 čárek zdélí, útle vlasatý. Větve oblé, hnědé, trochu chrastavé, v mládi krátce vlasaté. V Rakousích. Uhřích, Čechách. Kv. D. šipák. *Q. pubescens. W.*

Žaludy větší aneb jiné známky neshodné. 5.

5. Žaludy stopečné. 6.

Žaludy sedivé neb velmi krátce stopečné. 7.

6. Listy nožečné, tupé, chobotnaté, na dolejšku klínovité, na rubu měkkovlasé; stopky dlouhé, visuté, měkkovlasé, jakož i kalichy. Na horách; v Uhřích. D. odvislý. *Q. pendulina. Kit.*

Listy téměř sedivé, obdýlně opak vejčité, hluboce chobotnaté, s laloky zaokrouhlenými, holé. Žaludy obdýlné, válcovité, jednotlivé neb po 2—3; stopka 1½ palce zdélí. Květy samčí žlutozelenavé, samičí červenavé. V lesích, zvláště na rovinách. Br. Kv. D. křemelák. *Q. pedunculata. Ehrh.*

7. Listy obdýlně kopovité, nepravidelně tupě a nepatrně laločnaté, téměř celokrajné, holé. Žaludy sedivé, obdýlné; kalichy polokulaté, se šupinami přitlačenými. V okolí Kesthelu; u Blatoně, v Uhřích. D. nedolaločný. *Q. sublobata. Kit.*

Listy stopečné, opak vejčité, chobotnaté, s laloky okrouhlými, holé; žaludy obdýlné, po 2 — 4 na špici velmi krátké stopky. V lesích, s předchazejícími. Dub. Kv. D. drňák. *Q. Robur. L.*

48. Abietinae. Sosnovité.

201. Pinus. Fichte. Sosna.

Šupiny šišek zralých dřevnaté, 2 semena kryjící. Listy jehličnaté v chomáčích neb po 1, 2, 5. Ratolesti obyčejně přeslenatě postavené. XXI. 9.

1. Jehlice v chomáčích neb svazečkách pošvou ovinutých, více než 5 pospolu, na zimu odpadavé. Šišky vejčité, s tupými šupinami; samčí žluté, okrouhlé; samičí červené. Strom štíhlý, zrostu rychlého. V lesích. Kv. Modřín; břím, dřín. (Larix, Lam.) *P. Larix. L.*

Jehlice po 5 pospolu: šišky vejčité, tupé, tlusté a krátké; listeny přitlačené, na špici tlusté. Semena bezkřídlá, tvrdým osemením obalená. Strom prostřední výšky:

větve rozložené. Na nejvyšších holech; v Rakousích, Uhřích. Kv. Čn. S. tvrdosemenná; Limba. *P. Cembra.*

Jehlice po 2 v pošvičkách. 2.

Jehlice jednotlivé. Strom vysoký. 5.

2. Peň vysoký, přímý. Listeny šišek uvnitř duté. 3.

Peň obyčejně nízký, křovitý. 4.

3. Šišky před rozvinutím vejčitě homolé, zpět vyvrácené. po 2 — 4 pospolu na koncích letošních prutů, červené; šišky samčí žluté na koncích lonských ratolestí, žlutým prachem naplněné. Listeny uvnitř duté, obdýlné, na špici 4hranné, se 4hranným štítem a chrastavým pupkem; nejdolejší vždy přilehavé: křídlo semena 3krát zdélí samého semene. Strom se pněm štíhlým, přímým, o samotě však neb svobodněji stojící, často s křivým. 50 – 100 stř. vysokým. s korou zrzavou a šupinatou. V písčitých, suchých místech. Kv. S. borovice; Bor. *P. silvestris. L.*

Poznam. Sosna červená má kratší namodralé listy neb jehlice; šišky malé, 2—4 spolu, téměř 4hranně jehlanité; výrostky červenavé i dřevo více červené než u předešlé. V horních lesích: horních Uhřích, Haliči. Kv. Čn. *P. rubra. Miller.*

Šišky před rozvinutím vejčité, šikmo odstávavé; listeny uvnitř duté, kopisťovité. se štítem routovitým a pupkem k dolejšku špičatým; dolejší vždy přilehavé; křídlo dvakrát zdélí semene. Strom 30 — 40 stř. vysoký, v nepohodných však místech krpivý. se pněm šikmým, přerostlým; ano i keř s dlouhými větvemi. Kůra v mládí popelavá, pak šupinatá; dřevo husté a těžké. V lesních bažinách; v Slézsku. Kv. Čn. (Pinus uliginosa, Neum) S. křivá. *P. obliqua. Suter.*

4. Šišky vejčité, obdýlné, odstávavé: listeny uvnitř ploché, kopisťovité, na špici uťaté, s routovitým štítem. Jehlice asi palce zdélí, tuhé; šišky zdélí jehlic. Keř; větve po zemi rozložené, na koncích vstoupavé. Na Tatrách; v Chorvatsku; na Krkonoších; Babíhoře. Kv. Čn. (Pinus Pumilio, Clus.). S. kosodřevina. *P. Pumilio. Hänke.*

Šišky vztýčené (?), okrouhlé. Peň hned od kořene v položené větve rozdělený. Na holech, Krkonoších. S. horní; Kosodřevina. *P. Mughus. Scop.*

5\. Jehlice hřebenitě sřaděné, na špici něco vykroužené, na rubu dvěma bílými čárkami značené. Sišky vztýčené; listeny tupé, přitlačené. Strom s korunou pyramidální, dolejšími větvemi na dol sehnutými; s korou hladkou, bělavou. V lesích a horách; Kv. (Abies pectinata, D.) S. jedle. *P. Abies. L.*

Jehlice stlačené, téměř 3hranné, bodlavé, jednotlivě roztracené vůkol prutu. Šišky visuté; listeny vykousané, ozubčené. Kůra hladká, šedočervená. V lesích, horách. Kv. (Abies excelsa, Lamarck.) S. smrk. *P. Picea. L.*

49. Juniperineae. Jalovcovité.

202. Juniperus. Wachholder. Jalovec.

Šupiny čili listeny na zralé šišce dužné, v malvici srostlé. XXII. 12. Borovec

1\. Jehlice tupé, vstřícní, 4řadé, střechovitě na sobě položené. Keř 8 — 10 stř. zvýši; květy malé na koncích větviček; plod *jalovinka* okrouhlá, modročerná. Při stinných lesích, v pohořích; v hor. Rakousích, Štýrsku, Korutansku. Dub. Kv. J. smrdutý; Netáta; Možucha; Chvojka; Břinka. *J. Sabina.*

Jehlice špičaté, po 3 v přeslenu. 2.

2\. Keř vztýčený, 3 — 4 stř. zvýši, s větvemi odstávavými. Jehlice na rubu šedé, odstávavé, čárkovité, šídlovité, tříhranné, bodlavé. Květy 2domé. Jalovinky (někde borovičky) zrají až v druhém roce, 2 — 3krát kratší než jehlice. V jehličnatých lesích. Dub. Kv. J. pospolitý. *J. communis.*

Keř položený, s větvemi rozloženými, 1 — 2 stř. zvýši; starší větve jasnohnědé; mladší žlutohnědé, s brázdami vystouplými. Jehlice po 3 v svazečkách, skřivené, kopovitě čárkovité, bodlavé. Květy mezi jehličím. Jalovinky zdélí jehlic. Na horách, pohořích. Kv. Čn. J. nizounký. *J. nana. L.*

50. Taxeae. Tisovité.

203. Taxus. Eibenbaum. Tis.

Šupiny na zralé šišce dužné, v malvici nahoře produlenou srostlé. XXII. 12.

Dvoudomstvo, listy čárkovité, špičaté, vždy zelené, 2řadé, tmavozelené. Plod červený. Strom neb keř velmi

větvitý. Dřevo červenohnědé. Na horách. Dub. T. červený. *T. baccata. L.*

51. Plantagineae. Jitrocelovité.

204. Litorella. Strändling. Brežněnka.

Samčí kalich 4klaný; 4 velmi dlouhé tyčinky; koruna 4klaná, trubkovitá. Samičí květ na též rostlině; kalich a koruna méně vyvinutá. Semeník 1semenný. XXI, 4. Stvol jednokvětý. Na břehách jezer a velikých rybníků. B. jezerní. *L. lacustris.*

205. Plantago. Wegerich. Jitrocel.

Korunní trubka vejčitá, kraj vyvrácený. Tobolka kolem pukavá. Stvol často bezlistý; listy z kořene. IV. 1. Ranocel; Skorocel.

1. Prut větevnatý, listnatý. 2.
   Prut neb stvol bezlistý, nahý. 4.
2. Prut dřevnatý, tvrdý, větvitý, 1 stř. zdélí, purpurový. Listy celokrajné, niťovité, tuhé, žlábkovité, 3bočné, vztýčené neb odstávavé, křivolaké, trochu kosmaté, vstřícní. Hlavičky téměř bezlisté; dolejší listeny hlaviček ostnité, trochu odstávavé; hořejší mezikvětní vejčité, duté. Stopky v úžlabičkách listů, téměř listů zdélí. Prášníky velmi dlouhé. Na krajích lesů; v Haliči. Čn. krovitý. *P. Cynops. Matt.*
   Prut bylinný. 3.
3. Rostlina šedovlasá, větvitá, vztýčená, s píd dlouhá. Listy téměř celokrajné, špičaté, čárkovité. Hlavičky listnaté; listeny tupé; kališní cípy nestejné, vejčité. Na písčitých místech; v Uhřích. Čc. Srp. J. písečný. *P. arenaria. W. Kit.*
   Rostlina lepká, vlasatá, větvitá, slabá. Listy téměř zubaté, zpět zkřivené. Hlavičky bezlisté. Prášníky žluté, jako při předcházejícím. Na pahrbkách, okolo viničných bud; v Uhřích. Čc. Srp. J. mamivý. *P. Psyllium. Krock.*
4. Listy čárkovité. 5.
   Listy kopovité neb eliptičné. 9.
5. Listy protisečné, vlasaté, zubaté, na zemi hvězdmo položené. Stvol oblý, vstoupavý. Klas válcovitý, 1 palce zdélí,

někdy i kratší, téměř hlavatý. Prášníky se špicí mázdřitou. Na písčitých místech; v Haliči. Čn. Kolocír.
P. Coronopus.

Listy celokrajné. 6.

6. Listy čárkovité, k oběma koncům soužené, ploché, 3-žilné. Stvol oblý. J. Wulfenův. Čc. Srp. *P. Wulfeni. Spr.*

Listy poloválcovité, žlábkovité. 7.

7. Listy holé, čárkovité, žlábkovité, dužné a tuhé. Korunní trubka pápeřitá. Listeny přitupé, vejčité, na kraji mázdřité. Kališní cípy mázdřité, kýlnaté. Stvol oblý. Klas válcovitý, úzký, čárkovitý. Stvol 2—4 palců zvýší, v oblouku vstoupavý. Kořen tlustý, válcovitý. Na písčinách. Čc. Srp. J. pomorský. *P. maritima. L.*

Poznam. Jitrocel zubatý sem patřící má kopovité, dužné, trochu ploché, holé, 3žilné, tu i tam ozubčené listy; stvol oblý, kosmatý; prášníky žluté. Na písečných lukách; v Uhřích, Rakousích. Čn. Čc. *P. dentata.*

Listy vlasaté neb štětinaté. 8.

8. Polválcovité, téměř 3hranné, suché, 1—2 palců dlouhé, po kraji štětinami posázené, na dolejšku vlnaté listy. Stvol oblý, měkkovlasý, 2krát tak dlouhý jako listy. Klas válcovitý, 1 palce zdélí, dřív odvislý, pak vztýčený. Listeny trochu vlnaté, maličko kratší než kalich. Na písčitých, suchých místech; v Chorvatsku. (Plant. subulata. Wulf.) J. Gerardův. *P. Gerardi. Schult.*

Čárkovité, téměř celokrajné, zřídka 1 — 3zubé, tupé, dužné, po obou stranách vlasaté listy; vlasy bílé, na dolejšku hnědé. Stvol téměř oblý, trochu vlasatý, 3—4 palce dlouhý; ve vlhké půdě někdy s 3 — 4 polválcovitými listy. Klas vztýčený, květy vzdáleně od sebe stojící, s pokrajem vztýčeným, jasně hnědé. Prášníky jasně žluté. Na písčitých prostorách, v Bělehradské a Peštanské stol. Kv. Čn. J. řídkokvětý. *P. tenuiflora. W. Kit.*

9. Listy kopovité. 10.

Listy vejčité, eliptičné. 14.

10. Stvol oblý. 11.

Stvol hranatý. 12.

11. Stvol $^1/_2$ stř. zvýší, vlasatý. Klas náhnědý, v čas zralosti černý, vejčitý, téměř kulatý, nahý. Listeny ši-

roce vejčité, tupé, krátce špičaté, suchomázdřité, na špici vousaté, černohnědé, se zelenou čárkou. Kališní cípy mázdřité, bezkýlné, na špici vousaté. Listy celé, neb slabě zubaté, 3—5žilné, místy bílými vlasy opatřené. Na travnatých místech, skalnatých polohách horních; v Slézsku, Čechách, Rakousích. Čn. Srp. (Plant. montana, Lam.) J. černavý. *P. atrata. Hoppe.*

Stvol 1—1 $^1/_2$ stř. zdélí, s. přitlačenými, hedbávitými vlasy. Klas vejčitý. Listeny kopovité, seschlé, hnědé. Kalichy 3lupenné. Prášníky bledě žlutavé. Tobolka 1—2 semenná. Listy nepatrně zubčité, dlouze špičaté, vlasaté. Kořen ukousnutý. Na vápnitých pahrbkách; v Bělehradské, Saladské stolici. Čn. Čc. J. hedbávitý. *P. sericea. W. Kit.*

12. Stvol vstoupavý, zdélí prstu až i pídi, vlasatý, 5hranný, dvě hrany tak blízko sebe, že brázdu působí. Listy trochu zubaté, 5žilné, na dolejšku velmi vlasaté. Klas téměř vejčitý, nahý. Koruna hnědá; prášníky žlutavé; tobolka 2pouzdrá, 2semenná. V Hontské stolici. Čn. Čc. J. uherský. *P. hungarica. W. Kit.*

Stvol vyšší; listy téměř holé. 13.

13. Stvol drsný, nejvíc 5hranný, 3 stř. zvýší. Listy 5—7-žilné, zubaté, někdy celé, holé, přitloustlé. Listeny hnědé, trochu prozračné; klas obdýlně válcovitý. V Uhřích; na dunajských výspách. Čc. Srp. J. nejvyšší. *P. altissima. K.*

Stvol hluboce brázditý, 5—7hranný, často skroucený, $^1/_2$—1 $^1/_2$ stř. zvýší. Listy hned čárkovité, hned kopovité, dlouhé i krátké, položené neb vstávavé, slabě zubčité, 3—7žilné, holé neb ovlášené. Listeny vejčitě zakončité, mázdřité; klas vejčitý neb válcovitý, krátký. Kališní cípy kýlovité, na špici hnědé; prášníky sirkové, pak hnědé. Na lukách u cest. Kv. Říj. J. kopovitý; Psí jazyk; Beraní jazyk; Myší ocas. *P. lanceolata. L.*

14. Listy měkkovlasé. 15.

Listy holé aneb velmi málo vlasaté, vejčité, 3—11-žilné, nožečné, po kraji plitce vykrajované, někdy na dolejšku zubaté. Stvol oblý, 1 palce až 2 stř. zvýší, u vrchu hranatý. Klas čárkovitě válcovitý, 1—6 palců zdélí. Listeny vejčité, přítupé, kýlovité, po kraji mázdřité. Ka-

lišní lupeny zelenokýlné. Tobolka 8semenná. U cest. Kv. Zár. J. větší; Volské ucho. *P. major. L.*

Poznam. *β.* agrestis : malý ; listy na zemi položené; stvol 3—8květý, vstoupavý, kratší listů.

γ. paniculata: s latnatými klasy.

δ. foliata : s listovitými listeny.

ε. uliginosa: listy holé, chobotnaté, 3žilné, klas vejčitý. Na břehách Vltavy, u Prahy. J. bahní. *P. uliginosa. Schm.*

ζ. limosa ; listy zubaté, vejčitě kopovité, 5žilné. V Uhřích. J. blatní. *P. limosa. Kit.*

15. Listy vejčité, téměř okrouhlé, vlnitě zubaté, šedovlasé. Stvoly od dolejška každého listu položené, šedoplsťnaté. Klasy vztýčené, vejčité. Celá rostlina ledva palce zdélí. (Plant. nana L.). J. nejmenší. *P. minima. Dec.*

Listy vejčité, měkkovlasé, celokrajné, aneb málo ozubčené. 16.

16. Listy velmi veliké, téměř ozubčené, obyčejně 9žilné. Klas válcovitý. Květy střechovitě na sobě ležící. Stvol oblý, často 3 stř. zdélí. Na vlhkých lukách; v Uhřích. Čn. Čc. J. největší. *P. maxima. L.*

Listy celokrajné, někdy však zubaté, 6—9žilné, v kratší nožku soužené. Klas obdýlný, krátký, válcovitý, před rozkvětem převislý. Stvol oblý, do $1^1/_2$ stř. zvýší. Listeny vejčité, zakončité, na kraji mázdřité. Korunní trubka hladká. Prášníky růžové, 8krát delší než květ. Tobolka obyčejně 2—4semenná. Na lukách, u cest. Kv. Čn. J. prostřední. *P. media. L.*

52. Plumbagineae. Limonkovité.

206. Armeria. Grasnelke. Trávnička.

Koruna téměř 5lupenná; 5 čnělek. V. 5.

1. Listy kopovitě čárkovité, 3—7žilné. T. jitrocelová. *A. plantaginea. All.*

Listy čárkovité. 2.

2. Stvol vlasatý, oblý. Lupeny zákrovů ploché, tupé. Listy čárkovité, ploché, tupé, na dolejšku brvité. Na Alpách, na Sněžce. Čc. Srp. T. pomorská. *A. maritima.*

Stvol holý. 3.

3. Stvol trochu stlačený. Listy čárkovité, ploché, končité; po kraji téměř mázdřité. Lupeny zákrovní elipticně okrouhlé. Na korutanských Alpách. (Statice Armeria alpina, Hoppe). T. horní. *A. alpina.*

Stvol oblý, bezlistý, s květní hlavou. Listy čárkovité, ploché, tupé, 1žilné, brvité. Lupeny zákrovu útle končité; kališní tupé, ostnité. Koruny růžové; při každém květu jeden listen. Na suchých místech. Čn. Zář. (Statice Armeria, L.; Statice elongata, Hoffm.) T. obecná. *A. vulgaris. Willd.*

207. *Statice. Seestrandsnelke. Limonka.*

Květy latnaté, bez zákrovu čili společného obalu, Koruna 5zubá; 5 prášníků; 5 čnělek. Tobolka 1semenná. V. 5. Závtah.

Stvol oblý, latnatý. Listy vejčitě obdýlně, ostnité. Na pomoří. L. obecná. *S. Limonium. L.*

Stvol hranatý, latnatý. Listy ploché, vykroužené, obdýlné, opak vejčité, chruplavičně obroubené, bylinatě ostnité. Květy malé, bledomodré. Na rovinách jižních Uher. Čc. Zář. L. Gmelinová. *S. Gmelini.*

53. Globulariae. Koulenkovité.

208. *Globularia. Kugelblume. Koulenka.*

Kvítky v společném, mnoholupenném kalichu, plevnatými šupinami promíšené. Koruny trubkovité, často nestejně dělené; 1 semeno. Kalich 5dílný; 4 prášníky. IV. 4.

1. Prut bezlistý. 2.

Prut až do vrchu listnatý. Prutní listy kopovité, ku prutu přitlačené; kořenní trochu vykroužené, na špici 3zubé, střední žíla v osten prodloužená. Květy modré, zřídka bílé; 2 tyčinky delší. Na suchých vápennitých pahorkách; v hořením Slézsku. Kv. Čn. K. obecná. *G. vulgaris. L.*

2. Listy kopovité, celokrajné; kořenní velmi tlusté. Prut k vrchu nachový, s 2—3 šupinatými listy. Květy 3—4klané, modré, fialové. Na holech a pohořích. Čn. Čc. K. bezlistá. *G. nudicaulis.*

Listy opak srdčité, s 3 útlými špicemi, tmavozelené, tuhé. Bezlisté květní stopky z položeného dřevnatého prutu vstoupavé; pruty černé. Hlavičky menší, červenavě jasnomodré, i lilakové. Na výslunných horních lukách, skalnatých polohách. Kv. Čc. K. srdcelistá.

G. cordifolia.

54. Lentibulariae. Bublinatkovité.

209. Pinguicula. Fettkraut. Tučnice.

Kalich 5dílný. Koruna tlamatá. Tobolka dopolou 2klapečná; 2 tyčinky; 1 čnělka s 2 bliznami. II. 1.

1. Roh homolovitý. 2.

Roh šídlovitý, stejně tenký, přímý, kratší než koruna, válcovitý. Cípy koruny oddělené, odstávavé, fialové; květy převislé. Prášníky kulaté. Tobolka vejčitá. Stvol oblý, dužný, lepkavý, se žlázkovými vlasy, 2—4 palců zdélí, hned jednotlivý, hned po 2—4. Listy obdýlné, jasnozelené, dužné, po kraji zavinuté, lepké, s červenavou žilou. Na mechovitých, bažinných lukách; Čn. T. obecná. *P. vulgaris. L.*

2. Roh trochu skřivený, kratší než koruna. Květ bělavě žlutavý. Cípy dolejšího pysku trochu zakulatěné. Na pramenitých horních místech; na Tatrách. T. horní. *P. alpina.*

Roh téměř přímý. Květ bělavý, později žlutavý; hrdlo žluté. Hořejší pysk vykroužený; boční laloky dolejšího pysku tupé, střední plocho vykroužené. Na holech; Tatrách. T. žlutavá. *P. flavescens. Flörk.*

210. Utricularia. Wasserschlauch. Bublinatka.

Kalich 2lupenný. Koruna zakuklená. Tobolka kolem pukavá. 2 tyčinky. II. 1.

1. Roh čili ostruha homolá, téměř zdélí hrdla dolejšího pysku. Hořejší pysk celý. 2.

Roh zcela krátký, kýlnatý. Hořejší pysk vykroužený, zdélí hrdla; dolejší opak vejčitý. Květ menší než u následující, sirkově žlutý, tlamatý; stopka zpět vyvrácená. Blizna tupě 3hranná. Listy na všecky strany rozpoložené, 3dílně vidličnaté, obvodu vejčitého; cípy štětinovité, bezzubé, hladké; mezi těmito vzdušné bubliny. V

stojatých vodách, příkopech, na lukách. Čn. Srp. B. menší. *U. minor. L.*

2. Prášníky spolu srostlé. 3.

Prášníky volné. Listy na vše strany rozložené. Hořejší pysk víc než 2krát zdélí hrdla. Bubliny na prutu i na listech. B. zanedbaná. *U. neglecta. Lehmann.*

3. Listy na vše strany rozložené, speřené, s mnohoklanými, vláskovitými cípy, obvodem vejčité. Bubliny mezi cípy. Ostruha zpět zahnutá. Květ zlatožlutý s pomerančovými čárkami v hrdle; hořejší pysk okrouhle vejčitý, nepatrně 3laločný, tupý; dolejší téměř okrouhlý, na bokách zpět zahnutý, téměř řásnatý; hrdlo 2laločné, zdélí hořejšího pysku. Květní stopky s vejčitými šupinami; 4—8 květů v hroznu, s jednotlivými listeny. Prut oblý, vidličnatě rozdělený, pod vodou ležící. V příkopech, rybníkách; v Slézsku; v dunajských hájích. Čc. Srp. B. obecná. *U. vulgaris. L.*

Listy 2řadé, vidličnatě 3dílné, s objemem ledvinitým; cípy štětinovité, útlými bodlinami ozbrojené. Bubliny na kořenu a na prutu. Roh homolý. Květ sirkový, s hnědými čárkami v hrdle; hořejší pysk celý, vejčitý, vztýčený, červeně čárkovaný, téměř 2krát zdélí hrdla; dolejší téměř plochý. Květní palice 2—3květá, výše středu jednou srdčitou šupinou opatřená; stopky vztýčené. Prut 4—5 palců zdélí. V bažinách, lučních příkopech. Čc. Srp. B. prostřední. *U. intermedia. Hayn.*

55. Primulaceae. Prvosenkovité.

211. Anagallis. Gauchheil. Drchnička.

Kalich 5dílný. Koruna kruhovitá s 5dílným rozestřeným krajem. Tyčinka z hrdla vynikající. Tobolka kolem pukavá. V. 1. Námožníček.

1. Květy modré. 2.

Květy růžové neb červené. 3.

2. Listy srdčité, objímavé, trochu tupé, žilnaté, na rubu bledě tčené. Prut vztýčený, větvitý, stlačený; stlačené boky 3krát širší, úzké, téměř křídlaté. Koruna modrá, na dně nachová, jako i nitky; prášníky žluté; stopky oblé, jako i u následující. Na rolích; v Uhřích. Čc. Srp. D. širolistá. *A. latifolia.*

Listy vejčitě kopovité, nejvíc 5žilné, na rubu černě kropenaté. Prut položený. Koruna modrá; cípy žláznaté, častěji pilovité. Tobolka čili puštička kratší než u následující, i kališní cípy dloužeji končité; ostatně jí ve všem podobná. V dělané půdě. Kv. Srp. (Anag. arvensis *β*. L.) D. modrá. *A. caerulea. Schreb.*

3. Listy vejčitě kopovité, 3žilné, sedivé, vstřícní, řidčeji po 3—4, na dolejšku černě tčené. Prut hranatý. Koruna červená, zřídka bílá; cípy bez žlázek. Puštička asi zdélí kalicha; kališní cípy kopovité. Mezi osením v zahradách. Čn. Zář. (Anagallis arvensis *α*.). D. červená; Námožníček. *A. phoenicea. Lam.*

Listy vstřícní, stopečné, vejčité, končité. Prut položený, niťovitý, 3 palců zdélí, kořenivý. Koruna bledě růžová; stopky delší listů. Nitky kosmaté. Na rašeliniskách; v Rakousích, Čechách, Uhřích; Čn. Zář. (Iraseckia alpina, Schmidt). D. útlá. *A. tenella.*

212. Androsace. Mannsschild. Pochybek.

Kalich 5zubý neb 5klaný. Koruna řepicovitá neb nálevkovitá; trubka baňkovitá v hrdle soužená, s 5klapečnou korunkou. Tobolka na špici 5klapečná. V. 1.

1. Obdýlně tupé listy; rostlina na stvolu, kalichu, stopkách hedbávitě kosmatá, s dlouhými jednoduchými vlasy. Květy bílé se žlutavým neb červeným kroužkem, po 5 v okolíku; stopky kratší než obal. Na Tatrách, chorvatských holech. Kv. Čn. P. kosmatý. *A. villosa.*

Listy kopovité, vejčité neb šídlovité; rostlina krátce vlasatá, neb holá. 2.

2. Květy bílé. Listy vejčité neb kopovité. 3.

Květy barvy pletní. Listy šídlovité, holé neb brvité, přitloustlé, brázdité. Listeny téměř zdélí obalů, někdy i delší. Na horách; vzácná. P. pleťový. *A. carnea.*

3. Stvol 1—4květý, niťovitý. Listy kopovité, holé; kořenní úzce kopovité, na kraji trochu drsné. Květní lupeny opak srdčité, sněhobílé, se žlutým hrdlem. Okolík mnohem delší než obal. Na horách a holech. Čc. Srp. P. mlékový. *A. lactea.*

Stvol obyčejně vícekvětý. 4.

4. Koruna kratší než kalich. 5.
Koruna delší kalicha. Stvol vlasatý. 6.
5. Stvol a květní stopky trochu kosmaté. Listy vejčité, přes polovici zubaté, vůkol stvolu hvězdmo rozložené. Kalich po odkvětu velmi veliký. Lupeny obalu kožnaté, často 5zubé, odstávavé, velmi široké. Květy v okolíku, bílé, v hrdle žluté; stopky kratší než obaly. Na rolech, v zahradách. Dub. Kv. P. velekvětý. *A. maxima.*
Stvol a stopky krátkými, hvězdovitými vlasy poseté. Listy kopovité, téměř zubaté. Kalich stejný. Lupeny obalu celokrajné, kratší než stopky; tyto po odkvětu velmi prodloužené, nestejné. Ponejvíc jen prostřední stvol je vztýčený, boční odstávavé. Koruna bílá se žlutou trubkou. Na lukách, rolích. Dub. Kv. P. prodloužený. *A. elongata. L.*
6. Kalich holý. Stvol hvězdovlasý. Listy kopovité, nejvíc zubaté. Okolík často 10- i vícekvětý; stopky delší než obal: lupeny obalu kopovité. Stvol tlustý, 3—5 palců zdélí. Koruna mléková. Na písčitých úhorech, při zdech. Čn. Čc. P. severní. *A. septemtrionalis. L.*
Kalich krátkovlasý, plsťnatý, jakož i stvol, stopky a obaly. Listy eliptičné, brvité, k dolejšku soužené, holé. Kalichy hranaté. Obaly velmi krátké. Koruna bílá s hrdlem červenavým. Květní stopky dlouhé. Na holech a pohořích. Čn. Čc. P. tupolistý. *A. obtusifolia. All.*
Poznam. Příbuzný Pochybek brvitý: listy po kraji brvité, vejčitě kopovité, k dolejšku soužené, a podobně stvolu měkkovlasé, kosmaté. Kalichy drsné; 2—3 lupeny na obalu, téměř kratší stopek. Kvítky po 2—8 v okolíku, mlékobílé, v hrdle načervenalé, s celými neb vykrouženými cípy. Na horních lukách. Kv. Čn. *A. Chamaejasme. Host.*

213. *Aretia. Aretie. Horbýl.*

Koruna řepicovitá, 5klaná, s vejčitou, v hrdle souženou trubkou. Blizna plochá, vtlačená, hlavatá. Tobolka 1pouzdrá, kulatá, téměř 5semenná. V. 1.

Listy obdýlné, malé, pilovité, měkkovlasé, vlásky větevnaté, hvězdovité, střechovitě celý prut pokrývající. Prut

krátký, přímý. Květy nejvíc jednotlivé, bílé, se žlutými žlázkami v hrdle, na konci sedivé. Na špišských Tatrách. Čč. Srp. H. tatranský. *A. helvetica.*

Listy čárkovité, odstávavé, holé neb kosmaté, po kraji brvité, často i kopovité neb eliptičné. Prut nebo stvol nízký, ponejvíc 1květý. Květy bílé neb červené, s cípy vykrouženými, stopeční. Kalich 5klaný, drsný. Na štýrských a korutanských holech. Čn. Čc. (Androsace?) H. horní. *A. alpina.*

214. Centunculus. Kleinling. Drobýšek.

Korunní trubka téměř kulatá. Tobolka kolem pukavá. Květ 4klaný. IV. 1.

Malé sedivé květy v úžlabičkách listů, bílé a prozračné. Listy malé, vejčité, střídavé, celokrajné. Prut obyčejně jednoduchý, však i větevnatý, tenký, 1—2 palců zdélí. Puštička v zralosti veliká, červená, kulatá. Kališní cípy čárkovité. Na dunajských výspách; v písku, mokrých brázdách rolních. Čn. Čc. D. podlouhlý.
C. minimus. L.

215. Cortusa. Kruhatka.

Koruna kruhovitá neb nálevkovitá s plochým pokrajem. Blizna téměř hlavatá. Tobolka 1pouzdrá, vejčitá, na špici 5klapečná, 10zubá, mnohosemenná. V. 1.

Listy dlouze řapíkaté, ledvinatě laločné, pilovité. Stvol se 7—10 růžovými květy v okolíku, jejž 3—5 kopovitých, pilovitých listků neb obalů objímá. Kalichy kratší než koruny. Na holech, v lesích; na Krkonoších, Tatrách. Kv. Čn. K. Matthiolova. *C. Matthioli.*

216. Cyclamen. Erdscheibe. Brambořík.

Tobolka 1pouzdrá, mnohosemenná. Pokraj koruny zpět vyvrácený; trubka zvonkovitá. Čnělka špičatá. V. 1.

Listy srdčité, hranaté, ozubčené, nejvíce po 2, na líci bíle skrvnité a žilkované, na dolejšku fialové. Květy nachové, červené, vonné, zpět vyvrácené. V čas zralosti svine se stvol co péro hodinové. V stinných lesích. Dub. Kv. Srp. Říj. B. evropský. *C. europaeum. L.*

217. *Glaux. Milchkraut. Sivěnka.*

Kalich zvonkovitý, 5klaný, barvitý. Koruna chybí. Tobolka 5klapečná. V. 1.

Květy téměř sedivé v úžlabičkách, barvy pleťové. Kalich 5klaný. Prut kořenivý, 2 — 3 palců zdélí, vztýčený, listnatý, trochu větvitý. Listy obdýlně kopovité, tčené, jasné, trochu sivozelené a dužné, vstřícné. Na slatinách; v Čechách, Slézsku, v Hontě. Kv. Čn.

G. maritima. L.

218. *Hottonia. Řebratka.*

Kalich hluboce 5dílný. Korunní trubka válcovitá. Tobolka 5klapečná. V. 1.

Květy stopečné v přeslenech, bělorůžové; přesleny 4—5květé, s malými listeny. Prut žene pod vodou do kola větve a mnohoklané protisečné listy s niťovitými cípy; z prostředu vyniká nahý, oblý, vztýčený, 8 — 10 palců dlouhý květní stvol. Květy často 6—8klané, s tolikýmiž tyčinkami. V příkopech, bažinách a jiných stojatých vodách. Kv. Čn. Ř. bahní. *G. palustris. L.*

219. *Lysimachia. Vrbina.*

Kalich 5dílný. Koruna kruhovitá s 5dílným pokrajem. Tyčinky z hrdla vynikající. Tobolka 5klapečná. V. 1. Bazanovec. Pr.

Květenství v latu neb hroznu. 2.

Jednokvěté stopky. 2.

2. Prut přímý, 2—4 stř. zvýší. Listy vejčitě obdýlné, vstřícní, aneb i po 3—4 v přeslenu, na rubu často měkkovlasé neb aksamítové. Květy v latu, na úžlabičních, hroznatých stopkách. Koruna zlatožlutá s eliptičnými cípy. Polosrostlé tyčinky zakrývají dno. Ve vlhkých pasekách, houštích, rolích, při vodách mezi lukami. Kv. Čn. V. obecná. *L. vulgaris. L.*

Prut dole kořenivý, vztýčený, 6—8 palců zvýší. Listy kopovité, čárkovité, poloobjímavé, útle černě tčené. Květy v úžlabičných, stopečných hroznech; hrozny husté, vejčité, obdýlné. Koruny malé, žluté, s čárkovitými cípy a malými zoubky mezi těmito. Tyčinky na dolejšku ouzkým kroužkem spojené. Květy často i 6 — 7klané. U při-

kopův, na březích rybníků, mezi vodním houštím. Kv. Čn. V. kytkovitá. *L. thyrsiflora. L.*

3. Prut vlasatý. Listy v přeslenech. 4.
   Rostlina holá, položená. 5.
4. Listy téměř sedivé, na rubu tčené, vstřícní neb po 3—4 v přeslenu, kopovité. Prut přímý. Květy po 1—2 v úžlabičkách, žluté, s červenou trubkou; stopky vztýčené, trochu krátké, 1květé; květní cípy vejčité, špičaté, žláznatě brvité; kalichy měkkovlasé; tyčinky dole srostlé. Na vlhkých lukách. Čn. Čc. V. skropená. *L. punctata. L.*

   Poznam. Vrbina kosmatá; listy vstřícní, nožečné, vejčitě kopovité; prut 4hranný, kosmatý; květy jednotlivé úžlabiční. V Plzeňském kraji. *L. villosa. Schm.*

   Listy stopečné, přeslenaté, obdýlně kopovité. Prut měkkovlasý. Květy žluté, v složeném přeslenatém latu. Stopky 1—3květé. Květní cípy vejčité, špičaté, žláznatě brvité; kalichy delší než tobolky; tobolky skvrnaté. Na mokrých místech, při vodách; v Uhřích. Čn. Čc. V. přeslenatá. *L. verticillata.*
5. Přiokrouhlé, tupé, srdčité listy. Stopky krátké, jednotlivé úžlabičné. Květy veliké, zlatožluté, podobně listům červeně tčené. Kališní cípy srdčitě oválni, kopovité. Prut jednoduchý, plazivý, 1 stř. zdélí. Na lukách, při potocích, vlhkých místech. Čn. Čc. V. penízková. Žilová zelina. *L. Nummularia. L.*

   Listy vejčité, končité. Stopky jednotlivé, úžlabičné, delší listů, obloučnaté. Květy bledě zlatožluté. Kališní cípy čárkovitě šídlovité. Prut slabý, 4 — 6 palců zdélí, na dolejšku kořenivý, červenavý. V stinných lesích, v mokrých houštích. Čn. Čc. V. hajní; Úložník; Lazivec, jako i předcházející. *L. Nemorum. L.*

220. *Primula. Himmelsschlüssel. Prvosenka.*

Kalich 5klaný. Korunní trubka válcovitá. Tobolka na špici 5klaná. V. 1. Petrklíč; kropáč; kadrlka.

1. Listy řapavé. 2.
   Listy lepkavé. 5.
   Listy tučné, dužné. 8.
   Listy pomoučené, vrubované, holé; na líci jasně zelené, na rubu bílé, žilnaté. Stvol delší než listy. Květy

v okolíku, barvy broskvové, s pokrajem plochým. Kalich delší než půl trubky. Patrné, žluté klapky v hrdle koruny. Na vlhkých lukách. Dub. Kv. P. pomoučená.
P. farinosa. L.

2. Květ jasně lilakový; hrdlo žluté; trubka velmi dlouhá. Okolík odvislý; lupeny obalu čárkovitě kopovité. Listy svraštělé, holé, pilovité. Na alpských lukách; v Korutanech. Čn. Čc. P. dlouhokvětá. *P. longiflora.*
Květ žlutý; trubka kratší. 3.

3. Jednokvěté paličky z kořene asi listů zdélí. Listy řapavé, zubaté. Koruna sirková, bledší než následující, větší, s plochým pokrajem; cípy opak srdčité. V hlubokých cestách, horních srázech. Bř. Dub. U nás pěstovaná s rozmanitými barvami. P. bezepňová.
P. acaulis. Jacq.

Květy v okolíkách. 4.

4. Stvol útle plsťnatě ovlášený, do 1 stř. zdélí. Listy řapavé, na rubu aksamítové. Okolík mnohokvětý, s 5—15 květními stopkami převislými. Kalich žlutozelený, trochu nadmutý, s vejčitými, krátce špičatými zuby. Pokraj koruny prohnutě dutý, s pomerančovými skvrnami okolo hrdla, medožlutý; květ vonný. Tento a následující druh jest mnohodomý, proto máme koruny dvojího tvaru, totiž s krátkou čnělkou, nadmutým koncem trubky a tyčinkami z hrdla, pak s dlouhou čnělkou, válcovitě rozšířenou trubkou a tyčinkami z prostředu trubky. Na suchých lukách; Dub. Kv. (Primula veris, *α.* L.). P. jarní.
P. officinalis. Jacq.

Stvol kosmatě ovlášený, do $1\frac{1}{2}$ stř. zvýší. Listy vejčité, na rubu vlasaté. Okolík mnohokvětý. Kalich s vejčitými, zašpičatěnými zuby. Pokraj koruny plochý; květ větší, bledší než u předcházejícího, sirkový, nevonný. Z tohoto druhu pocházejí ty mnohé různobarevné prvosenky zahradní. V hornatých krajích, na lesních lukách, při horních potocích. Kv. Čn. P. vyvýšená.
P. elatior. Jacq.

5. Listy méně více zubaté neb pilovité. 6.
Listy celokrajné, kosmatě lepké. Koruna řepicovitá;

okolíky vztýčené. Listy vonné. Na holech chorvatských. P. lepká. *P. viscosa. All.*

6. Listy neznačně pilovité, kopovité, lepké, vonné, často čárkovitě kopovité. Květy sedivé, tmavě fialové, s bílým kroužkem. Lupeny obalu kožnaté, nachové, zdélí květů. Na výslunných horních lukách, v Štýrsku, Korutansku. Čc. klovatá. *P. glutinosa.*

Listy útle pilovité, ploché, vlasaté. 7.

7. Čnělka krátká, ledva delší kalicha; tyčinky u prostřed trubky; trubka dlouhá, tenká; květy červené, v hrdle žluté. Palička 1—4květá. Listy ploché, útle pilovité, trochu kosmaté, krátce vlasaté, lepkavé. Na horách. Dub. P. pýřitá. *P. pubescens. Wolf.*

Tyčinky na dně trubky; čnělka přes jejich střed čnějící; trubka bílá; květy na pokraji modrofialové, v hrdle bílé, vonné. Stvol krátký, kosmatý. Okolík 2 — 12květý; lupeny obalu po 5 — 7. Listy ploché, na špici útle pilovité, měkkovlasé, lepké. Na korutanských holech. Čn. Čc. P. kosmatá. *P. villosa.*

8. Listy opak vejčité, aneb eliptičné. 9.

Listy klínovité, po stranách celokrajné, z předu uťaté a zubaté, holé, tučné a dužné. Stvol ponejvíc 1-, však i 2 — 3květý, krátký. Kalich více než polovici trubky obnášející. Koruny růžonachové, až po trubku 5dílné; laloky 2klané neb 5dílné. Na Alpách, na nejvyšších skalách Krkonošských. Čn. Řij. P. nejmenší. *P. minima. L.*

9. Listy pilovité, holé, vejčité, opak dužné, na rubu žláznaté, jakoby pomoučené. Stvol 4—12květý. Obal krátký. Kalichy téměř pomoučené, tupé, krátké, méně než polovici korunní trubky obnášející. Koruna obyčejně špinavě žlutá; pokraj plochý; trubka válcovitá; hrdlo pomoučené. Na horách a pohořích. Čn. P. zahradní. *P. Auricula.*

Listy celokrajné, eliptičné, dužné, po kraji trochu vroubeně chruplavičné, někdy brvité. Okolík vztýčený, 2—4květý. Květy fialové neb nachové. Kalich tupý, dlouze trubkovitý. Na Alpách. Kv. Čn. P. celolistá. *P. integrifolia.*

221. *Samolus. Pungen. Potočnivka.*

Blizna hlavatá, jednoduchá; patero mezi cípy korunními umístěných šupin aneb neplodných tyčinek. Tobolka 1pouzdrá, polo 5klapečná. V. 1. Žilenec.

Prut 1střevícc zdélí. Listy tupé, vejčité, celokrajné, obdýlné, téměř střídavé. Hrozen mnohokvětý, na konci prutu a větví. Květy bílé, obyčejně po 2 na zlomených stopkách; stopky listeny podepřené. Rostlina holá, dužinná. Na mokrých lukách, při bažinách; v Rakousích, Čechách, Uhřích. Čc. Srp. P. nejobecnější. *S. Valerandi.*

222. *Soldanella. Drottelblume. Dřípatka.*

Koruna nálevkovitě zvončitá, s 5klaným pokrajem a mnohodílnými cípy. Tobolka malými zuby pukavá. V. 1.

1. Stvol vícekvětý; listy kořenní dlouze řapíkaté; ledvinité. 2.
Stvol jednokvětý, ledva prstu zdélí. Listy okrouhlé, celokrajné. Květ převislý, mlékomodrý, delší než čnělka, 2 listeny podepřený. Prášníky fialové. Tobolka téměř válcovitá, modrá. V hořením Rakousku, v Korutanech; na konci Bodenského údolí; vzácná. Čn. D. malá.
S. minima. Hop.

2. Listy okrouhlé, ledvinité; chobot nožky plitký. Květní stopky žláznaté. Listy kořenní kožnaté, někdy lalokaté, na líci leskle zelené, na rubu bledé neb nachové. Nožky hladké. Čnělka kratší než koruna; prášníky žluté; tobolka obdýlná, baňkovitá, zelená. Koruna až do prostředu klaná, fialomodrá. Stvol obyčejně 3květý, 3—4 palců zdélí. Na holech; v hořením Slézsku; na vrchu Babíhoře. Kv. Čn. D. horní. *S. alpina. L.*
Listy okrouhlé, srdčité, s chobotem špičatým u nožky; kořenní jako u předešlé; nožky dole trochu pýřité. Čnělka delší než koruna; prášníky žluté. Koruna fialová, větší než u předešlé, 10klaná; cípy po každé straně zubem opatřené, tak že se 3klané býti zdají; v hrdle 5 šupin, rovněž jako u předešlé; stopky krátce žláznatě vlasaté. Na lesnatých horách; v Čechách. Kv. Zář. (Soldan. alpina, Jacq.; Sold. alpina major, Clus.). D. chlumní.
S. montana. Willd.

223. Trientalis. Siebenstern. Jednokvítek.

Kalich 5—8dílný; koruna s velmi krátkou trubkou a 5—8dílným rozestřeným pokrajem; 7 tyčinek. Tobolka 5—8 posléz vyvrácenými klapkami pukavá. VII. 1.

Prut 2—4 i více palců zdélí, dole bezlistý, na vrchu vejčitě obdýlné listy v způsobu obalu nesoucí, z jehož prostředu 1—4 krátké jednokvěté stopky. Květy bílé; cípy koruny útle špičaté, 2krát kalicha zdélí. Prášníky po odkětu v kroužek svinuté. Kořen plazivý, zubatý. Ve vlhkých lesích; v Rakousích, Čechách, Uhřích Kv. Zář. J. evropský. *T. europaea. L.*

56. Verbenaceae. Sporýšovité.

224. Verbena. Eisenkraut. Sporýš.

Kalich 5klaný. Koruna řepicovitá s 5klaným, téměř 2pyským pokrajem. Plod ve 4 nažky rozpadavý. II. 1. Železník; Vrbenka.

Květ malý, lilakově modrý, v tenkých klasech. Tyčinky velmi krátké. Listy 3klané. Prut tuhý, 1—3 stř. zvýší, s tuhými odstávavými větvemi. Při zdech, plotech, potocích. Čn. Zář. S. pospolitý. *V. officinalis. L.*

57. Orobancheae. Zárazovité.

225. Lathraea. Schuppenwurz. Podbílek.

Hrozen jednostranný. Kalich 4klaný. Koruna s nerozděleným hořejším pyskem a neodpadavou trubkou. XIV. 2. Neboj se; Smetaník; Babízub.

Rostlina červenavá. Kořen větvitý, válcovitý, bělošupinatý. Prut vztýčený, šupinatý, $^1/_2$ stř. zvýší. Hrozen jednostranný, s květy převislými. Koruna bledě růžová. Prášníky šípovité, vlasaté. Kalich bílý. Rostlina celá dužná, šťávnatá, cizopaska na kořenech stromů, v stinných lesích. Bř. Dub. P. odvislý. *L. squammaria. L.*

226. Orobanche. Sommerwurz. Záraza.

Kalich 4klaný aneb 2listý. Koruna s vykrouženým hořejším pyskem; trubka od svého dolejška odpadavá. XIV. 2.

1. Tři listeny pod kalichem. Kalich 4—5klaný, vřezy nedosahují dna, a protož je dokola zavřený. Květ modrý. Hořejší pysk 2klaný. 2.

Jediný listen pod kalichem. Kalich nepravidelný, jehož cípy se na zadní straně nezavírají. 4.

2. Prut jednoduchý. 3.

Prut rozvětvený, žlutavý, a jako i celá rostlina, vlasatý, ½ stř. zvýší. Klas řídký. Kalich 1lupenný, se 4 vejčitě 3hrannými zuby. Koruna bledě nachová, modrá, o polovic menší než u následující. Trubka k dolejšku soužená; pokraj 5laločný, třepenitý. Prášníky holé. Cizopaska na kořenech konopných. Čn. Čc. Z. větevnatá. *O. ramosa. L.*

3. Kalich 5klaný, s kopovitými, špičatými zuby. Koruna modrá, 5klaná; cípy špičaté; trubka dlouhá, zkřivená. Prášníky holé. Prut ½ stř. zdélí, modře naběhlý, krátce žláznatě vlasatý. Na kořenech Řebříčka. Čn. Z. modrá. *O. caerulea. Vill.*

Kalich 4klaný, s násadkou ku pátému cípu, trubkovitý. Koruna měkkovlasá; trubka koruny přímá; cípy dolejšího pysku zpět vyvinuté po stranách. Tyčinky zavřené; blizna 2laločná. V Haliči, u Lvova. Čc. Z. písečná. *O. arenaria. Fl. W.*

4. Tyčinky na dolejšku hustě vlasaté. Kališní cípy více než 2žilné. 5.

Tyčinky holé neb slabě ovlášené. 7.

5. Blizna žlutá neb fialová. 6.

Blizna hnědá, hedbávitá, bez vypuklého kraje. Kalich mnohožilný, stejně 2klaný, polovinu trubky korunní obsahující. Koruna od dolejška pomalu zvonkovitě rozšířená, na hřbetě skřivená, špinavě běložlutá, k pyskům načervenalá neb lilaková; pysky s útlými, nestejnými zuby; hořejší lebkovitý, s přímo vstoupavými boky; cípy dolejšího pysku vejčité, značně stejné, o polovic kratší trubky. Tyčinky vynikají nade dnem trubky, hustě vlasaté neb žláznaté. Čnělka žláznatá. Rostlina asi 1 stř. zdélí. Klas dosti hustý. Na Svízeli pravém (Galium verum, G. Molugo). Čc. Orobanche caryophyllea. Z. svízelová. *O. Galii. Duby.*

6. Blizna žlutá. 7.
Blizna fialová. Koruna veliká, tenká, papírová, modře žilkovaná, zvonkovitá, na hřbetě slabě skřivená, s rozestřenými, řásnatými, kadeřavými, tupě ozubčenými pysky; hořejší 2laločný; cípy dolejšího okrouhlené; střední cíp ještě jednou tak veliký. Tyčinky nade dnem koruny, dole kosmaté, na špici, jako i čnělka, žláznaté. Kališní lupeny 5žilné, ve 2 úzké, téměř stejné cípy klané, zdélí trubky. Z. jínovitá. *O. pruinosa. Lapeyr.*
7. Květní lupeny mnohožilné, široce vejčité, šídlovité, zašpičatěné, z předu i zadu se zoubkem, aneb nestejně 2klané, zdélí korunní trubky, z předu méně více srostlé. Koruna od dolejška skřivená, trubkovitě zvončitá, s přímým hřbetem a lebkovitou zvrácenou špicí, značně veliká, bělavá neb drumínová, s nahnědlými žilami, po kraji nepravidelně vrubovaná. Pysky nestejně zubaté; hořejší 2laločný, s odstávavými laloky; cípy dolejšího vejčité, téměř stejně veliké, boční odstávavé, střední obdýlný, něco delší než boční. Tyčinky vynikají z křiviny trubkové, obloučnatě k sobě nachýlené, vlasaté. Čnělka u vrchu obloučnatě vstoupavá, nečnějící. Prut hnědočervený, $1^1|_2$ stř. zvýší. Klas dole trochu řídký, nahoře hustý. Kalichy nehojně žláznaté. Blizna aksamítová, bez vypuklého kraje. Na kořenech Tolice (Medicago falcata, sativa). Čn. Z. tolicová. *O. rubens. Wallroth.*
Kališní lupeny téměř stejně 2klané, s přímými kopovitými cípy, bez patrných žilek, trochu kratší než korunová trubka, často srostlé, 4dílné; zevnitřní cípy něco delší, žláznaté. Koruna trubkovitě zvončitá, na hřbetě obloučnatá, do 7 čárek dlouhá, ku předu málo rozšířená, na dolejšku žlutavá, z předu žlutohnědá, s slabě červenavým nástinem; hoření pysk nepatrně 2laločný, s přímými laloky; dolejší s 3 obdýlně okrouhlými, téměř stejně velikými laloky; oba na kraji vykousaně zubaté. Nitky vynikají pod středem trubky, dole kosmatě vlasaté, nahoře slabě žláznaté, v oblouk vstoupavé. Čnělka nehojně žláznatá. Blizna téměř až do kraje hořejšího pysku čnějící, s vypuklými, ven vyvrácenými, velmi útle aksamítovými laloky. Prut hustě žláznatý, na dolejšku

nevelmi naběhlý, 1 — $1\frac{1}{2}$ stř. zdélí. Klas do $\frac{1}{2}$ stř. dlouhý, hustý, 20 — 30květý. Listeny kopovité, zdélí koruny. Na kořenu Charpy (Centaurea scabiosa). Z. charpová. *O. Stigmatodes. Wim.*

Poznam. Orobanche Picridis, Schultz, různí se od oné přímým hřbetem korunové trubky, tupými zuby pysků a fialovou bliznou. Takž Orobanche Salviae, Schultz, liší se od Z. charpové neselmutými tyčinkami.

8. Květ modrý. Blizna bílá. Korunní trubka skřivená, dole vejčitě rozšířená; asi v středu jejím tyčinky holé umístěné. Hořejší pysk 2klaný. Rostlina bílou vlnou ovlášená. Na kořenu černobýlovém (Artemisia campestris) okolo Litoměřic. v Čechách. Z. černobýlová.
O. caerulescens. Steph.

Květ bělavý. 9.

9. Koruna bělavá, modře žilkovaná. Blizna tmavá, červená. Tyčinky v dolejším dílu trubky umístěné. Na kořenu jetelovém. Z. jetelová. *O. minor. Sult.*

Koruna téměř bělavá, modře žilkovaná, na dolejšku bledožlutá, veliká, zvonkovitá, na prostředu hřbetu rovná, nahoře ku předu skřivená, zvenčí žláznatě vlasatá; pysky slabě kaštanové, uvnitř žlutavé, červeně žilkované, žláznatě vlasaté, nestejné, s útlými špičatými zuby, na kraji kadeřavé; hořejší na špici zakřivený, 2laločný, s laloky odstávavými; cípy dolejšího téměř stejné. Kalichy mnohožilné, široko vejčité, šídlovitě špičaté, zdélí korunní trubky. Tyčinky vznikaji blízko dna koruny, dole slabě vlasaté, nahoře holé, obloučnatě k sobě nakloněné. Čnělka nahoře žláznatě ovlášená. Blizna kaštanová. Prut 1—$1\frac{1}{2}$ stř. zvýší. Klas $\frac{1}{2}$ stř. zdéli, 15—20květý. Na kořenu pcháčovém. (Cirsium arvense.) Čn. Z. pcháčová.
O. pallidiflora. Wim.

58. Rhinanthaceae. Kokrhelovité.

227. Bartsia. Bartsie. Lepnice.

Kalich zvonkovitý, 4klaný. Koruna s lebkovitým, nerozděleným hořejším, a 3dílným dolejším pyskem. Tobolka vejčitá, stlačená. Semena žebernatá; boční žebra křídlatá. XIV. 2.

Listy vstřícní, srdcovejčité, poloobjímavé, pilovité, svraštělé, pýřité, tmavozelené; hořejší fialové. Prut často z dolejška větvitý, s jednoduchými vztýčenými větvemi, $^1/_2$ stř. zvýší, slabě kosmatý. Květy jednotlivé, úžlabičné; koruny tmavofialové; kalichy lepké. Na pramenitých místech, při ručejích horních, na Krkonoších, Babíhoře. Čn. Čc. L. horní. *B. alpina. L.*

228. *Euphrasia. Augentrost. Světlík.*

Koruna s plochým, vykrouženým neb zubatým hořejším pyskem. Tobolka obdýlná, stlačená, tupá. Semena prouhovaná. XIV. 2.

1. Laloky dolejšího pysku 3, celokrajné. 2.
Každý lalok vykroužený; hořejší pysk 2laločný, s rozestřenými, vykrouženými laloky. Květy úžlabičné, vstřícní, bílé, s fialovými čárkami a žlutými skvrnami v hrdle, někdy zcela fialové, zvláště při následujících β a γ. Prut 4 — 8 palců zdélí, hned prostý, hned větvitý. Listy vejčité, sedivé, špičaté, ostře pilovité, s 4—5 zuby na každé straně. Na lukách a otevřených lesních prostorách. Čc. Zář. S. lékařský; Ambrožka.
E. officinalis. L.
Poznam. α. pratensis: vlasy odstávavé; nahoře žláznatý; zuby listů bodlavě končité, na vlhkých lukách.
E. Rostkoviana. Hayne.
β. nemorosa: vlasy přilehavé, kadeřavé; žádných žláz; zuby listů obdýlně končité, téměř šídlovité. Prut obyčejně jednoduchý; v suchých lesinách, březovinách, vřesoviskách. *E. nemorosa. Persoon.*
γ. alpestris: vlasy přilehavé, kadeřavé, bez žlázek; zuby listů ostnošpičaté. Prut prostý, chudolistý. Na polohách a lukách horních; na Krkonoších.
2. Prut docela prostý. Listy široce srdcovejčité, pilovité. Dolejší pysk krátký, zvrácený. Viz Bartschia. 227.
Prut větvitý. 3.
3. Listy čárkovité, kopovité, všecky pilovité. Listeny delší než květy. Prut přímo vztýčený, v prostředu vstoupavě větvitý, $^1/_2$ — 1 stř. zdélí, útle vlasatý. Květy jednotlivé, úžlabičné, v klase jednostranném. Koruna špinavě

růžová, zvenku útlovlasá. Na vlhkých místech, lukách, rolích. Čc. Zář. (Bartsia Odontites, W. et Gr. Odontites verna, Reichenb. Odont. rubra, Pers.) S. Zdravínek. *E. Odontites. L.*

Listy čárkovité, pilovité; hořejší celokrajné, brvité, dole sehnuté. Prut 5—8 palců zvýší; větve drsně brvité neb holé, vstřícní a odstávavé. Kalich 4klaný; koruna žlutá; boční cípy dolejšího pysku ozubčené; tyčinky téměř stejně dlouhé; čnělka na dolejším pysku ležící; tobolka drsná. Na suchých písčinách; v Rakousích, Čechách, Uhřích. Srp. Zář. (Bartsia lutea, Jacq.) S. žlutý. *E. lutea. L.*

229. Melampyrum. Wachtelweizen. Černýš.

Kalich nestejně 5klaný. Koruna s krátkým, homolým, stlačeným hořejším pyskem. Tobolka slabě stlačená, zobanitá, 2 — 4 semenná. Listeny často barvité. XIV. 2. Černidlo.

1. Květy v klasech na vše strany rozdělené. 2.
   Květy po 2 stojící, jednostranné. 4.
2. Klas ostře 4hranný, hustě střechovitý; listeny srdčité, ku předu sehnuté, hřebenitě zubaté, bělozelené a růžovité. Koruny bělavé s červeným nástinem a žlutým dolejším pyskem. Prut přímý, málo větvitý, do 1 stř. zdélí. Mezi houštím, na lesních lukách. Čn. Čc. Č. hřebenitý. *M. cristatum. L.*
   Klas homolý, volný. 3.
3. Listeny růžonachové, vejčitě kopovité, v štětinovité zuby rozeklané, na dolejšku 2 řadami kropenaté. Koruny růžové a žluté, zavřené. Kalichy drsné. Listy kopovité, přítupé, hořejší často šípovité. Klas řídký. Prut 1 stř. zdélí. Mezi obilím. Čn. Čc. Č. rolní. *M. arvense. L.*
   Listeny žlutozelené, kopovité, špičaté, šídlovitě zubaté, na dolejšku vousaté, netčené. Koruny žlutozelené, stopečné, otevřené. Kalichy po obou stranách kosmaté, se zuby vousatými, žlutozelené. Klas volný. Prut na hranách vlasatý, z pídi dlouhý. Mezi obilím; v jižních Uhřích. Čn. Č. vousatý. *M. barbatum. W. Kit.*
4. Kalich kosmatý. Koruna zlatožlutá, s tmavší trubkou. Listeny hřebenitě zubaté, hořejší fialomodré, bezkvěté,

srdcovité, kopovité. Listy krátce řapíkaté, celokrajné, vejčitě kopovité, hořejší na dolejšku špičatě zubaté. Klas řídký. Prut 1 — 2 stř. zvýší, často velmi větevnatý, rozevřený. V stinných houštích, vřesoviskách. Čc. Srp. Č. lužní. *M. nemorosum. L.*

Kalich holý. Listeny kopovité, zelené. 5.

5. Listeny šípovitě zubaté, s 1—2 zuby na dolejšku. Kališní cípy vstoupavé, dolejší užší. Koruna bledožlutá neb bělavá, zřídka zlatožlutá, trubka rovná s hrdlem zavřeným. Lísty čárkovitě kopovité. Klas řídký. Prut tenký, $^1/_2$ stř. zdélí. Na suchých lesních místech, lesních lukách. Čn. Čc. (Melamp. vulgatum, Persoon). Č. luční. *M. pratense. L.*

Listeny celokrajné aneb na dolejšku téměř šípovité, kališní cípy téměř stejné, s krajem vyvráceným. Koruna zlatožlutá. Trubka skřivená, s hrdlem otevřeným. Listy kopovité. Klas řídký. Prut tenký, $^1/_2$—1 stř. zdélí. Čc. Srp. (Mel.alpestre Pers.) Č. lesní. *M. silvaticum. L.*

230. Pedicularis. Läusekraut. Všivec.

Kalich nadmutý; pátý zub velmi krátký. Koruna 2pyská, s lebkovitým stlačeným hořením pyskem. Tobolka stlačená, zobanitá, mnohosemenná. Semena důlkovaně síťkovaná. XIV. 2.

1. Koruna žlutá. 2.

Koruna červená neb bělavá. 6.

2. Hořejší pysk koruny tupý. 3.

Hoření pysk končitý. 5.

3. Kořen bambulinatý. Listy speřené, lístky vejčité, tupé, dvojnásobně zubaté, střechovitě na sobě ležící, na rubu kropenaté, na líci z mládí hedbávitě lesklé. Kalichy bledé, červeně skvrnité, 5zubé. Hoření pysk citronový, s ohnivými skvrnami po každém boku a s černavou špicí. Na Tatrách. Čn. Čc. V. plamenný. *P. flammea.*

Kořen, listy, kalichy jinak spořádané. 4.

4. Květy úžlabičné, pročež klas listnatý. Hoření pysk bledošpinavě žlutý. Hrdlo zavřené; na středním cípu dolejšího pysku 2 vypuklé čárky. Kalichy 5zubé; hořejší zub největší, všecky vlasaté. Listy hluboce speřené, rozčesané. Tyčinky kosmaté. Na pohořích, hor-

ních lukách; v Rakousích, Uhřích. Kv. Srp. V. listnatý. *P. foliosa.*

Květy velmi veliké, červeně žluté, s nachovými krajemi, v odstávavých přeslenech, po 3—4, s jedním listenem. Listy protisečné, roztroušené, obdýlné, trochu duté, se široce vejčitými, tupými vykrajovanými laloky. Prut 1—3 stř. zvýší. Na špišských Tatrách; okolo Lvova na bažinných lukách; Čc. Srp. V. velekvětý.

P. Sceptrum Carolinum.

5. Hoření pysk háčkovitě dlouze končitý, vykroužený; květy nevelmi veliké, tlamaté, žlutavé. Kalich někdy jen 4klaný, trubkovitý, nejvíce holý neb málo ovlášený; cípy kopovité, na špici zubaté. Klas protažený, listnatý, s černočervenými 3zubými listeny. Listy špeřené, svraštělé, dužné; lístky hluboce speřené, čárkovité, zubaté. Kořen bambulinatý, rozdělený. V Korutanech. Čc. Srp. V. hliznatý. *P. tuberosa.*

Hoření pysk 2zubý, končitý, vykroužený; zuby převislé; květy žluté. Kalich trubkovitý, 5klaný, málo vlasatý; cípy téměř stejné, celokrajné. Klas listnatý. Listy speřené; lístky speřeně rozčesané, trochu zubaté. Kořen bambulitý, jako u Tavolníka ořešnatého. Na Tatrách. Čc. Srp. V. chocholatý. *P. comosa.*

6. Prut větvitý neb jednoduchý. 7.

Květní palice neb stvoly velmi krátké, kratší než kalich, 4—6 z kořene. Listy speřené; lístky vejčité, tupé, zubaté. Stopky 1květé. Květy veliké, bělavé neb pletní; střední cíp doleního pysku na dolejšku dvojnásobně kýlovitý; hoření pysk protažený, tupý. Na korutanských Alpách. Kv. V. bezepňový. *P. acaulis.*

7. Prut větvitý. 8.

Prut jednoduchý. 9.

8. Prut přímý, s odstávavými vztýčenými větvemi, zdélí 1 stř. a vyšší. Listy speřené; lístky protisečné. Kalich 2laločný, s vřezanými, zubatými kadeřavými laloky. Květy jednotlivé, úžlabičné, obdýlný hrozen působící. Koruna růžonachová, se srpovitým zobanitým hořením pyskem. Na bažinatých lukách. Kv. Čn. V. bahní. *P. palustris.*

Prut nižší, 4—6 palců zdélí, s rozloženými větvemi;

na dolejšku vejčitými, vrubovanými neb protisečnými šupinami oděný. Listy speřené; cípy protisečně laločnaté. Kalich 5klaný, s kopovitými, pilovitými zuby. Květy bledě nachové, srpovitě zobanité. Na bažinných, rašelinných lukách. Kv. Čn. V. lesní. *P. silvatica. L.*

9. Kalich vlasatý. 10.

Kalich holý, nestejně 5zubý, zvončitý, barvitý neb zelený. Hoření pysk koruny velmi tupý, bezzubý; květy sedivé, úžlabičné, nachofialové. Klas trochu listnatý, téměř vejčitý, hustý. Tyčinky delší než koruny; dolejší pysk 3klaný, se stejnými laloky. Listy hluboce speřené; lístky kopovité, zubaté, opět speřené. Kořen bambulitý. Na vlhkých lesních a horních lukách; na Tatrách; v Rakousích. Kv. Srp. V. plchý. *P. recutita.*

10. Prutní listy speřeněrozčesané, čtveřené; lístky obdýlné, tupé, zubaté; kořenní listy speřené; lístky téměř vstřícní, obdýlné, tupé. Kalich vejčitý, nadmutý, s 10 čárkami a 5 velmi krátkými zuby, drsně vlasatý. Květy nachové; hoření pysk tupý. Klas hlavatý. Prut prostý, trochu kosmatý. Na horách; v Rakousích, Uhřích. Čc. Srp. V. přeslenatý. *P. verticillata.*

Známky udané v listech, kalichu a j. se neshodují. 11.

11. Hoření pysk tupý. 12.

Hoření pysk dlouze končitý. 13.

12. Klas hustý, 1—2palců zdélí; listeny listovité, delší než kalichy. Kalichy 5klané, drsné, nestejné, červenožilnaté. Hoření pysk červený, tupý, na špici 2dílný; prášníky na kraji kosmaté. Listy speřené; lístky čárkovité, končité, speřené, často jen 3dílné, někdy na rubu červenavé. Prut prstu zdélí. Na korutanských holech. Čc. V. růžový. *P. rosea.*

Klas bezlistý, aneb hrozen obdýlný s osou kosmatě vlasatou. Kalichy 5klané, na hranách kosmaté, s kopovitými pilovými zuby. Koruna jasně nachová. Listy protisečné. Prut do 1 stř. zdélí, na dolejšku něco vstoupavý. V bažinách a pramenitých místech hřebenů horních; na Krkonoších. Čn. Čc. V. krkonošský. *P. sudetica.*

13. Zoban hořejního pysku hákovitý, dlouze končitý, ufatý,

v levo obracený. Koruna tmavě nachová. Kalich 5-klaný, vlasatý; cípy nachové, zubaté. Květy jednotlivé, v hlavičce na konci ležícího neb vstoupavého, 2—3 palce dlouhého prutu. Velmi mnohé, speřené listy z kořene. Na holech, rakouských a uherských. Čc. Srp. V. zobanitý. *P. rostrata.*

Zoban přímý. 14.

14. Kořen hlíznatý; kořenní listy 2—3 palců dlouhé, speřené. Květy jasně nachové v konečním, 2—3 palce dlouhém klase, dole vzdálené od sebe, nahoře pak skupené. Hoření pysk častěji hnědý neb zelenobílý; dolení pysk pak červenavý. Kalich trubkovitý, plsťnatý, s nachovými pruhy a hluboce 3klanými čárkovitými listeny. Dlouhá bělavá vlna kryje listeny, kalichy i květy. Na holech, v Rakousích, Uhřích. Čc. Srp. V. bledočervený. *P. incarnata.*

Kořen větvitý, žlutý. Listy speřené, do 2 palců zdélí; lístky tupé, s 1—3 nepatrnými tupými zuby. Prut 2—3 palců zvýší, přímý; 3—7 purpurových květů na špici prutu. Kalich trubkovitý, pýřitý, s 5 brázdami; zuby kopovité, na špici vehnuté. Trubky koruny zdélí kalicha; hoření pysk hákovitý, dlouze končitý; dolejši 3laločný, tupý; střední cíp užší a delší. Na korutanských Alpách. Čc. Srp. V. sleziníkový. *P. aspleniflora. Floerke.*

231. Rhinanthus. Klappertopf. Kokrhel.

Kalich stlačený, baňkovitý; pokraj soužený, 4zubý. Koruna s homolým, stlačeným, tupým hořením pyskem. Tobolka smačknutá. Semena plochá, obroubená. XIV. 2. Hrklavice; Hrklač; Penízky.

1. Osa, kalich i listeny kosmaté. Korunní trubka skřivená, kalicha zdélí. Hoření pysk s 2 vejčitými zuby. Čnělka čnějící. Semeno úzkým mázdrovitým krajem obroubené. Na vlhkých rolích. Čn. Čc. (Alectorolophus hirsutus, All.; Alectorol. villosus, Wim.; Rhinanthus Crista Galli η. Willd). K. chlupatý. *R. Alectorolophus. Pol.*

Kalich holý. 2.

2. Listy úzce čárkovité, často sotva zšíří čárky, tupě pilovité, sedivé. Prut ramenatý, velmi větvitý, 2—3 stř.

zvýší, tenčí než při kokrheli větším, někdy však i jednoduchý. Listeny vejčité, dlouze končité, dloužeji osinaté než u jmenovaného, i kalichy a koruny menší o polovici, i květy ve více hlavatých klasech. Na suchých místech a pahrbkách. Čc. Zář. K. úzkolistý. *R. angustifolius. Gm.*

Listy kopovité. 3.

3. Korunní trubka přímá, kratší než kalich; koruna špinavá, žlutá, téměř hnědožlutá; zuby hořeního pysku bledé, zřídka fialové, vejčité. Čnělka zavřená; semena křídlatě obroubená. Listeny zelené neb nahnědlé. Listy obdýlné, kopovitě čárkovité, vroubovaně pilovité. Prut $^1/_2$ — 1 stř. zdélí, hladký, 4hranný, obyčejně neskvrnitý. Na lukách; Kv. Čn. (Rhin. Crista Galli. Alectorol. minor. Hall.) K. menší. *R. minor. Ehrh.*

Korunní trubka skřivená. 4.

4. Listeny a kalichy holé, černě čárkované a kropenaté. Korunní trubka téměř kalicha zdélí; hoření pysk s 2 obdýlnými, fialovými zuby, vytažený, vstoupavý; dolení pysk modře plámitý. Čnělka čnějící; semena křídlatá. Na lukách a bujných polohách horních; na Krkonoších; Čc. Srp. (Alectorolophus pulcher, Schum.; Rhin. pulcher. Schum.) K. horní. *R. alpinus. Baumg.*

Listeny bledé. Korunní trubka zdélí kalicha; hoření pysk s 2 fialovými, vejčitými zuby, klenutý, jasně žlutý. Čnělka čnějící. Semena křídlatá. Prut 1 — $1^1/_2$ stř. zvýší, často větvitý, černě čárkovaný neb tčený. Na lukách, vlhkých rolích, mezi osením. Kv. Čc. (Rhin. Crista Galli, Alectorol. major, Reichenb.) K. větší. *R. major. Ehrh.*

232. *Tozzia. Hornice.*

Kalich 5zubý. Korunní trubka k vrchu rozšířená. Pokraj 2pyský, pysky téměř stejně veliké, hořejší 2-, dolejší 3dílný. Tobolka 1semenná, 2klapečná. XIV. 2. Prut rozložený, vstoupavý, do 1 stř. zdélí, u prostřed větvitý, sklovitě lesklý. Listy sedivé, vejčité, hrubě pilovité, ponejvíc bledozelené. Květy jednotlivé, úžlabičné, na konci stopečné, žluté, na dolením pysku tmavěji tčené. Prášníky na dolejšku osinaté. Zralé tobolky skloněné. Kořen téměř

okrouhlý, vejčitými šupinami pokrytý. Na holech a pohořích. Čn. Čc. II. obecná. *T. alpina. L.*

Veroniceae. Rozrazilovité.

233. *Limosella. Schlammling. Blatěnka.*

Koruna zvončitá. Tyčinky 4 stejně dlouhé. Tobolka okrouhlá, do polou 2pouzdrá, XIV. 2.

Listy dlouze řapíkaté, kopisťovité. Plazivé, kořenivé výhonky. Rostlina holá. Květy jednotlivé na stopečkách, skupené mezi listy. Koruny malé, běločervené. Prut 1—2 palce zdélí. Kalich často i 4klaný, téměř pravidelný; trubka koruny baňkovitá. Blizna kulatá, téměř sedivá. Tobolka vejčitá; prášní pouzdra splynulá. Na bažinách, při rybníkách. C. Srp. B. obecná.

L. aquatica. L.

234. *Veronica. Ehrenpreis. Rozrazil.*

Koruna s válcovitou trubkou a 4dílným pokrajem, jehož cípy trochu nestejné jsou; 2 tyčinky; tobolka stlačená, vykroužená, 2 neb 4klapečná. II. 1. Veronika; Úložník.

1. Květy v klasech neb hroznech. 2.
Jednotlivé květy v úžlabičkách, později často v hrozen neb klas splývavé. 25.
2. Hrozny neb klasy úžlabičné. 3.
Hrozny neb klasy koneční. 14.
3. Listy dlouhé, čárkovitě kopovité. 4.
Listy, jejichžto délka šířku nanejvýš 2—3krát převyšuje. 5.
4. Listy končité, 4—8krát delší než širší se vzdálenými, ven vyvrácenými zuby. Hrozny střídavé, dlouhé, řídké. Koruny bílé a bledě pletní; stopky dlouhé, odstávavé. Tobolka stlačená, hluboce vykroužená. Prut 1 — 1½ stř. zvýší, slabý, často od dola větvitý. Na náplavách, vlhkých místech, lukách. Čc. Srp. R. štítovitý.

V. scutellata. L.

Listy čárkovitě kopovité, vstřícní, neb po 3, nestejně pilovité, na dolejšku soužené. Dolejší listeny delší než květy, hořejší zdélí květních stopek. Kalich 5klaný, ne-

stejný, drsně vlasatý, brvitý. Hrozny velmi dlouhé. Květy modré. V. Čechách. R. latnatý. *V. paniculata. Willd.*

5. Kalichy háčkovité, 5dílné. Listy sedivé, polospeřené, úzké, cípy zřídka zubaté. Prut téměř vstoupavý, vztýčený, v suché půdě sotva $^1/_2$ stř., v bujné pak až do $1^1/_2$ stř. zvýší. V Rakousích, Čechách, Chorvatsku. Kv. Čn. R. rakouský. *V. austriaca.*

Kalichy a listy jinak spořádané. 6.

6. Prut a celá rostlina holá. 7.

Prut, listy, méně více vlasaté. 8.

7. Listy krátce stopečné, eliptičné neb obdýlné, tupé, vrubovaně zubaté. Hrozny vstřícní. Koruny tmavomodré. Tobolka okrouhlá, slabě vykroužená. Rostlina tmavozelená, trochu dužná; prut oblý, z prostředu teprv vstoupavý, dole kořenivý. Při vřídlech, pramenech, v tekutých i stojatých vodách. Čn. Srp. R. potoční; Potočka; Potočník; Bobovník. *V. Beccabunga. L.*

Listy sedivé, kopovité a vejčité, končité a pilovité. Hrozny vstřícní, dlouhé. Koruny bledě lilakové. Tobolka jako u předešlého. Prut nahý, 1 — 2 stř. zdélí, i vyšší, téměř 4bočný, přímý, zřídka položený, holý. V tekutých i stojatých vodách. Čn. Srp. R. vodní; potočník. *V. Anagalis. L.*

Poznam. Rozrazil útlý má ploché celokrajné listy, přímé pruty, hrozny koneční i úžlabičné, kalichy 4cípé, s cípy stejnými. Ve Vltavě u Prahy, nedaleko Vyšehradu; v Uhřích. *V. tenerrima. Schm.*

8. Listy všecky, aneb aspoň dolejší sedivé. 19.

Listy všecky, neb dolejší stopečné. 12.

9. Kalich 4klaný. 10.

Kalich 5klaný. 11.

10. Prut dvěma řadami vstřícně vlasatý, vstoupavý. Listy téměř sedivé, vejčité, vrubovaně pilované, aneb i vřezané, téměř protisečné. Koruny bledě blankytné, modré, tmavě čárkované, zřídka červené neb bílé. Tobolky 3-hranné, opak srdčité, brvité. Na lukách, v houštích, lesích. Kv. Čn. R. rezekvítek. *V. Chamaedrys. L.*

Prut velmi prostý, jednoduchý, přímý, vztýčený. Listy sedivé, ovlášené, srdčitě vejčité, končité, zubaté; upro-

střed stojící pár listů větší. Květní stopky mnohem delší než listeny; hrozny vstříční, dlouhé, tenké. Koruny přimodralé, krátce vlasaté. Tobolky téměř okrouhlé, vykroužené. V lesích a horách. Kv. Čs. R. kopřivový.
V. urticaefolia.

11. Listy sedivé, vejčitě kopovité, nestejně pilované, dolejší tupé, hořejší končité, oboje na špici a dolejšku celokrajné. Prut vztýčený, plsťnatý. Kalichy 5klané; cípy a listeny čárkovitě šídlovité, tyto poslední delší než stopky. Hrozny úžlabičné, ledva 1krát zdélí listů. Tobolka téměř okrouhlá, vykroužená. V Uhřích, na výslunných pahrbkách, řídce. R. šídlovitý. *V. crinita. Kit.*

Listy sedivé, maličko srdčité, vejčité neb obdýlné, vřezaně zubaté. Prut přímý, jen na dolejšku obloučnatě vstoupavý, častěji křivolaký, krátce kadeřavě vlasatý, 1—2 stř. zdélí. Hrozny husté, dlouhé; koruny modré neb růžové. Pátý cíp kalichu menší. Tobolka ostře vykroužená. Na výslunných travnatých místech, v houštích. Čc. Srp. (Veronica Teucrium, L. W.) R. širolistý.
V. latifolia. L.

Poznam. Příbuzný Rozrazil položený má prut položený, kořenivý; listy krátce řapíkaté, hustěji pilované; kalich 4—5klaný, hladký; tobolku holou; hrozny krátké. Na výslunných, suchých místech. Kv. Čn. *V. prostrata. L.*

Rozrazil květnatý: prut po obou stranách háčkovitý, přímý; listy vejčité, téměř sedivé, pýřité, stejně zubaté; boční hrozny vstříční; kalichy 4klané. *V. florita. Schm.*

12. Hrozen 4 — 5květý. Listy dlouze řapíkaté, vejčité, vřezané, vrubovaně zubaté, svraštělé, po kraji často purpurové. Prut na dolejšku plazivý, kořenivý, slabý, vlasatý. Listeny kratší než květní stopky. Kalichy útle vlasaté s dvěma užšími cípy. Koruna bělomodrá s krvavými čárkami. Tobolka plochá, velmi široká, po obou stranách vykroužená. V stinných lesích. Kv. Čn. R. chlumní.
V. montana. L.

Hrozen vícekvětý. 13.

13. Dolejší listy krátce řapíkaté, hořejší sedivé, vlasaté, vstříční, řasnaté, hluboce zubaté, vejčitě srdčité. Prut nejvíc vztýčený, s dlouhými, bílými vlasy. Kalichy 4-

klané, 2 cípy větší. Listeny čárkovité, zdélí stopek. Na horských pastvištích. Kv. Čn. R. řasnatý. *V. plicata.*

Všecky listy v krátké řapíky soužené, opak vejčité, obdýlné neb eliptičné pilované, trochu přitloustlé, bledě zelené, drsné. Prut plazivý, na konci vstoupavý, 2—12 palců zdélí. Listeny delší než květní stopky. Koruny neveliké, lilakové neb bělavé. Hrozny husté, mnohokvěté. Tobolka opak srdčitá, 3hranná, tupě vykroužená, žláznatá. Na suchých místech, v houštích. Čn. Srp. R. lékařský; Úložník. *V. officinalis. L.*

14. Květenství v klasatých hroznech. 15.

Květenství okoličnaté neb chocholičnaté. 21.

15. Prut bylinný. 16.

Prut dřevnatý, na dolejšku ležící, tu i tam na článcích kořenivý, s letními vztýčenými, útlovlasými, píď dlouhými větvemi. Listy vstřícní, přitloustlé, bledozelené, po kraji outle vlasaté; hořejší obdýlné, nepatrně zubaté; dolejší skupené, opak vejčité, v krátký řapík soužené, nejvíce bezzubé; všecky trochu žlábkovité. Květy střídavé. Kalich a stopky krátce vlasaté; kalich 4dílný, s cípy téměř stejnými, končitými. Koruna bledočervená, s nachovými žilkami. Tobolka pýřitá, okrouhle vejčitá, ledva větší než kalich. Na Krkonoších. Čc. Srp. R. křovitý. *V. fruticosa.*

16. Listy holé, téměř lesklé, vejčité neb obdýlné, slabě vroubkované; dolejší malé, přiokrouhlé; hořejší kopovité, celokrajné. Prut vstoupavý, dole často větvitý, nahoře jednoduchý, $\frac{1}{2}$ — 1 stř. zvýší. Klas častěji velmi dlouhý, řídký. Listeny široké. Koruny lilakové a bílé, čárkované, na suchých místech tmavější. Tobolka stlačená, tupě vykroužená, opak srdčitá, krátká a široká. Na vlhkých místech, lukách, vodních písčinách. Dub. Zář. R. douškolistý. *V serpyllifolia. L.*

Prut a listy obyčejně vlasaté. 17.

17. Prutní listy někdy střídavé, k oběma koncům soužené; z kořene řapíkaté, obdýlné, tupé; vstřícní, kopovitě končité, pilované, na dolejšku klínovité a celokrajné. Na horách; v Baraňanské stolici. Čc. Srp. (Veron. canescens, Schrad). R. zanedbaný.! *V. neglecta. Vahl.*

Poznamenaní. Rozrazil šedivý má listy prutní též někdy střídavé, k dolejšku soužené; kořenní v řapík sbíhavé, obdýlné, opak vejčité; vstřícní, kopovité, tupé, celokrajné neb zubaté. Koruna modrá. Rostlina šedoplsťnatá, jako i předcházející. V Uhřích, na písčinách, řídce. *V. incana.*

Listy vstřícní neb přeslenaté; aneb jiné známky neshodné. 18.

18. Listy vstřícní, vejčitě obdýlné neb kopovité, vrubovaně pilované, ku předu někdy celokrajné, dolejší tupé; někdy až čárkovitě obdýlné. Prut $^1/_2$—1 stř. zdélí, tenký, obloučnatě vstoupavý aneb vztýčený. Klas neb hrozen hustý, klasovitý, obyčejně jednotlivý. Koruna modrá. Tobolka přiokrouhlá, něco nadmutá, vykroužená. Rostlina kadeřavými, přilehavými, malými vlasy pokrytá, a proto přišedá. Čn. Srp. R. klasnatý. *V. spicata. L.*

β. hybrida: dolejší listy vejčité, na dolejšku slabě srdčité, ostře pilované, vstřícní, pýřité; prutní téměř sedivé, eliptičně obdýlné, mocnější i tužší než u předešlého, i zuby silnější; více zelené, drsnější. Na pahrbkách; okolo Pětikostelů; v Banátě. Čc. Srp. R. zvrhlý. *V. hybrida. L. Matt.*

γ. orchidea: listy prutní obdýlné, vroubovaně pilované; kořenní opak vejčité, v řapík sbíhavé. Kalich často 5dílný. Koruna jasně modrá, trubkovitá; hořejší cíp vejčitě kopovitý, v špici prodloužený, na hřbetě kýlovitý; ostatní cípy kopovitě čárkovité, křivolaké, před rozvitím vztýčené, později dolů spuštěné, tak že koruna jako 2pyská vypadá. V Slézsku; okolo Lvova. Čc. Srp. (Veron. cristata. Bernh. V. Crantzii, Schults.) R. vstavačový. *V. orchidea. Crantz.*

Listy často po 2—4 přeslenaté. 19.

19. Listy na dolejšku srdčité, kopovité, dlouze končité, ostře pilované, po 2—4 v přeslenu. Hrozny dlouhé do 10 palců, vztýčené, volné, husté, jednotlivé, neb s několika kratšími bočními. Koruny tmavě modré, někdy červenavé i bělavé. Kališní cípy 4, kopovité. Tobolka přiokrouhlá, stlačená, na špici vykroužená. Prut tuhý, vztýčený, 2—4 stř. zdélí. Na vlhkých místech, mezi

houštím, vrbovím, při vodách, řekách. Čc. .Srp. (Veron. maritima, M. K.) R. dlouholistý. *V. longifolia. L.*

Listy kopovité neb vejčité. 20.

20. Listy kopovité, nikoli vejčité, končité, pilované až do špice, pýřité, plsťnaté, jako i prut, po 2—3; zuby nestejné a zhuštěné. Dub. Čn. R. prostřední. *V. media. Schrad.*

Listy vejčité neb vejčitě kopovité, nestejně pilované, krátce řapíkaté, vztýčeně odstávavé, trochu tuhé. Klasy nejvíc vztýčené, dlouhé, volné. Koruny modré neb lilakové. Listeny o polovic kratší stopek. Kalich 4klaný s tupými cípy. Tobolky větší než kalich, nepatrně vykroužené. Na vlhkých lukách, v Uhřích. Čn. Srp. R. listnatý. *V. foliosa.*

21. Chocholík. Prut nahý, velmi krátký, 1—$1^1/_2$ palce zdélí. Listy opak vejčité, někdy vrubované, po obou stranách kosmaté, s vlásky článkovitými; někdy však je prut do polovice listnatý. Květy 2—4, veliké, modré. Tobolka opak vejčitá, vykroužená. Na Sněžce. Čc. Srp. R. bezlistý. *V. aphylla.*

Okolíky čili chocholíky hroznité. 22.

22. Prut křovitý, dřevnatý, položený; větve kratší než u R. křovitého, hořejší vstoupavé; listy menší než u téhož, i u prostřed pilované, tmavě zelené, obdýlné, opak vejčité. Chocholíky chudokvěté, v jednoduchý hrozen splývavé. Květy tmavě modré. Tobolky vejčité, větší než kalich. Na holech, mezi skalami. Čn. Čc. R. skalní. *V. saxatilis.*

Prut bylinný. 23.

23. Listy opak vejčité, tupé. 24.

Listy vejčitě eliptičné neb kopovité, 4 neb více párů na prutě, dolejší menší, celo- neb zubokrajné, péřité. Pruty jednotlivé neb množité, outlé, vstoupavé, 2—3 palců zdélí, k vrchu hustě vlasaté, jinde však téměř holé. Hrozen konečni, chudokvětý, vlasatý. Koruny lilakové, menší než při následujícím. Kalichy háčkovité, 3dílné. Listeny něco delší než květní stopky. Na holech, mezi skalami; na Krkonoších. Čc. Srp. R. horní. *V. alpina. L.*

24. Koruna modrá; hořejší cíp někdy vykroužený. Kalich 4- však i 3-, 5dílný. Tobolka opak srdčitá, vejčitá.

Pruty vstoupavé, $^1/_2$—1 palce zdélí, jednoduché. Listy na špici 1—3zubé, vlasaté. Květní stopky 2 — 3krát delší než prut, vlasaté, jako i kalichy. Na vápenných skalách; v Liptově. Srp. R. chudokvětý.

V. depauperata. W. Kit.

Koruna blankytně modrá, s bílým hrdlem. Kalich vlasatý; cípy téměř stejné. Tobolka nadmutá, opak vejčitá, trochu vykroužená. Prut vstoupavý, jednoduchý, vlasatý, 2—3 palce zdélí, v stáří trochu dřevnatý. Listy opak vejčité, tupé, slabě vroubkované, 1 — 3 páry na prutu, trochu tlusté, téměř kožnaté; dolejší větší, skupené, hvězdmo postavené. Chocholík krátký, chudokvětý, posléz hrozen. Rostlina celá článkovitě vlasatá. Na štýrských Alpách. Čc. Srp. R. chudobkovitý.

V. bellidioides. L.

25. Květy sedivé. 26.

Květy méně více stopečné. 27.

26. Jednotlivé, sedivé, skupené květy. Listy vejčité, téměř sedivé. Větve položené. Na suchých pastvištích; v Uhřích. R. skrčený. *V. depressa. Kit.*

Květy sedivé; koruny malé, modré, někdy bílé. Tobolka opak srdčitá, stlačená. Kališní cípy kopovité. Listy obdýlné, téměř pilované; z kořene opak vejčité, po řapíku sbíhavé; prutní téměř sedivé; hořejší sedivé a užší. Prut přímý, vztýčený, jednoduchý, neb u spodu větvitý. V Rakousích, Čechách, Uhřích. Kv. Čn. R. cizí.

V. peregrina.

27. Hořejší listy téměř až k dolejšku 3—5klané. 28.

Listy nerozdělené, aneb sotva k polovici vřezané neb chobotité. 29.

28. Stopky aspoň zdélí kalicha neb delší. Koruna téměř zdélí kalicha, tmavě blankytná. Tobolky žláznaté, něco nadmuté. Hrozny řídké; listy prstnatě rozdělené; dolejší vejčité, nedělené; nejhořejší kopovité, špinavě zelené, na rubu často červené, žláznaté. Prut obyčejně z prostředu neb dolejška větvitý, nahoře žláznatý. Na rolích, úhorech. Bř. Kv. R. třílistý. *V. triphyllos. L.*

Stopky kratší než kalich. Koruna blankytná, malá, ledva napolo zdélí kalicha. Tobolka stlačená, s čnělkou

stejně dlouhou. Hrozny řídké, mnohokvěté. Kališní cípy nestejné. Listy dolejší vejčité, nerozdělené; nejhořejší kopovité, na rubu často náčervenalé. Prut jednoduchý aneb od dolejška větvitý, 3—4 palců zdélí, drsný, s hora žláznatý. Na písčitých rolích. Dub. Kv. R. jarní. *V. verna. L.*

29. Květy téměř sedivé, velmi krátce stopečné, blankytné, velmi malé, sotva delší než kalich. Tobolka stlačená; čnělka delší. Hrozen řídký, klasovitý. Prut větvitý, 3—4 pal. zdélí, všudy krátce vlasatý, dvěma pak řadami dlouženji ovlášený. Listy srdčité, vejčité, vrubované, hořejší kopovité, celokrajné. Na rolích, úhorech, ve vzdělávané půdě. Bř. Dub. a podzim. R. rolní. *V. arvensis. L.*

Květy patrně stopečné. 30.

30. Listy všecky stejného tvaru, řapíkaté. Stopky posléz zpět vyhnuté. 31.

Dolejší listy srdcovejčité, vřezaně pilovité; hořejší kopovité, málo aneb nic nevřezané. Květní stopky vztýčené. Na rolích; řidčeji. Dub. Kv. R. ranný. *V. praecox. All.*

31. Listy 3—5laločné, srdčité, měkkovlasé, krátce řapíkaté; střední lalok větší. Prut položený, dlouze větvitý, na hranách vlasatý. Kalich brvitý; cípy srdčité. Tobolka sotva vykroužená, kulatá, 4laločná, v jehlanitém kalichu zavřená. Na rolích, soumezích, v zahradách. Bř. Kv. R. břečtanolistý. *V. hederaefolia. L.*

Listy vejčité, vřezaně zubaté. Kalich otevřený, krátce brvitý. Tobolka velmi vykroužená. 32.

32. Květní stopky asi listů zdélí. 33.

Stopky aspoň hořejší delší než listy. Listy vejčitě okrouhlé, hluboce vrubované, pilované, srdčité, vlasaté. Kališní cípy vejcokopovité, končité. Tobolka sítkovitě žilnatá, stlačená, v tupý uhel vykroužená s rozevřenými laloky. Koruna blankytná, menší cíp bledý neb bělavý. Prut dole větvitý, rozložený, vlasatý. Na rolích, úhorech. Rostlina větší než obě následující. Dub. Kv. Jeseň. (V. hospita, M. et K). R. Buxbaumův. *V. Buxbaumii. Ten.*

33. Listy obdýlně vejčité, vrubovaně pilované, a podobně prutu trochu tučné, dužné, tmavozelené. Kališní cípy eliptičné, tupé. Tobolka přiokrouhlá, nadmutá, v špičatý uhel vyříznutá; laloky na švu stlačené. Koruny bledě modré,

často bělavé. Na suchých rolích, želništích. Dub. Kv. (Ver. agrestis *β*. opaca, W. et Gr.) R. polní. *V. agrestis. L.*
Listy okrouhle vejčité, hluboce vrubované, pilované; prut téměř niťovitý. Kališní cípy vejčité, špičaté. Tobolka nadmutá, přiokrouhlá, špičatým chobotem vyříznutá; laloky na švu zaokrouhlené. Koruny blankytné, užší cíp bílý. Rostlina menší i tenší než předešlá, jasně zelená. Na rolích, v zahradách, při plotech, zdech. Dub. Kv. Jeseň. (Veron. agrestis, W. et Gr. V. polita, Fries. Wim.). R. blíženec. *V. didyma. Tenore.*

60. Linariae. Květelovité.

235. *Anarrhinum. Lochschlund. Otevřenka.*

Koruna tlamatá. Kalich 5dílný. Tobolka dirkami pukavá. Hrdlo koruny otevřené. XIV. 2. Listy kořenní nerozdělené; prutní v 5—7 čárkovitých, ostnitých cípů rozdělené. O. sedmikrásová. *A. bellidifolium. Desf.*

236. *Antirrhinum. Löwenmaul. Hledík.*

Koruna tlamatá, dole hrbolatá. Tobolka na špici 3 dirkami pukavá. XIV. 2. Papula.

Kališní lupeny krátké, vejčité, tupé, žláznaté. Koruny veliké, nachové neb bílé, v hrdle žlutě plamité. Hrozen hustý. Listy vstříční neb střídavé, obdýlně kopovité, holé. Na zdech, skalnatých místech v lesích. Čn. Čc. H. větší. *A. majus. L.*

Kališní lupeny kopovité, delší než koruna. Koruny růžové neb jasně nachové, s bledší trubkou. Prut chudokvětý; květy vzdálené. Listy kopovitě čárkovité. Na rolích, úhorech, v písčité půdě. Čn. Zář. H. menší; Hleď na mne. *A. Orontium. L.*

237. *Digitalis. Fingerhut. Náprstník.*

Koruna dole trubkovitá, nahoře zvončitá, se šikmým 4klaným pokrajem; 4 tyčinky, z nichž 2 delší; prášníky příčmo pukavé. Tobolka 2pouzdrá. XIV. 2. Náprstek.

1. Koruna červená neb bílá, zvenčí holá: cípy dolejšího pysku krátce vejčité, zaokrouhlené. Listy vejčitě kopovité, vrubované, slabě svraštělé, na rubu plsťnaté, síťko-

vané. Kališní lupeny široce vejčité. V lesnatých údolích; v Prešpurské stolici, v Modranských horách. Čn. Čc. Náprstník červený. *D. purpurea. L.*

Koruna bledožlutá neb zrzavá. 2.

2. Listy celokrajné. 3.

Listy vrubované neb zubaté. 4.

3. Kališní lupeny vlasaté, vlnaté, kopovité, trochu končité; dva dolejší širší s 5, hořejší pak užší s 3 čárkami. Květy téměř sedivé, odstávavé, v klase 1 stř. dlouhém. Koruna zrzavě čárkovaná, zevnčí lepkavě vlasatá; dolejší pysk bílý, trochu zpět zvrácený, boční jeho cípy končité, střední obdýlný, holý, plochý. Listeny kopovité, vlnaté, delší než kalich. Listy kopovité, 5žilné, na dolejšku brvité. Prut $1\frac{1}{2}$—2 stř. zvýší, hranatý. Mezi houštěmi, na plotech vinic; u Karlovic; při veteranské jeskyni. Čn. N. vlnatý. *D. lanata. W. Kit.*

Kališní cípy holé, velmi tupé, obdýlné; 3 hořejší skupeně stojící. Květy vzdálené; jednotlivé stopky velmi krátké; z každého hořejšího úžlabička vztýčený hrozen. Koruna baňkovitá, dole hrbovitá, málo delší než kalich, pýřitá, uvnitř žlutá; dva hořejší cípy nepatrné; boční cípy dole na pysku končité, střední obdýlný, drsný, dutý. Listeny kopovité, holé, zdélí kalichu. Listy kopovité, sedivé, hladké, pruhované. Prut přímý, do 6 stř. vysoký, hladký. Na kamenitých pahorkách, v Uhřích. Kv. Čn. N. zrzavý. *D. feruginea.*

4. Listy po obou stranách holé. 5.

Listy aspoň na rubu vlasaté. 6.

5. Kališní lupeny kopovité, nahé; 2 dolejší trochu delší. Květy stopečné, vzdálené, v dlouhých úžlabičných, jednostranných hroznech. Koruna 2krát zdélí kalicha, nahoře zrzavá, žlutě stinkovaná, vždy dále žlutavější; hořejší pysk trochu vyhrnutý; dolejší uvnitř vlasatý, střední cíp vejčitý. Listy kopovité, s vyvráceným bylinným ostnem, vzdáleně zubaté, hladké a lesklé, na dolejšku trochu žilnaté; prutní u dolejška červenonachové. Prut $1\frac{1}{2}$—2 stř. zdélí, hladký, dole zrzavý, se vztýčenými, trochu hranatými větvemi. Na vápencích; v hornatém Chorvatsku. Čc. N. hladký. *D. laevigata. W. Kit.*

Kališní lupeny kopovitě čárkovité, kosmaté, šedozelené, hořejší šídlovitý, velmi krátký. Květy stopečné; koruna bledožlutá, nahoře zrzavá; hořejší pysk vykroužený; cípy dolejšího špičaté. Listy pilovaně ozubené, téměř objímavé, téměř sbíhavé, široce kopovité, po obou stranách holé, trochu brvité; zuby na špici černé. Prut téměř 2 stř. zdélí, jednoduchý, vztýčený, listy pokrytý, Mezi houštím, v hornatém Chorvatsku. Čn. N. nahnědlý. *D. fuscescens. W. Kit.*

6. Hoření pysk tupě vykroužený; cípy dolejšího pysku 3hranné. Koruny veliké, jednostranné, bledě žluté, uvnitř s hnědými síťkovanými plamami. Stopky, jako i prut, k vrchu žláznatě ovlášené, rovněž i koruna. Listy kopovité, obdýlné, pilované, měkkovlasé, hořejší poloobjímavé; kořenní dlouhé, eliptičné, v řapík sbíhavé. Tobolka s 2 brázdami a 2 švy. Prut do 2 stř. zdélí, prostý, vztýčený. Na výslunných pahrbkách, mezi houštím, v kamenitých dolinách. Čn. Čc. (Digit. ochroleuca, Jacq. Digitalis ambigua, Willd.) N. velekvětý. *D. grandiflora. Lam.*

Hořejší pysk koruny špičatě vyříznutý, 2laločný, tedy koruna 5klaná, bledožlutá, holá, trubkovitá, málo baňkovitá, 3krát menší než u předešlého. Klas neb hrozen delší, hustší. Listy na líci holé, na rubu jen na žilách ovlášené, zubaté. Prut do 3 stř. zvýší, rovný, vztýčený, hranatější než u předešlého, a podobně květním stopkám téměř holý. V Haliči. Čc. N. žlutý. *D. lutea. L.*

238. Gratiola. Gnadenkraut. Konitrud.

Koruna 2pyská; hořejší pysk vyvrácený, vykroužený. Dvě tyčinky, s násadkou k druhým dvěma. Blizna 2 laločná. Tobolka polo-4klapečná. II. 1.

Listy pilované; sedivé, kopovité, křížem, totiž střídavě vstříční. Květní stopky úžlabičné, 1kvété; koruny bílé, červeně pruhované; trubka žlutavá, delší kalicha. Kalich 2pyský. Prut do 1 stř. zdélí, nahoře 4hranný. Tobolka vejčitá, dlouze končitá. Na vlhkých lukách. Čc. Srp. K. lékařský. *G. officinalis L.*

Listy celokrajné, po kraji drsné. Květy stopečné, 4prašné, 2 tyčinky zpět položené. V bažinách, močálech; u Tisy v Uhřích. Srp. K. vodní. *G. inundata. Kit.*

239. *Linaria. Leinkraut. Květel.*

Koruna tlamatá s ostrohou čili rohem na dolejšku. Tobolka na špici 2 — 6 zuby pukavá. XIV. 2. Čistec; len p. Marie; Čistík.

1. Listy široké, s odstavenou nožkou. Prut položený. 2.
Listy úzké, kopovité neb čárkovité, sedivé, aneb pomalu v řapík soužené. Prut přímý neb vstoupavý. 4.
2. Rostlina holá. Listy srdčité, 5laločné, holé, ledvinité, přitloustlé. Prut plazivý, úpončivý, mnohovětvý. Koruna jasně fialová, s bílým hrdlem a 2 žlutými hrby. Na starých zdech, skalách; v Slézsku, Štýrsku, Uhřích. Kv. List. K. hranolistý. *L. Cymbalaria. Mill.*
Rostlina vlasatá. Listy nerozdělené. 3.
3. Hořejši listy šípovité, v tučné půdě větší, na dolejšku zubaté, vejčité. Prut nitovitý, rozložený, 1 stř. zdélí, od dola dlouze větvitý, oblouěnatý, odstávavě vlasatý. Stopky téměř vláskovitě tenké, dlouhé, obloučnaté, úžlabičné, roztroušené, holé. Roh přímý. Koruna bledožlutá; dolejši pysk sirkový, hořejši s fialovým krajem. Na rolích, v rovinách. Čc. Zář. K. zavěšený. *L. Elatine. Mill.*
Všecky listy vejčité, téměř celokrajné. Prut nitovitý, položený, něco kratši než u předešlého, více vlasatý. Stopky kosmaté. Roh skřivený. Koruna větši, barvená jako předcházející. Na rolích, s předešlým; v Rakousích, Uhřích, Slézsku. Čc. Zář. K. nepravý. *L. spuria. Mill.*
4. Koruna modrá. Listy dolejši vstřícni, neb přeslenaté po čtyrech. 5.
Koruna žlutá. Listy obyčejně roztroušené. 7.
5. Roh přímý, šídlovitý, dlouze končitý. Květy v hroznech; koruny fialové, hrdlo kosminou zavřené. Kališní cípy čárkovité, na kulatém dolejšku bělavé, jeden z nich delší. Listy po 4, čárkovitě kopovité, šedozelené, trochu dužné; hořejši střídavé. Prut vstoupavý, rozestřený, 4 — 8 palců zdéli. V Rakousích; na vlhkých skalách alpských; na březích řeky Enže. Čc. Zář. K. horní. *L. alpina.*
Roh sehnutý aneb krátký. 6.
6. Rostlina žláznatá. Květy dlouze stopečnaté v úžlabičkách, jednotlivé. Koruny růžové neb fialové, se žlutým hrdlem;

bělavými pysky. Semena obdýlná, brázděná. Listy kopovité, tupé, dolejší vstřícní, téměř kopisťovité. Roh krátký, končitý. Na rolích, mezi osením, v úhorech. Čn. Zář. K. menší. *L. minor. Desf.*

Rostlina holá. Květy krátce stopečné, v klase dřív hlavatém, se šídlovitými listeny. Koruny malé, fialové, s bílým neb žlutým, modře čárkovaným hrdlem. Semena křídlatá. Listy čárkovité, dolejší po 4 v přeslenu. Roh zpět vyhnutý. Prut tenký, štíhlý, 4 — 8 palců zdélí, jednoduchý neb větvitý. Na rolích, písčitých kopcích; v Slézsku, Haliči, Moravě, Čechách. Čc. Srp. K. rolní. *L. arvensis. Desf.*

7. Květy v hroznech, střechovitě na sobě ležící. Koruny veliké, žluté. Osa a stopky žláznaté ovlášené. Listy čárkovitě kopovité, husté, 3žilné, končité, trochu sivozelené. Prut obyčejně jednoduchý, přímý. U cest. Čc. Srp. Rostlina tato velmi náchylná jest k zvrhlosti: nalézají se netvory s korunou pravidelnou, 5klanou, 5rohou, 5mužnou, 2rohou, bezrohou, a t. d. (Peloria, L.) K. obecný. *L. vulgaris. Mill.*

Květy v dlouhých, řídkých hroznech. 8.

8. Květy v prutnatém, křivolakém latu, střídavé, vzdálené, žluté, s pomerančovou bradou a malým středním cípem na dolejším pysku. Stopky zdélí kalicha. Kališní lupeny holé, končité, zdélí tobolky. Listy holé, sivozelené, sedivé, dužnaté, kopovité, končité. Prut položený neb vstoupavý, někdy až do 5 stř. zvýší. Na výslunných suchých kopcích. Čc. Srp. K. kručinkový. *L. genistifolia.*

Květy v dlouhém, přímém hroznu, malé, žluté, s hrdlem uvnitř kosmatým. Stopky vzdálené, kratší listenů, zdélí ostrohy; tato přímá, zdélí květu. Kališní cípy končité, krátké. Listy úzce kopovité, 3žilné, vzdálené, hladké, velmi dlouze končité. Prut oblý, vztýčený, hladký. V Haliči, Uhřích. K. lnolistý. *L. linifolia. L.*

240. *Lindernia. Padalka.*

Koruna 2pyská; hořejší pysk vykroužený, dolejší 3klaný. Blizna hlavatá. Tobolka 2 pouzdrá. XIV. 2.

Listy obdýlně vejčité, celokrajné, sedivé, vstřícni, 3žilné. Prut položený neb šikmo vztýčený, 4hranný, 1 — 6 palců zdélí; rostlina dužná, lesklá, holá, hnědozelená. Květy úžlabičné, jednotlivé, stopečné; koruny brzo odpadavé, jen dopoledne otevřené, lilakově růžové. Na naplaveninách; v Slézsku, Čechách, Uhřích, Korutanech. Čc. Zář. (Anagalloides procumbens, Krock. Capraria gratioloides, L.) P. rozestřená. *L. pyxidaria. All.*

241. Scrophularia. Braunwurz. Hlizovník.

Koruna téměř kulatá, s krátkým 2pyským pokrajem a vyhrnutým dolejším pyskem. Dva nestejné páry tyčinek, a násadka k páté pod hořejším pyskem. Tobolka polo 2klapečná. XIV. 2. Krtičník. Pr.

1. Listy speřené, mnohodílné. Květy v přímých, mnohokvětých hroznech; koruny hnědočervené, po kraji bělavé; hořejší pysk 3krát kratší než trubka. Květní stopky 2 — 3klané, s šídlovitými listeny. Kalichy po kraji bíle obroubené. Prut větvitý, dřevnatý, hnědý, 3 stř. zvýší. Při plotech, zákopech, zdech; v Uhřích, Korutanech. Čn. Srp. H. psí. *S. canina. L.*
   Listy jednoduché, vejčité neb srdčité. 2.
2. Listy holé. 3.
   Listy vlasaté. 5.
3. Listy obdýlné, vejčité, po kraji laločné, téměř ušetné, po obou stranách holé, téměř kožnaté, tmavozelené, na líci lesklé. Prut 1 — $1^1/_2$ stř. zvýší, na úžlabičkách a hranách nachový, 4hranný. Větve a stopky žláznatě vlasaté; větve vidličnaté, křivolaké, 2 — 3květé. Koruny červenobílé, uvnitř tmavočervené. Na vápencích; v Chorvatsku. Čn. Čc. H. lalokatý. *S. laciniata. W. Kit.*
   Listy vejčitě obdýlné, holé, pilované. 4.
4. Dolejší zuby listů delší a končitější. Prut 4hranný, tuhý, obyčejně jednoduchý, 2 — 4 stř. zvýší. Kališní ušty vejčité, tupé, s úzkým mázdřitým krajem. Květní stopky žlázovité. Koruny hnědočervené, zelenavé, zřídka docela žlutozelené. Kořen uzlitě stloustlý. Na vlhkých místech, mezi houštím, v lesích, při zákopech. Čn. Srp. H. obecný. *S. nodosa. L.*

Dolejší zuby listů kratší, menší. Prut a nožky 4hranné, široce křídlaté, 2 — 4 stř. zvýší; větve v oblouk vstoupavé. Kališní cípy přiokrouhlé, tupé, se širokým mázdřitým krajem. Koruny hnědozelené: přívěsek hořejšího pysku opak srdčitý, s rozevřenými ušty. Tobolka okrouhlá, dlouze špičatá. Při vodách, rybníkách. Čn. Srp. H. vodní. *S. aquatica. L.*

5. Květy žlutozelené. 6.

Květy hnědozelené neb hnědonachové, ve vztýčeném hroznu. Kališní cípy okrouhlé, tupé, široce mázdřité; kalichy a stopky žláznaté. Prut tuhý, do 3 stř. zvýší, a jako i řapíky, kosmatý. Listy vejčitě obdýlné, vrubované, vlasaté, dolejší tupé. Celý hořejší díl rostliny vlasatý; na špici vlasů černé žlázy. Na suchých polohách lesních; v Slézsku, Moravě, Liptově, Oravě. Čn. Srp. (Scroph. glandulosa, W. et Kit.) H. žláznatý. *S. Scopolii. Hop.*

6. Listy tupé, vrubovaně zubaté, řapavé. Prut 1 — 2 stř. zdélí, jednoduchý, hranatý, s bílými odstávavými vlasy. Stopky úžlabičné, vidličnatě chocholaté, 3—7květé. Kališní cípy obdýlné, končité, bez mázdřitého kraje. Koruny jasné, žlutozelené, nepatrně 2pyské; hořejší pysk kratší, s 3 hrby. Násadka ku 5té tyčince zde chybí. Tobolka vejčitá, dlouze končitá. V pohorních křovinách; v Slézsku, Uhřích, Čechách. Kv. Zář. H. jarní. *Scroph. vernalis. L.*

Listy končité, pilované, srdčité, žilnaté, plsťnaté, na dolejšku 3žebré. Prut 4hranný, vlasatý. Stopky složené. Kalich pýřitý. Koruny žlutozelené, se žlutočervenou obrubou. Tobolka holá, téměř okrouhlá, zákončitá. Hrozen listnatý. V mokrých místech, při plotech; v Uhřích. Čn. Srp. H. meduňkový. *S. Scorodonia.*

61. Salviaceae. Šalvějovité.

242. Lycopus. Wolfsfuss. Katuška.

Jeden pár tyčinek s prášníky; někdy násadka k druhému páru. 11. 1. Vlčínoha; Konrádka; Karbinec; Stříli; Střily; Střílenka.

Listy vejčitě obdýlné, chobotitě zubaté, na dolejšku protisečné, vstřícní, k vrchu vždy menší, holé neb útle

vlasaté. Prut vztýčený, 1—3 stř. zvýši, 4hranný, často jednoduchý. Květy v úžlabičkách skupené. Kališní cípy ostře končité. Koruny malé, bílé, růžově tčené. Na mokrých, stinných místech, v lesních úvozech. Čc. Srp. K. obecná. *L. europaeus. L.*

Listy protisečné, roztrhané, drsně žláznaté; laloky hned pilované, hned celé. Na suchých místech; vUhřích, Banatě, Slavonsku. Srp. K. vysoká. *L. exaltatus. L.*

243. *Salvia. Salbei. Šalvěj.*

Dva prášníky. Posadka prášníků niťovitá, příčmo na nitce ležící, k hořejšímu pysku vstoupavá, na konci prašní pouzdro nesoucí; druhý kratší konec s násadkou k druhému pouzdru. 11. 1. Šalfia.

1. Kalich 3zubý; koruna veliká, špinavě sirková, s červenavými punkty. Listeny kalichu zdélí. Osa, listeny, kalichy žláznatě vlasaté, lepké. Listy veliké, široké, šípovitě srdčité, hrubě pilované; hořejší dlouze končité. Prut 2—4 stř. zvýši, bylinný. V hornatých lesích, řekách. Čn. Čc. Š. lepká. Medrunice. *S. glutinosa.*

Kalich 5zubý. Koruny modré neb bělavé. 2.

2. 12—24 květů v přeslenu; přesleny téměř kulaté. Listy téměř 3hranně srdčité, nejstejně vroubkovaně zubaté, vlasaté. Prut 1—2 stř. zvýši, vlasatý. Řapíky dolejších listů zubaté. Koruny malé, jasně fialové. Na trávníkách, úhorech, při cestách. Čn. Čc. Š. přeslenatá; babské ucho. *S. verticillata. L.*

3—6 květů v přeslenu. 3.

3. Koruna obyčejně bělavá. 4.

Koruna modrá. 5.

4. Prut kosmatý, lepký, 4hranný. Listy kořenní k zemi přitlačené, na líci téměř holé, na rubních žilách vlasaté; prutní objímavé, 1—2 páry, srdčitě vejčité, vykousaně chobotité aneb speřeně roztrhané; přesleny 6květé, 6listenné; dva listeny srdčitě vejčité, zdélí kalichu, ostatní šídlovité, a právě tak jako i kalichy kosmaté. Koruna špinavě bílá; hořejší pysk srpovitý, něco delší než dolejší, s fialovými žláznatými vlasy; boční cípy dolejšího pysku přímé, tupé, střední dutý, útle vroubkovaný. Tyčinky

2krát zdélí koruny. Na suchých trávníkách: u Vídně; v Uhřích, hojně. Kv. Čn. Š. rakouská. *S. austriaca.*

Prut 2—3 stř. zvýší; přímý, vztýčený, větvitý, s odstávavými, vztýčenými, latnatými větvemi. Dolejší listy speřeně roztrhané, řapíkaté; ostatní chobotité neb vykousané, sedivé, řapavé, žilnaté, na kraji útle vrubované, a jako i přesleny, velmi vlnaté. Přesleny 2—6květé; 2 listeny srdčité, dlouze končité, téměř osinaté. Kalichy 5zubé; zuby osinaté. Koruny bílé, pýřité, nejvíc s nachovými žlázovitými vlasy; trubka kratší než kalich; střední cíp dolejšího pysku klaný. Na suchých kamenitých místech. Čn. Čc. Š. uherská. *S. Aethiopis.*

5. Listy vejčitě kopovité, řapíkaté, řapavé, sivozelené. Pruty 2—3 stř. zvýší, dřevnaté. Kališní cípy v trnitou osinu vybíhavé. Přesleny 6—12květé, s odpadavými listeny. Koruna fialová; trubka uvnitř čmýřitým kroužkem značená. Prut dřevnatý. Š. lékařská. *S. officinalis. L.*

Listy srdčité. 6.

6. Květní klasy visuté; kalichy štětinovité, šedivé, 5zubé, hořejší zuby srostlé, dolejší útle špičaté. Květy fialové. Listy hrubě vrubované, na rubu pyřité, plsťnaté. Prut téměř nahý, jen s 1—2 páry listů, jednoduchý, 4hranný. Na bujných lukách; v Uhřích, v Bačské a Békešské stolici. Kv. Čn. Š. odvislá. *S. nutans. W. Kit.*

Hrozny obyčejně vztýčené neb obloučnaté. 7.

7. Listeny kratší než kalichy. Kalich brázditě hranatý, žláznatě vlasatý; hořejší pysk 3zubý, řásnatý, dolejší 2klaný. Koruna veliká, krásně modrá; hořejší pysk vykroužený, dolejší 3klaný; boční laloky obdýlné, tupé, střední dutý, sněhobílý. Klas prutnatý. Prutní listy řapíkaté, srdčité, obdýlné, řapavé, vroubkované zubaté. Na suchých lukách v Bačské stolici. Š. peřestá. *S. variegata. Kit.*

Listeny aspoň zdélí kalicha, aneb jiné známky neshodné. 8.

8. Listeny delší než kalich, dlouze končité, duté. Listy srdčité, špičaté, vrubované, řapavé, vlasaté, veliké; dolejší řapíkaté, hořejší sedivé. Přesleny 3—6květé. Kalichy útle vlasaté, lepké, 5klané, zuby bylinným ostnem končité. Koruna modravá; boční laloky dolejšího pysku zpět zvrácené. Tyčinky vyčnívající. Prut 2—3 stř. zvýší, kosmatý, téměř lepký, na-

hoře větvitý s větvemi vztýčenými. U cest, na rolních mezích; okolo Prahy (?); v Uhřích, v Baraňanské stolici; v Slavonsku. Čn. Čc. Š. vonná. *S. sclarea. L.*

Listeny asi kalicha zdélí. 9.

9. Listeny dlouze končité, dřív zelené, pak nachové. Listy řapavé, pilované; dolejší dlouze, hořejší krátce řapíkaté, nejhořejší sedivé, poloobjímavé. Dlouhé klasy; přesleny 6květé. Kalich čárkovaný, kosmatý, špičatě zubatý. Koruna fialomodrá, zřídka bílá neb červená. Trubka zdélí kalicha. Lebka bílými žlázkami vlasatá, tčená.

Prut vztýčený, větvitý, kosmatý; klasy úžlabičné a koneční, z větví a z prutu. Na lukách. Kv. Říj. Š. lesní. *S. silvestris. L.*

Poznam. Příbuzná šalvěj hájní: prut a větve méně vlasaté; rostlina méně větvitá; listy méně plsťnaté; květy menší; klasy před rozkvětem 4hranné; kalichy žlutými žlázkami tčené. Na rolích, v lesích. Čc. Srp. *S. nemorosa.*

Listeny zelené, 2 dolejší vejčité, zubaté, někdy i delší než kalich, ostatní menší, celokrajné. Listy obdýlné, srdčité, vroubkované neb vřezané. Přesleny 6květé. Koruna veliká s lebkou klenutou, v níž prášníky ukryty jsou, modrá často s bílou proměšená. Čnělka 2krát zdélí tyčinek. Prut, listeny, kalichy lepkavě vlasaté; prut 1—2 stř. zvýší. Na suchých lukách. Čn. Čc. Š. luční; Rapaňa. *S. pratensis. L.*

Poznam. Příbuzná šalvěj zobanitá; listy srdčité, obdýlné, vrubované, po kraji téměř laločnaté; prut drsně vlasatý, jako i listeny; kalichy brvité; hořejší koruny pysk srpovitě zobanitý, 2krát větší než dolejší. *S. rostrata. Schm.*

62. Melisseae. Meduňkovité.

244. Calamintha. Calaminthe. Doušník.

Koruna 2pyská. Tyčinky uvrchu k sobě chýlivé. Kalich 2pyský. Přeslen bezobalný. XIV. 1. Kocourník. Pamětník. Psí mateřidouška. Marulka.

1. Přeslen ze 6 krátkých, jednoduchých květních stopek složený. Koruny červenavě modré neb i bílé. Kališní zuby v čas zralosti zavřené. Prut $^1/_2$—1 stř. zdélí. Na suchých, položitých pahorkách, úhorech. Čc. Srp. (Thymus Acinos, L.). D. obecný; Pamětník; psí mateřidouška; mateřidouška větší; Ulehelka. *C. Acinos. Clairville.*

Poznam. *β.* Acinos villosus. Prut větevnatý; listy vejčité; rostlina větší, kosmatá, chlupatá. V Uhřích.

Přeslen z vidličnatých stopek složený. 2.

2. Květní stopky delší listů. Listy pilované, končité, vejčitě kopovité, ½ palce zšíří. Dolejší kališní zuby kratší než při následujícím, hořejší zpět vyvrácené; koruna rovněž menší; ledva 4 čárek zdélí. Kosminy z kalicha čnějící. Na pahrbkách, na výslunných vápencích; v Štýrsku, Uhřích; Srp. (Melissa Nepeta, L. Thymus Nepeta). D. marulkový. *C. Nepeta.*

Stopky ledva zdélí listů, 3—5květé. Listy nepatrně pilované, trochu tupé, vejčitě srdčité, 1 palce zšíří, po obou stranách vlasaté, na rubu bledší. Kalich tčený; 2 dolejší zuby delší než hořejší, tyto přímé, trochu rozevřené. Koruna 2krát kalicha zdélí, bledě fialová. Vlasy v kalichu ukryté, málo čnějící. Nažky přiokrouhlé. V houštích, na vápencích. Čc. Zář. (Melissa Calamintha, L. Thymus Calamintha). D. lékařský. *C. officinalis. Mönch.*

Poznam. Doušník horní; přeslen 6květý; listy přiokrouhlé, přitupé, duté, pilované. Koruny nadmuté. Na Krkonoších, na výslunných místech. Čc. Srp. (Acinos alp., Pers.) *C. alpina. Lam.*

245. *Clinopodium. Wirbeldost. Nátchovice.*

Koruna 2pyská. Prášníky nahoře k sobě nakloněné. Kalich 2pyský. Přeslen jehličnatým obalem otočený. XIV. 1. Klinopád, Pr. Nátchova zelina. Stoříšek.

Prut vztýčený, kosmatý. Přesleny hlavaté. Listeny štětinové, obal působící. Listy obdýlně vejčité, vzdáleně zubaté, na líci vlasaté. Koruny nachové neb bílé. V houštích; obecná. Čc. Srp. N. obecná. *C. vulgare. L.*

246. *Dracocephalum. Drachenkopf. Dračí hlava.*

Kalich 5zubý neb 2pyský; hořejší pysk celý, dolejší 5zubý. Koruna v hrdle nadmutá; lebka dutá. XIV. 1. Včelník.

1. Prutní listy u dolejška 3—5dílné, větevnaté, jednoduché. Listeny 3dílné, téměř srpovité. Květy obyčejně po 2, v úžlabičkách, veliké, trochu drsné, méně více nachové, fialové; dolejší pysk tčený. Prášníky vousaté, krajem nachovým. V Čechách, Rakousích, Uhřích. Kv. Čn. D. ušetnatá. *D. austriacum. L.*

Listy kopovité. 2.
2. Listy čárkovitě kopovité, bezosinné, holé; takž i listeny. Květy v klasech přeslenatých. Koruna bleději modrá. Ve východní Haliči, okolo Lvova. D. bledá. *D. Ruyschianum. L.*
Listy kopovité, s hluboce vřezanými osinatými zuby, na rubu kropenaté; dolejší zuby trochu brvité. Prut velmi větvitý. Květy v přeslenu. Koruny krásně modré, vonné. Srp. D. zubatá. *D. Moldavicum. L.*

247. *Melissa. Melisse. Meduňka.*

Kalich seschlý, po kraji trochu plochý; hořejší pysk téměř stejně vysoký. Hořejší pysk koruny klenutý, 2klaný; střední cíp dolejšího pysku srdčitý. XIV. 1. Medunice; Rojovník; Meduň; Doubravník; Matečník.

Květní stopky prosté, jednoduché. Kalichy seschlé; hořejší pysk 3zubý, střední zub malý. Koruna bílá. Přesleny poloviční. Listeny obdýlné, stopečné, jehličnaté, vlasaté, kratší kalichů. Listy vejčité, srdčité, pilované, řapavé, vonné. Prut $1^1/_2$—2 stř. zdélí, vztýčený. V Rakousích, Uhřích. Čc. Zář. Meduňka lékařská; Rojovník. *M. officinalis. L.*

Stopky vidličnaté, v úžlabičkách. Kalich v hrdle nahý, rozevřený, téměř 2laločný; dolejší jeho zuby delší, brázdité. Koruna bílá, 3krát zdélí kalicha; dolejší pysk ve 2 řadách nachovými skvrnami značený. Od příbuzného Doušníka (Calam. Nepeta, et officinalis) různí se i téměř plsťnatými stopkami, dolejšími kališními cípy, jenž sotva delší jsou než hořejší pysk kalicha, květy v dlouhý hrozen sestavenými, postavou nižší. Na vápencích, ano na samých holech; v Chorvatsku. Čc. Srp. M. bílá. *M. alba. W. Kit.*

248. *Melittis. Immenblatt. Doubravník.*

Kalich zvonkovitý. Hořejší pysk koruny plochý. přímý; dolejší pysk s opak vejčitým, plochým středním lalokem. Prášníky po páru v kříž sestavené. XIV. 1. Bezvrška, Dobronika, Medovník.

Více prutů z kořene, 1—$1^1/_2$ stř. zvýší, vztýčené, vlasaté. Listy vejčité, slabě srdčité, drsné; 1—3 květy, stopečné, úžlabičné, jednostranné. Hořejší pysk koruny celokrajný neb vykroužený; koruna veliká, bílá a nachová. Na krajích lesů hornatých; v Čechách, Moravě, Uhřích. Kv. B. růžová. *M. Melissophyllum. L.*

249. *Origanum. Dost. Dobrámysl.*

Květy v klasech, s listeny střechovitými. Tyčinky u vrchu rozcházivé. Kalich stejně 5zubý, neb šikmo klaný a na špici 3zubý neb celý. XIV. 1.

Kalich 5zubý. Listy vejčité, končité, téměř holé. Prut vztýčený, dole téměř kosmatý, nejvíc hnědočervený, 1—2 stř. zvýší. Listeny tmavě růžofialové. Koruny nachové, menší neb větší. Květy mnohodomé. Na výslunných kamenitých půdách. Čc. D. obecná. *O. vulgare. L.*

Kalich na dolejší straně hluboce rozčísnutý, bezzubý, vejčitý. Listy řapíkaté, eliptičné, tupé, po obou stranách šedoplsťnaté. Listeny hustě střechovité. Koruny bílé. Bytem v Portugalsku a severní Africe; u nás pěstovaná. Čc. Srp. D. majorán; Marjánka. *O. Maiorana. L.*

250. *Prunella. Braunelle. Černohlávek.*

Kalich 2pyský, 5zubý. Korunní trubka krátká s čmýřitým kroužkem. Hořejší pysk lebkovitý, na hřbetě žlábkovaný; dolejší pysk s 2 vejčitě kopovitými, ostrošpičatými zuby. XIV. 1. Hlavěnka; Hlavuška; Svalník.

1. Dolejší pysk kalicha přímými žilkami značený; zuby hřebenité, tuhými, dlouhými brvami ovlášené. Neplodný zub delších tyčinek trnovitý, ku předu nachýlený. Koruna žlutobílá. Č. bílý; Hlavěnka bílá. *P. alba. Pall.*

Dolejší pysk s křivými bočními žilkami; zuby jen málo brvité. Koruna obyčejně modrá. Listy nerozdělené. 2.

2. Delší tyčinky na špici malým hrbem opatřené. Hořejší pysk kalicha s širokovejčitými, končitě osinatými zuby. Koruna 3—4krát delší než kalich, fialová; hořejší pysk na hřbetě pýřitý. Na lukách, pomezích. Kv. Čn. (Prunella vulgaris β. grandiflora, L.) Č. velekvětý. *P. grandiflora. L.*

Delší tyčinky na špici trnovitým zubem značené. Hořejší pysk kalicha s 3 setřelými, dolejší pysk s 2 vejčitými ostnitými zuby. Prut dole položený neb vstoupavý. Listy řapíkaté, s roztroušenými, jehlitými vlasy, vejčitě obdýlné, rozvláčně zubaté. Přesleny v obdýlnou koneční hlavu sřaděné, 2 listy podepřené. Koruna fialová neb bílá; hořejší pysk holý. Na lukách, mezích. Čn. Zář. Č. obecný. *P. vulgaris. L.*

251. Scutellaria. Helmkraut. Šišák.

Kalich s 2 celokrajnými, po odkvětu zavřenými pysky; hořejší pysk s dutou, posléz odpadavou šupinou na hřbetě. Korunní trubka v hrdle rozšířená, bez kroužku; hořejší pysk 3klaný; dolejší pysk nerozdělený; 4 rovnoběžné tyčinky. XIV. 1.

1. Dolejší listy šípovité neb střelovité, s ostrými rohy, celokrajné. Květy po 2, k jedné straně obrácené. 2.
   Listy srdcovité, zubaté neb vrubované. 3.
2. Korunní trubka přímá, krátká. Kalich krátce vlasatý beze žlazek. Rostlina menší než následující. Š. malý. *S. minor.*
   Korunní trubka dole téměř do uhlu skřivená, delší než kalich; tento žláznatě pýřitý. Koruna modrá; hrdlo nadmuté. Při zákopech, na vlhkých lukách, v houštích, u cest. Čc. Srp. Š. střelolistý. *S. hastifolia. L.*
3. Květy v oblých, téměř 4hranných klasech, střechovité. 4.
   Květy jednotlivé po páru, v jednostranných klasech. 5.
4. Koruna jasně nachová, fialová. Listeny na špici červenavé; květy v jejich úžlabičkách jednotlivé. Kalichy s lepkými vlasy. Listy tupé, na rubu tčené, po kraji brvité, jako i řapíky. Prut na dolejšku ležící, téměř keřnatý; větve křivolaké, nachové. Na chorvatských holech. Čc. Srp. Š. horní. *S. alpina.*
   Koruna bledožlutá, žláznatě kropenatá; hořejší pysk na špici po každém boku s modrou skvrnou; zuby v hrdle modré, dolejší pysk okrouhlý, málo vykroužený. Prášníky 2klané, kosmaté, černomodré. Listeny vejčité, končité, mázdřité, bledé, na špici modré, po kraji vlasaté, odpadavé; pod každým jeden květ. Kalichy v čas zralosti 3krát větší než za květení; dolejší pysk kusý. Květní stopky vztýčené, zdélí kalicha, kosmaté, žláznaté. Listy tupé, trochu dužné, na rubu tčené, krátce řapíkaté, s širokými brvitými řapíky, téměř holé. Prut vstoupavý, přioble 4hranný, v mládi sivozelený. V Uhřích; v Haliči. Dub. Květ. Š. jarní. *S. verna. Bess.*
5. Listy pilované. Klasy dlouhé. Listeny stopečné, vejčité. 6.
   Listy řapavé, vroubkované, krátce řapíkaté, odstávavé, žilnaté, na rubu bledší. Prut $^1/_2$—1 stř. zvýší, slabý, z dolejška větvitý, ostře 4hranný. Kalichy holé; květy fialové, modré; dolejší pysk uvnitř modře tčený; hrdlo téměř zavřené. Práš-

níky vousaté. Při zákopech, na březích potoků. Čn. Srp. Š. hrálový; Produšník. *S. galericulata. L.*

6. Listeny delší než kalich. Klasy $^1/_2$—1 stř. zdélí, uvrchu převislé; hořejší pysk koruny nachofialový; dolejší bělavý neb žlutavý. Listy na dolejšku trochu prodloužené, hrubě a tupě pilované, na líci holé, tmavozelené, na rubu bledozelené. Prut 4hranný, vstoupavý neb vztýčený s větvemi křížem položenými. V lesích okolo Budína; v jižních Uhřích. Kv. Š. cizí. *S. peregrina.*

Listeny kratší kalichu. Koruna 3krát větší než u předešlého, 9—12 čárek zdélí. Prut nižší, 9—12 palců zvýší. V jižních Uhřích. Š. Kolumnův. *S. Columnae.*

252. *Thymus. Thymian. Douška.*

Přesleny v klasy neb hlavy sestavené. Tyčinky u vrchu rozcházivé. Kalich 2pyský. Květy mnohodomé, proto jedny s většími korunami a čnějícími tyčinkami, jiné s menšími korunami a zavřenými tyčinkami. XIV. 1. Mateřidouška.

1. Listy kosmaté. 2.

Listy holé. 5.

2. Polokře. 3.

Byliny. 4.

3. Listy na rubu útle plstnaté, s krajem vyvinutým. Nízký polokeř. Pěstovaný. D. zahradní; Tymián. *Th. vulgaris. L.*

Listy vejčitě eliptičné, tupé, ploché, 2—3 čárek zdélí, na líci kosmaté, s dlouhými bílými vlasy, jakož i na rubní střední žilce. Prut plazivý, chlupatý, s bílými hustými vlasy. V Uhřích, Čc. D. vlnatá. *Th. lanuginosus.*

4. Prut vstoupavý, 6 palců zvýší, dole větevnatý, často dřevnatý, chlupatý. Listy po kraji trochu vyhrnuté, obdýlné, tupé, celokrajné, 4—5 čárek zdélí, po obou stranách chlupaté. Kalich velmi vlasatý. Koruna bledě fialová, hořejší pysk příčmo široký. V Čechách; Uhřích. Čc. Zář. D. uherská. *Th. pannonicus. All.*

Prut plazivý, pýřitý; větve vstoupavé, kosmaté. Dolejší prutní listy okrouhlé, hořejší vejčité, na líci kosmaté. Čnělka delší než koruna; tyčinky kratší. V Trenčanské stolici. Čc. Zář. D. okrouhlolistá. *Th. nummularius. M. Bieberst.*

5. Listy vejčité. 6.
Listy kopovité neb čárkovité. 8.
6. Prut položený. 7.
Prut z mládí vztýčený, později vstoupavý; vlasy na hranách zpět sehnuté. Listy 4—5 čárek zdélí, vejčité, celokrajné, tupé, holé, na dolejšku něco brvité. Stopky 1květé. Kalichy jen po kraji tuhými vlasy obsazené. Koruny bledě fialové. Na pahrbkách, v jižních Uhřích, v Banátu. Čc. Říj. D. chlumní.
Th. montanus.
7. Dolejší zuby kalichu delší než jeho trubka. Listy eliptičné, na rubu pruhované, tuhé. Větve na plochách pýřité, na hranách vlasaté neb kosmaté. Koruny nachočervené neb fialové, aneb bílé. Dle Friesa jest tento pravý Thymus Serpyllum, L. Na píščité půdě, v sbořeninách, vřesoviskách. Čc. Srp. (Thymus Serpyllum β angustifolium, Koch. Syn.) D. úzkolistá.
Th. angustifolius. Pers.
Dolejší kališní zuby zdélí jeho trubky. Listy ovální neb okrouhlé, stopečné, na rubu rovné, mnohými prohloubenými, olejnatými žlázkami tčené. Prut a větve na hranách vlasaté neb kosmaté. Koruny růžonachové neb bílé. Na trávníkách, u cest. Čc. Zář. (Thymus Chamaedrys, Fries.). D. mateří.
Th. Serpyllum. L.
Poznam. α. glabratus: kalich a listy holé; tyto často okrouhlé. Viz níže.
β. vulgaris: kalichy vlasaté; listy opak vejčité; hlavy květů krátké.
γ. caudatus: kalichy vlasaté; listy vejčité; květní klasy velmi dlouhé.
δ. adscendens: kalichy vlasaté; listy eliptičné; větve velmi dlouhé, vstoupavé, nahoře plstnaté; dolejší přesleny vzdálené, hořejší v obdýlné hlavě.
ϵ. lanuginosus: kalichy chlupaté, listy po obou stranách vlasaté. Th. lanuginosus, W. et Gr. sil. Viz výše.
8. Listy kopovité, tupé, holé, na dolejšku brvité, soužené, celokrajné, ploché, 4 čárek zdélí, na líci tmavě, na rubu jasně zelené. Kalich s krátkými tupými vlasy. Koruna tmavofialová. Prut položený, chlupatý. V Uhřích. Čc. D. holá. *Th. glabrescens.*

Listy čárkovité, na rubu žilnaté a brázdité, žlábkovité, tuhé. Hořejší pysk kalichu nahý. Koruna nachočervená. Prut plazivý; větve kratší. Na vápencích; v Chorvatsku. Čc. Srp. D. jehličná. *Th. acicularis. W. Kit.*

63. Nepeteae. Marulkovité.

253. Ajuga. Günsel. Zběhovec.

Hořejší pysk koruny z 2 malých laločků sestávající; dolejší pysk 3laločný. Trubka s dokonalým čmýrovým kroužkem. XIV. 1. Traňk.

1. Koruna modrá. 2.

Koruna žlutá. Listy 3dílné, s cípy čárkovitými, vlasaté. Prut 2 — 4 palců zvýší, chlupatý. Na suchých kamenitých úhorech. Kv. Čn. (Teucrium Chamaepitys, L. Chamaepitys vulgaris, Link.) Z. yva; žlutý traňk. *A. C. Chamaepitys. Schreb.*

2. Plazivé výhonky. Prut $^1/_2$ stř. zdélí, vztýčený, listnatý, nachový, téměř holý. Listy téměř holé, obdýlně opak vejčité, tupé, slabě vroubkovaně zubaté, k řapíku soužené. Přesleny mnohokvěté. Kalich vlasatý. Koruna modrá, fialová, červená, masová, bílá; dolejší pysk 4-laločný. Na vlhkých lukách, lesích, v houštích. Kv. Čn. Z. plazivý. *A. reptans. L.*

Žádných výhonků. 3.

3. Listeny zelené, chobotitě zubaté, sedivé. Listy téměř nahé, trochu tlusté, nožečné, husté, chobotité. Prut vstoupavý, větevnatý, pýřitý. Květy malé, tmavomodré, v konečních přeslenech. Na horách; v Uhřích. Z. listnatý. *A. foliosa. Tratt.*

Listeny obyčejně barvité. 4.

4. Klas 4hranný, pyramidální, kosmatý. Listy kořenní velmi veliké. Listeny slabě ozubčené, křížem v jehlanec seřaděné; hořejší 2krát zdélí květů, na rubu obyčejně nachové, fialové. Květy modré, někdy bílé. V lesích, na horách; v Uhřích. Bř. Říj. Z. velkolistý. *A. pyramidalis. L.*

Květy v přeslenech, klasaté. 5.

5. Přesleny 6květé, v obdýlném klasu. Květy modré, někdy fialové, červené a bílé. Dolejší listeny ponejvíc 3laločné; hořejší kratší květů, ozubčené, přimodralé. Listy

kosmaté, obdýlné, vřezaně zubaté, opak vejčité; listy kořenní zdélí aneb menší prutních; tyto sedivé. Prut přímý, 1 stř. zvýší. Na lukách, krajích lesů, v štěpnicích. Kv. Čn. (Ajuga alpina, L. Wim.) Z. malolistý.

A. genevensis. L.

Přesleny 10květé, v přeslenech vzdálených. Květy tmavě modré neb masové. Listeny barvité neb zelené. Listy jen trochu vlasaté, obdýlně vejčité; kořenní nestejně zubaté, zdélí prutních. Prut vstoupavý, 1 stř. zdélí. Na suchých horních lukách; v Rakousích, Uhřích. Čc. Z. horní. *C. alpina L.*

254. *Ballota. Gottesvergess. Šedivka.*

Kalich nálevkovitý. Korunní trubka nerozšířená s šikmým kroužkem. Hořejší pysk plocho klenutý; střední lalok dolejšího pysku opak srdčitý. Tyčinky po odkvětu přímé, Nažky přítupé. XIV, 1. Měrnice.

Kalich s 5 vejčitými, osinatými zuby; osiny delší než samy zuby. Listy téměř obdýlně 3hranné, pilovitě zubaté. Prut méně více vlasatý, větvitý, 1—2 stř. zvýší. Koruna špinavě nachová neb bílá. (Ballota alba, L.), zevnitř pýřitá. Rostlina tmavozelená, často špinavě červená. V houštích; u plotů, zdí, u cest, obecná. Čc. Srp. (Ballota vulgaris, Link? Ballota ruderalis, Wim.) L. černá.

B. nigra. L.

Kalich ozbrojený osinami, které nejsou delší než samy zuby. Snad jen odrod druhů předcházejících. S. smrdutá. *B. foetida.*

255. *Betonica. Betonie. Bukvice.*

Korunní trubka válcovitá, bez kroužku, v hrdle nerozšířená; hořejší pysk klenutý; střední lalok dolejšího pysku tupý. Nažky přiokrouhlé, přítupé. XIV. 1.

1. Hořejší pysk koruny celokrajný. 2.
Hořejší pysk 2klaný. 3.
2. Střední cíp dolejšího pysku vykroužený. Kalichy téměř holé. Koruny zevnitř pýřité, nachové. Listy vlasaté neb holé, obdýlné, vejčité, na dolejšku srdčité, rapavé. Prut jednoduchý, tuhý, vztýčený, téměř nahý, 1 — $1^1/_2$ stř.

zvýší. Na suchých lučnatých pahrbkách, mezi houštěmi. Čc. Srp. B. brunatá. *B. officinalis. L.*
Střední cíp dolejšího pysku vrubovaně vlnitý. Kalichy vlasaté. Koruna zevnitř vlasatá, pýřitá; trubka kratší než u předešlé. Listeny třepenité. Listy širší i kosmatější, prut tužší i vlasatější než u předešlé. Na suchých pahrbkách, s předešlou. B. vztýčená. *B. stricta. Ait.*
3. Koruna žlutobílá. Přesleny 16 — 20květé. Tyčinky kosmaté, někdy v stranu nachýlené. Listeny celokrajné, měkké. Listy kořenní, srdčitě vejčité, tupé, pýřité; obyčejně 2 páry listů prutních. Na holech a pohořích. Čc. Srp. (Sideritis). B. žlutá. *B. Alopecurus.*
Koruna nachová, zevnitř plsťnatá; trubka 2krát kratší než kalich. Kalich obdýlný, prostranný; zuby přímé, bodlavé, zvenčí chlupaté, 3krát kratší než trubka koruny. Listy hlouběji vrubované než u B. brunaté; 2 — 3 páry na prutu, nejhořejší na dol zvrácené. Rostlina chlupatá, s vlasy na dol schýlenými. V Haliči; Srp. B. zšedivělá. *B. incana. Ait.*

256. Chaeturus. Katzenschwanz. Kočí chvost.

Kalich obhomolý. Korunní trubka bez kroužku, nerozšířená; hořejší pysk plocho klenutý; dolejší pysk téměř vztýčený s tupým středním lalokem. XIV. 1.
Listy obdýlné, nahoře i dole soužené, zubaté, vejčité. Prut vztýčený, od dola větevnatý, 1 — 2 stř. zvýší, pýřitý. Rostlina jasně i slabě zelená. Koruna růžová, bíle kropenatá. Tyčinky ledva trubky zdélí. Při plotech, zdech. Čc. Zář. (Chaeturus leonuroides, Ehrh. Leonurus. Marrubiastrum, Lin.) K. obecný. *Ch. Marrubiastrum. Reich.*

257. Galeobdolon. Waldnessel. Urdík.

Kalich trubkovitý. Korunní trubka v hrdle rozšířená; hořejší pysk do lebky klenutý; dolejší pysk s končitými cípy. XIV. 1. Pitulník, Pr.
Listy okrouhle vejčité, nožečné, prvnější skvrnité. Prut dole kořenivý, s vstoupavými, na hranách vlasatými větvemi; vlasy nadol sehnuté. Přesleny 6 — 12květé. Koruny veliké, žluté, uvnitř hnědě skvrnité. V stinných místech, pod houštěmi. Kv. Čn. (Pollichia, Willd. Leonurus, Scop.

Lamium, Crantz. Galeopsis Galeobdolon, Lin.) U. žlutý.
G. luteum. Sm.

Poznam. β. montanum. Hořejší listy kopovité, dlouze končité. Přesleny 6květé.

258. *Galeopsis. Hohlzahn. Žabr.*

Kalich trubkovitý. Korunní trubka nahoře rozšířená; hořejší pysk slabě klenutý; dolejší pysk s tupým neb vykrouženým středním cípem; v hrdle dva duté zuby. Prašníky ve 2 klapky otevřené. XIV. 1. Konopice. Pr.

1\. Listy kopovité neb ouzce vejčité, s 3 — 8 zuby na každém boku. Kališní zuby, asi polovinu délky jeho trubky obsahující, osinaté. Prut na dol přitlačenými vlasy posetý, pode články nepatrně ztloustlý. 2.

Listy široce vejčité, s 10 — 18 zuby po stranách. Kališní zuby asi zdélí kališní trubky, v silnější osinu vybíhavé. Prut pod listy neb články značně tlustý. 3.

2\. Květ červený, zvenčí pýřitý, s dlouhou trubkou; hořejší pysk slabě zubčený. Kalich žláznatý, vlasatý. Listy úzce kopovité, neb obdýlně kopovité; hořejší často celokrajné. Prut s měkkými, na dol přitlačenými vlasy. Na rolích, úhorech. Čc. Srp. Ž. rolní. *G. Ladanum. L.*

Poznam. a. latifolia. Listy obdýlně kopovité, stejně zubaté, pilovité. Kalichy drsné, chlupaté. Přesleny vzdálenější od sebe než u předešlé. S předešlým. (Gal. intermedia Vill.) Ž. širolistý. *G. latifolia. Hoffm.*

b. angustifolia. Listy čárkovitě kopovité, nestejně zubaté. Kalichy šedě kosmaté, beze žlázek; zuby nestejné, 3 z nich zdélí samého kalicha. Prut větevnatý, hnědý, hladký. Na suchých rolích. Ž. úzkolistý. *G. angustifolia. Ehrh.*

Květ bledožlutý, značně větší než u předešlých; hořejší pysk silněji zubatý neb vřezaný; dolejší veliký, vrubovaný, u prostřed žlutý, delší než hořejší. Kalich bodlavý, dlouhý, zelený, chlupatý, krátce osinatý. Přesleny chudokvěté, vzdálené. Listy vejčitě kopovité, zubaté, pilovité, šedozelené, kosmaté. Prut kosmatě vlasatý. Na polích, rolích. (Galeopsis ochroleuca, Pers. Gal. villosa, Smith.) Ž. velokvětý. *G. grandiflora.*

3. Prut s měkkými, na dol obrácenými přitlačenými vlasy, pode články tuhými vlasy obsazený, 1—2 stř. zvýší, často větvitý. Listy široce vejčité, zákončité, dolejší téměř srdčité, měkké, brzo vadnoucí. Hořejši přesleny sblížené. Kalichy po kraji brvitě vousaté; zuby žláznaté. Koruna nachová, $^1/_3$ neb $^1/_2$ menší než u následujícího; hořejší pysk zřídka žlutý; střední lalok dolejšího pysku útle vrubovaný; trubka delší než kalich, bílá neb hnědožlutá. U cest; příkopů, při plotech, v houštích. Čc. Srp. Ž. pýřitý. *G. pubescens. Bess.*

Prut tuhými, odstávavými vlasy posetý. 4.

4. Kališní zuby k hrdlu koruny sáhající. Koruny malé, rozličně barvité. 5.

Kališní zuby jen do polovice korunní trubky dosahující. Koruna veliká, žlutá; střední lalok dolejšího pysku útle vrubovaný, nachový. Listy obdýlně vejčité, dlouze končité. Prut 2—3 stř. zvýši, háčkovitý. Přesleny 4—12květé, hořejší hustě stojící. Na mokrých, bažinatých, lesních polohách, mezi houštěmi. Čc. Srp. (Galeopsis Tetrahit β. L. Gal. cannabina, Roth.) Ž. strakatý; horská kopřiva. *G. versicolor. Curt.*

5. Střední lalok dolejšího pysku téměř 4hranný, ozubčený, tupý, neb slabě vykroužený, plochý, strakatě čárkovaný. Koruna nachová, masová neb bělavá, se žlutým, červeně skvrnitým polem na dolejšku dolejšího pysku; trubka téměř kalicha zdélí. Listy obdýlně vejčité, dlouze končité. Prut vztýčený, do 1 stř. zvýší, prostý neb větvitý. Na rolích, při plotech; na břehách potoků. Čc. Zář. Ž. polní. *G. Tetrahit. L.*

Střední lalok obdýlný, celokrajný, hluboce vykroužený, posléz po stranách zpět vyhrnutý. Koruna červená. Na podobných místech. Ž. vykroužený. *G. bifidia v. Bönninghausen.*

259. Glechoma. Gundelrebe. Opoňka.

Květy v úžlabičných zdánlivých přeslenech. Střední cíp dolejšího pysku plochý, opak srdčitý. XIV. 1. Popenec, Oponec, Budra, Zádušník.

Listy ledvinité, vrubované, hořejší téměř srdčité. Pruty

plazivé, kořenivé, na článkách, vlásky okroužené. Květní stopky 2 — 5květé, větvité jednostranné, kratší řapíka. Koruna menší neb větší, modrá, zřídka červená neb bílá. Kališní zuby 3krát kratší než korunní trubka. Při plotech, zdech. Dub. Kv. O. obecná. *G. hederaceum. L.*

Poznam. β. rigidum. Trubka koruny zdélí kalicha. V lesích, na vrchu Strašove (?) v Trenčanské stolici.

Listy srdčité, vroubky celé. Stopky téměř 3květé. Koruna víc než 2krát zdélí kalicha. Kališní zuby šídlovité. Tyčinky pod špicí prášníky opatřené, zdélí cípu hořejšího pysku. Rostlina šedozelená, ve všem 3krát větší než předešlá. Řapíky zdélí neb delší článků prutních. V lesích, v jižních Uhřích. Dub. O. chlupatá. *G. hirsuta. W. Kit.*

260. Hyssopus. Izop.

Kalich 5zubý. Dolejší pysk koruny 3dílný; střední cíp vrubovaný. Tyčinky přímé, odstávavé. XIV. 1. Hysop.

Malý keř. Listy kopovité, končité, bezzubé, na rubu tčené. Květy v jednostranných hroznech, na krátkých mnohokvětých stopkách, modré, řidčeji bílé neb červenavé; střední cíp 2laločný. Prášníky křížem k sobě vespolek chýlivé. V Chorvatsku divoce; zde pěstovaný i zdivočelý. Čn. Zář. I. lékařský. *H. officinalis. L.*

261. Lamium. Bienensaug. Hluchavka.

Kalich trubkovitý. Korunní trubka v hrdle rozšířená; hořejší pysk v lebku klenutý; boční laloky dolejšího pysku uťaté, zubotvárné, střední lalok široký, vykroužený, na dolejšku soužený. Blizny zákončité. XIV. 1. Hluchavec; hluchá kopřiva; Jasnota, Psoser.

1. Prut hladký, 9 — 12 palců zdélí, nachočervenavý. Kalichy holé, zdélí korunní trubky, zuby 2krát zdélí samého kalichu. Přesleny obyčejně 10květé. Boční zuby koruny kopovité, nikoli štětinovité; dolejší pysk odstávavý; cípy nevyhrnuté. Listy srdčité, pilovité, trochu pýřité. V Haliči. H. hladká. *L. laevigatum.*

Prut vlasatý; aneb jiné známky neshodné. 2.

2. Kalich barvitý, na špici nachový, s kopovitými, šídlovitými zuby. Koruna 1 palce zdélí, v hrdle nadmutá; hořejší pysk nachový, 3—6zubý; dolejší pysk po každé straně 3zubý, nachově prouhovaný; střední cíp 2laločný. Prášníky holé. Přesleny 12 — 20květé, Listy srdčité, velmi veliké, někdy pídidlouhé, končité, hrubě pilovité, po obou stranách pýřité. Prut 1—2 stř. zvýší, jednoduchý, 4hranný. Kořen plazivý. V lesích, mezi houštím; v Chorvatsku a sousedním Uhersku. Kv. Čc. H. velekvětá. *L. Orvala.*

Kalich zelený, aneb jiné známky koruny a listů se neshodují. 3.

3. Korunní trubka přímá; koruna menší než u následujících. Listy ponejvíc tupé, aneb s tupou špicí a tupými zuby. 4.

Korunní trubka zkřivená, uvnitř čmýřitým kroužkem opatřená. Koruna asi palce zdélí. Listy ostře končité, nožečné. 6.

4. Trubka uvnitř s kroužkem. Koruny po 10—12, nachové neb masové, zřídka bílé; hořejší pysk celokrajný. Listy vejčitě srdčité, nožečné, nestejně pilovité, řapavé, dolejší přiokrouhlé, často, zvláště z jara, červené. Prut $^1/_2$ stř. zvýší, lesklý, téměř holý, vstoupavý, s odstávavými větvemi. V dělané půdě. Un. Pras. H. krvavá. *L. purpureum. L.*

Trubka beze kroužku. 5.

5. Listy srdčité neb vejčité, vřezaně vrubkované; i hořejší ještě krátce nožečné. Kališní zuby po odkvětu otevřené. Koruna užší než kalich. Na rolích, zahradách; okolo Pětikostelů, v Uhřích. Kv. Čn. H. vřezaná. *L. incisum. Willd.*

Listy přiokrouhlé, ledvinité, tupé; hořejší objímavé, téměř laločnaté. Zuby kalichu před květením a po květení téměř sevřené; kalichy kosmaté. Koruny nachové s dlouhou tenkou trubkou, často nevyvinuté. Prut $^1/_2$ stř. zdélí. Na rolích v orné půdě. Bř. Kv. a v jeseni. (Pollichia amplexicaulis). H. objímavá. *L. amplexicaule. L.*

6. Koruny bílé. Kroužek trubky šikmý; trubka zkřivená. Kraj hrdla s 3 zoubky, a po každé straně větším šídlovitým zubem opatřený. Listy srdčité, dlouze končité, ne-

stejně vřezané, řapíkaté. Prašníky černé, jako i kalichy na dolejšku; zuby kalichu štětinovité. Přesleny 12—20 květé. Při plotech, u zdí. Kv. Říj. H. bílá; hluchá kopřiva. *L. album. L.*

Koruny červené. Trubka skřivená, u vnitř vodorovným kroužkem ovlažená. Kraj hrdla po každém boku šídlovitým zubem obsazený. Listy často z mládi bíle skvrnité, srdčité, tupě končité. Květy v přeslenu po 10—16. Prut u dolejška kořenivý, z dola větevnatý, dole položený a vstoupavý, 1—2 stř. zvýší, lesklý. Při plotech, v lesích; Kv. Čn. H. plamatá. *L. maculatum. L.*

262. Lavandula. Lavendel. Levandule.

Kalich vejčitý, listenem podepřený. Prašníky u vnitř třubky. XIV. 1. Nevendula.

Listy sedavé, čárkovité kopovité, s krajem vyvráceným; klas přervaný, nahý; listeny vejčité, končité. Pěstovaná neb zdivočelá. Keř. Čc. L. lékařská. *L. Spica. L.*

263. Leonurus. Löwenschwanz. Srdečník.

Kalich homolovitý. Korunní trubka nerozšířená, kroužkem opatřená. Hořejší pysk téměř plochý; laloky dolejšího tupé, obyčejně vyhrnuté. XIV. 1. Hojička.

Dolejší listy dlanité 5dílné, vřezaně pilované; hořejší obdýlné, 3klané, dole klínovité, téměř celokrajné. Přesleny listnaté. Kalichy bodlavé. Koruny malé, růžové neb bílé. Při plotech, stěnách, v dědinách, Čc. Zář. Rostlina tmavozelená, vztýčená, větvitá, 1—2 stř. zvýší. S. obecný. *L. Cardiaca. L.*

264. Marrubium. Andorn. Jablečník.

Tyčinky a čnělka v trubce skryté; trubka s přetrženým kroužkem. XIV. 1. Šedivá zelina.

5 šídlovitých, přímých, plsťnatých zubů na kalichu. Přesleny 6—20 květé, skupené. Květy bílé, malé v úžlabičkách. Listy obdýlné, rapavé, žilnaté, zubaté, šedozelené, stříbrné. Na suchých pahrbkách, u cest; Čc. Říj. J. šedivý. *M. peregrinum.*

7—8 přímých, šídlovitých, kališních zubů. Přesleny mnohokvěté, vzdálené od sebe. Listy obdýlné, bělozelené, ra-

pavé, žilnaté, zubaté. V Uhřích, okolo Pětikostelů, na suchých místech u cest. Čc. Srp. (Marrubium peregrinum, Hal. Fl.) J. vzdálený. *M. remotum. Kit.*

10. háčkovitých, štětinovitých, střídavě menších kališních zubů. Přesleny mnohokvěté, velmi kosmaté. Koruny bílé, malé. Listy přiokrouhlé, vejčité, žilnaté, rapavé, řapíkaté, bělošedé, plsťnaté. Prut do 1—1 $^1/_2$ stř. zvýší, větvitý s jednoduchými, vstoupavými větvemi. Rostlina celá bělošedá. Při zdech, zbořeniskách, u cest a silnic. Čc. Zář. J. obecný *M. vulgare. L.*

265. Mentha. Münze. Máta.

Čtyry tyčinky s prašníkoma; koruna nálevkovitá s 4, téměř stejnými cípy. Rostlina mnohodomá: květy s malými korunami a krátkými tyčinkami; květy s většími korunami a čnějícími tyčinkami. XIV. 1. Divoký balšán; balšínek; koňský balšám; polajka.

1. Kalich po odkvětu brvitým věncem zavřený. 2.
   Hrdlo kalichu bezbrvé. 3.
2. Stopky holé, nachové. Kalichy trubkovité, tčené, s dlouhými kopovitými, špičatými zuby, chlupaté. Květy malé, lilakové, s tupými cípy; hrdlo chlupy uzavřené; tyčinky v hrdle skryté. Listy vejčité, řapíkaté, pilované, chlupaté, zuby malé, vzdálené. Prut pídi dlouhý, na hranách chlupatý, s chlupy na dol vrhnutými, vztýčený. Na vlhkých lukách; v Rakousích, Uhřích. Srp. M. rakouská. *M. austriaca.*
   Stopky plsťnaté jako i kalichy; tyto 2pyské, trubkovité, v čas zralosti věncem chlupův zavřené. Listy vejčité, tupé, roztracené, zubaté. Koruny lilakové. Prut dole kořenivý, vstoupavý, chlupatý. Na vlhkých trávníkách, při řekách, lesních jezerech. Čc. Srp. M. polajka. *M. Pulegium. L.*
3. Listy teměř sedavé. Klasy čárkovitě válcovité. 4.
   Listy značně řapíkaté. 5.
4. Listeny kopovité, delší než květy. Kalichy kulatě baňkovité, malé, s kopovitě šídlovitými, k sobě chýlivými zuby. Prašníky delší než koruny. Listy vejčité, ponejvíc okrouhlé, tupé, s krátkou špicí, řapavé, zvláště na rubu šedo-

plsťnaté, vrubované. Na vlhkých lukách; v Rakousích. Srp. Žář. M. okrouhlolistá. *M. rotundifolia.*

Listeny úzké, čárkovitě šídlovité. Kalichy obdýlně baňkovité; zuby čárkovitě šídlovité, méně zavřené, v čas zralosti k sobě přichýlené. Listy vejčité, až i úzce kopovité, zubatě pilované, téměř sedavé. Koruna bledě modrá. Přesleny v klase válcovitém. Při potocích, na vlhkých místech. Srp. Zář. M. lesní; koní nať. *M. silvestris. L.*

α. nemorosa: Prut a listy na líci téměř holé, na rubu řídce plsťnaté, šedozelené; klas oblý, skupený. Čc. Srp. *N. nemorosa. W.*

β. genuina: Prut řídce plsťnatý. Listy na líci řídce plsťnaté, sivozelené; na rubu hustě šedoplsťnaté.

γ. tomentosa: Prut a listy po obou stranách hustě běloplsťnaté.

Poznam. Příbuzná máta zelená: Přesleny v přetrženém klase. Listy téměř sedavé, kopovité, končité, holé. Listeny jehlité. Kalichy vejčité, holé; zuby chlupaté, jehlité. Prut velmi větvitý, holý, červenavý, 1—2 stř. zvýší. V Slézsku, Čechách, Uhřích, Rakousích. Čc. Srp. (Mentha silvestris, *δ.* glabra, Koch. Syn.) *M. viridis. L.*

5. Květy v konečních hlavách neb klasech. 6.

Květy v přeslenech, tak že se s prutními listy končí. 7.

6. Zaokrouhlená květní hlava na konci prutu, kalichy obdýlné s jehlitými, šídlovitými zuby. Listy vejčité, řapíkaté, pilované. Prut ponejvíc vztýčený, $^1/_2$—2 stř. zvýší. Na vlhkých místech. Čc. Srp. M. vodní. *M. aquatica. L.*

α. capitata: Hořejší přesleny v hlavu skupené (Mentha aquatica, Koch. Syn). *a)* glabrata: Listy a prut téměř holý. Stopky a kalichy chlupaté. *b)* hirsuta: Listy, pruty, stopky a kalichy chlupaté.

β. verticillata: Přesleny oddělené. (Menthasativa, Koch. Syn.) *a)* glabrata: Listy a pruty téměř holé. *b)* Listy a pruty krátce chlupaté.

Obdýlné, válcovité klasy. Kališní zuby kopovité, šídlovité. Kalich brázděný. Pěstovaná i divoká. Čc. Srp. M. peprná. Hořejší listeny kopovité. Listy obdýlné, vejčité. *M. peperita Hud.*

Poznam. Příbuzná Máta marulková: Listy široce vejčité jako u máty vodní: klas delší skupenější, s užšími listeny, jako u M. lesní. *M. nepetoides.*

Poznam. Máta kadeřavá: Klas hlavatý, přetržený. Listy vejčité, srdčité, končitě pilované, vlnité, téměř sedavé, příhladké. Kalich na dolejšku hladký. Pěstovaná i divoká. Čc. Srp. *M. crispa. L.*

7. Kalich trubkovitý, s 3hranně kopovitými zuby. Ostatně velmi proměnlivá. Na břehách. M. zubatá. *M. sativa.*

Kalich krátce zvončitý, s široce 3hrannými zuby, jejichž šířka délce se rovná. Listy vejčité, zubatě pilované, řapíkaté. Koruna modrá a lilaková, na vlhkých místech, zvláště na rolích po žních. Čc. Srp. M. nátchová; Nátchovice. *M. arvensis. L.*

α. aquatica: Téměř holá. Listy vejčité, pilované.

β. lancifolia: Listy obdýlné, kopovité, k oběma koncům špičaté.

γ. legitima: Prut a stopky květní chlupaté.

266. *Nepeta. Katzenmünze. Marulka.*

Tyčinky rovnoběžné. Koruna 2pyská. Střední cíp dolejšího pysku přiokrouhlený, dutý. XIV. 1. Kočičí dunda. Santa.

1. Listy řapíkaté. 2.

Listy sedavé, tupé, žilnaté, špinavě zelené, pilované, obdýlně srdčité, po obou stranách drsné. Prut do 2 stř. zvýší, v stáří červeně hnědý, s prutovými větvemi. Květy v nahých z přeslenů složených hroznech. Koruny hned bílé s červenavými punkty na dolejším pysku, hned bledě modré. Na pahorkách, mezi houštím, u plotů. (Nepeta pannonica, L.) M. nahá. *N. nuda. Jacq.*

2. Květy v tupých klasech; klasy neb hrozny hustší, mocnější, více listnaté, méně větvité; dolejší přesleny dlouze stopkaté; stopky hojnokvěté. Kališní zuby ostnité, téměř stejné; kalich žilnatý. Koruny běložluté, v hrdle fialově tčené, řadou chlupův značené. Semena hladká a holá. Prut do 2 stř. zvýší, bělošedý, vztýčený. Listy řapíkaté, odvisle odstávavé, útle pýřité, na líci rapavé, na rubu šedoplsťnaté, vejčité, zubatě pilované. U plotů, zdí, v štěpnicích, u cest. Čc. Srp. M. kočičí; kočičí dunda. *N. Cataria. L.*

Květy vrcholičnaté, v složených latnatých hroznech, s dlouhými prutovými větvemi. Stopky vidličnaté. Kališní

zuby bez ostnů. Koruny bílé neb bledě modré, lilakové, v hrdle tmavěji tčené; boční laloky ohrnuté. Listeny štětinovité, brvité. Semena ovlášená. Prut do 2 stř. zvýší, holý, drsný. Listy téměř holé, dolejší krátce řapíkaté, hořejší téměř sedavé, obdýlně kopovité, srdčité, nepatrně vrubované. V houštích, u plotů. (Nepeta paniculata, Crantz. Nepeta nuda, Murray). M. uherská. *N. pannonica. Jacq.*

267. Phlomis. Sápa.

Kalich hranatý. Koruna nachová; hořejší pysk položený, stlačený, kosmatý. Listeny šídlovité. XIV. 1. Sapě.

Prut 2 stř. zvýší, s mnohými odstávavými větvemi, chlupatý. Listy řapíkaté, pilované, na dolejšku celokrajné, na líci drsné, na rubu plsťnaté, téměř 3žilné, obdýlně kopovité, dolejší obdýlně vejčité. Přesleny 6—8květé; 4dílné listeny pod každým přeslenem. Kalichy s 10 hlubokými brázdami; zuby žílovité, odstávavé; zdélí listenů. Koruny nachové; trubka ledva delší kalicha; lebka veliká, dutá, trochu tupá; střední cíp srdčitý. Na Tatrách, S. bodlavá. *Ph. pungens.*

Prut 3—5 stř. zvýší, holý. Dolejší listy srdčité, drsné; hořejší obdýlně kopovité. Listeny šídlovité, háčkovité. Kalichy chlupaté s odstávavými zuby. Koruny špinavě nachové; hořejší pysk ozubený. Na písčitých polích; okolo Mostu u Litavy. Čn. Čc. S. hliznatá. *Ph. tuberosa.*

268. Satureja. Pfefferkraut. Čibr.

Kalich 5zubý. Laloky koruny téměř stejné, hořejší vykroužený. Tyčinky od sebe různé, pod hořejším pyskem. •XIV. 1. Ščubřík; Santořinka; Saturajka; Čabr; Čubr.

Kališní cípy dlouze končité, měkkoostnité. Koruny malé, bílé neb bledě fialové, zřídka červenavé. Květy téměř jednostranné, v úžlabičných vrcholíkách. Listy tuhé, čárkovitě kopovité, celokrajné, vstřícní, k dolejšku zoužené a trochu brvité, tčené. Prut s hnědými, oblými, trochu chlupatými, položenými větvemi. Na výslunních vápenných skalách; v Chorvatsku, Banátě. Čc. Říj. Č. chlumní. *S. montana.*

Kališní cípy tupé, bezostenné. Koruny červenobílé s nachovými skvrnami. Květenství jako u předešlého. Listy téměř okrouhle vejčité, na dolejšku soužené, zubaté, trochu tupé, vstřícní, tčené. Prut dřevnatý, 6 palcův zvýší a jako větvičky 4hranný, hnědý. Na vápencích; v jižních Uhřích. Č. skalní. *S. rupestris. Wulf.*

Poznam. Čibr zahradní: Prut bilinný, letní, sám se vysívající, ramenatý. Stopky úžlabiční. Listy kopovité, celé. Čc. Srp. *S. hortensis.*

269. Sideritis. Gliedkraut. Chlapina.

Kalich 5klaný. Koruna tlamatá; hořejší pysk 2—3klaný; dolejší pysk 2—3dílný. Tyčinky v korunní trubce. XIV. 1.

Rostlina bylinná bez listenův. Prut vstoupavý neb vztýčený. Listy obdýlné, chlupaté, zpět vyvrácené, nepatrně zubaté. Přesleny 4—6květé. Kalichy brzo větší než koruny, trnité; hořejší 2 trny zpět vyvrácené. Koruny dřív žlutavé, posléz po kraji nachové; hořejší pysk malý. Na suchých pahrbkách; okolo Vídně; v Uhřích. Čn. Čc. Ch. chlumní. *L. montana.*

270. Stachys. Ziest. Čistec.

Korunní trubka válcovitá, uvnitř kroužkem ovlášená; v hrdle nerozšířená; hořejší pysk málo klenutý neb plochý; dolejší pysk s velikým obvejčitým neb srdčitým středním cípem. Tyčinky po odkvětu v stranu nachýlené. Nažky okrouhlé, tupé, XIV. 1.

1. Listy bílou vlnou pokryté. Pruty na dolejšku položené a kořenivé. Přesleny mnohokvěté. V Uhřích. Čn. Čc. Č. vlnatý. *S. lanata.*

   Udané známky se neshodují. 2.

2. Koruna běložlutá. 3.

   Koruna červená neb červenavá. 5.

3. Listy obdýlně kopovité. 4.

   Listy šikmo srdčité, vroubkované, tupé, chlupaté, 4—5krát delší než širší. Listeny celokrajné, kratší než kalichy, vejčitě kopovité, dlouhými chlupy obrvené, po 8—10 pod každým přeslenem. Prut vztýčený neb vstoupavý, pídi zdélí, jednoduchý, bělochlupatý. Přesleny hořejší

6, dolejší 10květé. Květy krátce stopečné v přeslenatých klasech. Kalich chlupatý, trochu žláznatý, 5zubý; zuby bodlavé, dolejší přímé, hořejší odstávavé. Koruna 2krát delší kalicha, sírožlutá; dolejší pysk dutý, vlnitý, červeně tčený, rovný, nevyvrácený. Na suchých kamenitých místech, lukách, v Chorvátsku, řídce. Čn. Č. šikmý. *S. obliqua. W. Kit.*

4. Přesleny 4—6květé. Prut u vrchu pýřitý, jednoduchý neb dole větvitý, $^1/_2$ stř. zvýší. Listy řapíkaté, vrubovaně pilované; dolejší eliptičné, obdýlné; hořejší kopovité, celokrajné. Listeny čárkovité. Kalichy kosmaté s pýřitými ostny. Koruny běložluté. Kořen 1roční. Na suchých rolích, úhorech. Srp. Zář. Č. roční. *S. annua.*

Přesleny 6—12květé. Prut vstoupavý, chlupatý, tuhý, 1 stř. zvýší. Listy řapíkaté, obdýlně kopovité, vrubovaně pilované; hořejší vejčité, zakončité, celokrajné. Listeny kratši přeslenův, vejčité, celokrajné, osinaté. Kalichy chlupaté, se žlutými, holými ostny. Koruny žlutavé, uvnitř hnědočervené, čárkované. Kořen mnoholetý. Na suchých pahorkách, pomezních cestách. Čn. Srp. Č. přímý. *S. erecta L.*

5. Přesleny z větvitých stopek složené. Viz Ballota. 254.

Přesleny z sedavých květův složené. 6.

6. Listy sedavé, aneb jen dolejší krátce řapíkaté; srdčité, kopovité, vrubovaně pilované, pýřité; hořejší poloobjímavé. Prut přímý, vztýčený, 1—2 stř. zvýší, se štětinovitými, na dol obrácenými vlasy, prostý, často červenavý. Přesleny 6—12květé. Kališní zuby šídlovité, ostnité. Koruny 2krát delší kalicha, nachové, s plamatým dolejším pyskem. Na vlhkých místech, rolích, v mokrých houštích. Čc. Zář. Č. bahní. *S. palustris. L.*

Poznam. Příbuzný Čistec podezřelý: Listy patrně řapíkaté. Svou tmavější barvou koruny a chudokvětými, vzdálenými přesleny podobá se čistci lesnímu. *S. ambigua.*

Listy značně řapíkaté, nanejvýš hořejší sedavé. 7.

7. Přesleny 6květé. 8.

Přesleny mnohokvěté. 9.

8. Koruna daleko delší kalicha, špinavě nachová; dolejší pysk krvavě tčený. Kalichy zkřivené, barvité; zuby šídlovité, ostnité. Listy vejčitě srdčité, zakončité, pilované,

chlupaté, tmavozelené; listeny kopovité. Přesleny z části bezlisté. Prut $1^1/_2$—2 stř. zdélí, chlupatý, u vrchu rozvětvený, žláznatý; poskytuje vlákna ku předení, jako len. V mokrých a stinných lesích, v bahnitých pasekách. Čn. Srp. Č. lesní; Medrunice vonná. *S. silvatica. L.*

Koruna ledva delší než kalich, malá, bledě červená. Kalichy chlupaté, s kopovitými, ostnitými zuby. Listy vejčité, srdčité, tupé, vrubované, slabě chlupaté. Přesleny 3—6květé. Prut slabý, jednoduchý, aneb od spodu větvitý, $^1/_2$ stř. zvýší, tuhými chlupy oděný. Na úhorech, suchých rolích. Čc. Zář. Č. polní. *S. arvensis. L.*

9. Celá rostlina hustou, bílou, kosmatou plstí pokrytá, beze žlázek. Prut vlnatý, 1—$1^1/_2$ stř. zdélí. Listy obdýlné, vejčitě srdčité, vlnaté; hořejší kopovité, sedavé. Hořejší přesleny velmi husté, téměř klas působící, 40—50květé. Kališní zuby vejčité, končité, ostnité. Koruny malé, nachové. Ve vsech, při plotech. Čc. Srp. Č. německý. *S. germanica.*

Rostlina zelená, nahnědlá, méně chlupatá. Prut chlupatý, nahoře žláznatý, 2—3 stř. zvýší. Listy vejčitě srdčité, končité, pilované, širší než u předcházejícího. Zuby kalichu tupé, krátce osinaté, na špici nahnědlé, široce kopovité, nestejné, 3 hořejší větší a širší. Koruny špinavě krvavé. V horských lesích, pohořích, suchých polohách. Čn. Srp. Č. horní. *S. alpina. L.*

271. Teucrium. Gamander. Ožanka.

Korunní trubka krátká, bez kroužku. Hořejší pysk hluboce 2dílný, jeho cípy leží na dolejšku dolejšího pysku, takže tento 5dílný vypadá; tyčinky vynikají přes poltu hořejšího pysku. XIV. 1.

1. Listy hluboce v čárkovité cípy rozdělené. 2.

Listy nejsou přes polovici. 3.

2. Listy 3klané, 5 nerozdělenými laloky. Květy žluté. Viz Ajuga. 253.

Listy dvojnásobně protisečné. Koruny bledě nachové, se žlutavým, černě tečeným hrdlem. Květy po 2—6 v přeslenech. Prut $^1/_2$ stř. zvýší, od dolejška větvitý, trochu lepký. Na rolích, úhorech, kamenitých, suchých místech, v Slézsku, Rakousích, Uhřích; Čn. Srp. O. hrozničková. *T. Botrys. L.*

3. Listy celokrajné, aneb jen maličko ke špici ozubené. 4.
Listy zubatě vrubované, neb pilované. 5.
4. Listy celokrajné, čárkovitě kopovité, na rubu běloplstnaté. Žlutavé květy v hlavatých chocholíkách. Prut položený, na špici vstoupavý, 3—9 palcův zdélí. Na suchých pahrbkách, skalách. Čc. Srp. O. chlumní. *T. montanum. L.*
Listy téměř celokrajné, vejčitě obdýlné, kosmaté, tčené, drsné, žilnaté, sedavé; dolejší užší a kratší, ke špici trochu pilované. Květy špinavě žluté, nachově čárkované. Kalichy vejčité, zvenčí i uvnitř chlupaté, sedavé, jednotlivé v úžlabičkách. Prut přímý neb vstoupavý, neb konečně položený, $1 - 1\frac{1}{2}$ stř. dlouhý. Kořen plazivý, s bílými bambulinami. Na výslunných prostorách; od Pešti a Bělehradu dolů po Uhřích. Kv. Čn. O. Laxmanová. *T. Laxmanni.*
5. Květy červené v úžlabičkách neb přeslenech. 6.
Květy žlutavé v jednostranných hroznech; hrozny v úžlabičkách. Listy řapíkaté, srdčité, obdýlné, vrubované, rapavé, pýřité, trochu lepké, odporně čpavé a hořké. Prut do 2 stř. zvýší, přímý, chlupatý. Při plotech, v horách; v Chorvatsku, Čc. C. čpavá. *T. Scorodonia.*
6. Listy na dolejšku klínovité, v řapík soužené, vřezaně vrubované, trochu lesklé, tuhé. Prut chlupatý, oblý, položený. Listeny pilované neb celé. Kalichy červenavé, chlupaté. Květy stopečné, po 2—4, v úžlabičkách, nachové, zřídka bílé. Na suchých, lučních pahorkách. Čc. Zář. O. Kalamandra. *T. Chamaedris. L.*
Listy sedavé, obdýlné, kopovité, hrubě pilované, pýřité. Prut vztýčený, kosmatý, $\frac{1}{2}$—1 stř. zdélí, s krátkými listnatými výhonky na dolejšku. Kalichy kosmaté, po 2—3 v úžlabičkách, stopečné, často i po 4 v přeslenech; koruny bledé nachové. V příkopech, při rybníkách. Čc. Srp. O. bahní. *T. Scordium. L.*

64. Verbasceae. Diviznovité.

272. *Verbascum. Wollkraut. Divizna.*

Koruna kruhovitá, s 5dílným, téměř stejným pokrajem; 5 trochu nestejných tyčinek. Tobolka na špici

2klapečná. Rostlina vlnatá; dlouhé květní klasy. V. 1. Divizna; Onuca; Divina; Děvina.

1. Koruna bílá. Prašníky červenožluté. Klas větevnatý. Prut hranatý. Listy srdčité, obdýlné, téměř vroubkované, dolejší řapíkaté, hořejší sedavé, střídavé. Rostlina plsťnatější i hroznatější než Verb. Lichnitis. V Haliči: Čn. Čc. D. bílá. *V. album. Mönch.*

Koruna žlutá ne fialová. Listy obyčejné vejčité. 2.

2. Květy v svazečkách po 3 neb více pospolu, hustý, klasovitý hrozen působících. 3.

Hrozny z jednotlivých, vzdálených, delších, 1květých stopek složené. 12.

3. Koruna zevněí zrzavě brunatná, uvnitř žlutočervená, k trubce fialově skvrnitá; hořejší cípy velmi malé. Vlna na tyčinkách fialová, 3 dolejší tyčinky na špici bělovlnaté. Listeny kratší než stopky. Květy po 2—4 v hroznech svinutých. Listy na líci často holé, na rubu kosmaté, s celou často šikmo skroucenou špicí; dolejší řapíkaté, dvojnásobně vrubované; hořejší sedavé, prostě vrubované. Prut nahoře větvitý, často červenobrunatný, 3—4 stř. zvýší. Okolo Pešti, Vácova. Kv. Čn. D. rezavá. *V. rubiginosum. W. K.*

Koruna žlutá neb fialová. 4.

4. Dvě delší tyčinky málo ochlupěné. Listy ponejvíc méně neb více sbíhavé. 5.

Všecky tyčinky vlnité. 9.

5. Listy vroubkované, dolejší obdýlně vejčité, v řapík soužené, na líci pýřité, na rubu slabě šedoplsťnaté; hořejší sedavé, vejčité neb přiokrouhlé, s dlouhou útlou špicí, po obou stranách slabě plsťnaté. Prut větvitými chlupy plsťnatý, u vrchu ostře hranatý. Hrozen řídký, z oddálených, 3—5květých chomáčův složený: květy krátce stopečné. Tyčinky nestejné; 2 delší téměř holé, s obdýlnými prašníky, 3 kratší bledě fialovou vlnou pokryté. Rostlina u prostřed mezi V. thapsiforme a nigrum. V Slézsku, u Vratislavi. Čc. D. zvrhlá. *V. adulterinum. Koch.*

Listy méně více sbíhavé; neb jiné známky se neshodují. 6.

6. Listy až k nejbližším listům sbíhavé. 7.

Listy krátké neb polosbíhavé. 8.

7. Koruna téměř nálevkovitá, 1/5 palce široká, sírožlutá. Tyčinky nestejné: 2 delší s delšími prašníky. Klas z malých chomáčů složený, přímo vztýčený; stopky krátké. Listy útle vrubované, s řídkou žlutavou plstí. Prut 2—5 stř. zvýši. Korunní cípy obdýlné, tupé U silnic, na výslunných místech, v lesích. Čc. Srp. (Verbascum Thapsus, Schrad. Verb. Schrad. Mey.) D. obecná. *V. Thapsus. Lin. dle Wahl. a Fries.*

Koruna kruhovitá, 2—3krát větší; cípy opak vejčité, zaokrouhlené. Tyčinky nestejné; 2 delší holé, s obdýlnými prašníky, 2krát zdélí prašníkův. Koruna tmavožlutá. Hrozen obyčejně hustý, jen zřídka na dolejšku přetržený; stopky velmi krátké. Listy vrubované, hustou žlutavou plstí pokryté. Na písčitých, kamenitých, neúrodných půdách, vysokých úlehlích. Čc. Srp. (Verb. Thapsus. Koch. Syn). D. velekvětá. *V. thapsiforme. Schrad.*

8. Prašníky 2 delších tyčinek obdýlné, jejich nitky holé, 2krát zdélí prašníků. Koruna kruhovitá. Klas obyčejně jeden, dole přetržený; stopky krátké. Listy vrubované, hustou žlutavou vlnou pokryté; hořejší obyčejné široké, téměř okrouhlé, náhle v útlou kopovitou špici přecházející. S předešlou, však řidčeji. Čc. Srp. Č. D. sápovitá. *V. Phlomoides. L.*

Všecky prašníky téměř stejné. Koruna menší než při předcházející. Obzvláště v horkých místech. D. chlumní. *V. montanum. Schrad.*

9. Vlna tyčinek bílá neb žlutavá. Dolejší listy v krátký řapík soužené. 10.

Vlna tyčinek nachová neb fialová. 11.

10. Listy silně vrubované, na líci téměř holé, na rubu plstí poprášené, bělošedé; dolejší eliptičně obdýlné, v řapík soužené; hořejší sedavé, vejčité, dlouze končité. Prut u vrchu větvitý, pyramidálně latnatý, 3—4 stř. zdélí. Kalich běloplsťnatý, koruny jasně žluté, ledva poloviční délky od V. thapsiforme. Tyčinky bělovlnaté. Na suchých pahrbkách a písčinách. Čc. Srp. D. knotovkovitá. *V. Lychnitis. L.*

Listy slabě vroubkované, vejčité, sedavé; dolejší téměř řapíkaté, na rubu hustě vlnaté, plsťnaté. Prut větvitý, 3—4 stř. zdélí, pod plstí nachový, zcela listy pokrytý, hustě

plsťnatý. Listeny dlouze končité. Kališní cípy čárkovité, špičaté. Koruna žlutá, s téměř vykrouženými cípy. Tyčinky vlnité, 3 hořejší zcela, dolejší jen u prostřed bělovlnité. Celá rostlina plstí bílá. V Šomodské a Saladské stolici. Čn. Čc. D. běloplsťnatá. *V. floccosum. W. Kit.*

11. Listy vrubované, na líci téměř holé, tmavozelené, na rubu plsťnaté; dolejší prutní listy obdýlně vejčité, na dolejšku srdčité, dlouze řapíkaté; hořejší vejčitě obdýlné. Prut 2—4 stř. zdélí, větvitými chloupky potroušený, nahoře ostře hranatý, s prodlouženým hroznem. Koruna tmavožlutá. Nitky purpurové, vlnaté. Stopky 2krát zdélí kalicha. V houštích, při plotech, u cest. Čc. Srp. D. černá. *V. nigrum. L.*

Listy vrubované, polosbíhavé, plsťnaté; hořejší obdýlné, končité. Prut nahoře ostře hranatý. Hrozen z 5květých chomáčů složený. Koruna žlutá. Nitky nachově vlnaté; prašníky stejnotvárné. Stopky zdéli kalichů. Rostlina uprostřed mezi V. nigrum a Thapsus. V. Slézsku. Čc. Srp. D. kopeční. *V. collinum. Schrad.*

12. Koruna fialová. Prut vztýčený, pýřitý, chudolistý, jednoduchý, 1½—2 stř. zvýší. Listy na líci lesklé, na rubu pýřité; dolejší řapíkaté, vejčité, vrubované, na dolejšku široké. Na travnatých krajích lesův. Čn. Čc. D. brunatná. *V. phoeniceum. L.*

Koruna žlutá, zřídka bělavá. Prut vztýčený, 1½—2 stř. zdélí. Listy holé, dolejší obdýlně chobotnaté. Květní stopky a kalichy stopečnými žlázkami posété. Prašníky stejnotvárné; dvě delší tyčinky jen na dolejšku, 3 kratší pak veskrz fialově vlnaté. Na cestách, krajích zákopů, na výslunných kamenitých místech. Čn. Čc. D. červíková. V. *Blattaria. L.*

65. Solaneae. Lilkovité.

273. Atropa. Tollkirsche. Rulík.

Koruna zvonkovitá. Tyčinky zastírají hrdlo, u vrchu i s čnělkou skřivené. Plod 2pouzdrá malvice. V. 1. Lulák; Psinky.

Listy vejčité, celokrajné, široké, končité, krátce řapíkaté, trochu dužné, na žilách pýřité. Prut bylinný, 3—4

stř. zvýší, tlustý, lesklý, hnědočervený, nahoře větvitý. Stopky úžlabičné po 1—3, žláznatě ovlášené. Koruna špinavě fialová, hnědě čárkovaná, s krátkým, vyvráceným pokrajem. Malvice kulatá, dřív zelená, pak černě modrá. Na výslunných lesních polohách, v pasekách. Čn. Čc. R. zlomocný. *A. Belladonna. L.*

274. *Durata. Stechapfel. Durman.*

Koruna nálevkovitá s 5laločným řasnatým pokrajem. Tobolka 4pouzdrá, 4klapečná. V. 1. Sviňské jablko.

Koruna bílá, veliká, řasnatá, v rozsochách prutu; květy jednotlivé, střídavé, krátce stopečné. Tobolky veliké, trnité, zelené, mnohosemenné. Listy okrouhle vejčité, holé, do uhlu aneb chobotu zubaté. Prut do 4 stř. zvýší, jednoduchý neb větvitý; hořejší větve listům vstřícní. Při plotech, u zdí, silnic, na příkopech. Čn. Zář. D. obecný. *D. Stramonium. L.*

Koruna lilaková, bledě modrá. Tobolky trnité, vztýčené, vejčité. Listy vejčité, téměř srdčité, holé, hranatě zubaté. Prut nachový, jako i žilky listův a kalichy, běloskvrnitý. Podobný předešlému, však větší. V jižních Uhřích. Čn. Zář. D. lilakový. *D. Tatula. L.*

275. *Hyoscyamus. Bilsenkraut. Blín.*

Koruna nálevkovitá s 5laločným, trochu nestejným pokrajem, žilkovaná. Tobolka 2pouzdrá, pokryvkou opatřená. V. 1.

1. Listy řapíkaté, téměř okrouhle vejčité, tupé, hranatě zubaté. Koruny bělavé neb bledožluté, sedavé neb stopečné. Prut nižší a méně větvitý než při následujících. V Štýrsku. B. bílý. *H. albus. L.*

Listy sedavé, polosbíhavé neb objímavé. Květy sedavé 2.

2. Prut vztýčený, nahoře větvitý, 2—3 stř. zvýší, kosmatý a lepkavě chlupatý. Listy vejčité, obdýlné, chobotnatě protisečné, kosmatě lepce chlupaté; nejdolejší řapíkaté, prutní poloobjímavé. Květy jednotlivé, sedavé v úžlabičkách. Koruny béložluté, s fialovou sítí, žilkované. Tobolky, na dolejšku baňkovité, nahoře nabrané, v jednostranný klas sestavené. Tyčinky dole chlupaté, s fialo-

vými prášníky. Na zbořeništích, u zdí; Čn. Zář. B. černý.
H. niger. L.

Prut jednoduchý pýřitý, do 1 stř. zvýší. Listy sedavé, polosbíhavé, plitkými choboty zubaté, téměř holé. Květy menší, bleděžluté, v úžlabičkách, však nikdy v klas nesestavené. Rostlina 1roční, žlutozelená. Na rolích (Hyosc. niger β annuus.) B. rolní. *H. agrestis. W. K.*

Pozn. Příbuzný Blín bledý: Listy objímavé, rohaté, hranatě zubaté. Koruny bledožluté, jednobarevné, nežilnaté. *H. pallidus.*

276. *Lycium. Bocksdorn. Kustovnice.*

Koruna trubkovitá; hrdlo vousami tyčinek zavřené. Malvice 2 pouzdrá, mnohosemenná. V. 1. Červený trn.

Pruty bílé, dřevnaté, položené, trnité. Listy kopovité. Kalichy 2—3 laločné. Koruny uvnitř bledě červené; tyčinky zdélí pokraje koruny; malvice vejčité, žlutočervené. Keř. V Uhřích, Moravě. Čc. Srp. K. barbarská.
L. barbarum. L.

277. *Nicotiana. Tabak. Tabák.*

Koruna nálevkovitá s 5laločným řasnatým pokrajem. Tobolka na špici 4klapečná. V. 1. Dohán. Bašák.

1. Koruna s 5končitými cípy; hrdlo baňkovitě nadmuté. 2.
Koruna s tupými, zaokrouhlenými cípy, žlutozelená. Listy řapíkaté, vejčité, celokrajné, žlutavé. Prut 2—3 stř. zvýší. Korunní trubka válcovitá, 2krát zdélí kalicha. V Uhřích. Čc. Srp. T. prýzlový; Prýzl. *N. rustica. L.*
2. Listy obdýlně kopovité, dlouze končité. Prut 3—6 stř. zvýší. Koruny růžové. V Uhřích. Čc. Srp. T. dohán.
N. Tabacum. L.

Listy vejčitě kopovité, na dolejšku ušetnaté, sbíhavé. Jako předcházející. (Nicotiana macrophylla; Spř.) T. široký. *N. latissima. Mill.*

278. *Physalis. Judenkirsche. Mochyně.*

Kalich 5zubý. Koruna kruhovitá. Tyčinky k sobě chýlivé. Malvice 2chlopní v nadmutém kalichu. V. 1. Židovské třešně; Psí višně; Židoviny; mechuňka; mořská višně; liščí jablíčko.

Listy vejčité, po 2, celokrajné, končité, téměř srdčité. Prut bylinný, z dola větvitý, vztýčený, 1—1 $^1/_2$ stř. zvýší. Kalichy v čas zralosti nadmuté, žlutočervené. Koruna špinavě bílá. Malvice červená. V lesích, hájích, vinicech. Kv. Srp. M. baborolka. *Ph. Alkekengi. L.*

279. Scopolina. Visalka.

Koruna trubkovitě zvončitá, 5laločná. Tobolka přiokrouhlá, na dolejšku obříznutě pukavá. V. 1.

Prut 1 stř. zdélí, přioblý, vztýčený, vidličnatě větvitý, ve dvě prosté větve rozdělený. Listy oválni, celokrajné, holé, trochu řapavé, řapíkaté, na prutu jednotlivé, pod rozsochami po 3, na větvích po 2. Kalichy nadmuté, zvonkovité, hladké, dlouzestopečné, visuté, jednotlivé; stopky tenké. Koruna hnědočervenavá, uvnitř zelenožlutá. Čnělky odpadavé. Tobolky křížem čárkované, přiokrouhlé, na dolejšku kolem pukavé. V Krajinsku, Slézsku, Uhřích. Dub. Kv. (Scopolia carniolica, Jacq. Hyosc. Scopolia, L.) V rulíková. *S. atropoides. Schuk.*

280. Solanum. Nachtschatten. Lilek.

Koruna kruhovitá. Prašníky v homoli skupené, na špici dirkou pukavé. Plod malvice. V. 1.

1. Prut dřevnatý, obloučnatý, pnivý, 3—4 stř. zdélí, často přimodralý, větvitý. Listy vejčitě srdčité, hořejší šípovité neb ušetnaté. Květy v rozevřených chocholíkách; chocholíky listům vstřícní. Koruny fialové, na dolejšku s 10 zelenými skvrnami. Malvice červené. V houštích, na vlhkých místech, při rybníkách. Čc. Srp. L. sladkohořký; potměchuť; psí víno. *S. Dulcamara. L.*

Poznam. 1. Lilek skalní: prut vztýčený; listy vejčité, celokrajné; hrozny chýlivé, visuté, málokvěté, vidličnaté. *S. rupestre. Schm.*

2. Lilek dřevnatý: listy chlupaté. Květy jako při předešlých. (Dulcamara marina). *S. lignosum. Rayi.*

Prut bylinný. 2.

2. Listy jednoduché. 3.

Listy nestejně speřené. Kořen hlíznatý. Pěstovaný v mnohých odrůdách. Čn. Čc. Brambor; zemské jablko; jablíčko; zemňák; zemák; zemják; zemče; zemňa; krumpel; krum-

polec; krompach; grumbír; grumbolec; bobal; kobzola; švábka; bandúrek; budka; grúl; šupák. *S. tuberosum. L.*

3. Listy celokrajné, holé, vejčité, vodorovně odstávavé. Pruty oblé, holé. Stopky niťovité, chudokvěté. Vrcholíky i s ovocem vztýčeně odstávavé. L. Dilleniův. *S. Dillenii. Schult.*

Listy méně více zubaté neb vrubované. 4.

4. Malvice černé (někdy však i červené). 5.

Malvice jiné barvy. 6.

5. Prut trochu bodlavý; bodliny ku spodu skřivené; větve měkkoostnité. Listy vejčité, rohaté, téměř holé; řapíky sbíhavé a proto větve 4hranné. Hrozny stojí pod listy. Koruny bílé; prašníky žluté. Malvice ku spodu skřivené. V Haliči. Čc. Srp. L. židovský. *Solanum judaicum.*

Prut vztýčený, větvitý, $^1/_2$—3 stř. zvýší. Listy vejčité, routovité, vykrajovaně neb chobotnatě zubaté, méně více holé. Květní stopky na špici ztluštěné, dolů sehnuté. Koruny malé, bílé. Malvice zvící hráchu. Na rolích, zahradách, při zdech, plotech. Čn. Říj. L. černý. *S. nigrum.*

α. genuinum: útle chlupatý. Listy chobotnatě zubaté. Malvice černé. S. nigrum. Koch. Srp.

β. humile: nízký, téměř holý. Listy celokrajné neb vykrajovaně zubaté. Malvice zelenožluté. Viz Solanum humile, Bernh.

γ. miniatum: chlupatý neb slabě kosmatý. Listy chobotnatě zubaté. Malvice červené. Viz Solanum miniatum.

6. Malvice červená. Listy málo chlupaté, téměř holé, vejčité, vykrajované. Hrozny téměř v okolíkách, stopkaté, mimo listy. Větve štětinatě pýřité, zubatě hranaté. V Uhřích. L. červený. *S. miniatum. Bernh.*

Malvice žluté, hnědé neb zelené. 7.

7. Větve holé, zubatě hranaté. Prut nízký, rozložený. Listy vejčité, téměř vykroužené, hořejší celokrajné. Hrozny téměř v okolíkách, mimo listy stopečné. Malvice malé, zelené. V Uhřích. L. nízký. *S. humile. Bernh.*

Prut a větve chlupaté neb plsťnaté. 8.

8. Listy rohatě zubaté. 9.

Listy téměř celokrajné, jen na dolejšku vykrajované,

plsťnatč pýřité, ledva 1 palce zdélí. Chocholík chudokvětý; obyčejně jen 4, zřídka 5 barvitých malvic. V Uhřích. L. Kitaibelův. *S. Kitaibeli. Sch.*

9. Malvice žlutá. Hrozny téměř v okolíkách, mimo listy stopečné. Listy kosmaté, pýřité, vejčité. Větve oblé, chlupaté; L. kosmatý. *S. villosum. L.*

Malvice žlutavá, později černohnědá. Květy v chocholíkách trochu nakloněných, žlutavé; chocholíky chudokvětě. Listy kopovitě vejčité, chlupaté. V Uhřích. L. žlutý. *S. flavum. Kit.*

66. Boragineae. Piplovité.

281. Anchusa. Ochsenzunge. Pilát.

Korunní trubka přímá neb skřivená, s plocho klenutými šupinami, které hrdlo koruny zavírají; 4 volné, dole vyhloubené tvrdky. V. 1.

1. Koruna žlutobílá. Kalich 5klaný, zdélí korunní trubky, v čas zralosti nadmutý, převislý. Klasy jednostranné; květy trochu vzdálené. Listeny kratší než kalichy. Listy trochu vlnité, brvité, tčené, štětinaté, čárkovitě kopovité. Na lučních pohrbkách; v Sremsku. P. hlinožlutý. *A. ochroleuca.*

Koruna modrá neb jinobarvá. 2.

2. Listy čárkovitě kopovité. 3.

Listy obdýlně kopovité. 4.

3. Listy vykrajovaně zubaté, vlnité, poloobjímavé, běloštětinaté. Prut vztýčený, ponejvíc jednoduchý, 1 stř. zdélí, bílými, tuhými štětinami posetý. Patrné šupiny čili klapky. Kalichy i po odkvětu vztýčené. Koruny bledě modré, uvnitř červenavé, s nestejnými cípy, trubkou uprostřed v kolénko sehnutou. Na rolích. Čc. Srp. (Lycopsis arvensis, L.) P. rolní; Prlina. *A. arvensis. M. Bieb.*

Listy tupé, bělochlupaté. Kořen červenohnědý, více vstoupavých, 3—6 palců dlouhých prutů ženoucí, které na vrchu často vidličnatě rozděleny jsou. Kalichy 5dělné, kratší než trubka korunní; cípy čárkovité. Koruny modré neb fialové, s téměř otevřeným hrdlem. Semeno hrbaté, nebrázděné. Květy v jednostranných klasech, střechovitě na sobě ležící. Na písčitých neúrodných pahrbkách; v Uhřích. Kv. Čc. P. barvířský. *A. tinctoria. L.*

4. Kalich 5dílný. Koruny tmavě fialové, v hrdle purpurově vousaté. Květy vzdálené; hrozny jednostranné, po páru. Listy tmavozelené, lesklé, téměř chřastavě štětinaté, k oběma koncům soužené. Prut často do 2 stř. zvýší; celá rostlina štětinatá. Na suchých trávníkách; v jižních Uhřích, Rakousích. P. vlaský. *A. italica. L.*

Kalich 5klaný neb 5zubý. Korunní trubka přímá. 5.

5. Kalich 5zubý. Koruna blankytná, menší než u předcházejícího. Květy klasaté; klasy neb hrozny po páru, 2listé. Listy téměř čárkovitě kopovité, téměř útlé zubaté, tmavozelené, chlupaté, však nikoli štětinaté. Prut 1—1 ½ stř. zvýší. V Rakousích. Kv. P. úzkolistý. *A. angustifolia.*

Kalich 5klaný, v čas zralosti téměř kulatě vejčitý. Koruna fialová, s bílými, plsťnatými klapkami v hrdle, zřídka červená neb bílá. Klasy jednostranné po páru. Listy kopovité, štětinaté. Prut do 2 stř. zvýší, téměř větvitý, latnatý, chlupatý s odstávavými chlupy. U cest, na suchých, neúrodných místech. Čn. Čc. P. lékařský.

A. officinalis. L.

282. *Asperugo. Scharfkraut. Ostrolist.*

Kalich 5klaný, s 2 zuby v každém chobotu. Koruna nálevkovitá, s tupými, hrdlo zavírajícími šupinami. V. 1.

Prut hranatý, dlouze větvitý, s křivými měkkými ostny. Listy obdýlné, zpředu širší, 2—3 blízko sebe sedící, s ostnitými štětinami po kraji a kýle. Květy listům vstříci. téměř sedavé po 2—3. Koruny malé, purpurově modré. Rostlina chytlavá jako svízel, položená. Na rolích, při plotech. O. položený. *A. procumbens. L.*

283. *Bessera. Srstnačka.*

Kalich zvonkovitý, s nestejnými vřezy, na dolejšku 5hranný. Koruna trubkovitě zvonkovitá, v hrdle s 5 brvitými šupinami. V. 1.

Prut na píď dlouhý, vztýčený, oble hranatý, listnatý, se srstí ku spodu obrácenou. Listy štětinatě háčkovité; kořenní obdýlně kopovité, dlouze špičaté, celokrajné, ploché, na rubu ještě více štětinaté, na píď dlouhé, palec široké, v řapík soužené; řapík obroubený; hořejší čár-

kovitě kopovité, na dolejšku objímavé, soužené, sbíhavé. Hrozny volné, zavité, koneční; stopky v čas květu vztýčené, téměř o polovici kratší než kalichy, později chýlivé a zdélí kalicha, háčkovité, listenité. Kalich do polou 5klaný, zvonkovitý; cípy nestejné, končité, na dolejšku kýlnaté, proto kalich prismaticky 5hranný. Trubka koruny válcovitá, na dolejšku 4hranná, u prostřed ztenčená, kratší než kalich; pokraj 5ušetný, zvončitý, delší kalicha; ušty přiokrouhlé, odstávavé. Hrdlo otevřené, 5 štětičkami obsazené. Prašníky v trubce skryté. Čnělka niťovitá. (Pulmonaria azurea, Bess. Pulmonaria austriaca, Cl. Pulmon. angustifolia, L.) V Rakousích, Uhřích, Čechách. Čn. Čc. S. modrá. *B. azurea. Schult.*

284. *Borago. Boretsch. Brutnák.*

Koruna kruhovitá, s tupými vztýčenými šupinami v hrdle. Nitky 2ramenné, vnitřní kratší nese prašník. Prašníky v homoli skupené; 4 volné, vydůlené tvrdky V. 1. Borák.

Listy eliptičné, tupé, a podobně prutu tuhými štětinami poseté, trochu dužné. Prut vztýčený, větvitý. Koruna blankytná. Prašníky přičernalé, celá rostlina drsna, bodlavá. Čn. Čc. B. lékařský. *B. officinalis.*

285. *Cerinthe. Wachsblume. Voskovka.*

Koruna téměř válcovitá, bez jazyků v hrdle. Prašníky šípovité, na dolejšku spojené. Dvě 2pouzdré volné tvrdky. Rostlina holá. V. 1. Voskovka Pr. Holica. Mléčka.

1. Listy ušetnatě objímavé, celokrajné. 2.

Listy mnohem užší, delší; nejhořejší delší než květy, hustě nad sebou ležící. Koruny žluté a fialové, špičaté, trochu otevřené. Cípy odkvětlého kalicha čárkovitě kopovité, trochu špičaté. Na Tatrách. V. horní. *C. alpina. Kit.*

2. Tupé, trochu otevřené na špici, baňkovité, zvončité, žlutě a červeně stinkované, jen na kraji 5laločné koruny kratší než kalich. Tyčinky kratší než koruna. Listy v stáří namodrale zelené, jazykovité. V jižních Uhřích, Čn. Čc. V. větší. *C. major. L.*

Špičaté, zavřené, téměř do polou 5klané, žluté ko-

runy, delší než kalich. Tyčinky 4krát kratší než prašníky. Kořenní listy obdýlné, opak vejčité, běloplamaté; listy prutní široké, jazykovité, ušetnatě objímavé, sivé, modrozelené, přídužné. Prut vztýčnný, 1 stř. zvýší. Mezi obilím, na krajích rolních, u cest. Kv. Čn. V. menší. *C. minor. L.*

286. *Cynoglossum. Hundszunge. Užanka.*

Koruna nálevkovitá, s vztýčenými, hrdlo z části zavírajícími jazyky; 4 bodlavé, nahoře ploché tvrdky. V. 1. Myšinec.

1. Koruna špinavě červená. Nažky obroubené, s šípovitými měkkými listy. Listy sivě plsťnaté, dolejší eliptičné, v řapík soužené, hořejší kopovitě poloobjímavé. Prut vztýčený, 2 stř. zvýší. Hrozny jednostranné. U cest, při veských plotech. Kv. Čn. U. lékařská; Myšinec. *C. officinale. L.*
Koruna modrá. 2.
2. Listy kopisťovitě, kopovité, lesklé, jasnozelené, neplsťnaté, téměř nahé, na rubu drsné, k dolejšku trochu chlupaté. Prut chlupatý. Hrozny roztracené. Kalich chlupatý. Koruna modročervená, nevonná. Na stinných místech. Čn. Čc. U. lesní. *C. silvaticum. Smith.*
Listy kopovité, plsťnaté neb po obou stranách drsné. 3.
3. Listy plsťnaté, hořejší vejčitě kopovité, srdčité, objímavé. Cípy kalichu vejčité. Koruny rozestřené, ledva delší než kalichy, jasně modré aneb bílé a červeně čárkované. Na lukách, u cest, v Uhřích. Čc. Srp. (Cynogl. cheirifolium, Jacq.) U. peřestá. *C. pictum.*
Listy po obou stranách drsné, ploché, téměř sedavé, vzdáleně stojící. Rostlina sivozelená. Semena řapavá. Koruny namodralé. Prut nižší než při U. lékařské. Na lesních pahorkách, při plotech; v Uhřích. Čn. Čc. (Cynoglossum officinale β W. silvaticum.) U. Haenkova. *C. Haenkei. Schult.*

287. *Echinospermum. Igelsame. Ježanec.*

Koruna řepicovitá, s plochým pokrajem a ploše klenutými šupinami, hrdlo zavírajícími. Tvrdky 3hranné, po kraji bodlavé. V. 1. Strošek.

Stopky květní vztýčené; koruny blankytné; tvrdky dvěma řadami šípovitých, měkkých ostnův obsazené. Listy kopovité, přilehavě chlupaté. Prut vztýčený, 1 stř. zdélí,

nahoře větevnatý. Rostlina hedbávitými šedými chlupy posetá. Na zdech, střechách, místech kamenitých. Kv. Čn. i v jeseni. (Myosotis Lappula, L.) J. obecný. *E. Laputa. Lehm.*

Stopky ohnuté; tvrdky jednou řadou šípovitých ostnův obsazené. Listy kopovité s odstávavými chlupy. Prut od středu větvitý. Na kamenitých, výslunných lesních pahrbkách. Čn. (Myosotis deflexa, Wahlenb.) J. skřivený. *E. deflexum. Lehm.*

288. *Echium. Natterkopf. Haděnec.*

Koruna nálevkovitá, s šikmým, téměř 2pyským pokrajem, bez jazyků. Prašníky ovální, volné; 4 volné tvrdky na rovném 3hranném terči. V. 1. Liščí ocas; vlčí ocas; žebrák; panská láska.

1. Listy kopovité. 2.
   Lísty čárkovitě kopovité. 3.

2. Koruny dřív růžové pak fialové, řidčeji bílé; korunní trubka kratší než kalich. Tyčinky sehnuté, na kraji koruny položené. Čnělka na špici rozeklaná. Listy kopovité. Prut 1—3 stř. zvýší, drsný, štětinatý. Na rolích, úhorech. Čn. Zář. H. obecný. *E. vulgare. L.*
   Koruny fialové, čárkované, chlupaté; trubka kratší než kalich. Tyčinky holé, zdélí koruny. Čnělka chlupatá, hrozny dlouhé. Listy téměř vstřícni, háčkovité; hořejší na dolejšku srdčité, objímavé. Pruty volné, velmi větvité, háčkovité. V Rukousích, Uhřích. Čn. Říj. H. fialový. *E. violaceum.*

3. Koruna karmazínová, téměř pravidelná. Klas koneční, 1—2 stř. dlouhý, z krátkých hroznův složený. Prut vztýčený, 3—4 stř. vysoký, háčkovitý, podobně listům. V jižním Rakousku, Uhřích. Čn. H. červený. *E. rubrum.*
   Koruna bílá, někdy načervenalá neb namodralá, téměř pravidelná. Klasy skrácené; květy střechovitě na sobě ležící. Tyčinky 2krát delší než koruny. Kalichy téměř bodlavé, velmi drsné, žlutě chlupaté. Prut vztýčený, často přes 6 stř. zvýší, bělochlupatý, jakož i listy. Listy štětinaté, drsné, dolejší žilnaté, trochu přitloustlé. U cest, kamenišť; v Rakousích, Uhřích. Čc. Srp. (Echium altissimum) H. italský. *E. italicum.*

289. *Heliotropium. Sonnenwende. Otočník.*

Koruna řepicovitá, 5klaná, s malými zuby mezi cípy. Hrdlo řasnatě stažené. V. 1.

Prut přímý, bylinný. Listy měkké, sivozelené, řapíkaté, vstřícní, plsťnaté, řapavé, celokrajné, vejčité. Dolejší klasy obyčejně jednoduché, hořejší po páru, zpět svinuté. Květy bílé, jednostranné. Na výslunných místech; v jižním Rakousku; v Uhřích na písčinách. Čc. Zář. O. evropský.
H. europaeum.

290. *Lithospermum. Steinsame. Kamejka.*

Koruna nálevkovitá, s 5 krátkými šupinami v otevřeném hrdle; 4 volné tvrdky na plochém terči. V. 1. Vrabí semeno. Kamýka.

1. Koruna blankytná, později nachočervená, s bílou hvězdou, 2krát zdélí kalichu. Kalich červenavý; cípy velmi úzké. Květy v dvojitých hroznech. Listy kopovité, špičaté, bezžilné.

Květní pruty vztýčené; neplodné pak položené, kořenivé, rozložené. Kořen dřevnatý. Nažky hladké. Na lesnatých chlumech. Kv. Čn. K. fialová.
L. purpureocoeruleum.

Koruna bílá neb žlutavá, sotva delší kalicha. 2.

2. Koruna špinavě žlutá. Tvrdky hladké, lesklé, bílé, tvrdé; 5 šupin v hrdle. Listy široké, kopovité, žilnaté, trochu končité. Prut velmi větvitý, hustě listnatý, 1—2 stř. zdélí. Na neúrodných místech, u cest, v houštích. Kv. Čn. K. lékařská. *L. officinale. L.*

Koruna žlutobílá, řídce námodralá, bez jazykův. Tvrdky řapavé, hnědé. Listy jazykovité, čárkovitě kopovité, hedbávitě šedé. Prut $^1/_2$—1 stř. zvýší, jednoduchý neb větvitý. Kořen červeně barvivý. Na rolích, úhorech. D. Kv. (Rhytispermum arv. Wim). K. rolní. *L. arvense. L.*

291. *Lycopsis. Krummhals. Pipla.*

Koruna nálevkovitá, řepicovitá; hrdlo věncem chlupův neb malými drsnými šupinami obsazené; 4 volné, vydůlené tvrdky na ploše klenutém terči. V. 1.

Prut položený. Koruna sotva delší kalichu, tmavě fia-

lová. Kalichy v čas zralosti nadmuté, odvislé. Na poli; u Vídně; v Čechách. Čn. Čc. P. nadmutá (Nonnia). *L. vesicaria. L.*

Prut vztýčený, $1/_2$—1 stř. zdélí, prostý. Květy jednostranné, delší než kalichy. Koruna hnědočervená; pokraj zdélí trubky; trubka 5hranná, s 5 punkty na dolejšku, a 5 nachovými šupinami. Kalichy nadmuté, odvislé. Listy kopovité, s přitlačenými chlupy, podobně předešlé celokrajná. U cest, na písčitých místech. Kv. Čn. (Nonnia pulla, De C.) P. osmahlá. *L. pulla. L. Matt.*

292. *Mattia. Mattie. Kosmatec.*

Koruna trubkovitě nálevkovitá; trubka hranolitě 5hranná; cípy pokrajní čárkovité; vykroužené šupiny v hrdle; prašníky nad ně vynikající; tvrdky křídlaté. V. 1.

Prut jednoduchý, vztýčený, 1 stř. zvýší, na špici brázděný. Listy kopovité, šedozelené, pýřité, celokrajné, vztýčené. Květy v hroznech, po 10—20, odvislé, později přímé, žlutočervené, s nachovými šupinami; hrozny v okolík sestavené. Kalichy kosmatě vlnaté, 5dílné, s čárkovitě kopovitými, tupými cípy. Koruna s krajem 5dílným, cípy čárkovitými, tupými. Na písčitých pahrbkách; v Banátu. Dub. Květ. (Cynoglossum umbellatum). K. okoličnatý. *M. umbellata. Schult.*

293. *Myosotis. Mauseohr. Pomněnka.*

Koruna nálevkovitá neb řepicovitá s ploše klenutými šupinami, které hrdlo zavírají; 4 volné tvrdky. V. 1. Vranní očko; Žabí oko; Zuzanka; Nezabudka.

1. Kalich s přitlačenými chlupy, trávozelený, v čas zralosti otevřený, zvončitý, dlouze stopečný. Tvrdky po kraji hladké. 2.

Kalich s odstávavými, u spodu s háčkovitými chlupy, šedý. Tvrdky hladké neb řapavé. 3.

2. Kalich 5zubý. Čnělka zdélí kalichu. Koruna rozličné velikosti, vonná neb nevonná, dřív růžově pletní, potom blankytná, řidčeji pouze růžová neb bílá. Prut hranatý, $1/_2$—2 stř. zdélí. Listy obdýlně kopovité, trochu končité. Kořen šikmý, plazivý. Na vlhkých místech, lukách.

Kv. Čc. P. bahní; Nezabudka; Zuzanka; Žabí oko. *M. palustris. Wither.*

Kalich 5klaný. Čnělka velmi krátká. Koruna vždy malá. Hrozen velmi dlouhý. Prut oblý. Listy kořenní jazykovité; dolejší prutní čárkovitě obdýlné, přítupé. Kořen vlásenitý, letní. Při příkopech, bažinách. Čc. Zář. P. trsnatá. *M. cespitosa. Schultz.*

3. Tvrdka 3hranná, řapavá; korunní trubka 4hranná jako při Anchusa; koruna blankytná s bílou hvězdou. Kalich 5dílný, delší než stopka; cípy velmi tupé, téměř kopisťové, bíle chlupaté. Listeny čárkovité. Hrozny po páru, nahé. Listy obdýlné kopovité, končité; hořejší sedavé, téměř ostnitě zubaté; dolejší řapíkaté. Prut přímý, latnatý, 1—2 stř. zvýší, tupě hranatý. Při plotech; v Uhřích, Haliči. Čn. Čc. (Anchusa Barrelieri). P. tupá. *M. obtusa. W. Kit.*

Nažka hladká, neb na kraji útle pilovitá. 4.

4. Prut chudokvětý, jednoduchý; hrozny často jen 2—3květé. Kalichy plsťnaté. Koruny veliké, blankytné. Tvrdky trochu hladké, na kraji útle pilované. Listy šedozelené, trochu tuhé. Výška 1—4 palce. Na holech; na Sněžce, Krkonoších; Kv. Čn. (Myosotis tergloviensis). P. trpasličná. *M. nana. Vill.*

Prut květnatější, aneb jiné známky se neshodují. 5.

5. Stopky dolejších květů zdélí aneb i delší kalichův. 6.

Stopky dolejší zdélí aneb kratší kalichův. 9.

6. Hrozny 5—10květé, na dolejšku listnaté, tak že dolejší květy jsou úžlabičné. Stopky mnohem delší kalichů, zpět vyvrácené. Kalichy hluboce 5klané, chlupaté. Koruny bledě modré. Listy prutní obdýlně kopovité, špičaté. Rostlina zelená, rozvláčitě větvitá, brzo vadnoucí, podobná Pupkovci (Omphal. scorpioid.) Kořen vlásenitý, dolů stoupavý. V stinných houštích. Kv. Čn. (Myos. sepium, Schultes). P. různokvětá. *M. sparsiflora. Mikan.*

Hrozny hojnokvěté, bezlisté. Kořen šikmý. 7.

7. Pokraj koruny ploše rozestřený. Kališní cípy v čas zralosti k sobě schýlené. Koruna obyčejně veliká, blankytná. Kalichy hluboce 5dílné, s odstávavými chlupy. Stopka trochu delší než kalich. Prut $^1/_2$—$1^1/_2$ stř. zvýší. Rost-

lina chlupy šedolesklá. V lesích. Kv. Čc. P. lesní.
M. silvatica. Ehrh. Hoffm.

Pozn. Příbuzná Pomněnka podhorní: nižší; hrozny kratší; chlupy hustší. Listy kopovité, trochu tupé a drsné, na dolejšku 3žilné. Koruna tmavomodrá. Na holech, v Korutanech, Uhřích, Čechách, Slézsku. *M. alpestris. Schm.*

Pokraj koruny vztýčený, a proto koruna poddutá. 8.

8. Kalich 2—3krát kratší než stopka, zcela zavřený, hluboce 5dílný, odstávavě chlupatý. Koruna bledší a méně význačná než u Ž. lesního. Listy obdýlně kopovité, hustě chlupaté, šedé. Pruty nejvíce trsnaté, 1—1 $^1/_2$ stř. zvýší. Na rolích, zahradách. Čn. Srp. P. střední.
M. intermedia. Link.

Kalich dolejších květův asi stopky zdélí, trochu otevřený, téměř 2pyský, 5klaný, odstávavě chlupatý; hořejší stopky velmi krátké. Koruna velmi malá, modrá. Listy šedé, s přímými chlupy. Prut $^1/_2$—1 stř. zvýší. Při plotech, násypech, travnatých pahorkách. Dub. Čn. P. draslavá. *M. hispida. Schlechtendal.*

9. Koruna zprvu jasnožlutá; trubka zdélí kalichu; později modrá s prodlouženou trubkou, zřídka až do konce žlutá. Kalich hluboce 5klaný, v čas zralosti zavřený, chlupatý. Stopky kratší než kalich. Hrozny stopkaté. Listy šedě chlupaté, mimo to po kraji jednotlivě dlouze brvité. Prut $^1/_2$ stř. zvýší. Na krajích rolí, v úhorech, houštích. Kv. Čn. P. strakatá. *M. versicolor. Pers.*

Koruna hned zpočátku modrá. 10.

10. Stopka téměř zdélí kalichu. Žluté patrné klapky v hrdle koruny. Viz výše M. hispida 8.

Kalich téměř sedavý, hluboce 5klaný, v čas zralosti homolovitě zavřený, chlupatý. Koruna velmi malá, bledomodrá, s nepatrnými přimodralými klapkami. Hrozny dole listnaté. Listy na rubu háčkovitě chlupaté. Pruty často trsnaté, 3—9 palcův zdélí. Rostlina šedá, hustě chlupatá. Na rolích, úhorech, písčinách. Dub. Čn. hojně. P. tuhá. *M. stricta. Link.*

294. Omphalodes. Gedenkmein. Pupkovec.

Koruna řepicovitá, s šupinami v hrdle; 4 tvrdky, u vrchu vtlačené. V. 1. Pupenka.

Kořenní listy srdčité, vejčité. Květní pruty hroznité, neplodné, pak plazivé. Koruny jasně blankytné, s bílým hrdlem, kruhovité. Obyčejně 1 tvrdka, po kraji zubatá. V lesích uherských, chorvatských. Bř. Dub. P. jarní.

O. verna. Mönch.

Dolejší listy kopisťovité, hořejší kopovité, přídrsné. Stopky úžlabičné, 1květé, v čas zralosti sehnuté. Pruty položené, nahoře vidličnaté, posléze mnohovětvé, slabé, do 1 stř. zvýší. Koruny bledě blankytné. Na výslunných místech, v pasekách, lesích. Dub. Kv. (Cynoglossum scorpioides L.) P. žabický. P. pomněnkovitá.

O. scorpioides. Lehm.

295. *Omosma. Lotwurz. Rumènice.*

Koruna zvonkovitá, baňkovitá neb válcovitá, s otevřeným hrdlem; 4 tvrdky. V. 1.

1. Koruna válcovitá. 2.

Koruna baňkovitá, žlutá, s hrdlem otevřeným. Kalich až na dno rozdělený. Květy visuté ve 2 hroznech, v něž se prut na špici rozkládá; prut na píď dlouhý, vstoupavý neb přímý. Listy kopovité, háčkovité, trochu špičaté; štětiny hvězdité. Na vápnitých skalách; v Chorvatsku. Čn. R. hvězdovitá. *O. stellulatum. W. Kit.*

2. Koruna žlutá, válcovitě paličkovitá, 2krát zdélí kalichu. Větve kratší, velmi odstávavé, zpět skřivené; listy širší a tupější; listeny vejčité, kopovité; kališní cípy kopovité, kratší než při následující. Více prutův z kořene. Prašníky po kraji patrně štěrbené. Na suchých, písčitých lukách. Kv. Čn. R. písečná. *O. arenarium. W. K.*

Koruna bílá, posléz žlutavá, převislá, s pokrajem velmi krátkým, válcovitá, tupá; prašníky na špici mázdřité, hrdlo zavírající. Listy háčkovité. Větve, úžlabiční stopky a kalichy chlupaté. Prut nachočervený, bíle chlupatý. Kořen červenavý. Na suchých pahrbkách; v Rakousích, Uhřích. Čn. Čc. (Cerinthe, Scop. Symphytum, Hall). R. haděncovitá. *O. echioides.*

296. *Pulmonaria. Lungenkraut. Plicník.*

Koruna nálevkovitá s 5 štětičkami v otevřeném hrdle; čtyry volné tvrdky na rovném terči. V. 1.

Listy kořenní vejčitě kopovité, pýřité; prutní objímavé. Kalichy 5klané. Viz Bessera.

Kořenní listy řapíkaté, srdčité; dolejší prutní obdýlné, hořejší maličko sbíhavé; drsné, často bíle plámaté. Prut štětinami a žlázami posetý. Kalich zvonkovitý. Koruna v hrdle baňkovitá, dřív červcná, posléz nachofialová. Zvýší $^1/_2$—1 stř. V lesích. Bř. Kv. P. lékařský. *P. officinalis. L.*

297. Symphytum. Beinwell. Kostivál.

Koruna válcovitě zvončitá, s 5zubým pokrajem a šídlovitými, v homoli skupenými šupinami; 4 volné, vydůlené tvrdky. V. 1.

1. Listy vejčité, méně více sbíhavé. Koruna červená neb žlutobílá. 2.

Listy srdčité, vejčité, dlouze končité, drsné, celokrajné; dolejší řapíkaté hořejší sedavé, téměř vstřícní. Prut prostý. Koruny zelenobílé. V Uhřích. Kv. Čn. K. srdčitý.
S. cordatum. W. K.

2. Prut jednoduchý aneb u vrchu 2 klaný, $^1/_2$—1 stř. zvýší, drsně štětinatý. Hořejší listy málo menší než dolejší, drsně chlupaté, málo úzce sbíhavé; dolejší vejčité, v řapík soužené. Kalich do polovice koruny sáhající. Koruna běložlutá. Ve vlhkých lesích. Dub. Kv. K. hlíznatý.
S. tuberosum. L.

Prut větevnatý, štětinatě chlupatý, 2—3 stř. zvýší. Listy po kraji vlnité neb vykrajované, sbíhavé; dolejší vejčitě kopovité, v řapík soužené, hořejší kopovité. Kalich sáhá až do špice koruny. Koruna nachová neb červeně modrá, někdy bílá. Na vlhké půdě, na lukách. Kv. Čn. K. lékařský. *S. officinale. L.*

67. Acanthaceae. Akantovité.

298. Acanthus. Bärenklaue. Paznehtník.

Kalich 2lupenný, 2 klaný. Koruna 1 pyská, sehnutá, 3klaná. Tobolka 2 pouzdrá. Prašníky kosmaté. XIV. 2. Medvědí pazour.

Listy chobotnaté, speřeně rozčesané, lesklé, bezbranné. Prut přímý, vztýčený, jednoduchý, 2 stř. zvýší. Květy od středu až do špice prutu, žlutobílé. Ve vlhké půdě; v jižních Uhřích, Banátu, Sremsku. P. pravý. *A. mollis. L.*

Listy speřené, trnité, tmavozelené, lesklé, ponejvíc jen kořenní, aneb jen na dolejšku prutu. Prut do $1^{1}/_{2}$ stř. zvýší. Koruny bílé neb červenavé, v konečním klasu. V Sřemsku, na vlhkých místech. P. bodlavý. *A. spinosus.*

68. Convolvulaceae. Svlačcovité.

299. Convolvulus. Winde. Svlačec.

Koruna nálevkovitě zvončitá, hranatě 5laločná, s 5 řasami. Čnělka nerozdělená, 2 blizná. V. 1. Slak; svlak; opletník; pupenec.

1. Listy čárkovitě kopovité, končité, trochu sivozelené, po obou stranách chlupaté. Prut větvitý, trochu vztýčený. Kalich chlupatý; ponejvíc 2květé stopky; koruny bledě růžové, červeně čárkované. Na výslunných, neúrodných místech. Kv. Čn. S. růžový. *C. cantabricus.*

Listy šípovité, srdčité neb ledvinité. 2.

2. Listy ledvinité. Květní stopky křídlaté. Na pomoří. S. pomořský. *C. Soldanella.*

Listy šípovité neb srdčité. 3.

3. Listeny čárkovité, šídlovité, od květu vzdálené. Listy šípovité, se špičatými ušty. Stopky úžlabičné, obyčejně 1květé. Koruny bílé neb růžové, vonné. Při plotech, na rolích. Čn. Čc. (Convolvulus prostratus, Schm.) S. rolní. *C. arvensis.*

Poznam. Convolvulus arvensis, Schmidt: prut pnivý; listy k oběma koncům tupé; stopky 2květé; koruny bílé, na dolejšku červené, nikoli zelené.

Listeny srdčité neb vejčité. 4.

4. Listy šípovitě srdčité, s uťatými, ozubenými ušty. Prut pnivý, do 4—5 stř. zdélí. Kalich dvěma srdčitými listeny obestřený. Stopky 4hranné, 1květé. Koruna veliká, bílá. V stinných, vlhkých plotech, v houštích. Čc. Zář. (Calystegia Sepium, Brown.) S. plotní; Opletník. *C. sepium. L.*

Listy srdčité, laloky hranaté. Prut často do 3 sáhů dlouhý. Listeny vejčité, nadmuté, baňkovité, tupé, jako i kališní cípy. Koruny bílé, větší. U Mehadie, u Herkulových lázní. S. lesní. *C. silvaticus. W. Kit.*

69. Cuscuteae. Zezulinovité.

300. Cuscuta. Flachsseide. Zezulina.

Kalich 4—5klaný. Koruna zvončitá, 4—5klaná; 1—2 čnělky. Tobolka kolem pukavá. IV. 2. Kokotice; Vláčník; Kopřivník; Kazilen; Hubilen.

1. Jediná čnělka s bliznou hlavatou. Tobolka vejčitá, veliká. Korunní trubka válcovitá, 2krát zdélí pokraje, s vztýčenými, k trubce přilehavými šupinami; květy posléz stopečné, v klasech. Rostlina větevnatá; pruty červené, něco tlustší než při Z. evropské. Na vrbách, mladých topolech. Čc. Srp. (Cuscuta lupuliformis, Krocker). Z. jednoženská. *C. monogyna. Vahl.*

2—3 niťovité čnělky. 2.

2. Prut větevnatý. Klubíčko jedním listenem podepřené. Koruna trubkovitá. Trubka v čas květu zdélí pokraje. 3.

Prut jednoduchý. Klubíčka bez listenův. Koruna kulatá, baňkovitá; trubka 2krát zdélí pokraje koruny, s vztýčenými, k trubce přilehavými šupinami. Tobolka kulatá. Prut ztloušťí silné niti. Ve lnu. Čc. Srp. Z. obecná. *C. Epilinum. Weihe.*

3. Hrdlo trubky pod tyčinkami, svíravými šupinami zavřené. Prut niťovitý. Květy hustě skupené. Na lesních prostorách; na vřesu, doušce, kručince. Čc. Srp. Z. menší. *C. Epithymum. L.*

Šupiny ke koruně přitlačené, málo patrné, hrdlo nezavírající. Tobolka vejčitá. Květy v hustých klubíčkách. Prut niťovitý, ponejvíc červenavý, lesklý. V houštích; na vrbách, topolech, kopřivě, chmelu, vratiči, konopí a. j. Čc. Srp. Z. evropská. *C. europaea. L.*

70. Polemoniae. Jirnicovité.

301. Polemonium. Speerkraut. Jirnice.

Koruna 5dílná. Blizna 3klaná, Tobolka 3pouzdrá. Semena hranatá. V. 1.

Prut vztýčený, 2—3 stř. zvýší. Listy speřené; lístky vejčitě kopovité, celokrajné. Květy vztýčené; kalichy delší než trubka koruny. Koruny modré, zřídka bílé. Mezi houštím; v Uhřích, Haliči, Čechách. Čn. J. modrá. *P. coeruleum.*

71. Oleaceae. Olívovité.

302. Ligustrum. Hartriegel. Ptačízob.

Kalich 4zubý, koruna ze 4klaným pokrajem; 2—4-semenná malvice. II. 1. Zimolíz; Zobačky.

Keř. Listy obdýlně kopovité, holé, celokrajné. Květy v konečních latech. Koruny bílé, vonné. Malvice černé, s moučnatou fialovou dužinou. Čn. Čc. P. obecný. *L. vulgare. L.*

303. Olea. Olivenbaum. Olíva.

Kalich srostlolupenný, dělený, stálý. Koruna 4klaná, cípy téměř vejčité. Peckovice 1semenná. II. 1.

Strom. Listy kopovité, na líci tmavěji zelené, na rubu bělostříbrné, celokrajné; květy běložluté, v hustých hroznech z úžlabiček vynikající, vonné. V Uhřích tu i tam zasázený, však k ovoci nedospívající. O domácí. *O. europaea. L.*

304. Syringa. Flieder. Šeřík.

Kalich 4zubý. Koruna 4klaná Tobolka 1—2semenná, 2klapečná. II. 1. Střenka; španělský bez; vlaský bez.

Listy srdčité, zašpičatěné. Květy v konečních latech, bílé, červenavé neb fialové, vonné. Keř, téměř strom, 8—20 stř. zvýší. Na vápenných skalách, v Banátu divoce. Dub. Kv. Š. obecný. *S. vulgaris. L.*

72. Fraxineae. Jesenovité.

305. Fraxinus. Esche. Jesen.

Kalich 3—4dílný neb chybící. Koruna 3—4lupenná neb žádná. Plod plochostlačená křídlatá nažka. XXIII. 2. Jasan. Jasen.

1. Květy mnohodomé, bez koruny a kalicha, v přiokrouhlých neb obdýlných latech, s sedavými prašníky a čnělkami. Listy speřené; lístky sedavé, kopovité, dlouze končité, pilované. Strom vysoký, hladkokorý, s přitloustlými větvemi. V lesích. Dub. J. stepilý. *F. excelsior. L.*
   Květy s 3—4dílnými korunami a kalichy. 2.
2. Listy stopečné, obdýlně kopovité, dlouze končité, pilované, vtříctní, po 7—9. Strom 20—25 stř., zvýší. Puky

poprášené. Laty na koncích větví. Kalich malý, 4dílný; 4 bílé čárkovité květní lupeny. V Uhřích. Kv. J. zimnář.
F. ornus. L.

Lístky téměř sedavé, okrouhlé, trochu končité, pilované, po 7—9, na dolejšku klínovité. Strom nízký se žlutě kropenatými větvemi; puky hnědé. V jižních Uhřích. Dub. J. okrouhlolistý. *F. rotundifolia. L.*

73. Ilicinae. Cesminovité.

306. Ilex. Hülsen. Cesmina.

Kalich 3—4zubý. Koruna 1lupenná, kruhovitá, 3—4klaná. Čnělka chybí; blizny 4. Malvice 3—4semenná. IV. 4.

Keř, 2—5 stř. zvýší, s korou zelenou. Listy vždy zelené, střídavé, řapíkaté, vejčité, špičaté, vlnité, lesklé, trnité. Květy téměř v okolíkách úžlabičných. Stopky 1květé; květy bílé neb červenobílé; malvice červené, zvící hrachu. V Uhřích; v lesích. Kv. Čn. C. bodlavá. *I. Aquifolium.*

74. Asclepiadeae. Tolitovité.

307. Cynanchum. Schwalbenwurz. Tolita.

Koruna kruhovitá, hluboce 5klaná. Tyčinky v 5laločnou korunku srostlé. V. 2.

Kvěly bílé v úžlabičných okolíkách. Listy vstřícní vejčité, dlouze končité, krátce řapíkaté, hořejší kopovité. Prut jednoduchý, 1—2 stř. zdélí, vztýčený. V houštích. Čn. Srp. (Asclepias Vincet. L. V. vulgare, Med.) T. pospolitá. *C. Vincetoxicum. R. Br.*

Květy hnědočervené; okolíky jednoduché, chudokvěté; stopky krátké. Listy užší, srdčité, vejčité, kopovité, dlouze končité, vstřícní, na dolejšku vousaté. Prut pnivý, 2—4 stř. zdélí. Kv. Čn. (Vincetox. nigrum). T. černá. *C. nigrum.*

75. Apocyneae. Brčálovité.

308. Vinca. Sinngrün. Brčál.

Koruna řepicovitá s 5hraným hrdlem; Blizna terčovitá; 2 tobolky. V. 2. Barvínek; Zimozelen.

1. Listy a kališní cípy brvité. V Uhřích. B. veliký. *V. major.*
Listy po kraji nechlupaté aneb štětinaté. 2.

2. Listy vždy zelené, kožnaté, kopovitě eliptičné vstřícní, lesklé. Prut položený, kořenivý. Koruny modře fialové, s bílým hrdlem. Kalich zvonkovitý s krátkými bezbrvými cípy. Květy stopečné. V lesích a horách. Dub. Kv. B. menší. *V. minor. L.*

Listy přes zimu netrvavé, holé, s útlými štětinatými chlupy po kraji, obdýlně kopovité. Pruty položené, obyčejně jednoduché, do 2 stř. zdélí. Květy fialové, zřídka bílé, v hrdle chlupaté, 4—5 na jednom prutu, na jednotlivých vztýčených stopkách. Na písčinách, vápenitých skalách, okolo Budína, Pešti. D. Kv. B. bylinný. *V. herbacea. W. K.*

76. Menyantheae. Vachtovité.

309. Menyanthes. Bitterklee. Třílistník.

Koruna nálevkovitá, s vousatým pokrajem. Vaječník na brvitém kroužku. Semena okrouhle stlačená. V. 1. Hořká jetelina; Trojan; Bobřek; Vachta; Limonka.

Listy strojené na dlouhých, dole pošvatých řapících; lístky široce vejčité, lesklé, trochu dužné. Dlouhý úžlabičný stvol nese obdýlný klas neb hrozen, s krátce stopkatými bělorůžovými květy. V bažinách, rašeliniskách. Kv. Čn. T. obyčejný. *M. trifoliata. L.*

310. Villarsia. Seekanne. Plavín.

Koruna kruhovitá s vousatým hrdlem; 5 žlázek mezi tyčinkami, na dolejšku vaječníka. Semena obroubená, brvitá. V. 1.

Prut oblý, vidličnatě rozdělený. Listy srdčité, okrouhlé. kožnaté, splývavé. Koruny zlatožluté. Tobolky ovální, dlouze končité. V stojatých vodách a rybníkách, Čc. Srp. (Limanthemum nymphoides, Gmel. Menyanthes nymph. L. Waldschmidia nymph. Pers.) P. lekninovitý.
V. nymphoides. Vent.

77. Gentianeae. Hořcovité.

311. Chlora. Bitterling. Žarcanka.

Kalich 8lupenný pod vaječníkem. Koruna 6—8dílná. Tobolka 1pouzdrá, 2klapečná, mnohosemená. Čnělka do polou 2klaná. VIII. 1.

Listy téměř 3hranné, dolejškem svým na prutu srostlé,

celokrajné; kořenní vejčité, Prut vztýčený, 1—2 stř. zdélí, nahoře vidličnatý. Koruny žluté; blízna 2dílná cihlová. Kalich kratší koruny. Na vlhkých místech, podunajských lukách; v Uhřích, Čechách. Kv. Čn. (Gentiana perfoliata). Ž. prorostlá. *Ch. perfoliata.*

Listy vejčitě obdýlné, na dolejšku zaokrouhlené. Kališní cípy širší, téměř zdélí koruny. Ž. pozdní. *Ch. serotina.*

312. Erythraea. Tausendguldenkraut. Zeměžluč.

Koruna nálevkovitá s 5klaným pokrajem. Prašníky po vypylení šroubovitě svinuté. V. 2. Hlístník.

1. Listy čárkovité, obdýlné; kořenní hvězdmo rozložené. Prut z prostředu latnatý, se vztýčenými větvemi. Cípy koruny vejčité. Na lukách. Ž. úzkolistá. *E. linarifolia. Pers.*
Listy vejčité. 2.

2. Cípy koruny obdýlné, na špici vykroužené, bělonachové. Kalichy přes třetinu délky klané; cípy šídlovité. Listy kratší než články prutu, po kraji prozračné, obdýlně vejčité, nepatrně 5žilné. Prut 4hranný, na špici vidličnatý, zdélí prstu. Květy stopečné. Na vlhkých lukách; v Pešťanské stolici, v Banátu. Zář. (Hippocentaurea emarg. W. Kit.) Z. vykroužená. *E. emarginata.*
Cípy koruny vejčité neb kopovité. 3.

3. Prut jednoduchý, přímý, vztýčený, 4hranný, 1 stř. zvýší. Listy kořenní v růžičku sestavené, oválně obdýlné, 5žilné. Koruny tmavě růžové, s bělavou trubkou; cípy vejčité. Květy v chocholíkách. Na výslunných místech, v pasekách. Čn. Srp. (Gentiana Centaurium, L. Hippocentaurea Centaurium. Chironia Centaurium.) Z. lékařská. *E. Centaurium. Pers.*

α Kořenní listy delší, téměř kopisťovité; Prut do 2 stř. vysoký, velmi větvitý; větve prutnaté, vztýčené, na konci 3dílné, vidličnaté; letorostky 2klané, na každém konci 3květé. Trubka třikrát zdélí kalichu. *Cent. majus. Schm.*

β. Kořenní listy širší, opak vejčité, zaokrouhlené, 5žilné; prutní poloobjímavé, oválni, tupé; prut 1 stř. zdélí, na dolejšku větvitý; větve vztýčené, jednoduché; na špici

3dílně vidličnaté, s 3klanými, 3květými letorosty; listeny štětinovité; kalichy zdélí korunní trubky.

Cent. medium. Schmidt.

γ. Kořenní listy opak vejčité; dolejší prutní obdýlné, hořejší čárkovité, všecky tupé; prut jednoduchý, vztýčený, zdélí prstu, 2—3klaný, 2—3květý na konci větví; jeden květ sedavý, druhý stopkatý. *Cent. minus. Schm.*

δ. Kořenní listy jako u β. Prut zvýší dlaně, 3dílně vidličnatý; větve rozdělené; prutní listy obdýlné, trochu špičaté. *Cent. palustre. Schm.*

ε. Kořenní listy trochu drsné. *Cent. collinum. Schm.*

Prut nízký, mnohovětvý, 1—6 palcův zvýší. Listy ovální. Květy krátce stopečné, úžlabičné. Koruny růžonachové neb bíle; cípy kopovité: trubka bílá z kalicha čnějící. Na vlhkých písčitých místech, úhorech, Srp. Zář. (Erythr. ramosissima, Pers. Hippocent. pulchella, Smith.) Z. pěkná.

E. pulchella. Fries.

313. Exacum. Bitterblatt. Hořepník.

Kalich 4dílný. Koruna téměř zvonkovitá, 4klaná. Tobolka 2pouzdrá, stlačená. Čnělka 2klaná. IV. 1.

Prut niťovitý, téměř větvitý, ledva 2 palců zvýší; větve častěji vidličnaté. Kořenní listy téměř okrouhlé; prutní šídlovité. Koruny malé, běložluté. V bahnitých místech; v Rakousích. Srp. Zář. (Gentiana filoformis, L.) H. niťovitý. *E. filiforme.*

314. Gentiana. Enzian. Hořec.

Korunní trubka válcovitá neb nálevkovitá. Pokraj 5—9klaný. Prašníky po vypylení nepromĕnné, stejné. Tobolka 1pouzdrá. V. 2. Trlíč, Prostřelenec.

1. Koruna buď jen po kraji brvitá, buď v hrdle opatřená věncem šupinatých brv. 2.

Koruny zcela bezbrvé. 10.

2. Koruna 4klaná, s brvitými cípy, blankytná. Listy čárkovitě kopovité. Pruty trochu vstoupavé, obloučnaté, 3—13 palců zvýší, obyčejně 1—3květé. Na výslunných horských polohách, chlumních lukách. Čc. Zář. (Hippion ciliatum Schm.) H. brvitý. *G. ciliata. L.*

Koruna v hrdle brvitým věncem opatřená, 3.

3. Koruna žlutavá, někdy jasně modravá, zvončitá, 4—5klaná, se vztýčeným pokrajem; trubka kratší než kalich. Kalich nehluboce klaný; dva cípy širší, aneb vždycky téměř stejné. Listy kořenní opak vejčité, kopisťovité, velmi tupé. Rostlina vztýčená, zdélí prstu; větve 1květé. Na Krkonoších. Zář. H. tupolistý. *G. obtusifolia. L.*

Koruna modrá neb fialová. 4.

Lísty vejčité. 5.

4. Listy kopovité, dlouze ko nčité neb příkončité. 8.

5. Koruna 4klaná. 6.

Koruna 5klaná. 7.

6. Kališní cípy nestejné, dva zevnitřní široce eliptičné. Květy úžlabičné vstřícní, jednotlivé aneb na 3květých větevkách stopečné. Koruny modré. Listy vejčitě kopovité; kořenní opak vejčité, řapíkaté. Prut vztýčený, 3—5 palc. zdélí. Na lukách, horských prostorách. Srp. Zář. (Hippion campestre, Schm.) H. polní. *G. campestris. L.*

Kališní cípy nestejné, dva kopovité, větší; někdy však stejné. Trubka bledá; cípy tmavomodré, obdýlné; stopky dlouhé, 1květé; prut sám někdy 1květý. Listy vejčité, tupé. Na holech; v Korutanech, na Tatrách. Čc. Zář. H. lední. *G. glacialis. L.*

7. Koruna 3—5klaná, zvonkovitá, tmavomodrá, zřídka bílá, v hrdle bělochlupaté. Stopky dlouhé. Listy vejčité, tupé; často jen 4—6 na kořenu. Prut téměř vidličnatý, někdy jednoduchý. Na horách korutanských. Srp. Zář. H. nízký. *G. nana.*

Koruna 5—4klaná, kruhovitá, modrozelená. Stopky velmi dlouhé. Prut vstoupavý, často jednoduchý, 1květý. Listy vejčité, tupé. Vaječník 5hranný. Na holech korutanských. Srp. Zář. (Sweertia carinthiaca, Sturm.) H. korutanský. *G. carinthiaca.*

8. Kalich cípův stejných. 9.

Kališní cípy nestejné, čárkovité, dva větší; kalich zvonkovitý, o polovic menší než koruna. Koruny 4—5klané, jasně fialové, nachové; úšty vejčité, tupé. Stopky hranaté, často velmi krátké. Listy kopovité, špičaté, po kraji ostré; kořenní kopisťovité. Prut 6hranný, 3—6 palcův zdélí. Na Tatrách; Babí hoře. Srp. Říj. (Gentiana campestris, Pallas.) H. luční. *G. pratensis.*

9. Koruna 4—5klaná, blankytná. Listy sedavé, obdýlné, špičaté; kořenní opak vejčité, řapíkaté. Prut vztýčený, 4—6 palců zdélí, mnohokvětý. Vaječník dole silně soužený. Na bujných, trochu vlhkých lukách. Čc. Zář. H. německý. *G. germanica. Willd.*

Koruna 5klaná, téměř o polovic menší, lilaková neb bledě fialová. Listy sedavé, s dolejškem širokým, objímavým, kopovité, dlouze končité; kořenní obdýlné řapíkaté. Prut vztýčený, 4—6 palcův zdélí, prostý neb větvitý. Vaječník dole sotva soužený. Na vlhkých lukách, Srp. Zář. (Hippion Amarella Schm.) H. hořký. Trlič. *G. Amarella. L.*

10. Květy v přeslenech; obyčejně žluté, zřídka modré. 11.

Květy jednotlivé, v úžlabičkách neb na konci; obyčejně modré, zřídka žluté. 16.

11. Koruna 4klaná, modrá, blankytná, řepicovitá; trubka paličkovitá. Prut přitloustlý, vstoupavý, do 1 stř. zvýší. Listy kopovité, 3žilné, na dolejšku pošvatě spojené. Na výslunných polohách lesních a chlumních; Čc. Srp. (Hipp. cruciat. Schm.) H. křížatý; Prostřelené koření. *G. cruciata. L.*

Koruna 5—8klaná, žlutá; obyčejně zvonkovitá. 12.

12. Koruna kruhovitá, 6—7klaná, zlatožlutá. Prašníky srostlé. Tobolka vejčitá. Kalichy toulcovité. Listy vejčité, žilnaté; prut do $2^1/_2$ stř. zvýší, listnatý. Na holech chorvátských; na Krkonoších. Čc. Srp. H. žlutý. *G. lutea.*

Koruna zvonkovitá. 13.

13. Koruna 7klaná, nekropenatá; 6—9 tyčinek. Kalichy bělavé, zamodralé, pánvicovité, krátké, téměř uťaté. Vaječník 2 modrými čárkami značený. Listy tmavozelené, 5—7žilné; 2—3 přešleny. Na Alpách, v Korutanech. Čc. Srp. H. zvonkovitý. *G. campanulata.*

Koruna tčená. 14.

14. Koruna čárkovaně tčená, zvenku žlutavá, uvnitř tmavonachová, polo 5—7klaná, cípy přiokrouhlé. Kalichy kožnaté, pošvaté; tyčinky s prašníky srostlými. Listy vejčitě kopovité, 5žilné. Prut do 1 stř. zdélí. Na Krkonoších. H. červený. *G. purpurea.*

Koruna hustě nepravidelně kropenatá. 15.

15. Koruna 6klaná, s trubkou zvončitou, žlutá s červenými

punkty. Kalich zvonkovitý s oválními vztýčenými zuby. Listy veliké; žilnaté; dolejší řapíkaté, eliptičné. Prut jednoduchý, s 3—4 přesleny, do 1½ stř. zvýší. Na českých, štýrských, korutanských, uherských alpách. Čc. Srp. H. kropenatý. *G. punctata.*

Koruna 5—7 klaná, nálevkovitě zvončitá, žlutavá, po kraji purpurová, černočerveně tčená. Kalichy kožnaté, uťaté, zvončité, neznačně 6hranné. Prašníky srostlé, žluté. Vaječník černě tčený. Listy prutní kopovité, dlouze končité. Na horách a pohořích. Srp. Zář. (Pneumonanthe, Schm.) H. uherský. *G. pannonica.*

16. Koruna žlutá, 5klaná, nálevkovitá, s krátkými, šídlovitými, odstávavými cípy; blizna žlutá. Kalich trochu baňkovitý, žlutozelený. Květ ledva 3—4 čárek zdélí. Prut 1květý, listy střechovitě pokrytý. Na suchých pastviskách; v Rakousích. Čn. Čc. H. malokvětý. *G. flava.*

Koruna modrá. 17.

17. Koruna 10klaná, nálevkovitá, v stáří řepicovitá; cípy tupé, střídavě menší, vrubované; 2 tupé blizny. Kalich 5hranný; cípy šídlovité. Květ ponejvíc zvicí samého prutu. Listy kopovitě čárkovité, prut kolem obalující. Na Bereckých Tatrách. Čc. H. pyrenejský. *G. pyrenaica.*

Koruna 5klaná. 18.

18. Koruna řepicovitá, modrá, zřídka bílá; přívěsky na dolejšku cípů 2klané. Blizna uprostřed vtlačená, štítovitá. Kalich kýlnatý, křídlatý, 5—6řasý. Prutní listy kopisťovité, vejčité. Prut prostý neb větvitý, 4hranný. Na Alpách. Čc. Srp. H. láčkovitý. *G. utriculosa.*

Koruna zvonkovitá neb nálevkovitá. 19.

19. Koruna zvonkovitá. 20.

Koruna nálevkovitá. 23.

20. Prut 1květý; květ asi zdélí prutu čili stopky; tato 4hranná. Na holech; při horních ručejích. Kv. Srp. H. bezepňový. *G. acaulis.*

Prut vícekvětý. 21.

21. Prut velmi krátký. Květy obyčejně po 2, na konci sedící; koruny téměř prozračné, papírovité, jasně modré, tčené; cípy tupé. Kořenní listy obdýlně čárkovité; hořejší bezžilné, kopovité. Na Tatrách. Čc. H. prozračný. *G. frigida. Hänke.*

Prut 1—2 stř. zvýší, mnohokvětý. 22.

22. Listy čárkovité, aneb úzce čárkovitě kopovité, na dolejšku jen málo srostlé, krátce pošvaté, tupé, 3žilné, s krajem vyhrnutým. Prut 1 stř. zvýší. Kalich uťatý, s dlouhými, čárkovitě kopovitými cípy. Koruna veliká, řasnatá, s zelenými záhyby, zvenčí tmavomodrá, zeleně kropenatá. Na vlhkých a bujných lesních lukách. Srp. Zář. (Pneumonanthe vulgaris Schm.) H. hořepník. *G. Pneumonanthe.*

Listy z vejčitého dolejška kopovité, dlouze špičaté, sedavé. Prut 1—2 stř. zvýší. Kalich uťatý s krátkými kopovitými zuby. Koruna blankytná s hrdlem tčeným. Čnělky odstávavé, zpět vykroucené. Při lesích, na lesních lukách. Srp. Zář. (Pneumonanthe asclep. Schm.) H. tolitový. *G. asclepiadea. L.*

23. Listy kopovitě čárkovité. Prut velmi krátký, 1květý. Kalich ostře 5hranný; cípy dlouze končité. Koruna téměř řepicovitá, téměř pilovaná, velmi tmavě modrá; žlutá trubka; přívěsky bělavé, 2klané. Na nejvyšších vrcholech horních. Čc. Zář. H. trpasličný. *G. pumila. L.*

Listy širší, kopovité neb vejčité. 24.

24. Listy husté, střechovité. 25.

Listy nikoli střechovité. 27.

25. Listy tupé. 26.

Listy končité, vejčité, po kraji ostré. Koruna delší než prut, tmavomodrá. Na štrýských a korutanských holech. Srp. Zář. H. střechovitý. *G. imbricata.*

26. Kalich zelený, bělozubý. Koruna obyčejně zavřená, modrá, se světlými přívěsky. Listy tupé, téměř střechovité. Prut 1květý, položený; květ téměř zdélí prutu, s cípy kopovitými, celokrajnými. Na štýrských, korutanských holech. Čc. Srp. H. položený. *G. prostrata.*

Kalich fialový. Koruna blankytná; přívěsky 2klané, 3hranné; blizna dvojitá. Listy vejčité, tupé; dolejší husté; hořejší větší. Prut 1—3 palcův zdélí, 1květý. Na štýrských, korutanských, českých holech. H. bavorský. *G. bavarica.*

27. Kalich téměř prozračný, žilnatý. Koruna 5klaná, květ sedavý. Listy opak vejčité, všecky sedavé; prutní vzdálené od sebe. Na Tatrách. H. tatranský. *G. carpathica.*

Kalich kýlnatý neb křídlatý. Listy špičaté. 28.
28. Listy eliptičné, zákončité; kořenní růžičkovité. Pruty 1květé, 2—3 palce zvýší, vstoupavé, s 2—3 páry listův. Kalich 4klaný, s křídlatými hranami. Koruna tmavomodrá, trubka válcovitá. Na vlhkých pramenitých místech, a polohách horních. Čn. Čc. H. jarní. *G. verna.*
Listy prutní kopovité; kořenní vejčité, špičaté, v malé růžičce. Prut krátký, vztýčený, listnatý, s rozloženými vztýčenými větvemi. Kalich kýlnatý, 5hranný. Květy vztýčené, štíhlé, blankytné, zevnitř zelené. Předcházející různí se od tohoto dílem ještě trubkou úzkou, patrně odstavenou; čnělkou nerozdělenou; listy po kraji přídrsnými. Na horách a pohořích. Čc. Srp. H. sněžní. *G. nivalis.*

315. Sweertia. Ďubanka.

Koruna kruhovitá s plochým pokrajem, 5dílná; na dolejšku každého cípu 2 brvité mední jamky. Tobolka 1pouzdrá. V. 2.

Prut ½—1 stř. zdélí, jednoduchý. Listy eliptičné, střídavé, máločetné, krátce neb dlouze řapíkaté, trochu dužné. Květní stopky téměř křídlatě 4hranné. Koruny modré, kropenaté. Na bažinných horních lukách, mezi skalami na Krkonoších. Čc. Srp. D. ozimá. *S. perennis.*

78. Ericineae. Vřesovité.

316. Andromeda. Gränke. Bahnitka.

Kalich 5klaný; koruna s 5klaným pokrajem. Plod tobolka 5klapečná, 5pouzdrá. X. 1. Bahenka.

Peň ½—1 stř. zvýší, vstoupavý. Listy kožnaté, čárkovitě kopovité, na líci lesklé, na rubu sivé, po kraji vyhrnuté. Stopky a kalichy růžové. Koruny obdýlně džbánovité, pletní. Na rašeliniskách, v lesích, vřesoviskách. Čn. Čc. B. polejolistá. *A. polifolia. L.*

317. Arctostaphylos. Bärentraube. Medvědice.

Kalich 5klaný. Koruna vejčitá s 5klaným pokrajem; 10 tyčinek; prašníky u vrchu dirkami pukavé. Plod 5semenná malvice. X. 1. Tolokněnka, Kostrůnek.

Listy pilované, řapavé, opak vejčité, končité, na dolejšku v řapík soužené. Pruty položené. Listeny brvité. Květy bílé v konečních hroznech. Malvice kulatá, červená, pak černá. Na holech. Kv. M. horní. *A. alpina.*
Listy celokrajné, obdýlné, opak vejčité, vždy zelené, síťožilnaté, kožnaté, na líci lesklé. Peň rozložený, na špici vstoupavý, velmi větevnatý. Listeny vejčité, končité. Květy bledé, pletní, v krátkých konečních hroznech. V rašeliniskách, vřeroviskách. Kv. Čn. (Arbutus Uva Ursi). M. lékařská. *A. officinalis. W. Gr.*

318. Azalea. Odur.

Koruna zvonkovitá. Tyčinky na lůžku. Tobolka 2—5pouzdrá, mnohosemenná. Kalich 5klaný. V. 1.
Listy kopovité, holé, brvité. Květy v konečních okolíkách. Korunní trubka žláznatě chlupatá. Koruny žluté. V Haliči, na ruských hranicích. Čn. Čc. O. černomorský. *A. pontica.*
Listy vejčité, na kraji ohrnuté, vstřícní, řapíkaté, odstávavé, celokrajné; řapíky brvité. Větve rozestřené, položené. Stopky po 2; koruny vztýčené, růžové. Na Sněžce. Kv. Čn. O. položený. *A. procumbens*

319. Calluna. Heide. Vřes.

Kalich 4lupenný, delší než koruna. Tato 4klaná; 8 tyčinek. Tobolka 4pouzdrá, 4klapečná. Modravé neb růžověčervené květy. VIII. 1. Modrý rozchod; Chvojčina. Březíní.
Keř větvitý, 1—3 stř. zdélí. Listy 4řadé, střechovité, šípovité, vstřícní. Kalich dvojitý, vnitřní barvitý. Květy převislé, v jednostranných hroznech; koruny zvonkovité. Čnělka čnějcí. Prašníky na dolejšku 2osinné. Na neourodných planinách. Čc. Zář. (Erica vulgaris L.) Vřes obecný. *C. vulgaris. Salisbury.*

320. Erica. Haidekraut. Chvojčina.

Kalich 4lupenný neb 4dílný. Koruna 4klaná; 8 tyčinek. Tobolka 4pouzdrá, 4klapečná. Přehrádky na prostředku klapek. VIII. 1. Bano Pr.

1. Prašníky na dolejšku 2 přívěsky opatřené. 2.
   Prašníky bez přívěskův. 3.

2. Listy nejvíc po 4, brvité, čárkovité. Keř 4—8 palců zvýší. Řapíky plstnaté. Květy koneční v hlavatých okolíkách. Koruny růžové. V rašeliniskách. Čc. Srp. Ch. bahní. *E. Tetralix. L.*

Listy po 3, holé, čárkovité, 3hranné. Prut $1\frac{1}{2}$ stř. zvýší. Hrozny koneční, v přeslenech. Květy převislé, modročervené. Kalich holý. Semeník 8brázdý. V Haliči, Čechách. Čn. Čc. Ch. popelavá. *E. cinerea.*

3. Listy po 5 v přeslenech, čárkovité, holé, odstávavé. Koruny červené, zvončité. Stopky zdélí květův, úžlabičné. Kališní cípy vejčité, po kraji brvité. Prut 3—5 stř. zvýší. Mezi vřesem. Čn. Čc. Ch. mnohokvětá. *E. multiflora. L.*

Listy po 3—4 v přeslenech, čárkovité, holé. Koruny růžové, trubkovitě zvončité. Květy jednostranné, úžlabičné. V hornatých lesích; v Slézsku, Čechách. Bř. Dub. (Erica carnea, Jacq.) Ch. kříčkovitá. *E. herbacea. Willd.*

321. Ledum. Porst. Rojovník.

Kalich velmi malý, 5zubý. Koruna 5lupenná. Prašníky nahoře dirkami pukavé. Tobolka 5pouzdrá, od dola k vrchu 5 klapkami pukavá. X. 1.

Keř do 5 stř. zvýší; větve zrzavě plstnaté. Listy čárkovité, po kraji vyhrnuté, na rubu zrzavě plstnaté. Květy koneční v okolíkách neb chocholíkách. Stopky dlouhé, útlé. Koruny bílé, lupeny obdýlné. V rašeliniskách, lesních bažinách; v Rakousích, Čechách, Uhřích. Čc. Srp. R. bahní. *L. palustre. L.*

322. Pyrola. Wintergrün. Hruštice.

Kalich 5dílný. Koruna 5lupenná. Tobolka 5pouzdrá, v 5 puklin se otvírající. Přehrádky z prostředku klapek. X. 1.

1. Stvol 1květý, bezlistý, 1—3 palcův zdélí. Listy téměř okrouhlé, pilované. Koruna mlékobílá. Tyčinky po 2 k sobě nachýlené; nitky tříhranné. Čnělka přímá. V stinných mechovitých lesích. Čn. H. jednokvětá. *P. uniflora. L.*

Stvol neb prut vícekvětý. 2.

2. Květy chocholičnaté. Nitky při dolejšku v terč rozestřené. Koruny růžonachové. Listy uprostřed prutu

v 1—2 nepravidelných přeslenech, kopisťové, pilované, kožnaté, na líci lesklé, tmavozelené. Prut vstoupavý, 6—10 palcův zdélí. V jehličných lesích. Čn. Čc. (Chimophila, Pursh.) H. okoličnatá. *P. umbellata. L.*

Květy v hroznech. 3.

3. Koruna vejčitá, zelenavá, s obdýlnými lupeny. Hrozen jednostranný. Listy pilované, vejčité. Prut do polovice listnatý, 2—5 palcův zdélí. Čnělka čnějící. V lesích. Kv. Čn. H. odvislá. *P. secunda. L.*

Koruna kulatá neb otevřená. Květy na vše strany rozložené. 4.

4. Prašníky nad vaječníkem stejně schýlené. Čnělka přímá neb šikmá, však nikoli skřivená. Koruna kulatá, bílá neb červenavá. 5.

Prašníky k vrchu skřivené. Čnělka na stranu schýlená, na konci sehnutá. Koruna otevřená. 6.

5. Čnělka kolmá na vaječníku; blizna ještě jednou tak široká jak čnělka, 5zubá. Květy malé; koruny bělavé neb bledě pletní; hrozen hustý. Listy menší než u následující. Prut 6—8 palcův zvýší. V lesích. Čn. H. menší. *P. minor. L.*

Čnělka šikmá, u vrchu širší než blizna. Koruny bílé. Listy veliké. Prut 1 stř. zvýší. Rostlina větší než předešlá. V lesích; Čn. H. střední. *P. media. Swartz.*

6. Lupeny bílé, duté, opak vejčité. Kališní cípy kopovité, o polovic kratší koruny, na špici vyhrnuté. Čnělka sehnutá, ku předu obloučnatá. Prut 1 stř. zdélí. V lesích. Čn. H. okrouhlolistá. *P. rotundifolia. L.*

Lupeny zelenavé. Cípy kalichové vejčité, přitlačené, třikrát delší než koruna. Čnělka jako u předešlé. Listy malé, tmavěji zelené než u předešlé. Prut 6—8 palců zvýší. V lesích; Čn. H. žlutozelená. *P. chlorantha. Sw.*

Poznam. Tento a 4 předcházející druhy mají šídlovité tyčinky, a kraje klapek plsťnatou vlnou spojené. Dva první jsou snad zvláštní rody.

323. Rhododendron. Alpbalsam. Pěnišník.

Kalich 5dílný. Koruna kruhovitě nálevkovitá. Ty-

činky schnuté. Tobolka 5hranná, 5pouzdrá, mnohosemenná. X. 1. Vždyzelen.

1. Koruna nálevkovitá. 2.
Koruna kruhovitá s tupými ušty, namodrale červená; prašníky černé. Kalich červenavý; stopky kosmaté, jednotlivé neb po 2. Listy ovální trochu končité, žláznatě brvité, nahé. Keř. Na rakouských a štýrských vápenných holech. Kv. Čn. P. žláznatý; Vždyzelen. *R. Chamaecistus.*

2. Listy holé, eliptičné, končité na obou koncích, kožnaté, po kraji trochu vyhrnuté, na rubu zrzavými šupinami pokryté. Květy v sedivých okolíkách, červené, žláznatě tčené; 2 dolejší lupeny užší. Na Alpách. Čn. Čc. P. zrzavý. *R. ferrugineum.*
Listy brvité, eliptičné, trochu špičaté, na dolejšku soužené, trochu vrubované, na rubu tčené, vždy zelené. Květy na koncích větviček, dlouze stopečné; po 4—7, růžové cípy; tupé, třepenité. Na Alpách a pohořích. Čn. P. chlupatý. *R. hirsutum.*

324. Vaccinium. Heidelbeere. Brusnice.

Kalich 4—5zubý. Koruna 4—5klaná neb zubá. Malvice kulatá. VIII. 1.

1. Vždy zelené listy. Koruna rozdělená neb klaná. 2.
Listy v zimě odpadavé. Koruny pod ústím nabrané, s krátkými zuby. 3.

2. Koruna až na dno rozdělená, kruhovitá, bílá a bledonachová. Malvice kulatá, veliká, červená, nakyslá, jedlá. Listy vejčité, špičaté, na rubu popelavé. Prut plazivý; větvé niťovité, roztažené. Stopky dlouhé, chýlivé. V rašeliniskách, bažinách. Čn. Čc. (Schollera (Oxycoccos, Willd.) B. klikva. *V. Oxycoccos. L.*
Koruna asi na třetinu klaná, zvonkovitá, při ústí nenabraná, červená. Malvice červená, kyslavá, trpká, zrající až v Září. Květy v konečních odvislých hroznech. Prašníky bez osin. Listy opak vejčité, na rubu tčené, kožnaté. V lesích. Kv. Čn. B. Kyhanka. *V. Vitis idaea. L.*

3. Koruna kulatá, bělozelená, k vrchu růžová. Malvice černomodrá. Listy vejčité, útle pilované, kožnaté. Květy jednotlivé odvislé, úžlabičné, krátce stopečné. Keř do

$1\,^1/_2$ stř. zvýší. V jehličích lesích, často veliké prostory kryjící. Dub. Kv. zrající v Čci. Srp. B. borůvka; Brusinky; Čičurátka; Čečerjetky. *V. Myrtillus. L.*

Koruna vejčitá, bílá neb červenavá. Malvice černomodrá, větší než u předešlé. Listy špinavě zelené, opak vejčité, celokrajné, kožnaté. Květy skupené, odvislé. Keř s větvemi oblými. V lesích bažinných. Kv. Čn. B. bažinná. *V. uliginosum. L.*

79. Monotropeae. Samovratcovité.

325. Monotropa. Ohnblatt. Samovratec.

Kalich 2lupenný. Koruna 5lupenná, lupeny na dolejšku hrbaté. Tobolka 4—5pouzdrá, až do polovice ve 4—5 klapkách pakavá. X. 1. Podbílek; Hnilák.

Stvol $^1/_2$—1 stř. zvýší, vejčitými šupinami pokrytý, bezlistý. Květy v konečním, hustém, převislém, později vztýčeném klasu. Lupeny obdýlné, trubkovité, útle zubaté. Všecky částky běložluté; rostlina cizopaska, na stromech jehličnatých. Čn. Čc. S. cizopasný. *M. Hypopitys. L.*

α. glabra: všecky části holé. Somovratec hladký (Monotropa hypophegea, Wall.) *M. glabra. Bernh.*

β. hirsuta: prut u vrchu pýřitý. Lupeny, tyčinky a čnělky chlupaté.

80. Campanalaceae. Zvonkovité.

326. Campanula. Glockenblume. Zvonec.

Kališní trubka obhomolá. Koruna zvončitá, s otevřeným 5klaným pokrajem. Tyčinky na dně rozšířené. Tobolka 2—3pouzdrá, bočními poltami pukavá. V. 1.

1. Tyčinky na dolejšku rozšířené, vejčité, dno květu zakrývající. 2.

Tyčinky šídlovité, na dolejšku jen maličko rozšířené. 41.

2. Choboty kališních cípů opatřené přívěsky, které jsouce vyvrácené tobolku zastírají. 3.

Choboty kališní bez přívěskův. 9.

3. Listy čárkovité; celokrajné, vlnité neb nepatrně vrubované; prutní objímavé. Prut 1 stř. zdélí, větvitý; větve a prut v dlouhý květnatý klas vybíhavé. Květy střídavé,

sedavé, trochu malé, válcovité, světlomodré. Celá rostlina bílými chlupy háčkovitá. Na Krkonoších. Čc. Z. klasovitý. *C. spicata.*

Listy kopovité neb ovalní. 4.

4. Květy na konci v hlavu skupené, po 3 v chomáči, dlouhým brvitým listenem podepřené; korunní trubka 5hranná; cípy vztýčené, špičaté, fialové. Listy kopovité, tupé, vrubované, po kraji vlnité. Prut jednoduchý, 1 stř. zvýší, běloštětinatý. V Sremsku; okolo Karlovic; v Banátu, u Mehadie, v lesích. Kv. Z. jazykovitý. *C. lingulata. W. Kit.*

Květy nikoli v hlavě. 5.

5. Koruna vousatá, převislá, obdýlně zvončitá, tmavě blankytná, řídce bělavá. Kališní cípy vejčitě kopovité. Květy stopečné, úžlabičné, v krátkých hroznech. Listy obdýlné, kopovité, často celokrajné. Stopky obloučnaté. Prut 1 stř. zdélí, vstoupavě vztýčený, chudolistý, 3—5květý. Celá rostlina chlupatá. Na horních lukách. Čc. Srp. Z. vousatý. *C. barbata. L.*

Koruna z předu holá, aneb jiné známky neshodné. 6.

6. Prut háčkovitý, jednoduchý, někdy větvitý. Listy kopovité, tupě pilované, sedavé, na dolejšku 3žilné. Květy vztýčené; koruny více než 3krát zdélí kalichu, obyčejně světle fialové, zřídka bílé; blizna obyčejně 5dílná. V jižních Uhřích, divoce. Čn. Srp. Z. velekvětý. *C. Medium.*

Prut pýřitý neb holý. 7.

7. Listy eliptičné, žlutozelené, chlupaté, přitlačené. Prut jednoduchý, 3—30květý. Stopky úžlabiční, 1květé, 2listenné. Kalich hnědý; medníky a vaječník zamodralé. Koruny bledomodré. Rostlina 4—12 palcův zvýší, někdy 1květá, téměř holá. Na nejvyšších Alpách; na Sněžce. Čn. Srp. Z. horní. *C. alpina.*

Listy kopovité; stopky často 3květé, převislé. 8.

8. Prut latnatý, trochu hranatý, vztýčený, dole červenavý, ½—1 stř. vysoký, krátce běloštětinatý. Listy kopovité, vlnité, trochu tupé, po obou stranách drsné, trochu kosmaté a objímavé. Květy často po 3 na jedné stopečce; kalichy brvité, cípy kopovitě šídlovité; koruny obdýlné, kulatě zvončité, bledofialové, převislé, zřídka vztýčené, na žilách chlupaté. Rostlina krátce chlupatá. Na lučnatých

pahrbkách; v Rakousích, Čechách, Uhřích. Čn. Srp. Z. sibirský. *C. sibirica. L.*

Prut prostý, tlustší, pýřitý. Větve chudokvěté. Listy 3krát širší než předešlého, kopovité, tupě pilované, sedavé, žilnaté; dolejší téměř kopovité. Stopky 3květé, úžlabiční, hořejší převislé, téměř holé. Koruna 3krát větší než u předcházejícího, a více obdýlně zvončitá, na hranách chlupatá. Na vápencích, v Banátě, okolo Mehadie. Čn. (Campanula divergens, Willd. Capanulla pannonica). Z. kopisťovitý. *C. spathulata. W. Kit.*

9. Listy hladké, neb skrovně chlupaté. 10.
Listy chlupaté neb drsné. 27.

10. Pruty 1—3květé. 11.
Pruty vícekvěté. 17.

11. Koruna zdélí kalichu. Listy obdýlné. Prut vztýčený, 1květý. Na Tatrách. Čn. Srp. Ž. jednokvětý. *C. uniflora.*
Koruna obyčejně delší kalichu; aneb jiné známky neshodné. 12.

12. Hořejší listy čárkovité. 13.
Hořejší listy širší aneb vejčité. 15.

13. Hořejší listy celokrajné; dolejší obvejčité, klínovité, vrubované. Prut velmi jednoduchý, 1květý. Na Tatrách mezi Liptovskou a Turčanskou stolicí. Z. malolistý. *C. microphylla. Kit.*
Hořejší listy zubaté, pilované neb vrubované. 14.

14. Rostlina pýřitá. Kořenní listy opak vejčité, téměř okrouhlé; prutní čárkovitě kopovité, téměř zubaté. Prut jednoduchý, ponejvíc 1květý, zřídka větvitý. Kališní zuby štětinovité. Květ modrý, převislý, kratší než zuby kališné. na lukách a rolích, v Čechách; na horách, v Rakousích, Uhřích. Čn. Zář. Z. lnolistý. *C. linifolia. Jacq.*
Rostlina holá. Listy kořenní vejčité a obvejčité; prutní obdýlně kopovité; nejhořejší čárkovité; všecky tupě vrubované. Prut jednoduchý, 1květý. Koruna otevřená; kalich chlupatý. Listy trochu vlnité, prozračné, na dolejšku v dlouhý, brvitý řapík soužené. V Špišské stolici, v lesích. Z. vlnatý. *C. dasycarpa. Kit.*

15. Prut položený, hranatý, chlupatý. Listy řapíkaté, pilované, holé; kořenní srdčité; dolejší prutní vejčité, ostatní

kopovité. Koruny krátké, prostranné. Na skalách, v lesích; v Čechách. Čn. Čc. Z. pýřitý. *C. pubescens. Schm.*

Prut vstoupavý neb vztýčený. 16.

16. Listy holé, srdčité, pilované, dlouze řapíkaté. Prut nejvíc 1květý, stř. zdélí, někdy i 3—4větvý, řídce chlupatý, vstoupavý. Stopky dlouhé; kalichy lepké, zpět vyvrácené; koruna prostranná, otevřená, veliká, světle fialová, nálevkovitě zvončitá. Na Tatrách. Čn. Srp. Z. tatranský. *C. carpathica.*

Listy vejčité, vrubované; ponejvíc srdčité, dlouze řapíkaté s odstávavými vroubky. Prut 1květý, niťovitý, 2—6 palcův zvýší. Kalichy převislé. Koruny tmavomodré. Na horních lukách. Čn. Zář. Z. osmáhlý. *C. pulla.*

17. Listy kopovité neb vejčité. 18.

Hořejší listy čárkovitě kopovité. 22.

18. Prut položený. Koruna krátká, prostranná. 15.

Prut vztýčený neb vstoupavý. 19.

19. Prut křivolaký, zdélí prstu. Listy vzdáleně zubaté; hořejší kopovité, dolejší vejčité; stopky 4—7, jednokvěté, dvěma krátkými listeny podepřené. Kalich 10hranný; cípy šídlovité, na dolejšku zubaté, odstávavé neb zpět vyvrácené. Koruny vztýčené, fialové, s tupými, hlubokými, zpět vyvráceným cípy. Rostlina obyčejně hořá. Na skalách v Chorvatsku. Čc. Z. křivolaký. *C. flexuosa. W. Kit.*

Prut vztýčený, vyšší. Květenství v hroznech neb pyramidálních klasech. 20.

20. Prut přímý, větvitý; větve v jehlan stažené. Listy hladké, chruplavičně pilované, hořejší kopovité. Dolejší stopky téměř 3květé; koruny světle modré. V jižních Uhřích. Z. jehlanitý. *C. pyramidalis.*

Prut klasatý neb hroznatý. 21.

21. Dolejší listy sedavé, téměř rhomboičné, pilované; prutní vejčitě končité. Prut jednoduchý, pruhovaný, 1 stř. zdélí i vyšší. Květy téměř v klasech, jednostranné; klas krátký. Kališní cípy útlé, jehlité. Koruny světlomodré, zřídka bílé. Čnělka kratší než květ. Na holech; v Korutanech, Uhřích. Čc. Srp. Z. routolistý. *C. rhomboidea.*

Listy dolejší krátce řapíkaté, pilované. Prut 1—3 stř. zvýší. Květy v rozvlačitém latu. Kališní cípy žláznatě pilo-

vané. Koruna světlomodrá, zvonkovitá, s otevřeným, 5klaným pokrajem; ze dna koruny vyniklý kroužek prodloužený v trubku, která dolejšeku čnělky obtáčí; čnělka na bok schýlená, paličkovitá, z koruny čnějící; blizna modrá. V hornatých lesích, v Slézsku, Oravě. Srp. Zář. (Adenophora suaveolens, Fischer) Z. liliolistý. *C. liliofolia. W. Gr.*

22. Prut hranatý. Listy skupené, dolejší holé, vejčité, pilované, trochu řasnatě zubaté; hořejší kopovitě čárkovité, celokrajné. Koruny převislé, baňkovité, tmavomodré, 4—5krát delší než kališní cípy; tobolka 10hranná; čnělka obyčejně 2—, nikoli 3klaná. Na holech; v horním Rakousku, Štýrsku. Čc. Srp. (Campan. rotundifolia γ. Willd.) Z. trsnatý. *C. cespitosa. Scop.*

Prut oblý, aneb jiné známky se neshodují. 23.

23. Kořenní listy přiokrouhlé, srdčité, aneb aspoň u řapíku zaokrouhlené. 24.

Listy kořenní obdýlné, pozvolna v řapík scházející. 25.

24. Všecky prutní listy čárkovité, celokrajné. Prut latnatý, větvitý, mnohokvětý, ponejvíc 1 stř. zvýší. Kališní cípy šídlovité. Koruny vejčité, krátce zvonkovité, bledoblankytné. Na suchých pomezích, lesních prostorách, vřesoviskách. Čn. Čc. Z. okrouhlolistý. *C. rotundifolia. L.*

β. grandiflora; s 1—5 většími, hluboce zvončitými květy; nízkým, téměř jednoduchým prutem; vrubovanými, kopovitými listy na dolejšku prutu. Na Tatrách, Čc. Zář. Z. Seuchzerův. *C. Scheuchzeri. Vill.*

γ. pusilla: s 1—3 polokulatě zvončitými květy; krpivým prostým prutem, eliptičnými dolejšími listy prutními. Viz *C. pusilla.*

Prutní listy eliptičné, pilované; kořenní srdčitě vejčité, řapíkaté, tuhé, lesklé. Cípy kalichu šídlovité. Koruny 2krát zdélí kališních cípův, světle modré. Rostlina trsnatá. Na Krkonoších. Čc. Srp. Z. maličký. *C. pusilla. Hänke.*

25. Kališní cípy kopovité. Květy v chudokvětém hroznu. Koruny veliké, širší než delší, dole polokulaté, bledě blankytné neb bílé. Listy s útlými, vzdálenými zuby; kořenní obdýlně kopovité, v řapík soužené. Prut tuhý, vztýčený, 2—3 stř. zvýší, jednoduchý. Na výslunných lesních polohách. Čn. Čc. Z. broskvolistý. *C. persicifolia. L.*

β. eriocarpa: Kališní trubka bíle štětinatá.

Kališní cípy šídlovité. Hrozen neb lat složený. 26.

26. Větve vztýčené; prut 2—3 stř. zdélí, přímý, tenký, krátce chlupatý; lat dlouhý, úzký, mnohovětvý. Listy trochu vlnité, vrubované; kořenní obdýlně vejčité, v řapík soužené, prutní čárkovitě kopovité, sedavé. Koruny modré, s pokrajem vztýčeným. Na lesních trávníkách, mezi houštím; v Slézsku, Čechách, Uhřích. Kv. Čn. Z. latnatý. *C. Rapunculus. L.*

Větve rozvlačité, rozestřené; méně květů a však větší; prut slabý, vztýčený, 1 stř. zdélí. Lat rozvlačitý, téměř chocholičný. Listy ploché, vrubované. Koruny červenomodré neb fialové, zřídka bílé. Na lukách, v houštích, úhorech. Kv. Čn. Z. rozkladitý. *C. patula. L.*

β. hirta: prut a větve zdola krátce chlupaté.

27. Květenství sklubené, v hlavách konečních. 28.

Květy obyčejně stopečné, úžlabiční, v klasech obdýlných neb kytkách. 33.

28. Listy eliptičné neb vejčité. 29.

Listy čárkovité neb čárkovitě kopovité. 31.

29. Květy mimo hlavu často i v úžlabičkách sedící. 30.

Květy toliko v hlavě skupené; listeny pod klubíčkem delší než květy. Koruny tmavomodré. Prut jednoduchý, hranatý. Listy eliptičné, tupé, větším dílem řapíkaté, v řapík soužené, objímavé. Rostlina chlupatá. (Campan. glomerata. β L.) Z. eliptičný. *C. elliptica. Kit.*

30. Listy vejčitě obdýlné, trochu tupé, pilované, chlupaté, sedavé, na rubu plstnaté. Prut jednoduchý, hranatý. Květy fialové. Na Krkonoších; v Uhřích. Čc. Srp. Z. skalní. *C. petraea.*

Listy útle štěrbené, dolejší vejčité neb vejčitě kopovité, na dolejšku zakulatěné neb srdčité; ostatně velmi proměnlivé. Prut jednoduchý, 1—3 stř. zdélí, trochu přioblý a drsný. Květy fialové často i v úžlabičkách po třech, někdy bílé, uvnitř bělochlupé. Kališní cípy čárkovitě kopovité, zakončité. Listeny pod klubíčkem kratší než květy. Na suchých lukách. Čn. Čc. (Campan. betonicaefolia, Gilib.) Z. klubičnatý. *C. glomerata. L.*

31. Listy čárkovité. Mnoho prutův z kořene. 32.

Listy kopovitě čárkovité, po kraji vlnité. Prut 1—3 stř. zvýší, s tuhými, bílými štětinami. Kališní cípy vejčité, tupé. Květy v úžlabičních a konečních hlavičkách; koruna jasně modrá, obdýlně zvončitá. Celá rostlina drsná, štětinatá, jasnozelená. Na suchých lesních prostorách. Čc. Srp. Z. haděncový. *C. cervicaria. L.*

32. Květy na konci v hlavě po 12—15; kalichy kosmaté; koruny trubkovitě zvončité, fialové, uvnitř jakoby opavučené; korunní cípy a tobolky vztýčené. Listy útle štětinaté. Na vápencích, v Chorvatsku. Čn. Čc. Z. úzkolistý. *C. tenuifolia. W. K.*

Květy na konci prutu, obyčejně po 5; koruny zdélí palce, fialomodré; cípy trochu odstávavé; klapky tobolky zpět vyvrácené; blizna 2klaná. Listeny vejčité, na špici šídlovité. Listy čárkovitě šídlovité, na dolejšku brvité; prutní objímavé. Prutův 6—12 z jednoho kořene, všecky červené, jednoduché, 1—5 palců zdélí, ledva delší listů. Předešlému velmi podobný, jen něco menší ve všech částkách. V jižních Uhřích; v Banátu. Čn. Čc. Z. trávolistý. *C. graminifolia.*

33. Prut hranatý, drsný. 34.

Prut oblý aneb tupě hranatý. 35.

34. Prut 1—4 stř. zvýší, drsný, tuhý, přitloustlý, ostře hranatý. Listy hrubě pilované, krátce chlupaté; dolejší dlouze řapíkaté, vejčitě srdčité; hořejší obdýlné, sedavé. Stopky 1—3květé, úžlabiční, klas působící. Kališní cípy vejčitě kopovité. Koruny obdýlné, modrofialové, zřídka bílé, uvnitř chlupaté. V houštích, v lesích. Čn. Čc. Z. modřenkový. *C. Tracholium.*

Prut hranatý, háčkovitý. Listy vejčitě kopovité, hrubě pilované, dolejší srdčité, hořejší na dolejšku soužené. Stopky 1květé, úžlabičné, převislé. Kalichy drsné. Koruny veliké, modré. V stinných hornatých lesích. Čn. Čc. Z. kopřivový. *C. urticaefolia. Schm.*

35. Velmi dlouhé hrozny neb klasy; neb obdýlně vejčitá kytka. 36.

Květy úžlabiční, neb v kratších hroznech. 38.

36. Koruna špinavě bílá, krátce stopečná, brvitá. Obdýlně vejčitá kytka. Listy kopovitě čárkovité, brvité, na rubu

bledé. Prut nachový, chlupatý, drsný, jednoduchý. Na holech, na Sněžce. Čn. Čc. Z. kytkovitý. *C. thyrsoidea.*

Koruna fialová; velmi dlouhé hrozny. 37.

37. Oblý, plstnatý prut. Listy na rubu plstnaté; dolejší srdčitě kopovité, řapíkaté; hořejší sedavé. Kalichy šedozelené; cípy vztýčené. Koruny fialové. Velmi dlouhý koneční hrozen. Na výslunných kopcích, mezi houštěmi; v Uhřích. Čc. Srp. Z. rusňácký. *C. ruthenica. Bieberst.*

Prut přioblý, 2—3 stř. dlouhý, jednoduchý. Listy jako i prut chlupaté, obdýlné, vrubované, sedavé. Květy v dlouhý, mnohokvětý klas sřaděné, velmi malé, dole po 6—7, na hoře po 3, trubkovité, bledofialové, dvakrát zdélí cípů kališních. Listeny kratší než kalichy. V Banátu; na vrchu Veršci. Čc. (Camp. macrostachya, Willd.) Z. mnohokvětý. *C. multiflora. W. Kit.*

38. Stopky 1květé. 39.

Stopky často vícekvěté. 40.

39. Koruny veliké do $1^1/_2$ palce zdélí, obdýlně zvončité, fialomodré, s dlouze špičatými, třepenitými cípy. Kališní cípy vejčitě kopovité, holé, trochu pilované, téměř brvité. Stopky úžlabiční, 1květé, odvislé, v hroznu. Prut vztýčený, 2—4 stř. zdélí, ponejvíc holý, pruhovaný. Listy vejčitě kopovité, dlouze končité, hrubě pilované, pýřité, krátce řapíkaté, téměř sedavé; dolejší v řapík soužené. V lesích, stinných houštích. Čc. Srp. Z. širolistý. *C. latifolia. L.*

Koruny malé, tmavomodré. Kališní cípy delší než trubka, úzké. Stopky 1květé, krátké; kalich holý. Hrozen jednoduchý. Prut jednoduchý, pýřitý. Listy pýřité, sedavé, vejčitě kopovité, vrubované; podkvětní ledva delší než květní stopky. Na výslunných kamenitých chlumech. Čc. Srp. (Campanula bononiensis, Allion.) Z. jednoduchý. *C. simplex. D. C.*

40. Prut oblý, pýřitý, do 4 stř. zvýší. Listy vrubovaně pilované, na rubu šedoplstnaté; dolejší srdčité, dlouze řapíkaté; hořejší vejčité, zakončité, sedavé. Květenství v hroznu konečním, jednoduchém neb latnatém, mnohokvětém, na vše strany rozpoloženém, často v jehlanci. Kališní cípy vztýčené. Koruny modré, téměř homolovitě

zvončité. Na lesních, výslunných chlumech. Čc. Srp. Z. boloňský. *Camp. bononiensis. L.*

Prut tupě hranatý. Listy nestejně pilované, krátce chlupaté, dolejší dlouze řapíkaté, obdýlné, hořejší kopovité. Květenství v konečních, bezlistých, jednostranných klasech. Kališní cípy kopovité, posléz zpět vyvrácené. Koruny homolovitě zvončité, bledofialové. Rostlina dole holá, 1—3 stř. zvýší. Kořen plazivý, výhončivý. Na rolích, v zahradách. Čc. Srp. Z. řepkovitý. *C. rapunculoides.*

41. Koruna téměř kruhovitá. Kališní trubka prismaticky hranatá. 42.

Koruna trubkovitě zvončitá. Listy přiokrouhlé, 5laločné. Tobolka 3klapečná. V slatinné půdě. Z. břečtánový. *C. hederacea.*

42. Kališní cípy asi zdélí semeníka, delší neb kratší než koruna; tato nachofialová, zřídka bílá; květy jednotlivé v rozsochách. Listy obdýlné, trochu vrubované. Prut ½—1 stř. zvýší, větvitý, téměř položený, rozestřený. Na rolích. Čn. Říj. (Prismatacorpus Speculum). Z. úhledný. *C. Speculum.*

Kališní cípy 2krát kratší semeníka, a často 2krát delší koruny. Květy na konci sedavé, po 3—4, fialové, často nevyvinuté. Listy obdýlné (sedavé neb řapíkaté), vroubkované, vlnité. Prut vztýčený, přímý, na dolejšku trochu větvitý. Na rolích. Čc. Srp. Z. zvrhlý. *C. hybrida.*

327. Jasione. Pavinec.

Koruna 5dílná, s čárkovitými cípy. Tyčinky šídlovité. Prašníky na dolejšku slepené. Tobolka 2pouzdrá, na špici 2klapečná. XIX., 6. V. 1. Chudina; Jasionka. Pr. Chamúz.

Kořen bez výhonkův, jednoduchý. Prut z dola dlouze větvitý neb jednoduchý, strboulní. Strbouly ploché, koneční. Listy obyčejně krátce chlupaté, čárkovité, vlnitě kadeřavé. Koruny modré neb bílé. Rostlina chrastavci podobná. Na suchých místech, úhorech. Čn. Čc. P. chlumní; Chudina. *J. montana. L.*

Kořen vytrvalý, výhončivý. Prut zcela jednoduchý;

listy čárkovité, téměř holé, ploché, trochu tupé. Na podobných místech; řidčeji. P. ozimý. *J. perennis. Lam.*

328. *Phyteuma. Teufelskrallen. Řepka.*

Koruna 5dílná s čárkovitými cípy. Prašníky volné. Tobolka 2—3pouzdrá, bočními poltami pukavá. V. 1. Zerva. Pr.

1. Květy v okrouhlých hlavách. 2.
   Hlavy vejčité, neb klasy obdýlné aneb listnaté. 4.
2. Kořenní listy kopovité, na dolejšku nerovně srdčité, pilované; prutní čárkovité, hořejší sedavé, celokrajné. Hlava téměř kulatá. Na horách a pohořích; v Oravě. Řepka nestejná. *Ph. inaequatum. Kit.*
   Kořenní listy jinak spořádané. 3.
3. Hlava kulatá, 20—50květá. Květy modré, před rozvitím dovnitř skřivené. Zevnitřní listeny vejčitě kopovité, slabě pilované. Dolejší listy řapíkaté, obdýlné, srdčité, vrubované; hořejší čárkovité. Prut $^1/_2$—1 stř. zdélí, jednoduchý, vztýčený. Na lesních lukách, na chlumech. Čn. Čc. Ř. kulatá. *Ph. orbiculare. L.*
   Hlava téměř kulatá. Květy modré, zřídka bílé. Listeny vejčité. Listy čárkovité, téměř celokrajné, volné. Na holech; v Štýrsku, Korutanech. Čc. Srp. Ř. polokulatá. *Ph. hemisphaericum.*
4. Koruna sírožlutá. Hlava obdýlná, homolovitá, později prodloužená. Listy dolejší hluboce srdčité, okrouhle vejčité; střední 3hranné, dlouze končité; nejhořejší čárkovité, celokrajné. Prut 1—3 stř. zvýší, jednoduchý, holý, u vrchu bezlistý. V pasekách, vlhkých lesích, podlé potokův hajních. Čn. Čc. Ř. klasatá. *Ph. spicatum. L.*
   Koruna modrá neb lilaková. 5.
5. Listy čárkovitě kopovité, trochu vrubované. Listeny veliké, srdčité, vejčité, brvité. Hlava téměř listnatá. Prut vztýčený, 1—5 palcův zdélí, černě červený, 2—6květý. Koruny tmavomodré, zřídka bílé. Čnělka 2klaná; tobolka 2—3pouzdrá. Na štýrských, korutanských holech. Čn. Čc. Ř. málokvětá. *Ph. pauciflorum.*
   Listy kopovité. 6.
6. Celá rostlina útlou, šedou, plsťnatou kosminou pokrytá.

Prut 1—2 stř. zdélí, vstoupavý neb položený, červenohnědý. Listy sedavé, vrubované, (každý vroubek útlým zubem opatřený); dolejší opak vejčité, pilované; hořejší kopovité, celokrajné. Květy krátce stopečné, úžlabiční; hrozen z více malých, hustě listnatých bočních hroznův složený. Kališní cípy odstávavé, kratší než koruny. Koruny šilakové; cípy jen na dolejšku trochu srostlé, odstávavé, trochu zpět vyvrácené. Blizna 3klaná. Na výslunních chlumech, okolo Budína až k Sedmihradsku. Čc. Říj. Ř. ošedivělá. *Ph. canescens. W. Kit.*

Rostlina zelená. Listy řapíkaté. 7.

7\. Hlava téměř listnatá, vejčitá, dvěma velmi dlouhými, čárkovitými listeny podepřená. Listy dlouze eliptičné, dlouze řapíkaté, zubaté; prutní až po hlavu sáhající. Na Krkonošských pohořích. Čn. Čc. Ř. Seuchzerová. *Ph. Scheuchzeri. All.*

Hlava neb klas menšími listeny opatřená. 8.

8\. Koruna černěfialová. Klas vejčitý; listeny štětinovité. Listy jednoduše zubaté; dolejší srdčité; prutní kopovité, objímavé; dlouze řapíkaté. Okolo Karlových varův. Čn. Čc. Ř. černá. *Ph. nigrum. Schm.*

Koruny modré. Klas vejčitý, tlustý; listeny čárkovité. Listy řapíkaté, dolejší srdčité, dvojnásobně pilované; hořejší kopovité, jednoduše pilované. Čnělka chlupatá, vykrouženě 2klaná, delší než koruna. Na horních lukách. Kv. Čn. Ř. vejčitá. *Ph. ovatum. Schm.*

81. Lobeliaceae. Chylanovité.

329. Lobelia. Lobelie. Chylan.

Prašníky spolusrostlé. Koruna 2pyská. Tobolka 2—3 pouzdrá. Čnělka niťovitá. V. 1.

Listy čárkovité, duté, 2pouzdré; stvol nahý, jednoduchý, hroznatý. U jezer. V severním Německu. Ch. potopený. *L. Dortmanna.*

82. Ambrosiaceae. Durkomanovité.

330. Ambrosia. Ambrosie. Ambrožka.

Samčí zákrov 1lupenný; koruna 1lupenná, 5klaná, nálevkovitá. Lůžko nahé. Samičí kalich 1lupenný,

celý, 1květý. Koruna chybí. Nažka 1semenná. V. 2. XXI. 5. Božíbyt.

Listy téměř holé, dvojspeřené; nožky dlouze brvité; hrozny koneční, latnaté. Rostlina prutnatá. Na úhorech. A. vysoká. *Ambrosia elatior. L.*

Listy na rubu šedozelené, dvojspeřené; nejhořejší speřené; nejdolejší při vzniku větví nerozdělené, obdýiné, celokrajné. Prut ledva 1 stř. zvýší; 3 koneční hrozny. Větve vyšší než u předešlé. Na písečných lukách; v Haliči. A. černobýlová. *A. artemisiaefolia.*

331. Xanthium. Spitzklette. Durkoman.

Rostlina jednodomá; samčí květy trubkovité, plevami rozměšené, mnoholupenným obalem otočené. Samičí květy po 2, jednolupenným, 2zobanným ztvrdlým obalem ovinuté. XXI. 5. Bodlák. Řepka. Prsl.

Rostlina bez trnů. Prut obyčejně jednoduchý, $1\frac{1}{2}$—2 stř. zvýší. Listy srdčité, 3—5laločné, střídavé, 3žilné. Květy na konci prutu, aneb v úžlabičkách skupené. Semeník háčkovitě ostnitý. U cest, při plotech, na násypech, při zákopech. Čc. Říj. D. obecný. *X. strumarium. L.*

Rostlina trnitá; trny po 3 při vzniku řapíků, žluté. Prut 1—$1\frac{1}{2}$ stř. zvýši, velmi větvitý; listy 3laločné. Samčí květy v chomáčích; samičí obyčejně po 2, v úžlabičkách sedavé, žlutavé. V jižních Uhřích; v Moravě u Holešova. Okolo Prahy (zřídka). D. trnitý. *X. spinosum. L.*

83. Cynareae. Pcháčovité.

332. Carduus. Distel. Bodlák.

Zákrov střechovitý, s šupinami kopovitými, končitými neb ostnitými. Květy obojaké, trubkovité, 5klané. Lůžko štětinovité. Nažky stlačené. Čmýr speřený. XIX. 1.

1. Listy sedavé. 2.
   Listy sbíhavé. 4.
2. Listy běloskvrnité, objímavé, šípovitě speřené, trnité, rozčesané, veliké, lesklé. Prut brázděný, 3—5 stř. zvýší. Kališní trny žlábkovité, větevnaté. Květy veliké, nachové. Nažky černobruné, lesklé. V zahradách, a zdivočelý. Čn. Čc. (Silybum Marianum, Gaertn.) B. volčec. *C. marianus. L.*

Listy zelené. 3.

3. Vnitřní šupiny zákrovu seschlé, barvité, zpět vyvrácené, odstávavé. Květ vztýčený, střední velikosti, namodrale nachový; stopka hranatá. Prut 1květý, jednoduchý, přímý, 1—1 1/2 stř. zvýší, trochu brázděný, hranatý, dole chlupatý. Listy tmavozelené, krátkými, bílými chlupy posete, trochu drsné, téměř kožnaté, bezbranné. Chlupy čmýru bílé, ploché. Na vápencích okolo Paloty ve Vesprýmské stolici. B. lesklý. *C. nitidus. W. Kit.*

Vnitřní šupiny mázdřité, barvité, čárkovité, dlouze vystřené. Květy jednotlivé na konci větviček, nachofialové. Prut přímý, 1 1/2 stř. zvýší, hranatý, krátce běloostný, na dolejšku nachový. Listy ploché, po kraji krátce běloštětinaté, hřebenitě speřené, rozčesané, nahé, drsné. Nažka brunatná. Na výslunních vápencích, okolo Budína, Paloty, Pětikostelů. Čn. B. paprskový. *C. radiatus. W. Kit.*

4. Květy sedavé neb stopečné, však skupené. 5.

Stopky 1květé. 7.

5. Listy na rubu kosmaté neb vlnaté. 6.

Listy na rubu nahé, hluboce kracovité, chobotnaté, brvité; hořejší kopovité, vykousané, kadeřavé, málo bodlavé. Prut 4 stř. zvýší. Stopky kadeřavé; květy často po 3—4 skupené, téměř sedavé. Pokrajní kvítky nachočervené, v terči pletní. Prašníky fialové; čnělka bílá; blizna nachová. Na Šuru, u sv. Jiří v Prešpurské stolici. B. mnohokvětý. *C. polyanthemus.*

6. Listy docela sbíhavé, a proto prut velmi kadeřavý a bodlavý; na rubu vlnatě plsťnaté, obdýlné, chobotnatě protisečné, s 3laločnými a ozubenými cípy, útle trnitě brvité; hořejší někdy nerozdělené, chobotnatě zubaté. Prut 2—4 stř. zdélí, nahoře větvitý. Stopky krátké, vlnaté, trnité. Květy z části skupené, z části jednotné. Ve vlhkých křovinách, u příkopů, v dělané půdě, u plotův. Čc. Zář. B. kadeřavý. *C. crispus. L.*

Listy méně a užšími křídly sbíhavé, a proto prut není kadeřavý; na rubu plsťnatě pavučinné, trnitě brvité; hořejší nerozdělené, vejčité neb kopovité, pilované; dolejší široce vejčité, až po střední žilu protisečné; někdy však téměř holé na rubu, zelenavé. Prut 2 — 4 stř. zvýší,

hranatý, méně více větvitý. Květy nachové po 4—8 v hlavu skupené. Šupiny zákrovu, zpět vykřivené. Na Krkonoších; při horních ručejích; v Rakousích, Slézsku. Uhřích. Čc. Srp. (Arctium Personata, L.) B. lopuchovitý. *C. Personata. Jacq.*

7. Květy převislé, veliké, nachové, zřídka bílé. Šupiny zákrovní, 3klané, odstávavé, obyčejně nachové, velmi bodlavé a tuhé. Listy sbíhavé, hluboce protisečné, s 3klanými cípy, trnitě brvité a trnem končité. Stopky dlouhé, plsťnaté. Prut do 2 stř. zvýší, někdy jednoduchý, jindy u vrchu krátce větvitý; větve 1—3květé. Na úhorech, u cest. Čc. Zář. B. převislý. *C. nutans. L.*

Květy vztýčené, přímé, aneb málo bodlavé. 8.

8. Šupiny přímo odstávavé, šídlovité, zevnitřní vyvráceně odstálé; v čas zralosti odpadavé. Stopky 1květé, plsťnaté, někdy kadeřavé, oblé, vztýčené. Zákrov vejčitý, na špici a na dolejšku nachobrunatný. Květ nachočervený. Prašníky fialové; sivozelené. Listy protisečné, hořejší kopovité, na rubu plsťnaté; laloky vyštěrbeně zubaté; trny žlutavohnědé, dole hustě plsťnaté, sivozelené, nahoře pavučinaté. Prut 2—3 stř. zdélí, přímo vztýčený, někdy trochu větvitý; větve jako i prut sivoplsťnaté, jednoduché aneb 2—3květé. Na pahorkách, mezi vinicemi; v Hontě, Novohradě, Heveši, Boršodu, Zemplíně. Kv. B. kopeční. *C. collinus. W. K.*

Šupiny neopadavé; aneb jiné známky neshodné. 9.

9. Zákrovy a celá rostlina bodlavá. 10.

Zákrovy ledva bodlavé. 11.

10. Květy značně veliké, na tuhých, dlouhých, plsťnatých stopkách, nachočervené. Zákrovy stlačené, téměř okrouhlé, ponejvíc cele nachové, rozevřené; šupiny často háčkovitě vyvrácené, s jednotlivými pavučinami; vnitřní šupiny bezbranné, na špici žluté. Prašníky fialové; nažky barnavé. Listy kadeřavě zubaté, po obou stranách zelené, na rubu bledší, kopovité, protisečné, trnité, na rubu, zvláště na střední žíle kosmaté; trny nestejné, bledobruné, jehlité. Prut přímý, 2—4 stř. zvýší. Na suchých lukách, v uherských rovinách. Čn. Čc. B. háčkovitý. *C. hamulosus. Ehrh.*

Květy menší, trochu přechýlené, na kratších, trnitých,

kadeřavě křídlatých stopkách, nachočervené, zřídka bílé. Zákrov kulatý; šupiny čárkovité, tuhé, vyvrácené, na dolejšku kosmaté. Nažky lesklé, tčeně pruhované. Listy sbíhavé, chobotnaté, protisečné, trnitě brvité, cípy ostnité, zelené, na rubu bledší. Prut 2—4 stř. zdélí, větvitý, vztýčený, brázděný, málo chlupatý; větve dlouhé, trochu odstávavé. U cest, a rolí. Čc. Zář. B. mnohotrný. *C. acanthoides. L.*

11. Zákrov vejčitý, baňkovitý, nachočervený, v čas zralosti odvislý a odpadavý; šupiny ledva bodlavé, málo pavučnaté; stopky 1květé, šupinatě plsťnaté, dlouhé, bezlisté; květ nachový; šupiny zákrovu šídlovité, přímé; nažky velmi bledohnědé. Listy na líci chlupaté a tmavozelené, kopovité, polosbíhavé, na rubu běloplsťnaté, trnité; trny bělavé, jehlité. V Temešské stolici, na Vršci. Čn, Čc. B. bělostný. *C. candicans.*

Zákrov neodvislý, neodpadavý; šupiny odstávavé: aneb jiné známky neshodné. 12.

12. Šupiny zákrovu čárkovitě šídlovité, odstávavé, dole trochu brvité, zvenku pýřité, na špici nachové. Zákrov polokulatý, vejčitý, rozevřený. Květy jednotlivé, přímé, na běloplsťnatých, trochu hranatých stopkách, nachofialové: prašníky fialové. Listy polosbíhavé, rozčesané, dlouze končité, ploché; cípy 2laločné, brvitě trnité, ku předu vyhnuté, kopovité. Prut 1 — $1^{1}/_{2}$ stř. zdélí, u vrchu 2—3větvý, rourovitý, 5hranný, pruhovaně chlupatý. Na holech a pohořích Chorvatských. B. podhorní. *C. alpestris. W. Kit.*

Šupiny vejčité, kopovité, neb jinak spořádané. Stopky velmi dlouhé. 13.

13. Listy celokrajné, měkkými ostny brvité, kopovité, polosbíhavé. Stopka velmi dlouhá, vlnatá, 1květá. Zákrov Srpkovému podobný; šupiny bělokýlné: květy bledonachové i žlutobílé. Na suchých polohách, v Uhřích, Čc. Srp. (Cnicus pannonicus) B. uherský. *C. pannonicus.*

Listy buď protisečné buď kopovité, však méně více trnité. 14.

14. Listy sbíhavé, holé, protisečné, trnité; trny žlutavé, dlouhé, listy kořenní speřené, trnitě zubaté, cípy nestejně vřezané.

Prut $1/_2$ — $1\,1/_3$ stř. zvýší. Stopky přímé, 1květé, bezbranné, pod květem vlnaté. Květy jako při lesním Bodl. Na holech štyrských a korutanských. Čc. Zář. pupavitý.
C. carlinaefolius. Lam.

Pozn. Příbuzný bodlák polonahý: listy polosbíhavé, kopovité, trnitě zubaté, kratší pilované, na rubu sivé. Stopka dlouhá, 1květá, vlnatá; šupiny odstávavé. V Uhřích, ve Zvoleně, Špiši, Šáriši.
C. seminudus. M. Bieb.

Listy polosbíhavé, kopovité aneb i protisečné, pilované, trochu trnitě brvité, nahé, na líci bledé, na rubu sivozelené, trocho tučné, lesklé. Prut 2—4 stř. zvýší, hranatý, málo chlupatý, málo větvitý, v dlouhé stopky vybíhavý; tyto bezlisté, 1květé, vlnaté. Šupiny zákrovu vejčitě kopovité, končité, ledva bodlavé, holé, na špici hnědé. Květy značně veliké, nachové, zřídka bílé, vztýčené neb odvislé. Na horních a chlumních lukách. Čc. Srp. B. lesní. *C. defloratus.*

333. Carlina. Eberwurz. Pupava.

Šupiny zákrovu střechovité, zevnitř podobné prutním listům; vnitřní seschlé, hvězdmo rozestřené. Květy trubkovité a obojaké. Čmýr větevnatý, speřený. Lůžko sklípkovaté. XIX. 1. Řepka.

1. Prut velmi krátký aneb chybící, 1kvétý. Listy osetkovité, protisečné, s hranatě laločnatými cípy, bodlavé, na rubu často pavučinaté, jinak nahé. Květ 2—4 palcův zšíří; zevnitřní šupiny protisečné; vnitřní dlouhé, čárkovitě kopovité, suché, stříbrolesklé, v paprsek rozložené. Semena hedbávitá. Na suchých pahrbkách. Čc. Zář. P. bezepřová; řepka zaječí. *C. acaulis. L.*
   Prut $1/_2$—$1\,1/_2$ stř. zvýší. 2.
2. Prut vícekvětý, vztýčený, listnatý, uvrchu větvitý, $1\,1/_2$ stř. zdélí. Listy obdýlně kopovité chobotnaté, zubaté, trnité, na rubu trochu pavučinaté. Květy v chocholíku po 3—10. Zevnitřní šupiny listovité, vnitřní hnědotrnité, nejvnitřnější v čárkovité, pergamenové, běložluté jazýčky podloužené. Na suchých lesnatých pahorkách, u

cest, v neúrodné písčité půdě. Čc. Zář. P. obecná. *C. vulgaris. Lin.*

Mnohé, 1květé, prosté, skupené pruty. Listy hluboce speřené, protisečné, trnité; trny na špici barvité. Zákrov velmi trnitý, s 3 řadami volných šupin; květ 2—3 palcův zšíři; kvítky bledě žlutozelené. Na výslunních holech a podhořích, v Berecké, Marmarošské stolici, v Chorvatsku. Srp. (Carlina simplex) P. hromadná. *C. aggregata. W. K.*

334. *Carthamus. Saflor. Světlice.*

Lůžko plevnatě štětinaté. Šupiny střechovité, trnitě zubaté. Čmýr plevnatě vlasatý, i chybící. XIX. 1. Sviňský bodlák.

Prut vlnatý, nahoře větvitý. $1^{1}/_{2}$—2 stř. Listy žilnaté, tvrdé, rozcesaně zubaté, hořejší objímavé, trnité. Květy žluté, chocholičnaté. Zevnitřní šupiny rozčísnuté, vnitřní chruplavičné, brvité; zevnitřní kvítky často jalové; nažky 4hranné, bílé. V jižních Uhřích, okolo Pětikostelův, u cest. Čc. Srp. (Atractylis, Scop.) S. vlnatá. *C. lanatus.*

335. *Centaurea. Flockenblume. Charpa.*

Šupiny střechovité. Kvítky trubkovité s rozšířeným pokrajem: kvítky terče obojaké se stejně 5klaným krajem; paprskové větší prázdné, s prodlouženým, nepravidelným krajem. Čmýr štětinovitý z několika řad vlasův sestávající; vnitřní řada kratší. Nažky stlačené. Lůžko štětinovité. XIX. 3.

1. Šupiny zákrovu dlouze trnité; trny opět trnitě zubaté. 2.
   Šupiny beztrnité. 3.
2. Květ červený neb bílý, úžlabiční neb konečný; paprskové kvítky sotva delší terčových. Trny šupin mocné běložluté, hvězdité. Čmýr chybící. Listy prutní poloobjímavé, protisečné; nesbíhavé, čárkovité, zubaté. Prut do 2 stř. zvýši, vztýčený, přitloustlý; větve rozevřené, rozdělené. Na výslunních suchých místech, u cest; v Rakousích, Uhřích. Čn. Čc. Ch. hvězditá. *C. Calcitrapa.*
   Květ žlutý, téměř bezpaprsečný, jednotlivý, koneční. Trny 3zubé, střední delší, rozevřeně odstávavé, 2krát

zdélí zákrovu, přímé. Zákrov vejčitý. Listy sbíhavé, čárkovité, sivozelené, nerozdělené, celokrajné; kořenní lýrovité, cípy končité, zubaté. Prut do 2 stř. zdélí, větvitý, křídlatý; větve odstávavé. Celá rostlina vlnatě sivá, trochu lepká a velmi hořká. Na výslunních místech, úhorech; zřídka; v Rakousích, Uhřích. Čc. Srp. Ch. letní. *C. solsticialis. L.*

3. Šupiny celokrajné, aneb jen na špici nepravidelně roztrhané, suchomázdřité. 4.
   Šupiny brvité neb pilované. 6.
4. Šupiny kopovité, čárkovité, hladké. Květy jednotlivé, nachové, na konci nahých větví; lůžko plevnaté; nažky 4hranné, uvrchu pýřité; čmýr červenavý, pak černý. Květy paprskové, nemnohé. Listy speřené, drsné; lístky útle pilované, čárkovité, končité; kořenní celé, vejčité; prutní téměř útle trnité. Prut přímo vztýčený, jednoduchý neb málo větvitý, holý, brázděný, 1—3 stř. zvýší. V Uhřích. Ch. útlolistá. *C. crupina.*
   Šupiny vejčité. Listy kopovité, celokrajné. 5.
5. Šupiny červenohnědé; zevnitřní trochu brvité, vnitřní seschlé a na špici ozubené, vejčité. Květ nachový neb bílý; nažky jednořadým čmýrem věnčené, pročež co bezčmýřité se považovati mohou. Rostlina velmi nestálá a proměnlivá. Prut 1—2 stř. zvýší, přímý neb vstoupavý, jednoduchý neb větvitý, pýřitý neb drsný, neb vlnatý. Listy hned celé, hned vřezané, obdýlné; hořejší čárkovitě kopovité, nerozdělené neb chobotnaté, neb protisečné. Větve hranaté. Všudy na lukách. Srp. Říj. Ch. obecná. *C. Jacea. L.*
   Šupiny bílé a téměř celokrajné. Květ něco světlejší. Prut položený. Listy kopovité, celokrajné, více sivozelené. Snad jen odrod předešlé. Na výslunních pahrbkách; okolo Břetislavi. Čc. Srp. Ch. hořká. *C. amara.*
6. Brvy šupin dlouhé, přímé neb zkřivené, jehlité, samy opět brvité. Květ nachočervený. 7.
   Brvy šupin krátké, přímé, jednoduché, aneb jen po kraji maličko ozubené.
7. Květy bezpaprsečné, totiž krajní kvítky ostatním podobné. Šupiny zákrovu široké, téměř vejčité, krátce brvité, černé,

hustě na sobě ležící; zákrov kulatý, baňkovitý. Listy kořenní obdýlné, téměř protisečné; prutní nerozdělené, pilované. Prut silný, téměř hladký. Na lukách, při plotech; v Rakousích, Uhřích. Čc. Srp. Ch. černá.

C. nigra.

Krajní kvítky delší; šupiny obyčejně úzké, dlouze brvité, na špici skřivené. 8.

8. Prut vztýčený, $1\frac{1}{2}$ stř. zvýší, silný, brázděný, hranatý, přídrsný, málo větvitý, často 1květý, načervenalý, uvrchu chocholičnatý. Prutní listy vejčitě kopovité, celokrajné neb zubaté, dolejší krátce řapíkaté, hořejší poloobjímavé, přídrsné neb chlupaté. Větve pod květem naběhlé, 1květé. Zákrov kulatý, černohnědý, šupiny kopovité, přitlačené. Květ veliký, nachový; krajní kvítky větší, neplodné. Čmýr 3krát kratší než nažka. Na bujných pohorských lukách; v Rakousích, Uhřích, Slézsku, Haliči. Čc. Říj. Ch. třepenatá. *C. phrygia.*

Poznam. Charpa rakouská: jen dolejší listy vejčitě kopovité, hořejší obdýlně kopovité, nestejně vřezané a zubaté; zuby na dolejšku hlubší, než hořejší celokrajné. Zákrovy více bledé na dolejšku. Šupiny vnitřní černohnědé, roztrhané, zaokrouhlené; květy nachové. Na pahrbkách, mezi křovím; v Rakousích, Slézsku, Uhřích. Čc. Říj. Ch. rakouská. *C. austriaca.*

Prut vztýčený, vyšší, více větvitý. Listy prutní dolejší chobotnatě speřené, hořejší a větevní nerozdělené; více plsťnaté, na špici velikým tupým lalokem opatřené. Květy 2krát menší; zákrov jen na dolejšku přičernalý. V horních lesích, na skalách; v Uhřích. Ch. hřebenitá.

C. pectinata. Krock.

9. Listy protisečné neb speřené. Květy červené, nachové. 10.

Listy nerozdělené, nanejvýš jen dolejší vřezané neb protisečné. 14.

10. Zákrov sechlý; šupiny vejčité, kopovité, pilovaně brvité, zevnitřní šupiny na špici hnědé s bílými, lesklými, bodlavými brvami. Květ veliký, jednotlivý, na květní palici hranatě brázděné, bělovlnaté, prázdné, brunatnými šupinami poseté; kvítky černočervené, 120 v zákrovu; krajní téměř zdélí oněch v terči; nažky černohnědé;

čmýr v starobě hnědý. Listy 1—2násobně speřené, s čárkovitě kopovitými cípy. Prut obyčejně jednotlivý 1—4 stř. zdélí, větvitý, hranatý, plsťnatě vlnatý. Na vápnitých skalách; v Banátě, u Herkulových lázné, u Veteranské jeskyně. Čn. Čc. černonachová. *C. atropurpurea. Kit.*

Zákrov méně seschlý, aneb jiné známky neshodné. 11.

11. Prut 1—2 stř. zvýší, obyčejně vztýčený, hned od zpodu větvitý, sivozelený, trochu drsný, latnatý, často červený, a plsťnatou odpadavou vlnou přioděný, mnohokvětý. Prutní listy 1-, kořenní 2násobně speřené, sivozelené, pýřité, ponejvíc ku prutu zvrácené; cípy čárkovité. Květy mnohé, malé, bledočervené, lilakové, zřídka bílé, vonné. Šupiny zákrovu vejčité, s hnědými, 3hrannými, třepenatými přívěsky: zákrov obdýlný. Čmýr špinavě bílý, 2krát kratší nažky. Při suchých cestách, krajích rolí, příkopův. Čc. Říj. Ch. latnatá.
C. paniculata. L.

Prut méně větvitý, málokvětý. 12.

12. Zákrov pýřitý, přikulatělý; šupiny přiokrouhlé, s černými, 3hrannými, končitými, třepenatými přívěsky, po kraji hnědé. Květy jednotlivé, značně veliké, dlouze řapíkaté, nachočervené. Čmýr zdélí nažky. Listy 1—2krát protisečné, cípy širší než u předešlé, kopovité; nejvíce kratce chlupaté, přídrsné, někdy holé, přitloustlé a téměř kožnaté. Prut do 2 stř. zvýší, tlustý a silný, větvitý, vztýčený. Při cestách, rolích, na výslunních pahorkách. Čc. Zář. Ch. chrastavcová. *C. Scabiosa. L.*

Zákrov brvitý, obyčejně holý. 13.

13. Listy protisečné, drsné, téměř lesklé; laloky obdýlné, kopovité, končité. Nažky poloobljé. Zákrov kulatý; šupiny téměř lesklé; kvítky nachočervené. Všecky částky malé. V hornatých lesích; v Nitranské, Turčanské stolici. Čc. Ch. kožnatá. *C. coriacea. W. Kit.*

Listy kožnaté: laloky čárkovité, téměř srpovité, s krajem chruplavičným; kořenní uprostřed dvojspeřené, rozčesané. Prut téměř 1květý. Šupiny bíle třepenaté, holé. Příbuzná oběma předešlým. Na pahrbkách; v Rakousích. Ch. badenská. *C. badensis. Tratt.*

14. Květy červené. 15.

Květy modré. 17.

15. Šupiny ploché, brvité, na špici mázdřité, seschlé; přívěsky pernaté. Krajní kvítky v paprsek rozložené. Listy kopovité, zubaté, holé; hořejší téměř listenům podobné. Na lukách; v Trenčanské stolici, okolo Rovného. Čc. Srp. Ch. luční. *C. pratensis. Pers.*

Šupiny bez přívěskův, aneb jinak neshodné. 16.

16. Listy sbíhavé, kopovité, krátce končité, úplně celokrajné, trochu kožnaté, pavučinaté, sivozelené, na špici stočené, ohnuté. Pruty přímo vztýčené, do 2 stř. zdélí. 3—5 z kořene, hranaté, pavučinaté, vlnaté, s 4—6 vztýčenými větvemi na špici; 5—7 jednotlivých květův, někdy i 2—3 květy na špici větve, na hranatě brázděné stopce. Šupiny trochu pruhované, trochu pýřité, po kraji hnědé, bělozubé. Krajní kvítky 2krát delší zákrovu, nachové, 3—5dílné. Prašníky černočervené. Nažky u dolejška vousaté. Čmýr brunatný. Na pahorkách a vinicích, v Zemněnské stolici. Kv. Ch. vztýčená. *C. stricta. W. Kit.*

Prutní listy v řapík soužené, útle pilované. Vnitřní šupiny seschlé, hnědé; krajní kvítky nachové. Na lučních pahrbkách; v Uhřích, Rakousku, Haliči. Čn. Srp. Ch. černavá. *C. nigrescens. L.*

17. Listy sbíhavé, nerozdělené, obdýlně kopovité, běloplsťnaté. 18.

Listy nesbíhavé, čárkovitě kopovité; dolejší na dolejšku zubaté, kořenní opak vejčitě kopovité, na dolejšku protisečné, na rubu málo vlnaté. Prut větevnatý, 1—2 stř. zdélí, s 1květými větvemi. Šupiny černohnědě obroubené, třepenaté. Vnitřní kvítky červeněmodré, krajní modré; však i bílé, červené. Čmýr zdélí nažky. Na rolích mezi osetím, všudy. Čn. Srp. Ch. sinokvět; modrák. *C. Cyanus. L.*

18. Listy polosbíhavé, široce kopovité, ozubčené, na rubu vlnatě pavučinaté. Prut jednoduchý, 1květý. Květ veliký, 1 1/2 palce v průměru. Šupiny pilovité. Ve Zvoleně, Liptově, Špíši. Čc. Ch. měkká. (Centaurea montana, Jacq.) *C. mollis. W Kit.*

Listy cele sbíhavé, kopovité, obyčejně celokrajné. 19.

19. Prut 1květý aneb chudovětvý, 1—1 1/2 stř. zvýší.

Listy obdýlně kopovité, nerozdělené, celokrajné, aneb jen na dolejšku chobotité, útle pavučinaté, na rubu někdy sivoplsťnaté. Šupiny černě obroubené, třepenaté, brvy černé. Květ veliký; kvítky v terči modročervené, krajní blankytné. Na výslunných pahrbkách; v Rakous. Uhř. Slezsk. Čn. Zár. Ch. chlumní. *C. montana. L.*

Prut vícekvětý, trochu větvitý. Listy kopovité; dolejší dole chobotité. Stopky 1květé, koneční a boční. V Uhřích, v hornatých krajích. Rostlina s menšími květy než předešlá. (Cent. variegata, Lam.) Ch. úžlabičná. *C. axillaris. Willd.*

336. Cnicus (Cirsium). Kratzdistel. Pcháč.

Šupiny střechovité, kopovité, zákončité neb ostnité. Kvítky obojaké, trubkovité, 5klané. Čmýr drsnovlasý, dole dužným kroužkem spojený. Nažky stlačené. Lůžko štětinami poseté. U Linné všecky pod rodem Carduus. XIX. 1. Čubek. Štrbát.

1. Listy sbíhavé. 2.

Listy sedivé, nesbíhavé, aneb málo sbíhavé. 4.

2. Šupiny zákrovu odstávavé, v silný osten končité, kopovité. Zákrov vejčitý. Květy jednotlivé, vztýčené, středně veliké; kvítky bledě nachočervené. Listy na líci tuhými ostny, na rubu pavučinou opatřené, hluboce protisečné, s 2 klanými ostnitými cípy. Prut přímý, s větvemi odstávavými, 2 — 4 stř. zvýší. U cest, na úhorech, v nedělané půdě. Čn. Zář. Pcháč hrálovitý. *C. lanceolatus. Scop.*

Šupiny přilehavé, s krátkou, odstávavou, nebodlavou špicí. Listy na líci holé, neb krátce vlasaté. 3.

3. Listy s měkkými brvitými ostny, obdýlně kopovité, rozvlačitě zubaté aneb chobotitě protisečné, s 3hrannými, ponejvíc 2laločnými cípy; dolejší prutní listy sbíhavé. Prut 1květý, aneb v několik dlouhých 1květých stopek rozdělený, 1—3 stř. zdélí. Květy polokulaté; kvítky nachové, zřídka bílé. Kořen se svazečnatým, přitloustlým, téměř bambulinatým vlášením. Na vlhkých lukách, v bujné půdě. Čc. Srp. Pcháč šedý. *C. canus. All.*

Listy roztraceně vlasaté, hluboce protisečné, s 2klaný-

mi cípy. Prut křídlatý, vztýčeně přímý, jednoduchý, načervenalý, 2—4 stř. zdélí. Květy na koncích větví hroznatě skupené; kvítky nachové; stopky bělovlnaté. Na bažinných lukách. Čn. Srp. P. bahní. *C. palustris. Scop.*

4. Listy bodlavé, s ostny tvrdými. 5.
Listy brvité, s ostny měkkými. 12.

5. Květy bledožluté. 6.
Květy červené, řídce bílé. 7.

6. Listy obdýlně kopovité, zubaté, nerozdělené, aneb jen dolejší chobotitě protisečné; prutní krátce sbíhavé. Prut 1květý, aneb v dlouhé jednokvěté stopky rozdělený. Květy válcovité s 2—3 čárkovitými, trnitými listeny podepřené. Kvítky bledožluté, někdy do červena. Rostlina 2—3 stř. zvýší. Na vlhkých lukách v společnosti P. šedého a zelného, z nichžto nepochybně zvrhnutím pochodí. Čc. Srp. P. tatarský. *Cn. tataricus. L. W. et. Gr.*
Listy protisečné, objímavé, trnitě zubaté; dolejší v křídlatý, zubatý řapík rozšířené; cípy kopovité, končité. Květy 2—4, koneční, skupené, kopovitými zubatými listeny podepřené. Šupiny u vrchu odstávavé. Na lesních lukách; zvrhel potočního a zeleného P. (Cnicus hybridus, Koch.) P. zvrhlý. *C. praemorsus. Michl.*

7. Květy špinavě bílé, na konci prutu skupené; žlutavé, pýřité listeny. Zákrov obdýlný, hladký; šupiny kopovité, trnité. Listy objímavé, trochu sbíhavé, protisečné, zubaté, trnité, pýřité. Prut $^1/_2$ — 1 stř. zvýší, jednoduchý. Na korutanských Alpách. Čc. Srp. P. trnitý. *C. spinosissimus.*
Květy nachové, zřídka bílé. 8.

8. Květy skupené po 2—3 i více pospolu. 9.
Květy se stopkami 1květými, aneb v latnatém chocholíku. 10.

9. Šupiny vejčité, na špici odstávavé. Květy skupené; kvítky nachočervené. Prutní listy objímavé, protisečné, drsné, trnitě obrvené; laloky obdýlně kopovité, střídavě 3žebré. Prut větvitý. Na suchých vršich chorvatských. P. chlumní. *C. montanus. W. Kit.*
Šupiny čárkovitě kopovití. Květy skupené, aneb po

2—3, převislé. Kvítky 2krát zdélí zákrovu, nachové; prašníky fialové; zákrov černonachový, lepký. Stopky vlnou opavučené. Listy velmi veliké; přes $1\,{}^1/_2$ stř. zdélí, přes píď zšíří, objímavé, vejčité, téměř lýrovité, trnité, pilované, drsné; dolejší a kořenní řapíkaté. Prut 4—6 stř. zvýší, přímý, nepatrně hranatý, pruhovaný, krátce chlupatý, ponejvíc jednoduchý. V jehličnatých lesích; v Marmaroši. Srp. P. velelistý. *C. pauciflorus. W. Kit.*

10. Šupiny odstávavé, trnité, kopovité. Zákrov kulatý, vlnou propletený, veliký. Květy veliké, jednotlivé, tmavonachové. Listy objímavé, na líci bodlavé, na rubu běloplsťnaté, hluboce protisečné, s 2dílnými trnitými cípy. Prut 3—4 stř. zvýší. Na lesnatých chlumech. Čc. Srp. P. vlnatý. *C. eriophorus. Roth.*

Šupiny přilehavé, s krátkou nebodlavou špicí. 11.

11. Květ jednotlivý, nachový. Listy holé, kopovité, chobotnatě protisečné, s vejčitými 3klanými trnitými cípy. Prut velmi krátký neb chybící; 2—6 palcův zvýší. Na suchých lukách. Srp. Zář. P. bezprutý. *C. acaulis. All.*

Květy v latnatém chocholíku, téměř kulaté. Kvítky špinavě růžové, zřídka bílé. Listy maličko sbíhavé, obdýlně kopovité, trnitě obrvené, nerozdělené aneb chobotnatě rozčesané; cípy trnité. Prut 2—4 stř. zvýší, uvrchu větvitý. Na rolích, úhorech. Čc. Srp. (Serratula arvensis, L.) P. oset. *C. arvensis. W.*

α. horridus. Listy vlnitě protisečné, se silnými trny.

β. mitis. Listy chobotnatě protisečné; větevní s nemnohými slabšími trny.

γ. integrifolius. Všecky listy ploché, celokrajné neb zubaté, po kraji štětinatě obrvené. (Serratula setosa, Willd.) *C. setosus.*

δ. vestitus. Všecky listy na rubu běloplsťnaté, ploché, celokrajné.

12. Květy bledožluté, zřídka červené. 13.

Květy nachové, zřídka žluté. 14.

13. Listeny veliké, vejčité, žlutozelené; zákrov vejčitě válcovitý; šupiny úzce kopovité, dlouze končité, měkkoostnité, na špici odstávavé; kvítky běložluté; květy na konci skupené. Listy veliké, protisečné, trnitě obrvené,

objímavé. Prut 1—2 stř. zvýší, přímý, jednoduchý. Na mokrých lesních lukách. Čc. Srp. P. zelený.

C. oleraceus. Scop.

Listeny chybící, aneb po 1—2 pod zákrovem, kratší než tento; zákrov lepký; šupiny kopovité, trochu odstávavé; kvítky nemnohé, bledožluté, někdy však i načervenalé, daleko ze zákrovu čnící. Květy na dlouhých, trochu převislých stopkách. Listy objímavé, brvité, speřeně rozčesané; cípy čárkovitě kopovité, 3žebré. Prut 3—5 stř. zdélí. V lesnatých horách. Čc. Srp. P. lepký.

C. Erisithales. L.

14. Listy na rubu běloplsťnaté. 15.

Listy po obou stranách zelené. 17.

15. Prut vícekvětý. 16.

Prut téměř 1květý, 2—3 stř. zvýší; u vrchu vlnatý a bezlistý. Květy 1—3, veliké, tmavonachové, dlouze stopečné, bezlistenné. Šupiny přilehavé. Listy na rubu sněhobílé, plsťnaté, na líci holé, trnitě obrvené, objímavé, eliptičně kopovité, dlouze končité, nerozdělené; aneb prostřední chobotnaté; dolejší ušetnaté. Na vlhkých lukách horských. Čn. Čc. P. jinolistý.

C. heterophyllus. Willd.

α. integrifolius: všecky listy nedělené.

β. diversifolius: dolejší listy nedělené, střední chobotnaté.

16. Květy po 3—4 pospolu, nikoli jednotlivé, 2krát menší než u předešlého; šupiny kopovité, přitlačené, s útlou špicí. Listy téměř srdčité, objímavé, kopovité, brvité, nerozdělené, na rubu bělavé; dolejší trochu vřezané. Prut ještě jednou tak vysoký, a listnatější než u předešlého. V Haliči. P. omanový. *C. helenioides.*

Květy téměř v okolíku; zákrov trochu chlupatý, vejčitý; šupiny tupé, nachohnědé, bělohedbávité; kvítky nachočervené; prašníky fialové. Listy na rubu kosmaté; dolejší a kořenní řapíkaté. Prut jednoduchý, přímý, přioblý, pruhovaný, vlnatý. Na rakouských Alpách. Čc. Srp. (Serratula alpina.) P. horní. *C. alpinus. L.*

17. Květy po 2—4, na špici dlouhé stopky pospolu; listeny celokrajné, čárkovité; šupiny přitlačené; květy na-

chové. Listy trnitě obrvené, protisečné, objímavé; dolejší v křídlatý, ozubený řapík soužené; cípy kopovité, sem tam ozubené. Prut na vrchu bezlistý, vlnatý, 1—3 stř. zdélí. Na mokrých lukách hor a lesův. Čn. Čc. (Cnicus Erisithales, Krock.) P. potoční.

C. rivularis. Willd.

Stopky 1květé. 18.

18. Prut nízký, do 6 palcův zvýší, 1květý, kosmatý. Listy čárkovitě kopovité, drsné, po kraji vyvinuté. Šupiny vejčitě kopovité, přitlačené; kvítky do modra nachočervené; prašníky fialové; střední kvítka a semena přímá, krajní dovnitř skřivená. Rostlina bezbranná. Na rakouských, štýrských, uherských holech. Čc. Srp. (Serratula pygmaea). P. krpivý. *C. pygmaeus.*

Prut 2—3 stř. zvýší. 19.

19. Prut 2—3 stř. zdélí, ledva brázděný, větvitý. Listy kopovité, brvité, na rubu štětinatě chlupaté, přítučné, drsné, trochu objímavé. Stopky 1květé; zákrovy obdýlně vejčité, bezbranné, častěji nachové, trochu pavučinaté; šupiny obdýlně kopovité, měkkoostenné, na špici vyvrácené, však i přímé někdy; kvítky červené. Na výslunných suchých pahrbkách; v Rakousích, Uhřích, Haliči. Čn. Zář. (Carduus pannonicus, Host.) P. srpkový. *C. serratuloides.*

Prut 2—3 stř. zvýší, hranatě brázděný, trochu drsný, 1květý, 1—2větvý, u vrchu běloplsťnatý. Listy objímavé, protisečné, brvitě trnité; cípy 2laločné. Stopky dlouhé; zákrov trochu kulatý; šupiny kopovité, útle špičaté; květy přímé neb málo chýlivé, nachové, červenavé, zřídka žlutavé. Na vlhkých lukách; v Rakousku, v Čechách, na Moravě. Čc. Srp. P. bambulitý. *C. tuberosus. Willd.*

337. *Echinops. Kugeldistel. Bělotrn.*

Lůžko štětinaté, kulaté; čmýr nepatrný. Koruna trubkovitá. Zákrov z mnohých šídlovitých, vyvrácených šupin; květy působí kulatou hlavu. XIX. 5.

Listy na líci chlupaté, na rubu šedovlnaté, protisečné. Prut 1—3 stř. zdélí, kosmatý, brázděný, větvitý. Kvítky modrobílé, ve velikých hlavách. Semena žlutá, chlupatá. V Uhřích. Čc. Srp. L. obecný. *E. sphaerocephalus. L.*

Listy na líci téměř holé, na rubu bílé. Prut jednoduchý, sotva 1 stř. zvýší. Kvítky jasně modré; hlavy menší. Na suchých pahrbkách, v Uhřích. Čn. Čc. B. hladkolistý. *E. Ritro.*

338. Lappa. Klette. Lopuch.

Šupiny střechovité, v háčkovitou špici vybíhavé. Všecky kvítky trubkovité a obojaké. Čmýr z mnohých řad chlupův složený; chlupy dole nesrostlé. (Arctium Linn.) XIX. 1. Vlky; Lopún.

1. Šupiny zákrovu šídlovité, na špici háčkovité. 2.

Vnitřní šupiny tupé, kopovité, s přímou špicí, barvité; jen zevnitřní háčkovité, zákrov pavučinou protkaný. Květy červené, zřídka bílé. Listy na rubu útle šedoplsťnaté, široce vejčité, hluboce srdčité. Květenství chocholičnaté. Při plotech, zdech. Čc. Srp. (Arctium Bardana) Lin. L. vlnatý. *L. tomentosa. Lam.*

2. Všecky šupiny stejnobarevné, zelené, háčkovité, téměř holé. Zákrov téměř holý. Květy nachové. Listy veliké, široce vejčité, na dolejšku okrouhlé, slabě srdčité. Prut 2 stř. zdélí; stopky dlouhé. Květenství chocholičnaté. S předešlým. Čc. Srp. (Arctium majus. Arctium Lappa.) L. plchý. *L. major. Gaertn.*

Vnitřni šupiny barvité, slabě pavučinaté; zákrovy malé, krátce stopečné; kvítky bledočervené. Listy plitce srdčité. Květenství v hroznu. S předešlými o 14 dní dřív. (Arctium minus.) L. malý. *L. minor. De. C.*

339. Onopordon. Krebsdistel. Ostropes.

Šupiny střechovité, kopovité, končité neb ostnité. Kvítky obojaké, trubkovité, 6klané. Nažky stlačené. Čmýr drsnovlasý, dužným kroužkem spojený. Lůžko sklípkovaté, s mázdřitě zubatými kraji. XIX. 1. Trubil.

Prut 3—5 stř. zvýši, křídlatý, větvitý. Větve na špici 1květé. Listy široké, nerovné, někdy kadeřavé, elipticně obdýlné, chobotnaté, pavučinaté. Šupiny šídlovité, na dolejšku vejčité, nejdolejší dalece odstávavé. Kvítky růžové a jasně nachové. U cest, při zdech, okolo měst a vesnic. Čn. Srp. O. obecný. *O. Acanthium. L.*

340. Serratula. Scharte. Srpek.

Šupiny střechovité; vnitřní delší, na špici suchomázdřité. Samičí a samčí květy na též rostlině v různých úborech aneb samé obojáky. XIX. 1. Šart.

1. Prut chudokvětý (1—2), plstnatý, zelený, červeně stínkovaný, téměř bezlistý, 1—3 stř. zvýši. Listy na rubu běloplstnaté, protisečné, s cípy čárkovitými. Šupiny plstnaté, vejčitě kopovité, rozevřené; vnitřní nachové, bělovlnaté. Nažky hladké. Na suchých pahrbkách. Kv. Čn. (Carduus cyanoides; Carduus molis.) S. chrpovitý. *S. Pollichii. DC.*
   Prut vícekvětý. 2.
2. Květenství chocholičnaté. Šupiny červenavé; kvítky nachové; čmýr červenavý. Listy holé, nerozdělené neb vřezané, pilované, vejčité, přídrsné. Prut přímý, nahoře větvitě chocholičný, 1—2 stř. zvýši. Na lukách. Čc. Srp. S. barvířský. *S. tinctoria. L.*
   Květenství v latu. Listy speřené, dolejší 3—, hořejší ponejvíc 8jařmé; lístky dlouze končité, ostře pilované; hořejší čárkovité, celokrajné. V houštích; v Berecké stolici. S. speřený. *S. pinnata. Kit.*

84. Corymbiferae. Chocholičnaté.

341. Achillea. Schafgarbe. Řebříček.

Hlavy vejčité; samičí kvítky 4—20, s krátkými širokými jazýčky a stlačenou trubkou. Obojaké kvítky v terči, 5zubé s trubkou nahoře stlačenou. Nažky stlačené, s krátkým neb žádným čmýrem. Lůžko plevnaté. XIX. 2. Žebříček; Krvavník.

1. Listy jednoduché, nerozdělené. 2.
   Listy speřené. 4.
2. Listy obdýlné, tupé. 3.
   Listy čárkovitě kopovité, ostře pilované, dlouze končité, holé. Zákrov polokulatý, měkce chlupatý; 8—10 bílých, paprskových kvítků. Semena křídlatá. Prut přímý, 2—3 stř. zdélí, jednoduchý. Kořen plazivý. Na lukách, mezi houštěmi; v Uhřích, Slézsku. Čc. Srp. Ř. persán, bertrám; tarkan. *A. Ptarmica. L.*
3. Listy pýřité, brvité, útle pilované, obdýlně čárkovité,

jazykovité. Prut přímý, do 2 stř. zvýší, jednoduchý, hranatý, kosmatý. Květy veliké; zákrov vejčitý, chlupatý; šupiny tupé, kýlovité, po kraji černohnědé; paprskové kvítky po 9, 3laločné, bílé; terčové se žlutou trubkou. Na východních holech uherských, v satmarské, marmarošské stolici v Sedmihradsku. Čc. Ř. jazykovitý.

A. ligulata. W. Kit.

Listy holé, pilované, v řapík súžené, svazečnatě pospolu stojící, v mládi trochu lepkavé. Prut přímý, holý, do $1^1/_2$ stř. zvýší, k vrchu větvitý. Kvítky žluté, malé, skupené. Na pastvištích, v Podolsku. Srp. Zář. Ř. kořenný. *A. Ageratum.*

4. Listy prostě speřené. 5.
Listy vícekrát speřené. 8.

5. Květy žlutobílé, vonné. Chocholík naddutý, asi 1 palce v průměru, zákrov vejčitý; šupiny trochu kýlnatě hranaté, po kraji bledožluté; 5—6 paprskových, vejčitých, tupých, 3laločných kvítkův. Listy hřebenité; cípy čárkovité, šídlovité, celokrajné, velmi krátké. Mnoho přímých prutův: nekvětoucí 3—4 palcův, květoucí 1 stř. zvýší, u vrchu hranaté, jednoduché. Prut i listy šedoplsťnaté. Na suchých pahrbkách a písčinách, od Dunaje u Pešti až po Tisu; v bělehradské a tolnanské stol.; řídce. Čn. Srp. (Achillea ochroleuca, Roch.) Ř. hřebenitý.

A. pectinata.

Květy bílé. 6.

6. Listy kosmaté; cípy čárkovité, tupé. Prut velmi jednoduchý, šedozelený, z pídi dlouhý. Chocholík jednoduchý; stopky 1květé, skrácené; šupiny seschlé, po kraji černohnědé; 4—5 sněhobílých, téměř okrouhlých, velikých, 3zubých paprskových kvítkův. Celá rostlina běle kosmatá. Na nejvyšších holech. Čc. Srp. Ř. hořký. *A. Clavennae.*

Listy holé. 7.

7. Listy hřebenitě speřené; lístky čárkovité, dlouze končité, téměř 3dílné. Prut přímý, jednoduchý. Chocholík jednoduchý, stěsněný. Stopky pýřité; šupiny vykousané, černě obroubené. Paprskové květy bílé, dosti veliké. Na nejvyšších holech rakouských. Srp. Zář. Ř. černý.

A. atrata. L.

Listy hřebenité; lístky čárkovité, přítupé, celokrajné, tčené. Prut jednoduchý, 3—6palcův dlouhý, téměř holý, neb málo pýřitý. Chocholík skupený; 5—8 květův; paprskové kvítky bílé; šupiny hnědě obroubené. Na korutanských Alpách; řídce. Čc. Srp. (Ach. livia, Scop.) Ř. pižmový. *A. moschata.*

8. Terčové kvítky žlutozelené; paprskové špinavě bílé, velmi široké, téměř celokrajné, 4—5. Plevy seschlé, trochu roztrhané, zeleným pruhem značené. Zákrov vejčitý, hranatý, trochu kosmatý; šupiny seschlé, lesklé, žlutavé, s dvojitým zeleným pruhem. Listy pýřité; dolejší 4—6 palců zdélí, někdy i 4krát speřené, kořenní 3krát speřené, aneb jen 2krát s 3dílnými lístky; cípy čárkovité, tupé. Prut vstávavý neb přímý, zpídi — až 1 stř. zvýší, nejvíce jednoduchý, trochu hranatý, na hranách červený, hustě bělovlasý. Na kamenité půdě, u Mehádie a Veršce. Čn. Ř. motarolistý. *A. crithmifolia. W. K.*

Kvítky bílé neb červené. 9.

9. Cípy neb lístky vzdálené, po žebru sbíhavé, kopovité, vřezaně pilované; kořenní přes 1 stř. dlouhé, trochu kosmaté, veliké. Prut pýřitý, 2—3 stř. zvýší, jednoduchý. Chocholík složený; zákrov pýřitý; květy špinavobílé, paprskové opak srdčité. V Banátu, při příkopech. Čc. Zář. Ř. vysoký. *A. distans. W. K.*

Lístky nesbíhavé, aneb nevzdálené. 10.

10. Hlavní žebro mezi lístky, zuby posázené, 8—12 jařmé; kořenní listy 3krát speřené; lístky více pýřité než u následujícího, jakož i celá rostlina šedě chlupatá. Zákrov více obdýlný, válcovitý; šupiny po kraji žluté, nikoli hnědé, paprskové kvítky široké, nepatrně 3zubé, nejčastěji vyvrácené, špinavobílé, obyčejně po 5. Prut obyčejně nízký, nepatrně hranatě brázděný. Na výslunných místech, v okolí vinic. Čc. Srp. Ř. pravý. *A. nobilis.*

Žebro bezzubé, 15—25 jařmé. Listy daleko užší než u předešlého; lístky 2—5klané s čárkovitými lístečky; kořenní listy 2speřené, s lístky vřezanými. Květy bílé, často červenavé neb docela červené. Prut přímý, 1—2 stř. zvýší. Čn. List. Ř. obecný; krvavník. *A. Millefolium. L.*

Poznam. 1) Řebříček vlnatý: listy kosmatě pýřité. Lístky kopovité, tupé. Chocholík složený.
A. lanata. Spreng.

2) Řebříček štětinovitý: listy vlasaté, 2—víckrát speřené. Lístky čárkovité, štětinovité, útle špičaté, hustě skupené. Květy malé, bílé, po 5ti paprskových a 15—20 terčových obsahující;[1] plevy průhledné. Prut ledva zpídi dlouhý, jednoduchý, dlouze bělochlupatý. Na písčitých pahorkách a rovinách východních Uher. Kv.
A. setacea. W. Kit.

3) Řebříček vonný: listy 2speřené, na rubu chlupaté; lístky čárkovité, celokrajné, končité. Prut prstu zdélí. Chocholík jednoduchý; zákrov pýřitý; květy bílé, vonné.
A. odorata. Wulf.

4) Řebříček veliký: listy kořenní přes 1 stř. dlouhé, 3speřené; lístky úzce kopovité, končité; žebro křídlaté, bezzubé. Prut do 3 stř. zvýší, trochu chlupatý. Chocholík složený. Květy bílé, veliké. Čc. Srp. *A. magna. L.*

342. *Adenostylium. Pestwurz. Havez.*

Šupiny vnitřní v jedné řadě, zevnitřní kratší. Všecky kvítky trubkovité, se zvončitě rozšířeným pokrajem. Čmýr vlásenitý, XIX. 1.

Listy řapíkaté, ledvinitě srdčité, zubaté, holé; kořenní velmi veliké, ledvinitě okrouhlé, chobotnatě zubaté, holé, kožnaté; řapíky nahé, bezušetné. Květy množité, jasně pletní a červenobílé; 3—4 šupiny, nachové, kratší než kvítka; tato 4klaná, 4prašná, s fialovými prašníky. Prut $1^{1}/_{2}$—3 stř. vysoký, přímý, hranatý, u vrchu pýřitý. Na horách, při lesních zákopech, u ručejův. Čc. Srp. (Cacalia alpina.) H. horní. *A. alpinum.*

Listy řapíkaté, srdčité, zubaté, na rubu bělošedé, plstnaté; kořenní velmi veliké, ledvinitě šípovité; prutní trochu objímavé; řapíky ušetnaté. Kvítky 3—5 v zákrovu, vonné, méně otevřené než u předešlého. Pruty 2—4 stř. zvýší. Na Tatrách, Krkonoších. Čc. Srp. (Cacalia albifrons, L.) H. ušetnatý. *A. albifrons. Koch.*

343. *Anthemis.* *Gille.* *Rmen.*

Samičí kvítky po kraji, s obdýlnými jazyky, někdy neplodné. Obojaké v terči, s plochostlačenou trubkou a 5zubým krajem. Čmýr jen čnějící kraj, neb docela chybící. Lůžko klenuté, plevnaté. XIX. 2.

1. Paprsek bílý. 2.

Paprsek žlutý, jakož i terč. Lůžko téměř polokulaté; plevy kopovité, končité; nažky 4hranně stlačené. Listy šedovlasé, 2speřené; lístky hřebenitě pilované. Prut 1—2 stř. zvýší, šedovlasý, jednoduchý, neb větvitý, přímý, listnatý. Na kamenité půdě, na silnicích, úhorech. Čn. Čc. R. barvířský. *A. tinctoria. L.*

2. Nehty paprskových květův žluté; šupiny zákrovu brvité; nažky holé; plevy obdýlné, útle končité. Listy 2speřené, a jako i celá rostlina, kosmaté; cípy lístkův krátké, přitloustlé, útle končité. Prut vztýčený, latnatý. V Rakousích, Uhřích, na suchých prostorách, u cest. Čn. Srp. R. rakouský. *A. austriaca.*

Nehty ponejvíc bílé. 3.

3. Paprsek nahoře bílý, na rubu červený, veliký; nažky stlačené, po kraji obroubené, na špici mázdřité. Listy 3speřené; lístky čárkovité, dužnaté. Prut položený, často jednoduchý, 1květý; větve úžlabičné, 1květé. V Haliči. Čn. Čc. R. římbabý. *A. Pyrethrum.*

Paprsek obyčejně stejnobarvý. 4.

4. Prut 1—3květý. 5.

Prut ponejvíc vícekvětý. 6.

5. Prut pýřitý, 1—3květý, obyčejně nachový, 4—6 palcův zdéli. Prutní listy sedavé, speřené, pýřité; kořenní řapíkaté, holé; cípy čárkovitě šídlovité, vzdálené od sebe, téměř celokrajné. Lupeny zákrovu po kraji připálené, jakož i plevy; paprskové kvítky vejčité. Na rakouských alpách. Čc. Srp. R. horní. *A. alpina.*

Prut holý, 1květý, prstu neb pídi dlouhý, jen pod květem trochu pýřitý. Listy speřené; cípy čárkovité, celokrajné, tupé. Lupeny zákrovu po kraji připálené; paprskové kvítky veliké. Na Tatrách. Čc. Srp. R. slovenský. *A. carpathica. W. Kit.*

6. Paprskové kvítky obdýlně vejčité, tupé, 3zubé; střední

zub velmi malý. Lupeny zákrovu po kraji černohnědé. Listy trochu šedozelené, dužné; lístky čárkovité, trochu pýřité, buď celokrajné, buď na konci 2—3zubé; podkvětní listy jednoduché. Prut pídi — neb 1 stř. zdélí, vztýčený neb vstoupavý, větvitý. Na skalách, v Uhřích. Čn. Čc. (A. hungarica, Bot.) R. skalní. *A. saxatilis.*

Známky udané se neshodují. 7.

7. Prut položený neb vstoupavý. 8.

Prut obyčejně přímý, od dola větvitý, 1 stř. zvýší; větve čárkované, trochu pýřité. Listy holé. Lupeny zákrovu kopovité, tupé, na kraji mázdřité; plevy čárkovitě štětinovité; lůžko homolé; nažky téměř oblé, štěrbeným krajem věnčené, obdýlné. Na úhorech, rolích, zahradách. Čn. Zář. R. smrdutý. *A. Cotula. L.*

8. Prut 6—9 palcův zvýší, položený, jakož i větve. Listy 2speřené, bledě žlutozelené; lístky 3dílné, čárkovitě šídlovité, trochu kosmaté. Semena nahá, lesklá. V Haliči mezi osením, u cest. Čc. Srp. R. vzácný. *A. nobilis.*

Prut $^1/_2$—$1^1/_2$ stř. zdélí, obyčejně přímý, větvitý, nahoře pýřitý; větve ratolestné, vstoupavé. Listy vlnatě pýřité, 2speřené. Zevnitřní lupeny po kraji roztrhané; plevy kopovité, zákončité. Nažky věnčené, tupě 4hranné; lůžko homolé. U cest, plotův, na rolích, obyčejný. Čn. Zář. R. rolní. *A. arvensis. L.*

344. Arnica. Wohlverlei. Prha.

Zákrov válcovitý, ze 2 řad stejných lupenův sestávající. Blizna ku předu přitloustlá, pýřitá. Tyčinky paprskové se známkami prašníků. Nažky pruhované. Čmýr z jedné řady drsných chlupův složený. Listy vstřícní. XIX. 2. Konilék.

1. Květy žluté. 2.

Paprsek bílý, někdy načervenalý; semena kosmatá; lupeny zákrovu čárkovitě kopovité, vztýčené. Prut nahý, 1květý, do $1^1/_2$ stř. zvýší, obyčejně přičervenalý. Listy řapíkaté, opak vejčité, vykrajované; kořenní někdy zubatě pilované, se zuby žláznatými, přitloustlé, po obou stranách kosmaté. Na holech a pohořích, v Rakousích, Uhřích, Dub. Čn. (Doronicum Bellidiastrum) P. bílá. *A. bellidiastrum.*

2. Prut listnatý; listy roztracené. 3.
Dva vstřícní listy na prutu (zřídka 2 páry) srostlé, tupé, žilnaté, pýřité; kořenní obdýlné, obvejčité. Prut chudokvětý, 1—1½ stř. zvýší. Květy trochu převislé, zlatožluté, dlouze stopečné; paprskové kvítky veliké, dlouhé, čárkovitě eliptičné; lůžko plsťnaté; zákrov válcovitý; lupeny červenozelené, končité, kopovité. Nažky černavé, pýřité; čmýr žlutavý. Na horských lukách; na Krkonoších, v Slézsku, v Čechách, Uhřích. Čn. Čc. P. chlumní. *A. montana. L.*
3. Listy vzdáleně zubaté, drsné; kořenní obdýlné, řapíkaté, k dolejšku soužené. Prut 6 —12 palcův zvýší, dlouze chlupatý, obyčejně 1květý. Květ žlutý, menší než u následující, vonný; lupeny zákrovu velmi odstávavé; pokrajní kvítky neplodné; na holech rakouských a slovenských. Čc. Srp. P. horní. *A. Doronicum.*
Listy ozubené; zuby dlouze končité; prutní sedavé, brzo objímavé, měkké, holé; kořenní téměř okrouhlé, eliptičné. Prut 9-12 palců zvýší, jednoduchý, listnatý, ponejvíc 1květý. Květ veliký, žlutý. Lupeny zákrovu 3řadé, kosmaté; lůžko polokulaté. Na holech ve vápenci; v Rakousích, Štýrsku, Korutanech. Čc. Srp. P. sladká. *A. scorpioides.*

Poznam. Příbuzná Prha lesní: listy téměř ozubené, brzo drsné; kořenní řapíkaté, obdýlné, na dolejšku zaokrouhlené; prutní obdýlně kopovité. Prut nižší. Květ jako u předešlé. Kořen šikmo vstoupavý, přisládlý, se střechovitě na sobě položenými kroužky. Na nejvyšších korutanských holech. Čc. Srp. *A. glacialis. Wulfen.*

345. Artemisia. Beifuss. Pelyněk.

Korunky oblé; kvítky buď všecky obojaké; buď 3zubé, samičí kvítky v paprsku a obojaké v terči. Nažky opak vejčité, bezčmýrné. Lůžko nahé neb kosmaté. Hlavy malé, vejčité, v latu. Zákrovy zelené. Květy větším dílem žluté. XIX. 2.
1. Prut téměř keřnatý. 2.
Prut bylinný. 3.
2. Listy kopovité, k oběma koncům soužené, holé, celo-

krajné, jasně zelené. Prut 2—4 stř. zvýší, přímý. Květy téměř kulaté, stopečné, převislé, v hroznatém latu, obyčejně po páru, žlutavé neb rezovité. Zákrov zelený, ledva pýřitý; 6 samičích, 12 dvouspolných kvítkův. V Haliči, Rakousích; v zahradách. Srp. Zář. P. ještěr. *A. Dracunculus.*

Listy velmi útlé; cípy úzké, čárkovité, niťovité, vonné. V zahradách. Pelyněk božídřevec. Brotan. *A. Abrotanum.*

3. Prut z pídi dlouhý, jednoduchý; květy v hroznu. Listy dlanité. 4.

Prut vyšší, větvitý; květy v latu. Listy složené, protisečné. 6.

4. Všecky listy prstnatě mnohoklané. Lůžko chlupaté. 5.

Kořenní listy dlanitě mnohoklané; prutní protisečné, ponejvíc 3—5laločné; nejhořejší čárkovité, celokrajné, tupé, šedé, hedbávité. Prut vstoupavý, 1—5 palcův zvýší, trochu plsťnatý. Šupiny zákrovu po kraji připálené. Květy přižloutlé. Na nejvyšších holech štýrských a korutanských, na vápnitých skalnatých Tatrách špišských. Čc. Srp. P. klasatý. *A. spicata.*

5. Květy na konci prutu, sklubené, sedavé, kulaté, po 3—4, na velmi krátkých stopkách. Zákrov kosmatý; 40 kvítků v zákrovu. Listy bílé, hedbávité, čárkovité, tupé, útle rozdělené, menší než u následujícího. Pruty vstoupavé. z pídi dlouhé, běloplsťnaté. Na korutanských Alpách. Čc. Srp. P. lední. *A. glacialis.*

Květy úžlabičné, zřídka koneční, hořejší sedavé, dolejší stopečné, obdýlné, menší než předešlého. Zákrov obdýlný, hranatý, běloplsťnatý, obyčejně 14 kvítků v zákrovu. Listy bělavé, hedbávité. Prut vstoupavý, pídi dlouhý. Na korutanských holech. Čc. Srp. P. malý. *A. mutellina. Vill.*

6. Lůžko chlupaté. 7.

Lůžko holé. 8.

7. Listy hedbávité, šedé, 2—3násobně protisečné, s kopovitými cípy; řapíky bezzubé. Prut 2—3 stř. zvýší, u vrchu latnatě větvitý. Květy kulaté, chýlivé, žluté, stopečné. Lupeny šedé, vnitřní tupé, zevnitřní čárkovité,

onyno pokraji, tyto na špici suchomázdřité. Čc. Srp. P. obecný. *A. Absinthium. L.*

Listy bělošedé, obyčejně málo chlupaté; podkvětní nerozdělené, čárkovité; lístky 3klané, čárkovité. Prut 1—3 stř. zdélí, přímý, téměř krovitý. Květy žluté, kulaté; krátce stopečné, převislé. Na výslunních skalách, v Korutanech; v zahradách, v Uhřích. Čc. Zář. (Artemisia humulis, Scop.) P. kafrovitý. *A. camphorata.*

Poznam. Curie opisuje Pelinek strminný, Artemisia rupestris, s listy holými, řapíky protisečně zubatými, cípy čárkovitě kopovitými, podkvětními listy hřebenitě protisečnými. Na slatinách.

8. Květy neb zákrovy kulaté. 9.
   Květy obdýlné. 12.
9. Listy konečně holé; cípy kopovité; řapík na dolejšku bezušetný. Na slatinné půdě (Artem. Mertensiana.) P. dřípnatý. *A. laciniata. Willd.*
   Listy obyčejně kosmaté neb chlupaté; cípy čárkovité. 10.
10. Prut běloplsťnatý, do 1½ stř. zvýší, přímý, latnatý; větve dlouhé, jednoduché, odvislé. Listy šedohedbávné; dolejší speřené; větevní 3dílné i jednoduché; lístky úzké, čárkovité, 3dílné. Květy stopečné, odvislé; lupeny zákrovu tupé, plsťnaté; obyčejně 8 samičích, 4 obojaké kvítky; tyto bezkorunné. Na suchých, výslunných zákopech; v Rakousích; okolo Budína, na Gebhardském vrchu. Zář. Říj. P. rakouský. *A. austriaca.*
    Prut šedý neb málo pýřitý. 11.
11. Prut do 2 stř. zvýší, u vrchu pýřitý, vstoupavý, velmi větvitý, latnatý. Prutní listy šedozelené, speřené, podkvětní nerozdělené, čárkovité; lístky čárkovité, niťovité, končité, celokrajné, aneb tu i tam zubaté; podkvětní lístky tupé. Zákrov kulatě hranatý, odvislý, šedý. Na vápencích a písčinách; v Uhřích. Čc. Zář. P. skalní. *A. saxatilis. W. K.*
    Prut do 3 stř. zvýší, šedý; celá rostlina šedoplsťnatá. Listy na líci namodrale šedozelené, na rubu bělavé; prutní 2speřené; větevní nedělené neb protisečné; lístky čárkovité, končité, husté. Květy stopečné, převislé, malé,

žluté, 24 obojakých, 6—8 samičích. Řapík ušetnatý. Na suchých příkopech a polích; v Rakousích, Uhřích, Čechách. Zář. Říj. P. pontický. *A. pontica.*

12. Listy sněhobílé, plsťnaté, speřené; lístky čárkovité, tupé; větevní nedělené, tupé; lístky dolejších listů 3dílné. Prut vstoupavý neb položený, brázděný; větve odvislé. Květy plsťnaté, sedavé; šupiny zákrovu vlnaté, na kraji seschlé. Na slatinách; v Sedmihradsku. (Art. Seriphium.) P. pomorský. *A. maritima.*

Listy zelené neb šedé. Květy stopečné. 13.

13. Květy vztýčené, červené. 14.

Květy převislé. 15.

14. Prut 3—6 stř. zvýší, přímý, hranatý, zelený a červený, holý, velmi větvitý, s větvemi vztýčeně odstávavými. Listy na líci tmavozelené, holé, na rubu běloplsťnaté; prutní protisečné; cípy kopovité, trochu zubaté, špičaté. Zákrov plsťnatý, téměř sedavý; samičí kvítky obyčejně po 5; obojaké po 12—18, červenavé. Při plotech, cestách. Čc. Zář. P. černobýl; bylina sv. Jana. *A. vulgaris. L.*

Prut do $1\frac{1}{2}$ stř. zvýší, položený, pak vstoupavý, latnatý, téměř křovitý, šedoplsťnatý, hranatý; větve hranaté, vztýčeně odstávavé. Větevní listy nedělené, čárkovité; prutní protisečné, objímavé; kořenní mnohoklané, neb 2-speřené, šedozelené; lístky přitloustlé, na kraji trochu vyhrnuté. Květy v krátkých, přímých, nejvíc jednotlivých hroznech, dolejší stopečné; hořejší obyčejně sedavé; 5 kvítků nachových; lupeny zákrovu lesklé, zelené, někdy na špici červené, jen nejdolejší plsťnaté. Na slatinách; v Bělohradské, Pešťanské, Hevešské stolici. Srp. P. jednoženný. *A. monogyna. W. K.*

15. Prutní listy jednoduše speřené, sedavé, sivozelené; větevní tupé; lístky čárkovité. Prut přímý, latnatý, $1\frac{1}{2}$ stř. zvýší; větve trochu vztýčené. Stopky listenité; květy šedé; šupiny zákrovu na kraji kožnaté. Na slatinách; v Uhřích. Čc. Zář. (Artemisia maritima, Leys) P. slatinný. *A. salina.*

Listy vícekrát speřené; lístky čárkovitě štětinovité; květy červené; prut do 2—5 stř. zvýší. 16.

16. Prut přímý, obyčejně jednotlivý, 2—3 stř. zvýší, trochu hranatý, nachočervený. Kořenní listy mnohoklaně protisečné, hedbávné, řapíkaté. Květy krátce stopečné, v krátkých hroznech, jednostranné; zákrovy zelené a nachové, lesklé, holé; 3 samičí zelenavé, a 5 větších obojakých, černonachových kvítkův. Po Uhřích až do Srbska a Valachie, v Čechách, na suchých písčitých pahrbkách a rovinách. Srp. Zář. P. metlovitý.
A. scoparia. W. K.

Prut vstoupavý, často do 4 stř. zvýší, téměř dřevnatý, obyčejně po jedné straně nachohnědý, velmi větvitý. Listy mnohoklaně speřené, holé, zřídka hedbávité, s čárkovitými, útle končitými cípy. Neplodné pruty trsnaté, s listy svazečnými v chomáčích. Květy vejčité, převislé, jednostranné, stopečné, v hroznech; zákrov černohnědý, holý; lupeny vejčité; 7—30 kvítkův červenavých. Na suchých pahrbkách; u cest. Čc. Říj. P. ladní. *A. campestris. L.*

346. Aster. Sternblume. Hvězdník.

Zákrov střechovitý. Paprskové kvítky samičí, jazykovité; terčové obojaké, trubkovité. Nažky stlačené, s chlupatým čmýrem. XIX, 2. Pleskáč.

1. Prut 1květý; vstoupavý, 4—6 palcův zvýší. Listy útle chlupaté, celokrajné, dolejší kopisťovité, hořejší kopovité. Lupiny zákrovu kopovité, ke špici náčervenalé, přitupé, téměř stejné. Paprsek jasně modrofialový, terč žlutý. Nažky krátce štětinaté. Na skalnatých srázech, holech; v Rakousích. Uhřích. Čn. Srp. H. horní. *A. alpinus. L.*

Prut obyčejně mnohokvětý. 2.

2. Listy vejčitě klínovité, hrubě zubaté; hořejší kopovité, celokrajné. Větve 1květé; květy veliké. V zahradách. H. kytajský. *A. chinensis. L.*

Listy ponejvíc kopovité, celokrajné neb útle zubaté. Květy v chocholíku neb latu. 3.

3. Listy chlupaté. 4.

Listy lysé. 6.

4. Listy úplně celokrajné. 5.

Dolejší listy pilované. Paprsek bílý, odstávavý. (Aster annus.) Viz Stenactis.

5. Listy 3žilné, čárkovitě kopovité, po obou stranách pýřité, plstnaté, šedé; sedavé, velmi odstávavé, často dovnitř vehnuté, končité; na špici hnědé, po kraji malými štětinami drsné. Větve rozevřené. Pruty mnohé, šedoplstnaté, do 2 stř. vysoké, u vrchu větevnaté, přímé. Květy mnohé, trochu vonné, středně veliké; stopky 1květé, pod květem tlusté. Šupiny přilehavé, střechovité. Obyčejně 8 lilakových kvítkův v paprsku; terč žlutý. Lůžko nahé, důlkované. Mezi křovím, v Banátu, u Vršce. Zář. H. šedý. *A. canus. W. K.*

Listy obdýlně kopovité, špičaté, slabě pilované, ponejvíc však celokrajné, drsné; dolejší řapíkaté, hořejší sedavé, téměř objímavé, téměř 3žilné. Větve chocholičnaté. Prut do $1\frac{1}{2}$ stř. zvýší, přímý, přiokrouhlý, drsný, Šupiny střechovité, tupé, odstávavé; vnitřní kožnaté, na špici červenavé. Paprsek veliký, modrolilakový, zřídka bílý, odstávavý; terč žlutý: blizny kulaté. Na výslunných lesních pahorkách. Srp. Zář. H. tupý.
A. Amellus. L.

6. Listy pilované. 7.

Listy celokrajné. 9.

7. Paprsek modrý, zřídka bílý; terč zlatožlutý. Šupiny přilehavé, stejné, neznačně brvité; nažky štětinaté. Listy čárkovitě kopovité, dužné, 3žebré, celokrajné; dolejší na špici trochu pilované, řapíkaté. Prut oblý, dutý, ponejvíc přímý, listnatý, holý, chocholičnatý. Při slatinách, u Mostu při Litavě; u Nezideru v Uhřích. Čn. Říj. H. slatinný. *A. Tripolium.*

Paprsek z prvu bílý, později barvitý. 8.

8. Prut oblý, holý. Listy kopovité, pilované, sedavé, holé; větve prutnaté. Šupiny střechovité. Paprsek bílý, posléz červenavý. V Čechách (?). Srp. Zář. H. virginský.
A. Tradescanti.

Prut brázděný, pruhovaný, chlupatý, obyčejně červenavý, 3—4 stř. zvýší. Prutní listy kopovité, k oběma koncům súžené, z předu končité, po kraji drsné, uprostřed slabě zubaté, tmavozelené; větevní čárkovitě kopovité, celokrajné. Květy hroznité, v klas sjednocené. Šupiny volné. Terč žlutý, pak červenavý; paprsek bílý, pak bledolila-

kový. Na březích řek; v písečné půdě; v Uhřích, Slézsku. Srp. Zář. H. vrbolistý. *A. salignus. Willd.*

Poznam. Příbuzný Hvězdník Wimmrův: listy po kraji útlými štětinami brvité, na dolejšku méně súžené, jasněji zelené. Květní stopky podepřené, listy tedy úžlabičné. Paprsek bílý, širší; terč jasně červenavý, později nachočervený. V Slézsku, Srp. Zář. (Aster frutetorum, Wim.) *A. Wimmeri.*

9. Listy po kraji drsné, háčkovité neb brvité. 10.

Listy drsné sice, však nikoli po kraji, čárkovitě kopovité, 3žilné. Větve okoličnatě chocholičné. Prut 1—2 stř. dlouhý, tvrdý, brázděný, téměř holý, velmi listnatý. Květní stopky listnaté a rozvětvené. Šupiny střechovité. Květy jako u H. slatinného barvité, však menší. V Uhřích mezi Dunajem a Tisou. (A. sedifolius, Gou). H. prudký. *A. acris.*

10. Listy 3žilné, dlouze končité, holé, tčené, po kraji drsně brvité, skroucené. Větve rozevřené, hranaté. Prut 2—3 stř. zvýší, na dolejšku nachový. Stopky listnaté; šupiny střechovité, 2krát kratší než terč, tlusté, hustě přilehavé, zákrov obdýlný, opak homolý. Ponejvíc 10 bledonafialových kvítků v paprsku; terč žlutý, se špicemi nachovými. Lůžko téměř plevnaté. Na slatinné půdě, v Čongradské stolici. Srp. (Aster hyssopifolius, Cavan.) H. tčený. *A. punctatus. W. Kit.*

Listy bezžilné, po kraji háčkovité, velmi úzké, 2—3 palcův zdélí. Prut jednoduchý, na konci chocholičnatý, holý. Šupiny zákrovu kopovité, tupé, stejné; paprsek červenofialový. Hvězdníku slatinnému příbuzný, jehož listy jsou však širší, kratší, 3žilné. V bažinách; v Uhřích. Srp. Zář. H. uherský. *A. pannonicus.*

347. Bellis. Masliebe. Chudobka.

Šupiny stejné, 2řadé. Samičí jazykovité kvítky v paprsku; obojaké, trubkovité v terči. Nažky plochostlačené, bezčmýřité. XIX. 4. Sedmikrása; jiskerka.

Stvol bezlistý, 1květý. Listy kopisťovité, vrubované. Terč žlutý; paprsek bílý, často na rubu a špici červený. Na trávníkách, přes celý rok. Ch. ozimá. *B. perennis. Lin.*

348. Bidens. Zweizahn. Dvojzubec.

Šupiny 2řadé. Všecky kvítky obojaké a trubkovité; aneb krajní jazyčnaté a prázdné. Nažky s 2-5 háčkovitými osinami. Listy vstřícní. XIX. 2.

Listy 3dílné, vstřícní. Prut do 1 stř. zvýši, téměř holý. Rostlina tmavozelená, v jeseni často červenavá. Květy špinavě tmavožluté. Nažky obvejčité. V mokré půdě, u jezer, řek. Čc. Říj. D. trojdílný.
B. tripartita. L.

α. discoidea: bez paprsku.
β. radiata: s paprskem.
γ. minima: krpivý, jednoduchý, často 1květý, s listy nerozdělenými.

Listy kopovité, zčásti na dolejšku srostlé. Prut 1 i více stř. zvýši. Rostlina jasnozelená. Květy visuté neb chýlivé. Zevnitřní šupiny delší než kvítky. Nažky obklínovité. S předešlým. Čc. Říj. D. nicí. *B. cernua. L.*
α. discoidea: bez paprsku.
β. radiata: s paprskem. Coreopsis Bidens, L. Matt. Krock.
γ. minima: bez paprsku, krpivý: listy čárkovité, na rašeliných lukách. *B. minima. L. Matt. Kr.*

349. Buphthalmum. Rindsauge. Volské oko.

Zákrov střechovitý, listovitý; šupiny bylinné. Lůžko plevnaté. Nažky téměř stejné, věnčené krajem vřezaným. XIX. 2.

1. Prut do 6 palců zdélí, válcovitý, pýřitý, vidličnatý. Listy obdýlné, tupé, střídavé, sedavé, téměř úplně celokrajné. Květy žluté, malé, v úžlabičkách větví a na koncích sedící. Při vodách; v Uhřích. Čn. Srp. V. vodní.
B. aquaticum.

Prut vysoký. 2.

2. Listy velmi veliké, často 1 stř. zdélí, na líci nahé, na rubu trochu chlupaté, dolejší řapíkaté, srdčité, 2krát pilované; hořejší sedavé, vejčité, pilované. Prut bylinný, 3—6 stř. zvýši, na dolejšku často prstu ztloušťí, brázděně hranatý, kosmatý. Květy zlatožluté, veliké, 1 $^1/_2$ palce v průměru, jednotlivé, po 3—7, na dutých, trochu hranatých stopkách. Zákrov stlačený: zevnitřní šupiny

zpět vykřivené, odstávavé, velmi tupé; do 100 kvítkův v paprsku; terč klenutý; plevy štětinaté. Na vlhké půdě; v Banátu, Chorvatsku, Haliči, Čechách. Čn. (Buphthalmum speciosum, Schreb.) V. srdcolistý.

B. cordifolium. W. Kit.

Listy menší, málo pilované. 3.

3. Listy kosmaté, trochu pilované, dvojnásobně 3žebré, obdýlně kopovité; dolejší řapíkaté, opak vejčité, kopovité, trochu tupé. Pruty přímé, $1\frac{1}{2}$ stř. dlouhé, brázděně hranaté, více méně chlupaté. Květy veliké, zlatožluté; zákrov trochu kosmatý. Paprskové kvítky velmi odstávavé; nažky hranaté, po kraji brvité. Na lesnatých pahrbkách. Čn. Zář. V. vrbolistý. *B. salicifolium.*

Listy holé, trochu zubaté, kopovité. Zákrov nahý. Prut bylinný. S předešlým. V. velekvětý.

B. grandiflorum.

350. Calendula. Ringelblume. Měsíček.

Lůžko nahé. Čmýr žádný. Zákrov mnoholupenný; šupiny úzce kopovité, téměř stejné. Nažky terčové mázdřité, křivé. XIX. 4. Měsíčky; pazourky; pahnostky; sluněčko; krusíček; pampalík.

Všecky nažky skřivené. V zahradách. M. obecný.

C. officinalis.

Zevnitřní nažky vztýčené, kopovité, šídlovité, na hřbetě měkce trnité; vnitřní člunovité, měkce trnité, dovnitř skřivené. Šupiny čárkovité, trochu kosmaté. Květy žluté, prostředně veliké. Listy poloobjímavé, srdčitě kopovité, po kraji trochu chobotnatě zubaté, přídrsné. Prut do 1 stř. zvýší, vstávavý, větvitý, hranatý. Na poli; okolo Prahy. Čc. Zář. M. rolní. *C. arvensis.*

351. Carpesium. Kragenblume. Krajka.

Lůžko nahé. Zákrov polokulatý; zevnitřní šupiny trochu odstávavé. Všecky kvítky 5klané. Nažky bezčmýrné. XIX. 2.

Listy široce kopovité, v řapík soužené, nepatrně vrubované, prstu zdélí. Prut do 2 stř. zvýší, větvitý, tvrdý. Květy téměř jednotlivé v úžlabičkách, sedavé aneb krátce řapíkaté, převislé, zvící léskovce. Zákrov pupečnatý.

Nažky obdýlné, nahé. V stinných místech; v Baraňanské stolici; u Drávy, v Slavonsku. Čc. Zář. K. úžlabičná.
C. abrotanoides.

Listy obdýlně kopovité, chlupaté. Prut do 2 stř. zvýši, přímý, chlupatý, trochu vidličnatý. Stopky na špici ztloustlé, květy veliké, bledé, špinavě žluté, jednotlivé, koneční, převislé. Při plotech, na mokrých lukách; v Rakousích, Uhřích. Čc. Srp. K. odvislá. *C. cernuum.*

352. Chrysanthemum. Wucherblume. Kopretina.

Lůžko ploché neb polokulaté, nahé. Nažky stejné, oblé neb hranaté. Cmýr chybí, aneb se jeví co krátký kraj neb mázdřitý věnec. XIX. 2. Bylice.

Paprsek žlutý, jako i terč. Květy jednotlivé na špici větví. Nažky s krátkým krajem. Listy obdýlně kopovité, vřezaně zubaté, ku předu širší, na dolejšku objímavé, šedozelené, holé. Prut 1—2 stř. zdélí, větvitý, přímý, hranatý, listnatý. Na rolích; v Rakousích, Uhřích. Čn. Srp. K. osenní. *Ch. segetum. L.*

Paprsek bílý. 2.

2. Terč špinavě bílý, s trubkovitými asi 40 kvítky; 6-8 odstávavých, téměř 3laločných kvítkův v paprsku. Šupiny téměř čárkovité, nadol súžené, kýlnaté, k vrchu roztrhané, připálené, černohnědé. Zákrov téměř okrouhlý, trochu hranatý. Chocholík stejně vysoký. Listy chlupaté, téměř sedavé, široké, ploché: kořenní speřené, často 1 stř. zdélí; prutní sbíhavé, speřené. Prut přímý, 3—4 stř. zvýši, jednoduchý. Celá rostlina pýřitá. V Chorvatsku, Slavonsku, Banátě. Čn. Srp. (Chrysanth. corymbosum, Pill. Achillea macrophylla). K. velelistá.
Ch. macrophyllum.

Terč žlutý. 3.

3. Listy jednoduché, více méně vřezané neb nerozdělené. 4.
Listy speřené, aneb až k žebru protisečné. Pyrethrum, Willd. 7.

4. Listy nejdolejší téměř srdčitě okrouhlé, hořejší vejčité, řapíkaté, pilované, na líci krátce běle chlupaté, na rubu holé. Pruty buď jednotlivé, buď množité z kořene, přímé neb vstoupavé, do 1½ stř. zvýši, obyčejně jednoduché,

1květé, 5hranné, s nachovými hranami. Šupiny obdýlné, tupé, plochokýlnaté, po kraji černé, zubaté, na špici připálené. Květy veliké; 20 i více kvítkův v paprsku. Nažky hnědé, nečmýřité. Na holech a pohořích; v Berecké a Marmarošské stolici v Sedmihradsku. Čc. Srp. K. okrouhlolistá. *Ch. rotundifolium. W. K.*

Listy klínovité neb kopisťovité. 5.

5. Prut větvitý, přímý, do $1^1/_2$ stř. zvýší, holý, neb chlupatý, často i jednoduchý. Listy dolejší dlouze řapíkaté, opak vejčité, kopisťovité, vrubované; hořejší čárkovitě obdýlné, sedavé, objímavé, pilované neb vřezané. Květy veliké, ploché. Šupiny po kraji přičernalé. Nažky nečmýřité. Na lukách, obyčejná. Čn. Čc. K. luční; Rmeněc. *Ch. Leucanthemum. L.*

Prut ponejvíc jednoduchý, 1květý. 6.

6. Dolejší listy řapíkaté, kopisťovité, pilované. Prut nejčastěji 1květý. Na horách a pohořích; v Chorvatsku, Uhřích. Čc. Zář. K. chlumní. *Ch. montanum.*

Všecky listy klínovité, obdýlné, trochu dužné, ostře pilované. Prut přímý, jednoduchý, 1květý. Šupiny po kraji černohnědé. Na pohořích a horních lukách. Čc. Srp. K. černá. *Ch. atratum.*

7. Listy hluboce vřezané, neb protisečné. 8.

Listy jednou neb vícekrát speřené. 9.

8. Listy kopovité, hluboce pilované. Prut přímý, na špici větvitý. V bažinách; v Uhřích. Srp. Zář. (Pyrethrum ulig. W. Kit.) K. bažinná. *Ch. uliginosum.*

Listy klínovité, v řapík soužené; dolejší protisečně zubaté; hořejší čárkovité, celokrajné. Prut 1květý, dole položený, 6—9 palcův zdélí. Šupiny na kraji hnědé. Květy prostředně veliké; kvítky v paprsku častěji na špici červené. Na štýrských, korutanských, uherských holech. Čc. Zář. K. horní. *Ch. alpinum.*

9. Listy speřené. 10.

Listky 2krát speřené; lístky nitkovité. 11.

10. Lístky dolejších listů pravidelně protisečné; lístečky končité, ostře pilované; na rubu někdy hedbávitě šedé. Chocholík stejně vysoký. Šupiny po kraji hnědé. Terč vyvýšený; paprskové kvítky eliptičné. Nažky s čmýrem

mázdřitým. Na výslunných lesnatých pahorkách, ve vápnité půdě. Čn. Čc. K. chocholičnatá. *Ch. corymbosum. L.* a. Se žlutým paprskem, u Mostu nad Litavou.

Listy vřezané; lístečky široké, tupé, pýřité. Prut 2 stř. zdélí, větvitý. Šupiny čárkovité, obdýlné, dutokýlné. Terč žlutý; paprskové kvítky opak vejčité. Čmýr krátký, mázdřitý. U plotův, ohrad, v zahradách. Čc. Srp. K. heřmánková; Řimbaba. *Ch. Parthenium. Pers.*

11. Prut jednoduchý s chocholíkem na konci. Listy 2speřené, holé: cípy šídlovité, niťovité, velmi špičaté. Mezi osením; v Šomodské stolici. v Sedmihradsku. K. útlolistá. *Ch. tenuifolium. Kit.*

Prut rozvláčitě větvitý, 1—2 stř. zvýší. Listy 2—3-speřené, cípy čárkovitě niťovité, holé, tmavozelené. Květy zšíří palce, koneční, jednotlivé. Šupiny hladké, po kraji hnědé. Lůžko polokulaté. Nažky s mázdřitým čmýrem. Na rolích. Čn. Čc. K. nevonná. *Ch. inodorum. L.*

353. Chrysocoma. Goldhaar. Zlatovlas.

Šupiny střechovité. Kvítky obojaké, trubkovité. Nažky stlačené, s chlupatým čmýrem. XIX. 1.

1. Listy čárkovité, holé, odstávavé, přídrsné. Prut 1—2 stř. zdélí, přímý, tvrdý, trochu drsný, větvitý, tenký, hustě listnatý. Květy v konečním chocholíku. Šupiny volné, odstávavé. Kvítky zlatožluté. Na lesnatých, výslunných chlumech, v písčité půdě; v Štýrsku, Rakousích, Uhřích, Čechách. Srp. Řij. Z. lnolistý. *Ch. Linosyris. L.*

Listy kopovité. 2.

2. Listy nahé, tčené, 3žebré, tuhé, trochu vyhrnuté. Šupiny obdýlné, volné. Rostlina latnatá. Na suchých pahrbkách. Čc. Zář. Z. dvojkvětý. *Ch. biflora.*

Listy plsťnaté, neb kosmaté. Mnoho prutův z kořene, které hustě stojí, jsouce křivolaké, jednoduché, vztýčené, běloplsťnaté, 1 stř. dlouhé, na dolejšku hnědými šupinami a bambulinami obsazené. Květy žluté, 7—8 kvítkův. Šupiny zákrovní u prostřed hnědé. Na suchých prostorách a pastvištích; na jižní straně Tokaje a na jižních rovinách Uher, pod Tisou. Srp. Z. kosmatý. *Ch. villosa.*

354. *Cineraria. Aschenpflanze. Popelník.*

Zákrov homolovitý; šupiny stejné, 1řadé. Blizna štětcovitá. Nažky brázděné. Čmýr chlupatý; na pokrajních nažkách odpadavý. XIX. 2. Popelivka popelka.

1. Květenství v hroznu jednoduchém; květy veliké, často v pídi dlouhém hroznu, jednotlivé, řídce po 2, zlatožluté, s 2—3 listeny; 8—3 kvítkův v paprsku; 8—10 šupin na zákrovu. Listy srdčité, tupé, ozubené, hladké; kořenní často na 1 stř. dlouhém řapíku. Prut jednoduchý, 1—3listý, 4—5 stř. vysoký. Na českých horách; na Tatrách. Čc. P. sibirský. *C. sibirica.*

Květenství v okolíku neb chocholíku. 2.

2. Květenství v chocholíku. Listy chlupaté neb vlnaté, jako i prut. 3.

Květenství téměř v jednoduchém okolíku. 4.

3. Kořenní listy řapíkaté, vejčité, vrubované, vlnaté; prutní objímavé, kopovité, celokrajné, vlnaté. Prut pruhovaný, $1\frac{1}{2}$ stř. zvýší, jednoduchý, vlnatý. Stopky tlusté, krátké, 1květé. Květy veliké, zlatožluté, po 5—7. Na lukách, travnatých pahorcích. V Čechách. Čn. Čc. (Ciner. integrifolia pratensis, Jacq. integrifolia, Eng. lanceolata Gmel. pratensis, Hop.) P. pastvinný. *C. campestris. DC.*

Kořenní listy v řapík sbíhavé, široce kopovité, chobotnatě zubaté; hořejší objímavé, celokrajné, obdýlně kopovité. Prut 1—3 stř. dlouhý, nahoře větvitý, a jako i listy kosmatý, až do vrchu listnatý. Květy sírožluté. Nažky 10hranné, holé. Lůžko důlkované. Na bažinných lukách, řečištích. Čn. Čc. (Senecio, E. Meyer). P. bahní. *C. palustris.*

4. Prut 1—3květý, jednoduchý. Listy méně více chlupaté neb plsťnaté; dolejší vejčité, tupé, řapíkaté, trochu vroubkované; hořejší kopovité, celokrajné. Šupiny na špici trochu připálené. Na suchých lukách; okolo Celjovce; v Uhřích. Čn. Čc. P. pomorančový. *C. aurantiaca.*

Prut vícekvětý. 5.

5. Listy dužné, tlusté; dolejší eliptičné, vykrajované; hořejší celokrajné, čárkovitě kopovité; nejhořejší čárkovité. Květy žluté, nikoli pomorančové, po 3—6 v okolíku. Na holech jižního Illirska. P. dužnolistý. *C. crassifolia.*

Listy méně dužné, pavučinaté neb chlupaté. 6.

6. Listy více drsné a chlupaté než vlnaté; dolejší řapíkaté, vejčité, téměř kopisťovité, tupé; prutní objímavé, kopisťovitě vejčité; nejhořejší čárkovité, celokrajné, tuhé. Prut prostý, 2—3 stř. zdélí. Květy v kytkovitých okolíkách, zlatožluté, veliké. Střední stopka velmi krátká. Na pohořích; v Rakousku, Uhřích. (Ciner. alpina, Hop. spathulaefolia, Gmel.) Kv. Čn. P. celolistý.

C. integrifolia.

Listy srdčité, vejčité; hořejší kopovité, téměř celokrajné; hořejší řapíky široce křídlaté; kořenní bezkřídlé. Prut 1—4 stř. zvýší, přímý, prostý, na špici okoličnatý, hned s kratšími, hned s delšími stopkami. Všecky částky rostliny pavučinaté, vlnaté. Květy jasně zlatožluté, neb pomorančové; paprskové kvítky čárkovité. Nažky holé. Na pramenitých místech, bažinných lesních lukách, při ručejích horních. Čn. Čc. (Ciner. alpina, Matt. Kr. Cin. palustris, Krvek.) P. kadeřavý. *C. crispa. Jacqu.*

α. genuina. Listy kadeřavě zubaté; řapíky široce křídlaté, a kadeřavě zubaté. Vysoká, tlustá, dužná.

β. rivularis. Řapíky a listy ozubené neb celokrajné. Šupiny zelené. Prut do 2 stř. zvýší. Vrcholík. Při potokách, v tmavých údolích Matry. Kv. P. potoční.

C. rivularis. W. Kit.

γ. sudetica. Náprutní řapíky zubaté neb celokrajné. Šupiny zvláště k vrchu červenosnětné. Nažky holé. Na Krkonoších. P. krkonošský. *C. sudetica. Koch.*

δ. crocea. Řupiny červenosnětné. Květy šafránové, veliké, po 4—8. Prut křivolaký do $1\frac{1}{2}$ stř. zdélí, často ztloušťí prstu, k vrchu běloplsťnatý. Na haličských Tatrách. P. šafránový. *C. crocea. Tratt.*

355. Conyza. Dürrwurz. Hnidák.

Šupiny střechovité. Všecky květy trubkovité. Krajní samičí květy mnohořadé, 3zubé; terčové obojaké, 5zubé. Čmýr vlasatý. XIX. 2. Blešník, zlatý traňk.

Listy sbíhavé, vejčité, plsťnaté, útle špičaté; dolejší pilované. Květenství chocholičnaté. Na výslunních vysočinách, v Uhřích. Čc. Srp. H. diviznový.

C. *thapsoides. M. Bieberst.*

Listy eliptičně kopovité, dolejší v řapík sůžené, útle zubaté, pýřité. Prut větvitý, 2—3 stř. vysoký; větve chocholičnaté. Šupiny volné; vnitřní na špici fialové. Květy žlutavé. Rostlina krátce chlupatá. Na suchých kamenitých lesních prostorách. Čc. Srp. H. obecný.
C. squarrosa. L.

356. Cotula. Laugenblume. Pupelka.

Nažky bezčmýrné; lůžko nahé; květy 4klané; semena paprsková široce stlačená. XIX. 2.

Listy zubaté, protisečné, čárkovité. U cest, příkopův; na pomorských břehách. P. vraninohá. *C. coronopifolia.*

357. Doronicum. Gemswurz. Kamzičník.

Zákrov plochý neb klenutý ze 2—3 řad stejných šupin. Blizna obojakých kvítkův odstavená. Nažky brázděné; čmýr v terči chlupatý, v paprsku žádný. XIX. 2.

1. Kořenní listy řapíkaté; kořen článkovitý. 2.

Kořenní listy chybějí; prutní mnohé ozubené; hořejší kopovité, objímavé; střední kopisťovité, vejčité; dolejší srdčité, vejčité, ušetnaté. Kořen kusý; žádných výhonkův. Prut 3—4 stř. zvýší. Šupiny dlouze útlošpičaté, kosmaté. Lůžko kosmaté. Na holech a horách; v Rakousích, Slézsku na Babíhoře, v Uhřích, Čechách. Čc. Srp. (Arnica austriaca, Vest). Kamzičník podlouhlý.
D. austriacum.

2. Kořenní listy ušetnaté. 3.

Kořenní listy bezušetné; náprutní objímavé, žláznatě chlupaté. Prut 1 stř. zvýší, obyč. 1květý, prostý, žláznatě chlupatý. Pod zákrovem několik bílých chlupův. Na písčitých lesních prostorách; v Uhřích. Čn. Čc. (Doron. minus, Dalech). K. jitrocelový. *D. plantagineum.*

3. Kořenní listy vejčité, ledva ušetné neb srdčité, řapíkaté; hořejší obdýlné, objímavé; dolejší vejčité; řapíky ušetnaté, křídlaté. Kořen kolenkatý. Prut a listy méně chlupaté. Na rakouských, haličských pohořích. Čc. Srp. (Dor. plantagineum, Roth.) K. článkovitý. *D. scorpioides.*

Kořenní listy hluboce srdčité; střední ušetnaté, kopi-

šťovité, srdčité, měkké, žilnaté, žláznatě zubaté. Prut 2—5 stř. zvýší, pruhovaný, nahý. Kořen článkovitý, plazivý, výhončivý. Květy dlouze stopkaté, žluté, veliké; šupiny 2řadé; lůžko trochu kosmaté. Na holech a horách; v Rakousích, Uhřích, Čechách. Čc. Srp. K. srdčitý. *D. Pardalianches.*

358. Erigeron. Berufkraut. Turán.

Šupiny střechovité. Samičí kvítky působí paprsek ve více řadách, a jsou buď všecky jazykovité, buď onyno vnitřní niťovité; terčové kvítky trubkovité, obojaké. Čmýr chlupatý. XIX. 2. Turánek.

1. Květy bílé neb žluté. 2.
   Květy fialové neb červenavé. 3.
2. Prut velmi větvitý, chlupatý, brázděný, 1—2 stř. zvýší. Hořejší listy čárkovitě kopovité; dolejší kopovité, na špici ozubené. Květy malé, žlutobílé. Nažky pýřité. Na zdech, zbořeniskách, v písčité půdě. Čn. Zař. T. kanadský. *E. canadense.*
   Prut přímý, nachový; dolejší větve jednoduché. Listy téměř čárkovité, celokrajné, sedavé, kopovité, s lepkými čpavými chlupy. Zákrov obdýlný, s odstávavými, na špici nachovými šupinami. Květy žluté, s krátkým vztýčeným paprskem. V Haliči, na polích. T. čpavý. *E. graveolens.*
3. Prut 1—3květý. 4
   Prut mnohokvětý, přímý, listnatý, pruhovaný, drsný, červenavý, chlupatý, 1—2 stř. dlouhý. Hrozen neb chocholík. Větve 1—3květé. Listy kopovité, sedavé. Zákrov chlupatý. Terč žlutozelený; paprsek lilakový neb fialový. Lůžko důlkované. Na suchých pastvinách, úhorech, písčinách. Čc. Zář. T. ostrý. *E. acre. L.*
4. Prut 1květý, zřídka 2květý. Listy čárkovitě kopovité; hořejší u spodu rozšířené. Zákrov více kulatý, černě brunatný, vlnatý. Paprsek lilakový, pak červenavý, později vybledlý. Na alpách, v Korutanech, Uhřích. T. jednokvětý. *E. uniflorum.*
   Prut 1—3květý, hranatý, přímý, nevysoký, u vrchu chlupatý. Listy sedavé, kopovité, tupé, žilnaté, brvité, na rubu kosmaté. Zákrov trochu drsný, chlupatý; pa-

prsek nachový, 2krát zdélí terče. Nažky štětinaté; čmýr červenavý. Na rakouských a uherských pohořích. T. horní.
E. alpinum.

359. *Eupatorium. Dostenkraut. Konopač.*

Zákrov válcovitý, střechovitý. Nemnohé, trubkovitě nálevkovité kvítky. Čmýr chlupatý. Listy vstřícné. XIX. 1. Konopěnec. Pr. Divoké konopě; konopjač; sadec.

Listy řapíkaté, 3—5dílné, s kopovitými pilovanými cípy, z nichžto střední delší jest. Prut 3—4 stř. zvýší, tlustý, přímý, špinavě červený. Květy malé, skupené, v konečních latnatých chocholíkách, jasně nachové. Ve vlhkých lesních úvozech, při potocích. Čc. Srp. K. obecná.
E. cannabinum.

360. *Filago. Fadenkraut. Plesnivec.*

Zákrovy zvenku 5hranné, střechovité. Lůžko kyjovité, plevnaté neb šupinaté. Terčové kvítky obojaké, trubkovité, 4zubé; krajní květy samičí, niťovité. Čmýr v terči chlupatý; na kraji obyčejně chybící. XIX. 4. Mlynářík; Bělolist. Gnaphalium.

1. Prut jednoduchý, 3—4 palcův zdélí, a jako celá rostlina, běloplsťnatý. Listy čárkovitě kopovité, na rubu plsťnaté. Květy na konci prutu skupeně sedící; zákrovy vlnaté, kosmaté; listeny kopovité, vlnaté, na konci prutu hvězdmo odstávavé. Na nejvyšších Alpách rakouských a uherských. Čc. Srp. (Gnaph. Leontopodium). P. hvězditý. *F. Leontopodium. L.*

   Prut vidličnatý neb latnatý. 2.

2. Prut na 2 palce zdélí, větvitý. Listy kopovité, kopisťovité, pýřité. Květy na konci a v úžlabičkách, 5hranné pyramidy působící, plsťnaté, jako i celá rostlina. Na suchých polích, okolo Badenu. Srp. Zář. P. jehlanitý.
F. pyramidata.

   Prut vyšší. Listy čárkovitě kopovité. 3.

3. Šupiny zákrovu v dlouhou červenavou špici vybíhavé. Květy v konečních a úžlabičných klubkách; kulatá. Prut vidličnatý, větvitý, $^1/_2$—1 stř. zdélí. Listy kopovité. Na suchých rolích, úhorech. Čc. Zář. P. obecný. *F. germanica.*

Šupiny bez prodloužené špice. 4.

4. Listy čárkovité, šídlovité, delší než květy. Květy sklubčené, úžlabičné. Prut vztýčený, téměř vidličnatý. V Čechách, na písčinách. Čc. Zář. P. nitkovitý. *F. gallica.*
Listy kopovité, neb čárkovitě kopovité, nepřečnívající květy. 5.

5. Zákrov pyramidální, s vypuklými zelenavými žebry; šupiny přitupé, na špici holé. Květy v bočních, úžlabičních a konečních klubkách. Prut s větvemi vidličnatými. Rostlina plsťnatá. Na suchých písčitých pahrbkách, úhorech. Čc. Zář. (Gn. montanum, Filago montana) P. chlumní; Úplavičník. *F. minima. Fries.*
Zákrov homolovitý, bez patrných žeber, vlnou pokrytý; šupiny tupé, vlnaté. Květy v bočních a konečních klubkách. Prut $1/2$—1 stř. zdélí, větvitý, latnatý, hustě vlnatý. Listy čárkovitě obdýlné. Na výslunních rolích, úhorech, písčinách. Čc. Zář. (F. montana, Wahlenb.) P. rolní. *F. arvensis. L.*

361. Gnaphalium. Ruhrkraut. Protěž.

Šupiny střechovité, suchomázdřité, barvité. Čmýr jednořadý, chlupatý. Lůžko ploché neb klenuté, nahé neb krátce brvité. XIX. 2. Kociánek.

1. Zákrov oblý neb kulatý. Šupiny na hořejšku suchomázdřité, lesklé, barevné. 2.
Zákrov pyramidální neb homolovitý, s šedoplsťnatými nelesklými šupinami, mezi nimiž samičí kvítky. Viz Filago.

2. Zákrov žlutý neb bílý. 3.
Zákrov zelenohnědý neb černavý. 7.

3. Zákrov žlutý. 4.
Zákrov bělavý. 5.

4. Zákrov zlatožlutý, střechovitý. Kvítky buď všecky obojaké, buď několik samičích kvítkův v jedné řadě po kraji; všecky trubkovité, 5klané. Čmýr jednořadý, vlasy přídrsné. Květenství v složeném chocholíku. Dolejší listy kopišťovité, hořejší čárkovitě kopovité; plsťnaté. Prut 1 stř. zdélí, vstoupavý, často trsnatý. Na písčinách, suchých doubravách. Čc. Zář. (Helichrysum aren. DC) P. písečná. *G. arenarium. L.*

Zákrov zelenožlutý; šupiny téměř prozračné, slamní čili druminové. Květy v konečních hlavách skupené; samičí kvítky víceřadé. Listy plsťnaté, kopovité, objímavé; dolejší ku špici širší, tupé. Nažky útlé, zrnité. Prut 1 stř. zvýší, jednoduchý, aneb s vstávavými větvemi, k vrchu často bezlistý. Na vlhkých písčitých půdách, rolech, řečištích. Čc. Zář. P. žlutobílá. *G. luteoalbum. L.*

5. Výhonky kořenní položené, plazivé, neplodné; prut 4—10 palcův zvýší. Listy na rubu vlnaté. Samičí a obojaké květy na různých jednotníkách. Květenství chocholičnaté; hlavy skupené. Šupiny bílé, růžové neb nachové. Lůžko klenuté, důlkované. Na vřesovištích, suchých pahrbkách. Čc. Zář. (Antennaria dioica, R. Brown.) P. dvoudomá; Kocianek. *G. dioicum. L.*

Žádné výhonky. 6.

6. Prut 2 stř. zvýší, přímý, listnatý, vlnatý, na konci větvitý, cholíčnatý. Listy trochu zpět vyhrnuté, na líci zelené, na rubu bílé, končité, čárkovitě kopovité. Šupiny uvnitř duté, k sobě nachýlené, sněhobílé, nelesklé. Na jedněch rostlinách více obojakých, na jiných více samičích kvítkův. Na vlhkých lukách, v horním Rakousku. Srp. Zář. P. perlová. *G. margaritaceum.*

Prut často jen do 3 palců zvýší, jednoduchý. Listy kořenní kopovité. Šupiny mázdřité, na špici snědočervené, trochu vlnaté: vnitřní delší, špičaté. Květy husté, téměř v hlavu na konci skupené, sedavé. Na Alpách v Štýrsku, horním Rakousku, na Tatrách. Čc. Zář. P. horní. *G. alpinum.*

7. Prut velmi větvitý; větve rozložené; výška $^1/_2$—1 stř. Listy šedovlnaté, čárkovitě kopovité. Květy úžlabičné a koneční, sklubené. Šupiny zelenohnědé. Nažky hladké. Na náplaveninách, v příkopech, při jezerách. Čc. Říj. (Gnaph. glomeratum, Krock.) P. bažinná. *G. uliginosum.*

Prut jednoduchý, aneb s krátkými, přiléhavými větvemi. 8.

8. Prut obyčejně 1 palce zvýší, i nižší, 1—3 květý, niťovitý, s plavivými výhonky z kořene. Listy čárkovitě kopovité. Šupiny po kraji brunatné. Na kamenitých hřebenech hor; v Krkonoších; na Babíhoře. Čc. Srp.

(Gnaphal. pusillum, Hänke. Gnaph. alpinum, Krock.) P. položená. *G. supinum. L.*

Prut vyšší. 9.

9. Listy čárkovité, neb úzce čárkovitě kopovité, přiléhavě hedbávité. Prut na 2 stř. zvýší, latnatě mnohokvětý, přímý; květy na konci a v úžlabičkách klasovitě sedící. Šupiny na špici jasně hnědočervené. Na lesních lukách, obyčejná. Čc. Zář. P. přímá. *G. rectum. Sm.*

Poznam. Wimmer Fl. v. Schles. opisuje Gnaphalium silvaticum, L. Krock. následovně: Listy kopovité; hořejší vždy menší, čárkovité, na rubu běloplsťnaté, na líci později holé. Prut 1—$1^1/_2$ stř. zdélí, vlnatý, přímý. Květenství v klase; květy jednotlivě neb po páru sedící, aneb na 3 – 4 květých stopkách, v úžlabičkách. Šupiny zákrovu zelenavé, často ku špici jasnohnědé. (Gnaph. silvaticum *α* pediophilum, W. et Gr. sil.)

Listy kopovité, všudy stejně veliké, 3žebré, po obou stranách vlnaté, dlouhé. Květenství v klasu; květy více k vrchu skupené. Šupiny brunatné, téměř černé. Na vysokých vrchách; na Krkonoších; v Uhřích. Čn. Srp. (Gnaph. norvegicum, Gunner; G. silvaticum *β.* oreophilum, W. et Gr. sil.) P. lesní. *G. silvaticum. Wimmer.*

362. Helianthus. Sonnenblume. Slunečnice.

Šupiny střechovité. Paprskové květy jazykovité, prázdné; terčové trubkovité, obojaké. Čmýr plevnatý; opadavý. XIX. 3.

Květy převislé, velmi veliké; stopky stloustlé. Všecky listy srdčité. Pochodí z Peru. Vzdělávaná. Čc. Zář. S. letní. *H. annus, L.*

Květy vstýčené. Listy dolejší srdčitě vejčité, hořejší obdýlné, vejčité, kopovité. Kořen hlíznatý. Pochodí z Brazilie. Vzdělávaná. Zář. Říj. S. bambulitá; zemská jablka. *H. tuberosus.*

363. Inula. Alant. Oman.

Šupiny střechovité. Paprskové květy samičí, jazykovité; terčové trubkovité, obojaké. Čmýr chlupatý. Lůžko holé. Paprsek i terč žlutý. XIX. 2.

1. Šupiny jehlité, neznačně široké. Čmýr 2řadý, totiž

zevnější řada z šupinatého zubatého kraje, vnitřní pak z chlupův záležící. Listy objímavé. Pulicaria. Gärtn. 2.
Šupiny listovité, patrně široké. Čmýr chlupatý, 1řadý 2.
2. Velmi krátký nepatrný paprsek, špinavě žlutý. Zevnější čmýr mázdřitý, v štětinaté zuby roztřepený. Květy polokulaté. Listy obdýlně kopovité, vlnité, poloobjímavé, kosmaté. 3—12 p. zvýši, položený neb vstoupavý, trochu vlnatý. Na vlhkých lukách, v příkopech; u jezer a močálův. Čc. Zář. (Pulicaria vulgaris Gärtn.) O. blešník; Blešník. *I. Pulicaria.*
Okazalý paprsek, zlatožlutý. Květy jednotlivé na konci prutu a větví. Listy objímavé, obdýlné, srdčité, na rubu plsťnaté, pilované. Prut plsťnatý, latnatý, větvitý, do 2 stř. zvýši; větve delší prutu, odstávavé. Na vlhkých lukách, příkopech; v Rakousích, Uhřích. Čc. Srp. (Pulicaria dysenterica). O. pochvistný; Blešník. *I. dysenterica. L.*
3. Listy objímavé. 4.
Listy sedavé, neb poloobjímavé, neb sbíhavé. 7.
4. Listy celokrajné. 5.
Listy méně více zubaté. 6.
5. Prut tlustý, aromatický, přímý, 3—6 stř. vysoký, dole brázděný. Listy dolejší řapíkaté; hořejší srdčité, objímavé; na rubu běle plsťnaté. Květy veliké, jednotlivé na konci, zlatožluté. Vnitřní šupiny kopišťovité; zevnější listovité, ovální. Na lesních lukách; v štěpnicích. Čc. Srp. O. lékařský; Oman. *I. Helenium.*
Prut vlasatý do 1½ stř. zvýši. Listy obdýlné, chlupaté; dolejší řapíkaté, řapíky ušetnaté. Celá rostlina lesklou, bílou plstí pokrytá. Květy vonné; květy jazykové, z části celé, z části 2—3zubé. Na suchých pahrbkách, v Rakousích, Uhřích. Čc. O. bělolistý. *I. Oculus Christi.*
6. Listy kořenní veliké, v řapík sbíhavé, vejčité; náprutní trochu srdčité, objímavé, kopovité, ozubené, bělochlupaté, zvláště na rubu. Prut chudokvětý, nahý, do 2 stř. zvýši, zvlášť k vrchu velmi chlupatý. Květy 2—3, veliké šupiny kopovité, na špici trochu osinaté. Na slatinných pasinkách; v jižních Uhřích. Čc. Srp. O. vonný. *I. odora. L.*

Listy objímavé, kopovité, na dolejšku pilované, na rubu chlupaté, na líci jasnozelené, téměř holé. Prut vlnatě kosmatý, 2—5květý, 2—3 stř. vysoký. Květy jednotlivé na konci prutu a větví, zlatožluté, veliké. Šupiny čárkovitě kopovité, chlupaté. Na vlhkých lukách, u cest, při potocích, jezerách. Čc. Srp. O. britanský.

I. brittanica. L.

7. Listy sedavé, obdýlné, chruplavičně zubaté, drsné, tuhé. Prut do $1\frac{1}{2}$ stř. zdélí, hned jednoduchý, hned větvitý, a obyčejně jako i větve, 2květý. Šupiny volné, vejčitě kopovité, na špici vyvrácené, brunatné; paprsky 3zubé. Na suchých lukách, při plotech; v Uhřích. Čc. Srp. O. chruplavičný. *I. Bubonium.*

Listy nikoli chruplavičné. 8.

8. Rostlina lepkavá. 9.

Rostlina nelepkavá. 10.

9. Listy vejčité, obdýlné, sbíhavé, ozubené, na špici celé, trochu řapavé, téměř holé. Prut $1\frac{1}{2}$—2 stř. zvýší, červenavý, větvitý, řídce ovlášený. Květy malé, v hustém chocholíku, listeny obklíčené; jazyky krátké. Mezi křovím; v Uhřích. Čc. Srp. O. křídlatý. *I. bifrons.*

Listy kopovité, trochu pilované; hořejší celokrajné, trochu sbíhavé, vonné. Prut k vrchu větvitý, přímý, kosmatý, 4 stř. zvýší. Stopky listnaté, 1květé. Květy veliké, žluté; šupiny čárkovité, holé. Nažky pýřité. (Erigeron viscosum, L.) O. lepký. *I. viscosa.*

10. Mnohé, malé, chocholičnaté květy, s mnohými jazyky. Zákrov válcovitý, baňkovitý; šupiny kopovité, špičaté, na špici brunatné, zpět vyvrácené. Listy sedavé, obdýlné, téměř vejčitě kopovité, poloobjímavé, špičaté, úplně celé, trochu kosmatě chlupaté. Prut 1—2 stř. zvýší, pýřitý, u vrchu větvitý. Na rolních mezích, v křovinách. Čc. Srp. (Pulicaria germ.) O. hustokvětý. *I. germanica.*

Obyčejně 3—5 velikých květů, zřídka více. 11.

11. Listy aspoň na líci holé; obyčejně i prut holý. 12.

Listy i pruty chlupaté. 13.

12. Listy kopovité, trochu vykřivené, pilované, drsné, poloobjímavé, na líci holé, na rubu lesklé. Prut do 2 stř. vysoký, hranatý; větve hranaté. Květy po 3, veliké,

Šupiny listovité, vejčitě kopovité, trochu vykřivené, na špici brvité, nachové. V doubravách, na lesních lukách. Čc. Srp. O. vrbolistý. *I. salicina.*

Listy čárkovité, sedavé, dlouze špičaté, žilnaté, holé, po kraji brvité. Prut 1květý, ½—1 stř. zvýší. Šupiny chlupaté; na špici brunatné, odstávavé; květ vonný. Na výslunních pahrbkách. Srp. O. mečovitý. *I. ensifolia.*

13. Listy nepatrně pilované, sedavé, kopovité, tuhé, chlupaté, po kraji drsné. Prut kosmatý, hned rozdělený, hned 1květý, 1 stř. zvýší. Šupiny kopovitě šídlovité, dlouhé, červenobrunatnými chlupy brvité. Květ vonný, veliký, zlatožlutý; jazyky úzké. Na suchých lučních pahorkách. Čn. Čc. (Pulicaria hir.) O. chlupatý. *I. hirta.*

Listy celé, sedavé, kopovité, chlupaté, na rubu běloplsťnaté. Prut kosmatý, hranatý, drsný, u vrchu nahý, 6—12palců zdélí, 1květý. Zákrov krátký, šupiny střechovité, chlupatě kosmaté. Květ veliký, žlutý, téměř na 1 pal. v průměru. Řídce. Srp. Zář. O. chlumní. *I. montana.*

364. Matricaria. Mutterkraut. Heřmánek.

Krajní samičí kvítky s obdýlným jazykem a u vrchu stlačenou trubkou; terčovité obojáky se stlačenou trubkou a 5zubým pokrajem. Čmýr chybí, aneb co mázdřitý věneček se jevící. Nažky stejné, 4hranné; lůžko válcovitě homolé, nahé. XIX. 2. Kamilky.

Listy 3speřené; cípy velmi útlé. Šupiny špičaté; květy menší než u následujícího; jazyky vyvrácené. Čn. Čc. H. vonný. *M. suaveolens.*

Listy dvojspeřené, s čárkovitými cípy. Šupiny tupé. Květy příjemně vonné; terč žlutý, paprsek bílý. Lůžko duté. Prut 1 stř. zvýší, obyčejně větvitý. Rostlina holá. Na rolech, úhorech. Kv. Čnc. H. obecný. *M. Chamomilla.*

365. Rudbeckia. Střapatka.

Paprsek patrný; nažky bezčmýrné, toliko ozubeným krajem věnčené; lůžko homolé plevnaté; zákrov stejnolupenný u spodu; jiným odstávavým zákrovečkem opatřený. XIX. 2.

Listy složené, vřezané. Nažky s krajem ozubeným.

V zahradách; tu i tam zdivočelá. S. dřípnatá.
R. laciniata.

366. *Senecio. Kreuzkraut. Starček.*

Zákrov válcovitý neb homolý, stejnolupenný, zákrovečkem opatřený. Paprsek někdy chybí. Blizny štětcovité. Čmýr vlasatý, na krajních nažkách padavý. XIX. 2. Přímět; Úložník.

1. Paprsek buď chybí, buď jest ohrnutý. 2.
   Patrný neohrnutý paprsek. 5.
2. Paprsek chybí. 3.
   Paprsek ohrnutý. 4.
3. Listy dvojpilované, trochu tupé, obdylně vejčité neb kopovité, holé, na rubu žilnaté a bledé, na dolejšku celé a trochu brvité. Prut obyčejně jednotlivý, $1^1/_2$—3 stř. zvýší, hranatý, na hranách nachový, jednoduchý. Hořejší stopky krátké, 1květé, dolejší dlouhé, 5—7květé, pýřité; listeny čárkovitě šídlovité, brvité; zákroveček 3—5 šupinný; šupiny na špici červené, později brunatné. Květy po 20, žlutobílé a bílé. Chlupy na stopkách, listenách a zákrovu žláznaté. V chorvatských lesích; u Záhřebu, i na Alpách. Čc. S. horvatský.
   S. croaticus. W. K.
   Listy protisečné, holé neb pavučinaté; hořejší na dolejšku ušetnaté, objímavé; cípy tupé, zubaté, šířky rozličné. Prut $^1/_2$—1 stř. zvýší, přímý, trochu hranatý, větvitý i jednoduchý. Zákrov válcovitý; šupiny na špici černé; kvítky žluté; nažky pýřité, pruhované. Květenství v malých chocholíkách, roztracené. Všudy v zdělávané půdě; přes celý rok. S. obecný, Úložník.
   S. vulgaris. L.
4. Listy protisečné, lepce chlupaté, s kopovitými, chobotnatými cípy. Prut 1 stř. zvýší, k vrchu větvitý, lepkavý. Zákroveček o polovic kratší zákrovu, odstávavý. Terč bledožlutý; paprsek zlatožlutý. Na písčité půdě na zdech, zbořeništích. Čn. Srp. (Jacobaea Presl.) S. lepkavý.
   S. visosus. L.
   Listy hluboce protisečné, útle pavučinaté, s čárkovitými, ozubenými cípy. Prut přímý, s větším chocholíkem.

Zákroveček krátký, přiléhavý. Nažky šedochlupaté. V pasekách. Čn. Čc. (Jacobaea, Pr.) S. lesní. *S. silvaticus. L.*

5. Listy nedělené. 6.

Listy protisečné neb speřené. 10.

6. Paprsek 12—16jazyčný. Chocholík obyčejně hojnokvětý. Listy úzce kopovité, téměř mečovité, útle zubaté, poloobjímavé, na rubu trochu vlnaté na líci hladké, dlouze špičaté. Prut přímý, rovný, listnatý, rourovitý. Květy veliké, zlatožluté; zákrov válcovitý; jazyky čárkovité, dlouhé, 5zubé. Na bažinách. Čc. Srp. S. bahní.
S. paludosus.

5—8 jazyků v paprsku. 7.

7. Prut nerozdělený, jednoduchý, kosmatý, 9—12 p. zdélí, téměř 1květý. Listy nerozdělené, pilované; nákořenní obdýlně vejčité, řapíkaté, pilované, trochu tupé, tlusté, sivozelené, na rubu kosmaté; náprutní malé, kopovité, téměř šídlovité. Květy veliké, žluté, někdy po 2—5, na dlouhých stopkách. Na Alpách a pohořích; v Štýrsku, Korutanech, Uhřích; Čc. Srp. S. pohorní. *S. Doronicum.*

Prut buď větevnatý, buď vyšší a květnatější. 8.

8. Paprsek 5jazyčný. Zákrov 2krát delší než širší, válcovitý. Květenství v pyramidálním chocholíku. Listy eliptičně kopovite neb vejčité, zašpičatěné, pilované, s zuby přímými. Prut přímý, listnatý, holý, nahoře větvitý, pyramidálně chocholičnatý, 2—4 stř. vysoký, častěji vlnitě skřivený. Nažky hladké. V lesích, na lesních lukách, v pasekách, vlhkých polohách. Čc. Srp. (Jacobaea, Pr.) S. hajní; Bosakýr. *S. nemorensis. L.*

Až do 8 jazyků v paprsku. 9.

9. Prut holý, hranatý, brázděný, přímý, 4—5 stř. zvýší. Listy obdýlně kopovité, špičaté, na dolejšku klínovité, pilované, s zuby zkřivenými. Chocholík jehlanitý, mnohokvětý. Zákrov téměř stejně široký a vysoký. Paprsek 7—8jazyčný. Nažky hladké. Mezi křovím, na březích, písčité půdě. Čc. Srp. (Jacobaea, Pr.) S. saracenský. *S. saracenicus. L.*

Poznam. Příbuzný Starček Fuchsův: Listy vejčitě kopovité, špičaté, ostře pilované, po obou stranách hladké, v řapík súžené. Prut kratší, ohnutý, červený. Chocholík

méně hustý. V suchých lesích. Čc. Srp.

S. Fuchsii. Reich.

Prut hustě běloplsťnatý, brázděně hranatý, jednoduchý, jednotlivý, do 3 stř. zdélí. Listy zubaté, trochu tlusté, kožnaté, na rubu bledší s chlupy přiléhavými; dolejší vejčité, v řapík sbíhavé; hořejší srdčité, obdýlné, objímavé. Řapíky vlnitě brvité. Chocholík často na píď široký. Obyčejně 8 jazyků v paprsku. Terč klenutý. V Liptově; u hradu Oravy. Srp. Zář. S. stinný.

S. umbrosus. W. K.

10. Listy vlnaté, plsťnaté. 11.

Listy holé, neb nevelmi chlupaté. 14.

11. Listy lýrovité, dolejší řapíkaté, hořejší objímavé, na dolejšku ušetnaté; koneční cíp velmi veliký, na dolejších srdčitý, na hořejších klínovitý. Prut 1—3 stř. zvýší; větve rozevřené, odstávavé Šupiny krátké. Jazyky eliptičné; nažky v terči chlupaté, v paprsku holé. Málo kdy jsou dolejší listy nerozdělené. Rostlina smutného, špinavého vzhledu, často odpadavou vlnou pokrytá. Na vlhkých lukách, po kraji vlhkých lesin, v neúrodné půdě. Čc. Srp. (Sen. erraticus, Bertoloni: Sen. erucifolius, Matt. En.; Sen. aquaticus. W. et Gr. sil.) S. lýrovitý. *S. barbaraeifolius. Krock.*

Listy protisečné neb speřené. 12.

12. Listy po obou stranách sněhobíle plsťnaté, protisečné, cípy čárkovité, na dolejších tupé, náprutních špičaté. Prut jednoduchý, 1—3 stř. zdélí, běloplsťnatý. Chocholík skupený, kulatý; 8—10 pomorančových květů, na 1květých stopkách. Ponejvíc 6 kvítků v paprsku. Na Alpách, v Štýrsku, Korutanech, Uhřích. Čc. Srp. S. šedivý.

S. incanus.

Poznam. Příbuzný Starček krajinský: Jen v mládí bílý. Listy kopovité, trochu protisečné neb zubaté, na rubu šedozelené. Chocholík sklubený. Zákrov pýřitý; špice šupin připálené. Na horách, Alpách. Čc. Srp. (Senecio incanus, Scop.) *S. carniolicus.*

Listy buď zelené, buď kadeřavé. 13.

13. Listy protisečné, obdýlné, vlnaté, se stejnými, krátkými, špičatými a kadeřavými cípy; náprutní objímavé.

Prut 1 stř. zdélí, vlnatý. Chocholík řídký. Zevnější šupiny se slabou špičkou. Nažky šedopýřité. V hlínovité půdě na poli; v Slézsku, Haliči; při plotech, v Sremsku. Dub. Kv. S. jarní. *S. vernalis. W. K.*

Listy speřené; lístky čárkovité, zubaté neb protisečné, a jako i prut vlnou odpadavou pokryté. Prut 2—4 stř. zvýší. Lat chocholičnatý. Zákroveček o polovic kratší zákrovu. Nažky drsně chlupaté. Kořen plazivý. Stopky plsťnaté. U cest, plotů, mezi houštím, na vlhkých místech. Čn. Srp. (Senecio squalidus, Krock. sil.) S. hledý. *S. crucifolius. L.*

14. Listy objímavé, na líci téměř holé, na rubu málo chlupaté; cípy hranaté, laločnaté a zubaté. Prut vztýčený, nahý, hranatý, dole nachový, hustě listnatý, méně více větvitý, z pídi dlouhý. Zuby listův tupé, na špici svinuté. Stopky krátké, vztýčené, 3—4květé. Šupiny zákrovečku po stopce sbíhavé; 12—15 jazyků v paprsku. V Chorvatsku na vápencích a písčinách. Kv. Čc. S. skalní. *S. rupestris. W. Kit.*

Listy lýrovité neb protisečné a speřené. 15.

15. Listy speřené neb protisečné; cípy čárkovité. 16.

Listy lýrovité, protisečné. 17.

16. Zákrov téměř polokulatý. Květy zlatožluté v chudokvětých chocholíkách; jazyky široké, posléz ohrnuté. Nažky plsťnaté. Listy poloobjímavé, sedavé, ušetnaté, protisečné, holé neb chlupaté; lístky čárkovité, vzdálené, trochu zubaté, na rubu trochu fialové. Prut větvitý, holý, neb málo chlupatý, přímý. V Sremsku. Čn. Říj. S. špinavý. *S. squalidus.*

Zákrov zvončitý. Květy šafránové, veliké; jazyky 3—5zubé, po 10—12 v paprsku. Stopky téměř 2květé. Listy speřené; lístky čárkovité, holé, lesklé, špičaté. Prut vstoupavý, jednoduchý, $^1/_2$—1 stř. zvýší, ponejvíc červený, u vrchu nahý, 1—3květý. Na Alpách a pohořích; v Rakousích, Uhřích. Čc. Srp. S. úzkolistý. *S. abrotanifolius.*

17. Listy na rubu někdy slabě vlnaté, jinak holé; dolejší opak vejčité, obdýlné, na dolejšku lýrovité; hořejší speřené, na dolejšku mnohodílnými úšky objímavé. Prut

1—3 stř. zdélí, vstýčený, větvitý, téměř holý. Zákroveček krátký. Květy zlatožluté; jazyky čárkovité, obdýlné, v stáří ohrnuté, 3zubé. Nažky terčové drsné, v paprsku holé. Kořen uťatý, vlásenitý. Na lukách, lesních prostorách. Čc. Srp. (Jacobaea vulgaris. Prsl.) S. přímětník; Křížatec. Roztrhaná zelina. *S. Jacobaea. L.*

β. discoideus. Paprsek chybí.

Listy na rubu, na žilkách krátce chlupaté, a často, zvláště při *α*, i s prutem špinavě nachové, řapíkaté, srdcovejčité, nestejně zubaté, nerozdělené, aneb na dolejšku lýrovité; hořejší ušetnatě objímavé. Řapíky hořejší křídlaté, dolejší hladké. Prut 1—2 stř. zdélí, jednoduchý, na vrchu chocholičnatě větvitý, přímý, 4—8květý. Nažky holé. Terč žlutý, paprsek pomorančový. Zákrov na dolejšku pavučinatý. Na bažinných lukách, lesních bažinách; na Babíhoře. Čc. Srp. (S. alpinus. W. et Gr. sil.) S. podhorní. *S. subalpinus. Koch.*

α. cordifolius. Náprutní listy všecky, neb větším dílem srdčité, vejčité, nerozdělené. S. srdcolistý.

S. cordifolius.

β. auriculatus. Větší; náprutní listy ponejvíc na dolejšku lýrovité, ušetnaté.

367. *Solidago. Goldruthe. Celík.*

Zákrov střechovitý; paprsek samičí; terč obojaký. Nažky oblé, čmýřité. XIX. 2.

1. Prut holý, přímý, prostý, 1 stř. zvýší, jen na špici trochu plsťnatý. Listy eliptičně kopovité, dolejší pilované. Květenství téměř v klase, skupené; jednotlivé hrozny 3—7květé; květy žluté; v terči 10—20, v paprsku 5—8 dlouhých kvítků. Na Alpách, v Uhřích, Chorvatsku, Haliči, mezi jehličím. Čc. Srp. C. podhorní. *S. alpestris. W. K.*

Prut pýřitý neb chlupatý. 2.

2. Prut velmi jednoduchý, chlupatý, 3—9 p. zvýší. Listy kopovité, končité, pilované, holé. Stopky 2krát delší květu, 1květé, pýřité. Květy 2krát tak veliké jak při následujícím. Na Tatrách. Čn. Čc. C. malý. *S. minuta. Krock.*

Prut na hoře větvitý, brázděný, červenavý, pýřitý, do 3 stř. zdélí. Prutní listy kopovité, k oběma koncům súžené, pilované; dolejší eliptičné, tuhé, někdy celokrajné, řapíkaté, trochu chlupaté. Hrozny vztýčené, úžlabičné, v lat spojené. Stopky kratší než květy; tyto žluté; 5—10 dlouhých jazykův. V pasekách, lesních zákopech. Čc. Zář. C. obecný. *S. Virga aurea. L.*

368. Stenactis. Jiskerník.

Zákrov stejnolupenný. Krajní kvítky s velmi krátkým čmýrem; v terči vnitřní čmýr otočen jest kratším čmýrovým věncem. XIX. 2. Jinochmýr.

Dolejší listy vejčité, zpilované; hořejší kopovité, celokrajné; trochu chlupaté. Prut do 3 stř. zvýší, brázděný, pruhovaný, chlupatý, jasnozelený. Květy v chocholíku; zákrov polokulatý; šupiny jehlitě chlupaté. Paprsek bílý. Na lukách; od Břetislavy až po Pětikostely. Čc. Zář. (Aster annuus. L.) J. letní. *S. annua. Cassini.*

369. Tanacetum. Rainfarn. Vratič.

Hlavy polokulaté. Kvítky buď všecky obojaké, trubkovité, 5zubé; buď krajní samičí, 3zubé, niťovité. Nažky hranaté, s krátkým mázdřitým čmýrem, neb bez něho. XIX. 2. Vrátečka; Vrátečník.

Listy dvakrát protisečné, s cípy pilovanými, holé. Prut vztýčený, 2—3 stř. zvýší, hranatý, často červený. Chocholík pyramidální. Květy žluté. Při cestách, houštěch, na pasinkách. Čc. Zář. V. obecný. *T. vulgare. L.*

Listy eliptičné, pilované, pýřité, vonné. V zahradách, pěstovaný. V. mařílist. *T. Balsamita.*

370. Tussilago. Huflattig. Podběl.

Zákrov stejnořadý; zákroveček menší. Samičí paprskové kvítky hned 1-, hned víceřadé. XIX. 2. Devěsil; Devasilje; Majíky; Podbělice; Babuša; Lopušice.

1. Květy žluté, s paprskem rozestřeným. 2.
   Květy bezpaprsečné. 3.
2. Stvol 1květý, téměř holý, šupinatý, do 1 stř. zvýší. Listy později nežli květ, v objemu okrouhlé, zubaté, srd-

čité, na rubu pýřité, neb šedoplstnaté, později téměř kožnaté, až do 1 stř. v průměru. Čmýr chlupatý. Čn. Bř. P. podkova; Májík; Babuša; Podbělice.

T. Farfara. L.

Stvol mnohokvětý, tlustý, 6—8 p. zvýší, širokými bledozelenými šupinami pokrytý. Hrozen 10—15květý. Šupiny zákrovní čárkovitě kopovité, dlouhé; květ žlutý; 30 i více obojakých kvítkův v terči; asi 15 samičích po kraji. Listy trochu dužné, tupé, pilované, holé, téměř okrouhlé. V Rakovnickém kraji. Dub. (Tussil. bohemica). P. český. *T. laevigata.*

3. Stvol 1květý. 4.

Stvol mnohokvětý. 6.

4. Listy na rubu plstnaté, bílé, zubaté, tlusté, ledvinité, špičaté. Stvol 1květý, téměř nahý, trochu kosmatý, nachový, s 3 listeny, z nichž dolejší vejčitý, hořejší kopovité. Šupiny zákrovu nachové. Květy jasně nachové. Na rakouských alpách. Čc. Srp. P. dvojbarvý.

T. discolor.

Listy holé. 5.

5. Stvol 1—3květý, téměř nahý, s 3—5 šupinami, z nichž dvě dolejší pošvaté neb toulcovité, pak výše palistnaté, nejhořejší pak sedavé, kopovité. Listy holé, ledvinité, nepatrně 7laločné; střední lalok 3zubý; po obou stranách zelené, na rubu trochu bledší, měkké, s krátkou útlou špicí na zubech. Řapíky řídce chlupaté. Zákrov nachový; kvítky bledočervené neb bílé. Kořen neplazivý. V horách a pohořích; v Štýrsku, Korutanech. Kv. Čn. P. lesní. *T. silvestris.*

Stvol 1květý, téměř nahý, na dolejšku vlnatý, jako i řapíky, 4—12 p. vysoký, vstoupavě přímý; nejvíce s 3 šupinami, z nichžto hořejší obdýlně kopovitý jest, střední vejčitý, dolejší pak pošvatý, palistnatý. Listy 2—3, okrouhle ledvinité, srdčité, vrubovaně zubaté, holé, na líci lesklé. Zákrov brunatně krvavý. Kvítky jasně nachové, zřídka bílé. Kořen plazivý. Na bažinných horských lukách; na Krkonoších, v Slézsku, Rakousích, Uhřích. Čn. Zář. (Petasites alpina; Homogyne alp. Cassini). P. horní. *T. alpina.*

6. Listy 3hranně šípovité, chobotnaté, na líci vlnou poprášené, na rubu hustě běloplsťnaté. Prut $^1/_2$ stř. a nad to zvýší, pruhovaný, zelenavě bílý, s vejčitými kopovitými šupinami. Hrozen chudokvětý; šupiny zákrovu trochu červenohnědé; kvítky žlutobílé, i trochu červenavé. Na Alpách; v mokrých, stinných údolích, na říčných břehách. Dub. Čn. P. plsťnatý. *T. nivea. Villars.*

Listy okrouhlé, na rubu šedé, na líci zelené. 7.

7. Květy žlutobílé. Blizny obojakých kvítkův čárkovitě kopovité, špičaté. Hrozen vejčitý; stopky obyčejně vícekvěté. Stvol bělovlnatý, trochu nižší než následující. Listy na rubu útle vlnaté, plsťnaté, zaokrouhlené, ostřeji zubaté než následující. Na vysokých horách, bažinách. Bř. Kv. (Petasites albus. Gärtner.) P. bílý; Podbělice.
T. alba. L.

Květy červené. Blizny obojakých kvítkův krátce vejčité; stopky ponejvíc 1květé. Stvol šupinatý, $^1/_2$—1 stř. zvýší, vlnatý. Listy velmi veliké, až do $1\,^1/_2$ stř. zvýší, vlnatý. Listy velmt veliké, až do $1\,^1/_2$ stř. v průměru, dlouze řapíkaté, srdčité, okrouhlé, chobotnatě zubaté, na rubu útle vlnaté, sivé. Při potocích, a pramenitých lukách nižin horských. Bř. Dub. (Petasites vulgaris; Petas. officinalis. Mönch.) P. obecný; Devěsil; Lopušice.
T. Petasites. L.

Poznam. Příbuzný Podbýl zvrhlý; stopky listenité, delší a užší; květy menší; stvol delší, do $1\,^1/_2$ stř. zvýší, a tenčí. V hlinaté půdě, při příkopech. Dub Kv.
T. hybrida. L.

371. Xeranthemum. Spreublume. Suchokvět.

Lůžko plevnaté. Šupiny zákrovu seschlé; vnitřní delší, paprskovitě rozestřené, barvité. Čmýr terčových kvítkův s 5 plev sestávající. XIX. 2.

Šupiny zákrovu tupé, seschlé; zevnější špinavě bílé, odstávavé; vnitřní lilakové, řídce bílé, lesklé. Listy kopovité, odstávavé, po obou stranách plsťnaté, kosmaté, šedozelené. Prut 9 p. až do $1\,^1/_2$ stř. zvýší, plsťnatý. Na suchých pahrbkách a polích; v Čechách, Rakousích, Uhřích. Čc. Zář. S. otevřený. *X. annuum. Lin.*

Šupiny špičaté, po kraji mázdřité; zevnější trochu plsťnaté; vnitřní kopovité, špičaté, k sobě schýlené. Zákrov menší. Na písčitých polích; v Uhřích. Čc. Zář. S. zavřený. *X. inapertum.*

85. Cichoraceae. Čekankovité.

372. *Arnoseris. Milchen. Písečňatka.*

Zákrov mnohokvětý; šupiny 1řadé, a několik kratších dokola. Nažky 5hranné s nerozděleným, mázdřitým čmýrem. Lůžko beze plev. XIX. 1.

Stvol 1—3květý, nahý, prstu neb pídi zdélí, často rozestřený, větvitý, téměř chlupatý. Listy kořenní hvězdmo po zemi rozložené, kopišťovité. obdýlné, útlozubé, přitlustlé, dužné. Stopky pod zákrovem tlusté, nadmuté. Květy citronové, bledožluté, jednotlivé. Na písčitých polích a rolech; v Slézsku, v Uhřích okolo Břetislavy; na Moravě okolo N. Jičína. Čn. Srp. (Hyoseris minima, L.; Arnos. pusilla; Lapsana pusilla, Willd.) P. nizounká.
A. minima. Gärtn.

Stvol 1květý, 5—7 p. zvýší; pod květem trochu chlupatý. Listy po 5—7, řapíkaté, kracovitě protisečné; koneční cíp romboičný. Zákrov černozelený, válcovitý, dřív a po odkvětu převislý, na dolejšku 3—4mi k sobě nakloněnými lupeny otočený. Květy zlatožluté. V Rakousích, Korutanech na vrších; v Biharské stolici v Banatě; v stinných místech rovinních. Kv. (Hyoseris foetida. L. Lapsana foetida.) P. smrdutá. *A. foetida.*

373. *Barkhausia. Smetanník.*

Šupiny střechovité, zevnější kratší, odstávavé. Kvítky mnohořadé. Nažky oblé, pruhované, v niťozoban vybíhavé. Lůžko holé. XIX. 1. Crepis. Zobanka.

1. Listy holé. 2.
 Listy chlupaté neb štětinaté. 3.
2. Listy kopovité, opak vejčité, zubaté, s vyvrácenými zuby; prutní čárkovitě kopovité, na dolejšku téměř celé, trochu sbíhavé. Prut hranatý, dole drsný, brázděný,

1—1 ½ stř. vysoký, 1—3listý, 2—3 květý. Stopky černavé, háčkovité. Šupiny zákrovu černavé, štětinaté. Květy zlatožluté; prašníky brunatné. Na horských lukách. Čc. Srp. (Hieracium stipitatum, Jacq. Crepis apargioides) S. pampelišný. *B. apargioides.*

Listy vejčitě kopišťovité, v řapík sbíhavé, bledozelené; prutní obdýlně kopovité, sedavé, téměř celé. Prut jednotlivý, vztýčený, téměř 2 stř. vysoký, 5hranný, holý, 3—5listý, 3—4větvý; větve někdy s 2květými stopkami. Stopky černě štětinaté, žláznaté. Zákrov vejčitě obdýlný. Květy v konečním chocholíku. Čmýr bílý. V Bakoňském lese. Čc. (Crepis hieracioides, W. Kit.) S. jestřábníkový. *B. hieracioides.*

3. Listy kracovité. 4.

Listy kořenní opak vejčité, klínovité, zubaté, tuhé, drsné; prutní šípovité, objímavé. Prut 3—4 ½ stř. zvýší, přímý, hranatý, na dolejšku červený, běle chlupatý, na hoře brázděný a křivolaký. Květy v hroznatých latech. Zákrov pýřitý, šedozelený; zevnější šupiny na špici hnědé; zákrov obyčejně 14hranný, vejčitý. Na horách okolo Budína, Tokaje. Čc. Srp. (Crepis rigida, W. Kit.) S. tuhý. *B. rigida.*

4. Květy dřív rozvití odvislé, rozvláčité; stopky pod květem tlusté, trochu šupinaté, 1květé. Zákrov kosmatý, šedý, s šupinami kýlnatými; kvítky bledožluté, dole červenavé; lůžko sklípkovaté, s důlky brvitými; nažky žluté. Listy kracovité, protisečné, drsné, sedavé, krátce chlupaté, poslední cíp téměř 3hranný; dolejší kopovité. Prut 1 stř. zdélí, rozložený. Na výslunních kamenitých polích u cest. Čn. Srp. (Crepis foetida L.) S. smradlavý. *B. foetida. DC.*

Květy před rozvinutím vztýčené, chocholičné stopky hranaté, háčkovité, nestejné; zákrov, jako i stopky, jehlitý, štětinatý, vejčitý; kvítky citronové; nažky drsné, dlouhé, šídlovité; čmýr sněhobílý. Listy kracovité, nerozdělené, zubaté, aneb slabě kracovité, štětinaté, svinuté, na dolejšku ušetnaté. Prut vztýčený, do 3 stř. zvýší, jednoduchý, na hoře větvitý, listnatý; větve vztýčeně odstávavé, latnaté, dlouze brvité, běloštětinaté. Na úho-

rech; v Slészku; v jižních a východních Uhřích; v Banátě, Sremsku, Slavonsku, Chorvat. Kv. Srp. (Crepis hispida, W. Kit.) S. štětinatý. *B. setosa. DC.*

374. *Chondrilla. Sonnenwirbel. Radyk.*

Šupiny téměř 2řadé; vnitřní po 8, zevnější krátké; 8—12 kvítkův ve 2 řadách. Nažky oblé, zobanité, nahoře bodlavé, na dolejšku zobanu věncem ňázdřitých šupin ovinuté. XIX. 1.

Hořejší listy eliptičné, kopovité. Zoban zdélí nažky. R. širolistý. *Ch. latifolia. M. B.*

Hořejší listy čárkovité, aneb čárkovitě kopovité; kořenní často na rubu po středním žebru bodlavé, kracovité. Prut dole obyčejně bodlavý, hranatý, 2—3 stř. zvýší, od dola v prutovité větve rozdělený. Květy po stranách větví, po 1—3. Zákrov válcovitý. Květy sírožluté. Zoban $1^1/_2$krát zdélí nažky. Na výslunných suchých místech. Čc. Srp. R. prutnatý. *Ch. juncea. L.*

375. *Cichorium. Wegwarte. Čekanka.*

Zákrov mnohokvětý. Šupiny na dolejšku srostlé, 2řadé, 5 zevnějších, 8—10 vnitřních. Nažka pruhovaná, mnohými krátkými plevnatými šupinami věnčená. Květy modré. XIX. 1. Čaganka.

Listy hořejší kopovité, s širokým, trochu objímavým dolejškem; kořenní kracovité. Prut přímý, tuhý, rozevřeně větvitý, hranatý, $1^1/_2$—3 stř. zvýší. Dva, i více zčásti stopečné květy. U cest. Srp. Říj. Č. obecná. *C. Intybus. L.*

Listy obdýlné, ozubené, holé, široce vejčité, se srdčitým, objímavým dolejškem. Prut křivolaký; stopky úžlabičné, jedna dlouhá, 1květá, druhá krátká, obyčejně 4květá. Kořen roční. Pěstovaná. Č. štěrbák. *C. Endivia.*

376. *Crepis. Pippau. Skerda.*

Šupiny střechovité, zevnější často odstávavé. Kvítky mnohořadé. Nažky oblé, neb trochu stlačené, s 10—30 prouhami, na špici súžené ne však zobanité. Čmýr útle chlupatý. XIX. 1.

1. Prut bezlistý, 1—3 stř. zvýší, přitloustlý, trochu hra-

natý. Listy obdýlné, k dolejšku súžené, tupé vejčité. Květy v konečním hroznu; dolejší stopky větvité, 2—3 květé, hořejší 1květé. Kořen useknutý. Na lesních lukách, úhorech. Kv. Čc. (Hieracium praemorsum, L, Intybus praem. Fries.) S. překousnutá. *C. praemorsa. Tausch.*

Prut listnatý. 2.

2. Kořenní listy lýrovité, kracovité, nahé, holé, ledva brvité; prutní šípovitě kopovité, objímavé, s ozubenými úškami; větevní čárkovité. Prut 1 stř. zvýši, trochu hranatý, téměř hladký; větve rozevřené. Stopky dlouhé, nahé, vstávavé, 1květé. Květ žlutý, dole červenavý. Zákrov kosmatý, v čas zralosti téměř okrouhlý, vejčitý a hranatý, moučnatý, dřív rozvinu nepřevislý, háčkovitě kýlnatý; zevnější šupiny nitkovité. V Uhřích, Haliči. Čn. Srp. (Hieracium, Tab. S. Dioskoridova.

C. Dioscoridis. L.

Listy kopovité neb kracovité. 3.

3. Čmýr bílý. 4.

Čmýr špinavobílý, na dolejšku brunatný, křehký. 8.

4. Nejdolejší šupiny tvoří zákroveček okolo zákrovu. 5.

Žádný zákroveček, aneb jen nepatrný. Šupiny obyčejně žláznatě chlupaté. 7.

5. Zákroveček odstávavý: šupiny zákrovu na vnitřní straně přilehavě chlupaté. 6.

Zákroveček přilehavý; šupiny zákrovu na vnitřní straně holé. Celá rostlina nejvíce holá, jasně zelená, měkká. Listy hořejší téměř celokrajné, šípovité; kořenní kopovité, tupé. Prut $^1/_2$—$1\,^1/_2$ stř. vys. Květy malé žluté; čnělky žluté; šupiny zákrovu pýřité. Na rolích, u cest. (Crepis polymorpha, Wallr. Lapsana capillaris, L. Hieracium.) S. polní. *C. virens. Vill.*

Poznam. Příbuzná Skerda protisečná: listy holé, sedavé kopovité, hřebenitě protisečné, na špici celokrajné. Prut vztýčený, větvitý. Zákrovy pýřité. (Crepis virens. Hoffm.)

C. pinnatifida. Willd.

6. Čnělka brunatná; kvítky sírožluté; nažky 10žebré, k vrchu súžené a drsné; zákrovy šedé. Listy proměnlivé, chobotnatě zubaté neb protisečné: hořejší čárkovité, šípovité, po kraji vyhrnuté. Prut vztýčený, větvitý; rost-

liny šedozelené. Na neúrodných rolích, úhorech, písčinách. Čn. Zář. S. střešní. *C. tectorum. L.*

Čnělka žlutá; kvítky tmavožluté; nažky 10žebré, k vrchu stažené, hladké; zákrovy šedě chlupaté, šupiny stejně široké, tupé. Listy po kraji nevyvrácené, trochu objímavé, na dolejšku zubaté, málo šípovité. Prut přímý, 3—4 stř. vysoký, listnatý, pýřitý, drsný, latnatý, brázděný, u spodu nachový. Na lukách, po krajích rolních, u cest. Čn. Srp. S. ozimá. *C. biennis.*

Pozn. Příbuzná Skerda Gmelínova: listy trochu háčkovité; kořenní stejně kracovité; prutní téměř protisečné. Květy téměř v latu. Zákrovy trochu pýřité, štětinaté, v čas zralosti vejčité, brázděné. Květ zlatožlutý. Nažky obdýlné, na špici trochu stenčené, brázděné, bledé. (Crepis lodomiriensis, Bess. Crepis biennis *α* runcinata, Wim.) *C. Gmelini. Schult.*

7. Listy šípovitě objímavé; dolejší obdýlně kopovité, v široký řapík súžené, žláznatě pířité, zubaté, někdy téměř protisečné, zuby obyčejně nazpě obrácené. Prut silný a tlustý, vstoupavý, 3—5květý, hranatý, jednoduchý aneb uvrchu vidličnatý, 1—5listý. Květy veliké, 1 p. v průměru, tmavožluté; šupiny chlupaté, přiléhavé; zevnější o polovic kratší, špičaté a volnější. Nažky k vrchu trochu súžené. Na lukách a polohách horských; na Krkonoších, Tatrách. Čc. Srp. (Hieracium pappoleucon, Vill. Hier. conyzaefolium, Gouan. Hierac. grandiflorum, All. Hierac. amplexicaule et Sprengerianum, Krock. sil. Catonia, Mönch.) S. velekvětá. *C. grandiflora. Tausch.*

Listy dlouze řapíkaté, vejčitě obdýlné, celokrajné, aneb krátce zubaté; hořejší užší, sedavé aneb jen málo objímavé. Prut u vrchu větvitý, vztýčený, 1—2 stř. zdélí. Větve rozvláčitě chocholičné. Rostlina jasnozelená, holá, neb málo chlupatá. Stopky a šupiny krátce chlupaté a žláznaté, zevnější kratší, přitlačené. Květy špinavě žlutočervené. Na vlhkých a bažinných lukách hor a pohoří. Čc. Srp. (Hierac. succis. Allion; Homalockine, Cass.) S. čertkusová. *C. succisaefolia. Tausch.*

8. Prut přímý, větvitý, holý, do 3 stř. zvýší. Listy holé; hořejší vejčité, srdčitě objímavé s dlouhou špicí; dolejší

obdýlné, špičaté, kracovitě zubaté; řapík křídlatý. Šupiny žláznatě chlupaté. Nažky 10žebré. Květy latnatě spojené, špinavě červenožluté. Na bažinných lukách, v lesích a houštěch. Čn. Čc. (Hieracium palustre. L. Homalocline, Cass.) S. bahní. *C. paludosa. Mönch.*

Prut přímý, chlupatý, 3—4 stř. zvýší, hranatě brázděný, u vrchu málo větvitý, 3—6květý. Listy eliptičně obdýlné, hrubě zubaté; na rubu kučeravě chlupaté; hořejší vejčité, objímavé; dolejší v řapík sbíhavé; řapík kracovitý, křídlatý, dole objímavý. Šupiny dlouze štětinaté, černozelenavé. Květy v konečním chocholíku, žluté, téměř na 1 p. v průměru. Nažky u vrchu stlačené, s 30 pruhami. Na horských lukách; v Uhřích, v Trenčanské stolici; na slézském pohoří. Čc. Srp. (Hierac. sibir. Willd. Catonia, Měnch.) S. sibirská. *C. sibirica. L.*

377. *Helminthia. Wurmsalat. Bodlavka.*

Lůžko nahé. Zákrov nestejný, 8lupenný; zákroveček 5lupenný, zdélí zákrovu. Nažky napříč čárkované. Čmýr speřený, stopečný. XIX. 1.

Rostlina všudy útlými, bodlavými trny obsazená. Prut na 2 stř. zvýší, velmi větvitý; listy vykrajované, jasně lesklé, zelené; kořenní obvejčité: prutní srdčité, objímavé, odstávavé. Stopky 1květé; květy zlatožluté. Zevnější šupiny veliké, volné, srdčité; vnitřní na špici nachovou speřenou osinou opatřené. Čmýrní stopka delší než nažka. Na mezích, rolích: v Haliči. Čn. Čc. (Picris echioides. L.) B. haděncová. *H. echioides.*

378. *Hieracium. Habichtskraut. Jestřábník.*

Šupiny střechovité. Kvítky mnohořadé. Nažky s 10 pruhami, přioblé neb prismatické, stejně tlusté. Čmýr útle chlupatý, křehký. Lůžko holé, sklípkované. XIX. 1. Listnačka.

1. Stvol nahý, aneb jen na dolejšku 1—3listý. 2.
   Prut hojně listnatý. 19.
2. Stvol chudokvětý, s 1—5 květy. 3.
   Stvol hojnokvětý, obyčejně 10—20 i více úborův mající. 14.

3. Stvol zcela bezlistý, obyčejně 4—5 pal. zvýší, 1květý. Mnohé a dlouhé výhonky z kořene. Listy obvejčitě kopovité, štětinaté, na rubu šedo- neb běloplsťnaté, na líci modrozelené. Zákrov válcovitý. Kvítky sírožluté, zevnitřní na rubu jasnočervenou pruhou značené; s poledne už zavřené. Obyčejně na suchých trávníkách. Kv. Zář. J. chlupáček; Myší úško. *H. Pilosella. L.*

Stvol 1- neb vícelistý, 1- neb vícekvětý. 4.

4. Stvol 1květý, 1listý. 5.

Stvol vícekvětý. 8.

5. Listy holé. 6.

Listy pýřité neb kosmaté. 7.

6. Stvol $^1/_2$ stř. a nad to zvýší, u vrchu háčkovitý, 1-, zřídka 2květý, s jednou neb více čárkovitými šupinami. Listy kopovitě kopisťovité, kracovitě zubaté, téměř holé. Zákrov háčkovitý, černě chlupatý; vnitřní šupiny mnohem kratší, než 5—7 zevnitřních. Kvítky zlatožluté, dole šafránové. Čmýr sněhobílý. Na Alpách, v Rakousích a Chorvatsku. Čc. Zář. (Leontodon aureus. L. Jacq. Apargia aurea, Host. Andryala aurea, Scop.) J. zlatý. *H. aureum.*

Stvol na 3 p. zvýší, u vrchu kosmatě plsťnatý, na dolejšku jedním čárkovitě kopovitým, téměř celokrajným listem, pod zákrovem pak čárkovitou špičatou šupinou opatřený. Listy zdélí palce, zpět vykřiveně zubaté, holé, někdy dole protisečné. Zákrov válcovitý, plsťnatý. Kvítky žluté. Na horách a pohořích, v Rakousích. Čn. Čc. J. podhorní. *H. alpestre.*

7. Listy kopovité, kracovitě zubaté, trochu pýřité; kořenní 3—3 p. zdélí, s kopovitými, zpět vyvrácenými zuby. Stvol vstávavý, 1-, zřídka 2květý, 1listý, $^1/_2$ stř. zvýší; pod zákrovem čárkovitá šupina. Zákrov drsný, chlupatý; šupiny kopovité. Květ veliký, žlutý. Čmýr chlupovitý; téměř sedavý. Na Alpách v horním Rakousku, Štýrsku, Korutanech. Čn. Zář. J. skalní. *H. rupestre.*

Listy eliptičně kopovité, na rubu plsťnaté. Stvol 1 stř. i více zdélí. Výhonky plazivé, velmi krátké. Šupiny zákrovu obdýlně kopovitě vejčité, trochu tupé. Úbory 2krát tak veliké jako při J. chlupáčku. Na rakouských

holech. Srp. Zář. (Hierac. Pilosella alpina, Hoppe. Hierac. Pilosella grandiflora, Fl. fr.) J. velekvětý.

H. Hoppeanum.

8. Listy holé. 9.

Listy chlupaté. 12.

9. Stvol 1—2květý, 3 p. zvýší, pod zákrovem pýřitý, s 2—3 čárkovitě kopovitými listy. Listy kopovité, špičaté, celokrajné, holé; kořenní $1^1/_2$ p. zdélí, k oběma koncům súžené. Zákrov kosmatý, bíle chlupatý. Na rakouských a štýrských alpách. J. hladký.

H. glabratum. Hop.

Stvol 2—5květý. 10.

10. Listy a celá rostlina tmavě zelená. Stvol na dolejšku chudolistý, 1—3krát vidličnatý, dlouhými, tuhými, odstávavými štětinami posetý. Listy opak kopovité, obdýlné, tuhoštětinné, na rubu řídce hvězdovitými chlupy posázené. Přechod k tvorům mnohokvětým. Zákrov na dolejšku trochu baňkovitý, černoštětinný, hvězdnatě chlupatý, žláznatý. Kvítky 2krát zdélí šupin, zlatožluté; zevnitřní někdy na rubu červeně pruhované. Na travníkách, lukách, zřídka. Kv. Čn. J. květnatý. *H. floribundum. W. et Gr.*

α. pedunculare. Prut 1 stř. zvýší, vidličnatě 2květý; květy dlouze stopečné. (Hier. pedunculare, Wallr, Hier. Pilosella peduncul.)

β. furcatum. Prut $1-^1/_2$ stř. zvýší, vidličnatě 4květý. Květy dlouze stopečné. (Hier. floribundum *β* furcatum. W. Gr.)

γ. subcymosum. Prut $1-^1/_2$ stř. zvýší, v vrchu hroznatě vrcholičný; květy krátce stopečné. (Hier. floribundum *α* subcymosum, W. Gr.)

Listy bledo- neb vodozelené. 11.

11. Stvol téměř nahý, větvitý, obyčejně 3klaný, holý, přímý, 1 stř. zvýší, 3květý, s malým úzkým listem pod větvemi. Listy bledozelené, holé, na rubu někdy moučnaté, trochu tupé, čárkovitě kopovité, ozubené. Stopky šupinaté, ztloustlé. Květy veliké; šupiny čárkovité, špičaté, trochu plsťnaté. Na výslunných, písečných a skalnatých pahrbkách, v horním Rakousku a Uhřích. Čc. Srp. J. trávničkový.

H. staticaefolium.

Stvol s jedním aneb žádným listem, obyčejně $1/2$ stř. zvýší, dole celý holý, nahoře hvězdnatě chlupatý, černě žláznatý, obyčejně 2—3květý, zřídka 1- neb 5- a vícekvětý; na dolejšku výhončivý. Listy dlouhými, bílými chlupy obrvené, vodozelené, téměř stejně široké, jazykovité, štětinaté, ostatně holé. Zákrov krátce válcovitý, žláznatý a hvězdnatě chlupatý. Kvítky citronové. Na lukách, mezích, suchých místech. Kv. Čn. (Hierac. dubium, Sm. Willd.) J. pastvinný. *H. Auricula. L.*

12. Stvol 2-3-, zřídka 4květý, 1listý, chlupatý. Listy 1—1 $1/2$ p. zdélí, téměř špičaté, chlupaté, čárkovitě kopovité. Žádné výhonky. Zákrov chlupatý. Výška 3—4 p. Na korutanských alpách. Čc. Srp. J. úzkolistý. *H. angustifolium. Hoppe.*

Stvol 2—4květý, chudolistý, 1—3krát vidličnatý, řídce štětinatý, nikdy 1květý, obyčejně 1 stř. zvýší, však i více, veskrz hvězdnatě chlupatý, u vrchu žláznatý. Listy opak vejčitě obdýlné neb kopovité, měkkoštětinné, hvězdnatě chlupaté. 13.

13. Krajní kvítka na rubu červená. Zákrov dole baňkovitý; listy na líci zelené. Výhonky květonosné. Listy kopisťovité. Stvol pídi — až i stř. zvýší. Stopky s černými žláznatými chlupy, jakož i zákrov. V písčité půdě, na mezích; v Čechách, Slézsku, Uhřích nehojně. Kv. Čn. J. dlouze stopečný. *H. stoloniflorum. W. K.*

Kvítky stejně barvené, žluté. Zákrov méně baňkovitý. Listy na líci více modrozelené. Květy menší než u předešlého. Na suchých pahrbkách. (Hier. collinum, Bess.) J. vidličnatý. *H. bifurcum. M. B.*

14. Květenství v dlouhém hroznu. Viz Crepis.

Květenství chocholičné. 15.

15. Kvítky krásně masové barvy; prašníky nachové, běloprohované. Květenství hroznatě chocholičné. Listy obdýlné, tupé, ozubené, háčkovitě drsné, chlupaté, opak vejčité, podlouhlé, přídužné. Stvol nahý, na dolejšku drsný. Na korutanských holech. Čc. Srp. J. červenavý.. *H. incarnatum.*

Květy žluté. 16.

16. Listy šedo- neb modrozelené, kopovité, úzké, holé, tu-

hými štětinami, obzvláště na kraji, posázené. Stvol štíhlý, téměř bezlistý, holý neb řídce štětinatý a hvězdnatě chlupatý, obyčejně 1½ stř. zvýši. Chocholík řídký, mnohokvětý. Úbory malé, citronové; zákrovy a stopky chlupaté a hvězdnatě chlupaté. Na líci listův nejsou nikdy hvězdnaté chloupky, které na rubu i na prutu někdy viděti. Na suchých drnitých pahorkách, na zdech, písčinách, hrázích. Kv. Čn. J. vysoký. *H. praealtum. Vill.*

α. verum. Prut téměř zcela holý. Listy po kraji a na střední žilce štětinatě brvité. Dlouhé výhonky. (Hier. florentinum, Willd.) J. Bauhinův. *H. Bauhini, Schult. Bess.*

β. fallax. Prut holý aneb řídce štětinatý. Listy na líci neb i na rubu dlouhými štětinami poseté. *H. Fallax. DC. Koch.*

γ. hirsutum. Prut štětinatý a hvězdnatě chlupatý. Listy na rubu hvězdnatě chlupaté.

Listy travozelené, aneb jen málo do modra hrající. 17.

17. Květy pomorančové. Chocholík mnohokvětý, trochu řídký. Listy obdýlné neb kopovité, dlouhými, měkkými chlupy poseté; žádných hvězdnatých chlupův. Stvol dole listnatý, měkce chlupatý; nahoře žláznatý a černě chlupatý; obyčejně bez výhonkův, 1 stř. zvýši. Na horních lukách; na Krkonoších, Beskydách. Čn. Čc. J. pomorančový. *H. aurantiacum. L.*

Květy žluté. 18.

18. Prut a listy krátkými štětinami poseté, prut dole listnatý, ½—3 stř. zvýši, hvězdnatě chlupatý. Listy kopovitě jazykovité, po obou stranách hvězdnatými chloupky a krátkými chlupy posázené. Chocholík mnohokvětý, skupený. Květy obyčejně v nestejné výšce. Kvítky zlatožluté. Obyčejně žádné výhonky. Na suchých pahrbkách, lesních lukách, chlumních polohách, Kv. Čn. (Hier. cymosum, Rchbch.) J. Nestlerův. *H. Nestleri. Vill.*

α. pubescens. Listy velmi krátce chlupaté. Prut krátce chlupatý neb holý.

β. hirtum. Listy po obou stranách krátce chlupaté. Prut řídce chlupatý.

Prut a listy dlouhými, tenkými chlupy hustě posetě;

řidce hvězdnatě chlupatý. Prut dole listnatý, dlouze chlupatý, nahoře plsťnatý, žláznatý a černě chlupatý, 1—3 stř. zvýší, obyčejně mocnější než předešlý. Listy obdýlně kopovité, žádné hvězdnaté chlupy aneb jen nemnohé na rubu, listy hustě zubaté. Stopky a zákrovy vždycky téměř černavé. Druh tento značí se dlouhými a měkkými chlupy na listech a prutu, bílými z černého zpodu, ke konci prutu černými. Květy zlatožluté. Na travníkách, lukách, hrázích, v štěpnicích. Kv. Čn. (Hier. dubium, Linn Suec. Hier. pratense, Tausch. Hier. cymosum Willd.) J. kopeční. *H. collinum, Gochn.*

19. Dolejší šupiny tvoří patrný zákroveček. Viz Crepis.
Žádný zákroveček. 20.

20. Listy šípovité, objímavé, na dolejšku po obou stranách končité. Crepis.
Listy neobjímavé, aneb srdčitým, nikoli šípovitým dolejškem objímavé, tak že konce jsou přiokrouhlené. 21.

21. Zákrov mimo černých tuhých štětin aneb hvězdnaté plsti ještě i dlouhými, ohebnými chlupy oděný. 22.
Chlupy tyto scházejí aneb jsou krátk é, ohebné, málo do očí padající. 23.

22. Prut pravidelně listnatý, 1—3květý, 6—8 p. zdélí, dlouze chlupatý. Listy modrozelené, hořejší vejčité, objímavé, kosmaté. Zákrov dlouze bělochlupatý; šupiny vejčité, špičaté, zevnitřní dalece odstávavé. Květy zlatožluté. Tento druh různí se od následujícího i tím, že šupiny zákrovu odstávají a jsou zelené, jelikož mimo kosminy ani žlázami ani hvězdnatými chlupy posety nejsou. Na skalnatých srázech a polohách; v horním Slézsku. Čn. Čc. J. kosmatý. *H. villosum. L.*
Prut 1—3květý, kosmatý, hvězdnatě chlupatý, černě žláznatý. Listy kopisťovité neb obdýlně kopovité, v řapík sbíhavé, celokrajné neb zubaté; často jen 1 list neb málo více na prutu. Stopky vztýčeně odstávavé. Na hřebenech hor. Čc. Srp. J. horní. *H. alpinum. L.*
α. villosissimum. Prut nízký, 1květý, chudolistý, kosmatý. Listy kosmaté, kopisťovité. Šupiny hustě a dlouze kosmaté. Prut obyčejně hustě oděný, a sice 4násobně: dlouhými, bělošedými, na dolejšku černými kosminami, při-

léhavými, hvězdnatými chloupky, černými tuhými štětinami, a k vrchu černohnědými stopečnými žlázkami. Na Krkonoších, Babíhoře.

β. pumilum. Prut nízký, 1květý, chudolistý, slabě kosmatý. Listy slabě kosmatć, kopovité, někdy ozubené. Šupiny zákrovu řídce kosmaté, ale hustě černými štětinami a žlázkami poseté. Na Krkonoších.

H. pumilum. Hopp.

γ. inapertum. Prut 1květý, chudolistý, kosmatý. Listy kosmaté, obdýlné, neb obdýlně kopovité. Šupiny hustě kosmaté. Kvítky svinuté, nikdy nerozestřené. Na Krkonoších.

δ. stylosum. Prut 1—2květý, listnatý, kosmatý. Listy kosmaté, obdýlně kopovité. Šupiny kosmaté; kvítky zakrpělé; čnělky daleko čnějící; květy zavřené. Na Krkonoších.

ε. latifolium. Prut nízký, 1květý. Listy vejčitě obdýlné, na obou koncích špičaté, jakož i prut a zákrov šedokosmaté. Prut často obloučnatý; kosminy téměř štětinovité; rostlina tuhá a silná. Na Krkonoších.

H. Halleri γ spurium.

ζ. sudeticum. Prut vyšší, 2—3 květý, vícelistý, kosmatý. Listy kopovité, zubaté, kosmaté. Šupiny šedokosmaté. Obyčejně veliké květy. Sem patří i Hier. glossophyllum Fl. sil. a Hier. sudeticum, Sternberg.

η. oblongifolium. Prut 1—vícekvětý, krátce chlupatý neb huňatý. Listy obdýlně vejčité, na dolejšku slabě srdčité, nejvíce zubaté. Šupiny černě chlupaté.

Sem. H. Halleri. Villars.

ϑ. nigrescens. Prut vyšší, větvitě mnohokvětý, slabě chlupatý, nejvíce 1—2listý. Listy vejčitě obdýlné neb kopovité, hořejší špičaté, chobotnatě zubaté, slabě chlupaté. Šupiny černě chlupaté, trochu kosmaté. Sem Hier. nigrescens, Willd.; Hier. villosum Kr. sil.

23. Zákrov a stopky hustě běloplsťnaté. Chocholík mnohokvětý, trochu rozvláčný, řídký, stejně vysoký. Listy kopovité, šedozelené, na rubu hvězdnatě plsťnaté, po obou stranách bílými štětinami poseté. Prut listnatý, hvězdnatě plsťnatý a štětinatý. Na výslunných pahorkách, okolo

Břetislavi, Budína, mezi Dunajem a Tisou. Čn. Srp. J. haděncový. *H. echioides. W. Kit.*

Hvězdnatá plsť velmi řídká, tak že zákrov nevypadá bílý; aneb chybí docela. 24.

24. Listy kořenní v čas květu ještě čerstvé; prutní nehojné, oddálené. 25.

Listy kořenní buď zcela chybí, buď v čas květu už jich není. 28.

25. Prut pravidelně mnoholistý. 26.

Prut obyčejně 1listý; i tento často zakrpělý. 27.

26. Listy celokrajné aneb krátce zubaté; dolejší dlouze řapíkaté, vejčitě obdýlné, úzké, sedavé neb málo objímavé. Chocholík rozvláčitý. Celá rostlina holá, jasně zelená; aneb krátce a měkce chlupatá. Viz Crepis succisaefolia.

Listy obyčejně silně zubaté, obdýlně vejčité, k dolejšku klínovitě súžené, krátce chlupaté; řapík kosmatý. Stopky odstávavé, hvězdnatě plsťnaté a krátce chlupaté. Zákrov přitlačeně pýřitý. Prut 2—4 stř. zvýší, často na dolejšku kosmatý. Příbuzný Jestř. zednímu. V lesích, pasekách, na místech výslunních. Kv. Čn. (Hierac. vulgatum, Fries.) J. lesčí. *H. silvaticum. Fl. Dan.*

α. litigiosum. Prut nižší, okoličnatý, jednoduchý, s 2—3 plitce zubatými listy.

β. latifolium. Prut latnatý, s několika široce vejčitými, hrubě zubatými listy.

γ. angustifolium. Prut latnatý, s několika obdýlně kopovitými, chobotnatě zubatými, holými neb chlupatými listy.

27. Listy vejčité, na dolejšku často srdčité, zelené, krátce chlupaté. Prut dole s 1—2 listy, chocholičnatý, mnohokvětý, (až i 20květý). Květy citronové. Zákrov nikdy kosmatý; šupiny u prostřed šedé neb černavé, po kraji zelené. Stopky odstávavé, hvězdnatě chlupaté. V lesích, na zdech. Čn. Srp. J. zední. *H. murorum. L.*

Listy vejčitě kopovité, častěji pomalu v řapík sbíhavé, namodralé, po kraji a na rubu obloučnatými štětinami řídce poseté. Prut dole s 1—2 listy, chudokvětý, s 2—6 květy v chocholíku; někdy však vidličnatě 2květý. Koruny

veliké, tmavě zlatožluté. Na skalách a vysočinách. Čn. Čc. (Hier. Schmidtii, Tausch.) J. bledý. *H. pallescens. W. K.*

28. Listy srdčitým dolejškem objímavé, na rubu modrozelené, vejčitě obdýlné, aneb obdýlně kopovité, zubaté, chlupaté, útle brvité. Prut 1—2 st. zvýší, listnatý, dole pýřitý, nahoře latnatě větvitý; větve mnohokvěté, obyčejně 3květé. Stopky a šupiny žláznaté, přičernalé. Květy zlatožluté. Na Krkonoších, horních lukách. Čc. Srp. J. věsenkový. *H. prenanthoides. L.*

α. lancifolium. Prutní listy obdýlně kopovité, končité.

β. bupleurifolium. Listy široce vejčité, obdýlné; dolejší na dolejšku téměř ušetnaté.

Listy na dolejšku neobjímavé, toliko sedavé. 29.

29. Šupiny na špici zpět vykřivené, téměř holé, mnohořadé. Listy čárkovité, neb čárkovitě kopovité, zubaté, zřídka celokrajní. Obyčejná forma má hojnokvětý chocholík i květnaté boční větve. Prut tuhý, listnatý, nahoře větvitý, 2—3 stř. zvýší, nejvíce holý, někdy řídce chlupatý. Květy zlatožluté. Na lesních lukách, v houštích, hojně. Čc. Zář. J. okoličnatý. *H. umbellatum. L.*

α. angustifolium, s velmi úzce čárkovitými listy.

Šupiny přilehavé, aneb jen maličko odstávavé, téměř holé, mnohořadé, posléze však též odstávavé. Listy vejčité, neb široce kopovité, chobotnatě zubaté, hořejší téměř poloobjímavé; kořenní scházejí. Prut 2—4 stř. zvýší, přímý, obyčejně hustě listnatý, někdy i holý. V lesích, houštinách, obyčejný. Čc. Zář. (Hier. sabaudum. Matt. Krock.) J. severní. Listnačka. *H. boreale. Fries.*

β. lacerum. Téměř holý; listy nerovně protisečné.

Poznam. Příbuzný J. hladký: šupiny po kraji bledší; zevnitřní šupiny se nad pukem obloučnatě na způsob korunky k sobě schylují. *H. laevigatum. Willd.*

379. Hypochoeris. Ferkelkraut. Seletnice.

Šupiny střechovité. Nažky měkkoostnité, všecky aneb jen střední zobanité. Chlupy čmýru pérovité. Lůžko plevnaté. XIX. 1.

1. Prut chlupatý, jedním neb několika listy opatřený. Nažky dlouze zobanité. 2.

Stvol holý, bezlistý. 3.

2. Prut pod květem ztloustlý, tuhý, 1—1$^1/_2$ stř. zvýší, 1květý, na dolejšku listnatý. Listy obdýlně kopovité, útle zubaté. Zákrov černými chlupy posetý; šupiny po kraji třepenité. Květ tlustý; kvítky zlatožluté. Na Krkonoších, na uherských, korutanských, štýrských horních lukách. Čc. Srp. (Hypoch. helvetica, Jacq.) S. jednokvětá. *H. uniflora. Vill.*

Prut nepatrně ztloustlý, 1—3květý, 1listý, 1—2 stř. zvýší. Listy vejčitě obdýlné, obyčejně na líci brunatně blamaté; někdy kracovité. Zákrov černě brunatný; šupiny celokrajné. Květ veliký; kvítky zlatožluté. Na pahorkách, položitých lukách. Čn. Srp. S. blamatá. Salát ovčí. *H. maculata. L.*

3. Nažky všecky dlouze zobanité. Kvítky žluté, zevnitř zelenavé, delší než šupiny. Prut 1—2 stř. zdélí, přímý, vidličnatě 2květý, neb víceklaný a vícekvětý, holý, bezlistý. Kořenní listy přítupé, tuze chlupaté, kracovité. Na vlhkých a písčitých travníkách, lukách, v pasekách, hojně. Čn. Srp. S. kořenivá. *H. radicata. L.*

Nažky krajní bez zobanu (aneb čmýr bezstopečný). 4.

4. Prut téměř nahý a hladký, málo větvitý, přímý, pídi dlouhý. Listy zubaté, trochu drsné, kopovité, tupé, bílými tuhými chlupy, obzvláště z mládi. Šupiny na kýle brvité; zákrov obdýlný, střechovitý; kvítky žluté. Na haličských Tatrách, Babí hoře. Srp. Zař. (Hyp. hispida, Roth.) S. malá. *H. minima. Desf.*

Prut bezlistý, větvitý, holý, $^1/_2$—1 stř. zdélí. Kořenní listy obdýlné, tupé, chobotnatě zubaté. Šupiny zdélí paprsku; květy malé; kvítky žluté, zevnitř zelenavé. Na písčitých rolích, úhorech. Čc. Srp. S. holá. *H. glabra. L.*

380. Lactuca. Salat. Locika.

Šupiny střechovité; kvítky 2—3řadé. Nažky stlačené, v niťovitý zoban vybíhavé. Lůžko holé. Květy malé, žluté, v latu. XIX. 1.

1. Květy červenavě modré neb fialové, zřídka bílé; květenství v latu. Listy protisečné; cípy čárkovité, nahoře zubaté; zelenošedé, objímavé. Prut 1—2 stř. zdélí,

brázděný, holý; větve odstávavé. Na kamenitých pahrbkách, ve vinnicích. Čn. Srp. L. modrá. *L. perennis. L.*
Květy žluté. 2.

2. Listy na hřbetním kýle hladké. 3.
Listy na hřbetě bodlavé. 5.

3. Kořenní listy přiokrouhlé; prutní srdčité, objímavé, zubaté, nerozdělené neb kracovité. Lat rozložený, stejně vysoký. Prut 2—3 stř. zdélí. K salátu upotřebují se hlávkové odrody. L. hlávková; Salát. *L. sativa. L.*
Listy lýrovité neb k dolejšku súžené; hořejší šípovité. 4.

4. Prut přímý, 3—4 stř. zvýší. Kořen dužný. Listy útlé, jemné, tenké, hladké, šípovité; dolejší obdýlné, dole súžené, ozubené; hořejší celokrajné, kopovité. Chocholík na píď široký, téměř stejně vysoký. Zákrov obdýlně válcovitý; šupiny s krajem nachovým, nachově kropenaté, zevnitřní krátké, téměř vejčité, špičaté, vnitřní čárkovité, trochu tupé, v čas zralosti vyvrácené; 12—14 kvítkův, jazyky 5zubé, zevnitřní u zpodu nachové. Rostlina bledozelená. V lesích, v Uhřích. Čc. L. šípovitá.
L. sagillata. W. Kit.
Prut 4—8 stř. zvýší. Kořenní listy mnohonásobné: vejčité, obdýlně vejčité, srdčité, kracovité; koneční cíp veliký; hořejší kracovitě protisečné, lýrovité, šípovité; zoban o polovic kratší nažky. V houštích, lesích; v Uhřích okolo Budína, u Blatoně; v Chorvatsku, Čechách. Čn. Srp. (Lactuca quercina). L. tuhá. *L. stricta. W. Kit.*

5. Listy prutní úzce čárkovité, celokrajné, šípovité, špičaté, kořenní kopovité, protisečné. Prut 1—2 stř. zvýší, přímý, hladký, bílý. Květenství téměř v hroznu; listeny šípovité. Obyčejně 15 kvítkův v zákrovu. Čmýr článkovitý; nažky přičernalé. Na zdech, rolních mezích, v Rakousku, Uhřích. Čc. Srp. L. vrbolistá. *L. saligra. L.*
Listy široké. 6.

6. Nažky s krajem širokým, ku špici holé, černé, s zobanem bílým. Listy často nerozdělené, aneb chobotnaté; obdýlně vejčité, šípovité, po kraji ostnatě zubaté. Při plotech, příkopech; v Uhřích. Čc. Srp. L. jedovatá.
L. virosa. L.

Nažky s úzkým krajem, k vrchu štětinaté, šedohnědé, s zobanem bílým. Listy obyčejně kracovité neb protisečné; obdýlně vejčité, šípovité, po kraji ostnatě zubaté. Lat jehlanitý, prut asi 2 stř. zvýší, bledý, tuhý. Květy širožluté. U cest, hrází, příkopův. Čc. Srp. L. lesní.
L. Scariola. L.

381. Lapsana. Warzenkraut. Kapustka.

Zákrov 8—12květý; šupiny jednořadé, vztýčené, 8—10, s 2—3kratšími lístky na dolejšku. Nažky bez patrného čmýru, stlačené, útle čárkované. Lůžko plché, XIX. 1. Všudybyl.

Prut 2—3 stř. zvýší, přímý, u vrchu latnatý. Listy s velikými přiokrouhlými cípy konečními; hořejší vejčité, dolejší lýrovité. Květy malé, bledožluté; 8—12 kvítkův; šupiny vztýčené. V houštích, vzdělávané půdě, při zdech. Čc. Srp. K. pospolitá. *L. communis. L.*

382. Leontodon. Löwenzahn. Kačinec.

Vnitřní šupiny 1—2 řadami kratších šupin otočené. Nažky zobanité, napříč svraštělé. Čmýr 2řadý; vnitřní chlupy pérovité, zevnitřní krátké, drsné. Lůžko plché. XIX. 1. Apargia, Willd. Pampeliška.

Stvol větvitý, pod zákrovem trochu napuchlý; stopky šupinaté. Šupiny zákrovu na špici černavé. Květy zlatožluté. Čmýr špinavě bílý, sedavý. Na lukách, travníkách. Srp. Říj. Oporina autumnalis, Don. K. podzimní.
L. autumnalis.

Stvol 1květý, 1—2šupinný, k vrchu napuchlý, 1—1½ stř. zdélí. Listy obdýlné, v řapík súžené, zubaté neb protisečné. Květy žluté. Na lukách, obyčejný. Čn. Zář. K. luční. *L. hastilis.*

α. vulgaris. Listy, někdy i stvol a zákrovní šupiny krátkými klanými chlupy poseté. Stvol nahý, 1květý; listy kracovitě zubaté, chlupaté. Apargia hispida, Willd.) Čc. Zář. K. draslavý. *L. hispida. L.*

β. glabratus. Listy, stvol a šupiny holé, neb nepatrně chlupaté.

γ. opimus. Krátce chlupatý; listy široké; stvol ztloustlý; šupiny černě chlupaté; květy zlatožluté.

383. *Picris. Bitterig. Draslavec.*

Šupiny 2řadé; zevnitřní odstávavé. Nažky krátce zobanité. Čmýr 2řadý; vnitřní chlupy pérovité. Lůžko holé. XIX. 1.

Listy objímavé, kopovité, zubaté, vlnité. Prut 2—3 stř. zvýši, přímý, větvitý. Květy žluté; zevnitřní šupiny kopovité, vnitřní kosmaté; kvítky 2krát zdélí šupin. Nažky pod čmýrem nabrané, příčmo svraštělé. Na trávníkách, v houštích, u cest. Čc. Srp. D. jestřábníkový. *P. hieracioides.*

Listy kopovité, brvitě zubaté; kořenní zdélí palce, úzce kopovité, háčkovité. Prut přímý, háčkovitý, $^1/_2$ stř. zvýši. Stopky a šupiny háčkovité; zevnitřní šupiny odstávavé. Květy malé. Nažky příčmo svraštělé. Na skalách; okolo Prahy. Čn. Čc. D. rumný. *Picr. ruderalis. Schm.*

384. *Phoenicopus. Waldlattich. Zaječí keř.*

Šupiny téměř 2řadé; vnitřní po 8, zevnitřní krátké; 5 kvítkův v jedné řadě. Nažky plochostlačené, v niťovitý zoban vybíhavé. XIX. 1. Zaječí mléko. — Mycelis. Cass.

Dolejšek listův po prutu sbíhavý. Dolejší listy protisečné; hořejší nerozdělené, úzce čárkovité. Květy žluté. Zákrov z nestejných, na sobě ležících šupin sestávající. Nažky zobanité. Prut 1—3 stř. zdélí, přímý, holý, bílý. Na výslunných, kamenitých pahrbkách; v Čechách, Rakousích, Uhřích. Čc. (Prenanthes viminea. L.) Z. lepký. *Ph. vimineus. Reich.*

Listy nesbíhavé, holé, na rubu šedozelené, jemné, brzo vadnoucí, lýrovitě protisečné. Květenství v latu. Zákrov 5květý. Nažky stlačené. Prut 1—3 stř. zvýši, vztýčený, hladký, křehký. Květy žluté. V lesích, pasekách, při zdech a skalách. Čc. Srp. (Prenanthes muralis, L.) Z. zední; zaječí mléko. *Ph. muralis. Koch.*

385. *Podospermum. Stielsame. Mléčka.*

Dolejší šupiny zákrovu na hřbetě malým, odstávavým zobakem opatřené. Dolejší díl nažky patrně tlustší, jakoby podstavek semena působící. XIX. 1.

Kořen 2letý, jediný prut ženoucí. Prut 6—12 p. zvýší, od dolejška větvitý, pruhovaný, holý neb chlupatý. Listy hořejší celé, čárkovité, kořenní kopišťovité, řapíkaté, později protisečné. Zákrov plchý; květy malé, žluté. Čmýr sedavý. Kořen mléčnatý. U cest; v Uhřích, Rakousích, Čechách. Kv. Čn. (Scorzonera laciniata, L.) Mléčka ušetnatá. *L. laciniatum D C.*

386. *Prenanthes. Berglattich. Věsenka.*

Šupiny 2řadé; vnitřní po 8, zevnitřní kratší, střechovité; 5 kvítkův v jedné řadě. Nažky stlačené, bez zobanu. Lůžko holé. XIX. 1.

Květ nachový, převislý. Prut 2—4 stř. zvýší, latnatý. Listy na dolejšku objímavé, holé, útlé, brzo vadnoucí, obdýlně kopovité, chobotnaté; hořejší kopovité, celokrajné. V stinných mokrých lesích, v pasekách. Čc. Srp. V. nachová. *P. purpurea. L.*

Květy žluté, malé; čmýr sedavý. Zákrov válcovitý, hladký, krátce šupinatý. Prut 3—5 stř. zvýší, u vrchu holý, brázděný. Kořenní listy lýrovitě kracované; prutní vejčitě kopovité, na dolejšku ozubené, šípovité, trochu lepkavé. U plotův cest; v Uhřích. Čn. Srp. (Crepis pulchra, L. Lapsana chodriloides, Moris. Chodrilla, Lam.) V. žlutá. *P. hieracifolia.*

387. *Scolymus. Golddistel. Drahušice.*

Lůžko plevnaté. Šupiny střechovité, trnité. Čmýr chybí. XIX. 1.

Prut 2—3 stř. zvýší, křídlatě zubatý, s větvemi rozloženými. Listy lesklé, často bíle skvrnité, po kraji trnité a bělochruplavičné, na rubu kosmaté. Květy zlatožluté, v úžlabičkách větví, jednotlivé; prašníky hnědé. V Rakousích, okolo Vídně. Čc. Zář. D. plamatá. *S. maculatus. L.*

388. *Scorzonera. Nattermilch. Hadí mord.*

Šupiny střechovité. Nažky v krátký zoban súžené. Čmýr 4řadý, pérovitý; Lůžko plché. XIX. 1.

1\. Květy červené. 2.
Květy žluté. 3.

2. Listy kopovitě čárkovité, ploché; prutní kýlnaté, čárkovité. Prut 1květý, velmi jednoduchý, 6—12 p. zvýší. Květy bledě růžové, nevonné, veliké. Na Tatrách; v Uhřích, Haliči, Sedmihradsku, Chorvatsku. Čn. Čc. (Scorzonera graminifolia, Host. Scorz. purpurea, Scop.) H. růžový.
S. rosea. W. K.

Listy čárkovitě šídlovité, žlabnatě 3hranné. Prut listnatý, 1—vícekvětý, větvitý, dole často vlnatý, 1 stř. zdélí. Květy růžonachové, do modra; prašníky bílé; čmýr červenavý. Šupiny zevnitřní zelenonachové, zdélí kvítkův, vejčitě kopovité. Na suchých pahrbkách; v Rakousích, Uhřích, Čechách; Kv. Čn. H. nachový.
S. pupurea. L.

3. Listy šídlovité a čárkovitě kopovité, žlabnaté, žilnaté, chlupaté, brvité. Prut holý neb chlupatý, vstoupavý, jednoduchý neb větvitý; pídi dlouhý, dutý. Stopky dlouhé, hranaté, pod květem ztloustlé. Zákrov vejčitý, hranatý, chlupatý; zevnitřní šupiny o polovici kratší; vnitřní na špici a kraji nachové. Nažky popelavé, hranaté. Na suchých lukách; v Rakousích, Uhřích, Chorvatsku. Čn. H. úzkolistý. *S. angustifolia.*

Listy ponejvíc kopovité. 4.

4. Prut větvitý. 5.

Prut obyčejně jednoduchý, 1—3květý. 6.

5. Listy objímavé, kopovité, celokrajné, jen na dolejšku trochu zubaté, dlouze špičaté, trochu vlnité. Prut větvitý, 3—5 stř. zvýší, listnatý. Zevnitřní šupiny trojhranně vejčité, vnitřní vejčitě kopovité; všecky zakončité. Nažky krajní trochu drsné. Na lesních pahrbkách, v Rakousích, Uhřích. Čn. Čc. H. hispanský. *Scorzonera hispanica.*

Listy kopovité, mečovité, holé, žilnaté, ploché. Pruty větvité, dole listnaté; větve 1květé. Šupiny na špici hnědé, květy zřídka docela otevřené; obyčejně 5 štětin okolo každého kvítku; paprsek kratší šupin. Na bažinných lukách; u Nezideru; v Čechách. Kv. Čn. H. drobnokvětý.
S. parviflora. Jacq.

6. Prut téměř nahý, 1květý, jakož i šupiny zákrovu, plchý. Listy čárkovitě kopovité. Šupiny končitější než u následujícího. Na výslunných lučních pahrbkách; v Rakousích, Uhřích. Dub. Kv. H. rakouský. *S. austriaca.*

Prut 2—3listý, $^1/_2$—1 stř. vysoký, vlnatý. Kořenní listy hned čárkovité, hned kopovitě vejčité. Zevnitřní šupiny vejčitě kopovité, zakončité, na konci však tupé. Koruny sírožluté, zevnitřní trochu načervenalé. Nažky pruhované, ploché, hladké. Na mokrých, bažinných lukách, v lesích. Kv. Čc. H. nízký. *S. humilis. L.*

389. Sonchus. Gänsedistel. Mléč.

Šupiny střechovité. Kvítky mnohořadé. Nažky stlačené bez patrného zobanu. Lůžko ploché. XIX. 1.

1. Květ modrý. 2.
   Květ žlutý. 3.
2. Stopky šupinaté; květy v hroznu. Listy kracovité, dlouze končité, holé, na rubu šedozelené; prut jednoduchý, často 5—6 stř. zvýší. Na Tatrách. Čc. Srp. M. horní. *S. alpinus. L.*
   Stopky a zákrovy chlupaté, v hroznu. Listy veliké, holé, na rubu slabě šedozelené, útlé, brzo vadnoucí, lýrovité; koneční cíp veliký, 3hranně šípovitý, dlouze končitý; hořejší v křídlatý řapík sbíhavé, objímavé. Květenství v konečním hroznu. Prut 2—4 stř. zvýší, jednoduchý, dole holý, přímý. Na vlhkých horních lukách. Čc. Srp. Sonchus alpinus, L. Wimmer. Sonchus canadensis, L. Hieracium coeruleum, Scop. Mulgedium alpinum, Cassini.) M. modrá. *S. coeruleus. Sm.*
3. Listy na dolejšku zaokrouhlené, objímavé, na líci lesklé. Prut jednoduchý, 2—4 stř. zdélí. Květenství v konečním chocholíku. Stopky a šupiny obyčejně stopečnými, zlatožlutými žlázkami hustě poseté. Nažky pruhované; pruhy příčmo svraštělé. Kořen plazivý. Na rolích a úhorech; obyčejná. Čn. Srp. M. polní. *S. arvensis. L.*
   Listy na dolejšku šípovité; aneb šupiny a stopky ploché, holé. 4.
4. Stopky a šupiny holé, aneb řídce štětinami posázené. 5.
   Stopky a šupiny hustě žlázkami pokryté, háčkovité. Květy žluté, 2krát zdélí zákrovu. Listy kracovité, na dolejšku šípovité, po kraji drsné, na rubu bělavé, končité. Prut přímý, do 6 stř. zvýší, téměř jednoduchý, hranatý. listnatý. Kořen větvitý, neplazivý. Při vlhkých zákopech, při vodách. Čc. Srp. M. bahní. *S. palustris.*

5. Nažky hladké, s krajem vystouplým, po obou stranách s 3 pruhy. Květy tmavožluté. Prut větvitý, holý. Listy obdýlné, obyčejně nerozdělené, řidčeji plitce kracovité, trnitě zubaté, tužší než při následujícím, na líci lesklé; prutní objímavé, tupě ušetnaté. Na vzdělávané půdě Čn. Říj. M. drsná. *S. asper. Villars.*

Nažky šikmo svraštělé, po obou stranách s 3 proužky. Květy jasně sírožluté. Prut větvitý, holý, 1—3 stř. zdélí; jen stopky vlnaté. Listy obdýlné, nerozdělené neb protisečné; prutní objímavé, špičatě ušetnaté. Ve vzdělávané půdě. Čn. Říj. M. zelná. *S. oleraceus. L.*

390. Taraxacum. Maiblume. Smetanka.

Vnitřní šupiny 1řadé; zevnitřní střechovité. Kvítky mnohořadé. Nažky na žebrech měkce ostnité, zobanité. Čmýr mnohořadý, hladce chlupatý. Lůžko holé. Žádný prut; stvol 1květý. XIX. 1. Pupava; Pléška. Leontodon. L.

Zákroveček zpět vyvrácený. Listy kracovité, s širokými 3hrannými cípy. Nažky ku špici neznačně súžené. Na lukách; Dub. Zář. S. obecná. *T officinale. Wigg.*

Zákroveček vztýčený, šupiny vejčité. Listy čárkovité, obdýlné, zubaté. Na mokrých lukách. S. bahní. *T. palustre. DC.*

391. Thrincia. Thrincie. Pupavík.

Lůžko sklípkovaně tčené. Zákrov 8hranný, 8lupenný. Čmýr po kraji z mnohoklané mázdry sestávající; v prostředku pérovitý, stopečný. XIX. 1.

Stvol 1květý, chlupatý. Listy kopovité, chobotnatě zubaté, jednoduchými i složenými, často 3klanými chlupy opatřené. Zákrov málo chlupatý, na dolejšku s malými šupinami. Květ 2krát menší než při Leontodon hispidus, dřív převislý, posléz přímý, tmavožlutý, dole červenavý. Nažky v zoban súžené. Na trávníkách, lukách; v jižních Uhřích, okolo Pětikostelův. Čc. Srp. (Leontodon hirtus, L. Apargia hirta. Hoffman.; Hedypnois hirta. Engl. Bot.) P. chlupatý. *T. hirta. Roth.*

392. Tragopogon. Bocksbart. Kozí brada.

Šupiny na dolejšku srostlé, 1řadé. Nažky zobanité. Čmýr mnohořadý, pérovitý. Lůžko pléché, důlkované. XIX. 1.

1. Květní stopky pomalu ztloustlé, napuchlé. Šupiny delší než květy. 2.

Stopky neznačně ztloustlé. Květy žluté, sotva kratší, často delší než zákrov. 3.

2. Květ modročervený, nachofialový, plochý. Zákrov 8lupenný. Nažky po kraji šupinaté, zdélí zobanu. Listy vztýčené, čárkovitě kopovité, dlouze končité, ploché. Vzdělávaný i zdivočelý. Čn. Čc. K. česnekový. *T. porrifolius. L.*

Květ žlutý; zákrov obyčejně 12lupenný. Nažky ostrohranné, po kraji šupinatými ostny posázené, zdélí zobanu. Prut nižší než u předešlé, asi 1 stř. zvýší. Na trávníkách, suchých pahrbkách, při plotech, u cest. Čn. Čc. K. větší. *T. major. L.*

3. Krajní nažky dlouze zobanité. Čmýr tedy dlouze stopečný. 4.

Nažky s krátkým zobanem, na dolejšku téměř hladké, k vrchu drsné, brázděně hranaté. Zákrov 8lupenný, klukatý. Listy úzce čárkovité, žlábkovité, 5—7žilné. Prut jediný, přímý, 2—4 stř. zvýší, trochu křivolaký. Rostlina plsťnatá. V písčinách, okolo Pešti. Kv. (Tragopogon canus.) K. klukatá. *T. floccosus. W. K.*

4. Nažky po kraji zrnité, drsné, zdélí zobanu; zákrov 8-lupenný, zdélí květu; stopky pod květem maličko ztloustlé. Květ zlatožlutý. Listy kýlnaté. Prut 2—4 stř. zvýší, někdy nachový, větvitý. Květ po východu slunce otevřený, po 9té hodině se už zavírá. Na lukách. Kv. Čn. K. luční. *T. pratensis. L.*

β. micranthes. Šupiny delší než květ.

γ. tortilis. Listy vlnité, na špici zavitě stočené.

Nažky po kraji šupinatými ostny posázené, delší než zoban. Šupiny po 8, zdélí květu, často kratší; stopky málo ztloustlé. Květ 2krát větší než u předešlého, zlatožlutý, až o polední se zavírající; prašníky žluté. Listy celokrajné, trochu vlnité, na špici často zavité. Prut 2—3 stř. zvýší, silnější než u předešlé. Na úrodných,

trochu vlhkých lukách; v Slézsku, Uhřích. Kv. Čn. K. východní. *T. orientalis. L.*

86. Dipsaceae. Chrastavcovité.

393. Dipsacus. Karden. Štětka.

Lůžko plevnaté. Zevnitřní listeny velmi dlouhé. Zevnitřní kalich 4hranný, 8brázdý, s krátkým vrubovaným neb zubatým pokrajem; vnitřní srostlý, s mnohozubým neb nerozděleným krajem. Koruna 4dílná. Blizna nerozdělená. IV. 1. Kotačky. Kršačky.

1. Listy řapíkaté, veliké, široce vejčité, s ušetnatými přívěsky na konci řapíku, vstřícní, pilované, chlupaté. Prut 3—5 stř. zvýší, dole chlupatý, nahoře bodlavý. Úbory téměř kulaté; koruny bělavé, lilakové. Sněť obvejčitá, štětinatě brvitá, přímá, osinatá. Obalní lupeny sehnuté. Ve vlhkých lesích, houštích, u plotův, při vodách. Čc. Srp. Š. srstnatá. *D. pilosus. L.*

Listy dolejškem srostlé, objímavé. 2.

2. Sněť háčkovitá, s útlou vyvrácenou osinou, tuhá, obdýlná. Obal odstávavý. Listy sedavé, vrubované; prutní srostlé, nerozdělené. Toliko v jižní Evropě (Istrii) domácí, u nás pěstovaná. Čc. Srp. Š. soukenická. *D. Fullonum. L.*

Sněť přímá, osinatá. 3.

3. Listy po kraji štětinami brvité; dolejší celokrajné, k dolejšku súžené, laločnatě vrubované; střední srostlé, protisečné; kořenní na líci chlupaté, štětinaté aneb útle ostnité. Obaly tuhé, v oblouk vstávavé, kratší a širší než při následujícím. Koruny bledé, lilakové. Sněť ohebná, obdýlná, útle osinatá, přímá, delší než květy. Na řečištích, na břehách vod a příkopův, u cest. Čc. Srp. Š. laločnatá. *D. laciniatus. L.*

Listy po kraji holé, neb tu i onde ostnité; kořenní obdýlné, dole súžené, holé, silně ostnité; střední srostlé, nerozdělené aneb protisečné. Obaly v oblouk vstoupavé. Sněť ohebná, obdýlně obvejčitá, útle osinatá, přímá, delší než květy. Prut 2—3 stř. zvýší, s ostny ku zpodu obrácenými, bělavými. Květ modrý, lilakový. Na suchých,

kamenitých místech, u cest, na vesních drahách, paloukách. Čn. Zář. Š. lesní. *D. silvestris. Miller.*

394. *Scabiosa. Chrastavec.*

Lůžko chlupaté neb plevnaté. Šupiny zákrovní střechovité neb 1—2řadé. Blizna vykroužená neb 2laločná. IV. 1.

1. Kvítky 4klané. 2.
   Kvítky 5klané. 11.
2. Lůžko chlupaté neb štětinaté. 3.
   Lůžko plevnaté. 4.
3. Střední prutní listy obyčejně protisečné, bledozelené, chlupaté, vejčité. Prut 1—1 $^1/_2$ stř. zvýší, jednoduchý, aneb uvrchu 3vidličnatý, s 1květými větvemi, krátce chlupatý, drsný. Úbory plochoduté; krajní kvítky větší, fialové, lilakové, pletní, v stínu často bílé. Lůžko chlupaté. Šupiny 1—2řadé. Zevnitřní kalich krátce stopečný, stlačený, s 4 důlky pod krajem; vnitřní kalich srostlý, číšovitý, s 8—16 kopovitě jehlitými zuby. Blizna vykroužená. Na suchých úrodných lukách, úhorech a travnatých mezích. Čc. Srp. (Knautia arvensis, Coulton.) Ch. polní. *S. arvensis. L.*

   Všecky listy nerozdělené, eliptičně kopovité, zelené, holé, pilované. Prut k vrchu holý. Lůžko kosmaté. Prut 3—5 stř. zvýší. Květy nachofialové. Na chlumních lukách. Čc. Zář. (Knautia silv.) Ch. lesní. *S. silvatica. L.*
4. Květy stejně vřezané. 5.
   Květy paprskem rozložené, nestejně vřezané. 8.
5. Nažky chlupaté. 6.

   Nažky holé. Sněť čárkovitě kopovitá. Květy kulaté. Kalichy komolé. Prut jednoduchý. Listy kopovité, vejčité; prutní téměř zubaté. Kvítky bledomodré, vonné, stejně klané. Na výslunních lukách; v Uhřích. Čc. Zář. Ch. jižní. *S. australis. Wulfen.*
6. Kvítky bledožluté. Sněť bodlavá, 7.

   Kvítky modré, zřídka bílé, 4dílné. Zákrov střechovitý. Zevnější kalich s 8 brázdami a 4dílným krajem; vnitřní srostlý. Prut holý, přímý, 1—2 stř. zvýší, 3vidličný, 3—7květý, 2—3jařmý. Dolejší listy obdýlně vejčité,

řapíkaté; hořejší kopovité, končité, srostlé; holé neb chlupaté. Na vlhkých a bažinných lukách. Srp. Zář. (Succisa pratensis, Mönch.) Ch. Čertkus. *S. Succisa. L.*

7. Listy speřené, holé; lístky kopovité, celokrajné, sbíhavé, lesklé, téměř kožnaté. Prut 1—2 stř. zdélí, hladký, lesklý, křehký, dole oblý, uvrchu téměř 4hranný, vidličnatý. Stopky 4hranné, často 1 stř. dlouhé. Květy trochu chýlivé. Zákrov střechovitý; kvítka druminová; cípy tupé; prašníky špinavě žluté; nažky pýřité, 4hranné. V Banatě, u Veteranské jeskyně, u Mehadie. Čc. Ch. hladký. *S. laevigata. W. K.*

Dolejší listy speřené; lístky obvejčité, chlupaté. Prut 2—3 stř. zvýší, 4hranný. Stopky 4hranné, přes 1 stř. dlouhé. Kvítky bledožluté; cípy tupé; prašníky žluté do nachova; nažky 4hranné, bělokosmaté, s 4mi rožkami na hranách, a tolikéž malými zoubky mezi nimi. Snět kopovitá, bodlavá, brvitá. V Banatě, k Sedmihradsku. Čc. Zář. Ch. růžkovatý. *S. corniculata. W. Kit.*

8. Květy bledožluté. 9.

Květy fialové, lilakové neb červenavé. 10.

9. Šupiny zákrovu vejčité, velmi chlupaté, zdélí kvítkův. Prut a listy pýřité; prutní listy vejčité, obdýlné, pilované; nejhořejší kopovité, celokrajné; kořenní lýrovité, speřené. Prašníky žlutohnědé. V Uhřích. Ch. pýřitý. *S. pubescens. W. K.*

Šupiny kopovité, třepenité, zdélí kvítkův. Kvítky špinavě bílé, nažloutlé; prašníky fialové. Snět dřív barvitá, posléz bílá. Plod 4hranný, 8zubý. Prut háčkovitý, jakož i listy. Prutní listy vejčitě kopovité, vřezané, zubaté, prorostlé. Na lukách. V Uhřích, okolo Trnavy. Čn. Čc. (Scabiosa hispida. Scab. amplexicaulis. Scab. tatarica, Lumn. Scab. Kitaibeli, Schultes.) Ch. brvitý. *S. ciliata. Spreng.*

10. Listy celokrajné, přítlusté, kožnaté, k vrchu duté, k dolejšku brvité; kořenní obvejčitě paličkovité; hořejší speřené. Pruty jednoduché, neb jednoduše vidličnaté, tenké, šedoplsťnaté, oblé, pídi dlouhé i nižší. Zákrov odstávavý, 7—9dílný. Květy bledofialové, něco delší než šupiny, s tupými cípy. Prašníky nachočervené. Plod hustě bělochlupý, 5štětinný.

Sněť kopovitá, trochu tupá. Na vápencích, na chorvatských Alpách. Čc. Ch. silenkový. *S. silenifolia. W. K.*

Dolejší listy obdýlně vejčité; hořejší na dolejšku protisečné; cípy celokrajné, špičaté. Pruty obyčejně jednoduché, pídi dlouhé, přímé neb vstoupavé. Stopky dole hladké, nahoře chlupaté. Zákrov 10—12lupenný; lupeny čárkovitě kopovité. Květy modrolilakové; prašníky bledočervené. Semeník 8hranný, 5štětinný. Lůžko homolovité; sněť kopovitá, šídlovitá. Na chorvatských Alpách. Čn. Ch. vztýčený. *S. stricta. W. Kit.*

11. Listy čárkovitě kopovité, celokrajné, šedozelené, na rubu hedbávitě vlnaté. Prut u dolejška krovatý, pídi dlouhý, 1květý, vstoupavý. Zákrov chlupatý: květy modré. Sněť vejčitě kopovitá. Na horních lukách; v Krkonoších; v Uhřích. Čc. Srp. Ch. travní. *S. graminifolia.*

Listy vejčité, neb kopovité, neb lýrovité a speřené. 12.

12. Prut 2—4 stř. zvýší, na dolejšku zpět vyvrácenými chlupy opatřený. 13.

Prut nižší, 1—2 stř. zdélí. 14.

13. Prut 2—6 stř. zdélí, oblý, na kolénkách nachočervený. Kořenní listy téměř lýrovité; prutní 1—3krát protisečné; lístky čárkovité. Zákrov odstávavý, obyčejně 10lupenný, s čárkovitými, pýřitými, 1řadými lupeny. Květy bledolilakové, na stopkách pídi až i střevíce dlouhých. Semeník 8hranný, na hranách pýřitý; lůžko homolé: sněť téměř čárkovitá, ledva zdélí plodu. Prašníky červenavé. Na suchých lukách; v Uhřích, Chorvatsku. Ch. rolní. *S. agrestis. W. K.*

Prut 2—4 stř. zvýší, téměř 4hranný, na dolejšku a na článkách bíle chlupatý, modrošedý; větve křížem kladené. Kořenní listy pýřité, lýrovité; prutní téměř 2krát protisečné; cípy čárkovité, brvité, s bílými chlupy na konci. Zákrovní lupeny čárkovitě šídlovité, útlou štětinou končité. Květy bledočervené neb žlutavé, na kraji červené; stopky 1 stř. zdélí, chlupaté. Semeník 8žebrý, 5štětinný. Lůžko sloupovité; sněť čárkovitě šídlovitá. Prašníky bledočervené. Na skalách; v Banátě. Čc. Ch. banátský. *S. banatica. W. K.*

14. Kořenní listy, jakož i dolejší prutní obdýlné neb ko-

povité a celokrajné; ostatní protisečné, s čárkovitými, celokrajnými cípy. Prut štíhlý do 2 stř. zvýší. Koruny bledomodré; štětiny čili osiny kališní $1\frac{1}{2}$krát zdélí pokraje zevnějšího kalichu. Sněť kosmatá, kopisťovitá. Prašníky nachové. Zákrovní lupeny 2—3krát kratší než květy. Na suchých pahrbkách, vřesovištích; v Slézsku, Čechách, Uhřích. Čc. Srp. (Scab. suaveolens, Desf.) Ch. našedivělý. *S. canescens. W. K.*

Kořenní listy obdýlné, řapíkaté, nerozdělené neb lýrovité. Kališní osiny 3—4krát delší než kraj zevnitřního kalicha. 15.

15. Dolejší prutní listy lýrovité, ostatní protisečné. Prut $1—1\frac{1}{2}$ stř. zdélí, holý, 3vidličný, větvitý. Osiny na dolejšku stlačené, bezžilné. U cest, na rolních mezích, na výslunných pahrbkách, v úvozech. Čc. Srp. Ch. hlaváč. (Columbaria vulgaris.) *S. Columbaria. L.*

α. Koruny modročervené, neb červenofialové. *S. Columbaria. L.*

β. Koruny běložluté. Listy hluboce protisečné, laloky čárkovité. Na pahrbkách. Čc. Zář. (Astrocephalus ochrol.) Ch. hlínožlutý. *S. ochroleuca. L.*

Dolejší prutní listy nerozdělené, neb na dolejšku protisečné; hořejší protisečné. Prut do 1 stř. zvýší, obyčejně jen 3květý. Osiny na dolejšku široké a ploché, kýlovité. Koruny nachové do fialova. Na skalnatých polohách, horních srázech; v Krkonoších. Čc. Srp. (Scabiosa norica, Vest.) Ch. světlý. *S. lucida. Vill.*

87. Valerianeae. Kozlíkovité.

395. Fedia. Rapunzel. Teruna.

Pokraj kalicha vztýčený, nestejně zubatý, neodpadavý. Koruna nálevkovitá, s téměř stejně 5klaným krajem. Plod 3pouzdrý; dvě pouzdra prázdná. III. 1. Olitoria Wim. Valerianella, Tournef. Kozlíček.

1. Plod bez koruny, na špici s 1—3 nepatrnými zoubky; plod 1semenný, 3pouzdrý. 2.

Plod patrnou, často šikmou (zubatou) korunou věnčený. 3.

2. Semeník téměř okrouhlý, stlačený, po kraji brázděný,

a po každé straně 2žebrý. Koruna mleční. Kalich slabě 3zubý. Dolejší listy obvejčité neb jazykovité. Prut slabý, od prostředku vidličnatě větvitý. Rostlina holá, tmavozelená. ½ stř. zvýší. Na rolích, úhorech, při plotech. Dub. Čn. (Olitoria verna, Wim. Valerianella olitoria, Mönch. Valeriana Locusta olitoria. L. Matt. Krock.) T. locikova; polní salát. *F. olitoria. Gärtn.*

Semeník 4hranný, po jedné straně hluboce vybrázděný. S předešlou. T. kýlovitá. *F. carinata. Loisel.*

3. Koruna na semeníku zvonkovitá, 6zubá; zuby holé, dole kožkou spojené. Dvě pouzdra prázdná. T. korunitá. *F. coronata. Vahl.*

Koruna šikmá, s nestejnými zuby. 4.

4. Semeník 1pouzdrý; po jedné straně plochý, 4žebrý; po druhé klenutý, 1žebrý. 5.

Plod 3pouzdrý (dvě pouzdra prázdná), na dole baňkovitý, téměř kulatovejčitý, 1brázdý, s útlými žebry. Kalich šikmý; zadní zub větší, obdýlný, tupý. Listy nejvíce protisečné, obdýlně kopovité, trochu přídrsné. Prut 1—1½ stř. zdélí. Mezi osením, hojně. Čc. Srp. (Valerianella Auricula, DC.) T. ušatá. *F. Auricula. M. K.*

5. Stopky křídlaté, malé, k jedné straně nachýlené klásky nesoucí. T. křídlatá. *F. eriocarpa. Desv.*

Stopky brázděné. Kalich šikmý, končitý, útle zubatý. Semeník vejčitě homolovitý, po jedné straně klenutý, 3žebrý, po druhé plochý; dvě pouzdra prázdná, velmi tenká, v podobě nitkové trubky. Listy obdýlně kopovité, někdy hořejší protisečné, přídrsné. Mezi osením, obyčejná. Čc. Srp. (Valerianella Morisonii DC. T. zubatá, Parožka. *T. dentata. Vahl.*

396. Valeriana. Baldrian. Kozlík.

Kraj kalichu chlupatý, hnutý, po odkvětu co čmýr se rozkládající, potom odpadavý. Koruna nálevkovitá, na dolejšku hrbatá, s 5klaným pokrajem. Květy někdy 2domé, v konečním chocholíku, III. 1. Dřevenak Odolen, Kozelec.

1. Všecky listy špeřené. 2

Kořenní listy jednoduché, nerozdělené. 3.

2. Listy s 3—5 páry lístkův; lístky hrubě pilované. Trubka koruny delší než pokraj. Prut brázděný, nižší než následující, i květenství skupenější; plazivé výhonky. Ve vlhkých houštích, na březích řek a potokův. V Slézsku, Čechách. Kv. Čn. bezolistý. *V. sambucifolia. Mik.*

Listy 6—10jařmé; lístky kopovité, zubaté; řapíky na dolejšku širší, spojené. Prut přímý, jednoduchý, 2—4 stř. zvýší, příoblý, brázděný. Trubka zdélí pokra koruny; koruna pletní neb bělavá, vonná. Žádné výhonky. V suššich houštích, lesích, při rybnících. Čn. Čc. K. lékařský. *V. officinalis. L.*

3. Květy žluté. 4.

Květy bílé, pletní neb červenavé. 5.

5. Koruna špinavě žlutá. Prut ledva pěsti zvýší, pruhovaný, příoblý. Listy žilnaté, na líci tmavo -, na rubu bledozelené; dolejší řapíkaté, téměř celokrajné; střední a hořejší objímavé, vejčité neb srdčitovejčité, zubaté. Rostlina holá, lesklá. Na Alpách, vlhkých skalách. Čc. Srp. K. prodloužený. *V. elongata.*

Koruna více méně bledožlutá, zevnitř červenavá; prašníky kratší než koruna. Květy v protisobných chocholíkách, dolejší stopečné, hořejší sedavé. Listy obdýlně vejčité; celokrajné; kořenní řapíkaté, trochu tlusté, téměř dužné, na rubu bledší. Na skalách, na žule, vápenitých Alpách. Čn. Srp. K. celtický. *V. celtica.*

5. Prutní listy rozdělené, speřené neb 3dílné. 6.

Prutní listy nerozdělené. 8.

6. Prutní listy 3dílné; listy výhonkův dlouze řapíkaté, vejčitě srdčité. Kořen silný, více chomáčův listových vůkol prutu ženoucí. Prut nejvíce 1 stř. zdélí. Rostlina téměř holá, aneb málo pýřitá. Koruny pletní. Na vlhkých lesních místech, při potocích, pramenech. Kv. Čc. K. trojlistý. *V. Tripteris. L.*

Prutní listy speřené, aneb hluboce protisečné. 7.

7. Všecky květy stejné, obojaké, bílé. Listy holé, žilnaté, kořenní nerozdělené, vejčité aneb obvejčité, celokrajné, někdy i ozubené, dlouze řapíkaté, nejbližší 2—3laločné; dolejší prutní krátce řapíkaté, polospeřené, s laloky celými. Prut 2—3 stř. zvýší, příoblý, hladký, šedozelený.

Kořen tlustý, šikmý. Květ vonný. V Čechách, Slézsku. Čn. Čc. K. veliký. *V. Phu.*

Rostlina 2domá, totiž buď má obojaké květý s čnějícími tyčinkami a čnělkami, aneb jen samičí květy s čnějícími čnělkami a zakrpělými, v trubce skrytými prašníky; v tomto případu jsou i květy, i celá rostlina menší. Prut jednoduchý $^1/_2$—1 stř. zvýši. Listy výhonkův dlouze řapíkaté, vejčité; dolejší prutní listy eliptičné, hořejší protisečné; kořenní vejčité neb okrouhlé; někdy však všecky nerozdělené. Kořen výhončivý. Koruny bledé, pletní neb bílé, nevonné. Na pramenitých a bažinných lukách. Kv. Čn. K. dvoudomý. *V. dioica. L.*

8. Květ bílý, často 4prašný, téměř nálevkovitý. Rostlina 2domá, totiž obojaká a samčí aneb obojaká a samičí. Kořenní listy vejčité, 3—5žebré, v dlouhý řapík sbíhavé, prutní čárkovitě kopovité. Prut $^1/_2$—1 stř. zdélí, pruhovaný, holý, obyčejně ve 2 větve rozdělený. Kořen vonný. Mezi horními skalami. Čn. Čc. K. skalní. *V. saxatilis.*

Květ červenavý. 9.

9. Listy kořenní paličkovité; prutní obdýlně obvejčité, žilnaté, po kraji krátce brvité, více méně zubaté, neb i celokrajné; 5—7 květův v jedné kytce, každý 2 brvitými, čárkovitě kopovitými listeny podepřený. Koruny červenavé. Prut oblý, pruhovaný, pýřitý. Na nejvyšších korutanských sněžkách. Čc. Srp. K. nízký. *V. supina.*

Kořenní listy vejčité, aneb srdčitě vejčité, téměř zubaté; dolejší prutní krátce řapíkaté, vejčité, více méně zubaté. Prut 1—1$^1/_2$ stř. zvýší, hluboce čárkovaný, hned kosmatý, hned chlupatý, hned holý. Řapíky útle chlupaté. Chocholíky husté. Květy bledě pletní neb červené; cípy často útle vrubované. Na horách a pohořích. Čn. Srp. K. chlumní. *V. montana. L.*

88. Rubiaceae. Mařinkovité.

397. Asperula. Waldmeister. Mařinka.

Pokraj kalichu velmi krátký. Koruna nálevkovitá neb zvonkovitá, 3—4dílná. Čnělky zčásti srostlé. Plod dvě spojené nažky, IV. 1. Drůbňava.

1. Květy uvnitř nachočervené, nejvíce 4—, zřídka 3klané, 5krát delší než semeník, po 2—3, zřídka jednotlivě mezi 4 listeny sedící; cípy 2zubé. Listy čárkovité, po 4, po kraji drsné, šídlovitě končité, obyčejně 2 delší. Na chorvatských Alpách. Čc. M. dlouhokvětá.
A. longiflora. W. Kit.
Květy jinobarvé: bílé, růžové neb modré. 2.
2. Listy po 6—7 v přeslenu, nikdy po čtyrech. 3.
Listy po 4, dole někdy po 6—7.
3. Semeník háčkovitými štětinami posetý; koruny bílé, vonné. Květy v stopečných chocholíkách. Prut 4—8 p. zdélí, jednoduchý. Listy na líci lesklé, po 6—8, široce kopovité, po kraji a kýle drsné. V stinných lesích. Kv. Čn. M. vonná. Voňavka; Drůbňava. *A. odorata. L.*
Semeník holý. 4.
4. Semeníky zrnité. Koruny bílé, nálevkovitě zvončité. Květy v rozvláčitém latu. Listy kopovité, po 8, po kraji a kýle, jako i prut, vyvrácenými ostny poseté. Prut větvitý, rozložitý, 2—3 stř. zdélí, obyčejně mezi houštím se pnoucí. Listy na líci lesklé. Ve vlhkých houštích; v Slézsku, Moravě. Čc. Srp. (Asper. rivalis, Sibth.) M. drsná. *A. Aparine. Schot.*
Semeníky hladké, 5.
5. Prut 4hranný. 6.
Prut nepatrně hranatý, přímý. Listy obyčejně po 8, tuhé, ostnité, po kraji vyhrnuté; koruna s krátkou trubkou, téměř zvončitá. Na skalnatých místech. M. svízelová.
A. galioides. M. B.
6. Listy na rubu drsné, chlupaté, po kraji trochu vyhrnuté, po 6—8 čárkovitě kopovité. Prut přímý, do 1 stř. zdélí. Kořen nachový. Květy v konečním chomáči; listeny štětinami brvité. Koruna modrá. Na rolích; u Fulneka, u Jankovic pod Hostýnem na Moravě; vzácná. Kv. Čn. M. modrá. *A. arvensis. L.*
Listy holé, hladké, trochu tuhé, po 6, po kraji drsné. Prut 5—6 p. zvýší, 4hranný. Květy na konci v malých okolíkách, téměř sedavé, nad listeny čnějící; koruny růžově červené. Semeníky hladké, vejčité. Na vápencích u Mehadie. (Asperula capitata, Kit.) M. červená.
A. hexaphylla. All.

7. Listy po 4 v přeslenu; květy nejvíce bílé. 8.
Listy dolejší po 6, hořejší po 4—10.
8. Listy eliptičné, hladké, po kraji holé, nikoli 3žilné, tmavozelené. Prut 1 stř. zdélí. Listeny štětinovité; stopky krátké; květy bílé, trubkovitě zvončité. Semeník drsný. V Krkonoších, Tatrách. Čc. Srp. M. hladká.
A. laevigata.
Listy kopovité, buď 3žebré, buď po kraji drsné. 9.
9. Listy vejčitě kopovité, 3žilné, 1 p. zšíří, a 1 ½ p. zdélí. Prut přímý, vztýčený, 1 stř. dlouhý. Květy mnohodomé v konečních chomáčích neb přeslenech. Koruny bílé; listy těmto nejbližší brvité. Čnělka 2dílná. V lesích v Banátě, Sremsku. M. turínská. *A. taurinensis.*
Listy čárkovité, po kraji drsné. Prut velmi větvitý, s větvemi nejvíce k jedné straně nachýlenými, 1 stř. dlouhý. Květy v chocholičném latu. Listeny kopovité, ostnité. Nažky zrnité. Koruny bělavé, zevnitř červenavé, 4klané. Často 2 čnělky. Na výslunních pahrbkách, vřesovištích, suchých pasekách, pokrajích hor. Čn. Čc. M. psí.
A. cynanchica.
10. Koruny nejvíce 3klané, bílé, zvenku červenavé, s dlouhou trubkou. Semeník hladký. Květy v konečních chocholíkách, s vejčitými listeny, nejvíce po 3. Listy čárkovité, po kraji drsné. Prut jednotlivý, přímý, s větvemi vztýčeně odstávavými, 1—2 stř. zdélí, někdy položený; články trochu nadmuté, nachové. Kořen plazivý, žlutočervený. Na výslunních pahrbkách, vřesovištích, kamenitých pasekách. Čn. Čc. (Galium album.) M. barvířská.
A tinctoria. L.
Koruny 4klané, zevnitř drsné. Listy širší, méně tuhé, čárkovité, dolejší po 6, střední po 4, hořejší vstřícní. Prut slabý. Na pahrbkách, v lesích; v Čechách, Uhřích. Čn. Čc. M. chlumní. *A. montana. Kit.*

398. Crucianella. Kreuzblatt. Brotinka.

Koruna nálevkovitá s niťovitou trubkou. Kalich chybí. Obal 2—3lupenný, 1květý. Semeníky dva holé. IV. 1.
Listy čárkovitě kopovité, po 8—12, drsné. Květy

v stopečných chomáčích, na konci a v úžlabičkách. Koruny 5klané. Na písčinách; v Uhřích, okolo Méneše. (Asperula tubiflora). B. povázková. *C. molluginoides.*

399. Galium. Labkraut. Svízel.

Kalich nepatrný. Koruna kruhovitá s 4—3 klaným plochým pokrajem. Čnělka rozdělená. Plod: dvě spojené nažky bez kališního kraje. IV. 1.

1. Stopky po odkvětu v oblouk nazpět vykřivené. Často jeden obojaký, mezi dvěma samčími květy. 2.

Stopky zůstanou přímé. Všecky květy obojaké. 5.

2. Listy 3žebré, ovální, po 4. Stopky větvité, v úžlabičkách. Květy žluté. 3.

Listy bez bočních žilek, čárkovitě kopovité, po 6—8. Prut nazpět bodlavý. Květ špinavě bílý. 4.

3. Stopky listeny podepřené; semeník holý; koruny zelenavě zlatožluté; koneční květ obojaký, boční samčí; stopky mnohokvěté, chlupaté. Listy eliptičné neb vejčité, 3žilné, jasně zelené, po 4. Prut 1 stř. zvýší, drsný, od dolejška dlouze větvitý. Ve vlhkých houštích. Dub. Kv. (Valantia Cruciata, L.) Svízel křížnatý. *G. Cruciata. Scop.*

Stopky bez listenův; semeník holý; koruny bledozelené; květy mnohodomé; stopky chudokvěté. Listy čárkovitě eliptičné, po kraji útle brvité, po 4. Prut holý, do 1 stř. zvýší. Na stinných hrázích, březinách, ve vlhkých lesinách. Kv. Čn. (Valantia glabra, L.) S. jarní. *G. vernum. Scop.*

4. Stopky kratší než plod; semeník veliký, bradavičnatý; koruny žlutobílé. Listy téměř po 7, čárkovité, po kraji ostnité, drsné. Prut do 1 stř. zdélí. Při plotech, na rolích; řídce. Čn. Čc. (Val. saccharata; Val. Aparine, L.) S. cukrnatý. *G. saccharatum. All.*

Stopky nejméně zdélí plodu, převislé, 3dílné, 3květé; semeník kulatý, bradavičně zrnitý. Květy bělavé, boční obyčejně samčí, střední obojaké. Listy po 8, nazpět ostnité. Na rolích. Čn. Čc. (Val. tricornis. Roth). S. trojrohý. *G. tricorne. With.*

5. Listy 3žilné, po 4, 6.

Listy bez bočních žilek. 7.

6. Listy ovální, tupé, po kraji štětinaté, krátce na špici ostnité. Prut slabý, $^1/_2$ stř. zdélí, křehký, 4hranný. Stopky v konečním, chudolistém latu. Koruny bílé. Semeník háčkovitý, štětinatý. V jehličích lesích. Čc. Srp. S. okrouhlolistý. *G. rotundifolium. L.*

Listy kopovité, holé, bez ostnu. Prut 1 stř. zdélí, tuhý, přímý, holý neb útle chlupatý. Lat konečni. Stopky odstávavé. Semeníky hustě štětinatě háčkovité. Na suchých lesních lukách. Čc. Srp. S. severní. *G. boreale. L.*

7. Listy tupé, bezostenné, po 4 v přeslenu, nestejné, 1žilné, čárkovitě obdýlné, po kraji nazpět drsné. Prut 4hranný, obyčejně 1 stř. zvýší. Stopky rozvláčité, latnaté, v uhel odstávavé. Koruny bílé. Semeník holý a hladký. Na vlhkých prostorách, v příkopech, na březích řek, bažinných lukách. Kv. Čn. S. bahní. *G. palustre. L.*

Listy ostnem končité, stejné, po 6—8 v přeslenu. 8.

8. Prut drsný, nazpět ostnitý. 9.

Prut hladký neb chlupatý. 12.

9. Koruna širší než semeník, bílá. Plody holé, útlozrnité. Stopky krátké, latnaté. Prut 4hranný, slabý, rozložený, 2—3 p. až 1 stř. zdélí. Listy po 6, čárkovitě kopovité, 1žilné, po kraji a kýle nazpět ostnité. Na bažinných lukách, močálech. Čn. Čc. S. bažinný. *G. uliginosum. L.*

Koruna ledva širší než semeník. Listy štětinaté. 10.

10. Ostny po kraji listův nahoru vztýčené. Stopky vztýčeně odstávavé. Na rolích. S. štíhlý. *G. gracile. Wallr.*

Ostny dolů obrácené. Stopky téměř do uhlu rozložené. 11.

11. Semeník zrnitý, chlupatý neb holý. Prut 4hranný, zpět háčkovitý, volný, do 5 stř. zdélí. Listy po 6, čárkovitě kopovité, 1žilné. Při plotech, houštích, zdech. Čn. Zář. S. obecný; lepký rozmarýn. *G. Aparine.*

β. Semeník o polovic menší, štětinatý.

γ. Semeník o polovic menší, holý, v mládi však chlupatý. Listy obyčejně po 6, čárkovitě kopovité, kýlnaté, po kraji zpět drsné. Stopky rozevřené, větvité. Prut $^1/_2$—$1^1/_2$ stř. zvýší, vstoupavý neb položený, 4hranný; články štětinaté. Květy bělavé neb žlutozelené, v úžla-

bičkách, jednotlivé neb po 2—3. Mezi osením, ve vzdělávané půdě; na dunajských výspách, v Čechách. Čn. Čc. S. odrodilý. *G. spurium.*

Semeník sotva zrnitý, často holý. Články prutu obyčejně holé. S. rolní. *G. agreste. Wallr.*

12. Listy úzce čárkovité, po kraji zpět vyhrnuté. 13.

Listy čárkovitě kopovité, neb kopovité, aneb i obvejčité, po kraji nevyvrácené. Květy nejvíce bílé. 14.

13. Koruna zvonkovitá, trochu nálevkovitá. Květ bílý. Viz Asperula galioides.

Koruna plochá, nejvíce žlutá. Semeník holý, hladký. Cípy květu tupé, krátce špičaté. Stopky plodu vodorovně odstávavé. Prut tuhý, oblý, 4žebrý, 1—2 stř. zvýší; větve téměř do uhlu odstávavé, rozevřené. Listy po 8, na rubu aksamitově plsťnaté, na líci lesklé. Při cestách, mezech, v houštích. Čn. Srp. S. syřišťový. *G. verum. L.*

14. Prut značně oblý, aneb s 4 setřelými hranami, přímý, obyčejně holý, 2—4 stř. zvýší, bělavý, s nadmutými kolénkami. Listy sivé, po 8, obdýlně kopovité, tupé, ostnem končité, po kraji drsné, pod květem jen po 2. Stopky tenké, před květením odvislé, potom vztýčeně odstávavé. Semeníky holé, slabě svraštělé. Koruny bílé. V suchých lesích, obyčejný. Čn. Čc. S. lesní; Strapaňa.

G. silvaticum. L.

Prut patrně a ostře 4hranný, slabý. 15.

15. Hustý lat; větve odstávavé. Prut na článcích nadmutý, bělavý, vstoupavý. Listy po 8, kopovité, ku předu širší, ostnem končité. Stopky v uhel odstávavé; cípy koruny útle končité. Nažky holé, slabě svraštělé. Při plotech, v úvozech, houštích, na lukách. Čn. Čc. S. povázka.

G. Mollugo. L.

Větve a stopky plodu vztýčeně odstávavé. Prut položený neb vstoupavý, 4hranný, 2 p. až i $2^1/_2$ stř. zvýší. Listy po 8, čárkovitě kopovité, ku předu širší, 1žilné, ostnem končité. Koruny bílé; cípy špičaté; nažky slabě zrnité. Na suchých pahrbcích. Čn. Čc. S. hvozdní.

D. silvestre. Poll.

Poznam. Příbuzný Svízel skalní: prut 4hranný, holý, rozložený, 3—12 p. zdélí. Listy po 6, 1žilné, ostnem

končité, dolejší obvejčité, hořejší obkopovité. Koruny bílé; nažky zrnité. Na suchých a kamenitých prostorách. Čc. Srp. (Gal. hercynicum, Weig.) *G. saxatile. L.*

400. *Rubia. Röthe. Mořena.*

Kalich krátký 4zubý. Koruna zvončitě nálevkovitá. Čnělka rozdělená. Plod: 2 dužnaté, slívovité, spojené nažky. IV. 1.

Prut 1—1$^1/_2$ stř. zvýší, na hranách bodlavý. Listy po 4, siťkované, zpátečně ostnité, po kraji široce kopovité. Stopky úžlabičné, 3vidličné. Koruny zelenožluté. V jižní Evropě domácí, u nas zdivočelá a pěstovaná; mezi Děvínem a Břetislavou při plotech. Čc. Srp. M. barvířská. *R. tinctorum. L.*

401. *Sheradia. Sherardie. Bračka.*

Kalich 4zubý. Koruna nálevkovitá, 4klaná. Čnělka u vrchu krátce rozdělena. Plod: dvě spojené nažky. IV. 1.

Prut vstoupavý, 4—6 p. zdélí, trochu chlupatý. Kořen plazivý, červený. Červené, tmavě lilakové květy. Listy po 4, hořejší po 4—8 v přeslenu. Na rolích mezi osením. Čn. Srp. B. rolní. *S. arvensis. L.*

402. *Vaillantia. Vaillantka.*

Rostlina mnohodomá. Kalich chybí neb jest nepatrný. Koruna 4klaná; samčí často 3klaná, 2mužná. Nažky často jediná, druhá zakrpělá. Čnělka 2klaná. IV. 1.

1. Listy eliptičné, síťované, po 4, holé neb draslavé. 2.
   Listy obdýlně vejčité, po 4, brvité. 3.
2. Listy eliptičné, síťované, holé, tupé. Prut jednoduchý, hladký, 2—4 p. zdélí. Koruny žlutozelené. Při zdech; v Uhřích. Kv. Čn. V. zední. *V. muralis. L.*
   Listy eliptičně obdýlné, 3žilné, síťované, draslavé; stopky větvité, brvité, šupinaté neb palistnaté; palístky obdýlné, brvité. Plody holé. V lesích vlhkých v Čechách. Kv. Čn. V. brvitá. *V. ciliata. Opic.*
3. Semeník háčkovitý. Koruny bílé. Stopky pod list zvracené. Listy obvejčitě podlouhlé, bezžilné, trochu drsné. Prut přímý,

háčkovitý. Při plotech, na lukách, u Břetislavy v Uhřích. Kv. V. draslavá. *V. hispida.*

Semeník prostý neb dvojitý, hladký. Květy bledožluté. Stopky téměř 2klané, brvité. Listy háčkovité, 1žilné. Prut 1—1½ stř. zdélí, bodlavý. Na suchých místech v Uhřích. Kv. V. piemontská. *V. pedemontana.*

89. Sambucineae. Bezovité.

403. Sambucus. Hollunder. Bez.

Malvice 3—5 semenná, s nepatrným kalichem; 5 prašníkův. Listy speřené. V. 3. Chebz.

1. Malvice červené. Květy špinavě bílé ve vejčitém hroznu. Keř 4—6 stř. zvýší. V lesích. Dub. Kv. Bez červený; Babulka; Babulinky. *S. racemosa. L.*

Malvice černé. Květenství vrcholičné. 2.

2. Prut bylinný, 3—5 stř. zvýší. Listy speřené; dolejší lístky trojité. Květy v 3klaných vrcholíkách. Veliké palisty, vejčité, pilované. Koruny bílé, zevnitř červenavé. V lesích, na rolích, mezích. Čn. Čc. B. pozemní; podzemní chebz. *S. Ebulus. L.*

Keř stromovitý. Listy speřené, s 5 lístky. Květy vrcholíku (chebzičky, kozinky). Žádné palisty, aneb místo nich bradavice. Koruny žlutobílé. Malvice modročerné. Čn. Zář. B. černý. *S. nigra. L.*

404. Viburnum. Schneeball. Kalina.

Malvice 1semenná, neodpadavým 5zubým kalichem věnčená; 5 prašníků. Keř s listy rozdělenými, vstřícnými, bez palistů; květenství vrcholičné. V. 1.

Listy 3laločné, srdčité, dlouze špičaté, zubaté; řapíky žláznaté, plché. Chocholíky koneční; pokrajní koruny veliké, neplodné. Malvice červené, kaliny; květy bílé. Keř 4—8 stř. zvýší. V lesích, houštích, při vodách a potocích. Kv. Čn. Kalina žláznatá; Kalinkebeeren v Slézsku. *V. Opulus. L.*

Listy ovální, plsťnaté, pilované, žilnaté, na rubu svraštělé řapavé. Větve z mládi plsťnaté. Vrcholík 6—7 paprský; paprsky 3klané. Květy malé, bílé. Malvice červené, později modročerné, obdýlné, připloché. V lesích,

v plotech. Kv. Kalina chudovina; ptačí chléb; Bankyta.
V. Lantana. L.

90. Caprifoliaceae. Zimolezovité.

405. Linnaea. Linnäe. Zimozel.

Kalich 5laločný; cípy dlouze špičaté, odpadavé. Koruna zvončitá s 5klaným, téměř stejným pokrajem. Dvě delší a dvě kratší tyčinky. Malvice suchá, 1semenná. XIV. 2.

Prut téměř dřevnatý, plazivý; větve vztýčené, ½ stř. zdélí. Květy po 2, koruny bílé, uvnitř červené, s 2 zveličenými listeny srostlé. Listy přiokrouhlé, vždy zelené. V lesích, vřesovištích; v Slézsku, Uhřích, Korutanech. Čc. Srp. Z. severní. *L. borealis.*

406. Lonicera. Lonitzere. Zimoléz.

Kalich krátký 5zubý. Koruna zvonkovitě nálevkovitá, neb trubkovitě zvončitá, s nepravidelným 5klaným pokrajem; 5 tyčinek. Malvice 1—3pouzdrá, málosemenná. Hořejší listy často srostlé. V. 1.

1. Prut pnivý. Květy v hlavách skupené. 2.
Stopky 2květé. 3.

2. Hořejší listy prorostlé, srostlé. Květy v přeslenech a hlavách; koneční hlava sedavá. Koruny bělavé neb pletní, zvláště u večer vonné; hořejší pysk vyhrnutý. Malvice červené, neodpadavým kalichem věnčené. V zahradách. Kv. Čn. Z. kozí list. *L. Caprifolium. L.*

Listy nesrostlé. Květy v stopečných hlavách. Koruny bělavě žluté, trochu žláznaté, chlupaté, červenavě stinkované. Malvice s 5zubým kalichem. Při plotech, ohradách, v houštích a lesích. Čn. Čc. Z. popínavý.
L. Periclymenum. L.

3. Malvice téměř až do vrchu srostlé. 4.
Malvice různé, nanejvýš jen dole srostlé. 5.

4. Malvice červené. Koruny 2pyské, žlutozelené a krvavé, na dolejšku hrbaté; hoření pysk 3zubý, dolejší šikmo vyvrácený. Prut 3—4 stř. zdélí. Listy vejčitě kopovité, po kraji a na rubu pýřité, téměř vstřícní. V horních úvozech; na Alpách. Kv. Čn. Z. horní. *L. alpigena. L.*

Malvice černomodrá, s hnědými skvrnami po straně. Koruny žlutobílé, s 2 hrby na dolejšku; kalich 4zubý. Prut 3—4 stř. zdélí; listy obdýlné, žilnaté. Čn. Čc. Z. modrý. *L. caerulea.*

5. Listy holé, jen z počátku trochu pýřité, obdýlně eliptičné, zelenotmavé. Prut 2—4 stř. zdélí. Větve obloučnaté, nepnivé. Koruny červenobílé. Malvice černé, po 2 na dolejšku srostlé. Blizna veliká, zelená. Tři listeny pod semeníkem, 2 zevnitřní kopovité, vnitřní 4klaný. V horních lesích, ve vlhkých a stinných místech. Kv. Z. černý. *L. nigra. L.*

Listy pýřité, ovální, celokrajné. Prut 3—5 stř. zvýší, s přímými rozevřenými větvemi. Květy úžlabičné; koruny útle chlupaté, bílé, žlutavé, s zeleným hrbem na dolejšku trubky. Malvice červené, u spodu srostlé. Stopky 2květé, kosmaté, zdélí listův. Ve vlhkých houštích a lesích, při potocích. Kv. Čn. Z. obecný. *L. Xylosteum. L.*

91. Cucurbitaceae. Kdýňovité.

407. Bryonia. Zaunrübe. Posed.

Koruna hluboce 5dílná. Tři tyčinky: 2 s 2pouzdrými, jedna s jednopouzdrým prašníkem. Tobolka malvičnatá, kulatá, 3pouzdrá. XXI. 10.

Rostina 2domá; květy v hroznu. Malvice červené. Při plotech. P. červený. *B. dioica. L.*

Rostlina 1domá, květy v prodloužených chocholíkách. Koruny žlutozelené, špinavě bílé; prašníky veliké, skupené. Malvice černé. Listy 5—7laločné, drsné; laloky končité, zubaté. Samičí kalichy zdélí koruny. Prut pnivý 6—8 stř. zdélí. Při plotech. Čc. Srp. P. bílý. *B. alba. L.*

408. Cucurbita. Kürbiss. Kdýně.

Kalich 5zubý. Koruna 4klaná. Tyčinky 3. Čnělka 3klaná. Semena obroubená. XXI. 10.

Plod kdýně hladká, okrouhlá neb obdýlná, někdy velmi veliká. Listy 5laločné, přitupé, srdčité, zubaté. Čn. Čc. K. plucár. Tykev; tekvice. *C. Pepo. L.*

409. Cucumis. Gurke. Okůrka.

Kalich samčí 5zubý. Koruna 5dílná. Tyčinky 3; Čnělka 3klaná. Semena neobroubená. XXI. 10. Oharek.

Plody okůrky drsné. Listy 5laločné, choboty rovnouhelné. Kv. Srp. O. obecná. *C. sativus. L.*

410. Momordica. Balsamapfel. Tykvor.

Tyčinky srostlé. Kalich 5klaný; koruna 5dílná. Čnělka 3klaná. Plod drsný, bodlavý. XXI. 10.

Plod eliptičný, háčkovitý. Koruny žlutozelené; stopky zvláště v čas zralosti vztýčené. Listy srdčité, tupé, drsné. Žádné úponky. V Sremsku. Čc. T. pružný. *M. Elaterium.*

411. Sicyos. Haargurke. Lubenka.

Kalich 5zubý. Koruna 5dílná. Tyčinky srostlé. Čnělka 3klaná. Tekvice 1semenná. XXI. 10. Smek.

Rostlina pnivá, posedu podobná. Listy 5hranné, drsné, zubaté, srdčité. Květy žlutozelené; samčí v hroznech, samičí v hlavách. U plotů; v Boršodské stolici, v Haliči. Čc. Srp. L. hranatá. *S. angulata.*

92. Grossularieae. Meruzalkovité.

412. Ribes. Johannisbeere. Meruzalka.

Kališní trubka se semeníkem srostlá; pokraj 4—5-dílný. Plátky mezi kališními cípy v hrdle kalichu umístěné; 4—5 tyčinek; 2 čnělky s tupými bliznami. Plod mnohosemenná malvice. V. 1.

1. Rostlina trnitá, keř bodlavý. 2.
   Žádných trnův. 2.
2. Malvice štětinatá, kulatá neb obdýlná, bělozelená neb červenavá. Stopky 1—3květé, s 2—3 listeny. Kalich zvončitý, s cípy vyvrácenými. Chomáče listův podepřené 3dílnými ostny. Listy prstnaté, 3—5laločné. Keř 2—3 stř. zvýší. Při plotech, zdech. Dub. Kv. M. Srstka; Angrešt, Egreš. *R. Grossularia. L.*
   Malvice holá, velikosti a barvy rozličné. Stopky obyčejně 1květé. Listeny 2—3lupenné. Cípy kalichu eliptičné. Koruny zelenočervené. Ostny jen pod puky neb chomáči listův. Listy pýřité, nelesklé. V plotech. Dub. Kv. M. Chlupatka. *R. Uva crispa. L.*

3. Listeny delší než stopky. Keř 2domý; samčí květy v dlouhých, mnohokvětých, samičí v krátkých, 3—5květých hroznech; tyto poslední mají i prázdné prašníky. Listy 5laločné. Větve tenké. Kalichy ploché, holé. Koruny žlutozelené, lupeny kopisťovité. Hrozny vztýčené, žláznatě chlupěné. Malvice eliptičné, červené. Výška 3—4 stř. Na horách, v lesích. Kv. Čn. horní. *R. alpinum. L.*
Listeny kratší stopek. 4.
4. Hrozny odvislé. 5.
Hrozny aspoň zpočátku vztýčené. 6.
5. Kalich holý, téměř plochý. Koruny žlutozelené; lupeny kopisťovité. Malvice červené. Hrozny téměř holé, přechýlené, v čas zralosti odvislé. Větve přitloustlé. Výška 3—4 stř. V lesích, v plotech. Dub. Kv. M. červená; červený rybís; Ryvís. *R. rubrum. L.*
Malvice černé, větší. Hrozny pýřité. Větve ztloustlé. Listy 5laločné. Výška 3—4 stř. Při potocích. Dub. Kv. M. černá. *R. nigrum. L.*
6. Malvice červené. Květy bělozelené, červenými punkty kropené; lupeny kopisťovité. Kalich holý, zvončitý, s cípy brvitými. Hrozny trochu kosmaté, dřív vztýčené, posléze odvislé. Laloky listův špičaté. Výška 3—4 stř. Na horách. Čn. M. strminná. *R. petraeum. Wulf.*
Květy červenobrunatné, krátce stopečné. Laloky a zuby listův špičaté. Plátky obdýlné. Listeny velmi malé. Hrozny klasaté, vztýčené. V Chorvatsku. (Ribes multiflorum Kit.) M. klasatá. *R. spicatum. Robson.*

93. Myrtaceae. Myrtovité.

413. Philadelphus. Pfeifenstrauch. Pustoryl.

Kalich 4—5dílný, nadplodný. Koruna 4—5lupenná. Čnělka 4klaná. Tobolka 4—5pouzdrá, mnohosemenná. XII. 1. Špaňhelský trn. Kvítko sedmero bratří.

Keř 6—8 stř. zvýší; puky malé, zelené; listy vstřícní, vejčitě eliptičné, dlouze končité, zubaté. Květy bílé, krátce stopečné, na koncích větví. Polodivý jako Šeřík. V plotech. Kv. Čn. P. vonný. *Ph. coronarius. L.*

94. Rhamneae. Krušinovité.

414. Rhamnus. Kreuzdorn. Řešetlák.

Kalich po odkvětu obříznutě odpadavý. Plod: malvice dužnatá neb kožnatá, 2—4pouzdrá. V. 1.

1. Kře neb stromy trnité. 2.
   Kře beztrné. 5.
2. Pruty položené. 3.
   Kře neb stromy vztýčené. 4.
3. Listy na rubu trochu kosmaté, vejčitě kopovité, vykrajované, útle pilované. Keř nízký; pruty položené; kora větví černá. Květy velmi malé, hojné, v chomáčích žlutavé. V jižních Uhřích. Kv. Ř. barvivý. *R. infectoria. L.*
   Listy holé, jen v mládi chlupaté, vejčité neb kopovité, pilované. Více $^1/_2$—1 stř. vysokých prutův z kořene, které po zemi se rozkládají. Květy různopohlavé; cípy samčích kalichův větší než samičích, žluté. Hnědé šupiny na tyčinkách. Na výslunních kamenitých prostorách; v Rakousích, Uhřích. Kv. Čn. Ř skalní. *R. saxatilis. L.*
4. Listy v chomáčích, řapíkaté, žilnaté, s žilkami obloučnatými, útle pilované, ovální, jasně zelené. Větve vstřícní. Keř neb strom 4—6 stř. vysoký. Květy mnohodomé, svazečné, úžlabičné; kališní cípy vyvrácené; plátky čárkovité, zelenožluté. Malvice neb peckovice zvící hrachu, černá, s dužinou zelenavou. V plotech, houštích. Kv. Čn. Ř. počistivý. *R. cathartica. L.*
   Listy často vstřícní, vejčité, tupé, pilované, pýřité. Keř 4—5 stř. zvýší, s korou popelavou. Stopky kratší aneb zdélí kalichův, kalich žlutozelený, s cípy vyvrácenými; lupeny 2krát menší než kalich. Malvice černé, lesklé. Při vinicích; v Sremsku, Banatě. Kv. Ř. banátský. *R. tinctoria. W. Kit.*
5. Keř plazivý; kora červenohnědá. Listy řapíkaté, vejčité, vrubované, po kraji chruplavičné; žilky zrzavoplsťnité. Květy 2domé a obojaké, v hroznech úžlabičných; kalich červenavý; koruna bílá; malvice tmavočervená. V jižních Uhřích. Kv. Čn. Ř. nízký. *R. pumila. L.*
   Keř neb strom vysoký. 6.
6. Listy celokrajné, ovalní. Keř 4—20 stř. vysoký; větve

střídavé. Květy úžlabičné, jednotlivé, neb skupené. Koruny pletní, 5dílné; lupeny kopovité. Plod peckovice dřív červená, pak černá. Květy obojaké. V houštích, vlhkých lesích. Kv. Čn. Ř. Krušina. *R. Frangula. L.*

Listy žláznatě útle vrubované, vejčitě kopovité, drsné, jasnozelené, někdy srdčité, s žilkami přímými, rovnoběžnými. Keř 8—10 stř. zvýší, s korou černočervenou, černě skvrnitou. Květy 2domé, žluté, posléz černočervené; lupeny 2klané. V jižních Uhřích. Kv. Čn. Ř. horní. *R. alpina. L.*

415. Zizyphus. Judenbaum. Čišník.

Kalich trubkovitý. Místo koruny šupiny na kalichu umístěné. Peckovice 1-2semenná. V. 1. Cicimek; jujub.

Hrozny boční, kratší než listy; listy vejčité; řapík mezi 2 trny. Květy s 3 čnělkami; lupeny střídavě menší. Plod peckovice mázdřitá, s krajem křídlatým, 3pouzdrá. Na pahrbkách; v Uhřích okolo Budína. Kv. Čn. (Rhamnus Paliurus.) Č. červený. *Z. Paliurus.*

95. Evonymeae. Brslenovité.

416. Evonymus. Spindelbaum. Brslen.

Kalich sedí na štítovitém terči; 4—5 tyčinek, tobolka 3—5hranná. V. 1.

1. Tobolky na hranách křídlaté, růžově červené. Lupeny květu přiokrouhlé, zelenavě červené. Stopky niťkovité, mnohokvěté; obyčejně 5 prašníkův. Listy široce vejčité, stejně zubaté. Na horách, v houštích; zřídka. Kv. Čn. B. širolistý. *E. latifolius. L.*

Tobolky bezkřídlé. 2.

2. Lupeny zelenavé, netčené, obdýlné. Tobolky růžové; semena bílá, červeným dužným obalem pokrytá. Květy chocholičné, úžlabičné. Keř 4—5 stř. zvýší; větve 4hranné, hladké. V houštinách. Kv. Čn. B. obecný. *E. europaeus. L.*

Lupeny zelenavé, červeně tčené, přiokrouhlé. Tobolky vtlačené, běložluté a červenavé; semena jen poloobalená. Větve oblé, bradavičnaté. Listy jasně zelené, dlouze řapíkaté. V lesích. Kv. Čn. B. bradavičný. *E. verrucosus.*

96. Staphyleaceae. Klokočovité.

417. Staphylea. Pimpernuss. Klokoč.

Kalich 5dílný. Semeník 2—3laločný; tobolka 2—3 pouzdrá, dovnitř pukavá, s několika semeny v každém pouzdře. V. 3.

Listy speřené; lístky obdýlně kopovité, pilované, po 5—7. Květenství v hroznech. Květy bílé. Tobolky nadmuté, semena tvrdá, bílá neb hnědá, lesklá. V lesích. Kv. Čn. K. speřený. *S. pinnata. L.*

97. Rosaceae. Růžovité.

418. Rosa. Rose. Růže.

Kališní trubka džbánovitá, dužná, v hrdle žláznatým kroužkem súžená. Plod: zdánlivá malvice. XII. 5. Šíp. Šípek.

1. Čnělky asi zdélí prašníků, v sloup srostlé. Lístky přiokrouhlé, eliptičné, na rubu šedé, holé. Palisty čárkovité, jejichž konce nejsou na zpod sehnuté. Dlouhé, ležící větve. Květy malé, nejvíce bílé. V lesích. Čn. Čc. R. polní. *R. arvensis.* L.

Čnělky daleko kratší než tyčinky. 2.

2. Květ žlutý, aneb uvnitř žlutočervený, zvenku žlutý. Lístky po obou stranách stejně zelené. Plod kulatý. R. žlutá. *R. lutea. Mill.*

Květ červený neb bílý. 3.

3. Kališní cípy bezzubé, nanejvýš na bujných jednotnících nepravidelně zubaté. Šípek neodpadavým kalichem věnčený. 4.

Kališní cípy střídavě, pravidelně dlouhými zuby opatřené, a protož protisečné; pátý cíp jen po jedné straně zubatý. 7.

4. Kališní cípy o polovic kratší než otevřená koruna; tato nejvíce bílá, veliká. Plod plochokulatý, černý. Keř obyčejně jen několik střev. zvýší, s četnými přímými, šídlovitými ostny. Malé přiokrouhlé lístky. Na neúrodných pahrbkách. Kv. Čn. R malolistá. *R. pimpinellifolia.*

Kališní cípy s otevřenou korunou aspoň stejné délky, v kopovitou špici prodloužené. Květ červený. 5.

5. Ratolesti bez ostnův, ostny jen na mladších pněch. 6
Ratolesti ostnité; ostny po 2 pod palisty sedící. Lístky po 5—7, vejčitě obdýlné, jednoduše pilované bez žlázek; na rubu šedé a pápeřité, jako i řapík. Palisty na nekvětných ratolestech na kraji v žlábek svinuté. Květy růžové neb pletní, téměř vždy z polovice plné. Semeníky v dolejšku kališní trubky na krátké stopce. Šípek přiokrouhlý, holý; stopka přímá, vztýčená, holá. Výška 4—5 střev. R. svatodušní; růže škořicová. *R. cinnamomea. L.*
6. Stopky po odkvětu zpět vyvrácené, hladké; šípky dlouhé, úzké, převislé. Kališní cípy obyčejně delší než lupeny, hladké. Květy nejvíce tmavonachové, po 1—2. Lístky po 7—11, obdýlně eliptičné, holé neb útle chlupaté. Staré pruty bezostné, mladé přímými ostny hustě poseté. Výška 2—4 stř. Semeníky v dolejšku kališní trubky na krátké stopce. Na horách, v Slézsku, Čechách, Uhřích. Čn. Čc. R. horní. *R. alpina. L.*

Pozn. Růže pyrenejská: stopky a kalichy zcela neb částečně žláznatými štětinami poseté. Květy tmavočervené, lupeny vykroužené. Šípek červený. Na Krkonoších, Uhřích. Čc. *R. pyrenaica. Gou.*

Stopka přímá vztýčená, žláznatě štětinatá. Lístky žilnatě řásnaté. Palisty listů květů nejbližších širší, eliptičné. Listeny často přiokrouhlé. Kališní trubka obhomolovitá, žláznatá; cípy častěji zubaté. R. šamrhovatá. *R. turbinata. Ait.*
7. Palisty všecky čárkovité, mnohem delší než širší. Listeny čárkovité neb úzce kopovité. Roční pruty nestejnými, většími i menšími ostny a žláznatými štětinami hustě poseté. Lístky eliptičné, veliké, kožnaté, na rubu sivé. Kališní cípy protisečné, vyvrácené, kratší než koruny, v čas zralosti odpadavé. Lupeny veliké, obyčejně nachočervené. Výška 4—12 p. Šípky téměř kulaté, vztýčené. Ve výslunních houštích. Čn. Čc. (R. pumila, Jacq. Matt.) R. nízká. *R. gallica. L.*

Pozn. Příbuzná R. stolistá různí se bledším vonným květem, a méně kožnatými, na rubu zelenými listy, jakož i širšími palisty. Plod vejčitý; stopky draslavé; Čn. Čc. *R. centifolia. L.*

Palisty nejblíž u květu eliptičné, širší než ostatní. 8.
8. Ratolesti bez ostnův. Viz R. turbinata. 6.
Ratolesti ostnité; ostny nejvíce po 2, pod palisty. 9.
9. Listy šedozelené, sivoplsťnaté, na rubu žláznaté neb beze žlázek; kališní cípy protisečné, zdélí koruny, v čas zralosti odpadavé. Ostny silné, stlačené, přímé, na větvích oblоučnaté. Šípky vztýčené, kulaté, na dolejšku stopečnými žlázkami posete, veliké, růžově červené. Květy po 3—5, vonné. Semeníky zde i při následujících v dolejšku kališní trubky, na dlouhé stopce upevněné. V houštích, při cestách. Čn. Čc. (Rosa villosa, Matt.) R. plsťnatá. *R. tomentosa. Smith.*
Listy trávozelené aneb s lehce setřelým modrozeleným nádchem, holé, neb chlupaté, neb žláznaté. Ostny obloučnaté. Plod častěji vejčitý než kulatý. 10.
10. Stopky, šípky a listy zcela holé. Květ často bílý neb bledý. V houštích, úvozech, při rolích obyčejná. Čn. R. šípková. *R. canina. L.*
Jedna neb druhá jmenovaná částka chlupatá neb žláznatá. Sem patřící druhy následující, s výminkou R. rubiginosa, jsou ve Wimmrově Floře slézské s předcházejícím spojené. 11.
11. Rub listů zrzavými žlázkami pokrytý, jež listu vůně příjemné dodávají. 12.
Listy beze žlázek, aneb řídce žláznaté. 13.
12. Malé růžově červené květy, jednotlivé neb po 3—5, Kališní trubka vejčitá, nejvíce holá. Stopky štětinaté. Kališní cípy protisečné zdélí lupenů, v čas zralosti odpadavé. Šípky kulaté, vztýčené. Ostny silné, stlačené, obloučnaté; lístky po 5—7, dvojitými odstávavými zoubky přiokrouhlé neb eliptičné. V houštích. Čn. Čc. R. rezová. vonný šípek. *R. rubiginosa.*
Květ bílý neb bledočervený. Stopky a kalichy nahé. Řapíky a rub, někdy i líc listů od žlázek lepké. V houštích (Rosa canina δ. sepium, Wim. Sem též patří R. Kluckii W. et Gr.) R. plotní. *R. sepium. Thuill.*
13. Stopka holá, jako i kalich. Řapíky a rub nebo i líc lístův pýřité. Květ obyčejně bledý. (R. canina β. dumetorum. Wim.) R. hájní. *R. dumetorum. Thuill.*

Stopka ostnitě štětinatá. Listy holé neb chlupaté. Kalich též brzo holý, brzo štětinatý. Květ bledý. (Rosa canina γ. collina, Wim.) R. kopeční. *R. collina. Jacq.*

Poznam. Růže bílá různí se velikými, plnými květy. Kalich vejčitý, holý; stopky draslavé; prut a řapíky pýřité, ostnité; lístky holé; kališní cípy protisečné. V plotech. Čn. Čc. *R. alba. L.*

98. Potentilleae. Mochnovité.

419. Agrimonia. Odermenig. Řepík.

Kalich hruškovitý, brázděný, po kraji háčkovitě štětinatý; 2 nažky. XI. 2. Řepíček; Útrobník.

Semeník háčkovitý, obhomolovitý, hluboce brázděný, krátce stopečný. Koruna 2krát delší kalicha, zlatožlutá. Květy v klase. Listy přetrženě speřené, na rubu šeděchlupaté. Prut do 2 stř. zdélí, hranatý. Na suchých lukách. Čn. Čc. Ř. lékařský. *A. Eupatorium. L.*

Semeník hladký. Kalich často 10—12klaný. Květy v dlouhém klase, tmavožluté; často jen 8 prašníků. Listy trojné, chlupaté. Prut 3—4 stř. zvýší, přímý. V lesích; v Chorvatsku, Sremsku. Čn. Ř. trojlistý. *A. agrimonioides.*

420. Comarum. Blutauge. Zábělník.

Kalich plochý, s 5klaným krajem a 5 malými listeny mezi cípy kališními. Čnělky odpadavé. Nažky množité. Kalich barvitý; koruna krvočervená. Listy speřené. XII. 5.

Listy po 5, speřené, dlouze řapíkaté; lístky obdýlné, pilované, na rubu šedozelené, kožnaté. Kališní cípy vejčité, dlouze končité, uvnitř špinavě krvavé. Koruny 3krát kratší kalichu, krvočervené, jakož i prašníky a čnělky. Na bažinách. Čn. Čc. Z. bahní. *C. palustre. L.*

421. Dryas. Dryade. Dryjadka.

Kalich 5-8-10klaný; cípy téměř stejné; koruna 5—8lupenná. Nažky s dlouhými péřitými ocasy. XII. 5.

8 bílých, eliptičných lupenův delších kalichu. Kalich žláznatě chlupatý. Stopka 1květá. Osiny na semeníku $1^1/_2$ p. zdélí. Listy pilované, vejčité, trochu srdčité, na

líci tmavozelené, lesklé, na rubu běloplsťnaté, vždy zelené. Na Alpách. Čc. Zář. D. horní. *D. octopetala.*.

422. *Fragaria. Erdbeere. Jahodník.*

Kalich plochý s 5klaným krajem a 5 menšími listeny mezi cípy. Čnělky odpadavé. Plod jahoda, totiž dužnaté zveličené lůžko s mnohými semeny. Koruna bílá. Prut téměř bezlistý. Květy koneční, po 2—7 v chocholíku. XII. 5.

1. Jahoda dužná, šťávnatá. 2.

Jahoda malá, suchá; květy po 2—3, dlouze stopečné; kalich kosmatý, na dolejšku nachový, zdélí lupenův. Listy chlupaté, na špici 3zubé. Prut položený, neplazivý; květní větve volné, vztýčené odstávavé, téměř 2květé, 2listé. U prostřed mezi Comarum a Fragaria, však ne Potentila. V lesích na Matře, v Slavonsku, Haliči. Bř. Dub. (Comarum fragarioides, Roth.) J. suchý. *F. sterilis.*

2. Kalich odstávavý neb zpět vyvrácený.

Kalich přitlačený k plodu, neb vztýčený. 4.

3. Stopky a řapíky s chlupy odstávavými. Lupeny k dolejšku klenuté, s kraji rozdělenými. Jahody veliké, po jedné straně bílé, přitvrdlé, chuti mělké. Listy po obou stranách chlupaté. Prut $^{1}/_{2}$—1 stř. zvýší. Buď čnělky, buď tyčinky scházejí. V lesích, pasekách. Kv. Čn. J. bujice. *F. elatior. Ehrh.*

Stopky s odstávavými, řapíky s přiléhavými chlupy. Lupeny téměř rovnoploché. Jahody červené, menší, chuti libovonné. Listy 3četné, na žilách řasené. Prut 2—6 p. zvýší. Kv. Čn. J. pospolitý. *F. vesca. L.*

4. Listy na líci holé, tmavozelené. Jahoda velmi veliká. V zahradách pěstovaná. J. ananasová. *F. grandiflora.*

Listy po obou stranách chlupaté, pýřité. 5.

5. Stopky s přiléhavými, řapíky s odstávavými chlupy. Lupeny téměř ploché, vespolek svými kraji se stýkající neb přikrývající. Listy ostře pilované. V houštích, pasekách. Kv. Čn. J. truskavec. *F. collina. Ehrh.*

Stopky a řapíky odstávavě chlupaté. Stopky 1- neb vícekvěté. Listy na líci chlupaté, na rubu hedbávité. Hned po sněhu. V Sremsku. J. rončí. *F. praecox. Kit.*

423. Geum. Nelkenwurz. Kuklík.

Kalich plocho- neb dutoklenutý, 5klaný, s 5 menšími listeny mezi cípy. Lůžko válcovité. Holénky suché, neodpadavými článkovitými čnělkami věnčené. Listy větším dílem lýrovité. XII. 5.

1. Prut 1květý. Osina přímá, kosmatá. 2.
 Prut mohokvětý. Osina v kolénko skřivená. 3.
2. Prut bez výhonků, na dolejšku listnatý, 1 stř. zvýší. Listy přetrženě speřené a lýrovité; koneční cíp velmi veliký, s tupými laloky. Kalich zelený, plochý. Lupeny krátce nehetnaté, srdčitě okrouhlé, pomerančové. Na horách, Krkonoších. Kv. Čc. K. chlumní. *G. montanum. L.*
 Prut s výhonky plazivými, červenými. Listy speřené, vřezané, chlupaté. Kalich černočervený, veliký. Lupeny žluté. Na nejvyšších Alpách, mezi Štýrskem a Korutany, na Tatrách. Čc. Srp. K. plazivý. *G. reptans. L.*
3. Hořejší osiny článek holý, jen na dolejšku trochu chlupatý. 4.
 Osina kosmatá. Květy převislé. Kalich zvončitý, hnědočervený. 5.
4. Kalich na plodu vyvrácený. Lupeny obvejčité, odstávavé, žluté, zdélí aneb kratší kalichu; květ vztýčený. Dolejší část čnělky útle chlupatá, 4krát delší než hořejší. Listy kořenní lýrovitě speřené, s velikým konečním cípem a vřezanými pilovanými cípky; prutní nejvíce trojené neb 3klané. Prut 1—1$^1/_2$ stř. zvýší, větvitý. V hájích, houštích, při plotech. Čc. Srp. K. lékařský; Benedik. *G. urbanum. L.*
 Kalich rozestřený. Lupeny přiokrouhlé, krátce nehetnaté, odstávavé, žluté neb červenožluté. Květ někdy i přechýlený. Dolejší osiny díl chlupatý, 4krát delší než hořejší. Rostlina u prostřed mezi předcházejícím a následujícím, buď k tomuto buď k onomu se blížící. Ve vlhkých houštinách; Kv. K. prostřední. *G. intermedium. Ehr.*
5. Lůžko na stopce povýšené. Lupeny dlouze nehetnaté, červenožluté neb bledožluté, s červeným nádchem. Kališní cípy vztýčené, zavřené, zevnitřní hnědočervené. Dolejší díl čnělky zdélí hořejšího. Lístky chlupaté, téměř řasnaté. Prut 1 stř. zvýší. Na mokrých lukách, při lesích, vodách. Dub. Kv. K. potoční. *G. rivale. L.*

Lůžko ledva zvýšené. Lupeny krátce nehetnaté. Kalich polootevřený, zelenohnědý. Květy větší než při předešlém. Čnělka kosmatá, dolejší díl 2krát delší hořejšího. Prut 2—4květý, 1 stř. zvýší. Zdá se býti zvrhel mezi G. montanum a rivale. Na horách, Krkonoších; Čn. (G. sudeticum, Tausch.). K. krkonošský. *G. pyrenaicum. Ram.*

424. *Potentilla. Fingerkraut. Mochna.*

Kalich plochý, 5klaný, s menšími cípy mezi úšty. Čnělky odpadavé. Lůžko povýšené, suché, mnohosemenné. Koruny bílé neb žluté. Listy speřené neb 3—9četné. XII. 5.

1. Listy aspoň dolejší speřené. 2.
 Listy prstnatě po 3—9 stojící. 5.
2. Plátky hnědé. Viz Comarum.
 Plátky žluté. 3.
 Plátky bílé; palisty rozdělené. Listy kořenní speřené; prutní 3četné; lístky přiokrouhlé, pýřité, vřezaně zubaté. Prut 1—1½ stř. zvýší, vztýčený, uvrchu vidličnatý. Rostlina lepká, obyčejně červeně naběhlá. Na kamenité, suché půdě, v lesích. Kv. Čn. M. strminná. *P. rupestris. L.*
3. Listy 2speřené, 4jařmé, aneb obyčejně 7četné, na líci holé, na rubu plsťnaté. Lístky s 5—7 čárkovitě kopovitými, od sebe vzdálenými cípy. Prut položený. Na lukách; v Haliči. Čn. M. mnohoklaná. *P. multifida.*
 Listy jednoduše speřené. 4.
4. Prut plazivý, kořenivý, v podobě výhonkův. Listy přetrženě speřené, na líci zelené, na rubu bělohedbávité, aneb po obou stranách bílé, aneb zelené, slabě chlupaté. Palisty mnohoklané. Stopky jednotlivé. U cest, na návsích. Kv. Zář. M. husí; kachnička; husí mýdlo, stříbrník. *P. Anserina. L.*
 Prut položený neb vstávavý, vidličnatý, do 1 stř. zdélí. Květy úžlabičné, jednotlivé. Koruny sírožluté, menší než kalich; stopky zpět vyvrácené. Palisty vejčité, celokrajné. Lístky vřezaně pilované, po obou stranách zelené. Na mokrých, písčitých naplaveninách, v příkopech. Čc. Zář. M. položená. *P. supina. L.*
5. Květy bílé. 6.

Květy růžočervené. 8.
Květy žluté. 9.

6. Listy 3četné. Lupeny srdčité. Listy na rubu kosmaté, v mládi hedbávité. Při plotech, v úvozech. M. jahodová. *P. Fragariastrum. Ehrh.*

Listy 5četné. 7.

7. Prut chudokvětý, položený, vstávavý, $^1/_2$—1 stř. zvýší. Listy 5— i 7četné, na dlouhých nožkách, na líci tmavozelené, na rubu a po kraji stříbrolesklé, hedbávité; lístky obdýlné, obvejčité, na konci pilované; zuby k sobě nachýlené. Lupeny obsrdčité; koruny veliké, bílé. Tyčinky holé; semeníky chlupaté; lůžko chlupaté. V suchých lesích; na lesních lukách. Kv. M. bílá. *P. alba. L.*

Prut mnohokvětý, položený, na špici vstávavý. Listy 5četné, po obou stranách leskle kosmaté; lístky na špici 3—7 zubé; prutní listy 3četné, se širšími palisty. Květy ve vztýčených, často 20květých chocholíkách; lupeny obvejčité, kratší než kalich. Kalich odstávavý, chlupatý. Semena bíle chlupatá, lůžko chlupaté, hnědé. Na skalách, na Alpách a pohořích. Čc. Srp. M. mnohokvětá. *P. caulescens.*

8. Lístky často 3četné, plsťnaté, 3zubé; zuby k sobě nachýlené. Několik vztýčených neb položených prutův. Palisty kopovité. Stopky 1květé. Květ jednotlivý, růžový, koneční. Cípy kalichu na špici červené, jakož i rodidla. Lůžko vlnaté. Na štýrských a korutanských holech. Čc. Zář. M. lesklá. *P. nitida.*

Lístky 5četné, na špici 3zubé, s zuby stejnými. Prut položený, trochu vstoupavý, mnohokvětý. Stopky červenavé; chocholík 5—10květý. Kalich chlupatý, nachový, lupeny téměř okrouhlé. Lůžko chlupaté, červené. Na rakouských, štýrských, korutanských Alpách. Čc. Srp. M. červená. *P. clusiana.*

9. Listy aspoň hořejší 3četné. 10.

Listy 5—7četné. 11.

10. Listy 3četné (dolejší často po 5 speřené), chlupaté. Prut vztýčený, chlupatý, $^1/_2$—1$^1/_2$ stř. zvýší. Dolejší květy úžlabičné. Lupeny sírožluté, menší než kalich.

V letě a jeseni. V řečištích, při rybníkách. M. norvežská.
P. norvegica. L.

Listy kořenní dlouze řapíkaté, hladké. Prut ležící. Květy konečni, dlouze stopečné. Lupeny trochu vykroužené, kalichu zdélí. Semeníky brunatné, hranaté. Na rakouských holech. Kv. Čn. M. Braunová.
P. Brauneana. Hopp.

11. Prut zcela vztýčený, aneb jen na dolejšku maličko ležící, větším dílem zpřímený. Žádných neplodných, ležících prutův. 12.

Prut obyčejně zpoly neb docela ležící; aneb trs z ležících prutů, z něhož i květní pruty vyháněji. 13.

12. Květy nejvíce sírožluté, okazalé. Prut přímý dlouhými na dolejšku ztloustlými a krátkými žláznatými chlupy posetý. Listy 5—7četné; lístky obdýlné k dolejšku klínovité, súžené, hrubě pilované, po obou stranách zelené, dlouze chlupaté. Výška 1—1$^1/_2$ stř. Nažky křídlatým krajem obroubené a svraštělé, drsné. Na lesnatých, kamenitých místech. Čn. Čc. M. přímá. Sedmilist.
P. recta. L.

Květy tmavožluté, značně menši. Prut na dolejšku ležící, kosmatý neb plsťnatý, 1 stř. zvýši. Listy 5četné, na rubu šedovlnaté, plsťnaté; celá rostlina nadto dlouze kosmatá; lístky kopovitě kopisťovité, hluboce pilované, po kraji a žilách dlouze chlupaté. Nažky bez křídlatého kraje, útle svraštělé. Na výslunních pahrbkách. Čn. Čc. (P. canescens. Bess.) M. lehavá. *R. inclinata. Vill.*

13. Prut jednoduchý, kořenivý, plazivý, řídce listnatý, často mnoho střevícův se vlekoucí. Stopky jednotlivé, 1květé, úžlabičné. Listy 5četné; lístky obvejčité, s roztroušenými přilehavými chlupy, hluboce pilované. Koruny zlatožluté. Nažky zrnité. Na travníkách, lukách, rolních mezích. Čn. Srp. M. lezavá; Pětiprstka. *P. reptans. L.*

Prut dělí se ve více květnatých větví. 14.

14. Chlupy na prutu neb listech přilehavé, neb plsťnaté. 15.

Chlupy odstávavé. Prut docela ležící. 18.

15. Prut a žily listův přilehavě chlupaté; listy 5četné: lístky obdýlné, holé, po kraji lesklými hedbávitými chlupy obroubené, na špici drsně pilované. Prut vstávavý, $^1/_2$—1

stř. zdélí. Koruny veliké, zlatožluté. Na horních lukách, Krkonoších, Babíhoře. Čn. Čc. M. zlatá. *P. aurea. L.*

Listy na rubu plsťnaté. 16.

16. Celá rostlina krátkými, hvězdnatými chlupy posetá, šedoplsťnatá. Dolejší listy 5-, neb hořejší 3četné. Lístky klínovité, na špici pilované, k dolejšku soužené, celokrajné, na rubu čárkované. Velmi nestálá co do velikosti, obyčejně 2—3 p. zdélí, však i na 1 stř. V písčité půdě, v jehličnatých lesích. Bř. Dub. (P. verna, W. et Gr; Pot. incana, Wim.) popelavá. *P. cinerea. Chaix.*

Rub listův plsťnatý, však nikoli hvězdnatě chlupatý. 17.

17. Listy 5četné; lístky obvejčité neb kopišťovité, s úzkým celokrajným dolejškem; po kraji vyhrnuté, na rubu běloplsťnaté, zpředu hluboce pilované, s odstávavými zuby, na líci obyčejně holé, však i šedoplsťnaté. Prut dole ležící, vstávavý, pak přímý, někdy červenavý, 1 stř. zvýší, nahoře latnatý. V písčité půdě, u cest, při zdech. Čn. Čc. M. stříbrná; stříbrník. *P. argentea. L.*

Listy 5četné; lístky kopisťovité, klínovité, na kraji rovné, ploché, na rubu řídce plsťnaté, hluboce pilované, zuby k předu obrácené. Prut na dolejšku položený, kosmatě plsťnatý, už od zpodu větvitý. Na suchých pahrbkách. Kv. (P. Wiemanniana. Günt. Pot. opaca, Krock.) M. Güntherova. *P. Güntheri. Pohl.*

18. Stopky po odkvětu přímé. Prut vstoupavý, chlupatý. Listy 5—a 3četné; lístky klínovité, obdýlné, na špici pilované, na žilách a po kraji dlouze chlupaté. Na suchých pahrbkách, kamenitých prostorách. Dub. M. jarní. *P. verna. L.*

Stopky po odkvětu v oblouk sehnuté. Prut obloukem vstávavý, niťovitý, hustě chlupatý. Listy 7— a 5četné, po obou stranách dlouhými, odstávavými chlupy oděné. Lístky kopovitě klínovité, hluboce vřezaně pilované, na špici uťaté neb vtlačené. Na suchých pahrbkách; Kv. M. tmavá. *P. opaca. L.*

Pozn. Mochna rozevřená. Prut vztýčený; žádných plazivých prutův. Listy po obou stranách zelené, a jakož i prut a řapíky dlouze chlupaté. Kalich kratší než lupeny. V Slézsku, na Moravě, v Uhřích, na Matře. *P. patula.*

425. *Rubus. Brombeere. Maliník.*

Kalich téměř plochý, stálý, jednořadý. Semeníky četné na homolovitém, houbovitém lůžku v malinu spojené. XII. 5.

1. Prut bylinný. 2.
   Keř. 3.
2. Listy 3četné; lístky routovitě špičaté, vřezaně zubaté. Výhonky plazivé; květní pruty tupě hranaté. Výška $^1/_2$—1 stř. Květy malé; lupeny čárkovité. Malina červená, příjemně zákyslá ze 3—4 značně velikých zrn složená. V lesích na kamenitých vrších. Kv. Čn. M. skalní.
   R. saxatalis. L.
   Prut jednoduchý 2listý, 1květý; 2—4 p. zvýší. Listy okrouhlé, slezinité, řasnaté, plitce laločnaté. Květ veliký, bílý. Maliny veliké, červené. V rašelinné půdě, na bažinných, horních lukách, na Krkonoších. Kv. Čn. M. nízký.
   R. Chamaemorus. L.
3. Keř bezžlázný. Výstřelky nejvíce hranaté, ostnité, chlupaté, zřídka žláznaté. 4.
   Keř žláznatý. Výstřelky obyčejně oblé, neb málo hranaté, štětinami, chlupy, žlázkami, ostny posete; ostny rozličné velikosti a podoby. 6.
4. Lat rozkladitý, rozvláčný. 5.
   Lat obdýlný, úzký, s plsťnatými, zpět ostnitými stopkami. Výstřelky holé, hranaté, s roztroušenými, téměř přímými ostny. Listy 5-, dolejší 3četné, obbýlně vejčité, špičaté, nepravidelně pilované, slabě srdčité, na rubu šedo- neb běloplsťnaté; později kožnaté. Plátky bílé neb růžové. Na suchých, výslunních lesních prostorách. Čc. (Rubus fruticosus Smith.) M. kytkovitý.
   R. thyrsoideus. Wim.
   β. cordifolius. Výstřelky obyčejně málo chlupaté a žláznaté. Listy široké, na rubu pýřité neb kosmaté. Stopky žláznaté. *R. silesiacus. Weih.*
   γ. apricus. Výstřelky holé, křivě ostnité; listy široké, krátce špičaté, srdčité, zubaté. Lat jehlanitý, listnatý.
   R. Grabovskii, Weih.
5. Výstřelky obyčejně chlupaté, hranaté, se silnými, trochu skřivenými ostny. Listy 5četné; lístky pravidelně vejčité

zakončité, na líci holé, na rubu pýřité neb šedokosmaté, s ostnitými zuby. Stopky kosmaté, s menšími i většími ostny. Lupeny okrouhlé, duté, růžové, zřídka bílé. Na výslunních lesních prostorách. Čn. Čc. M. obecný.

R. vulgaris. Weih.

α. viridis. Listy zelené, na rubu pýřité; výstřelky holé, s tenkými ostny. *R. vulgaris. Weih.*

β. mollis. Listy na rubu šedo- neb běloplsťnaté; výstřelky chlupaté i kosmaté, beze žlázek.

R. villicaulis W. et Gr.

γ. glandulosus. Listy na rubu šedo- neb běloplsťnaté. Výstřelky, stopky a kalichy žláznaté. (R. villicaulis d. W. et Gr.) *R. Radula. Weih.*

Výstřelky holé, hranaté, s roztracenými, křivými, kopovitými ostny. Prut vždy holý, obyčejně červený. Listy 5četné; lístky vejčitě přiokrouhlé, na dýl žilek řasené, na líci holé, na rubu útle chlupaté neb aksamitové, zelené, silné pilované. Lat rozvlačitý, málo ostnitý. Plátky přiokrouhlé, pletní neb bílé. Maliny krvavě černé, lesklé, přitvrdlé, sladce kyselé. Při plotech, v houštích. Čn. Čc. M. ostružník; Ostruží. *R. fruticosus. L.*

6. Výstřelky hranaté, slabě poprášené, s roztroušenými chlupy a šídlovitými ostny. Listy 3- neb 5četné, přiokrouhlé, krátce špičaté; boční sedavé, vřezaně zubaté, široké, na rubu obyčejně sivozelené, aksamítové. Lat chocholičnatý; stopky chlupaté i plsťnaté. Plátky okrouhlé, bílé, široké, svými kraji se vespolek dotýkající. Maliny černé, nepoprášené. V plotech, na hrázích, ve vlhkých houštích. Čn. Srp. M. hajní. *R. nemorosus. Hayne.*

β. grandiflorus. Koruny veliké; kališní cípy listovité, prodloužené.

γ. ferox. Výstřelky s mnohými a rozličnými ostny. Stopky s odstávavými jehlicemi a žláznatými chloupky.

δ. tomentosus. Listy na rubu běloplsťnaté.

Výstřelky oblé, neb slabě hranaté. 7.

7. Listy 3četné. 8.

Listy 3-5četné. 9.

8. Plátky obdýlné, vykroužené. Maliny modročerné, sivě poprášené. Výstřelky tenké, oblé, do šeda poprášené; listy

routovitě vejčité, útle špičatě zubaté, boční sedavé. Lat chudokvětý, roztroušený. V plotech, na hrázích, ve vlhkých houštích. Čn. Srp. M. šeromodrý. *R. caesius. L.*

Plátky vejčité, bílé, veliké. Výstřelky oblé, do šeda poprášené, slabě chlupaté, s šídlovitými, trochu křivými ostny, jehlami, žlázkami. Listy jasně zelené, trojité, na rubu někdy slabě sivozelené, eliptičně odbdýlné, v náhlou kopovitou špici prodloužené, s žilkami na rubu vystouplými. Lat 4hranný, obdýlný; stopky hustě žlázkami a jehlami, řídce křivými ostny poseté, hořejší odstávavé, dolejší vztýčeně odstávající. V lesích, pasekách. Čn. Čc. M. Belladrův. *R. Bellardi. W. N.*

9. Listy na rubu sněhobílé, plsťnaté, široce vejčité, speřené, 3- neb 5četné. Výstřelky oblé, s širokými křivými ostny; prut hnědou, loupavou koží pokrytý. Stopky plsťnaté, bezostenné. Lupeny malé, obdýlné; maliny měkké, červené, někdy i žluté. V pasekách. Kv. Čn. M. obecný; červené maliny. *R. Idaeus. L.*

Listy pýřité neb chlupaté, zelené. 10.

10. Lat obdýlný, uvrchu přechýlený; stopky plsťnaté a skrovně jehlité. Pruty oblé, s kopovitě šídlovitými, menšími i většími ostny, přímými jehlami, žlázami a chlupy. Listy 3-, však i 5četné; lístky vejčité, špičaté, malé, bledozelené. Lupeny eliptičné, vykroužené. Na vyslunních pahorkách, v kamenitých lesích. Čn. Čc. M. Šleicherův. *R. Schleicheri. Weih.*

β. aciculatus. Stopky bezplsťné, však jehlité a žláznatě chlupaté.

Lat vztýčený, obdýlný neb pyramidální. 11.

11. Lupeny obdýlné, malé; maliny černé. Výstřelky oblé neb slabě hranaté, chlupaté, s kopovitě šídlovitými, přímými, šikmými ostny, jehlami a žlázkami. Listy 3četné neb prstovitě 5četné, široce vejčité, pýřité; nejhořejší listy pod latem na líci stopečně žláznaté, tmavozelené. Stopky plsťnaté, a jakož i kalichy červenočernými žlázkami hustě poseté, odstávavé. Lat veliký, hustokvětý, a často pro mnohé červené jehly a žlázy hnědočervený. V lesích, pasekách, na horách. Čn. Čc. M. srstnatý. *R. hirtus. W. Kit.*

Lupeny eliptičné, vykroužené. Výstřelky oblé neb slabě hranaté, se silnými, kopovitě šídlovitými, většími i menšími ostny, jehlami, žlázami a některými chlupy, obyčejně červené. Listy 5četné; lístky široce vejčité, špičaté, na líci holé, kožnaté, téměř lesklé, tmavozelené. Lat jehlanitý, na dolejšku listnatý, s 3klanými aneb vejčitými nerozdělenými lístky. Stopky odstávavé, kosmaté, se žlázkami, jehlami a štětinami. V lesích, pasekách, na horách. Čn. Čc. M. Köhlerův. *R. Köhleri. Weihe et Nees.*

426. Tormentilla. Nátržník.

Kalich plochý, 8klaný aneb 4klaný, s 4 menšími cípy; koruna 4-5lupenná. Lůžko suché. Listy 3-5četné. XII. 5.

Prut ležící, plazivý, kořenivý, niťovitý, tenký, ½—1 stř. zdélí. Lístky jednotlivé, neb 3—5četné, obdýlné, na špici pilované. Palisty kopovité, nerozdělené, neb 2—3klané. Lupeny zlatožluté, větší než u následujícího. Nažky svraštělé. V hájích, lesích. Čn. Čc. (Potent. nemoralis. Nestler.) N. lezavý. *T. reptans. L.*

Prut vztýčený neb vstoupavý. Listy 3četné, prutní sedavé. Palisty prstovitě vřezané. Stopky jednotlivé, úžlabiční. Kořen ztlustlý, uzlitě křivý, zvenku hnědý, uvnitř červenobílý. Na lukách, v lesích, houštích. Čn. Srp. (Potent. Tormentilla, Schrank.) N. přímý. *T. erecta. L.*

427. Waldsteinia. Žlutenec.

Kalich 10klaný, cípy střídavě menší. Koruna 5lupenná; 2 obvejčité nažky. XII. 2.

Kořen černohnědý, plazivý. Prut šikmý neb vztýčený, přes ½ stř. zvýší. Kořenní listy dlouze řapíkaté, ledvinité, 5laločné, po obou stranách chlupaté; laloky opět vřezané; prutní nemnohé, krátce řapíkaté, odstávavé, 3laločné, vždy menší. Prut 2větvý; jedna větev ledva 1 p. zdélí, 1listá, 1květá, druhá obyčejně 2listá, 3květá. Kališní cípy odstávavé, chlupaté. Plátky žluté, lesklé; delší kalicha, celé neb vykroužené. Na stinných vrších, okolo Budína, Pětikostelů. Dub. Kv. Ž. kuklíkový.

W. geoides. W.

99. Spiraeaceae. Tavolníkovité.

428. Spiraea. Geisbart. Tavolník.

Kalich 5klaný; koruna 5lupenná; 3—5 měchýřovitých, 2—6 semenných tobolek, s tolikerými čnělkami. XII. 5.

1. Bylina. 2.
   Keř. 4.
2. Listy 2—3krát speřené; lístky vejčitě obdýlné, vřezaně zubaté; žádných palistův. Lat z klasovitých větví složený. Prut dole téměř dřevnatý, 3—4 stř. zvýší. Koruny žlutobílé. Samčí a samičí květy různé. Ve vlhkých lesích, na břehách řek, potokův. Čn. Čc. T. udatný. *S. Aruncus. L.*
   Listy jednoduše speřené, s palisty. Květenství vrcholičnaté. 3.
3. Listy přetrženě speřené; lístky obdýlné, vřezaně pilované neb protisečné. Prut přímý, jednoduchý, 1—2 stř. zvýší. Chocholík. Plátky bílé, někdy načervenalé. Semeníky rovné, útle chlupaté. Bambuliny vonné, jedlé. Na lukách, mezích. Čn. Čc. T. tužebník. *S. Filipendula. L.*
   Listy přetrženě speřené; lístky ovální, pilované, nerozdělené koneční 3-5laločný, Prut hranatý, jednoduchý, 2—4 stř. zvýší. Jedny stopky nad ostatní prodloužené, opět menší chocholíky nesoucí. Květy bílé. Semeníky holé, srpovité. Ve vlhkých houštích, na břehách rybníkův řek. Čn. Č. T. jilmový. *S. Ulmaria. L.*
4. Květy růžové neb pletní v konečních hustých hroznech skupené. Listy obdýlně kopovité, nestejně pilované, holé. Prut 4—5 stř. zvýší; větve vztyčené, žlutohnědé. Na plotech, v houštích. Čn. Čc. T. vrbolistý. *S. salicifolia. L.*
   Květy obyčejně bílé. 5.
5. Listy ostře, téměř dvojnásob pilované, vejčité i kopovité, 2 p. zdélí $1^1/_4$ zšíří, na dolejšku široce zaokrouhlené, ku špici súžené; řapík $^1/_4$ p. zdélí. Chocholík koneční, ještě jednou tak veliký jako při Sp. oblongifolia. Výška 4—5 stř., větve šedohnědé. V Uhřích. Kv. Čn. (Sp. chamaedryfolia, Schm.) T. jilmolistý. *S. ulmifolia. Scap.*

Listy na špici vřezaně zubaté, neb tupě pilované, ostatně celé. 6.

6. Listy obyčejně celokrajné, aneb málo na špici zubaté, vejčité, špičaté, kosmatě šedé, obzvláště na rubu hedbavitě chlupaté, krátce řapíkaté. Stopky kosmaté. Chocholíky koneční na bočních větvích, stopečné. Kališní cípy odstávavé, trochu tupé. Koruny bílé, malé; plátky trochu vykroužené. Tobolky trochu kosmaté. Prut přímý neb vstoupavý, ztloušťí brka, zvýší 1—2 stř., hnědý. Na nejvyšších vápenitých skalách; v Chorvatsku. Kv. T. šedý. *S. cana. W. Kit.*

Listy na špici vřezané, holé, hladké neb pýřité. 7.

7. Chocholíky úžlabičné, sedavé; květy bílé. Listy obvejčité, tupé, na špici nestejně tupě zubaté, 3násobně žilnaté, hladké, k dolejšku súžené, $^1/_2$ p. zdélí. Výška 4—5 stř. V Uhřích. Kv. T. uherský. *S. obovata.*

Chocholíky stopečné. 8.

8. Větve jasně hnědé, jako i puky. Keř okrouhlý, velmi větvitý, 3—5 stř. zvýší. Listy $1^1/_2$ p. zdélí, $1^3/_4$ zšíří, k dolejšku klínovité, po kraji celé, na špici široké, 5—7zubé neb vřezané. Řapík 2 p. zdélí. Květy bílé. Tobolky pýřité. V Uhřích. Kv. Čn. (Spiraea media.) T. sibirský. *S. chamaedryfolia.*

Větve šedo- neb tmavohnědé. 9.

9. Listy obdýlně kopovité, špičaté, na špici vřezaně zubaté, někdy i celokrajné, pýřité, v starobě téměř holé, brvité, 1—$1^1/_2$ p. zdélí. Keř 6—7 stř. zvýší; větve šedohnědé. Kališní trubka delší než cípy. Květy bílé, menší než při předešlém. Čnělky posléz vodorovně odstávavé. V Uhřích. Kv. Čn. T. obdýlnolistý. *S. oblongifolia. W. Kit.*

Listy obvejčité, špičaté, 3žilné, od prostředu ku špici krátce a nepravidelně jednoduše zubaté, šedozelené. Prut 4—5 stř. zvýší; větve tmavohnědé. Chocholík shloučený, stopečný. Květy bílé, zvící předešlého. V Uhřích. Kv. T. vrubovaná. *S. crenata.*

100. Sanguisorbeae. Totenovité.

429. Alchemilla. Sinau. Kontryhel.

Kalich zvončitý, 4klaný, s 4 menšími cípy; 4 tyčinky mezi cípy. Čnělka z boku čnějící. Blizna hlavatá; 1 nažka. Listy okrouhlé, laločnaté. Květy malé, zelené, v chocholíku. IV. 1. Husínožka; Přivrátník.

1. Listy prstovité, 7četné, kopovitě paličkovité, tupé, na rubu hedbávité. Palístky brunatné. Květy téměř přeslenaté. Na vyšších Alpách rakouských, štýrských, korutanských. Čn. Srp. K. horní. *A. alpina.*

Listy ledvinité, 7—9laločné. 2.

2. Laloky listův dokola pilované, třetinu listu dosahující; listy řapíkaté, na dolejšku řapíku 2 srostlé, pilované palisty; choboty lalokův listních špičaté. Listy zelenožluté, z počátku řasnaté. Prut ležící, pak vstoupavý. Na vlhkých bažinných lukách, na vrchách. Kv. Čn. K. obyčejný.

A. vulgaris. L.

α. glabrata. Rostlina téměř holá a tmavozelená.

β. pubescens. Docela pýřitá a žlutozelená.

γ. subsericea. Listy dlouhými hedbávitými chlupy oděné.

Laloky svrchu pilované, dole celokrajné, polovici listův obsahující. Choboty laloků vykroužené. Prut více přímý, 1 stř. zdélí. Rostlina holá, tmavozelená. V úvalech a propastech krkonošských. Čc. K. klaný.

A. fissa. Schum.

430. Aphanes. Ohmkraut. Nepatrnec.

Kalich zvončitý, 4klaný, s 4malými aneb nepatrnými listeny mezi cípy. Čnělka boční. Blizna hlavatá, 1 nažka. IV. 2.

Listy na dolejšku klínovité, prstnaté, 3klané, hedbávitě chlupaté, šedé. Prut 1—3 p. zdélí, položený neb šikmo vstávavý. Květy sklubené v úžlabičkách. Palisty kosmaté a brvité. Na suchých písčitých rolích. Čn. Čc. (Alchemilla Aphanes. W.) N. rolní. *A. arvensis. L.*

431. Poterium. Becherblume. Krvavec.

Kalich 4dílný; na dolejšku trubky 2—3 listeny; 20—30 tyčinek. Čnělka koneční; blizna štětcovitá;

2—3nažky, v ztvrdlém kalichu. Květy v hlavách; listy speřené. XXI. 8. Zelenohlávek.

Prut vstávavý neb vztýčený, 1—2 stř. zvýší. Listy speřené, nejařmé; lístky přiokrouhlé, hrubě pilované, jasně neb vodozelené. Kalich zelenavě nachový, trubka v čas zralosti tvrdá, se 4 tupými uhly. Blizna nachočervená. Dole samčí a obojaké, na hoře samičí květy. Na suchých lukách, pahrbkách, v úvozech. Čn. Čc. K. obecný; Zelenohlávek. *P. Sanguisorba. L.*

Prut hranatý, ještě jednou tak vysoký jak předešlý. Listy speřené, 10—12jařmé; lístky kopovité, šedozelené, nahé. Řapíky nahé, žlábkovité. Klasy hlavaté, více eliptičné, krátčeji stopečné a na konci prutu a větví v hrozen sestavené. Kalichy brvité, nahé. Nejhořejší květy v klase samičí, ostatní samčí a obojaké. Na suchých pažitech, v Biharské a Baraňanské stolici, v Banatě. Kv. Čn. K. uherský. *P. polygamum. W. K.*

432. Sanguisorba. Wiesenknopf. Toten.

Kališní trubka 4hranná; kalich 4dílný s 3 listeny; 4 tyčinky. Čnělky koneční. Blizna štětcovitá; 1—2 nažky. Květy v hlavách. Listy speřené. IV. Krvavé koření; Baruška.

Klasy hlavaté, vejčitě obdýlné, červenohnědé. Kališní cípy červenohnědé. Lístky střídavé, obdýlné, zubaté, pilované. Palisty obyčejně chybují. Rostlina štíhlá, nahoře větvitá, s dlouhými květními stopkami, výška do 3 stř. Na úrodných, trochu vlhkých lukách. Čc. Srp. T. lékařský. *S. officinalis. L.*

433. Sibaldia. Zubatka.

Kalich 10klaný; koruna 5lupenná na kalichu umístěná. Čnělky z boku semeníka, 5 semen. V. 5.

Obklínovité 3zubé lístky, chlupaté. Listy dlouze řapíkaté, 3četné. Prut krátký. Kořen černý. Květy malé, žluté, v okolíkách. Kališní cípy střídavě větší. Zřídka 10 čnělek. Na vrcholech štýrských a korutanských Alp. Čc. Z. položená. *S. procumbens.*

101. Prunaceae. Slívovité.

434. *Amygdalus. Mandelbaum. Mandlovník.*

Kalich 5klaný. Peckovice suchá. Listy prostě pilované. XII. 1.

Nejdolejší zuby listův a řapíky žláznaté. Květy po 2 sedící; lupeny větší než kalich; pecka velmi tvrdá; kališní trubka zvončitá. Hořký je červenokvětý, sladký bělokvětý. V chorvatských lesích divoce; u nás pěstovaný. Bř. Dub. M. obecný. *A. communis. L.*

Listy obvejčité, na dolejšku súžené, prosté, ostře pilované, na dolejšku celokrajné. Květy broskvočervené, krátce stopečné, dříve listu. Keř 1—2 stř. zvýší. U Mostu, u Litavy, v teplejších krajích Uher. Bř. Dub. M. krpivý. *A. nana.*

435. *Persica. Pfirsich. Broskev.*

Kalich 5klaný; koruna 5lupenná. Peckovice dužná. XII. 1. Břeskyně.

Listy kopovité, dvojitě pilované, beze žlázek. Květy obyčejně jednotlivé. Pěstovaná. B. obecná.
P. vulgaris. Mill.

436. *Prunus. Pflaumenbaum. Slíva.*

Kalich 5klaný; 5 lupenův; plod slíva dužná s obyčejně hladkou peckou. Koruny větším dílem bílé. XII. 1. Slíva; švestka; trnka atd.

1. Stopky hroznité neb chocholičnaté. 2.

Stopky 1květé, neb po 2, v okolíkách sestavené. 3.

2. Květy v obdýlných visutých hroznech. Řapíky 2 žlázkami obsazené. Listy eliptičné, pilované, měkké, trochu drsné čili svraštělé. Květy vonné, však mamivé. Peckovice černá; pecka drsná. Keř a strom často vysoký. Ve vlhkých lesích. Kv. Střemcha. *P. Padus. L.*

Chocholíky 6—12květé. Plod červený, pak černý. Listy vejčité, s prodlouženou špicí, na dolejšku trochu srdčité, na líci trochu lesklé. Keř 6—10 stř. zvýší, s hnědými větvemi a bílými bradavicemi. Na skalnatých pahorkách. Bř. Dub. S. skalní; turecká višeň. *P. Mahaleb.*

3. Květy ve 2—8květých okolíkách, dlouze stopečné. Listy

v čas rašení osobitné, podýl řasnaté. Plod hladký, nepoprášený. 4.

Květy po 1—2, krátce stopečné. Listy při vyrážení svinuté, jedno druhé ovinující. 5.

4. Řapík 2 žlázkami obsazený. Listy trochu svraštělé, na rubu pýřité; šupiny pukův bezlisté. Plod třešeň černá, žlutá neb červená (Bělice, Černice, Uherské atd.). V lesích, i pěstovaný a šlechtěný. Dub. Kv. Třešeň; Střešňa; Ptáčnice. *P. Avium. L.*

Řapíky beze žlázek. Listy holé, hladké, téměř kožnaté. Vnitřní šupiny květního puku vyvinují se v dokonalé listy. Strom s visutými ratolesťmi. Pěstovaný i zdivočelý. Kv. Višeň; višňák; hamrla. *P. Cerasus. L.*

Poznam. Ryslák liší se svým krpivým zrůstem několika střevícův. Listy obvejčité a přiokrouhle tupé, holé, žláznatě pilované, obdýlné, $^1/_2—^3/_4$ p. zdélí. Plod černočervený, zvící hráchu. Okolíky sedavé. Keř po zemi plazivý, v zahradách však 5—6 stř. zvýší. V Trenčanské stolici. Kv. *P. Chamaecerasus. Jacq.*

5. Stopka krátká, z puku nevynikající. Plod nepoprášený, aksamítový. Listy téměř srdčité. Pěstovaný; Dub. Meruňka; Marulka; Marhulák. *P. Armeniaca. L.*

Stopka delší. Plod hladký, poprášený. 6.

6. Stopka holá. Ratolesti pýřité, často v bezlisté, trnité špice vycházející. Listy eliptičné. Plod kulatý, vztýčený, modročerný, trpký. Keř. Dub. Květ. S. planá. Trnka. *P. spinosa. L.*

Stopka pýřitá. Plody odvislé. 7.

7. Plod okrouhlý. Větve krátkým aksamítovým pápeřím pokryté, i holé. Listy vejčité. Trnky okrouhlé, tmavofialové, 2—3krát větší než plané. Květy po 2, bílé; stopky pýřité. Pěstovaný i zdivočelý. Dub. Kv. Prcavka; švestka; ranky; sralky; okruhličky; slivečky, s mnohými odrůdami. *P. insititia. L.*

Trnky obdýlné, poprášené. Větve holé. Puky 2květé; stopky pýřité. Listy eliptičné. Květ nazelenalý, vodobílý. Ve mnohých odrůdách pěstovaný. Kv. Slíva; karlátka; švestky; trnky; atd. *P. domestica. L.*

102. Pomaceae. Jabloňovité.

437. Aronia. Felsenbirnbaum. Muchovník.

Plod 3—5pouzdrý; pouzdra do polovice rozdělená, 2semenná. XII. 3.

Listy téměř okrouhlé, eliptičné, išpičaté, na rubu pýřité, pilované, 1 p. zdélí, na líci tmavozelené, v stáří holé. Květy hroznaté. Lupeny kopovitě klínovité, úzké, dlouhé, tupé, špinavobílé, vonné, na dolení straně kosmaté. Kališní cípy červené, holé. Stopky a semeníky téměř kosmaté. Plot černomodrý, 6—10pouzdrý, 6—10semenný. Keř 4—6 stř. zvýší; puky 4hranné. Na kamenitých pahrbkách, v Rakousích; ve Vesprýmské, Trenčanské stol. Dub. Kv. (Mespillus Amelanchier, L. Prunus Amelanchier). M. okrouhlolistý. *A. rotundifolia. Pers.*

438. Cotoneaster. Zwergmispel. Skalník.

Semeník 2—5pouzdrý, 4—10semenný; pecky jen zvenku dužným kalichem ovinuté. XII. 2.

1. Keř vysoký neb strom 12—25 stř. zvýší. Listy laločnatě chobotnaté, pilované, na dolejšku uťaté, téměř klínovité, na rubu kosmatě šedozelené; řapíky, žilky listův, listeny, palisty, stopky a kalichy v stáří zčervenají. Palisty obdýlně kopovité, ostře pilované. Kalichy kosmaté; květy bílé, koneční, v malých chocholíkách; plody černé; 5 čnělek. V Chorvatsku, Slavonsku, Sremsku, Uhřích, na dunajských a považských výspách. Kv. (Mespillus nigra, W. Kit.) S. černý. *C. niger. L.*

Keř nízký, 3—5 stř. zvýší. 2.

2. Plod malvičnatý, červený, zvící hráchu. Plátky vztýčené, růžové; květy po 3—4. Listy eliptičně přiokrouhlé, na rubu běloplsťnaté, na líci tmavozelené, útle špičaté. Kalichy holé. Stopky pýřité, s ovocem převislým; 2—3 čnělky. Na výslunních a kamenitých pahrbkách, v lesích. Kv. Čn. (Mesp. Coteneaster, L.) S. gdoulový. *C. vulgaris. Lindl.*

Plod větší, šarlatový, plsťnatý, jakož i stopky, 4—5semenný. Listy okrouhlejší, celokrajné, na vrchu pýřité, na rubu plsťnaté. Keř 3—4 stř. zvýší; větvičky a letní

výstřelky delší. Na vápenitých skalách, v Bělehradské, Vesprýmské stolici, v Banátě. Čn. Čc. S. šarlatový.

C. coccineus. W. K.

439. Crataegus. Weissdorn. Hloh.

Semeník 2—5pouzdrý, 4—10semenný; plod hlohyně u vrchu stažená, červená, dužnatá. XII. 2. Hlošinky; hložinky.

Obyčejně 2 čnělky, 2 zrna v plodu. Stopky holé; kalichy hladké, málo žláznaté; květy bílé, v malých chocholíkách. Palisty úzké, čárkovitě kopovité, žláznatě zubaté, odpadavé. Listy krátce 3laločné, tupé, dvojitě pilované, holé. V houštích. Plod: Hlohyně červená, moučnatá. Kv. Čn. (Mespil. Oxyacantha, Sm. H). tvrdý.

C. Oxyacantha. L.

Obyčejně 1 čnělka, 1 zrno. Stopky kosmaté; kalichy téměř pýřité, cípy vyvrácené, k trubce přilehavé, dlouze špičaté; květy bílé, vonné, v okolíkách. Listy hlouběji 3klanné, špičaté, pilované, holé. V houštích. Plod kulatější. (Mesp. monogyna, Sm.) H. jednoženský.

C. monogyna. Ehrh.

440. Cydonia. Quittenbaum. Gdoule.

Kalich 5klaný, listovitý, 5 lupenů; jablko 5pouzdré; pouzdra mnohosemenná. XII. 5. Gutny; Kutna.

Listy celokrajné, vejčité, na rubu plsťnaté. Květy jednotlivé, na běloplsťnatých stopkách; plátky červenobílé. Keř neb strom. Kališní cípy prodloužené. Pěstovaná neb divoká; v houštích, plotech, při potocích. Dub. Kv. (Pyrus Cydonia. L.) G. obecná. *C. vulgaris. Pers.*

441. Mespilus. Mispel. Mišpule.

Kalich 5klaný; 5 lupenův. Plod s 2-5 jádry. XII. 2. Nešpule.

Listy kopovité, na rubu plsťnaté, krátce řapíkaté, 5 p. zdélí, 2 zšíří, po kraji rozvláčitě zubaté neb celé. Květy bílé, jednotlivé, krátce stopečné; plátky na špici vrubované. Kališní cípy delší než koruna. Plod mišpule dužná, zvící vlaského ořechu. V Uhřích, divoce. Kv. M. domácí.

M. germanica.

Listy vejčité, špičatě zubaté, holé, řapíkaté, 2 p. zdélí, zšíří. Okolík rozšířený. Květy růžobílé; lupeny vztýčené. Kališní cípy kratší než trubka. Obyčejně 2 čnělky. Plod žlutočervený, později černý, vlnatý. V Uhřích; na Tatrách. Čn. M. nízká. *M. Chamaemespilus.*

442. *Pyrus. Birnbaum. Hruška.*

Semeník 2—5 pouzdrý, 4—10 semený; plod 2—5 pouzdré jablko. Pouzdra mázdřitou kožkou neb pergamenem potažená, 2 semenná, často dovnitř otevřená. XII. 4.

1\. Listy jednoduché. 2.
Listy speřené. Viz Sorbus.
2\. Listy méně více vřezané, neb dvojitě pilované. 3.
Listy nerozdělené, celokrajné, neb jednoduše pilované, neb vrubované. 4.
3\. Keř trnitý. Listy 3klané. Viz Crataegus.
Keř neb strom beztrný. Viz Sorbus.
4\. Květy jednotlivé. Lupeny přiokrouhlé. 5.
Květy v chocholíkách. 7.
5\. Čnělka holá. 6.
Čnělka na dolejšku vlnitá. Kališní cípy listovité, prodloužené. Viz Cydonia.
6\. Kališní cípy listovité, daleko přes korunu čnějící. Viz Mespilus.
Kališní cípy přes květ nesáhající. 8.
7\. Plátky kopovitě klínovité, 4—5krát delší než širší. Viz Aronia.
Plátky přiokrouhlé. 8.
8\. Malé květy v chudokvětých chocholíkách; někdy jednotlivé. Listy celokrajné, na rubu plsťnaté. Viz Cotoneaster.
Květy okázalé; 5 čnělek. 9.
9\. Listy vejčitě eliptičné, tupé, na špici trochu pilované, na rubu plsťnaté, často celokrajné, i na líci trochu chlupaté, 2 p. zdélí. Květy v chocholíkách, vonné. Kalich velmi plsťnatý. Strom menší než u plané hrušky; ovoce podobnější jablku než hrušce. Ve vinicích, v lesích. Kv. H. sněžní. *P. nivalis. Jacq.*

Listy vejčitě obdýlné, obyčejně holé; kalichy více méně plsťnaté.
Stromy. 10.

10. Čnělky na dolejšku volné. Květy v chocholíkách. Plátky přiokrouhlé, duté, bílé. Plod hruška, okrouhlá neb na dolejšku súžená, prodloužená. Listy vejčité, útle pilované. Řapíky zdélí listův. V lesích a v mnohých odrůdách pěstovaná a šlechtěná. Kv. H. obecná. *P. communis. L.*

α. glabra. Listy, stopky, kalichy útlé pavučinaté, vlnaté, posléz holé.

β. tomentosa. Listy, stopky, kalichy s trvanlivou vlnatou plstí.

Čnělky na dolejšku srostlé. Květy v chocholíkách. Plátky duté, přiokrouhlé, bílé neb červenavé aneb uvnitř bílé, zevnitř červenavé. Plod jablko kulaté, u stopky prohlubené. Listy široce vejčité, někdy kožnaté, tupě pilované. Řapíky z polovice listův dlouhé. V lesích, a pěstovaná v mnohých odrůdách. Kv. Jabloň. *P. Malus. L.*

α. glabra. Listy a kalichy holé.

β. tomentosa. Kalichy a listy na rubu plsťnaté.

443. Sorbus. Eberesche. Jeřáb.

Semeník 5pouzdrý, 10semený. Plod malvice neb jeřabinka s pouzdry tenko mázdřitými, 1—5semenná. XII. 3.

1. Listy speřené. 2.
Listy jednoduché. 4.

2. Listy na líci pýřité, na rubu jako i stopky a plody vlnatě plsťnaté. Plody okrouhlé, podobné plodu následujícího, však menší. U prostřed mezi S. domestica a Aucuparia. Na lesnatých vrchách; v Uhřích, Čechách. Kv. J. vlnitý. *P. lanuginosa. W. Kit.*
Listy méně pýřité, aneb holé. 3.

3. Plod oskeruše hruškovitá, žlutočervenavá, zvící plané hrušky. Květy bílé v mnohokoličném hroznu. Lístky téměř stejné, pilované, na líci svraštěle žilnaté, na rubu trochu kosmaté, bělavé, po 13—15. Řapík pýřitý. Letní výstřelky bělochlupé. V lesích, vinicích; pěstovaný. Kv. (Pyrus domestica, Smith.) Oskeruše. *S. domestica.*

Plod jeřabinka, červená, zvící hrachu neb větší. Květy bílé, vrcholičnaté. Lístky na líci holé, na rubu plsťnaté, často i holé, obdýlné, špičatě pilované. Pupeny lístův tlusté, plsťnaté. Řapík pýřitý. V lesích. Kv. Čn. J. ptačí, obyčejný jeřáb. *S. Aucuparia. L.*

4. Listy na rubu holé, asi 7laločné, laloky špičaté, pilované, dolejší rozevřené. Květy vrcholičné, bílé. Plod brakyně, bračinka eliptičná, hnědá, šedožlutě kropená. Strom často vysoký. V lesích. Kv. (Pyrus torminalis W.). Brak. *S. torminalis. Crantz.*

Listy na rubu běloplsťnaté. 5.

5. Listy na rubu plsťnaté, pilované, vřezaně laločnaté, vejčité, obdýlné, přes 4 p. zdélí, 2—2$^1/_2$ zšíří. Vrcholíky mnohokvěté, ploché. Jeřabiny téměř kulaté. V lesích. Kv. (Craegus Aria, β. suecica. Pyrus intermedia. W.) J. prostřední. *S. intermedia.*

Listy na rubu šedoplsťnaté, dvojpilované, neb slabě laločnaté, vejčitě obdýlné, přes 3 p. zdélí, 2$^1/_2$ zšíří, řapík 1 p. zdélí. Květy vrcholičné, bílé. Plod mukyně, eliptičné, červenomoučné. Stopky hustě plsťnaté. Keř 3—6 stř. zvýší, často však i vyšší. Na lesnatých vrchách. Kv. (Crataegus Aria, L. Pyrus Aria, W.) Muk. *S. Aria. Crantz.*

103. Papilionaceae. Motýlovité.

444. Anthyllis. Wundklee. Úročník.

Kalich válcovitý, krátce 5zubý, na plodu zavřený. Plátky téměř stejně dlouhé. Tyčinky k vrchu rozcházivé. XVII. 3. Úročka.

Listy speřené; lístky nestejné, na rubu chlupaté neb kosmaté, koneční mnohem větší, obdýlný. Květy citronové, v dvojité koneční hlavě; hlava prstnatě rozděleným listenem podepřená. Prut z obloučnatého dolejška vztýčený, 1 stř. zvýší. Na suchých pahrbkách. Čn. Čc. Ú. lékařský. *A. Vulneraria. L.*

Listy speřené; lístky stejné, vejčité kopovité, hedbávitě chlupaté, koneční málo větší. Květy v dvojitých hlavách. Koruny šikmé, tmavonachové, nikoli delší než li-

steny. Pavézka ku straně obrácená. Prut $^1/_2$ stř. zvýší, jednoduchý, ležící. Na lučních pahrbkách; v Rakousích, Chorvatsku. Kv. Čn. Ú. chlumní. *A. montana. L.*

445. Astragalus. Bärenschote. Kozinec.

Koruna s tupým kýlem. Lusk přioblý, válcovitý neb vejčitý; dolejší dovnitř vstočený, celou neb půl stěny působící, proto lusk polo neb cele 2pouzdrý. XVII. 3. Vlčí hrách.

1. Květy téměř bezstopečné, žluté, rovno z kořene s listy vyrostlé. Lusk vejčitý, kosmatý, jako i listy. List pídi dlouhý, s červeným řapíkem; lístky po 21—23, obdýlné, tupé. Kalich baňkovitý, bělozelený, pýřitý. Na pasekách, suchých pahrbkách; v Uhřích, Čechách. Kv. Čn. K. bezprutý. *A. exscapus. L.*

   Klasy neb hrozny stopečné. 2.

2. Lusk v oblouk zkřivený, zkroucený, pýřitý, mázdřitý. Květy v stopečných hroznech shlučené; stopky velmi krátké v úžlabičkách listův. Lístky obvejčité, vykroužené, Rostlina ležící, pýřitá, dle rozdílnosti půdy též rozdílná někdy právě bezprutá. V Banatě, na slatinách, písečných pastvách. Kv. Čn. K. stočený. *A. contortuplicatas.*

   Udané známky se neshodují. 3.

3. Květy žluté. 4.

   Květy modré neb červenonachové. 7.

   Květy bílé. Lusky polovejčité, dlouze špičaté, stlačené, 3hranné, zpět vyvrácené, pýřité, na dolejšku s prohlubeným důlkem, téměř srdčité. Lístky čárkovité, na dolejšku súžené, 5jařmé. Hlavy téměř sedavé. Rostlina položená. V Haliči na mezích rolních. Čc. (Glaux minima.) K. položený. *A. Epiglottis.*

4. Prut vztýčený. 5.

   Prut položený. 6.

5. Prut, listy, stopky a kalichy černými, krátkými, přitlačenými štětinami poseté, drsné. Lístky čárkovitě kopovité. Klasy stopečné; květní stopky delší listův, vztýčeně přímé. Lusky obdýlně kopovité, 3hranné; květy žlutobílé neb jasně žlutozelené. Na lukách; v Uhřích u Nezideru; Kv. Čn. (A. chloranthus, Pall.) K. drsný. *A. asper.*

Celá rostlina dlouhými, bílými chlupy posetá. Listy zdélí pídi, 15—18jařmé. Listy celokrajné, dlouze končité. Hlavy kulaté, stopečné. Květní stopky velmi dlouhé. Koruna žlutá. Na suchých píščitých pahrbkách; v Sabolčské, Báčské stol., v Banátě, okolo Tokaje. Čc. K. uherský. *A. pannonicus. Schult.*

6. Lusk holý, obloučnatý, téměř 3hranný. Stopky kratší listův. Koruny špinavé, bledožluté. Palisty svobodné, ovální a špičaté. Listy 5—6jařmé. Listy vejčité. Prut do 3 stř. zdéli, větvitý, tlustý, často červenavý. Rostlina holá, ležící. Na suchých pahorkách, chlumních lukách, lesních prostorách. Čn. Srp. K. sladký. *A. glycyphyllos. L.*

Lusk chlupatý, přioblý, nadmutý, téměř sedavý, později černý. Koruny běložluté. Hořejší palisty srostlé. listům vstřícní. Listy 8—12jařmé. Lístky ovální, ostnošpičaté. Kalichy černými štětinami poseté. Květy v hlavatých klasech. Prut nejvíce 3—4 stř. zdélí, v houštích vstávavý. Rostlina chlupatá, rozložená. Na keřnatých hrázích, pahrbkách. Čn. Čc. cizrnovitý. *A. Cicer. L.*

7. Prut vstoupavý. 8.

Prut rozložený. 9.

8. Rostlina holá; prut brázděný. Lístky 8—9jařmé, čárkovitě kopovité, holé. Palisty kopovité. Hrozny delší listův, volné. Květní stopky přímo vztýčené, 3krát delší než listy. Kvítky malé, fialové; kalich krátký. Lusky obdýlné, vztýčené, 3hranné, 1pouzdré. Na pastvách; v Uhřích, u Nezideru. Čn. Srp. (Astrag. Leptostachys.) K. brázděný. *A. sulcatus.*

Rostlina křovnatá, pídi dlouhá; větve bylinné $1\frac{1}{2}$ stř. zdélí. Lístky obyčejně 6jařmé, čárkovitě kopovité, sivozelené. Hrozny klasovité, dlouhé. Květy fialové, téměř sedavé. Lusky obdýlné, 3hranné. Na pasinkách; v Uhřích: Čn. Čc. K. prutnatý. *A. virgatus.*

9. Lusk čárkovitý, neb úzce obdýlný. 10.

Lusk oblý, vejčitý neb nadmutý. 11.

10. Křídla koruny nerozdělená. Lusk uvnitř kalicha stopečný. Hořejší palisty srostlé, listům vstřícní. Listy 3—4jařmé; listy čárkovité, tupé. Květy v 4—8květých hroznech. Koruny bledofialové. Prut ležící, prostý neb

od dola větvitý. V píščité půdě; v Haliči. Čn. K. písečný. *A. arenarius. L.*

Křídla 2klaná. Lusk 3hranný, kopovitý, odvislý, nestopečný, malý. Lístky 7—8jařmé, čárkovité, vykroužené, uťaté. Hrozny stopečné, delší listův. Koruny jasně nachové, modravé a bělavé. Prut do kola rozložený. Křídla na dolejšku s přívěsky. Na lukách; v Moravě, Uhřích. Kv. Čn. (A. dichopterus, Pall.) K. rakouský. *A. austriacus. Cn.*

11. Listy 5jařmé; lístky eliptičné, tupé, chlupaté. Klasy hlavaté, 8—12květé. Kalichy nachové, bělo- a černochlupé, nadmuté. Lusky obdýlně vejčité, chlupaté, nadmuté. Rostlina téměř keřnatá, rozložená, šedozelená; pruty ledva pídi zdélí, s běloplsťnatými větvemi. Na suchých, vápenných vrchách, okolo Budína. Kv. Čn. (Astragalus albidus, Willd.) K. měchýřnatý. *A. vesicarius. L.*

Listy 8—10jařmé; lístky eliptičné, dolejší vykroužené. Hořejší palisty srostlé, listům vstřícní. Klasy hlavaté, ovální, skupené, dlouze stopečné. Kalichy bílými a hnědými chlupy poseté. Lusky oblé, vejčité, v kalichu stopečné, vztýčené, chlupaté. Koruny modré, na dolejšku slamožluté. Rostlina chlupatá, rozložená; pruty $1/2$ stř. zvýší, 3hranné. Na píščitých příkopech; v Slézsku, Čechách. Kv. Čn. K. jazykovitý. *A. Hypoglottis. L.*

446. Cicer. Kichern. Cizrník.

Kalich 5dílný, zdélí koruny; 4 hořejší lupeny na pavézce ležící. Lusk nadmutý, 2semenný. XVII. 3. Cicer; cicerka; cizrna.

Stopky 1květé; květy bílé, běločervenavé. Zrna kulatá, hranatá. Lístky pilované. Čn. Čc. C. obecný. *C. arietinum. L.*

447. Colutea. Blasenstrauch. Žanovec.

Kalich 5klaný. Kýl čili člunek tupý. Čnělka na dolní straně podýl chlupatá. Lusk velmi nadmutý. XVII. 3. Měchýřník; Janofit.

Lusk na špici zavřený. Květy v úžlabičních hroznech, po 3—6. Pavézka s 2 obdýlnými hrby. Listy speřené; lístky po 9—11, na rubu trochu chlupaté, trávozelené,

obvejčité, vtlačené. V Uhřích divoce, okolo Pětikostelů; v Čechách. Čn. Srp. Ž. stromní. *C. arborescens. L.*
Lusk na špici otevřený. Koruna žlutá, červeně proužkovaná; stopky 3květé. Listy modrozelené, speřené; lístky přiokrouhlé, na špici kusé. V plotech. Čn. Srp. Ž. krvavý. *C. cruenta. Ait.*

448. *Coronilla. Kronenwicke. Čičorka.*

Kalich zvončitý, 2pyský, dva hořejší zuby přes polovici srostlé. Kýl čili člunek končitě zobanitý. Lusk dlouhý, oblý neb 4hranný, s 1semennými články. XVII. 3. Věnečenka. Pr. Čičorečka.

1. Keř. 2.
   Prut bylinný, neb polokeř. 3.
2. Větve červené, vztýčené, 3 stř. zvýší. Lístky po 7, velmi tupé, klinovité, s ostnem bylinným. Palisty odstávavé, kopovité. Květy žluté, ve dne libovonné, v noci nevonné. V Uhřích. Č. sivá. *C. glauca. L.*
   Větve zelené, dlouhé, hranatě brázděné; keř 4—6 stř. zvýší. Listy speřené, nejařmé; lístky po 7—9, obdýlné, k dolejšku súžené, na špici zakulatěné, s ostnem bylinným; stopka 3—4květá; nehty lupenův 3krát delší kalicha. Struk šídlovitý, článkovitý, 2 p. zdélí. V plotech, lesích, na horách. Kv. Čnc. (Coron. major, Kern.) Č. větší. *C. Emerus. L.*
3. Prut vztýčený, 1—2 stř. zvýší; lístky eliptičné, po 9, holé, sivozelené, obvejčité; nejdolejší dva při samém prutu. Palisty listům vstříční, kopovité. Okolík 20—26květý; květy žluté, převislé, vonné; křídla velmi veliká. Lusk hnědý, převislý, hladký, válcovitý, šídlovitě zakončitý, článkův oblých. Na suchých kamenitých pahrbkách; v Rakousku, Uhřích. Čn. (Coron. coronata.) Č. chlumní. *C. montana. Scop.*
   Prut položený. 4.
4. Květy bílé a červené, pavézka růžová, křídla bílá, člunek bílý, s tmavočervenou špicí. Listy 10jařmé; lístky obdýlné, tupé. Palisty volné, kopovité. Květenství v mnohokvětých okolíkách. Lusky 4hranné, bílé, slabě nabírané. Listy sivozelené. Prut položený, větvitý. Při

rolích, cestách, v úvozech. Čn. Čc. Č. strakatá. *C. varia. L.*

Květy zlatožluté, vonné, po 5—8; pavézka 2krát delší člunku. Palisty kožnatě, 2klané neb vykroužené. Lístky obyčejně po 9, obvejčité, tupé, trochu osinaté, dužné, malé. Prut prstu neb pídi zdélí, položený. Lusk téměř 4hranný, uzlitý, hnědý, 4—6zrný. Na lesnatých horách, pohořích. Čn. Srp. Č. nejmenší. *C. minima. L.*

449. *Cytisus. Geisklee. Čilimník.*

Kalich 2pyský. Pavézka vejčitá. Člunek tupý, tyčinky obalující. Čnělka šídlovitá, vstoupavá. Blizna šikmo na zevnitřek sehnutá. XVII. 3.

1. Strom 10—20 stř. zvýší. Hrozny jednoduché, odvislé. 2.
   Keř neb polokeř, mnohem nižší. 3.
2. Lusky přitlačené chlupaté, po kraji stlustlé, $1^1/_2$ p. zdélí. Hrozen 6 p. zdélí; květy žluté; pavézka s 2 červenohnědými čárkami na dolejšku. Listy dlouze stopečné, 3četné; lístky vejčitě obdýlné, po kraji brvité, na rubu bělochlupé. Strom 15—20 stř. zvýší. Kališní trubka krátká; blizna brvitá. Na lesnatých vrších, v Krajinsku; u nás pěstovaný. Kv. Čn. Č. odvislý, žlutý akát. *C. Laburnum. L.*

   Lusky holé, obroubené. Hrozen 5—7 p. zdélí. Květy bledožluté, téměř polomenší než u předešlého; pavézka na dolejšku nepatrně značená. Kalich s vejčitým dolejškem zakulatělý. Lístky vejčitě obdýlné, krátce řapíkaté, užší, holé, po obou stranách. Strom něco nižší, zřídka přes 2 sáhy; kora zelená, červeně kropená. Na pohořích, horách; v Uhřích. Čn. Čc. Č. horní. *C. alpinus.*
3. Květy bílé neb nachočervené. 4.
   Květy žluté. 5.
4. Květy v konečních okolíkách, bílé, trochu do žluta padající, někdy v hlavách téměř sedavých. Pruty vztýčené, 3 stř. zvýší, s oblými, vstávavými, chlupatými větvemi. Kalich bledožlutý, hnědovlasý. V lesích; v Banátě, mezi Aradem a Lipou; v Haliči okolo Břežan. Čn. Čc. Č. bělokvětý. *C. leucanthus.*

   Květy jednotlivé v úžlabičkách, jasně nachočervené.

Prut položený, 1 stř. zvýší; větve vystouplé, čárkované, hladké. Kalich baňkovitý, 3klaný. Listy dlouze řapíkaté; lístky obvejčité. Lusk čárkovitý, holý, černý. V Korutanech, Chorvatsku. Čn. Č. červený. *C. purpureus.*

5. Květy v konečních střapcích, neb hlavách. 6.
Květy po 2—6, v úžlabičkách. 8.

6. Lístky eliptičné, neb široce obvejčité. 7.
Lístky úzce kopovité, téměř čárkovitě kopovité, k oběma koncům súžené, stříbrošedě zelené. Květy po 3-10 na koncích větví, bledožluté. Kalich přižloutlý. Lusky hnědočervené, bělokosmaté. Prut přímý, 2 stř. dlouhý, vztýčený. Na výslunních, suchých pahorkách; v Tolnanské stolici. Čn. Zář. Č. rakouský. *C. austriacus.*

7. Kališní trubka válcovitá, s listeny. Květy v konečních hlavách, často i v úžlabičkách listův, koruny žluté, často uvnitř červenožluté. Blizna holá. Větve, listy a kalichy odstávavě chlupaté. Rostlina špinavě tmavozelená, 1—$1^1/_2$ stř. zdélí. V suchých březinách; v písčité půdě. Čn. Srp. Č. hlavatý; úročník nepravý. *C. capitatus. L.*
Kališní trubka krátká, zvončitá; žádných listenův. Květy v dlouhých klasech; koruny žluté; blizna brvitá. Větve, kalichy a lusky hedbávitě bělošedé. Rostlina krátce a přilehavě chlupatá, 2—4 stř. zvýší. V suchých houštích, úvozech. Čn. Čc. Č. černající, černá jetelina. *C. nigricans. L.*

8. Listy obvejčité. 9.
Listy obdýlně kopovité, neb úzce obvejčité. Kališní trubka válcovitá s listeny; kalich hedbávitě šedý neb stříbrobílý. Květy boční, po 2, v úžlabičkách. Blizna holá. Prut položený, 1 stř. zdélí; větve vstoupavé; rostlina přilehavě chlupatá. V jehličích lesích. Čn. Srp. (Cyt. supinus, W.). Č. dvojkvětý. *C. biflorus. L'Herit.*

9. Prut vztýčený, 3—5 stř. zdélí, větve dlouhé, tíží listův a květův obloučnatě převislé. Listy dlouze řapíkaté; lístky tupé, na líci zelené, na rubu bělavé, po obou stranách přilehavě chlupaté. Kalich trubkovitý, válcovitý, nikoli baňkovitý, 3klaný, přiléhavě chlupatý, bělavý. Květy žluté, po 2—6, v úžlabičkách, krátce stopečné. Lusky černé, stlačené, přiléhavě bělovlasé. V Banátě, Beké stol.; v lesích. Kv. Č. prodloužený. *C. elongatus. W. K.*

Prut schnutý, trochu větvitý, s ratolestmi schnutými, 1—3 stř. zvýší. Lístky na obou stranách přilehavými chlupy oděné. Kalich válcovitý, trochu baňkovitý, 3klaný, odstávavě chlupatý. Květy stopečné, vztýčené, po 2—3, v úžlabičkách; koruny jasnožluté, veliké, v stáří zrzavohnědé. Lusky 1 p. zdélí, stlačené, trochu srpovité, ohnuté, chlupaté, černé. Na vápnitých pahrbkách, v lesích; v Banátě, Chorvatsku. Kv. Čn. Č. srpovitý.

C. falcatus. W. K.

450. *Dorycnium. Bílojetel.*

Kalich 5zubý, 2pyský. Tyčinky šídlovité. Blizna hlavatá. Lusk nabraný, 1—2semenný. XVII. 3.

Prut bylinný, vstoupavý. Lístky 3—5zubé. Květy v hlavách, malé, bělavé. Člunek na špici nachofialový. Křídla 3hranná, kalich brunočervený, cípy vejčité. Na suchých pahrbkách; v Rakousích, Uhřích. Čc. Zář. B. bilinný.

D. herbaceum.

451. *Ervum. Linse. Čočka.*

Čnělka niťovitá, ku předu rozšířená, sploštěná, k straně skroucená. Lusk jednopouzdrý. Zrna stlačená, okrouhlá, vypuklá. XVII. 3. Šocovice; čečůvka; čečka.

1. Lusky chlupaté. Viz Vicia.
   Lusky holé. 2.
2. Kalich z polovice koruny dlouhý. Viz Vicia.
   Kalich zdélí koruny. Stopky 1—2květé. Palisty nezubaté. Koruny bledomodré. Listy 6jařmé; lístky eliptičné i čárkovité, útle chlupaté. Prut přímý, 1 stř. zdélí. Listy routovité, 2semenné, holé. Pěstovaná. Čn. Čc. (Lens esculenta, Mönch). Č. obyčejná. *E. Lens. L.*

452. *Galega. Geisraute. Jestřabina.*

Kalich zvončitý, stejně 5zubý. Člunek tupý. Zadní tyčinka do polovice srostlá. Lusk čárkovitý, šikmo pruhovaný. Listy speřené. XVII. 3. Štědřenec. Presl.

Lístky kopovité, ostnošpičaté, holé, mnohojařmé, do 2 p. zdélí. Prut vztýčený, trubkovitý, větvitý, 3—4 stř. zdélí. Kalich zvončitý, stejnozubý. Květy v hroznech; pavézka

modrá; člunek a křídla bílá. Lusky přímé, vztýčené. Na vlhkých lukách lesních. Čn. J. obecná. *G. officinalis. L.*

453. *Genista. Ginster. Kručinka.*

Kalich 2pyský. Pavézka obdýlně vejčitá. Člunek posléz dole sehnutý, tupý, tyčinky zrovna nezakrývající. Čnělka šídlovitá, vstoupavá. Blizna šikmá, dovnitř zahnutá. Koruny žluté. Listy jednoduché. XVII. 3. Janovec.

1. Prut trnitý. 2.
   Prut beztrnný. 4.
2. Rostlina chlupatá. 3.
   Rostlina holá. V rašelinné půdě, na vřesovištích. K. anglická. *G. anglica.*
3. Listy po obou stranách chlupaté, eliptičně kopovité. Prut 1—1½ stř. zvýší, s vtýčenými, větvitými ratolestmi; větve hnědé, brázděné; ratolístky dřevnaté, s krátkými složenými trny; mladé větve zelené, pruhované, s odstávavými bílými trny. Květy v konečních hroznech. Listeny šídlovité, kratší než květní stopky. Pavézka kratší než člunek, tento 2lupenný. Lusk krátký, trochu drsný, 2—3zrný. Na lesních lukách, suchých návrších. Čn. Čc. K. bradavičná; Jehlička žlutá. *G. germanica. L.*
   Listy jen na rubu kosmaté, čárkovitě kopovité. Prut prostý, pruhovaný, měkký, trochu kosmatý. Trny větvité, ohebné. Hrozen koneční. Člunek 2krát zdélí křídel. Kalich nepříliš chlupatý. Na lesních lukách a návrších; v Chorvátsku. Kv. Čn. (Gen. hispanica, Wulf.) K. lesní. *G. silvestris. Scop.*
4. Prut a větve 2řízné, široce křídlaté, článkovité. Listy vejčitě kopovité. Kalichy žlutavé. Květy žluté; hrozny 6—10květé. V Rakousích, Uhřích, na lučních pahrbkách. Kv. Čn. K. křídlatá. *G. sagittalis.*
   Prut nekřídlatý, často hranatý. 5.
5. Pavézka téměř okrouhlá, kruhovitá. Čnělka obyčejně stočená. 6.
   Pavézka vejčitá, obdýlná. Čnělka šídlovitá, vstoupavá. 8.
6. Listy obvejčité neb kopovité, chlupaté, neb holé, tupé. 7.
   Listy čárkovité, trojité, vstříční, téměř sedavé, tenké,

trochu pýřité. Řapíky neodpadavé, rozšířené, tlusté. Květy v konečních hlavatých hroznech, bledožluté, obyčejně po 3; pavézka vykroužená. Lusk nejvíce 1semenný. Prut 1—2 stř. zvýší; větve 4bočné, hranaté, proti sobě skupeně stojící. Na skalách; v Banátě; okolo Herkulových lázní. Kv. Čn. (Spartium radiatum.) K. paprsková. *G. radiata.*

7. Listy trojité i jednotlivé, hustě hedbávitě chlupaté, krátce řapíkaté, bezzubé, tupé. Květy po 1—2, v úžlabičkách listův, veliké, zlatožluté. Lusk plochý, po krajích kosmatý. hnědý. Keř 2—6 stř. zvýši, vztýčený. V písčité půdě, na vrchách. Kv. Čn. (Corema scoparium. Presl.; Sarothamnus scop. Koch; Sarothamnus vulgaris. Wimm.; Spartium scoparium. L.; Cytisus scoparius. Link.) K. metlová; výtečník; janovec. *G. scoparia. Lam.*

Listy holé, kopovité, málo brvité. Květy po 2—3, v úžlabičkách; stopky delší než listy. Lusky obdýlné, stlačené, černavé, chlupaté. Pruty a větve rozložené, ležící, trochu kosmaté; větve 3hranné. V Štyrsku, na Janovickém vrchu (?) Kv. Čn. Spartium decumbens, Host. Genista diffusa. Willd.) K. rozložená.

G. humifusa. Wulf.

8. Lusky holé. 9.

Lusky chlupaté. 11.

9. Větve 3hranné, vstoupavé; pruty úzké, křídlaté; výška 8—12 p. Listy kopovité, na kraji prohlédavé; dolejší vejčité, neb obvejčité, tupé i vykroužené, tuhé. Květy jednotlivé žluté, úžlabičné. Lusk čárkovitý, plochý, 4—5 semenný. V Banátě; na vápencích; v Herkulových lázní. Čn. Čc. K. trojhranná. *G. triangularis.*

Větve oblé, brázděné, někdy i hranaté. Výška 2—6 střevícův. 10.

10. Prut vstoupavý, 1—2 stř. zvýší, nahoře útle chlupatý. Listy krátce stopečné, zmládí brvité, obdýlné neb kopovité, širší neb užší, holé. Květy v konečních hroznech, i jednotlivé. Lusky malé, trochu stlačené, černé, srpovité. Na houštnatých návrších, suchých lukách. Čn. Čc. K. barvířská. *G. tinctoria. L.*

Keř často do 5 stř. zvýší, v stáří i do 3 p. ztloušti, přímý, metlovitý. Větve brázdité, holé, zelené. Palisty

často šídlovité. Květy žluté. Listy kopovité, holé. V Uhřích. Čc. Srp. K. prutnatá. *G. virgata.*

11. Lusk téměř 2semenný, stlačený, chlupatý. Pavézka a člunek hedbávité, tmavozelené, šedohedbávité. Prut položený, uzlitý, 1 stř. zdélí; větve chlupaté. V písčitých lesích, houštích. Čn. Čc. K. chlupatá. *G. pilosa. L.*

Lusk 8semenný, čárkovitý, plochý, bělochlupatý. Květy žluté, v konečních hroznech. Listy vejčité, žilnaté, lesklé, na líci holé. Pruty vstoupavé, větvité, $^1/_2$—1 stř. zdélí, čárkované. Na pahrbkách; v Banátě. Kv. Čn. K. vejčitá. *G. ovata. W. Kit.*

454. Glycyrrhiza. Süssholz. Lékořice.

Kalich 2pyský. Lusk vejčitý, stlačený, 2—6semenný, někdy trochu srpovitý. XVII. 3. Sladké dřevo; sladký kořen.

1. Lusky žláznaté neb ostnité. 2.

Lusky hladké. Květy hroznaté, klasy obdýlné; žádné palisty. Listy speřené; lístky vejčité, trochu vtlačené, na rubu trochu lepké, nejhořejší řapíkatý. Rostlina 6—10 stř. zdélí. V Uhřích; v hájích; při lesích; na Moravě. Čc. Zář. L. hladká. *G. glabra.*

2. Lusky veskrz měkkoostnité. Květy v hlavách, neb v kulatých téměř klasech, jasně fialové. Palisty kopovité, někdy zubaté. Řapík obroubený; lístky holé, obdýlné, kopovitě vejčité, nejhořejší sedavý. Rostlina 4—6 stř. zvýší. Na pastvách, mezi houštěmi; v Uhřích. Čn. Srp. L. bodlavá. *G. echinata.*

Lusky žláznatě měkkoostnité, téměř šídlovité, 4—6semenné, dřív nachočervené, pak hnědé. Květy tmavofialové, v hroznech. Člunek 2dílný. Palisty vadnoucí. List 5jařmý; lístky obdýlně kopovité, vykroužené; poslední lístek obvejčitý, dlouze stopečný. Rostlina 2—3 stř. zdélí, na špici trochu lepkavá. U Budína, na výspě Markety. Čn. Čc. L. žláznatá. *G. glandulifera. W. K.*

455. Hedysarum. Süssklee. Vičenec.

Struk z mnohých stlačených, přiokrouhlých, 1semenných článkův složený. Člunek šikmo uťatý, delší než křídla. XVII. 3. Kopýšník.

1. Struk 1semenný, chlupatý neb holý. 2.
Struk z více 1semenných článkův složený, odvislý, holý. Prut vztýčený; listy holé. Prodloužené hrozny v úžlabičkách. Květy fialové neb červenavé. 4.
2. Struky pýřité, bodlavě zubaté. Křídla kratší než kalich. 3.
Struk holý, bodlavě zubatý. Křídla zdélí pavézky. Listy speřené; listy kopovité. Prut vstoupavý. V Uhřích. V. tatránský. *H. carpathicum. W. K.*
3. Květy růžočervené, tmavěji čárkované, střechovitě ve válcovitém klase sedící. Struky polookrouhlé, nepukavé, na předním kraji kýlnaté, trnitými zuby obsazené. Listy speřené; lístky eliptičně kopovité, na rubu přilehavě chlupaté. Prut vstoupavý, 1—2 stř. zvýší. Na suchých pahrbkách; nad Bečvou mezi Vysokou a Dubem, v Moravě. Kv. Čn. (Onobrychis sativa, Tournef.) V. setební; Šparsetka, Ligrus. *H. Onobrychis. L.*
Květy bílé, téměř sedavé; stopky téměř hranaté, chlupaté; člunek téměř pavézky zdélí. Struky pýřité, bodlavě zubaté, 1semenné. Lístky čárkovité, na rubu hedbávité. Prut vztýčený, téměř hranatý, hustě chlupatý. Celá rostlina, vyjma líc listův, bělolesklými chlupy pokrytá. V Banatě. Čn. V. bílý. *H. album.*
4. Listeny delší než květní stopky; palisty 2klané, trochu osinaté; květy nachočervené do fialova. Prut $^1/_2$—1 stř. zvýší, jednoduchý, 2—3listý; listy holé, 5—9jařmé. Na horních lukách; v Rakousích, Krkonoších. Čn. Srp. V. tmavý. *H. obscurum. L.*
Listeny kratší než květní stopky; palisty kratší než u předešlého; lístky užší, holé; prut něco vyšší. Květy červenavé. Na horách. V. horní. *H. alpinum.*

456. Hippocrepis. Pferdehuf. Podkovka.

Struk stlačený; články na hořejším kraji polookrouhle vyříznuté. Kalich 2pyský. XVII. 3.

Prut položený, brázděný, pídi dlouhý, větvitý. Lístky 6—7jařmé, obvejčité, vykroužené. Palisty kopovité, neb vejčitě končité. Stopky dlouhé; květy žluté, v hlavatých okolíkách. Kalich červenavý, holý, zvončitý. Lusky stopečné, shloučené, obyčejně po 6, obloučnatě skřivené, trochu

na článkách drsné. Na pohořích, lesnatých vrchách; v Rakousku, Uhřích. Kv. Srp. P. chocholatá. *H. comosa.*

457. *Lathyrus. Platterbse. Hrachor.*

Čnělka k vrchu obyčejně širší; lusk 1pouzdrý; hořejší kališní zuby kratší. Řapík v skroucený úponek vybíhavý. XVII. 3.

1\. Žádných vlastně listův; veliké srdčité palisty, celokrajné. Stopky 1květé; květy žluté, malé, převislé. Lusk stlačený, holý, 7—8zrný. Mezi osením, v houštích; v Sremsku. Kv. Čn. H. bezlistý. *L. Aphaca.*

Listy i palisty. 2.

2\. Listy jednoduché, čárkovité, končité, delší než stopky. Stopky 1-, zřídka 2květé. Palisty šídlovité, vlasovité, krátké. Pavézka krvavá, křídla a člunek bílé, červeně stínkované. Lusk převislý, čárkovitý, oblý, holý. Na rolích, rolních zákopech; zřídka; v Uhřích; Kv. Čn. H. prostolistý. *L. Nyssolia.*

Speřené aneb zjařmené listy. 3.

3\. Semeník a lusky chlupaté. Stopky 1—3květé, delší než list. Koruna neveliká, modrá. Úponky 2dílné. List 1jařmý; lístky čárkovitě kopovité, špičaté, chlupaté. Palisty pološípovité. Kalich chlupatý. Prut slabý, vztýčený, křídlatý, 2 stř. zvýší. Mezi osením; v Siézsku, Uhřích. Čc. H. chlupatý. *L. hirsutus.*

Semeník holý. Stopky vícekvěté. 4.

4\. Květy žluté. 5.

Květy červené neb modré. 6.

5\. Listy 1jařmé, lístky kopovité neb vejčité, zákončité. Palisty šípovité. Stopky mnohokvěté, delší než listy. Lusky holé, s šikmými, vystouplými žilkami. Prut ležící, neb vstávavý, 2—4 stř. zdélí, hranatě křídlatý. Na lukách, pasekách. Čn. Čc. H. luční. *L. pratensis.*

Listy holé, delší. Palisty hákovité, šípovité. Jeden neb oba lístky krátce řapíkaté. Květy jednostranné; kališní zuby téměř stejné. H. plotní. *L. sepium. Scop.*

6\. Prut hranatý, hranami v kožnatá křídla rozšířenými. 7.

Prut hranatý bez křídel, pnivý, 2—3 stř. zdélí, holý, trochu sivozelený. Listy 1jařmé; lístky vejčité. Stopky

mnohokvěté, delší než listy. Lusky holé, síťované. Koruny růžonachové. Mezi obilím. Čn. Čc. H. hlíznatý; červené ořeší. *L. tuberosus. L.*

7. Řapík křídlatý. List 1jařmý. 8.

Řapík beze křídel, hranatý. Listy 2—3jařmé; lístky kopovité, ostnošpičaté. Palisty šípovité. Prut holý, 1—3 stř. zdélí. Stopky 3—6květé, delší než listy. Lusky čárkovitě obdýlné, hladké. Koruny fialomodré. Na mokrých a bažinných lukách, v houštích. Čc. Srp. H. bahní. *L. palustris. L.*

8. Široké, eliptičné lístky, 5žilné, tupé, ostnošpičaté, 1-2-jařmé. Stopky mnohokvěté, delší než listy. Palisty šircce kopovité. Koruny růžočervené. Lusk obdýlně čárkovitý, hladký. Prut i řapíky křídlaté. Na houšťnatých návrších. Čn. Čc. H. širolistý. *L. latifolius. L.*

Úzké, kopovitě mečovité, 3žilné, špičaté, bledozelené, holé, 1jařmé lístky. Stopky mnohokvěté, delší než listy. Palisty čárkovitě kopovité. Koruny růžonachové do modra. Pavézka na hřbetě zelenavá. Lusk čárkovitě obdýlný, hladký. Prut větvitý, holý, ležící neb šplehavý. Na suchých, písčitých pahorkách, mezi houštím, ve vysoké trávě. Čn. Srp. H. lesní. *L. silvestris. L.*

Poznam. Příbuzný Hrachor jinolistý, u prostřed stojí mezi oběma předcházejícíma. Hořejší listy 2—3jařmé; lístky kopovité. Úponky 1klané; květy po 3—4, nachové; kalich červenavý. Tu i tam s předešlými. *L. heterophyllus. Krock.*

458. *Lotus. Hornklee. Štírovník.*

Člunek zobanitý, vstoupavý. Tyčinky střídavě na špici rozšířené. Čnělka hladká, zakončitá. Blizna tupá. Koruny žluté. Listy trojité. XVII. 3. Stručina; Ledenec.

1. Květy 1—3, žluté. 2.

Květy po 5—10, v stopečných okoličnatých hlavách. Lusky oblé. 3.

2. Stopky 1květé; květy sírožluté, s tmavějšími škvrnami. Listeny kopovité. Lusk přímý, 4hranně křídlatý. Listy přitloustlé, jasně zelené. Prut ležící. Čnělka holá, k vrchu

ztloustlá; blizna žlábkovitá. Rostlina větvitá, chlupatá, $^1/_2$—1 stř. zvýší. V mokrých místech. Čn. Čc. (Tetragonolobus siliqu Roth.) Š. močální. *L. siliquosus. L.*

Stopky 1—3květé; kvèty malé; pavézka obsrdčitá; člunek 2lupenný. Listeny 3lupenné. Lusk $^1/_2$ p. zdélí, hladký, šídlovitý, přioblý, přímý. Kalich brvitý, chlupatý. Listy obdýlné, obvejčité, tupé, útle špičaté, dlouhovlasé. Prut přímý, vztýčený, pídi neb 1 stř. zdélí, niťovitý, chlupatý. Na vlhkých slatinných lukách, nižinách; v Aradské stolici, okolo Temešváru. Čn. Srp. Š. ztepilý.

L. gracilis. W. K.

3. Kališní zuby dřív rozvité koruny přilehavé. Květy po 5, žluté, někdy až červenavé. Lístky obvejčité, obdýlné. Pavézka téměř routovitá, mezi křídloma čnějící. Prut plný, hned od dola větvitý, $^1/_2$—1 stř. zdélí, ležící. Na suchých lukách. Čn. Zář. Š. mnohotvárný.

L. corniculatus. L.

β. tenuifolius. Pruty tenké, prodloužené; lístky a palisty obdýlně kopovité.

Kališní zuby před květením zpět vyvrácené. Květy po 10 v hlavách. Pavézka v zoban súžená, křídloma zakrytá. Prut prázdný, trubkovitý, větší, dužnější než předešlý, vztýčený neb vstávavý. Na vlhkých a bažinných prostorách, v příkopech, na mokrých lukách. Čc. Srp. (Lotus uliginosus, Schk. Lotus corniculatus. *β.* uliginosus W. et Gr.) Š. veliký. *L. major. Scop.*

459. Medicago. Schneckenklee. Tolice.

Kalich 5zubý neb 5klaný. Člunek tupý. Semeník a trubka tyčinek oblončnatě skřivená. Lusk srpovitý neb šnekovitý. Listy trojité. XVII. 3.

1. Květy modré. 2.
   Květy žluté. 3.
2. Květy fialomodré v obdýlných hroznech. Listeny jehlité na každé stopce. Kalich trochu chlupatý. Palisty polovejčité, dlouze končité. Lusk asi 3krát zavinutý. Lístky obdýlně obvejčité. Prut vztýčený, 1—2 stř. zvýší. Čn. Zář. T. setební; lucerna; vojtěška; modrá jetelina.

M. sativa. L.

Květy žlutavé, pak zelené, posléz modré neb fialové, téměř chocholičné. Lístky klínovitě čárkovité, na špici trochu zubaté, na rubu něco chlupaté. Kořen více plazivý. Rostlina u prostřed mezi předešlou a M. falcata. T. zvrhlá. *M. media. Pers.*

3. Stopky obyčejně 2květé. 4.
Stopky vícekvěté, neb hroznaté. 5.

4. Lusky ostnité, s přímými, háčkovitými, šídlovitými ostny, kosmaté, s 4—5 závitky. Palisty štětinatě zubaté a květy malé. Lístky obvejčité, zubaté. Prut 3—9 p. zdélí. Rostlina šedozelená, kosmatá. Na slatinných pasekách; v Uhřích. Čn. Zář. T. Gerardová. *M. Gerardi.*
Lusky bezostné, téměř v ploché kruhy zavité. Palisty jehlitě mnohoklané. Květy malé. Lístky obvejčité, zubaté. Prut ležící. Stopky 1—2, i vícekvěté, osinaté neb holé. Tu i tam po polích; v Uhřích. Čc. Zář. T. kruhovitá. *M. orbicularis.*

5. Lusky jednoduše, nanejvýš 2krát zavité. 6.
Lusky 3- i víckrát zavité, ostnité. 8.

6. Lusky srpovité; lístky obdýlné, na špici zubaté. 7.
Lusky ledvinité, 1semenné, svraštělé, chlupaté, černé, na špici zavité. Palisty obyčejně celokrajné. Lístky obsrdčité neb vejčité. Květy malé, po 15—30 ve vejčitých skupených klasech. Listy na rubu slabě hedbávité. Koruny bledožluté. Prut položený, 1—12 p. zdélí. Na rolech, lukách, u cest. Kv. Zář. T. dětelová. *L. lupulina. L.*

7. Prut obyčejně vstávavý, 1—1 $^{1}/_{2}$ stř. zdélí, někdy i vyšší. Palisty mázdřité, kopovité, bělavé. Květy žluté, s jehlitými listeny. Lusky srpovité, pýřité. Lístky vejčitě obdýlné. Na trávníkách, lukách, rolích. Čc. Srp. T. srpková. *M. falcata. L.*

Poznam. Příbuzná Tolice rozestřená: Květy v hroznech; lusky hladké, šnekovité. Palisty na dolejšku zubaté. Lístky čárkovité, na špici ozubené, trochu širší, téměř klínovité. V Uhřích; na výslunních, kamenitých pasekách, při skalách. Čn. Zář. *M. prostrata.*

Prut delší, položený. Palisty na dolejšku zubaté, pološípovité, listovité. Květy větší. Lusky srpovité, téměř holé. Lístky obdýlné, na konci zubaté. V Haliči, Čechách, Uhřích,

Čn. Zář. (Med. intermedia, Schult.) T. položená.
M. procumbens. Bess.

8. Palisty nezubaté, celokrajné, aneb velmi útle zubaté. Koruna delší než kalich. Stopky 1—4květé. Lusky nesíťované, téměř kulaté, 5krát zavité, po kraji 2 řadami háčkovitých, přímých ostnův ozbrojené. Lístky obvejčité, pýřité. Rostlina hedbávitě kosmatá, palce neb prstu zdélí, položená neb vstoupavá. Na suchých návrších. Čn. Čc. (Medic. polymorpha, η minima. L.) T. nejmenší.
M. minima. Lam.

Palisty brvitě zubaté. Koruna ledva delší než kalich. Stopky 5–7květé. Lusk s 3 závitky síťovaný; ostny hvězdmo rozbíhavé. T. zubatá. *M. denticulata. Willd.*

Schultes Medicago muricata následovně opisuje: Stopky mnohokvěté; lusky šnekovité, s 5 závitky, nechlupaté, ostnité; ostny šídlovité, paprskovité. Palisty brvitě zubaté; lístky kosovitě obvejčité, chlupaté, zubaté. Na suchých, písčitých polích; v Uhřích. Čc. Zář.

460. *Melilotus. Steinklee. Komonice.*

Kalich zvončitý, téměř stejně 5zubý. Člunek tupý. Semeník přímý; lusk téměř kulatý neb obdýlný, příčmo svraskalý. Květy v klasech. Listy trojité. XVII. 3. Trifolium, Lin.

1. Květy jasně modré; stopky delší než listy. Hrozny dlouze stopečné, husté, vejčité neb kulaté. Lusky nadmuté čili baňkovité, polonahé, 2semenné. Kališní zuby stejně dlouhé. Lístky ozubené, vejčité. Prut 1—3 stř. zvýší, vztýčený. Palisty kopovité, kožnaté, ozubené. Na lukách; v Čechách, Uhřích. Čc. Zář. K. modrá. *M. caerulea. Pers.*

Květy žluté neb bílé. Hrozen obyčejně protáhlý. 2.

2. Květy bílé. 3.

Květy obyčejně žluté. 4.

3. Křídla koruny delší než člunek, a kratší než pavézka. Lusky obvejčité, důlkované, svraštělé, 1semenné, špičaté. Semena bez hrbu, hnědá. Palisty celokrajné. Listy chobotnatě zubaté. Prut vztýčený. Na suchých, kamenitých prostorách, u cest, rolí, hrázi. Čc. Srp. K. obecná.
M. vulgaris. Willd.

Křídla zdélí člunku. Květy velmi veliké. Lusky krátké, velmi malé, drsné, 1semenné, končité. Pavézka vykroužená, po stranách zpět vyhrnutá, nevšak sehnutá. Palisty štětinovité. Lístky veliké, zubaté, obvejčité. Prut přímý, vztýčený, téměř keřnatý, pruhovaný, 7—8 stř. zvýší. V Uhřích. K. obrovská. *M. altissima. Gm.*

4. Květy velmi malé, bledožluté. Lusky odvislé, vejčité, trochu drsné. Palisty čárkovitě kopovité. Lístky na dolejšku súžené, zubaté. Prut vztýčený, přímý, větvitý. V Uhřích, při Váhu. K. malokvětá. *M. parviflora. Lam.*

Květy veliké, neb jiné známky neshodné. 5.

5. Kořen přes 2 stř. do země dlouhý, u vrchu palce ztloušťí. Prut 2—4 stř. zvýší, nachočervený, a jako i větve vstoupavý. Lístky tupé, krátce končité, ostře vzdáleně pilované, čárkovité; zuby ku špici červenavé. Palisty šídlovité. Kališní cípy šídlovité, téměř stejné. Květy malé; pavézka hnědě pruhovaná; člunek 2dílný. Lusky svraštělé, nahé, 1semenné. Semena hnědá, vejčitá. Na slatinných vlhkých místech, v Uhřích. Čn. Říj. K. dlouhokořenná. *M. macrorrhiza. W. K.*

Kořen menší; lusky obyčejně 2semenné. 6.

6. Listy chobotnatě zubaté. Palisty celokrajné. 7.

Listy brvitě zubaté. Palisty šídlovité, k dolejšku rozšířené, vřezaně zubaté. Hrozny z počátku husté. Květy malé, bledožluté. Lusky síťované, svraštělé, 2semenné; semena hrbatá. Prut vstoupavý, 2—3 stř. zvýší. Při příkopech, na lukách. Čc. Srp. (Mel. Kochiana. W.) K. zubatá. *M. dentata. Willd.*

7. Semena bez hrbu, olivozelená. Lusky ovalní příčmo svraštělé, holé. Křídla a pavézka stejné asi velikosti, delší než člunek. Listy dolejší obvejčité, hořejší kopovité. (Schultes jmenuje květy bílé, lusky 1semenné.) Na suchých kamenitých prostorách, polích, úhorech. Čc. Zář. K. Petitpierrová. *M. Petitpierreana. Hayn.*

Semena hrbatá, olivozelená. Lusky šikmovejčité, důlkované, drsné. Křídla, pavézka, článek stejně veliké. Palisty úzce šídlovité, bezzubé. Prut 2—4 stř. zvýší. V houštích, na lukách. Čc. Srp. K. lékařská. *M. officinalis. Willd.*

Poznam. Příbuzná Komonice bahní u prostřed mezi předešlou a M. macrorrhiza. Lusky 1 semenné, drsné, v hroznech. Prut a větve vztýčené. Lístky čárkovité. Kořen 2—3 léta trvavý, do 5 stř. dlouhý. Různí se od Kom. lékařské mnohými a delšími (často 6—7 stř. vysokými) pruty z kořene; čárkovitými, nepatrně zubatými, téměř 2krát delšími listy; většími květy. Od Komonice dlouhokořenné líší se též vztýčenými, 2krát vyššími, dutými, zelenými, nikdy však červenými vztýčenými větvemi; celokrajnými palisty; převislými květy. V bažinách, v Temešské stolici; mezi mosty u Vídně. Čn. Čc..

M. palustris. W. Kit.

461. Ononis. Hauhechel. Jehlice.

Kalich téměř stejně 5klaný, neodpadavý. Pavézka široká, pruhovaná. Člunek zobanitě končitý. Lusky nadmuté. XVII. 3. Babí hněv; jehlíčí; řepík.

1. Květ žlutý. Kališní cípy šídlovité, delší než lusk a koruna, později seschlé. Lusk vejčitý, hnědý, pýřitý. Květy v úžlabičkách hořejších listův sedící, listnatý klas působící. Palisty kopovité, ozubené, šídlovitě končité. Dolejší listy 3četné, obdýlné, pýřité. Rostlina sotva 6 p. zvýší. V Uhřích, na výslunních pahrbkách. Čn. Čc. J. chlumní.

O. Columnae.

Květy růžové, zřídka bílé. 2.

2. Květní stopky obyčejně 3četné, 2květé, koruna veliká; pavézka růžová trochu chlupatá, křídla kratší než člunek, tento žlutavý; kalichy 3 listenné. Listy trochu kosmaté, lepkavé, 3četné, vejčité zubaté. Prut vstoupavý. Rostlina křovitá. Na pohořích v horním Korutansku. Kv. Čc. J. okrouhlolistá. *O. rotundifolia.*

Květní stopky obyčejně 1—2květé. 3.

3. Květy po 2, v úžlabičkách, v hustém klase, růžové. Větve kosmaté, prut kosmatý a žláznatý, nejvíce špinavě červený, od dola větvitý, 1—$1^1/_2$ stř. zdélí, často i vyšší nekořenivý. Listy eliptičné, špičaté, pilované, dolejší 3četné. Semena útle zrnitá, obyčejně po 2. Na trávníkách, u cest a příkopův. Čn. Zář. (Ononis arvensis, Matt. Ononis altissima, Lam. J. smrdutá.

O. hircina. Jacq.

Květy jednotlivé, řídší neb protržený klas působící. 4.
4. Prut položený, větve na konci trny špičaté, květy jednotlivé v úžlabičkách. U cest. Čc. (Ononis repens) J. plazivá. *O. procurrens. Wallr.*
Prut vstávavý neb vztýčený, nekořenivý, s kosmatými, jednou řadou posazenými chlupy. Listy obdýlné, tupé. Větve trnité. Na pasekách, rolích. Čn. Zář. J. obecná. *O. spinosa. L.*

Poznam. α. mitis. Prut a větve kosmaté, beztrnné; prut nižší, hnědozelený. Listy větší, obdýlné, dole chlupaté, 3četné neb jednotlivé. Kališní lupeny čárkovité, žláznaté, lepké. S předešlou. Čn. Zář. beztrnná. *O. mitis.*

462. Ornithopus. Klauenschote. Ptačinoha.

Kalich trubkovitý; 2 hoření zuby na dolejšku srostlé. Člunek tupý. Lusk čárkovitý, stlačený, s 1semennými články. XVII. 3.

Hlavy speřenými listeny podepřené. Koruny malé; pavézka a křídla bělavé, červeně pruhované, člunek žlutavý. Stopky 3—4květé, delší než listy. Listy speřené; lístky malé. Prut ležící, 1—12 p. zdélí. Na písčitých rolech. Čn. P. malá. *O. purpusillus. L.*

463. Orobus. Walderbse. Lecha.

Čnělka všudy stejně široká; lusk 1pouzdrý, hořejší kališní zuby kratší. Řapík v jednoduchou, přímou špici vybíhavý. XVII. 3.

Květ žlutý. 2.
1. Květ modrý, purpurový, červený neb bílý. 4.
2. Listy obyčejně 10jařmé; lístky na rubu kosmaté a téměř brvité, vejčitě kopovité. Prut vstoupavý, kosmatý. Palisty 1—2zubé, neb 2klané. Květy běložluté, po 6—20 v dlouhých hroznech. Kalichy bledozelené, s 5 prouhami; nejdolejší zub je nejdelší a přímý, ostatní 4 trochu skřivené. Křídla kratší než pavézka, a delší než člunek. Lusk kopovitý, nahý, trochu stlačený, hnědý, obyčejně 4semenný. V lesích, okolo Budína. Dub. Kv. L. běložlutá. *O. ochroleucus. W. Kit.*
Listy 3—5jařmé. Palisty pološípovité, ozubené. Stopky dlouhé, 5—14květé. Prut nejvíce jednoduchý. 3.

3. Květy veliké, jasnožluté, po 5—10. Kalichy trochu kosmaté, dolejší 2 zuby vejčité. Lístky vejčitě obdýlné. Prut 3—4 stř. zdélí. V horních lesích, pohořích, a Alpách chorvatských. Čn. Čc. L. žlutá. *O. luteus.*

Květy žlutobílé, posléz žlutohnědé, po 5—14 v jednostranném hroznu. Kalich krátký, nachově pruhovaný. Pavézka zpět vyvrácená odstávavá, s pomerančovými pruhami; člunek polokruhovitý. Lusk vztýčený, stlačený, hladký. Lístky vejčité, útle končité, po kraji ostré, bělavé, hladké. Prut přímý, 1—1½ stř. zdélí, tuhý, dole červenavý. Na chorvatských holech, v Haliči okolo Lvova. Čn. L. hladká. *O. laevigatus. W. K.*

4. Květ bílý, zřídka červenavý, po 6—8 v jednostranných hroznech. Lusk čárkovitý, přímý, černohnědý, stopky černé. Palisty pološípovité, jednoduché. Lístky mečovité, řapíkaté, 2jařmé, na špici tuhé, na rubu 3žilné. Prut téměř 3hranný, ½ stř. zdélí, obyčejně vztýčený. Na pahorkách, vlhkých lukách. Kv. Čn. (Or. pannonicus, Cr.) L. bílá. *O. albus. L.*

Květ modrý neb červený. 5.

5. Prut větvitý, s větvemi odstávavými, holý, tuhý, 2—3 stř. zdélí. Lístky vejčité, 4—6 jařmé, přitloustlé. Stopky 6—9květé, koruny špinavě nachočervené. Lusky dlouhé, válcovité, odvislé, černé. V křovinách, pasekách. Kv. Čn. (Lath. niger, Wim.) L. černá. *O. niger. L.*

Prut jednoduchý, bezvětvý. 6.

6. Prut křídlatý, ½—1 stř. zvýší. Palisty pološípovité. Lístky 2—3jařmé, na rubu modrozelené, obdýlně kopovité. Květy veliké, růžonachové, posléze namodralé, převislé, po 4—9 v hroznech. Na výslunních lesinách; na Kozím vrchu u Břetislavy; v Slézsku okolo Opavy, Vratislavy a j. Kv. Čn (Lath. macrorrhizus, Wim.) L. hliznatá. *O. tuberosus. L.*

Poznam. Příbuzná Lecha úzkolistá. Listy 2—3jařmé, čárkovité. Prut nahoře křídlatý, dole 4hranný. *O. tenuifolius.*

Prut hranatý, bezkřídlý. 7.

7. Lístky 5—7žilné, útle končité, 2—4jařmé, čárkovitě kopovité. Prut ½—2 stř. zvýší, prostý, v středu téměř

4hranný, slabý, často položený, někdy vztýčený neb vstoupavý. Kořen vlásenitý. Květy červenavé, v jednostranných hroznech; kalich olovitě nachový, pavézka trochu vykroužená, s 2 důlky u nehtů nachový, posléz modravá; křídla delší než člunek, tento bělavý, na špici žlutavý, na kýle nachový. Lusk vztýčený, čárkovitý, stlačený, k dolejšku súžený, na špici trochu zahnutý, téměř 8semenný. Rostlina nahá. V Chorvatsku. Kv. Čn. L. pohorní. *O. alpestris. W. K.*

Lístky 3žilné, jasnozelené, 2—3jařmé, široce vejčité, poznenáhla dlouze špičaté. Prut vztýčený, 1 stř. zdélí, holý, hranatý. Kořen uzlovitý. Květy nachové, pak modré; kalich často červeně značený. Křídla s člunkem téměř srostlá. Lusky přímé, válcovité, 9—10 semenné. V. lesích. Bř. Kv. (Lathyrus. Wim.) L. jarní; holoubky; kohoutky. *O. vernus. L.*

464. Oxytropis. Spitzfahne. Vlnice.

Člunek špicí končitý. Hořejší k pavézce obrácený šev lusku dovnitř vehnutý, lusk tedy 2pouzdrý aneb téměř 2pouzdrý. XVII. 3.

Prut vztýčený. Rostlina kosmatá. Palisty s řapíkem nesrostlé, kopovité. Lístky kopovité, špičaté. Květy žluté Lusky šídlovité, oblé, kosmaté, vztýčené. Na suchých pahorkách. Čc. Srp. V. obecná. *O. pilosa. L.*

465. Phaca. Berglinse. Hořanka.

Člunek tupý. Čnělka bezvousá. Blizna hlavatá. Lusk 1pouzdrý, trochu nabraný, hořejší šev do vnitř vybíhavý a semena nesoucí. XVII. 3. Čečorka.

1. Prut vstoupavý, větvitý. Lístky 6—8jařmé, šedozelené, v mládi chlupaté, kopovité, koneční téměř sedavý. Stopky velmi dlouhé; květy žlutavé, bělavé i červenavé s fialovým člunkem; křídla 2klaná. Na korutanských Alpách. Čn. Čc. H. jižní. *Ph. australis. L.*

Prut vztýčený. Lístky tupé. Lusky nadmuté. 2.

2. Prut větvitý, pýřitý, 9—15 p. zdélí. Lístky na rubu pýřité, po 15—23, obdýlně kopovité. Palisty malé, čarkovitě kopovité. Květy v dlouhých hroznech odvislé, žlutobílé, se štětinovitými listeny. Kalich černě chlupatý, s 5

outlými zuby. Lusky polovejčité, špičaté, odvislé, téměř holé, trochu zkřivené. Na korutanských a uherských Alpách. Čc. Srp. H. slovenská. *Ph. alpina.*

Prut nerozdělený, holý, 6—9 p. zvýší. Lístky holé, po 7—11, vejčité, téměř třepenité. Palisty veliké, vejčité, listovité. Květy běložluté, s obdýlnými listovitými listeny. Kalich holý, krátce 5zubý. Lusky obdýlné, chlupaté, téměř člunovité. Na nejvyšších rakouských, štýrských a korutanských Alpách. Čc. Srp. (Phaca ochreata, Crantz. Phaca alpina, Lin.) H. studená. *Ph. frigida. Jacq.*

466. Phaseolus. Bohne. Fazol.

Kalich zvončitý, 2pyský, čnělka s tyčinkami a člunkem zavitě stočená. Semeník na dolejšku pošvatou žlázou ovinutý. XVII. 3.

1. Prut vinutý, vysoký. 2.

Prut nízký, nepnivý, vztýčený, oblý. Květy hlavaté. Lusky stlačené, visuté, svraštělé. Čn. F. nízká; (Phaseolus vulgaris, β. nanus. W.) *Ph. nanus. L.*

2. Hrozen kratší než list. Květ bílý. Lusk odvislý, přímý; stopky dvojité. Čn. Srp. F. ledvinková; bílé husičky; holoubata; ledvinkový hrách; bob. *Ph. vulgaris. L.*

Hrozen delší než list. Květy bílé neb šarlatové. Lusk odvislý, srpovitý. Prut vinutý, vysoký. F. mnohokvětá. *Ph. multiflorus. Willd.*

467. Pisum. Erbse. Hrách.

Hořejší 2 cípy kalicha kratší. Čnělka 3hranná, uvrchu žlábkovaná a pýřitá. Lusk nafouklý. XVII. 3.

1. Palisty šípovité. Řapík nahoře plochý. H. pomořský. *P. maritimum. L.*

Palisty vrubované. 2.

2. Stopky 1květé; květy bílé. Řapíky 4listé. Listy často všecky vrubované. Rostlina ve všech částech menší než následující. V Rakousích; v Uhřích mezi osením. H. divoký. *P. arvense. L.*

Stopky mnohokvěté. Řapíky oblé, 4listé. Palisty dole zaokrouhlené. Čn. Srp. H. domácí. *P. sativum. L.*

468. *Robinia. Čimišník.*

Kalich 4klaný, hořejší cíp 2dílný. Lusk hrbatý, proložený. XVII. 3. Akácia, luštník, akát, agastr, trnovník. Odvislé jednoduché hrozny. Palisty trnité. Lusky hladké. Květ bílý. Lístky speřené. V zahradách se též pěstuje druh s květem červeným, velikým, listy střídavými, 4—6-jařmými; lístky široce vejčitými neb i okrouhlými na konci měkkoostnitými, s ratolestmi křehkými, posetými červenými, měkkými, dlouhými štětinami. Čn. Č. obecný.
R. Pseudacacia. L.

469. *Trifolium. Klee. Jetel.*

Koruna s tupým člunkem. Tyčinky k špici trochu širší, na dolejšku s korunou trochu srostlé. Čnělka hladká. Lusk vejčitý, 1—2 semenný, aneb obdýlný 3—4 semenný, kalichem aneb zvadlou korunou obalený. Květy v hlavatých klasech. Listy trojité. XVII. 3.

1. Květy červené neb bílé, neb žlutobílé. 2.
 Květy žluté neb žlutohnědé. Pavézka zahnutá. 27.
2. Kalichy holé. Lusky obyčejně skryté, obalené, mnohosemenné. 3.
 Kalichy chlupaté, zvláště na zubech. 10.
3. Kalich z počátku obdýlný, opak homolý, později nadmutý, opak vejčitý, žilnatý; zuby červenavé, štětinovité, téměř stejné, v čas zralosti odpadavé. Koruna 4lupenná, špinavě bílá, někdy červenavá, posléz přihnědá; pavézka kopovitá, velmi dlouhá; člunek trochu kratší než pavézka. Lusk obdýlně vejčitý, hnědy, 3semenný. Hlavy vejčité, posléz obdýlné. Stopky 1—2 p. zdélí. Listy s útlými, štětinovitými, pilovanými zoubky, zmládí často červenavé, posléz běloskvrnité. Prut vztýčený, 1—2 stř. zdélí, trochu křivolaký, hladký, lesklý, obyčejně nachový, velmi větvitý; dolejší větve často 2 stř. zdélí, položené, hořejší na špici vstávavé. Na lukách u Děnděše; pod Matrou; v Uhřích. Čc. J. vykřivený. *T. recurvum.*
 Kalich stejnotvárný. 4.
4. Lusky 2semenné. 5.
 Lusky 4semenné. 8.

5\. Květy bílé neb červenavé. 6.

Květ bledožlutý; koruna 2krát zdélí kalicha; pavézka delší než křídla. Kalich krátký, s 10 pruhy, 2 hořejší zuby delší než dolní. Prut prstu zdélí, dole položený, pak vstávavý. Řapíky 2 p. zdélí; listy obvejčité, na konci zaokrouhlené, ozubené, krátce špičaté. Na korutanských Alpách J. žlutavý. *T. pallescens. Schreb.*

6\. Kalich delší než koruna; zuby nestejné, šídlovité, odstávavé, zpět vyvrácené, někdy trochu chlupaté. Květy velmi malé, bílé, vztýčené, posléz odstávavé, pak vyvrácené, pavézka obdýlná, trochu červenavá, člunek kratší křídel; lusk mázdřitý, bledohnědý, žlutosemenný. Listeny šídlovité. Prut položený, nachový, křivolaký. Listy dlouze řapíkaté; lístky tupé, krátce špičaté, opak vejčité, trochu pilované. Palisty široké, bělomázdřité. Na slatinné půdě, na neúrodných místech jižních Uher. Čn. Čc. (Trif. strictum, Schreb.) J. malokvětý. *T. parviflorum. Ehrh.*

Kalich zdélí koruny, neb kratší. 7.

7\. Prut pídi dlouhý neb vyšší, trochu větvitý a tenký, vztýčený neb vstávavý. Lístky pruhované; dolejší tupé, obvejčité; hořejší eliptičné, špičaté, útle pilované. Palisty široké, bělomázdřité, na dolejšku srostlé. Hlavy téměř okrouhle vejčité; stopky delší listů; kalichy 10hranné; zuby štětiťé, v čas zralosti odstávavé. Květ ledva delší než kalich, bělavočervený; pavézka téměř vykroužená; křídla 2krát kratší. Lusk nahý, stlačený, zobanitý, 2semenný, na dolejšku hrbatý; semena hnědá. Rostlina holá. Na vlhkých lukách, v Biharské, Békešská stolici. Kv. J. vztýčený. *T. strictum.*

Prut 1—2 stř. zdélí, pruhovaně brázděný, holý, vstoupavý, trubkovitý. Lístky eliptičně routovité, útle pilované, vykroužené, holé, krátce řapíkaté, tupé. Palisty vejčitě kopovité, dlouze špičaté, osinaté. Hlavy přiokrouhlé; stopky 2—3krát delší než kališní trubka. Kalich kratší než koruna; zuby téměř stejné. Dolejší kvítky odvislé, růžové neb pletní, později hnědé; hořejší do červena bělavé, vztýčeně odstávavé. Lusk často 4semenný. Na lukách, v houštích; od jara až do podzimku (Tr. elegans Savi) J. zvrhlý. *T. hybridum. L.*

8. Prut vstávavý. Dolejší kvítky červené, hořejší bílé. 7.
Prut položený neb plazivý. Kvítky stejnobarvé. 9.
9. Prut položený, hranatě brázděný, křivolaký. Lístky obsrdčité neb vejčité, vykroužené, pilované, s útlou, zpět vyvrácenou špicí. Palisty široce objímavé, dlouze končité. Květy malé, červenavé, 4lupenné; pavézka špičatá. Kalich krátký, mázdřitý, bledý; zuby téměř stejné, na špici hnědé, vždy přímé, delší než kališní trubká. Lusk téměř celý z kalicha čnějící, téměř pavézky zdélí, čárkovitý, kožnatý; semena černohnědá. Rostlina holá. Na slatinách, v Békešské, Biharské, Satmarské stolici. Čn. J. hranatý. *T. angulatum. W. K.*
Prut plazivý, kořenivý, 1—$1^1/_2$ stř. zdélí. Lístky obvejčité, útle pilované, holé, často bílé neb hnědě skvrnité. Palisty mázdřité, s odstouplou útlou špicí. Květy bílé neb červenavé, později odvislé, hnědé. Stopky zdélí kališní trubky, po odkvětu vyvrácené. Lusk obdýlný, holý. Na pastvištích, u cest, na lukách. Kv. Žář. J. plazivý. *T. repens. L.*
10. Květy bílé, žlutobílé neb bělavé. 11.
Květy červené, nachové neb červenavé. 17.
11. Květy žlutozelené neb žlutobílé. 12.
Květy bílé. 13.
12. Lístky obdýlně kopovité, celokrajné, po kraji nachové, tupé, zřídka vykroužené. Palisty šídlovité. Prut $1^1/_2$—2 stř zdélí, vstoupavý, trochu větvitý. Hlavy husté, obdýlně eliptičné, jednotlivé. Květy žlutozelené; koruna s lupeny srostlými, trubkou chlupatou; kalich chlupatý, dolejší zub delší než korunní trubka. Lusk hladký. Na lukách, v dunajských výspách, v Uhřích. Čc. Srp. J. uherský. *T. pannonicum.*
Lístky obdýlné; dolejší vykroužené. Palisty čárkovitě kopovité. Prut 1—$1^1/_2$ stř. zvýší, častěji v oblouk vztýčený, málo větvitý. Hlavy kulaté, jednotlivé, nejvíce obalem podepřené, kosmaté. Květy běložluté; koruna srostlolupenná, s dlouhou pavézkou. Kalich s 10 žilkami; zuby jehlovité, dolejší vyvrácený, zdélí trubky. Lusk jednosemenný. Na pastvištích, na krajích lesů. Čc. Srp. J. bledožlutý. *T. ochroleucum. L.*

13. Kalich delší než koruna, velmi kosmatý; zuby štětinovité. Koruny malé, bílé neb červenavé, 4lupenné. Hlavy ovální, pak válcovité jednotlivé, velmi chlupaté, čárkovitě obdýlné, útle ostnité. Prut vztýčený, větvitý, kosmatý, $^1/_2$—1 stř. zvýší. Na úhorech, rolích, písčinách. Čc. Zář.
T. arvense. L.
Kalich kratší než koruna. 14.
14. Kališní zuby nestejné. 15.
Kališní zuby téměř stejné. 16.
15. Kalich bělavý, kosmatý, s dlouhými nachovými, hebkými zuby. Květy bílé, seschlé však žluté. Hlavy převislé. Lístky jasnozelené, oválni, útle chlupaté, vejčité, celokrajné. Řapíky chlupaté. Prut hranatý, chlupatý, prostý, sehnutý. Na korutanských Alpách. Čc. J. norický.
T. noricum. Wulf.
Kalich válcovitý, s rozloženými, trochu skřivenými, tuhými, kopovitými, ostnitými zuby. Květy bílé. Hlavy vejčité, husté, chlupaté, na konci a v úžlabičkách sedící. Lístky chlupaté, obvejčité, útle pilované. Palisty seschlé, vlasaté, kopovité. Prut položený, tuhý, drsný. Lusk bělavý, 1semenný. Na suchých pastvištích, v hořeních Rakousích, řídce. Čn. Srp. J. ostrý. *T. scabrum.*
16. Prut ležící, rozložený, tuhý. Lístky buď okrouhle vejčité, buď obvejčité a kopovité. Palisty vejčité, osinaté. Hlavy kulaté, jednotlivé, husté; květy veliké bílé; koruny srostlolupenné; kališní zuby zdélí korunní trubky. V lesích. Čn. Čc. J. jinolistý.
T. heterophyllum. Tratt.
Prut vstoupavý, tuhý, chlupatý, 1—1$^1/_2$ stř. zdélí. Lístky obdýlně kopovité, ostře pilované, na rubu chlupaté, po kraji hustými, mocnými žilkami prorostlé. Palisty kopovité, dlouze špičaté. Hlavy přiokrouhlé, pak vejčité; s téměř střechovitě ležícími kvítky, obyčejně po 3. Květy bílé; koruny 4lupenné, neodpadavé; pavézka šídlovitá, vykroužená. Kalichy nahé, na hranách chlupaté, s přímými, šídlovitými zuby. Stopký 3krát kratší než kališní trubka, po odkvětu sehnuté. Lusky 1semenné. Na horských lukách, hrázích. Čn. Zář. J. chlumní.
T. montanum. L.

17. Kalich po odkvětu zavřený a nadmutý, síťkovaný. Koruny pletní. Květní hlavy hráchu zvící, v čas zralosti co leskovec veliké, kulaté, úžlabiční. Lístky opak vejčité, holé, ozubené. Prut plazivý, z článkův dolů kořeny, nahoru listy a květy ženoucí. Na vlhkých lukách, pasekách, při zákopech. Čn. Zář. J. jahodnatý.
T. fragiferum. L.
Kalich nenadmutý. 18.
18. Hlavy válcovité neb homolé. 19.
Hlavy vejčité, okrouhlé a kulaté. Kališní zuby nestejné. 22.
19. Květ červený, nachový, srostlolupenný. Kalich holý, s 20 žilkami; zuby dlouze brvité, dolejší prodloužený. Hlava obdýlně válcovitá, téměř obalená, někdy dvojitá. Palisty kopovité, pilované, veliké, pošvatě holé. Lístky obdýlně kopovité, útle pilované, holé, žilkované, tupé. Prut prostý neb větvitý, 1—2½ stř. zdélí, vztýčený, holý, pruhovaný. Na horských lukách, travnatých pahorkách. Kv. Čn, J. červenavý. *T. rubens. L.*
Květ bledočervený, pletní neb bělavý. 20.
20. Lístky téměř okrouhlé, obsrdčité, vejčité, vrubované, kosmaté, někdy však celokrajné. Palisty obdýlné, kopovité. Hlavy obdýlné, kosmaté, tupé, bezlisté, v čas zralosti šikmo v stranu nachýlené. Květy bledě pletní; pavézka dlouhá; kališní zuby stejně dlouhé, špičaté, téměř bodlavé, kratší než koruna. Prut vztýčený, prostý neb větvitý, 1—1½ stř. zvýší. Na vlhkých lukách, v Tatrách. J. nachový. *T. incarnatum.*
Lístky čárkovitě kopovité, neb čárkovitě obdýlné. 21.
21. Hlavy velmi kosmaté, válcovité. Kališní zuby delší než koruna. 13.
Hlavy kosmaté, obdýlně homolovité. Kališní zuby štětinovité, téměř stejné, dolejší téměř koruny zdélí. Koruny bledočervenavé. Palisty pošvaté, prut objímající, dlouze špičaté. Listy 3krát delší než květní stopky; lístky čárkovitě kopovité, špičaté. Prut vztýčený, tuhý, kosmatý, 6—12 p. zvýší. Na suchých pastvištích, v Uhřích. Čn. Srp. J. úzkolistý. *T. angustifolium.*
22, Kalich téměř zdélí koruny. 23.

Kalich mnohem kratší než koruna. 24.
23. Koruna srostlolupenná, bledočervená; pavézka vykroužená se zoubkem uprostřed; křídla jen na špici červená: lusk vejčitý, bělohnědý, ledva z kalicha čnějící, dokola pukavý, 2semenný. Kalich na dolejšku vrtochovitý, bledý, s 10 pruhy, uvnitř vlásky zastřený; zuby vztýčené, štětinovité, nestejné. Palisty bělomázdřité. Hlavy kosmaté, téměř okrouhlovejčité, téměř stopečné, s 1—2 listeny. Lístky obdýlné, téměř ozubené, útle špičaté, obyčejně uprostřed příčmo skvrnité; dolejší po obou stranách chlupaté. Prut v bujné půdě ležící, v neúrodné vztýčený, 1 stř. zdélí, bledozelený, dlouze bělovlasý, z úžlabiček větvitý. V Uhřích okolo V. Kéreša, Váču; na poli. Čn. Čc. J. rozkladitý.
T. diffusum. Ehrh.

Koruna 4lupenná, bledonachová; pavézka vykroužená; křídla bělavá, zdélí člunku; lusk bledohnědý, mázdřitý, 1semenný. Kalich 10hranný, pruhovaný, chlupatý, v čas zralosti trochu nadmutý; zuby vztýčené, ostnošpičaté, dolejší delší. Palisty široce vejčité, šídlovitě špičaté, po kraji trochu vyvrácené. Hlavy ovalní, později téměř válcovité, obalené, v úžlabičkách a na koncích téměř jednotlivě sedavé. Lístky obvejčité, ku předu útle pilované, pýřité, pruhované, šedozelené, útle špičaté. Prut je-li jednotlivý, tedy jest vztýčený; pakli více, tedy střední je zpřímený, ostatní ležící, pídi neb 1 stř. dlouhé, pruhované, bělošedě chlupaté. Na suchých trávníkách, pahrbkách, na rolích a lukách. V Uhřích, Čechách, Slézsku. Kv. Čn. J. pruhovaný. *T. striatum. L.*
24. Prut položený, jen na špici vstávavý, 1—2 stř. zdélí. Koruna srostlolupenná, bledonachová, 2krát zdélí kalicha, pavézka vykroužená, nestejně vrubovaná, čárkovaná; křídla červeně obroubená; člunek kratší než křídla; lusk hnědý, obvejčitý. Kalich bledý, trubkovitý; zuby šídlovité, ostnošpičaté. Lístky trochu ozubené, obvejčité, dolejší obsrdčité. Palisty zelené, brvité, šídlovité. Prut bělovlasý. Při Temeši, u Pančovy, v Uhřích. Čn. J. zvrácený.
T. reclinatum. W. K.

Prut vstávavý neb vztýčený. 25.
25. Hlavy kulaté, obalené, obyčejně dvojité. 26.

Hlava kulatá, bez obalu, jednotlivá. Kalich s 10 žilkami, holý, s dolejším zubem prodlouženým. Koruna tmavonachová. Palisty čárkovitě kopovité, kopovitě špičaté. Lístky eliptičné, útle zubaté, útle chlupaté. Prut obloučnatý, křivolaký, 1—2 stř. zdélí, pýřitý. Na horských lukách, v lesích. Čn. Čc. (Trif. flexuosum, Sturm) J. křivolaký. *T. medium. L.*

26. Lístky kopovité, obdýlné, útle pilované, běložilnaté. Kalich kosmatý, s prodlouženým dolejším zubem, s 20 žilkami. Koruna nachová. Palisty úzké, kopovitě šídlovité, zelené. Prut 1 stř. zdélí, tuhý, přímý, bezvětvý. Na suchých lesních prostorách. Čn. Čc. J. podhorní. *T. alpestre. L.*

Lístky vejčité, pýřité, téměř celokrajné, méně žilnaté. Kalich útle chlupatý, s 10 žilkami a niťovitými, brvitými zuby. Koruna nachová, růžová, zřídka bílá. Palisty vejčité, s šídlovitou špicí, žilovité, mázdřitě prozračné, jen na špici zelené. Prut vstávavý, $^1/_2 — 1\,^1/_2$ stř. zdélí. Na lukách, obyčejně setý. Kv. Čn. J. luční; dětel. *T. pratense. L.*

27. Hlavy 10—20 květé, malé, řídké, dlouze stopečné. Koruny úzké, bledo- neb zlatožluté, později jasně hnědé; pavézka slabě čárkovaná, dutá. Palisty polosrdčité. Kalichy holé. Květní stopky po odkvětu dolu sehnuté. Lístky klínovité, vykroužené, útle zubaté; střední méně více nožečný. Prut tenký, niťovitý, vztýčený neb položený, holý, $^1/_4 — ^3/_4$ stř. zdélí. Na lukách, rolích, písčinách. Čn. Zář. J. niťovitý. *T. filiforme. L.*

Hlavy 20—40- i vícekvěté, květy široké, střechovité pavézka značně čárkovaná. 28.

28. Pavézka koruny poddutá; koruna žlutá, hnědožlutá, posléz kaštanová. Hlavy koneční posléz válcovité; stopky po odkvětu sehnuté. Palisty obdýlně kopovité. Kališní zuby vlasaté. Lusk jako i při předcházejícím a následujících uvnitř kalicha krátce stopečný. Prut $^1/_2 — 1$ stř. zdélí, holý. Na bažinných lukách. Čc. Srp. J. višňový. *T. spadiceum.*

Poznam. Příbuzný Jetel kaštanový. Pavézka sehnutá, neodpadavá, obdýlná, 2krát zdélí křídel. Koruna po od-

květu kaštanová. Kalich chlupatý, 2 zuby velmi krátké. Hlavy přiokrouhlé. Lístky obdýlné, vykroužené, pilované, jasně zelené. Prut 2—6 p. zdélí, tuhý, vztýčený, kosmatý, někdy červenavý, prostý. Na korutanských Alpách, u paty Křivánu. Čn. Čc. K. badenský. *T. badium.*

Pavézka koruny naddutá. 29.

29. Koneční lístek stopečný, trochu vykroužený. Palisty vejčité, polosrdčité, brvité. Hlavy boční, přiokrouhlé a eliptičné. Koruny žluté, stopky po odkvětu sehnuté. Prut obyčejně větvitý, posléz položený, pýřitý. Na lukách, rolích, hrázích. Čn. Srp. (Trif. procumbens, L.) J. polní. *T. campestre. W. K.*

Lístky bezstopečné, obdýlné. Palisty obdýlně kopovité. Hlavy přiokrouhlé a eliptičné. Koruny zlatožluté, posléz jasnohnědé; stopky po odkvětu dolu sehnuté. Kališní zuby holé, jen na špici málo chlupaté. Prut málo větvitý, vztýčený, holý, 1 stř. zdélí. Na suchých lesnatých pahorkách, pasekách. Čn. Čc. J. nivní. *T. agrarium. L.*

470. Trigonella. Kuhhornklee. Pískavice.

Člunek přímý, kratší než křídla a pavézka, tak že koruna 3lupenná se býti zdá; pavézka a křídla téměř stejné, odstávavé. Lusky obloučnaté. XVII. 3. Seněnka. Presl. Rostlinář.

Lístky ostře zubaté, pýřité. Květy bledožluté, malé, po 5—10 skupené, téměř sedavé. Kalichy pýřité. Lusky obloučnatě zkřivené, rozevřeně stojící, krátké, šikmo vráskované, pýřité. Celá rostlina chlupatá. V Čechách, okolo Litoměřic; okolo Pešti a Budína; v jižních Uhřích na suchých pahrbkách. Čn. Čc. P. francouzská. *T. monspeliaca.*

471. Ulex. Hechsame. Hlodař.

Kalich 2lupenný, 2 malými listeny podepřený. Lusk nadmutý, krátký. Koruna obrácená; pavézka dole; člunek 2lupenný. XVII. 3. Hlodáš.

Keř 2—4 stř. zvýší, větve velmi husté, brázdité, chlupaté, velmi trnité, vztýčené; trny přímé, složené, hranaté, bodlavé, holé, vždy zelené. Listy na dolejšku trnů šídlovité, bodlavé. Stopky v úžlabičkách, jednotlivé neb

po 2, 1květé, kosmaté. Kalich plsťnatý; koruna zlatožlutá. Lusk obdýlný, pýřitý, téměř 4semenný. Na suchých místech, pahrbkách. Čn. Zář. H. evropský.
U. europaeus. L.

472. *Vicia. Wicke. Vikev.*

Hořejší kališní zuby kratší. Čnělka niťovitá. Lusk 2klapečný, bez přepážky, aneb jen s nedokonalou stěnou. Semena obdýlná neb kulatá. XVII. 3. Vika; vička; kolovačka.

1. Květy v dlouze stopečných hroznech, aneb sedí jednotlivě neb více na stopkách, jenž mnohem delší jsou než květy samy. 2.

Květy na úžlabičných stopkách, které kratší jsou než samy květy. 16.

2. Květy žluté. 3.

Květy modré, nachové neb bílé. 4.

3. Stopky mnohokvěté; květy žluté do zelena; lupeny téměř stejné. Palisty okrouhlovejčité, pološípovité, ozubené. Lusky stlačené, odvislé, 1 p. zdélí, 3—4 semenné. Čnělka od prostředu stejně rozdělenými chlupy opatřená. Listy 5klané, 3—4 jařmé; lístky široko vejčité, tupé, holé, nejdolejší při samém prutu sedící, k jeseni téměř kožnaté; na rubu trochu šedé, na dolejšku přiokrouhlé. Hrozen kratší než list. Prut pnivý, holý, bledě žlutozelený, 3—4 stř. zdélí, slabý. Na výslunných lesních polohách. Čn. Čc. V. hrachovitá. *V. pisiformis. L.*

Stopky nejvíce 4květé, kratší než list; květy na krátkých stopkách; pavézka odstávavá, vykroužená, bledě žlutohnědá; křídla žlutavá. Lusk odstávavý, holý, lesklý, 7—10semenný. Palisty dlouze špičaté, pološípovité, na dolejšku ozubené. Lístky 2—3jařmé, vejčité, dlouze špičaté; dolejší téměř okrouhlé, tupé. Prut jednotlivý, 1—1 $1/2$ stř. zdélí, jednoduchý. V Uhřích, okolo Varaždína, v lesích mezi Drávou a Sávou. Kv. V. lesní.
V. oroboides. Wulf.

4. Květní stopky s 1—6 květy. 5.

Stopky mnohokvěté, v hroznech. 9.

5. Palisty nestejné: jeden čárkovitý, nerozdělený, sedavý;

druhý poloměsíčný, stopečný, s dlouhými štětinovými zuby. Sem tam vzdělávaná. (Vicia multifida, Wallr. Ervum, L.) V. jednokvětá. *V. monantha. Koch.*

Palisty stejné, pološípovité. 6.

6. Lusky chlupaté, 2semenné, obdýlné. Koruny mléko-modré neb bělavé. Stopky 2—6květé. Listy 6jařmé. Rostlina útlá, tenká, pýřitá. Mezi obilím, v zahradách, při plotech. Čn. Čc. (Ervum hirsutum L.) V. chlupatá. *V. hirsuta. Koch.*

Lusky holé. 7.

7. Listy 12—16jařmé, obyčejně bezúponečné, lístky obdýlné, kusé holé. Palisty šípovité, kopovité. Stopky 2—3květé, kratší listů. Květy veliké, odvislé, bělavé do fialova, lusky článkovité, 3—5semenné. Mezi obilím tu i tam, řídce. Čn. Srp. (Ervum, L.) V. čočková. *V. Ervilia. Willd.*

Listy asi 4jařmé. 8.

8. Stopky ponejvíc jen 1květé, asi listu zdélí. Květy bílé a modré. Lusky obdýlné, 4semenné, holé. Listy 3—4-jařmé. Rostlina útla, tenká. Ve vzdělávané půdě mezi obilím. Čn. Čc. (Ervum, L.) V. čtverozrná. *V. tetrasperma. Koch.*

Stopky 1—4květé, delší než listy. Lusk 5—8semenný. V. štíhlá. *V. gracilis. Lois.*

9. Palisty zubaté. 10.

Palisty celokrajné, aneb tupé, nepatrné, na dolejšku zubaté. 11.

10. Hrozen delší než list, řídký, 12—15květý. Koruny bělavé; pavézka lilakově čárkovaná; člunek na špici fialový. Lusk téměř čárkovitě válcovitý. Palisty poloměsíčné, štětinovitě zubaté. Listy 6—8jařmé; lístky eliptičně tupé. Prut pnivý, 3—4 stř. zdélí, holý. Čnělka od středu stejně roztroušenými chlupy obsazená. V pasekách, na krajích lesů, na pahorkách. Čn. Čc. V. lesní. *V. silvatica. L.*

Hrozen zdélí listu, 6—13květý. Koruny slabě nachové, žilkované. Lusk útle chlupatý. Čnělka na hořejšku po jedné straně vousatá. Palisty poloměsíčité, zubaté. Listy 5jařmé; lístky vejčité, tupé, nejdolejší od prutu vzdále-

né. Prut pnivý, 3—4 stř. zdélí, holý. Ve vlhkých houštinách, vlhkých lesních polohách. v plotech lesních. Kv. Čn. V. krovištní. *V. dumetorum. L.*

11. Květní hrozen kratší než list. Koruny purpurové a modré; stopky vztýčené. Čnělka uvrchu útle chlupatá; lusk téměř routovitý, holý, 2semenný. Palisty pološípovité, celokrajné. Listy 13—15jařmé; lístky skupené, obdýlné a kopovité, tupé, na rubu útle chlupaté. Prut jednoduchý, vztýčený, 1—2 stř. zdélí, zprvu téměř kosmatý, posléz holý. V suchých lesinách, na lesnatých pahrbkách. Čn. Čc. (Vicia militans, Crantz.) V. kašubská. *V. cassubica. L*

Květní hrozen delší, neb aspoň zdélí listu. 12.

12. Listy vejčitě kopovité, neb kopovité. 13.

Listy čárkovitě kopovité, neb čárkovité. 14.

13. Hořejší široký díl pavézky jen polozdélí dolejšího úzkého. Koruny modré neb fialové; křídla mlékobílá, namodralá; lusky obdýlně rutovité, na špici hákovité. Palisty pološípovité, celokrajné. Hrozen zdélí, neb delší listu, hustý, téměř jednostranný. Lístky buď eliptičné, slabě kosmaté, buď úzkolisté, silně kosmaté. Prut kosmatý, často mnohovětvý, 2—3 stř. zdélí. Kořen roční. Mezi obilím, na rolích; Čn. Čc. V. chlupatá. *V. villosa. Roth.*

α. latifolia. Listy eliptičné, slabě kosmaté.

β. angustifolia. Listy kopovité, velmi kosmaté.

Plocha pavézky zdélí jejího nehtu. Koruny modrofialové. Lusk čárkovitě obdýlný, tupý, hákovitý. Semena černá, po jedné straně mramorová. Hrozen zdélí listu. Palisty pološípovité, celokrajné. Stopky odstávavé. Lístky hned vejčité, s odstávavými chlupy, hned obdýlně kopovité, delší a špičatější, pýřité. Prut pnivý, 2—4 stř. zdélí. Kořen plazivý. V houštích, na lukách, hrázích, v obilí. Čn. Čc. V. ptačí. *V. Cracca. L.*

14. Květy hroznaté, střechovitě na sobě ležící. 15.

Květy vzdáleně stojící, po 10—12, 3krát větší než při předešlé, nachové neb fialové Lusky velmi široké. Květní stopky 2krát delší listů, čárkované. Palisty pološípovité, čárkovitě kopovité, na dolejšku ozubené.

Lístky velmi úzké, vzdálené, po 6—7 párech. Ve vinohradech, okolo Pětikostelů v Uhřích. V. rozvláčná.
V. onobrychioides.

15. Listy 7—9jařmé, vodorovně odstávavé, s dlouhými bílými chlupy, střídavé, neb téměř vstřícní, čárkovitě kopovité, špičaté. Palisty pološípovité, kopovité, celokrajné. Stopky vztýčené, tuhé; květy jednostranné, odvislé; pavézka fialová, hluboce vykroužená; křídla téměř pavézky zdélí, modravá; člunek na špici vykroužený, s fialovou skvrnou po každé straně; lusky obdýlně vejčité, lesklé, nahé, ponejvíc 5 semenné. Kalich fialový, šikmo 5zubý; zuby šídlovité, 2 hořejší kratší. Na rolích, suchých polích; v Uhřích, Haliči. Kv. Čn. V. mnoholistá.
V. polyphylla.

Listy čárkovité, na rubu chlupaté, 3žilné; řapíky vodorovně odstávavé, dolejší i dolů sehnuté. Palisty pološípovité, celokrajné, čárkovité. Prut vztýčený, tuhý, u vrchu v kolénko sehnutý, větvitý. Květní stopky vztýčené. Pavézka a člunek světlemodrý; křídla bělavá; plocha pavézky 2 krát zdélí nehtu jejího; lusk čárkovitě obdýlný, špičatý; čnělka u vrchu po jedné straně vousatá. Na lukách, v houštích. Kv. Čn. V. trojžilná. *V. tenuifolia. Roth.*

16. Květy bledožluté. 17.
Květy bělavé, červené, fialové. 21.

17. Lusky hladké, po 2, neb jednotlivé. 18.
Lusky chlupaté, po 3, neb jednotlivé. 19.

18. Prut 1 stř. zdélí, hladký, hranatý. Lístky po 10—12, obsrdčité, s bylinným ostnem. Palisty prosté, velmi malé, vejčité, zašpičatěné, s rezavou skvrnou. Úponky dlouhé, větvité. Kalich téměř hladký, na zubech chlupatý. Květ bledožlutý, fialově stinkovaný. Lusky téměř sedavé, brzo vztýčené, hladké, hnědé, 6—8semenné; semena okrouhlá, červenohnědá. Na rolích; v Korutanech, řídce. Čn. Čc. V. velekvětá. *V. grandiflora. Scop.*

Prut 1—3 stř. zvýší, položený, na dolejšku 4hranný, na hoře mnohostranný. Lístky po 10—12, střídavé, obdýlně vejčité, vtlačené, na líci holé, celokrajné, útle špičaté. Palisty celokrajné, aneb dole ozubené, dlouze

končité, hnědoskvrnité. Kalich téměř 5hranný; zuby šídlovité. Květy veliké; pavézka bledožlutá, odstávavá, vykroužená; křídla bledozelená; krátká; člunek na špici fialový. Lusky holé, v stáří černé, téměř sedavé po 2, neb jednotlivé, zpět vyvrácené, neb odstávavé, 7—10-semenné; semena černě tečená. V jižních Uhřích, na lukách. Kv. Čc. V. špinavá. *V. sordida. L.*

19. Pavézka holá; koruna bledožlutá, popelavě čárkovaná, někdy bělavá. Lusk jednotlivý, stlačený, velmi chlupatý, široký; 5—6 téměř okrouhlých semen. Palisty zubaté, neb celokrajné, barvité. Lístky 5—6jařmé, eliptičné, kopovité, někdy vtlačené, na rubu chlupaté. Prut 1—2 stř. zvýší, rozložený, holý, málo větvitý. Na křovnatých pahrbkách, při rolích. Srp. V. žlutá. *V. lutea. L.*

Pavézka chlupatá. 20.

20. Lusky sedavé, jednotlivé, vyvrácené, chlupaté. Květy bledožluté, často červeně pruhované. Pavézka zevnitř chlupatá. Lístky vykroužené, tupé. Palisty zelené, někdy hnědé skvrnité. Na suchých mezích rolních, řídce. Čn. Čc. V. zvrhlá. *V. hybrida.*

Lusky stopečné, nejvíc po 3, chlupaté. Květy žlutobílé aneb nachové. Lístky něco delší a méně vtlačené než při předešlé. Palisty celokrajné, hnědoskvrnité, kopovité. Prut hranatý, 2 stř. zdélí, položený neb vstávavý, méně více holý. V Rakousích, Uhřích; na polích a lukách. Čn. Srp. V. uherská. *V. pannonica.*

α. Květ žlutobílý.

β. Květ nachofialový; lístky čárkovitě kopovité.

21. Lusky po 2—8, v úžlabičkách. 22.

Lusky po 2, neb jednotlivě, úžlabičné. 24.

22. Lístky pilované, vejčité. Palisty pilované, téměř okrouhlé. Pavézka vztýčená, velmi široká, černonachová, 2klaná, na dolejšku trochu mozolovitá; křídla krvavá; lusky krátce stopečné; semena černá, lusky po 3—6. Prut ostře 4hranný, 1—2 stř. zdélí. Na vlhkých lukách, příkopech; v Uhřích. Čn. Čc. V. pilovaná. *V. serratifolia.*

Listy celokrajné. 23.

23. Prut tuhý, přímý, 2—3 stř. zdélí. Listy ponejvíc po

páru, téměř dužné. Květy bílé, na člunku černoskvrnité, v úžlabičních, 2—4květých hroznech. Řapík v štětinu vybíhavý. Hořejší kališní zuby kratší. Čnělka niťovitá, téměř v uhel sehnutá, pod bliznau bradatá. Lusk příčnými sklípkovatými stěnami přepažený. Zrna obdýlné boby. Vzdělávaná. (Faba vulgaris, Mönch). V. bob; obyčejný bob. *V. Faba. L.*

Prut slabý, rozložený, pnivý, 2—3 stř. zdélí. Lístky 5jařmé, široce vejčité, z předu uťaté, vtlačené, špičaté. Květy špinavě fialové, na dolejšku žlutavé. Řapík úpončitý. Stopky 5květé. Palisty zubaté. Lusky čárkovité, holé; semena hnědočerná. V houštích, na lesních lukách, plotech. Dub. Čn. V. plotní. *V. sepium. L.*

24. Úponky stočené. Palisty obyčejně zubaté. 25.

Úponky nevyvinuté. Palisty celokrajné, pološípovité. Lístky vejčité, 2—3jařmé. Prut položený, 1—4 p. zdélí. Květy jednotlivé, úžlabiční, téměř sedavé, malé, lilakově fialové. Lusky čárkovité, holé. Na lukách, hrázech. Dub. Kv. V. hrachorová. *V. lathyroides.*

25. Palisty skvrnité. 26.

Palisty neskvrnité, 3zubé, obdýlně kopovité. Úponky 2—3dílné. Květy veliké, červenobílé, červeně neb fialově stinkované. Kalich holý, červeně stinkovaný. Lístky krátce řapíkaté, tupé, čárkovitě kopovité, 7—9jařmé. Prut hranatý, hladký, 1 ½ stř. zvýší. V Uhřích. Čn. Čc. V. obilní. *V. segetalis. Thuil.*

26. Lístky 5jařmé; dolejších listů opak vejčité, vykroužené; hořejších čárkovitě kopovité, tupé neb uťaté. Palisty útle zubaté. Koruny stejnobarvé, nachové. Lusky odstávavé, čárkovité, posléz holé; semena kulatá, zrnitá, černá. Prut slabý, pýřitý neb útle chlupatý, 1—3 stř. zdélí. Na rolích, mezi obilím. Čn. Čc. V. úzkolistá.
V. angustifolia. Roth.

Lístky 7jařmé, obvejčité, vykroužené. Palisty často zubaté, blamaté. Pavézka jasně nachočervená; křídla fialová; člunek bělavý. Lusky vztýčené, obdýlné, pýřité; semena slabě stlačená, hladká, olivozelená, hnědě mramorovaná. Prut vztýčený, méně více kosmatý, 1—2 stř.

zdélí. Stopky 2květé. Na rolích, mezi obilím; vzdělávaná. Kv. Čn. V. setební. *V. sativa. L.*

104. Tamariscineae. Tamaryškovité.

473. Myricaria. Myricarie. Tamaryšek.

Patero delších tyčinek, s 5 kratšími střídavých; nitky až do prostřed srostlé. Blizna sedavá. Semena se stopečným čmýrem. V. 3. Damarys. Židovinník.

Keř 3—5 stř. zvýší, s holými, oblými, prutovitými, šedokorými větvemi. Listy malé, čárkovité, trochu dužné, popelavozelené. Hrozny jednoduché, koneční; květy malé, bledočervené. Listeny delší než stopky. Tobolky vztýčeně odstávavé. V řečištích; na výspách. Čc. T. obecný. *M. germanica. Desvaux.*

105. Salicaricae. Vrbicovité.

474. Lythrum. Weiderich. Vrbice.

Kalich válcovitý, s 4—6 vnitřními a tolikéž zevnitřními zuby. Tobolka obdýlná, 2pouzdrá, na špici 2 neb 4 zuby pukavá. XI. 1. Krvavnice; Vlčí ocas; Liščí ocas; Kyprej.

Jednotlivé květy v úžlabičkách; koruny malé, lilakové neb nachofialové. Vnitřní a zevnitřní kališní zuby stejné; 5—6 prašníků. Listy holé, čárkovité, střídavé, trochu šťávnaté. Květní lupeny snadno odpadavé. Prut jednoduchý, aneb dole větvitý, $^{1}/_{2}$ stř. zvýší, vstoupavý, často na dolejšku kořenivý, bledý neb špinavě zelený. Při zákopech, jezerech, v bažinách. Čc. Zář. V. yzopolistá. *L. hyssopifolium. L.*

Květy v dlouhých hroznech neb klasech. Asi 12 prašníků. Dolejší lístky vstřícní. 2.

2. Listy kopovité, lesklé, s dolejškem zaokrouhleným, téměř sedavé. Květy v hořejším díle klasu jednotlivé. Koruny nachočervené; stopky krátké, 2—4květé. Kališní zuby stejné. Rostlina menší než následující, docela hladká. V Čechách, Uhřích, na dunajských výspách. Čn. Čc. V. metlatá. *L. virgatum. L.*

Listy kopovité, s dolejškem srdčitým. 3.
3. Listy vstřícní, neb po 3 stojící, na líci holé. Prut na 3 stř. zdélí, 4hranný, obyčejně jednoduchý. Listeny vejčité, ploché, kratší než květy. Koruny nachokrvavé, v přeslenatých klasech. Kalich červený; vnitřní zuby 2krát zdélí zevnitřních. Prašníky střídavě delší, vehnuté. Tobolky eliptičné, malé. Na vlhkých lukách, příkopech. Čn. Srp. V. obecná. *L. Salicaria. L.*
Listy vstřícní neb po 3—4 přeslenech, po obou stranách pýřité. Prut větší než u předešlé, více větvitý. Listeny kopovitě vlnité, delší květů. Čnělka 2krát zdélí kalicha. V Rakousích, Haliči. V. pochybná. *S. dubium. Schult.*

475. Peplis. Zipfelkraut. Kuřinec.

Kalich krátký, zvončitý, 12zubý, 2řadý; 6 odpadavých neb žádných lupenů; 6 tyčinek. Tobolka téměř kulatá, 2pouzdrá, nepravidelně pukavá. VI. 1. Náplavník.
Listy řapíkaté, vstřícní, obvejčité, dužné, hladké, malé. Prut 1—4 p. zdélí, rozložený, mnohovětvý, červenavý, dole kořenivý, holý. Květy jednotlivé v úžlabičkách, sedavé, malé. Lupeny odpadavé neb žádné, pletně červené; 6 prašníků. Tobolka 2pouzdrá, téměř kulatá. Kalich krátký s 6 zevnitřními, a 6 vnitřními zuby. Na krajích jezer, řek, v písčité půdě. Čn. Zář. K. kalužní. *P. Portula. L.*

106. Onagrariae. Pupalkovité.

476. Circaea. Hexenkraut. Čarovník.

Kalich 2dílný. Plátky 2, obsrdčité. Tyčinky 2 mezi lupeny. Tobolka 2pouzdrá, 2klapečná, hruškovitá, háčkovitá. II. 1. Opaka.
1. Žádných listenů. Listy vejčité, slabě srdčité, rozvlačitě zubaté, dlouze řapíkaté, vstřícní, na žilách útle chlupaté, jakož i na kraji, tmavozelené. Prut jednoduchý, vztýčený, 1—1 $1/_2$ stř. zdélí, holý neb útle chlupatý, řapíky žlábkovité, 2—3krát kratší než listy. Klas konečni, též i jiný z hořejšího úžlabíčka. Lupeny červeno-

bílé, širokým dolejškem sedící. Plod obvejčitý. V stinných vlhký místech lesních. Čc. Srp. Č. lesklý; Opaka.
C. lutetiana. L.

Listeny štětinovité, malé. Značně srdčité, zubaté listy. Prut holý, téměř prozračný. 2.

2. Prut často jen prstu zdélí, ponejvíc červenavý, sklovitý, u vrchu s 1—8 květními klasy. Listy tučně lesklé, široce vejčité, hluboce srdčité, rozvláčitě zubaté. Řapíky ploché. Květy velmi malé, červenobílé; lupeny kratší než kalich. Plody obdýlně paličkovité. V stinných lesích, v dupných stromech, na hnilých pněch. Čc. Srp. Č. horní. Pařezník. *C. alpina. L.*

Prut 1 stř. i více zvýší, ponejvíc velmi větvitý; obyčejně s 3—4květní klasy. Listy vejčité, srdčité, rozvláčitě zubaté; řapíky žlábkovité. Květy větší než u předešlého. V mokrých, bažinných prostorách lesů. Čc. Č. prostřední. *C. intermedia. Ehrh.*

477. Epilobium. Schotenweiderich. Vrbka.

Kališní cípy a lupeny; 4—8 tyčinek. Tobolka prismaticky 4hranná. Semena čmýřitá. Kališní trubka delší než semeník. VIII. 1. Vrbovka.

1. Prašníky a čnělky skřivené, dolů schýlené. Lupeny celé aneb plitce vykroužené. Listy roztroušené. 2.

Prašníky přímé. Lupeny vyříznuté. Lupeny střídavé neb vstřícní. 3.

2. Listy kopovité, příčmožebré, vrbovité, celokrajné neb slabě pilované. Prut holý, prostý, 1—3 stř. zvýší, často červený. Klas koneční, řídký. Lupeny nachové, zřídka bílé, obvejčité, nehetnaté. V suchých hájích, pasekách, na kamenité půdě. Čc. Srp. V. úzkolistá.
E. angustifolium. L.

Listy úzce čárkovité, bezžebré, celokrajné neb slabě zubaté. Prut trochu vstávavý, 1—2 stř. zdélí, obyčejně červený, nahoře běloplsťný, prostý neb větvitý. Lupeny nachové, vejčité, k dolejšku soužené. Čnělka jen dole ovlášená, zdélí tyčinek. V křemenité půdě, na břehách řek; při Dunaji, v Čechách, Slézsku, Uhřích. Čc. Srp. (Epilobium angustissimum, Crit.) V. rozmarinová.
E. Dodonaei. Vill.

3. Blizna nerozdělená. 4.
Blizna v úplném vyvinutí patrně 4dílná. 8.
4. Dolejšek listův neb řapíkův čtyřmi úzkými hránkami sbíhá na dol prutu; častokrát dvě v jedno splývají. Listy zubaté. 5.
Listy nesbíhavé, kopovité neb eliptičné, celokrajné neb nepatrně zubaté, dole klínovité; dolejší vstřícní. Prut oblý, téměř nečárkovaný, kadeřavými, přitlačenými chlupy oděný, 2 p. až 1 $1/3$ stř. zvýší, prostý neb větvitý. Plátky lilákové neb nachofialové; květy před květením chýlivé. Na pramenitých a bažinných místech. Čc. Srp. V. bahní. *E. palustre. L.*
β. alpinum: Nižší; prut jednoduchý, ležící; listy ovální, vstřícní, tupé, celokrajné. Tobolka konečni sedavá. Čnc. Srp. V. horní. *E. alpinum. L.*
5. Prut při dokonalých jednotnících velmi větvitý. 6.
Prut jednoduchý, aneb jen na konci s několika větvemi. 7.
6. Listy patrně řapíkaté, eliptičně kopovité, po obou koncích špičaté, nestejně útle pilované; dolejší vstřícní. Prut s 2—4 z listů sbíhavými čárkami, 1 $1/2$—2 stř. zdélí. Plátky malé, růžové. Ve vlhkých lesích, při jezerech. Čc. Srp. V. růžová. *E. roseum. Schreb.*
Listy sedavé, poloobjímavé, s dolejškem širokým, k vrchu nenáhle soužené, lesklé, kopovité, pilované; střední sbíhavé; dolejší velmi krátce řapíkaté. Prut mnohovětvý, metlatý, 2—3 stř. zdélí, často červenavý. Plátky malé, růžové. V příkopech, při potocích. Čc. Zář. V. čtverhranná. *E. tetragonum. L*
7. Listy sedavé, téměř objímavé, vejčitě obdýlné, vstřícní aneb po 3—4 v přeslenu, nestejně pilované; hořejší střídavé. Prut s 2—4 sbíhavými čárkami, 1—3 stř. zvýší, obyčejně prostý, často červenavý. Plátky tmavě růžočervené. V úvalech a dolinách horních, při ručejích a pramenech. Čc. Srp. (Ep. alpestre. Krock.) V. třihranná. *E. trigonum. Schrank.*
Listy trochu řapíkaté, lesklé, téměř dužné, vejčitě obdýlné, rozvláčitě zubaté, zašpičatěné; dolejší tupé; nejhořejší střídavé. Prut 8—12 p. zvýší, uvrchu pře-

chýlený, jednoduchý. Plátky nachofialové. Rostlina holá, lesklá, 1—4květá. Při potocích, v bažinných místech horních; na Babí hoře. Čc. Srp. V. lesklá.

E. origanifolium. Lam.

8. Hrany z dolejška listů po prutu sbíhavé. Prut 1—1 1/2 stř. zvýší. Listy kopovité, vzdáleně zubaté, na dolejšku zaokrouhlené; dolejší vstřícní. Plátky lilakové neb nachofialové. Na vlhkých chlumních polohách. Čc. Srp. V. metlitá. *E. virgatum. Fries.*

Žádných sbíhavých hran. 9.

9. Rostlina přílehavě chlupatá. Prut oblý, útle chlupatý, často červený, 2 p. až 2 stř. zvýší. Listy vejčitě obdýlné, nestejně pilované, téměř holé; dolejší vstřícní, řapíkaté. Lupeny pletní. V lesích, hájích, houštích, na suchých místech. Čn. Záŕ. V. chlumní.

E. montanum. L.

β. collinum. Gmel. Epilop. montanum *β.* minus. W. et Gr. Menší listy silně a chobotnatě zubaté, nejvice střídavé, často od dolejška mnohovětvé.

Pozn. Vrbice třezalková v Čechách různí se od předešlé jen dokonale celokrajnými listy.

E. hypericifolium. Tausch.

Prut kosmatý, neb odstávavě chlupatý. 10.

10. Listy krátce řapíkaté, kopovité, špičaté, útle zubaté; dolejší vstřícní. Prut oblý, pýřitý neb krátce kosmatý, 1—2 stř. zvýší. Květy malé, tmavé, pletní neb bílé. Žádných výhonků z kořene. Při příkopech, březích jezer, rybníků, při pramenech, na lukách. Čn. Srp. (Ep. pubescens. Roth. Wild. E. hirsutum *β.* L. villosum. Krock.) V. malokvětá. *E. parviflorum. Schreb.*

Listy sedavé, objímavé, sbíhavé, vstřícní, obdýlně kopovité, pilované; hořejší střídavé. Prut oblý, mnohovětvý, méně více kosmatý, 3—4 stř. zvýší. Květy veliké. Koruny růžonachové, lupeny 2krát zvící kališního cípu. Mnohé výhonky z kořene. Ve vlhkých houštích. Čc. Srp. V. chlupatá. *E. hirsutum. L.*

478. Isnardia. Zakucelka.

Koruna chybí. Kalich 4klaný, zvončitý. Tobolka 4pouzdrá, kalichem otočená. IV. 1.

Listy řapíkaté, vejčité, vstřícní, celokrajné, tučné. Prut 1—$1^{1}/_{2}$ stř. zvýší, červenavý, ve vodě splývavý. Květy jednotlivé, úžlabičné, vstřícní. V Čechách, Uhřích, Korutanech, vodách. Čn. Čc. Z. bahní. *J. palustris.*

479. Oenothera. Nachtkerze. Pupalka.

Kališní cípy a korunní lupeny 4, tyčinek 8. Tobolka obdýlná neb kyjovitá. Semena holá. VIII. 1.

Listy vejčitě kopovité. Prut chlupatý, 2 stř. zdélí. Plátky bledě citronové, veliké, okrouhlé, krátce nehetnaté. Tyčinky kratší než koruny. Kořen mrkvovitý, jedlý. Na písčitých břehách řek, mezi houštěmi. Čn. Srp. Pupalka Řepka. *O. biennis. L.*

Listy kopovité. Prašníky zdélí koruny. Květy menší než u předešlé. P. kolcatá. *O. muricata. L.*

107. Elaeagneae. Hlošinovité.

480. Elaeagnus. Oleaster. Hlošina.

Kalich zvončitý, 4klaný, nadplodný. Koruna chybí. Plod 1semenný. IV. 4

Strom výšky střední s větvemi bodlavými. Listy kopovité, celokrajné, stříbrolesklé. Kalich uvnitř žlutý; plody malé, sladké, červenohnědé. Na vlhkých místech; v Čechách, okolo Brandýsa, u Labe. Kv. Čn. H. úzkolistá. *E. angustifolia. L.*

481. Hippophae. Sanddorn. Rakytník.

Květy různopohlavé. Koruna chybí. Samčí kalich 1lupenný, 2laločný neb 4klapečný. Samičí kalich 1lupenný, trubkovitý, 2klaný; 1 čnělka. Malvice 1-pouzdrá, 1semenná. Semeno tvrdé, lesklé. IV. *1.* XXII. 4.

Malý strom neb keř, 3—9 stř. zvýší. Listy čárkovitě kopovité, bledo neb šedozelené, na rubu stříbrobílé, na líci hladké; šupinaté, střídavé, celokrajné, téměř sedavé. Větve s leskými, přímými, zrzavými trny. Květy zrzavé, úžlabičné. Malvice obdýlně polokulaté, žlutočervené, odporně zakyslé. U Mostu nad Litavou Kv. R. vrbolistý. *H. rhamnoides.*

108. Lorantheae. Jmélovité.

482. Loranthus. Riemenblume. Ochmet.

Kalich žádný aneb jen krátký dutý kraj. Koruna 6dílná, vyhrnutá; plátky čárkovitě kopišťovité. Malvice 1semenná. VI. 1.

Rostlina cizopasná, obzvláště na dubech, vždy zelená, velmi větvitá, vidličnatě rozsochacená, na článcích křehká. Listy obvejčité, trochu dužné. Hrozny prosté, koneční. Květy 2domé, žlutozelené. Kalich nepatrně 6zubý. Malvice lepká, žlutavá. Dub. Kv. O. evropský.
L. europaeus.

483. Visum. Mistel. Jmél.

Rostlina 1—2domá, cizopasná, 4 prašníky bez tyčinek s 4 dužnými, na dolejšku spojenými plátky; kalich žádný neb nepatrný. Semeník s bliznou sedavou, 4 volnými korunními lupeny a kalichem otočený, jehož trubka jest srostlá a pokraj nepatrný. Malvice 1semenná. XXII. 4. Jemelo; jímelí.

Rostlina cizopasná na větvích stromů, vždy zelená, vidličnatě mnohovětvá. Listy kopisťovitě kopisťovité, tučné, tlusté, kožnaté, vstřícní, celokrajné, žlutozelené. Květní klasy v úžlabičkách. Kalich žlutý. Malvice bílé kulaté. Ún. Dub. J. bílý. *V. album. L.*

109. Araliaceae. Brečtanovité.

484. Cornus. Hornstrauch. Dřín.

Kalich 5zubý. Plátky a tyčinky 4. Čnělka 1. Plod 2pouzdrý, 2semenný. IV. 1.

1. Prut bylinný. Obal 4lupenný. Okolík stopečný, menší než obal. V rašelinné půdě. D. zelinný.
C. suecica..

Keř. 2.

2. Květ žlutý, v okolíkách, 4lupenným obalem ovinutých. Listy dlouze špičaté. Plod dřínka eliptičná, červená, jedlá. Strom výšky střední. V lesích. Ún. Bř. D. obecný.
C. mascula. L.

Květ bílý ve vrcholíkách. 3.

3. Větve přímo vztýčené, na podzim krvočervené. Keř 4—6 stř. zvýši. Listy po obou stranách zelené, vejčité. Vrcholíky 5dílné, bez obalů, s odpadavými palisty. Lupeny bílé kopovité, se žlutým medníkem. Malvice černe, zvící hrachu. V plotech, lesích. Kv. Čn. Dřín. Svída; Svíb. *C. sanguinea. L.*

Větve zpět vyvrácené, bradavičnaté. Listy široce vejčité, na rubu šedozelené, červenožilné. Malvice z mládí fialově, později bílé. Květ bílý, dno černé. Na chlumech a pahrbkách, při plotech, ohradách, v Čechách. D. bílý. *C. alba.*

485. Hedera. Epheu. Břečťan.

Kalich krátce 5zubý; 5—10 plátků, tolikéž tyčinek. Malvice 5- neb 10pouzdrá. V. 1.

Rostlina plazivá neb pnivá, kořenivá. Listy 3—5laločné, lesklé, kožnaté, vždy zelené; na květních větvích vejčité, špičaté, žilnaté, nelaločné. Okolík vztýčený. Lupeny zelenobílé. Malvice černé, moučnaté, vonné. Květní stopky s plstí hvězditou. Na stromích, zdech. Říj. Blušť. *H. Helix. L.*

110. Portulaceae. Šruchovité.

486. Montia. Montie. Potočka.

Kalich trvavý, 5 dole trubkovitě srostlých plátkův; 2 větší, 3 menší. Za oněmi 3 menšími vězí 3 tyčinky. Čnělka krátká. Semeník hruškovitý. Tobolka 3klapečná. III. 3. Montka; červený kozlík, zdrojovka.

Květy úžlabičné. Koruna má obdýlnou poltu, která až na dno jde, mimo to jest kraj 5klaný neb 5dílný, malý, bílý. Tobolka mnohosemenná; semena lesklá, šupinatě oštítěná. Listy vstřícní, kopisťovité, tupé, celokrajné. Pruty splývavé, tenké, však šťávnaté, dužné, 2—12 p. zvyší. Stopky 1květé, palistnaté. Na pramenitých místech, v horních potocích. Přes léto. (Montia fontana α. fluitans. W.) P. obecná. *M. fontana. W. et. Gr.*

Květy koneční. Semena zrnitá, neleskiá. Prut vztýče-

ný, větvitý, ledva palce zvýší. Na vlhkých rolích, v rovinách. P. menší. *M. mimor.*

487. Portulaca. Portulak. Kuří noha.

Kalich odpadavý; 4—5 lupenův, 8 i více tyčinek, čnělka 3—5dílná. Semeník přiokrouhlý. Tobolka kolem pukavá. XI. 1. Šrucha.

Kališní cípy na kýle křídlaté. Někde vzdělávaná. Kuří noha setební. *P. sativa. Haworth.*

Kališní cípy tupě kýlnaté. Lupeny žluté. Květy po 2—3 v úžlabičkách. Listy obdýlně klínovité, dužné, sedavé, tupé; na dolejšku listů malý věnec chlupů místo palistův. Prut položený, dole větvitý, $^1/_2$ stř. dlouhý, dužný, zelenočervený. Ve vzdělávané půdě, v zelništích. Srp. Říj. K. obecná. *P. oleracea. L.*

111. Crassulaceae. Netřeskovité.

488. Bulliarda. Bulliarde. Masnice.

Čtyři květní lupeny, tyčinky a semeníky. Kalich do polou 4klaný. Tobolky mnohosemenné. IV. 4.

Prut vztýčený neb položený, článkovitý, 1—3 p. zdélí, nechlupatý; dolejší větve kořenivé. Listy vstřícní, téměř čárkovité, dužné, obdýlně končité, kratší než květy. Koruna bledorůžová, lupeny obsrdčité, stopky hned delší hned kratší než listy. V stojatých vodách, na dunajských výspách. Kv. Čn. (Tillaea Vaillantii, W. Tillaea aquatica) M. vodní. *B. aquatica. DC.*

489. Cotyledon. Nabelkraut. Cimbálek.

Kalich 5klaný. Koruna 1lupenná, s 5 šupinami na dolejšku semeníka. Tobolky patrné. X. 5. Pupovice.

Listy vejčité, vrubované. Prut jednoduchý, dužný, klasovitý. Kořen vlásenitý. Květy nachové; stopky 2—3květé. Na starých zdech v Haliči. Čc. C pilovaný. *C. serrata.*

Listy štítovité, vrubované. Prut téměř jednoduchý, červený. Kořen bambulinatý. Květy žlutavé, převislé, po kraji zelené. Listeny celé. Rostlina slabě zelená, šťávnatá. S předešlým. C. obecný. *C. Umbilicus.*

490. Rhodiola. Rosenwurz. Růžovník.

Pohlaví různé. Kalich 4dílný. Koruna 4lupenná, v samičím květu často chybící; 4 medníky, 8 tyčinek, 4 nadmuté tobolky. XXII. 7.

Prut střechovitě listnatý, 4—6 p. zvýší, jednoduchý, vztýčený. Rostlina šedozelená. Listy obdýlně klínovité, na špici pilované, ploché. Chocholík koneční, hustý. Květy žluté do červena neb zelené a červeně stinkované. Na Alpách, Tatrách, Krkonoších, Babíhoře. Čn. Čc. (Sedum Rhodiola De C.) R. horní. *R. rosea. L.*

491. Sedum. Fetthenne. Rozchodník.

Kalich 5dílný. Koruna 5lupenná. Tyčinek 10 ve 2 kruzích, 5 medníkův, 5 tobolek. V. 5. Rozchod.

1. Listy ploché, široké. 2.
   Listy úzké a tlusté, bez mála oblé. 6.
2. Prut, stopky a kalichy žláznatě chlupaté. Květy v latu. Lupeny osinaté. R. latnatý. *S. Cepaca.*
   Rostlina holá, květenství obyčejně v plochých chocholíkách. 3.
3. Listy na dolejšku srdčité, objímavé, šedozelené. Chocholíky asi s prostředu prutu z úžlabiček vynikající, však s konečními nesplývají. Lupeny zelenožlutavé, na špici v růžek prodloužené. Větší než Rozch. obecný. Na skalách. R. širolistý. *S. latifolium. Bertol.*
   Listy na dolejšku větším dílem zaokrouhlené, neobjímavé. 4.
4. Listy celokrajné, tupé, po kraji nepatrně ostré a pýřité, vstřícní, aneb po 3—4; dolejší kopisťovité, hořejší klínovité. Hořejší rostliny díl žláznatě chlupatý; prut nachočervený s větvemi odstávavými; 1—2 stř. zdélí. položený; v prvním roce 4 p. zvýší, vztýčený. Koruna 3krát zdélí kalicha, bílá a červená, blizny špičaté. Na skalách, v Banatě, od Mehadie ke Ršavě. Srp. Zář. R. kopisťovitý. *S. spatulatum. W. K.*
   Listy pilované. 5.
5. Listy vejčitě přiokrouhlé a vejčitě obdýlné, na dolejšku slabě, někdy i patrně srdčité, nestejně tupě pilované,

namodrale zelené; dolejší často po 2—3 tak sblížené, že se zdají býti vstřícní neb přeslenaté. Chocholíky bezlisté, ponejvíc z hořejších úžlabiček s konečními splývavé. Koruny červenavé neb bělavé. Na suché, výslunné, lesnaté půdě, na zdech. Čc. Zář. R. obecný; tučný mužík.
S. Telephium. L.

Listy obdýlně eliptičné, k dolejšku trochu soužené, tupě a nestejně pilované, všecky střídavé, zelené bez modrosti. Chocholíky maličko listnaté. Prut vztýčený, 1—1½ stř. zdélí. Lupeny nachové. V skalních rozsedlinách, na Babíhoře, v Čechách. Cc. Srp. (Sed. Fabaria, Koch; Teleph. purpureum majus, Bauhin. Sed. Telephium β. purpureum. L.) R. nachový.
S. purpureum. Bauch.

6. Květy bílé neb červenavé. 7.
Květy žluté. 12.

7. Prut lepký. 8.
Prut hladký. 9.

8. Prut 2—3 p. zvýší, dole položený, vstoupavý, prostý, nahoře kosmatý, lepkavý, slabý. Listy vstřícní, vejčité, tupé, dužné, u vrchu trochu vydůlené, červenými žilkami a punkty znamenané. Květy ve vrcholíkách roztracené; 6 lupenů bílých, červeně stinkovaných, 12 tmavočervených prašníků. Na starých zdech, v Štýrsku, Korutanech. Čc. Srp. R. jínovatý. *S. dasyphyllum.*

Prut 3—4 p. zvýší, vztýčený, prostý, jednotlivý bez výhonků, trochu lepký, s nachohnědými punkty. Listy téměř oblé, střídavé, čárkovité, tupé a jako i květní stopky žláznatě obvlášené; tyto jednokvěté, úžlabičné. Vrcholík chudokvětý. Lupeny bílé neb růžové s jedním nachovým pruhem. Tobolka nachová. Na horních lukách, bažinatých místech. Čn. Čc. R. kosmatý.
S. villosum. L.

9. Kalichy a semeníky černonachové; lupeny bílé neb červenavé, zdélí kalicha; stopky jednotlivé, 1květé. Listy obdýlné, trochu drsné. Vrcholíky stejně vysoké. Prut se vztýčenými větvemi u kořene, stejné výšky s prutem. Na Alpách a pohořích. Čc. Srp. R. černavý. *S. atratum.*
Známky udané se neshodují. 10.

10. Listy trochu špičaté, čárkovité přioblé, roztracené; kořenní v svazečkách, sivozelené. Vrcholík odstávavý, 3—4klaný, s jedním uprostřed sedícím květem. Květy 5—6 lupenné, bílé, s červenými žilkami. Na horních skalách; v Korutanech. Čc. Srp. R. španielský.
S. kispanicum.

Listy tupé. 11.

11. Listy šedozelené, kratší a tupější než při předešlém. Prut 3krát nižší, vstoupavý. Vrcholík 3klaný; větve zpět vyvrácené, odstávavé. Květy 12prašné, 6lupenné; lupeny 1žilné, útlošpičaté, bílé, červenožebré. Na písečních pahrbkách v Banatě, na porfyrových skalách Matry, okolo Tokaje. Čn. R. sivý. *S. glaucum. W. Kit.*

Listy zelené, válcovité, roztracené, tupé, holé. Prut pídi dlouhý, dole položený, plazivý; chocholík latnatý, větvitý. Lupeny 2krát zdélí kalicha, bělavé do růžova. Prašníky hnědočervené. Na zdech, skalách. Čn. R. bílý.
S. album. L.

12. Listy tupé. 13.

Listy špičaté. 14.

13. Listy roztracené, polooblé, tupé. Prut větvitý, ležící, vstoupavý. Květy vrcholičné, žluté. Na Alpách, v Štýrsku, Tatrách. Čnc. Srp. R. skalní. *S. saxatile.*

Listy nejvíce po 3, oblé, čárkovité, na dolejšku s malou špicí sedavé, odstávavě vztýčené. Vrcholík 2klaný, listnatý. Květní lupeny špičaté, 2krát zdélí kalicha. Na písčité půdě, na zdech. Čn. Čc. R. šestihranný.
S. sexangulare. L.

14. Listy vejčité, dužné, na hřbetě hrbolaté, na dolejšku tupé, odstávavé, na jalových větvích v 6 řadách, krátké, tlusté, končité. Prut 2—4 p. zdélí, větvitý, položený. Okolík často jen vidličnatý, s jedním sedavým květem v rozsochách. Květy přímé, lupeny špičaté, 2krát zdélí kalicha. Kalichy tupé. Rostlina chuti ostré. Na zdech, střechách, písčinách, suchých místech. Čn. Čc. R. ostrý; obecný rozchod; cvalníček, tlustý mužík. *S. acre. L.*

Listy čárkovité, šídlovité. 15.

15. Lupeny tupé, asi o $1/3$ delší než kalich. Tobolky, ano celá rostlina často špinavě červená. Vrcholík chudokvětý

často jednotlivé květy. Listy čárkovité, stlačeně válcovité, k dolejšku stejně široké. Prut $1/2$—2 p. zdélí. Na Krkonoších, Babíhoře, v skalních puklinách. Čn. (S. repens, Schleicheri.) R. červenavý. *S. rubens. Hänke.*

Lupeny 2krát zdélí kalicha. Vrcholík před květením převislý. Listy čárkovitě šídlovité, špičaté, oblé, odstávavé, sivozelené neb i modrošedé. Prut 9—12 p. zvýší listy řídce posázený. Častěii 6—7květních lupenů. Kalich špičatý. Na skalách, písčitých pahrbkách. Čc. Srp. (S. collinum, W. et Gr. Sedum reflexum et S. rupestre Matt. Krock.) R. podhnutý. *S. reflexum. L.*

Poznam. Rozchodník lepý má listy po obou stranách ploché, vodozelené; kališní cípy okrouhle tupé. Řídce. *S. elegans. Lej.*

492. Sempervivum. Hauswurz. Netřesk.

Kalich obyčejně 12 (6—20) dílný, tolikéž na dolejšku obyčejně srostlých plátkův. Tyčinky ve 2 kruzích. Medníkův a tobolek tolik co plátkův. Listy u kořene růžičkovité. XI. 6. Hromotřesk; Rojník.

1. Listy pavučinou potkané, na špici červenavé, v stáří hladké. Výhonky kulaté; 8—12 cípů a lupenů; plátky růžové s nachovými špicemi. Prašníky tmavě nachočervené. Na korutanských Alpách. Čc. Srp. N. pavučinatý. *S. arachnoideum.*

   Listy brvité. 2.

2. Květy růžové. 3.

   Květy žlutavé. 4.

3. Lupeny na dolejšku srostlé, hvězdmo rozestřené, růžonachové do fialova. Medníky 4hranné. Listy obdýlně klínovité, krátce zakončité, po obou stranách žláznatě pýřité, po kraji brvité, na dolejšku žlutavé, k špici nachově naběhlé. Prut téměř křídlatý, $1/2$ stř. zvýší. Na vrchu Babí hory, na Tatrách, Štýrsku a korutanských holech. Čn. N. chlumní. *S. montanum. L.*

   Lupeny na dolejšku nesrostlé, hvězdmo rozložené, růžonachové, kopovité, 2krát zdélí kalicha, obyčejně po 12. Medníky krátké, tlusté, žláznaté; 24 prašníků ve 2 řadách; 12 semeníkův; vnitřní kruh prašníků často v

semeníky se proměňující. Listy tmavozelené, obdýlně obvejčité, náhle končité špicí ostnitou, po kraji brvité, ostatně holé. Květní prut tlustý, pýřitý, 1—1 1/2 stř. zvýší. Na skalách, zdech, střechách. Čc. Srp. N. obecný; Hromotřesk. *S. tectorum. L.*

4. Lupeny žluté po 6—11—20; tolikéž čárkovitých cípů; kalich polokulatý, cípi na špici červenavé; 6 čnělek. Prut kratší; výhonky menší než u předešlého. Listy brvité, výhonky neb růžičky kulovaté. Na skalách, v Štýrsku, Korutanech, na Alpách. Čc. Srp. N. kulopupenitý. *S. globiferum.*

Květy žlutobílé neb žlutozelené, po 6, zvonkovité s lupeny vztýčenými; 12 prašníků, 6 semeníků. Listy růžiček obdýlně klínovité, končité, po obou stranách holé, po kraji brvité, jasně zelené. Růžičky z počátku kulatě zavřené; prutní listy obdýlné, brvité. Na skalách, v horní Lužici, Čechách, Slézsku. Prut 9—12 p. zvýší. Čc. Srp. (S. hirtum, Krock.) N. pupenatý. *S. soboliferum. Sims.*

493. *Tillaea. Nadsobička.*

Kalich 3dílný. Tobolky 2semenné, mezi semeny soužené; 3 lupeny, tyčinky a semeníky. III. 3.

Prut položený; listy kopovité; květy stopcčné; stopky kratší listů. Na bažinných, naplavených místech. Srp. N. položená. *T. prostrata.*

112. Saxifrageae. Lomikamenovité.

494. *Chrysosplenium. Milzkraut. Slezinník.*

Kalich plochý, 4laločný; dva vstřícní cípy kratší. Koruna chybí; 8 tyčinek. Tobolka krátká, 2zobanná, 1pouzdrá, do polou ve 2 klapky pukavá. Někdy jest kalich 5laločný, 10prašný. Pod květem veliké barvité listeny. X. 2. Mokrýš. Žluteník.

Listy střídavé, okrouhloledvinité, hluboce vrubované, řapíkaté, na líci s několika štětinovými chlupy. Prut jednoduchý, vztýčený, nahoře vidličnatý, skleně lesklý. Vrcholík plochý. Listeny a kalichy zlatožluté. Na bažinných,

pramenitých místech, v lesích. Bř. Dub. S. střídavý. *Ch. alternifolium. L.*

Listy vstříční, polookrouhlé, rozvláčně vrubované, téměř srdčité. Předešlému podobný, však menší a bledší; prut 4hranný, někdy větvitý. Všecky květy 8prašné, 4klané, menší než předešlého. S předešlým, později květoucí, na pramenitých místech, mezi mechem. Čn. S. vstřícnolistý. *Ch. oppositifolium. L.*

495. *Saxifraga. Steinbrech. Lomikamen.*

Kalich 5dílný; 5 lupenův. Tobolka 2rohá, 2pouzdrá, mezi rohoma pukavá. X. 2.

1. Všecky listy rozdělené neb vřezané. 2.
   Listy kořenní celé i 3klané. 5.
   Všecky kořenní listy celé. 10.
2. Laloky vřezané neb zubaté, 3.
   Laloky listův celé. 4.
3. Lupeny 3krát větší než kalich, vykroužené; kališní cípy velmi krátké; květy jednotlivé, dlouze stopečné, bílé. Dolejší listy dlouze řapíkaté, papírovité, prstnatě 3dílné, s něco tupými, nestejnými laloky; prutní 3—5ločné, sedavé, trochu chlupaté; laloky téměř 3klané. Prut velmi větvitý, vstoupavý. Na uherských Alpách. Čc. Srp. (S. geranioides. Host. S. petraea, Wulf.) L. dřípnatý. *S. Ponae. Sternb.*
   β. Lomikamen skalní: listy kořenní 5-, prutní 3laločné, 3 s tupějšími a širšími laloky. *S. rupestris. Willd.*
   Lupeny 2krát větší kalicha, úzce kopovité, velmi dlouhé, bílé; kalich hluboce klaný; květy v latu téměř okoličném. Čnělka velmi dlouhá. Listy klínovité, 5klané, neb prstnatě 3dílné, na rubu tlustožilné; laloky klané. Prut lepký, přímý, chlupatý, 2—3 p. zdélí. Na Tatrách, v Marmaroši, Korutanech. Čc. Srp. (Sax. cymosa, W. K. S. heterophylla, Sternb. S. cespitosa, Wulf). L. různolistý. *S. pedemontana. All.*
4. Lat krátký, volný, na špici téměř nahého stvolu. Květy bělavé; lupeny vejčité, 2krát zdélí kalicha, 3žilné. Listy pýřité, trochu lepké, v řapík soužené, na špici 3—5laločné; dolejší přímé, střední odstávavé, hořejší vyvrá-

cené; laloky tupé, čárkovité. Stvol téměř holý, pýřitý. Na rakouských holech, Tatrách. L. pýřitý.

S. pubescens.

Lat větvitý, rozvláčený; květy krátce stopečné, někdy i sedavé na konci větví; lupeny téměř okrouhlé, celé neb trochu vtlačené, 2krát zdélí kalicha, mnohem širší než kališní cípy, bílé; kalich 5dílný, cípy čárkovité, kožnaté, špičaté, brvité, žláznatě chlupaté. Listy dlanité, 5klané a 3klané; laloky čárkovité, přitupé. Pruty trsnaté, rozložené, vstávavé. Na skalách, v Čechách. Čn. (Sax. palmata, Smith. Sax. villosa, Willd). L. dlanitý.

S. decipiens. Ehrh.

5. Květy žluté. 6.

Květy bílé. 8.

6. Rostlina lepká. Kořenní listy skupené, čárkovité, celé i 3klané, lepkavě chlupaté, delší než při následujícím. Prut delší, větevnatější. Květy dlouze stopečné. Na nejvyšších holech korutanských. Čc. Srp. L. pížmový.

S. moschata.

Rostlina nelepká. 7.

7. Plátky tupé, obdýlné, sírožluté. Listy celé neb 3klané, čárkovité, hladké. Prut 1—4 p. zdélí, přímý, 1listý, 2—5květý. Na horních skalách; na Krkonoších. Čn. L. mechový. *S. muscoides. Wulfen.*

Květní lupeny špičaté, čárkovité, sírožluté, delší než kalich. Listy vejčitě kopovité, celé neb 3klané. Prut 1—2 p. zdélí, zřídka 1listý. Kalich holý. Tobolka hrbatá. V hořením Rakousku, na Alpách. Čc. Srp. L. bezlistý. *S. aphylla. Sternb.*

8. Prut obyčejně 1listý, chlupatý, chudokvětý (2—3kv.), vztýčený. Listy kopovité, tupé a celé, aneb klínovité a 3četné; kořenní s článkovitými chloupky. Květy 2krát zdélí kalicha; lupeny eliptičné, bílé; prašníky žluté; kalichy velmi chlupaté. V Rakousích, Štýrsku, na Alpách, Tatrách. Čc. Srp. L. pochybkový. *S. androsacea.*

Prut listnatý. 9.

9. Plátky 2krát zdélí kalicha, vykroužené, bílé. Prut hojně listnatý, větvitý, 3—6 p. zvýší; kořenní listy skupené, klínovité, buď celé, buď 3—5zubé, chlupaté,

lepkavé. Stopky nejvíce 3květé; jednotlivé stopečky zdélí semeníka. Na slézském pohoří, na Tatrách. Čc. Srp. L. pochybný. *S. controversa. Stern.*

Plátky sotva větší než kalich, ledva vykroužené, malé, bílé. Prašníky žluté. Prut slabší než předešlého, 2—6 p. zdélí, listnatý, žláznatě chlupatý, obyčejně větvitý, často červenavý, vztýčený. Dolejší listy kopisťovité, nerozdělené, vyšší 3klané, hořejší dlanitě 3klané. Stopky 1květé, několikráte delší plodu. Na písečných rolích, zdech, skalách. Dub. Čn. L. skalní. *S. tridactylites. L.*

10. Listy téměř 3hranné, střechovitě na sobě ležící. 11.
Listy nikoli 3hranné, značně široké. 12.

11. Prut 1květý, červený, 2—3 p. zdélí. Listy kořenní na špici odstávavé, šídlovité, hladké, vodozelené, na líci ploché, na rubu kýlnaté, tuhou špicí končité; prutní žláznatě chlupaté, do polou červené. Květy veliké; lupeny téměř 3krát zdélí kalicha, téměř okrouhlé, bílé, 3žilné; kališní cípy červené, žláznatě chlupaté, vejčité. Na korutanských Alpách. Čc. Srp. L. Burserův. *S. Burseriana.*

Prut mnohokvětý, chudolistý, 3—5 p. zvýší, holý neb chlupatý. Kořenní listy skupené, vodozelené, zpět vyvrácené, polo provrtané, tlusté, tvrdé, tenkou vápennou korou potažené. Květy bílé, po 4—6, větší než kalich. Na vápnitých Alpách, v Rakousích, Štýrsku, na Tatrách. Čc. Srp. L. namodralý. *S. caesia.*

12. Listy střechovitě na sobě ležící, brvité. Prut plazivý. 13.
Listy nikoli střechovité; aneb jsou-li střechovité, tedy ostnité. 15.

13. Květy jednotlivé. 14.
Květy po 2, téměř sedavé; lupeny čárkovité, zdélí prašníků, růžové, někdy i bílé. Listy obvejčité, na dolejšku brvité. Na nejvyšších holech. Čc. Srp. L. dvoukvětý. *S. biflora.*

14. Květy téměř sedavé, červené, později modré; lupeny vejčité, 2krát zdélí prašníků. Listy vstřícní, husté, ve 4 řadách, brvité, tupé. Prut plazivý, mnohovětvý, ledva 2 p. zdélí. Na horních skalách, v Korutanech, Štýrsku, na Tatrách. Kv. Čc. L. vstřícnolistý. *S. oppositifolium.*

Květy stopečné; lupeny sotva zdélí kalicha, červené, prašníky čnějící. Listy vstřícní, špičaté, 4řadé, holé, na dolejšku brvité, vykroužené. Na korutanských Alpách. Čc. Srp. L. vykroužený. *S. retusa.*

15. Listy dlanité neb dřípnaté. 16.

Listy nikoli dlanité, aniž haločnaté. 17.

16. Listy jak kořenní tak prutní řapíkaté, ledvinité, prstnatě zubaté, na dolejšku pošvitě objímavé, nejhořejší vejčitý, kopisťovitý. Prut 3 p. zvýší, téměř 2květý. Lupeny bílé, ledva delší kalicha. Na Tatrách. Čn. Srp. L. potoční. *S. rivularis.*

Listy vstřícní i střídavé, dlouze řapíkaté, ledvinitě srdčité, rozvláčně, tupě a hluboce vykrajované, téměř 7—3 laločné. Pruty dřív položené, pak vstávavé, slabé. Stopky nitkovité, květy bělozelené, malé, plátky s kalichem srostlé; prašníky žluté. Kořen vlásenitý. Na korutanských Alpách. Čc. L. podivný. *S. paradoxa. Sternb.*

17. Listy ostnitě brvité, s ostnem bylinným na konci. 18.

Listy nikoli ostnité. 20.

18. Plátky bílé, neskvrnité, úzké. Kalich kosmatý, a jako i semeník trochu lepký, s bylinnými ostny, trochu háčkovitý. Prut na nejvyšších korutanských Alpách 2—3-květý, na Tatrách 4—6 květý. Kořenní listy střechovitě na sobě ležící, na dolejšku brvité, prutní malé, k dolejšku rozšířené. Čc. Srp L. útlý. *S. tenella.*

Plátky bledožluté neb žlutozelené. 19.

19. Prut 3—5květý. Lupeny 2krát zdélí kalicha. Kalich hluboce klaný, cípy s bylinnými ostny na špici. Listy střídavé, čárkovitě kopovité, ostnitě brvité. Prut článkovitý, na dolejšku položený. Rostlina bledozelená. Na Alpách, v Korutansku; na Krkonoších. Čn. Čc. L. drsný. *S. aspera.*

Prut 1květý, vstoupavý, s malými střídavými listy. Listy čárkovitě kopovité, s trnitou špicí, brvité. Neplodné pruty hustě listnaté, trsnaté, s listy v kulaté puky skupenými; plodné 3—4 p. zdélí. Lupeny delší kalicha, žlutozelené, s tmavými punkty; květní stopky zdélí palce, 1květé. Rostlina bělozelená. Na nejvyšších korutanských Alpách, Tatrách, v Slézsku, Čechách. Čc. Srp. L. skropený. *S. bryoides. L.*

20. Listy ledvinité, zubaté. Prut latnatý. Květy bílé. 21.
Listy nikoli ledvinité. 23.

21. Kořen bambulinatý. Květy bílé. 22.
Květy bílé, žlutě a červeně tčené. Listy na líci tmavozelené, na rubu bledé, chlupaté, špičatě zubaté, kořenní dlouze řapíkaté. Prut větvitý, 1—1 $^1/_2$ stř. zvýší, a jako i řapíky s článkovitými chlupy. Na stinných prostorách, na pohořích. Kv. Srp. L. okrouhlolistý.
S. rotundifolia.

22. Prut větvitě chocholičnatý, drsný, trochu lepký, 1—1 $^1/_2$ stř. zvýší, 2—3listý. Dolejší listy ledvinité, vrubovaně dřípnaté, řapíkaté. Kořen zrnovatý. Květy slabě vonné; plátky kopisťovité, 2krát zdélí kalicha. Na suchých pahrbkách, lukách, pastvištích. Kv. Čn. L. zrnatý.
S. granulata. L.
Prut listnatý, též cibulonosný. Kořenní listy ledvinité, řapíkaté, tupozubé, dolejší prutní prstnatě vřezané, hořejší celé, sedavé. Květy více otevřené než u předešlého, 2krát zdélí prašníků. Na suchých trávníkách; okolo Vídně, v Uhřích. Kv. L. cibulonosný.
S. bulbifera. L.

23. Prut listnatý. 24.
Prut bezlistý. 32.

24. Prut vztýčený, mnohovětvý, 2 stř. zvýší; větve pyramidalně sestavené. Kořenní listy široké, jazykovité, na špici obvejčité, pilozubé, střední zub na špici něco silnější a delší; prutní do poly brvité. Kalich žláznatě chlupatý, cípy červeně barvité, květní lupeny úzké obvejčité, tupé, 2krát zdélí kalicha; prašníky červené. Na štýrských Alpách. Čn. Čc. L. jehlanitý.
S. pyramidalis. Lam.
Udané známky se neshodují. 26.

25. Květy bílé. 26.
Květy žluté. 27.

26. Plátky přiokrouhlé, bílé, útlými červenymi punkty tčené. Prut na špici hroznitý, přímý, s krátkými 1—3květými větvemi, $^1/_2$—1 stř. zvýší. Listy jazykovité, pilované, po kraji prohloubeně tčené; důlky tyto malými uhlokyselými, vápnitými šupinami pokryté. Z kořene vy-

rostají krátké pruty s růžičkovitými listy jako u Netřesku. Na vrchu Babíhory, na skalách hor českých, slézských, uherských. Čc. L. vždyživý.

S. Aizoon. Jacq.

Plátky mlékobílé, obdýlné, 2krát zdélí kalicha, prašníky žluté. Pruty, větve a květní stopky se žláznatými chlupy. Kořenní listy po kraji vápničité; důlkovité; prut latnatý, 1—1½ stř. zdélí, méně více větvitý; lat přímý, vztýčený. Na korutanských Alpách. Čc. Srp. (Saxifraga longifolia β. media; Sax. Cotyledon W.) L. dlouholistý.

S. longifolia. Lam.

γ. Lomikamen kornatý: listy jazykovité, celokrajné, kořenní velmi úzké. Prut vztýčený, ½ stř. zdélí, méně více žláznatě chlupatý. Plátky 2krát zdélí kalicha, obvejčité, bílé, prašníky žluté, kalich 5klaný, žláznatě chlupatý. Větve nejvíce 1květé. Na jižních Alpách, v Korutanech. Čc. (Sax. longifolia minor).

S. crustata.

27. Listy kopovité, roztracené ; na dolejšku prutu množné. 28.
Listy kořenní množité, jazykovitě kopisťovité, s krátkým bylinným ostnem na špici, holé; prutní žláznatě chlupaté. Květy latnaté, plátky citronové, delší než kalich; kalich žláznatě chlupatý, v čas květu nachočervený. V Marmaroši. Čc. Srp. L. žlutonachový. *S. luteopurpurea.*

28. Kališní cípy čárkovité, zpět vyvrácené, lupeny zlatožluté, na dolejšku skvrnité, žilnaté; stopky pod květem pýřité, hnědě chlupaté, 1květé. Květní prut vztýčený, listnatý, 3—6 p. zdélí; boční pruty niťovité. Listy kopovité, holé, celokrajné, sedavé; kořenní řapíkaté. Na bažinných, rašelinných lukách, na horách. Čc. L. bažinný.

S. Hirculus. L.

Kališní cípy kratší neb delší než koruna, přímé neb vztýčené. 29.

29. Plátky kratší než kalich, vejčitě špičaté, bledožluté. Stopky velmi dlouhé, 1květé, téměř bezlisté. Kořenní listy skupené, čárkovitě kopovité, brvité. Na horách v Rakousích, Štýrsku, Korutanech. Čc. Srp. L. rozchodníkový.

S. sedoides.

Plátky méně více delší než kalich. 30.

30. Listy holé, ploché, celokrajné, čárkovité neb kopovité, roztroušené. Prut vstoupavý, hroznitý, 3—8 p. zdélí; 4—5 neb 8—10 květův; lupeny méně více žluté, větší než kalich. Na horách a pohořích. Čn. Zář. S. podzimní.
S. aizoides.

Listy chlupaté. 31.

31. Plátky 2krát zdélí kalicha, trochu vtlačené neb vykroužené, citronové; květy po 1—3. Kořenní listy hustě skupené, obdýlné, tupé, trochu lesklé, žlutozelené, téměř čárkovité. Prut ledva 1 p. zvýší, lepký, chlupatý. Na Karpatech. Čc. Srp. L. plocholistý. *S. planifolia.*

Plátky ledva delší než kalich, čárkovité, zelenožluté, nejprv jen na špici, poslez celé nachohnědé, prašníky růžočervené. Kalichy chlupaté. Listy skupené, kopovité, chlupaté, na konci vlasem končité. Pruty 2—3 p. zdéli, vstávavé, na konci 3—5květé, neplodné velmi krátké, listnaté. Na Alpách, Korutanech. Čc. L. Hohenwarthův.
S. Hohenwarthi. Vest.

32. Plátky červenavé, tčené, kališní cípy vyvrácené. Prut nahý, latnatý. Řapíky stejně široké, na líci ploché, brvité. Výhony trsnaté, růžičkové, s obvejčitými, po kraji chruplavými, vrubovanými listy. Na pohořích, v horním Slézsku. L. stinný. *S. umbrosa.*

Plátky bílé neb zelenavé. 33.

33. Listy klínovité, velmi tupé, vyříznuté, trochu dužné; nejdolejší na rubu nachové. Prut křehký, nahý, větvitý, pídi dlouhý, dole trochu listnatý. Květy na koncích latních větví, obyčejně po 2, zřídka po 3—4. Kališní cípy chlupaté, plátky bílé, dolé žluté, téměř o něco delší než kalich, prašníky červené; cípy kalicha poslez vyvrácené. Na korutanských Alpách, na planinách uherských, na stinných a mokrých místech, Kv. Srp. L. klínovitý.
S. cuneifolia.

Listy obdýlné, zubaté; prut téměř bezlistý, latnatý. 34.

34. Plátky bílé. 35.

Plátky zelenavé, na špici červenavé, téměř zdélí kalicha. Prašníky bledorůžové. Kořenní listy skupené, vejčitě obdýlné, rozvláčně zubaté, pokraji útle brvité, v řapík sbíhavé. Prut bezlistý, téměř hroznitý, 1—1$^1/_2$ stř.

zdélí. Na Roháči, v Oravě, na špíšských Alpách. Srp. L. jestřábníkový. *S. hieracifolia. L.*

35. Kořenní listy skupené, obdýlně klínovité, trochu dužné, na špici celé neb zubaté. Stvol větvitý. Plátky obdýlné, dlouze končité. Rostlina velmi nestálá: hned 2 p. hned 1 stř. zvýší, chlupatá neb holá; 5 neb 10 bílých, na dolejšku žlutých plátkův, 10—20 růžových prašníků. Kališní cípy po odkvětu zpět vyvrácené. Na štýrských Alpách. Čc. L. hvězditý. *S. stellaris.*

Kořenní listy obvejčité, kopisťovité, vroubkované, růžičkovité, k dolejšku soužené. Stvol bezlistý, pod květy ztloustlý, žláznatě chlupatý, lepký, 3—4 palcův zdélí. Květy na špici skupené, krátce stopečné, téměř okoličné po 6—8. Plátky malé, bílé, málo delší než kalich; tento červenavý. Na Krkonoších, horních skalách. Čc. L. sněžní. *S. nivalis. L.*

113. Adoxeae. Pížmovkovité.

496. Adoxa. Bisamkraut. Pižmovka.

Kališní trubka do polou se semeníkem srostlá; kraj 2—3 neb 4—5dílný. Tyčinky hluboce klané. Semeník 4—5dílný, 3—5semenný. VIII. 4.

Pruty jednotlivé neb po páru, sklovíté, červenobílé, 2—4 stř. zvýší. Kořenní listy řapíkaté, po 2, prutní vstřícní 2, dvakrát trojité; lístky 3laločné, útlé, bledozeleně, téměř dužné. Květy v konečním okolíku, po 5, zelené, krátce stopečné, pížmem vonící. V lesích na stinných místech, obzvláště okolo starých pňů, v doupnatých stromech. Dub. Bř. P. evropská. *A. moschatellina. L.*

114. Umbelliferae. Okoličnaté.

497. Aegopodium. Gersch. Kozí noha.

Kalich nepatrný; lupeny vykroužené. Plod obdýlný, 5 niťovitých stejných žeber. Žlábky bez pruhův. Zádržka krátce klaná. V. 2. Jarus, Bršlice.

Obojí obaly chybí. Kořenní listy 2krát trojité; lístky vejčitě obdýlné, nestejně pilované; pošvy nadmuté. Prut vzlý-

čený, tuhý, dutý, 3—4 stř. zvýší, obyčejně holý, někdy útlovlasý. Plátky bílé. Při plotech, hrázích, na lukách; v houštích. Kv. Čn. (Sison Podagraria, Sgr.) K. pouhavá. *S. Podagraria. L.*

498. Aethusa. Gleisse. Kozí pysk.

Kalich nepatrný. Plod kulatovejčitý. Žebra tlustá s ostrým hřebenem; boční trochu kratší a krátkokřídlý kraj působící. Žlábky s 1 pruhem; stýčná plocha s 2 pruhy. Zádržka 2dílná. Obalíky vyvrácené. V. 2. Tetlucha; Blekot.

Prut 1—3 stř. zvýší, vztýčený, větvitý, ojíněný. Listy 2—3násobně speřené, tmavozelené, na rubu lesklé, s vejčitými protisečnými lístky. Obal chybí. Obalíky po 3, delší než okolíky. Zevnitřní stopky 2krát delší než plod. Na rolích, v zahradách, při plotech. Čn. Zář. K. dlouhoobalný. *A. Cynapium. L.*

β. agrestis: 1—3 p. zvýší. Okoliční stopky kratší než listy. Na úhorech. Čn. Zář. K. rolní. *A. agrestis.*

499. Anethum. Dill. Kopr.

Kalich nepatrný. Plátky přiokrouhlé, stočené, se 4hranným cípem. Plod se širokým plochým krajem. Žebra stejně od sebe vzdálená; 3 střední ostrokýlné, 2 boční nepatrné, do kraje vbíhavé. Žlábky s pruhy. V. 2.

Listy vodozelené, s vlásenitě rozdělenými cípy. Plátky žluté. Výška 2—3 stř.; žádných obalův. Na lukách. Čc. Srp. (Ferula graveolens, Spr.) K. zahradnický. *A. graveolens. L.*

500. Angelica. Brustwurz. Janoklika.

Kalich nepatrný. Lupeny kopovité, zakončité, přímé neb vkřivené. Plocha stýční velmi úzká. Prostřední 3 žebra niťovitá, čnějící 2boční křídlatá. Žlábky s pruhy. Okolíčky kulaté; cípy listů široké a veliké. V. 2. Svat. Ducha koření; andělička; děhel.

Listy 3speřené; lístky vejčité, neb široce kopovité,

ostře pilované. Prut oblý, prázdný, často ojíněný, 3-dílný. Lupeny bělavé, do špinava růžové. V houštích; na lesních lukách. Čc. Srp. (Imperatoria silvestris.) J. lesní. *A. silvestris. L.*

β. alpestris. Listy větší a širší, na rubu přídrsné, nejhořejší lístky sbíhavé. Na Krkonoších; v Slézsku. Čc. Srp. J. chlumní. *A. montana. Schleich.*

501. Anthriscus. Kerbel. Třebule.

Kalich nepatrný. Plátky s vtočenými špicemi. Plod zobanitý; 5 žeber jen na zobanu patrných. Pruhy chybí. V. 2.

1. Nažky nejvíce zřídka chlupaté. Čnělky přinejméně zdélí sedla. 3.

Nažky háčkovitě skřivenými ostny poseté. 2.

2. Prut holý do $1\,^1/_2$ stř. zvýší. Okolíky často listům vstříční, s nemnohými paprsky. Koruny bílé, velmi malé. Nažky vejčité, 3krát zdélí zobanu. Listy velmi útlé, 3speřené, na rubu žeber roztraceně chlupaté. V dědinách, na zdech, při plotech, u cest. Čc. Srp. (Caucalis scandicina, Scandix Anthriscus, L.; Chaerophyllum Anthriscus, Lam; Myrrchis chaerophyllea, Jacq.; Torilis scandicina, Adans.) T. obecná. *A. vulgaris. Pers.*

Prut háčkovitý; háčky měkké, štětinovité, na dol sehnuté; články nadmuté. Obalíčky 2—5lupenné, šídlovité, malé. Nažky téměř válcovité, štětiny nahoru obrácené. Listy 3krát 3četné, vřezané, ostré, odstávavé, lístky vřezaně pilované, tupé. Mezi křovím; v Uhřích, Čechách Kv. T. uzlovitá (Scandix nodosa, L.) *A. nodosa. Pers.*

3. Okolíky koneční, dlouze stopečné, 8—12paprsečné. Koruny bílé. Nažky obdýlné, nahé, hladké, 4krát zdélí zobanu, na dolejšku běloštětinaté. Obalíky 5lupenné, kosmatě brvité. Prut dole chlupatý, 3—4 stř. zvýší. Listy na rubu, na hlavních žebrech útle štětinaté, 2speřené, s lístky protisečnými, v mládí silně chlupaté. V houštích, při plotech, štěpnicích na lesních lukách. Čc. Srp. (Chaeroph. silvestre, L.) T. lesní. *A. silvestris Hoffm.*

β. alpestris. Cípy listův širší, krajní květy okolíků větší; nažky obyčejně tupými hrbky nepravidelně poseté.

V údolích a úžlabích horních. Cc. Srp. T. podhorní.
A. alpestris. Fl. sil.

Okolíky boční, krátce stopečné, 4—5 paprsečné. Koruny bílé, téměř stejné. Nažky čárkovité, holé, 2krát zdélí zobanu. Obalíky 2—3lupenné. Prut nad články útlovlasý, hladký, 1 stř. zdélí. Listy útlé, 3speřené, na rubních žebrech roztraceně chlupaté. V dědinách, při plotech. Čn. Čc. Vzdělávaná i zdivočelá. (Scandix Cerefolium, L. Chaeroph. Cerefolium, Crantz.) T. lékařská, Stokláska. *A. Cerefolium. Hoffm.*

502. Apium. Sellerie. Miřík.

Kalich nepatrný. Plátky přiokrouhlé, nevykroužené. Sedlo ploché. Plod přiokrouhlý; 5 niťovitých, stejných žeber. Žlábky 1pružné. Zádržka nerozdělená. V. 2.

Listy speřené, hořejší trojité, lístky trojité. Prut brázděný, 1—1½ stř. zvýší, často s přeslenatými větvemi. Okolíky nestejné, někdy sedavé. Vzdělávaný; v příkopech, slatinách, při moři Jaderském divoký. Srp. Celer. *A. graveolens. L.*

503. Archangelica. Engelwurz. Andělika.

Kalich 5zubý. Plátky eliptičné, zákončité, se špicí vkřivenou. Plocha stýčná, úzká, 3 střední žebra vypuklá, přitloustlá s křídlatým kýlem, dvě boční širokřídlá. Osemení volné. V. 2.

Listy 2speřené, se srdčitými, nestejně pilovanými lístky; poslední lístek laločitý. Pošvy veliké, baňkovitě nadmuté. Okolíky polokulaté. Okolíčky téměř kulaté, obaly z nemnohých čárkovitých, odpadavých lupenů složené; obalíky téměř 8lupenné. Plátky bělozelené, vejčité. Prut tlustý, holý, pruhovaný, do 5 stř. zvýší. V horních úžlabinách. Čn. Srp. (Angelica Archangelica, L.) A. lékařská. *A. officinalis. Hoffm.*

504. Astrantia. Stränze. Hvězdovka.

Okolíčky hlavaté, stejně dlouhými obaly opatřené, v jeden okolík sřaděné. Plod na hřbetě stlačený. Nažky s 5 tupými, nadmutými žebry, bez pruhů. V. 2. Jarmanka.

1. Kořenní listy prstnaté, lístky po 7—9, kopovité, špičaté, hluboce zubaté. Rostlina 6—6 p. zvýší. Obalíky špičaté. Na Alpách v Korutansku. Čc. Srp. H. menší. *A. minor.*

Kořenní listy 5laločné. 2.

2. Obal 2—5klaný, plátky celokrajné. Obalíčky 6—12klané. Laloky listův obdýlné, trochu špičaté, téměř 3-klané, měkce ostnité, zubaté, bělavé. V horách, při Drávě, v jižních Korutanech. Čc. Srp. (Astrant. minor Scop.) H. illyrská. *A. carniolica.*

Obal mnoholupenný, hvězditý, bělozelený, s červenavými žilkami, vztýčeně odstávavý, někdy delší než sám okolík; plátky obalu vejčité, celokrajné, neb k vrchu zubaté. Kalich listovitý: kališní zuby špičaté. Kořenní listy dlanitě pětidílné; laloky 3klané, špičaté, zubaté. Prut 1—2 stř. zdéli, větvitý, pruhovaný. Na vlhkých lesních lukách, v horách. Čn. Srp. H. větší; Partán. *A. major. L.*

Poznam. H. bledá: Kořenní listy 5laločné, laloky 3klané, špičatě pilované; hořejší listy 3klané; obalíčky brvitě zubaté, barvité, 2krát zdéli okoličku. V houštích, lesích; v Čechách. Čn. Čc. (Astrant. caucasica, Spr.) *A. pallida.*

505. Berula. Berle. Berla.

Pruhy množné, tlustokorým osemením obalené. Bílek téměř 6hranný. Okolíky listům vstřícní. V. 2.

Prut do 2 stř. zvýší, oblý, proužkovaný, vztýčený, větvitý, dutý. Listy speřené; lístky vřezaně zubaté; nejprvnější listy pod vodou, vlásenitě rozdělené. Pošvy obdýlné. Okolíky malé, ploché, stopečné, 15—20 paprsečné. Plátky obalu protisečné, 5—7četné, nestejné; obalíky 5—7lupenné, téměř speřené. Květy bílé, téměř jednaké; nažky malé, černé. V hlubokých, bažinných příkopech, při jezerech. Čc. Srp. (Apium, Crantz. Sium angustifolium, L.) B. úzkolistá. *B. angustifolia. M. et K.*

506. Bupleurum. Hasenohr. Prorostlík.

Kalich nepatrný. Plátky obdýlné, do vnitř stočené, s ufatou špicí. Plod obdýlný, s plochým se-

dlem; 5 stejných, niťovitých neb křídlatých žeber. Žlábky s pruhy neb bez nich. V. 2. Pupovník.

1. Žádné obaly. Listy prorostlé, vejčité, téměř kožnaté, bledozelené do šeda, končité; dolejší ke spodku soužené. Plátky obalíčků vejčité. Prut větvitý, tuhý, $1^1/_2$—2 stř. zvýší. Květy žluté. Ve vápnité půdě, mezi osením. Čn. Čc. P. okrouhlolistý. *B. rotundifolium. L.*

Rostlina s obaly i obalíky. 2.

2. Stvol 1listý, jednoduchý. Kořenní listy čárkovité, trávovité. Někdy jen 2 květy na prutu. Obal obyčejně 3lupenný; obalíky 5—7lupenné; ledva spolusrostlé. Na horních skalách, v jižních Korutanech. Čc. Srp. (Bupleurum petraeum, Wulf.) P. travolistý. *B. graminifolium. Vahl.*

Prut listnatý, aneb jiné známky neshodné. 3. 3. Nažky drsné, zrnité. 4. Nažky nezrnité. 5.

4. Listy kopovité, tupé, měkkoostnité Prut $^1/_2$—1 stř. zvýší, velmi větvitý. Okolíky malé, úžlabiční neb koneční. Květy téměř sedavé; nažky drsné. Obaly a obalíky 5lupenné; plátky čárkovitě kopovité. Na slatinné půdě, v Uhřích. Čc. Zář. P. pološložený. *B semicompositum.*

Listy čárkovitě kopovité, špičaté. Prut tuhý, drsný, štíhlý, od dolejška větvitý; větve křivolaké, vztýčeně odstávavé. Obaly 5lupenné, plátky šídlovité. Okolíky téměř sedavé, prosté, 3květé. Nažky s povrchem zrnitým. Rostlina malá. Na slatinách; v Uhřích, Čechách. Srp. Zář. (Isophyllum tenuiss. Presl. Odontites, Srp.) P. Ušatka. *B. tenuissimum.*

5. Listy obdýlné, k oběma koncům špičaté; hořejší kopovité, sedavé; 5—7žilné, slabě obloučnaté, šedozelené. Plátky obalu kopovité. Prut větvitý, 1—2 stř. zdélí. Žebra plodu úzce křídlatá; brázdy s 3 pruhy. Na suchých, výslunních pahrbkách. Srp. Zář. P. srpkovitý. *B. falcatum L.*

Listy srdčitě objímavé, obdýlné, sedavé; dolejší v řapík soužené, vejčitě obdýlné. Plátky obalu eliptičné, zdélí okolíčků. Prut jednoduchý neb nahoře větvitý, 1—$1^1/_2$ stř. zvýší, a často jako i listy ojíněný. Žebra nekřídlatá, však ostrá, tak že nažky 5hranné vypadají; brázdy 3pružné. Na travnatých polohách horních v Čechách. Čc. Srp. P. dlouholistý. *B. longifolium. L.*

507. *Carum. Kümmel. Kmín.*

Kalich nepatrný. Plátky vykroužené. Plod obdýlný; 5 niťovitých, stejných žeber; brázdy 1pružné. Styka plochá. V. 2.

Obalíky chybí, často i obaly, místo nichž někdy jen 2—3 štětinovité lístky se nalezají. Okolíky trochu prohnuté. Prut hranatý, 1—2 stř. zvýši. Listy 2speřené; lístky mnohoklané, úzle dělené. Květy bílé. Na lukách. K. luční. *C. Carvi. L.*

Obaly a obalíky mnoholupenné. Okolíčky skupené, bílé. Prut pruhovaný, holý, 1—1 $^1/_2$ stř. zvýší. Listy 3speřené, jednostejné; cípy čárkovité, často 3klané. Nažky válcovité, ke špici tlustší; čnělky vyvrácené, odpadavé. Kořen hlíznatý, téměř okrouhlý. Na lukách; v Haliči. Čn. K. hlíznatý. (Bunium Bulbocastanum, L.) *C. Bulbocastanum. Hoch.*

508. *Caucalis. Haftdolde. Dývorec.*

Plod téměř stlačený; patero hlavních, štětinami a ostny opatřených žeber; čtvero vedlejších, silněji vynikajících, jednořadě ostnitých žeber. V. 2.

1\. Ostny žeber 1řadé, hladké, na špici háčkovité. Okolíky obyčejně 3klané. Koruny zprvu červenavé, pak bílé. Obal chybí. Prut 1 stř. zvýší, holý, nahoře brázditý. Listy 2—3speřené. Mezi obilím, na rolích. Čn. Čc. D. mrkvovitý. *C. daucoides. L.*

Ostny vypuklých žeber asi 3řadé, ostře háčkovité. 2.

2\. Listy 1speřené, s kopovitými, vřezaně pilovanými lístky, sivozelené. Prut vztýčený, do 3 stř. zvýši, větvitý. Okolíky 3klané, obalené; obalíky 5plodé. Květy červenavé, zřídka bílé, trochu paprskovité, větším dílem neplodné. Nažky vejčité, s nachovými štětinkami na 3 žebrech, jimž po stranách 2 méně patrné leží. Na rolích; v Rakousích, Uhřích, Čechách. Čn. Čc. (Tordylium latifolium.) D. širolistý. *C. latifolia.*

Listy 2speřené, s čárkovitými vřezanými dřípy. Obal chybí. Obalíky 5lupenné; okolík 2—3klaný. V Rakousích, Čechách, Haliči, mezi osením. Čn. Čc. D. úzkolistý. *C. leptophylla.*

509. Chaerophyllum. Kälberkropf. Kerblík.

Semeník bezzobanný; 5 stejných, tupých žeber. Žlábky 1pružné. V. 2. Krabilice.

1. Prut na článkách trochu nadmutý. 2.
   Prut stejně tlustý. 5.
2. Obalíky brvité. 3.
   Obalíky holé. Čnělka zpět zvrácená, asi zdélí sedla; plátky čistě bílé. Pruty 3—4 stř. zvýší, na dolejšku štětinovité, nahoře holé, duté, dole obyčejně krvavě škvrnité, nahoře mnohovětvé. Kořen mrkvovitý, zmládí kulatý, sladký, jedlý. Listy mnohonásobně složené, se špičatými, čárkovitě kopovitými cípy; nejprvnější listy holé. Ve vzdělávané půdě, mezi houštěmi, v plotech, při vinicích. Čn. Čc. (Myrrhis bulbosa, Sp.) K. bambulinatý; Krkoška. *Ch. bulbosum. L.*
3. Čnělka není delší než sedlo, přehnutá; sedlo homolovité. Prut dole tuhovlasý, nahoře krátkovlasý, 1—1½ stř. zdélí, na dolejšku často špinavě červeně skvrnitý. Listy 2speřené, lístky laločnatė protisečné, s tupými laloky. Plátky obalíkův vejčitě kopovité, brvité. Květní plátky špinavě bílé. Okolíky před květením převislé. Rostlina celá chlupatá, špinavozelená. V houštích, lesích, mezi křovím, v neúrodné půdě. Čn. Čc. (Myrrhis, Spr.) K. mámivý. *Ch. temulum. L.*
   Čnělky značně delší než sedlo plodu. 4.
4. Lístky nerozdělené, vejčitě obdýlné, pilované, tmavozelené, na rubu útlovlasé, vonné. Listy 2—3krát 3četné. Prut 3—4 stř. zdélí, dutý, dole běloštětinný. Květní lupeny bílé; nažky veliké; čnělky odstávavé. Okolíky 12—18 paprsečné; obaly 6—10lupenné. Rostlina chlupatá, Aegopodium Podagraria podobná. Na vlhkých, lesnatých místech, v houštích, na břehách. Čn. (Myrrhis, Sp.) K. kořenný. *Ch. aromaticum. L.*
   Lístky opět protisečné. Prut 2—3 stř. zvýší, modře ojíněný, skvrnitý, trochu proužkovaný, dřenovitý. Plátky bílé, polo 2klané; nažky obdýlné, žlutozelené neb nachohnědé. Čnělky odstávavé neb vyvrácené. Prašníky nachové. Obaly někdy jen 1lupenné; obalíky 5—6lupenné. Rostlina podobná Třebuli podhorní. V houštích,

na stinných místech hor; v Slézsku, Čechách. Čn. Čc. (Myrrhis Sp.) K. zlatý. *Ch. aureum. L.*

3. Plátky vykroužené, červenavé, posléz bílé. Listy 2speřené, jen málo chlupaté. Lístky srdčité, obdýlné, vřezané. Prut hladký, vyšší než při následujícím. Při potocích, pramenech, na mokrých lesních prostorách. Čc. Srp. (Chaeroph. hirsutum β.) K. rozpukový. *Ch. Cicutaria. Vill.*

Lupeny srdčité, brvité, bílé neb růžové. Čnělky vztýčené. Listy 2krát 3četné. Lístky téměř protisečné, vřezaně pilované. Prut 1—3 stř. zvýší, dutý, brázděný, obyčejně trochu šikmý, chlupatý. Plátky obalu široké, kopovité, brvité. Na pramenitých a bažinných lukách, v horách a pohořích. Čn. Srp. (Myrrhis, Sp.) K. chlupatý. *Ch. hirsutum. L.*

510. Cicuta. Wasserschierling. Rozpuk.

Kališní zuby listovité; plátky opak srdčité. Semeník přiokrouhlý; 5 plochoklenutých žeber; brázdy 1pružné. Bílek okrouhlý. Kulaté okoličky s četnými čárkovitými obalíky. V. 2.

Okolíky 10—20paprsečné. Obal žádný, neb 1—3lupenný. Okoličky kulaté. Obalíky čárkovitě šídlovité, nestejné, odstávavě vyvrácené. Listy 2—3speřené. Lístky 2—3dílné, s čárkovitě kopovitými, špičatě pilovanými dřípy. Prut dutý, 2 stř. zdélí, dole článkovitý, na článkách vlásenitý. Řapíky oblé, trubkovité. Pošvy obdýlné. Boční okolíky často listům vstřícní, menší než koneční. Koruny bílé. Nažky malé, 2 uzly tvořící. V příkopech, bažinách. Čc. Srp. R. jizlivý. *C. virosa. L.*

Okolíky 8paprsečné, chudokvěté, listům vstřícní. Listy 2—3speřené. Lístky 3klané; dřípy úzce čárkovité, hluboce vřezané. Prut štíhlejší, méně větvitý. Na mokrých lukách. R. úzkolistý. *C. angustifolia. Kit.*

511. Cnidium. Brenndolde. Koromač.

Kalich nepatrný. Semeník v průměru oblý; 5 stejných, úzkokřídlých žeber. Brázdy 1pružné. V. 2.

Prut holý, 1—2 stř. přímo vztýčený, jednoduchý,

neb nahoře větvitý. Větve nemnohé, vztýčené. Hořejší pošvy prut obalující. Listy 2speřené, s čárkovitými cípy, v oblouk převislé. Lístky prozračně žilnaté a tčené. Plátky obalíků šídlovité, holé. Okolíky na vrchu plochokulaté. Na lukách, zvláště v houštích, a na lesních lukách. Čc. Srp. (Seseli annuum, Ehrh. Seseli dubium, Schk. Seseli venosum, Hoffm.) K. žilnatý. *C. venosum. Koch.*

512. Conioselinum. Grausilge. Šabrina.

Kalich nepatrný. Plátky obsrdčité; 5 mázdrokřídlých žeber; 2 krajní křídla 2krát tak široká. Brázdy s tolikýmiž pruhy. V. 2.

Prut oblý, ojíněný, 2—3 stř. zdélí; větve brázděné; pošvy nadmuté. Listy 3speřené, s objemem rhomboičným; cípy obdýlné, s útlými bílými špicemi a vyhrnutým krajem. Okolíky značně ploché. Květní plátky špinavě bílé. V lesnatých kamenitých polohách horních. Čc. Srp. (Con. Fischeri Wim. et Gr.; Angelica chaerophyllea, Lottermoser) Š. tatarská. *C. tataricum. Fischer.*

513. Conium. Schierling. Bolehlav.

Kalich nepatrný. Lupeny obsrdčité. 5 čnějících, stejných, vlnitě vroubkovaných žeber. Brázdy bez pruhův. V. 2. Všivec; Sviní veška; Sviňská veš.

Lupeny obalíků čárkovité, a téměř zdélí paprsků okolíčkových. Cípy listů více tupé. Nažky čárkovaně brázděné. Na ssutinách, náspech. V Chorvátsku. Čn. Srp. B. chorvátský. *C. croaticum. W. Kit.*

Lupeny obalíků 2—3, jednostranné, kopovité, mnohem kratší než paprsky okolíčků. Prut 2—4 stř. zvýší, trubkovitý, oblý, holý, k vrchu slabě brázděný, na dolejšku červeně skvrnitý. Listy tmavozelené, holé, 1—3speřené. Lístky kopovité, protisečné; dřípy a zuby bělošpičaté. Při plotech, v orné půdě. Čn. Čc. (Coriandrum, Crantz.) B. sviňský, sviní veška. *C. maculatum. L.*

Pozn. Příbuzný Bolehlav vztýčený: Pruty rozšířené, rozkladité, velmi větvité, vztýčené, 2 stř. zvýší; zuby listův velmi končité. Okolíky a okolíčky velmi chudokvěté. Stopky vztýčené. Květy menší než při předešlém. V Uhřích. *C. strictum. Tratt.*

514. *Coriandrum. Koriandr.*

Semeník kulatý, s 5 křivolakými hlavními žebry bez pruhů. V. 2. Kyšnec.

Krajní květy okolíku větší, paprsek působící. Dolejší listy jednoduše speřené s přiokrouhlými lístky; hořejší 2speřené. Prut 1—2 stř. zvýši. Čn. Čc. K. domácí. *C. sativum. L.*

515. *Critamus. Sichelmoehre. Srpenec.*

Kalich 5zubý; Plátky vykroužené. Semeník obdýlný; 5 stejných niťovitých žeber. Brázdy 1pružné. V. 2. Srpek; Pilečka; Kosinka; Tytan; Strači nožka.

Obaly a obaliky 7—10lupenné; lupeny nestejné, čárkovitě kopovité. Květní plátky bílé; nažky před zralostí červené. Listy modrozelené, ostře pilované; lístky čárkovitě mečovité, špičaté, ploché, sbíhavé, srostlé. Prut 2—4 stř. zdéli, tuhý. Na suchých rolích, lukách. Čc. Srp. S. rolní. (Sium Falcaria, L. Seseli. Crantz. Falcaria Rivini, Host). *C. agrestis. Bess.*

516. *Daucus. Mohrrübe. Mrkev.*

Zevnitřní květní plátky větší, hluboce 2klané. Hlavní žebra štětinaté; 4 vedlejší ostnokřídlatá žebra; mezi nimi 1pružné brázdy. V. 2.

Prut háčkovitý, 1—3 stř. zvýší. Listy 2—3speřené. Lupeny obalu protisečné, zdéli samých okolíků; po odkvětu okolík v hromadu stažený. Nažky bodlavé. Kořen divoké rostliny jest ostrý, aromatický; obyčejné však mrkve sladký, větši. Na lukách, krajích rolí, lesů. Čn. Zář. M. zahradní; mrkev polní; mrkvús. *D. Carota. L.*

517. *Dondia. Zubatec.*

Kulatý okolík, obalem 3krát delším otočený. Nažky hrbaté, s 5niťovitými žebry. V. 3. Jarní zelí; Dondka.

Nahý, hranatý, jednoduchý stvol. Okolík sklubený, hlavovitý. Obal žlutozelený, 5—7lupenný hvězdmo rozestřený; lupeny obdýlné, vejčité neb obvejčité, k vrchu pilované. Květy žlutozelené, samčí stopečné, samičí sedavé. Nažky na hranách hladké. Listy trojité,

dlouze řapíkaté; lístky obvejčitoklínovité, s končitými pilovitými zuby. Květní stvol $1/2$ stř. zvýší. V stinných lesích. Bř. Dub. (Astrantia Epipactis, L. Hacquetia, Epipactis, DC.) Z. hvězdovitý. *D. Epipactis. Spreng.*

518. Eryngium. Mannstreu. Máčka.

Květy v hlavách. Semeník v průměru oblý, šupinkami neb uzlíky pokrytý, bez brázd a pruhův. V. 2. Královské zelí; Zrádce; Kotačka; Větrník.

1. Listy kadeřavé, trnité, prozračně žilnaté; kořenní 3speřené neb protisečné; hořejší prutní 3dílné, 3klané, na dolejšku téměř speřené. Několik $1-1\,1/2$ stř. vysokých fialových prutův. Hlavy polokulaté; obaly 8—10-lupenné; lupeny čárkovitě kopovité, obyčejně celé, aneb s 1—2 trnitými zuby, delší než hlavy, jasně modré. Květní lupeny modré, na špici 3klané. Na suchých prostorách, horních stranách Chorvátska a Štýrska. Srp. M. sivá. *E. amethystinum.*

   Udané známky se neshodují. 2.

2. Lupeny obalu čárkovitě kopovité. 3.

   Lupeny široce vejčité, trnité, k vrchu 3laločné. Listy přiokrouhlé, laločnaté, trnité. Na břehách mořských. M. mořská. *E. maritimum.*

3. Kořenní listy srdčité. 4.

   Dolejší listy trojité a 2krát protisečné; prutní objímavé, roztrhané, sivozelené, běložilné. Prut rozkladitě větvitý, 1—2 stř. zdélí. Obal 5lupenný; lupeny delší než okolík. Květy malé, bělavé, sivozelené. Kalich delší než koruna. Na písčitých místech, na břehách hlubokých potokův, řek. Čc. Srp. M. polní; Chuť. *E. campestre.*

4. Prut 2—4 stř. zvýší, sivozelený, nahoře namodralý, často 3dílný. Kořenní listy vejčitě srdčité, tupé, přitloustlé, nerozdělené; řapíkaté, ploché, pilovaně vrubované; prutní trnité, sedavé. Hlavy vejčité, stopečné. Lupeny obalu čárkovitě kopovité, trnitě pilované. Květy modré, jako i prašníky. Při příkopech, na dunajských výspách. Čn. Srp. M. plochá. *E. planum.*

   Prut $1\,1/2$ stř. zvýší, vztýčený, prostý. Kořenní listy srdčité; prutní po 3, vřezané; dolejší řapíkaté, hořejší

sedavé. Obaly trnitě speřené, brvité; lupeny úzké, po 5—7. Hlavy vejčitě válcovité; květy modré. Na chorvatských Alpách. Čc. Srp. M. horní. *E. alpinum.*

519. Ferula. Seckenkraut. Metlovka.

Obal často odpadavý; obalík mnoholupenný. Květní plátky vtočené, celé. Nažky plochostlačené, s 3 žebry. V. 2. Loči dlo.

Prut 4—6 stř. zvýší, latnatý, na článcích prutu obyčejně 4 okolíky v přeslenu. Obaly zpět vyvrácené; obalíky odstávavé, lupeny kopovité, špičaté. Okolík 14-, okolíčky 12paprsečné. Květy žluté. Dolejši prutní listy vstřícní, hořejší v přeslen postavené, mnohonásobně složené, lístky čárkovitě štětinovité, velmi úzké, přívěsky opatřené. Na lukách, v Uhřích, též i na Karpatech. Čc. Srp. M. uzlokvětá. (Ferula Ferulago, L.)
F. nodiflora. Jacq.

520. Foeniculum. Fenchel. Fenikl.

Kalich nadmutý, nepatrný. Plátky přiokrouhlé, vtočené. Plod v průměru oblý. Žebra čnějící tupokýlná. Žlaby 1pružné. V. 2.

Listy 3—i víckrát speřené, cípy vlásenité. Květy žluté. Celá rostlina sivozelená, šedě ojíněná. Nažky vejčité. Při vinicích, v Uhřích, divoký. Čc. Srp. (Foen. vulgare, Gaertn. Anethum Foeniculum, L. Ligusticum, Roth.) F. lékařský, vlaský kopr. *F. officinale. Allion.*

521. Helosciadium. Sumpfschirm. Vodnice.

Kalich 5zubý. Semeník z boku, kde se nažky stýkají, stlačený. Brázdy 1pružné. Listy prostě speřené, aspoň hořejší; lístky značně široké, často vejčité. V. 2. Sium. Marek.

1. Pohřížené listy vlásenitě rozdělené, hořejší speřené, s klínovitými, 3- i víceklanými lístky. Okolíky 2klané, stopečné, úžlabiční; okolíčky velmi malé; květy bílé. V Rakousích, Haliči, v stojatých vodách. Čc. Srp. (Sison inund. L. Sium, Lam.) V. ponořená.
H. inundatum. Koch.

Listy stejné. Okolíky víceklané. 2.

2. Okolíky téměř sedavé, listům vstřícní. Listy speřené; lístky vejčité, stejně a tupě pilované, často žlutě tčené. Prut položený, často kořenivý. Obal často odpadavý. V příkopech, potocích. Čc. Srp. (Sium nodiflorum, L.) V. uzlokvětá. *H. nodiflorum. Koch.*

Stopky okolíkův delší než jejich paprsky. Listy speřené, lístky sedavé, vstřícní, téměř okrouhlé, hranaté, nestejně pilované, zubaté. Prut plazivý, kořenivý. Květy bělavé; prašníky veliké, nachové. Na vlhkých lukách, při Dunaji, v Čechách. Čc. Říj. (Sium rep. L.) V. plazivá. *H. repens. Koch.*

522. Heracleum. Heilkraut. Bolševník.

Kalich 5zubý. Plátky obvejčité, vykroužené, s laloky vehnutými. Semeník se širokým, plochým krajem. Žebra velmi útlá; 2 boční dále odstávavá a do kraje vbíhavá. Brázdy 1pružné, pruhy jen do polovice dosahující, na dol ztloustlé. Květy krajní obyčejně větší a neplodné. Veliké široké listy. V. 2.

1. Listy speřené, po obou stranách drsné, na rubu plstnaté, bledé, s přívěsky kopovitými. Okolík trochu dutý, 13—15paprsečný. Obal chybící málolupenný, obalíky obyčejně 6lupenné. Krajní květy veliké; plátky 2klané, bílé do červena. Prut obyčejně jednoduchý, $1\frac{1}{2}$—2 stř. zdélí. Na výslunných horních lukách, na skalách. B. rakouský. *H. austriacum.*

Listy speřené, neb hluboce protisečné, s laločnými, dlanitě rozdělenými lístky, drsně chlupaté. 2.

2. Koruny po kraji okolíka větší, bělavé, někdy do zelena neb červena. Semeník chlupatý; nažky ovální, tupé, vykroužené, holé. Okolík a okolíky ploché; obalíky množité, kopovité. Pošvy nadmuté. Prut 2—4 stř. zvýší, hranatě brázděný, často 3dílný. Na trochu vlhkých bujných lukách, mezi křovím. Čn. Zář. B. obecný; Andělička. *H. Sphondylium. L.*

β. elegans. Cípy listů prodloužené, špičaté. Na polohách a stráních horních.

Koruny téměř všecky stejné. Semeník hladký; nažky

okrouhle vejčité, u vrchu srdčité. V horních úžlabinách; na Krkonoších. Čc. Srp. (H. Sphondylium, γ. angustifolium W. et Gr.) B. sibirský. *H. sibiricum. L.*

Pozn. Bolševník podhorní: listy jednoduché, srdčité, nepatrně laločné, laloky téměř 3klané, málo chlupaté. Obal odpadavý. Květy paprsečné, bílé. Na Tatrách. Srp. *H. alpinum. L.*

523. *Hydrocotile. Wassernabel. Pupečník.*

Semeník v podobě dvojitého štítu bez pruhů. Kalich nepatrný. Prut plazivý. Listy štítovité. V. 2.

Listy okrouhlé, řapíky a stopky vynikají z kořennivých uzlů plazivého prutu. Okolíky hlavaté. Korunny bělavé, někdy do červena. Prut 1—10 p. zvýší. V bažinách, močálech, rašelinných lukách. Čc. Srp. P. pospolitý. *H. vulgaris. L.*

524. *Imperatoria. Meisterwurz. Všedobr.*

Kalich nepatrný. Korunní plátky obvejčité, k vrchu v lalok zahnutý prodloužené. Plod se širokým plochým krajem. Žebra stejně vzdálená; boční do kraje vbíhavá. Žlábky 1—3pružné. V. 2.

Listy 2krát trojité, veliké, široké, lístky široké, vejčité, 2krát pilované. Žádné obaly. Koruny bílé. Nažky téměř okrouhlé. Výška 3—4 stř. Na horních lukách. (Selinum Imperatoria, Crantz.) V. horní. *J. Ostruthium. L.*

Listy trojnásobně speřené, rozevřené, tmavozelené, lesklé; lístky 3hranně vejčité, pilované. Květní stopky v přeslenu vůkol prutu; plátky zelené, celokrajné, vehnuté. Nažky srdčitě vejčité, tupé, hladké, stlačené. Prut často muže zvýší; modře ojíněný, často nachový. U Švarcavy, na Krkonoších. Čc. Srp. (Angelica vert.) V. přeslenatý. *J. verticillaris.*

525. *Laserpitium. Laserkraut. Hladýš.*

Kalich 5zubý; 4 vedlejší žebra křídlatá; brázdy 1pružné. V. 2.

1. Květní lupeny zelenožluté, nachově obroubené. Obal

2—5lupenný zřídka chybící; obalíky mnoholupenné, odstávavé. Okolíky 8—15 paprsečné. Kořenní listy obyčejně po 2; listy 2krát 3četné, na líci lesklé, na rubu šedozelené; lístky vejčité, téměř 3laločné, pilované. Pošvy nadmuté, hořejší bezlisté. Prut 1—3 stř. zvýší, jen u vrchu ve 2—4 větve, neb raději řapíky rozdělený. V chorvatských lesích. Čn. H. obroubený.
L. marginatum. W. Kit.

Plátky bílé, zřídka červenavé. 2.

2. Prut 2—3 stř. zvýší, často prstu ztloušťí, uvrchu větvitý, pod větvemi hranatý; větve vstřícní i přeslenatě sestavené. Listy tmavozelené, na rubu bledší, holé, obdýlně vejčité, špičaté, vřezaně pilované. Obyčejně jeden 3speřený kořenní list a 2 prutní; zuby lístkův bělošpičaté. Dolejší okolíky vstřícní neb přeslenaté; okolíčky konečních okolíků 15—16květé, bočních pak 5—6květé. Obal 4—10lupenný; obalíky 2—5lupenné. Květy bílé, zevnitř nachové. Na chorvatských Alpách. Čc. H. přeslenatý. *L. verticillatum. W. Kit.*

Větve nikoli přeslenaté, aneb jiné známky neshodné. 3.

3. Lístky čárkovitě kopovité, žilnatě síťkované, proužkované, sedavé, celokrajné; listy mnohonásobně speřené. Paprsky okolíku s 5—10 plodnými červenavými květy. Semeník obdýlný, kalichem vztýčenou čnělkou věnčený. Na Alpách a pohořích chorvatských. Čc. Srp. H. smldníkový. *L. peucedanoides.*

Listy kopovité neb vejčité neb srdčité. 4.

4. Lístky protisečné s kopovitými dřípy. 5.

Lístky vejčité neb srdčité. 6.

5. Listy mnohonásobně speřené; lístky protisečné; dřípy kopovité. Obal obyčejně chybící; obalíky mnoholupenné. Prut holý; kořen příčný, mnohoklaný. Čnělky delší plátkův, plody eliptičné; tyčinky velmi dlouhé. V jižních Uhřích. Čc. Srp. siličkový. *L. silaifolium.*

Listy speřené; lístky protisečné; dřípy kopovité, celokrajné, po kraji chlupaté. Obalíkové lupeny vyvrácené. Prut 1—2 stř. zvýší, hranatě brázdený, chlupatý s chlupy zpět obrácenými. Květní lupeny bílé, seschlé, žluté. Semeník pýřitý; nažky konečně holé. Na vlhkých lesních

lukách. Čc. Zář. (Laserp. selinoides. Crantz.) H. pruský.
L. prutenicum. L.

6. Lístky srdčité. 7.
Lístky vejčité. 6.

7. Prut 2—4 stř. zvýší, holý, oblý, útle čárkovaný, trochu modře ojíněný. Listy ztrojené, 2speřené; lístky vejčitě okrouhlé neb obdýlné, na dolejšku srdčité, pilované šedozelené. Pošvy nadmuté; lístký téměř palce zdélí. Koruny bílé. Plod široce vejčitý. Kořen mléčnatý. Na křovnatých pahorkách. Čc. Srp. *H.* širolistý.
L. latifolium. L.

Prut nižší, 1—2 stř. zvýší. 8.

8. Lístky šikmo srdčité, pilované, háčkovité, drsné, na rubu modrozelene, na líci tmavozelené, řapíky drsné. Okolíky menší než při předešlém, 27—30paprsečné, i plody obdýlnější, s křídli o polovic menšími. Na první pohled Smidníku jelenímu podobný. V lesích. Čn. Srp. (Laserp, asperum. Crantz.) H. jelení. *L. Cervaria. Gmel.*

Lístky srdčité a vejčité, 3dílné neb celé, hrubě pilované, po kraji ostré, na líci lesklé, na rubu sivozelené, na žilách chlupaté. Okolíky 12—24paprsečné, paprsky na vnitř straně drsné. Obaly 6—8lupenné, květy bělavé, čnělky posléz delší, nachové. Semeníky háčkovité. V Marmaroši. Srp. H. horní. *L. alpinum. W. Kit.*

9. Listy 3speřené, na rubu jako i řapíky chlupaté: lístky vejčité, nestejné pilované, hořejší klínovitě sbíhavé; konečni lístek 3laločný. Hořejší pošvy nadmuté. Obalní lupeny dlouhé, čárkovité, v oblouk vstoupavé. Koruny bílé. Plody hladké, s křídly trochu vlnitými. Prut 3—4 stř. zvýší, dlouze kosmatý, chlupatý, brázděný. Na horních polohách, lesnatých chlumech, stinných skalách, v Uhřích, Slézsku. Čc. Srp. H. trojlaločný.
L. Archangelica. Wulf.

Listy 2speřené; lístky úzce vejčitě kopovité, celokrajné, řapíkaté, obyčejně po 3, šedo—žlutozelené. Okolík veliký, 40—50paprsečný; plátky bílé, krajní větší. Prašníky bílé. Semeníky téměř okrouhlé. Na chlumech a horách. H. pospolitý. *L. Siler.*

526. *Levisticum. Liebstöckel. Libeček.*

Kalich nepatrný; lupeny přiokrouhlé dovnitř vkřivené, s prodlouženou špicí. Plod na kraji rozčísnutý; 3 střední žebra křídlatá. Žlaby 1pružné. V. 2. Lubeček. Ligusticum L.

1\. Listy speřené. 2.

Listy 3krát 3četné, lístky 3klané, zubaté. Prut 1—2 stř. zvýší. Obal 6lupenný; lupeny krátké, špičaté, čárkovité, obalíky 3lupenné. Květní lupeny vehnuté, bílé; plody kulatě vejčité, hladké, bezžebré, bezkřídlé. Čnělky velmi rozevřené, neodpadavé. Ve vinicech, v Sremsku. (Danaa aquil. Allion.) L. orlíčkový. *L. aquilegifolium.*

2\. Květy bílé, veliké, vonné. Kalich 5zubý. Viz Pleurospermum.

Květy žluté; stopky velmi krátké. Obalní lupeny kopovité. Listy 3speřené, lístky široce vejčité, 3klané, zubaté, přitlousté, téměř dužné, řapíky holé. Prut 4—5 stř. vysoký, trubkovitý, běle ojíněný. Kořen tlustý, větvitý, hnědožlutý, uvnitř bílý, klovatě mléčnatý. V zahradách pěstovaný; u plotův. Čn Čc. (Ligusticum Levisticum, L.) L. lékařský. *L. officinale. Koch.*

527. *Meum. Bärwurz. Koprník.*

Kalich nepatrný. Plátky celé, eliptičné, nahoře a dole špičaté. Patero čnějících ostrokýlných žeber. Žlábky mnohopružné. V. 2.

Dřípy listů vlásenité, téměř přeslenaté; listy 2speřené. Prut $^1/_2$—1 stř. zvýší. Květy bílé. Obal srostlolupenný, někdy chybící. Kořen aromatický. Na horách; v Slézsku, Čechách, Uhřích. Čc. Srp. (Athamantha Meum, L. Aethusa Willd. Ligusticum, Crantz. Seseli, Scop.) K. štětolistý. *M. athamanticum. Jacq.*

Dřípy čárkovitě kopovité; listy 2speřené. Prut 1—1$^1/_2$ stř. zvýší. Květy růžové neb nachočervené. Obalíky 5lupenné. Na Alpách; v Slézsku, Čechách, Uhřích na Babíhoře. Čc. Srp. (Ligusticum Mutellina, Crantz. Aethusa, Lam. Oenanthe Lam. Phellandrium, L.) K. úzkolistý. *M. Mutellina. Gärtn.*

528. *Myrrhis. Süssdolde. Krabilice.*

Semeník stlačený. Nažky mají dvojí osemení; zevnitř má ostrokýlná, vnitřní prázdná žebra, vnitř jest s nažkou srostlé. Pruhy chybí. V. 2. Čechřice. Pr. Listy veliké, 2—3speřené, na rubu černě kosmaté, lístky obalíkův vyvrácené. Obal chybící. Okolík málo klenutý. Plátky bílé. Semeníky téměř ½ p. zdélí. V hornatých lesích, v Čechách, Slézsku, Uhřích. Čc. Srp. (Scandix, Lin) K. vonná. *M. odorata. Scop.*

529. *Oenanthe. Rebendolde. Tužebník.*

Kalich 5zubý. Semeník hruškovitý neb obdýlný, s dlouhými, vztýčenými čnělkami. Žebra tupá, boční trochu širší. Brázdy 1pružné. V. 2. Halucha. Pr.

1. Obaly chybící, aneb chudolupenné. 2.
   Obaly mnoholupenné. 4.
2. Lístky prutních listů trubkovité, oblé, jakož i řapíky jejich: listy 2—3 speřené. Kořen chomáčovitý s bambulinatým vlášením. Prut veskrz prázdný, slabý, 1—2 stř. zvýši, na článcích stažený. Okolíky koneční, 3—7paprsečné, pozdější okolíky mají po kraji neplodné květy. Koruny bílé, červenavé. Na vlhkých lukách, v příkopech. Čc. Srp. T. trubkovitý. *O. fistulosa. L.*
   Lístky nikoli trubkovité. 3.
3. Kořen bambulinatý. Kořenní listy 2 -, prutní 1speřené, všecky špičaté, lístky čárkovité. Okoličky ploché. Květy u prostřed červené, po kraji okolíčkův bělavé. Čnělky zdélí plodu. V příkopech, bažinách; v Uhřích. Čn. T. smldníkový. *O. peucedanifolia.*
   Kořen mrkvovitý. Listy velmi odstávavé, 3speřené; lístky vřezané, čárkovitě kopovité. Prut prázdný, křivolaký. Okolíky mnohopaprsečné, listům vstřícní; okoličky velmi husté. Obaličky štětinovité. Květy bílé, paprskující. Čnělky kratší plodu. V prutech žije škrabuška z Lycus parapleticus. V příkopech, při potocích. Čc. Srp. (Phellandrium aquaticum, L. Ligusticum, Crantz.) T. vodní, Kmín vodní. *O. Phellandrium. Lam.*
4. Kořen vlásenitý, vlásení tenké, niťovité neb kyjovité.

Obal 4—6 lupenný. Dolejší listy s tupě vrubovanými lístky. Semeník k dolejšku soužený, pod kalichem nabraný. Na vlhkých lukách. T. Lachenalův.
O. Lachenalii. Gm.

Kořen bambulinatý. 5.

5. Okolíky trochu ploché, konečni, obaly mnoholupenné, čárkovité. Květy bílé, zevnitř častěji červenavé, dílem paprskující, z větší častky pometané. Kališní zuby vejčité. Prutní listy čárkovité, celé, dlouhé; kořenní 2speřené; lístky klané, klínovité. Kořen jako při Tavolníku. V příkopech, na vlhkých lukách. Kv. Čn. T. bedrníkový.
O. pimpinelloides.

Okolíky polokulaté, mnohopaprsečné. Obaly a obalíky mnoholupenné, trochu tupé; květy bílé, téměř paprskující. Listy tmavozelené, 2speřené, vřezané, vstřícní, a střídavé; lístky klínovité, mnohoklané, tupé, téměř stejné. Kořen bambulinatý, žlutě šťávnatý. Prut téměř vidličnatý, brázděný. V Čechách, Haliči. Čn. Čc. T. jizlivý.
O. crocata.

Pozn. Tužebník Tabernaemontanův: kořen bambulinatý, s bambulinami jakoby na nitkách navlékanými; prutní listy speřené, niťovité. Obal 4—7lupenný. V příkopech, okolo Pětikostelů. Čn. Čc. *O. Tabernaemontani. Gmel.*

530. *Ostericum. Mutterwurzel. Matizna.*

Nažky hned z počátku rozevřené, tak že plod po kraji 2křídlý vypadá. Květní lupeny obsrdčité. Nažky s 5 prázdnými žebry. Kalich 5zubý. V. 2.

Rostlina Janoklice lesní podobná. Listy víckrat speřené. Na bažinatých lukách, v Čechách. M. bahní. Ostřík.
O. palustre. Bess.

531. *Pastinaca. Pastinák.*

Kalich velmi malý. Plátky přiokrouhlé, do vnitř svinuté. Semeník s plochým, širokým krajem. Žebra velmi útlá, 2 boční oddálená. Brázdy se stejně dlouhými pruhy. V. 2. Paštrnák. Dřenka.

Listy speřené, na rubu pýřité, na líci lesklé; lístky vejčitě obdýlné, tupé, vrubkovaně pilované. Prut

přímý, 1—2 stř. zdélí, hranatě brázděný, téměř vždy 3dílný. Obaly a obalíky chybí. Květy zlatožluté. Na lukách, příkopech, mezi houštím, též vzdělávaný. Čc. P. pospolitý. *P. sativa. L.*

Listy 2—3krát speřené, lístky na dolejšku vyříznuté, řapíky štětinovité, plevité. Prut 5—7 stř. zvýší. Květy žluté. Kořen 2 stř. zhloubí, ruky ztloušti. V Uhřích, Chorvatsku. Čn. Čc. P. mámivý. *P. Opopanax.*

532. Petroselinum. Petrsilge. Petržel.

Kalich nepatrný. Plátky přiokrouhlé, s trochu vehnutými konci. Sedlo vypuklé. Semeník vejčitý. Pět nitkovitých, stejných žeber. Brázdy 1pružné. V. 2. Perašín.

Prut hranatý, 1—2 stř. zvýší. Listy lesklé, 3speřené; lístky vejčitě klínovité. Koruny malé, zelenožluté. Kořen vřetenovitý, bílý, aromatický. Čn. Čc. (Apium Petros. L.) P. obecná. *P. sativum. Hoffm.*

533. Peucedanum. Haarstrang. Smldník.

Kalich 5zubý. Plátky obvejčité, k vrchu v lalok do vnitř zavinutý prodloužené. Semeník se širokým, plochým krajem. Žebra stejně od sebe vzdálená, boční do kraje vybíhavá. Žlábky 1—3pružné. Pruhy stýční, plochy zvenku viditelné. V. 2.

1. Obal mnoholupenný. 2.
 Obal chybící, aneb 1—2lupenný. 4.
2. Listy mlékodužné, 3speřené, lístky hluboce protisečné, dřípy čárkovitě kopovité, celokrajné, po kraji přídrsné. Prut brázděný, na dolejšku často červený, 3—4 stř. zvýší. Okoličky povyduté. Květní lupeny bílé; obalní lupeny četné, zpět vyvrácené. Pruhy stýční plochy šupinou zastřené a z venku neviditelné. Na břehách vod, v příkopech, při řekách a jezerech. Čc. Zář. (Thysselinum palustre, Hoffm. Selinum pal. L. Thysselinum Plinii γ. Spr.) S. Jarva. *P. palustre. Mönch.*

Pozn. Smldník lesní: Listy 2speřené, řapíčky rozevřené, vyvrácené. (Selinum silvestre L. Selinum Schiwerekii, Bess, Thysselinum Plinii α. Spr.) *P. silvestre.*

Listy bez mlékoduží; lístky širší. Prut proužkovaný, 2 pruhy stýční plochy leží na povrchu. 3.

3. Lístky kolem ostnitě pilované, vejčité, na rubu modrozelené, listy 3speřené, šedé trochu přitloustlé a tuhé. Prut přímý, 1—3 stř. zvýší, uvrchu obyčejně 3dílný. Koruny bílé. Okolík trochu vydutý. Obalní lupeny četné, zpět vyvrácené. Pruhy stýčné plochy přímé, rovnoběžné. Na suchých pahrbkách, vysokých lukách. Čc. Srp. (Selinum, Scop. Athamanta Cerv. L.) S. jelení.

P. Cervaria. Lapeyr.

Lístky vřezané, vejčité. Listy 3 speřené, rozvětvenost nožek na vše strany rozevřená, což listu zvláštní podobu dává, dřípy nepilované. Prut 2—3 stř. zvýší, pruhovaný. Obalní lupeny četné, zpět vyvrácené. Koruny bělavé. Čnělky rozevřené. Pruhy na týční ploše obloučnaté. V písčité půdě. Čc. Srp. (Selinum, Scop. Athamanta Oreoselinum, L.) S. chlumní.

P. Oreoselinum. Mön.

4. Listy víckrát speřené. 5.

Listy 5krát 4dílné, lístky úzce čárkovité, nerozdělené, celé. Prut 3—5 stř. zvýší, proužkovaný. Okolíky veliké, mnohopaprsečné. Obalní lupeny nehojné, krátké, štětinovité, obalíky 2krát kratší stopek, stopky vlásenité, žlutokvěté. Kališní zuby jako i květní lupeny vehnuté. Na vlhkých slatinných místech v Uhřích, Čechách. Čn. Čc. S. lékařský. *P. officinale. L.*

5. Listy téměř 4speřené, $^1/_2$—1 stř. zdélí, lístky čárkovité, tupé, na špici hnědé, trochu tuhé, vztýčené. Okolíky stopečné, 5—7klané po každé větvi. Obal 1—2-lupenný, často i chybící, obalíky mnoholupenné, čárkovitě šídlovitých lupenův. Květy žluté, plody s tlustým bezkřídlým krajem. Prut přímý, vztýčený, 5—6 stř. zvýší, větvitý, větve delší než prut. Na písčinách, okolo Pešti. Kořen 3roční. Srp. Říj. S. písečný.

P. arenaricum. W. K.

Listy 5—6násobně speřené, lístky úzce čárkovité, trochu žlábkovité, velmi špičaté a dlouhé, na špici hnědé řapíky brku ztloušťí. Okolík veliký, řídký 18—25klaný.

Obal chybící neb 1lupenný; obalíky 12lupenné. Na vápencích, v Banatě. Čc. S. dlouholistý.
P. longifolium. W. Kit.

534. *Pimpinella. Bibernelle. Bedrník.*

Kalich nepatrný. Plátky vykroužené. Plod vejčitý s vyvrácenými čnělkami nitovitých, stejných žeber. Brázdy mnohopružné. V. 2.

1. Listy srdčitě okrouhlé, vřezaně pilované, střední speřené; s klínovitými lístky. Prut 1 stř. zvýší, útle žlábkovaný, pýřitý. Koruny bílé. Plody pýřité. Čc. B. Anýz, Anýz obecný (Sison Anisum, Spr.) *P. Anisum. L.*
 Listy speřené. Plody holé. 2.
2. Prut oblý, útle žlábkovaný, 1—2 stř. zvýší. Listy speřené; lístky vejčité, tupé, zubaté, laločnaté neb dřípnaté. Okolíky neveliké, ploché, bezobalné. Koruny bílé. Čnělky kratší než semeník. Obyčejný na suchých místech, trávnikách. Čc. Srp. B. Lomikamen, Sladká zelina, Chuť.
P. Saxifraga. L.
 Prut brázděný neb hranatý. 3.
3. Listy speřené, lístky vejčité, špičaté, zubatě pilované neb laločnaté, nebo dřípnaté. Pošvy kopovité. Květy bílé neb růžové. Čnělky posléz delší než semeník, semeník holý. Okolíky veliké. V stinných místech, v lesích. Čn. Čc. B. velký. *P. magna. L.*
 β. Bedrník mnohodílný: všecky listy speřené, lístky mnohodílné; dřípy kopovité, špičaté. Více prutů z kořene. Na Alpách, v Rakousích, v Čechách na suchých místech. Čc. Srp. *P. dissecta. Retz.*
 γ. Bedrník červený: kořenní listy speřené, trochu chlupaté a drsné, střední lístek na dolejsku ušetnatý: prutní listy speřené. Květ červený, někdy bílý. Na Alpách a pohořích. Čc. Srp. (Pimp. orientalis, Gou.)
P. rubra. Hoppe.
 Listy 3—4 speřené. Okolíky složené. Prut hranatý velmi větvitý, větve často vstřícní. Okolo Budína, v jižních Uhřích. Čc. B. sivý. *P. glauca.*

535. Platyspermum. Breitsame. Širosemenka.

Nažky stýkají se širokými stranami; bílek na stýční ploše plochý. Ostny na vypuklých žebrech ve 2—3-řadách. V. 2.

Obaly 5lupenné; lupeny nestejné, obalíky 3—6lupenné. Zevnitřní plátek bílý, velmi veliký, 2klaný, tedy krajní květy paprsek působící. Listy vícekrát speřené; lístky malé, kopovité, vespolek splývavé. Prut 1—2 stř. zvýší, trochu křivolaký. Větve rozestřené, ramenaté. Na lukách, při zákopech. Kv. Čn. (Caucalis grandiflora, L. Orlaya grandif. Hoffm.) Š. velekvětá. *P. grandiflorum. M. K.*

536. Pleurospermum. Rippensame. Mázdřinec.

Kalich 5zubý. Plátky obvejčité, 5 nadmutých prázdných, u vnitř pak jiných 5 žeber. Pod vnitřními brázdami po 1—4 pruhách. V. 2.

Rostlina okázalá. Okolíky velmi veliké, 20—40klané, okolíčky hlavaté. Květy bílé, veliké, vonné, s vejčitými, velmi odstávavými, takměř 2pouzdrými lupeny. Obal mnoholupenný, někdy listovitý, lupeny často 3klané. Obalíky obyčejně 6lupenné. Prut 3—4 stř. zvýší, tlustý, brázděný, trubkovitý, na uzlech nepřepažený. Listy 2—3-speřené, lístky do sebe vbíhavé, vřezané, celokrajné. Na horách, v Čechách, Slézsku, Uhřích. Čc. Srp. (Ligusticum austriacum, L.) M. rakouský. *P. austriacum. Hoffm.*

537. Sanicula. Sanikel. Žíndava.

Okolíky z více hlavatých okolíčků složené. Plod téměř okrouhlý, hustě mnohými ostny posetý, takže žebra nepatrná jsou. Listy laločné. Prut chudolistý. V. 2. Žaňkl; Žanikel.

Okolík 3—5klaný. Květy bílé, mnohodomé. Obal 3—5lupenný, s 3dílnými lupeny. Prut holý, 1 stř. zvýší, Kořenní listy dlanitě laločnaté, cípy 3klané, nestejně pilované, téměř brvité. V stinných lesích. Kv. Čc. (Sanicula vulgaris, Koch.) Ž. obecná. *S. europaea. L.*

538. Scandix. Nadelkerbel. Vochlice.

Okolík složený. Obal chybí, obalíky 5lupenné. Semeník dlouze zobanitý, téměř čárkovitý, hranatý; žebra přiostrá. V. 2.

Semeník dlouze zobanitý, trochu drsný, 2řízný. Květy bílé. Okolík 2—3klaný. Prut rozložený, nízký. Listy 3-speřené, útle dřípaté. Na polích, rolích, mezi obilím. Kv. Čn. V. hřebenitá. *S. Pecten. L.*

539. Selinum. Silge. Olešník.

Kalich nepatrný. Plátky obvejčité, vykroužené. Plocha stýční úzká, 3 střední žebra křídlatá. Brázdy 1—2 pružné. V. 2.

Prut hranatě brázděný, 2—3 stř. zvýší. Listy 3speřené, lístky čárkovitě kopovité, hluboce protisečné, s cípy bělošpičatými. Obal chybící. Okolík plochý. Květy bílé, blizny červenavé. Stopky okolíčků holé. V houštích, na lukách. Čc. Srp. O. kmínolistý. *S. Carvifolia. L*

540. Seseli. Sesel.

Kalich 5zubý. Semeník ovální neb podlouhlý, v objemu oblý, s vyvrácenými čnělkami. Žebra čnějící, tlusté, kornaté. Brázdy 1—3pružné. V. 2. Černohlav.

1. Obal mnoholupenný. Listy trochu sivozelené s cípy rozevřenými, cípy špičaté, kopovité, pošvy obdýlné. Prut hranatý, brázděný, 1—2 stř. zvýší. Okoličky kulaté. Květní lupeny špinavobílé. Plody téměř plsťnaté. Nejdolejší lístky křížem stojící. Na skalnatých, výslunných pahrbkách. Čc. Srp. (Athamanta Libanotis L.; Libanotis montana, Allion) S. širolistý. *S Libanotis. Koch.*

Obal 1lupenný neb chybící. 2.

2. Lupeny obalíčku v jeden srostlé. Prut větvitý, hladký, 1—1½ stř. zdélí, šedozelený. Pošvy dlouze špičaté. Lístky čárkovitě niťovité, téměř 3klané. Okolíky duté, 6—10 klané. Na výslunných místech. Čc. Srp. S. feniklovitý. *S. Hippomarathrum. L.*

Lupeny obalíčků různé, suchomázdřité, zelenožebré. Prut 1—2 stř. zvýší, často červený. Obal chybící. Okolíky téměř kulaté, 16—20 klané, s paprsky pýřitými. Listy 3speřené, s řapíky žlábkovitými, dřípy čárkovité. Květy bílé. Plody pýřité. Na suchých, písčitých pahrbkách, Srp. Zář. (Seseli coloratum, Ehrh. Pium annuum, Roth.) L. letní. *S. annuum. L.*

541. *Silaus. Silau. Silička.*

Kalich nepatrný. Plátky na dolejšku široké; 5 stejných, téměř křídlatých žeber. Brázdy 1pružné. V. 2. Koromáč. Pr.

Prut hranatý, holý, 2—3 stř. zvýší. Listy 3—4násobně speřené; dřípy čárkovitě kopovité, ostrošpičaté, žilnaté. Obal chybící, neb 1—2lupenný. Pošvy malé. Okolík trochu prohnutý; okolíčky duté. Koruny bledožluté. Na lukách. Čn. Čc. (Sium Roth; Seseli Crantz; Ligusticum Lam.; Peucedanum Klaus, L.) S. luční.

S. pratensis. Bess.

542. *Siler. Rosskümmel. Timoj.*

Kalich 5zubý. Plátky vykroužené, s lalokem vehnutým. Semeník na hřbetě stlačený. Žebra niťovitá, vystouplá, tupá; brázdy 1pružné. V. 2.

Prut 2—6 stř. zvýší, přímý, oblý, plný, útle brázděný. Kořenní listy veliké, dlouze řapíkaté, 2krát 3dílné. Okolík plochý, mnohoklaný. Na vápencích, mezi houštím. Čc. Srp. (Siler trilobum, Scop.; Laserpitium aquilegifolium, Jacq.) T. orlíčkolistý.

S. aquilegifolium. Gaertn.

543. *Sium. Wassermerk. Sevlák.*

Kalich 5zubý. Plátky vykroužené s lalokem vehnutým. Plod obdýlný; sedlo poduškovité; čnělky vyvrácené; 5 niťovitých, trochu tupých žeber. Brázdy 3pružné. V. 2. Požír. Pr.

Prut 2—5 stř. zvýší, dutý, hranatě brázděný. Listy speřené; kořenové pod vodou ve vlásenité dřípy hřebenitě rozdělené; lístky obdýlně kopovité, na dolejšku ostře, nestejně pilované. Obal mnoholupenný. Okolíky koneční, trochu duté. Koruny bílé. V tekuté i stojaté vodě. Čc. Srp. (Coriandrum, Crantz). S. širolistý.

S. latifolium. L.

544. *Smyrnium. Myrrhenkraut. Tromin.*

Kalich nepatrný. Plátky kopovité, zákončité, se špicí vehnutou. Nažky ledvinitě kulaté. Brázdy mnohopružné. V. 2.

Kořen vřetenovitý, bambulinatý. Prut hranatý, nahoře křídlatý. Kořenní listy mnohonásobně složené; prosté, objímavé: hořejší 1krát, dolejší 3krát 3četné, ostatní jednoduché, vejčité. Okolíky úžlabiční, 4—9klané; okolíčky 16—18květé. Květy žluté, odpadavé. Černohnědá semena. U Břetislavi na Kobyle, Děvíně, v jižních Uhřích a Slavonsku. Čn. Čc. T. křídlatý. *S. perfoliatum. Mill.*

545. Tordylium. Zirmet. Zapalička.

Kalich 5zubý. Plátky vykroužené, s lalokem vehnutým, z venku paprskující. Plod na hřbetě stlačený. Brázdy 1—i vícepružné; proužky čárkovité. V. 2.

Prut vztýčený, 3—4 stř. zvýší, větvitý, brázděný, štětinami drsný. Kořenní listy speřené; lístky téměř srdčité, vrubované; prutní kopovité, obdýlné. Okolíky listům vstřícní. Při plotech, zdech. Čn. Čc. Z. veliká. *T. maximum.*

546. Torilis. Borstdolde. Tořice.

Kalich 5zubý. Plátky vykroužené s vehnutou špicí; 5 hlavních, útle štětinatých žeber, jelikož brázdy celé jsou ostny vyplněné. V. 2.

Prut štětinovitý, brázděný, 2 stř. zvýší. Listy 2speřené; lístky obdýlné, vřezaně zubaté. Okolíky ploché, dlouze stopečné. Obaly mnoholupenné. Květy špinavě červené. Ostny plodu skřivené, špičaté. Plod vejčitý, zelený, na konci fialový. Při plotech, v houštích. Čn. Čc. (Tordylium Anthriscus, L.; Caucalis Anthriscus, Scop.). T. třebulovitá. *T. Anthriscus. Gmel.*

Prut drsný, vodorovně rozvětvený. Listy speřené, špinavě zelené, trochu ostré; lístky protisečné. Okolíky dlouze stopečné; okolíčky velmi skupené, polokulaté. Květy bílé. Plody obdýlné, tupé, hnědé, s přímými, na špici háčkovitými ostny. Obaly 1lupenné neb chybící. Na rolích; v Uhřích, Rakousích. Čc. Srp. (Caucalis infesta, Vest.; Scandix infesta) T. háčkovitá. *T. infesta. Hoffm.*

547. Trinia. Trinie. Bezobalka.

Jedny rostliny mají jen samčí květy bez seme-

níkův; jiné pak jen samičí neb obojaké. Žebra uvnitř dutá, olejem vyplněná. Brázdy bez proužků. V. 2. Prut ledva 1 stř. zvýší, brázděný, často nachový. Listy mnohonásobně složené, šedozelené, holé, útle rozdělené. Semeník holý; nažky tupožebré. Žádných obalíkův. Na suchých vápencích. Kv. Čn. (Pimpinella dioica, L.; Pimpin. pumila. Seseli glaucum, Lam.). B. obecná. *T. vulgaris. DC.*

115. Alsineae. Ptačincovité.

548. Alsine. Miere. Kuřáčka.

Kalich 5dílný. Koruna 5lupenná; 10 neb 4—5 tyčinek; 3 čnělky. Tobolka 3klapečná. X. 3. Kuřička; Ptačinec.

1. Listy na dolejšku mázdřitými palisty podepřené. 2.
   Listy bez palistův. 3.
2. Plátky polozdélí kališních lupenů; plátky suchomázdřité se zeleným kýlem. Prut vztýčený, velmi větvitý. Listy niťovité, ostnošpičaté. Květy vidiičnatě stojící. Mezi osením. K. obilní. *A. segetalis.*
   Plátky kalichu zdélí, červené. Kalich zelený, bělomázdřitý na kraji, bezžilný. Semena tupě 3hranná, útle zrnitá, drsná. Prut položený, rozevřený. Listy úzce čárkovité, osinaté, ploché, sivozelené. Na suchých písčinách, u cest. Čc. Srp. (Lepigonum rubrum. Fries.; Lepidogonum Wimm.; Arenaria rubra L.) K. červená. *A. rubra. Wahlenb.*
   Příbuzná kuřáčka pomořská: listy poloooblé, méně osinaté, dužné. Semena plocho stlačená. Plátky 2krát toliké jak u předešlé, jasněji červené. Na slatinných místech, v Uhřích; u Nezideru. *A. marina.*
3. Listy čárkovitě šídlovité, 3žilné, aspoň tenkrát, když seschnou. 4.
   Listy vejčité. 7.
4. Plátky delší kalichu. Pruty trsnaté, vytrvavé. 5.
   Plátky nanejvýš zdélí kalichu. Pruty jednotlivé. Kořen 1—2letý. 6.
5. Kališní lupeny 3žilné, po kraji mázdřité. Plátky vej-

čité, na dolejšku široké, s odstaveným krátkým nehtem, bílé. Prášníky červené. Květní prut vstávavý, na konci 1- neb vícekvětý. Květní stopky obyčejně 3dílné. Listy vztýčené, 3žilné, čárkovitě šídlovité, trochu tupé, žlábkovité, dole 3žebré, obyčejně holé. Na horních skalách. Čn. (Arenaria verna, L.) K. jarní. *A. verna. Bartling.*

Kališní lupeny mázdřité, bílé, jen s jedním, zeleným, 1žilným pruhem. Plátky k dolejšku pomalu užší. Na skalách: okolo sv. Ivana v Čechách. K. štětinatá. *A. setacea. M. K.*

6. Kališní lupeny bílé, jen s jedním, zeleným, 1žilným hřbetním pruhem, 3krát delší než koruny. Květy v svazečkách; stopky nikoli delší než kalich. Prut přímo vztýčený, s větvemi přilehavými. Na výslunních kamenitých pahrbkách. K. Jacquinova. *A. Jacquini. Koch.*

Kališní lupeny po kraji mázdřité, 3žilné. Stopky dolejších květů několikrát delší než kalich. Květní lupeny délky proměnlivé. Prut vztýčený, vidličnatě větvitý. Květy v chomáčích. Listy štětinatě šídlovité, krátké; rostlina žláznatá neb holá. Na písčitých a kamenitých místech, úhorech. Čn. Čc. (Arenaria viscidula, Thuill.) K. tenkolistá. *A. tenuifolia. Wahl.*

7. Prut 4hranný, a jako celá rostlina, holý, dužný. Kališní lupeny 1žilné. K. tučná. *A. peploides. Wahlenb.*

Prut oblý, pýřitý. 8.

8. Dolejší listy řapíkaté s 3—5 patrnými žilkami. Viz Moehringia. Všecky listy sedavé, aneb ledva řapíkaté, bez patrných žilek. Viz Arenaria serpyllifolia.

549. Arenaria. Sandkraut. Písečnice.

Kalich 5lupenný. Lupeny koruny patery, nerozdělené; 10 tyčinek; 3 čnělky. Tobolka 6klapečná. Semena přídrsná bez přívěsků. X. 3.

1. Listy prozračně tečené, sedavé, vejčitě špičaté, 1—2 čárek zšíří. Prut vidličnatě větvitý, 1—2 p. zvýší. Kališní lupeny $1^1/_2$krát zdélí koruny, 3žilné. Na rolích, neúrodných místech. Po celé léto. P. douškolistá. *A. serpyllifolia. L.*

Listy obvejčité, tupé, aneb brvité. 2.

2. Listy obvejčité, tupé, na dolejšku brvité. 3.
Listy obdýlně vejčité, neb vejčitě kopovité, brvité. 4.
3. Prut vstoupavý, ledva 2 p. zvýší, pýřitý, 1—2květý. Dolejší listy vstřícní; hořejší téměř přeslenaté. Květ trochu převislý. Kališní lupeny vejčité, končité. Plátky delší než kalich. Na vrcholech Tater. P. útlá.
A. tenella. Kit.
Prut položený, listnatý. Listy bezžilné, holé, na dolejšku jen brvité, hořejší vstřícní. Stopky delší než listy, jednotlivé, 1—3květé. Plátky bílé, delší než kalich. Na Alpách v Korutanech. Čc. Srp. P. dvoukvětá.
A. biflora.
4. Listy obdýlně vejčité, málo řapíkaté, žilnaté. Prut pitovitý, vidličnatý. Koruny větší než kalich, bílé, větší než u následující. Kališní lupeny kopovité, téměř žilnaté. Na Tatrách, korutanských Alpách. Čc. Srp. P. brvitá. *A. ciliata.*
Listy vejčitě kopovité, sedivé, dužné, téměř kožnaté. Koruny větší kalicha, sněhobílé. Kališní lupeny vejčitě kopovité, téměř bezžilné. Na vrcholech rakouských, štyrských, korutanských Alp. Čc. Srp. P. mnohoprutá.
A. multicaulis.

550. Cerastium. Hornkraut. Rožec.

Kalich 5lupenný; 5 dvouklaných květních lupenův; 10 tyčinek; 5 čnělek. Tobolka u vrchu 10 klapkami pukavá, 1pouzdrá, válcovitá neb kulatá. X. 5. Úvratka.
1. Plátky téměř až na dno 2dílné, delší než kalich, bílé; cípy čárkovité. Tobolka až do prostřed 5klaná; klapky 2zubé. Listy srdčitě vejčité, sedavé, jen na neplodných prutech stopečné. Kalich a hořejší díl prutu žláznatě chlupatý. Prut hranatý, dole ležící a kořenivý, do 1 stř. zvýší. Lat rozvláčitý, vidličnatý. Na vlhkých místech, při bažinách. Čc. Srp. (Malachium aquaticum, Fries.). R. vodní. *C. aquaticum. L.*
Plátky nikoli přes polovici klané. 2.
2. Plátky téměř 2krát zdélí kalicha. 3.
Plátky sotva delší, raději kratší než kalich. 9.
3. Tobolka kulatá. 4.

Tobolka obdýlná. 6.

4. Listy čárkovité. 5.

Listy vejčité, špičaté, holé, trochu brvité, téměř sedavé. Prut prstu zdélí, vztýčený. Společná květní stopka dlouhá, vidličnatá; jednotlivé stopky 1květé; květní lupeny 3krát větší než kalich. Na korutanských Alpách. R. vejčitolistý. *C. ovatum. Hopp.*

5. Listy na rubu holé, na líci trochu chlupaté, trochu špičaté, brvité. Prut vstoupavý, dole uzlitý, takměř zlomený. Stopky a kalichy chlupaté; tobolka holá. Plátky bílé, mnohem delší než kalich, do předu 2klané. Na chorvatských Alpách. Čc. Srp. R. brvitý.
C. ciliatum. W. Kit.

Listy plsťnaté, na rubu kýlnaté, na líci ploché, nejprv vodorovně, pak vyvráceně odstávavé; hořejší delší i širší; nejhořejší téměř čárkovitě kopovité, méně plsťnaté. Květy bílé, největší v tomto rodu otevřené; Plátky posléz zpět vyvrácené. Na chorvátských Alpách. Čc. R. velekvětý. *C. grandiflorum. W. K.*

6. Tobolka 2krát zdélí kalichu. 7.

Tobolka zdélí kalicha, aneb něco delší než kalich. 8.

7. Listy pýřité, obdýlné, až do 8 čárek zdélí, a 2—3 č. zšíří. Prut sotva 2—3 p. zdélí; větve vidličnaté, položené do $^1/_2$ stř. zdélí; jedna větevka obyčejně 7květá. Koruna bílá, zvonkovitá; kalich téměř hladký. Na Alpách, v Korutanech. Čc. Čc. R. korutanský.
C. carinthiacum. Vest.

Listy po obou stranách trochu chlupaté, na špici něco chruplavé; dolejší vejčité, ostatní vejčitě kopovité. Lat vidličnatý, někdy 3dílný. Prut z článků kořenivý. Kališní lupeny kopovité, na hřbetě chlupaté. Plátky do prostřed 2klané, bílé. Ve vlhkých lesních údolích, v Sremsku, Banátě. Čn. Čc. R. lesní. *C. silvaticum. W. Kit.*

Poznam. Rožec vlnatý: Listy tupé, elipticně kopovité; na neplodných prutech obvejčité. Pruty vlnaté. Na Tatrách. *C. eriophorum. Kit.*

8. Prut 1—5květý, položeně vstoupavý, 2—3 p. zdélí. Listy eliptičné; listeny kopovité, po kraji úzce kožnaté. Plátky na čtvrtinu 2klané, o polovic delší než kalich,

aneb právě 2krát zdélí kalicha. Na Alpách, Babí hoře. Čc. (Cerast. lanatum, Pers.) R. horní. *C. alpinum. L.*

Prut 7—15 květý, vstoupavě vztýčený, $^1/_2$—1 stř. zdélí. Listy čárkovitě kopovité; listeny se širokým kožnatým krajem. Plátky obsrdčité, 2krát zdélí kalicha; stopky krátce chlupaté, obyčejně bez žlázek. Na suchých, trávnatých krajích cest, rolí. Kv. Čn. R. polní. *C. arvense. L.*

9. Listeny listovité, zelené, a jako i kališní lupeny, až do špice vousaté. 10.

Hořejší listeny mázdřitým, prozračným krajem obroubené, a jako i kalichy, na špici holé. 11.

10. Stopky 2—3krát delší než kalich. Kališní lupeny zdélí aneb něco delší než koruny. Listy obdýlně vejčité, ovální. Prut téměř vztýčený, 2—10 p. zdélí. Rostlina dlouhými, šedými chlupy, zvláště na kalichu značná. Na suchých, trávnatých pahrbkách; v Slézsku. Kv. R. krátkopláteèný. *C. brachypetalum. Desp.*

Stopky zdélí aneb kratší kalicha. Listy přiokrouhlé neb ovální. Větvičky skupené, sklubčené. Rostlina žlutozelená, chlupatá, hořejší díl žláznatě lepkavý. Plátky někdy chybicí. Na písčitých rolích, v létě. (Cerast. ovale, Pers.; Cerast. viscosum; Cerast. rotundifolium, Rchbch.) R. sklubčený. *C. glomeratum. Thuill.*

11. Prut vztýčený aneb ležící, nekořenivý, 1—12 p. zdélí. Listy obyčejně ovální a přitupé. Listeny dopolou kožnaté. Stopky 2—3krát delší než kalich. Lupeny zdélí, aneb kratší kalicha. Listeny a kališní plátky hned s užším bělomázdřitým krajem (Cer. semidecandrum), hned se širším (Cer. pumilum, Curtis; Cer. glutinosum, Fries; Cer. viscidum, Link.). Rostlina často velmi malá, 5mužná, obyčejně jasnozelené barvy, s krátkými, hustými, odstávavými chlupy, nejvíce od dola, obyčejně však na větvích, méně více žláznatě lepká. V písčité půdě. Kv. (Cer. semidecandrum et glutinosum Wim.; Cer. semidecandrum et viscidum, W. et Gr; Cer. semidecandrum et pumilum, Koch.) R. pětimužný. *C. semidecandrum. L.*

Prut pololežící, vstoupavý, na dolejších článcích kořenivý, větší než předcházející. Listy obdýlné. Listeny

do polou mázdřité. Stopky 2—3krát delší než kalich. Plátky zdélí aneb málo delší kalicha. Rostlina často 1 stř. zdélí, někdy červenavá, 10mužná, obyčejně tmavozelená, s roztracenými, nazpět obrácenými chlupy, nejvíce beze žlázek. Na lukách, travnatých prostorách, mezi houštěmi. Kv. Jeseň. (Cer. triviale, Link, W. et Gr. Koch.) R. obecný. *C. vulgatum. L.*

551. *Cherleria. Dřevěna.*

Kalich 5lupenný. Květní lupeny chybí; na místo těchto patero vykroužených, plátkovitých medníkův. Tyčinky střídavě plodné. Tobolka 1pouzdrá, 3klapečná, 2semenná. Semena stopečná. X. 3.

Pruty trsnaté. Listy 3hranné, šídlovité, tupé. Stopka jednotlivá, koneční, s 2 listeny. Květy žlutozelené. Na nejvyšších holech. Čn. Čc. D. horní. *Ch. sedoides.*

552. *Holosteum. Spurre. Plevel.*

Kalich 5lupenný. Korunní lupeny patery, zubaté. Tyčinek 5 — 3. Čnělky 3. Tobolka 1pouzdrá, na špici 6klapečná. III. 3.

Rostlina vztýčená, $^1/_2$ stř. zvýší, jednoduchá. Listy ovální, trochu dužné, tučné. Stopky plodu dlouhé, vykřivené, zlomené. Koruny bělavé, málo delší než kalich. Květenství v okolíku. Na suchých polohách, rolích, úhorech. Dub. Kv. P. okoličnatý. (Cerastium umbellatum, Huds.) *H. umbellatum. L.*

553. *Moehringia. Mateřka.*

Kalich 5lupenný; 5 nerozdělených plátkův; 10 tyčinek; 3 čnělky. Tobolka 6klapečná. Semena na pupku vydmutá, totiž bělavým přívěskem opatřená, hladká, lesklá. X. 3.

Listy vejčité, 3—5žilné, netčené, dolejší řapíkaté, 3—4 zšíří. Prut větvitý, 2—6 p. zdélí, útlý, slabý, po jedné straně útle chlupatý. Kališní lupeny něco delší než koruny; 6 plátkův malých, bílých. Stopky 1květé. V stinných houštích, doupnatých stromech, na zdech,

vlhkých úbočích. Kv. Čn. (Arenaria trinervia, L.) M. troj-žebrá. *M. trinervia. Clairv.*

Listy čárkovité, niťovité, poloobllé. Pruty 2—5 p. zdélí; niťovité, trsnaté, větvité. Kališní lupeny po kraji bílé, kratší než koruny; 4 bílé, tupé plátky. Stopky 1květé, dlouhé, úžlabiční. Při skalních pramenech, na pohořích. Čc. Srp. (Arenaria muscosa). M. trsnatá. *M. muscosa.*

554. *Moenchia. Bělička.*

Kalich 4lupenný; plátky 4 nerozdělené; 4 neb 8 tyčinek; 4 čnělky. Tobolka uvrchu 8 klapkami pukavá. IV. 3.

Rostlina vztýčená, 1—2 p. zvýší, 1—2květá, trochu šedozelená. Listy dolejší 2 — 3 č. zdélí, čárkovité, k vrchu něco širší; na prutu 2—3 páry; hořejší vejčité, špičaté. Kališní lupeny bělokrajné. Plátky bílé, kalicha zdélí. Na pahrbčitých úhorech. Dub. Kv. (Moenchia quaternella, Ehrh.; Sagina erecta, L.) B. vztýčená. *M. erecta. Pers.*

555. *Sagina. Mastkraut. Úrazník.*

Kalich 4lupenný. Plátky čtvery nerozdělené; 4 tyčinky; 4 čnělky. Tobolka 4klapečná, mnohosemenná. IV. 3. Krmnivka Pr.

1. Listy holé; kališní lupeny tupé. 2.
   Listy brvité, aspoň na dolejšku. 3.
2. V prostředu listové chomáče; po stranách položené, kořenivé, pak vstoupavé větve. Listy velmi úzce čárkovité, krátce špičaté, na dolejšku kožkou spojené, jako i při ostatních. Stopky po odkvětu přehnuté, později vztýčené, z hořejších úžlabiček. Plátky 3—4krát kratší než kalich. Výška 1 palce. Na vlhkých písčitých trávníkách, úhorech, neúrodných rolích. Kv. Čn. U. leživý. *S. procumbens. L.*
   Prut a větve vztýčené. Květy i po odkvětu vztýčené. (Sagina maritima, Don.) U. vztýčený. *S. stricta. Fries.*
3. Květy po odkvětu chýlivé, pak vztýčené. Dva zevnitřní kališní lupeny zašpičatěné, ostnošpičaté. Ú. brvitý. *S. ciliata. Fries.*

Květy vždy vztýčené. Kališní lupeny tupé, dva zevnitřní se skřivenou ostenní špicí. Plátky 3—4krát kratší než kalich. Listy ostnokónčité. Prut a větve něco štíhlejší, tenčší a vyšší než u Ú. leživého. Na polích, rolech. Čn. Srp. Ú. nepatrný. *S. apetala.. L.*

556. Spergula. Spark. Kolenec.

Kalich 5dílný, 5 přiokrouhlých plátkův, 10 tyčinek a blizen na velmi krátkých čnělkách. Tobolka 1pouzdrá, 5klapečná, mnohosemenná. Semena okrouhlá, stlačená, křídlatá. X. 5.

1. Listy v přeslenech, dole nespojené. Dva malé mázdrovité palisty. 2.

Listy vstřícní, dole mázdrou spojené. Žádných palistův. 3.

2. Listy travozelené, na rubu brázdou vyhlubené, čárkovitě šídlovité. Prut uzlitě čárkovitý, $^1/_2$—$1^1/_2$ stř. zvýší. Semena čečkovitá, bradavičnatá, úzkým mázdřitým krajem okřídlená. Na rolích, úhorech. Čn. Srp. K. rolní.

S. arvensis. L.

α. sativa. Semena černá, úzce obroubená, útlými punkty drsná. Prut 5—7článkový, a jako i listy, žláznatý. K. setební. *S. sativa.*

β. vulgaris. Semena bílými, později hnědými bradavicemi posetá, šířeji obroubená. K. domácí. *S. vulgaris.*

γ. maxima. Semena jako u předešlého, 2krát tolikerá. Prut 2—3 stř. zvýší, 7—6uzelný, a jako i listy beze žlázek. Mezi lnem. K. největší. *S. maxima. Weihe.*

Listy modré, tmavozelené, nebrázděné, oblé, čárkovitě šídlovité. Pruty hned jednotlivé, hned trsnaté, $^1/_2$ stř. dlouhé. Semena plochostlačená, hladká, širokým, hvězdmo proužkovaným mázdřitým krajem okřídlená. Stopky a kalichy hladké. Obyčejně jen polovice tyčinek má prašníky. Na písčité půdě. Kv. K. pětimužný.

S. pentandra. L.

3. Plátky zdélí aneb kratší kalichu. 4.

Plátky delší než kalich, stopky vždy vztýčené; květy jen o poledni rozestřené. Listy ostnošpičaté, čárkovitě niťovité. Pruty jen v prvním roku vztýčené, potom le-

žící a kořenivé, obyčejně holé, někdy i žláznaté. Na mokrých písčinách, vlhkých rolích. Čc. Srp. (Sagina nodosa, E. Meyer) K. uzlitý. *S. nodosa. L.*

4. Kališní lupeny zdélí koruny, útře chlupaté. Stopky velmi dlouhé, nahoře jednotlivými chlupy poseté, po odkvětu odvislé, později vztýčené. Listy ostnošpičaté, čárkovitě šídlovité. Pruty trsnaté, 1 stř. zvýší. Na písečných úlehlích. Čc. (Sagina subulata, Wimmer; Spergula laricina Wulf.) K. šídlovitý. *S. subulata. Sw.*

Kališní lupeny holé, delší než koruny, k tobolce přitlačené. Stopky jako u předešlého, jen chlupaté, málo delší. Listy krátce ostnošpičaté, čárkovité, holé, na kamenitých horních úbočích, v Slézsku, Uhřích. Čn. (Sagina saxatilis. Wimm.; Spargula saxatilis, Wim. Fl. Sch.) K. úrazníkový. *S. saginoides. L.*

557. *Stellaria. Sternmiere. Ptačinec.*

Kalich 5lupenný; 5 dvouklaných neb 2dílných plátkův, 10 (někdy 3 neb 5) tyčinek, 3 čnělky. Tobolka 5klapečná, mnohosemenná. X. 2. Hvězdnice, bílá kuřáčka.

1. Dolejší listy na květných prutech řapíkaté. 2.

Všecky listy květního prutu bezřapičné. 4.

2. Plátky do třetiny délky 2klané, delší než kalich. Kališní lupeny tupé, žláznaté. Stopky lepkavě chlupaté, jakož i prut, kalichy a kraje listů. Listy čárkovité, dolejší kopisťovité. V písčitě půdě, v Slézsku, Uhřích. Kv. (Cerasticum anomalum, W. Kit.) P. lepkavý.
S. viscida. M. v. Biebrst.

Plátky téměř až na dno 2dílné. 3.

3. Plátky 2krát zdélí kalicha. Tobolka obdýlná, až do poly klapkami pukavá; semenice dlouhá. Kalich obyčejně jen na dolejšku chlupatý. Květy v konečním vidličnatém latu. Listy měkké, obdýlně vejčité, dolejší srdčité, řapíkaté. Prut slabý, 1 stř. zvýší, u vrchu pýřitý. Ve vlhké půdě, v stinných lesích a houštích. Čn. P. luzní.
S. nemorum. L.

Plátky kratší než kalich. Tobolka delší než kalich, do poly klapkami pukavá, semenice velmi krátká. Květy

jednotlivé, vidličnaté. 3—5 prašníků. Listy vejčité, krátce špičaté, dolejší řapíkaté. Prut řadou chlupův znamenaný. V každé půdě, přes celé léto. (Alsine media. L.) P. obecný, kuřímor, bílá Kuřička, kuří střevce.
S. media. Vill.

4. Plátky do poly 2klané, 2krát zdélí kalicha. Kališní lupeny po kraji bělomázdřité, bezžilné, zdélí tobolky, tato kulovatá. Semena tvrdá. Listy silně kýlovité, po kraji ostré, dlouze spičaté, kopovité. Chocholík vidličnatý, listeny bylinné. Prut vztýčený, 1/2 stř. zvýší, 4hranný. Kořen plazivý. V houštích, na suché půdě. Dub. Kv. P. plevelovitý. *S. Holestea. L.*

Plátky až na dno 2dílné. 5.

5. Listy oválně kopovité, uprostřed neb něco výše nejširší. 6.

Listy téměř čárkovité, při dolejšku nejširší pomalu soužené. 8.

6. Listeny suchomázdřité. 7.

Listeny listovitě zelené. Listy obdýlně kopovité, celkem holé. Kališní lupeny bezžilné, a jako i tobolka, kratší než lupeny korunní. Na vlhkých rašelinných lukách. P. tlustolistý. *S. crassifolia. Ehrh.*

7. Listy čárkovitě kopovité, po kraji a na střední žíle drsné, špičaté, k dolejšku soužené. Lat chudokvětý, vidličnatý, s listeny mázdřitými. Prut 4hranný, 4—10 p. zdélí. Kališní lupeny bezžilné, zdélí koruny; tobolka obdýlná, delší než kalich. Na trávnících. Čc. (Stell. Friesiana, Sering) P. dlouholistý. *S. longifolia. Fries.*

Listy obdýlně kopovité, hladké, na dolejšku brvité. Lat žlutavý, s mázdřitými, po kraji holými listeny. Prut 4hranný, 2—6 p. zdélí. Kališní lupeny delší než koruny, 3žilné. Tobolka vejčitá, kalicha zdélí. Rostlina holá, trochu do šedozelena. Na pramenitých místech, u potokův Kv. Čn. (Stell. graminea γ. L. Stell. aquatica, Pollich; Stell. lateriflora, Krock; Stellaria Alsine, Rchbch.) P. bažinný. *S. uliginosa. Murr.*

8. Prut obyčejně rozložený, ležící, do 2 stř. zdélí, 4hranný, holý, vidličnatě větvitý; chocholík konečni latnatý. Listy trávozelené, dole brvité, kopovité, končité, holé.

Listeny mázdřité, brvité. Květní lupeny asi kalicha zdélí. Kališní lupeny 3žilné, kratší než tobolka, tato obdýlná. Květy mnohodomé. Na krajích rolí, plotův. Kv. Čc. P. trávovitý. *S. graminea. L.*

Prut více vztýčený, 1 stř. zvýší, 4hranný, s vidličnatým, méně rozkladitým chocholíkem. Listy nejvíce šedozelené, čárkovitě kopovité, špičaté. Listeny mázdřité, nebrvité, holé. Květní lupeny delší než kalich. Kališní lupeny 3žilné, zdélí tobolky, tato eliptičná. Květy mnohodomé. Na březích jezer, rybníků, v bažinách. Čn. Čc. (Stell. graminea β. L. Stell. palustris, Retz.) P. sivý. *S. glauca. Withering.*

116. Sileneae. Koukolovité.

558. *Cucubalus. Hühnerbiss. Nadmutice.*

Kalich 5zubý, bez listenů; 5 plátkův v ústí věnčitých; 3 čnělky; tobolka 1pouzdrá, kulatá, malvičnatá. X. 3.

Prut 4hranný, 2—4 stř. zvýší, slabý, v houštích pnivý, útle chlupatý, s ramenatě roztaženými, 3vidličnými větvemi. Listy obdýlně vejčité, brvitě zubaté. Kalich baňkovitě zvončitý, s kadeřavými chloupky. Koruny zelenobílé. Tobolky zelené, posléz leskle černé. Ve vlhkých houštích a plotech. Čc. Srp. (Silene baccifera, Willd.; Viscago baccifera, Hall.; Scribaea divaricata, Fl. Wett.) N. malvicovitá. *C. baccifer. L.*

559. *Dianthus. Nelke. Hvozdík.*

Kalich válcovitý, 5zubý, na dolejšku střechovitě listeny otočený. 5 lupenů, jejichž široké plátky v úzké nehty sbíhají. 2 čnělky. Tobolka 1pouzdrá, u vrchu 4klapečná. Semena štítovitá. X. 2. Karafiát, slzičky, klínček, hřebíček.

1. Květy skupené. 2.
   Květy jednotlivé. 9.
2. Listeny čili kališní šupiny zaokrouhleně tupé, bez ostnaté špice, delší než kališní trubka, slamožluté. Lupeny malé, jen na výslunní rozevřené, růžové, vonné. Prut

tenký, jednoduchý, květy hlavovitě skupené. Na písečné půdě, suchých hrázech a pahorkách. Čc. Srp. H. prorostlý. *D. prolifer. L.*

Šupiny zašpičatěné aneb ostnokončité. 3.

3. Šupiny kosmaté, chlupaté, kopovitě šídlovité, zdélí kališní trubky. Koruny malé, bledě nachové, jen před polednem rozestřené. Květy v chomáčích. Prut přímý, 1 stř. zdélí, uvrchu větvitý, s větvemi téměř vztýčenými. Prut, listy a kalichy nejvíce trochu chlupaté, pýřité, někdy však i holé. Listy čárkovitě kopovité. Na suchých pahrbkách, v lesích, na hrázích. Čn. Srp. H. krátkokvětý. *D. Armeria. L.*

Šupiny nejvíce holé. 4.

4. Listy kopovité. Šupiny podkališní vejčitě šídlovité. 5.

Listy čárkovité, neb úzce čárkovitě kopovité. 6.

5. Šupin obyčejně 6, zdélí kališní trubky, osinatých, někdy i delších. Květy nachové a pestré, v hrdle vousaté a skvrnité. Listy kopovité, žilnaté, často $1/2$ p. zšíří, v krátký řapík soužené. Prut $1/2$—$1\,1/2$ stř. zvýší, oblý, jednoduchý. Kořen trsnatý. Na Tatrách; též v zahradách pěstovaný. Čc. Srp. H. bradatý. *D. barbatus. L.*

Šupiny delší kalicha, a jako i kalich černě nachové. Květy červené. Listy prutní dlouze zašpičatěné, brvité. Pruty vstoupavé, hladké. Květy skupené v hlavatém chomáči. Na Berečských, Satmarských, Marmarošských horách. H. skupený. *D. compactus.*

6. Květy ve třech svazcích neb chomáčích. Kališní šupiny vejčité, útle špičaté, téměř kalicha zdélí. Listy čárkovitě kopovité, 7žilné a jako i prut hladké. V banatských lesích. H. trojsvazečný. *D. trifasciculatus. Kit.*

Květy v 1—2 hlavách, skupené. 7.

7. Květní plátky vousaté, nachočervené, zřídka bílé. Květy po 6 skupené. Šupiny obkališní (6—8) hnědé, suchomázdřité, obvejčité, velmi tupé, s osinou odstavenou, polozdélí kalicha. Listy čárkovité, 3žilné, na kořenu schomáčené. Pošvy delší než 4násobná šířka listů. Prut přímý, tenký, přihranatělý, $1/2$—$1\,1/2$ stř. zvýší. Na suchých pahrbcích, též v zahradách. Čn. Zář. H. kartouzek; planý karafiát; Slzičky P. Marie. *D. Carthusianorum. L.*

Plátky chlupaté. 8.

8. Květy jasnočervené neb bílé, malé; 4 vejčité, měkkoostnité, téměř mázdřité šupiny. Květy skupené. Listy čárkovité, po kraji ostré, kratší než články prutu, ostatně jako i prut hladké. Prut 1—2 stř. zvýší, v jeseni někdy 1květý. Na písečných pahrbkách; v Uhřích. Kv. Říj.

D. diutinus. Kit.

Květy tmavočervené, téměř sedavé. Šupiny vejčité, osinaté, kratší kalicha. Květy v hlavě. Listy čárkovitě kopovité, bezžilné. V Haliči. Čc. Srp. H. tmavočervený.

D. atrorubens.

9. Prut vícekvětý; květy ojedinělé. 10.
Prut 1květý. 17.

10. Plátky mnohoklané. 11.
Plátky vrubované neb zubaté. 13.

11. Rostlina trsnatá. Květy bílé. 12.
Pruty nikoli trsnaté, 1—2 stř. zvýší, větvité, 2— neb vícekvěté. Listy čárkovitě kopovité, dolejší přitupé. Obkališní šupiny vejčité, osinou končité. Plátky protisečně rozdělené, růžové, neb lilonachové, červenovlasé; střední nerozdělený cíp obdýlný, úzký. Na vlhkých lukách; po krajích lesů, v houštích. Čc. Srp. H. pyšný.

D. superbus. L.

12. Koruny v hrdle pýřité, asi do poly prstnatě rozeklané; střední nerozdělený dřip obvejčitý. Kalich dlouhý, tenký; šupiny obyčejně čtyry, téměř vejčité, velmi krátké a tupé, komolé. Pruty pídi dlouhé, šedozelené, 2—5květé. Listy trochu tlusté, čárkovitě šídlovité, neb čárkovitě kopovité. Na výslunných skalách; též v zahradách se pěstuje; často růžový, plnokvětý. Čn. Čc. H. peřitý.

D. plumarius. L.

Koruny téměř nahé, bílé, vonné. Kalich palce zdélí, s dlouze špičatými, trochu brvitými cípy; obyčejně 6 obvejčitých, měkkoostnitých šupin, které jsou 4krát kratší než kalich. Prut $^1/_2$—1 stř. zvýší, obyčejně 2květý, ohnutý, 8—12článkový, obyčejně jednoduchý, na článcích trochu nadmutý. Listy šídlovité, na špici s malými štětinkami. Na písčitých pahrbkách, v Uhřích, Haliči; též v zahradách. Čc. Říj. H. pozdní.

D. serotinus. Kit.

13. Hrdlo koruny holé. 14.
Hrdlo koruny krátkými chlupy vousaté. 15.
14. Šupiny obkališní krátce zakončité, přitlačené, přiokrouhlé, 4krát kratší kalicha. Hrdlo koruny holé; plátky opak obvejčité, vrubované, pletní; kalich válcovitý. Listy čárkovité, vstřícní, srostlé, hladké, žlábkovité. Peň na dolejšku posléz dřevnatý, rozložený; pruty mnohé, přímé, 1—3 stř. zvýší, na článcích uzlité. Na skalách jižní Evropy; u nás pěstovaný, často plnokvětý, rozličnými barvami skvělý. Čn. Srp. H. karafiát. *D. Caryophyllus. L.*
Šupiny obdýlné, v listovitou špici prodloužené, zdélí kalicha neb něco kratší. Plátky vejčité, vykousaně zubaté, růžové neb bílé, uprostřed tmavonachově plamaté. Květy jednotlivé neb po 2, nevonné, čárkovitě šídlovitými listeny podepřené. Listy čárkovitě kopovité, k dolejšku soužené, srostlé. Pruty vstoupavé, na článcích nadmuté. V zahradách pěstovaný. H. čínský. *D. chinensis. L.*
15. Obyčejně jen 2 šupiny podkališní, eliptičné, s osinou šídlovitou. Květy vždy jednotlivé; čepel obdýlně obvejčitá. Listy útle zubaté, čárkovitě kopovité, dolejší tupé, k dolejšku soužené. Prut volný, vstoupavý, útlými chlupy drsný, vidličnatě větvitý, $^1/_2$—1 stř. zdélí. Na suchých lukách, hrázích. Čn. Zář. H. deltovitý. *D. deltoides. L.*
Obyčejně 2 páry šupin. 16.
16. Šupiny vejčitě kopovité, třikrát kratší kalicha. Plátky krvavé, skřivenou tmavočervenou čárkou značené, dole bledě červené, dvojnásobně zubaté. Květy jednotlivé neb v chomáčích, téměř okoličnatě sřaděné. Čepel plátku 3hranná. Listy čárkovitě kopovité, nepatrně 3žilné, holé, po kraji útle chruplavičně pilované. Na horách, lesních chlumech; v Čechách, na Krkonoších. Čc. (D. Seguierii, Vill.) H. lesní. *D. silvaticus. Hoppe.*
Šupiny šídlovité, dlouze končité, do poly kalicha. Plátky zubaté, červené, dole bledší, žlutohnědými chlupy a 3 tmavými čárkami značené. Květy téměř jednotlivé, ponejvíc po 2—3. Kalich ledva třetinu palce zdélí, nachohnědý, útle a špičatě zubatý. Listy čárkovité, holé,

leskié, po kraji trochu ostré. Prut vztýčený neb vstoupavý, 5—6uzlový, 4—12 p. zdélí. Na vápenitých horách; v Liptově. Srp. Zář. H. lesklý. *D. nitidus. W.*

17. Květy růžové. 17.

Květy bílé. 19.

18. Plátky až do prostřed v kopovité cípy rozeklané, vousaté. Podkališní šupiny vejčité, tupé, krátké, ostnošpičaté, asi čtvrtinu kalicha dosahující. Kalich šedozelený, červeně naběhlý. Listy čárkovité, tupé, sivozelené. Pruty hustě trsnaté, ponejvíc 1květé, nahoře bezlisté, vztýčené, 4—6 p. zvýší. Na skalách, v písku; v Slézsku; také i v zahradách s plným květem. Kv. Čn. H. rychlíček.

D. caesius. Smith.

Plátky vrubované, veliké, jasně růžové, nevonné, málo chlupaté. Kalich zelený, ke špici červenavý; šupiny listovité, téměř kališní trubky zdélí. Listy čárkovité, ploché, tupé. Pruty obyčejně 3článkové, prstu zdélí. Na Alpách a předhořích. Čn. Říj. H. horní. *D. alpinus.*

β. Hřebíček lední: téměř bezprutý. Kalichy a šupiny červenohnědé; šupiny protažené, dlouze končité, delší než kalich. Plátky hned větší, hned menší, červené, v hrdle bělavé, trochu vousaté, s 3 tmavějšími čárkami. Listy čárkovité, delší než květ. Na sněžné čáře. Čc. Zář.

D. glacialis.

19. Listy sivozelené, šídlovité, brvité. Prut 1-, zřídka 2květý, 4hranný, 1—1½ stř. zdélí. Kalich hned sivozelený, hned nachový; šupiny podkališní velmi krátké, téměř okrouhlé, špičaté. Plátky mnohoklané. Květy dřív než všecky ostatní. Na spišských, liptovských Tatrách. (Dianthus arenarius, Townson.) H. slovenský.

D. hungaricus. Pers.

Listy zelené. 20.

20. Lupeny mnohoklané, nahé, bezvlasé. Šupiny čtvery, obvejčité, na špici měkko ostnité. Listy šídlovité, celokrajné, holé, hladké, jasnozelené. Pruty téměř 1květé, v stáří u kořene téměř křovité, vstoupavé, dlaně zvýší. Na vápencích, v Banatě. Kv. Čn. H. skalní.

D. petraeus. W. Kit.

Lupeny protisečně mnohodílné, nachočerveně chlupaté; prostřední dříp kopovitý, zelenoplamatý. Šupiny vejčité,

tupé, krátkošpičaté. Listy čárkovitě šídlovité, po kraji přídrsné. Prut obyčejně 1květý (někdy na uzlech kolénkatý, 6—8 p. zvýší, 2—3květý). Na písečné půdě mezi bory, v Slézsku. Čc. Zář. H. písecní. *D. arenarius. L.*

560. Drypis. Knotenkraut. Roztrhanec.

Kalich 5zubý, koruna 5lupenná. Tobolka kolem pukavá, 1semenná. V. 3.

Pruty položené, 4hranné, nahoře vidličnaté. Listy šídlovité, téměř 3hranné, s ostnem bylinným na špici; ony v rozsochách kopovité po obou bocích 3zubé. Květy bělavé neb nachové, v hrdle věnčené. Na chorvatských Alpách. R. trnitý. *D. spinosa.*

561. Gypsophila. Gypskraut. Šater.

Kalich 5zubý bez listenův, 5 v klínovitý nehet soužených plátkův. 2 čnělky. Semena ledvinitá, 10 tyčinek. Tobolka 1pouzdrá, na konci 5klapečná. X. 2.

1. Pruty trsnaté, ležící, články nejvíce červenavé. Listy kopovitě čarkovité, sivozelené, trochu dužné. Lat téměř vidličnatý. Kališní cípy prostředem tmavozelenou čárou značené. Koruna téměř zvonkovitá, bílá neb červenavá, lupeny vykroužené; tyčinky kratší než lupeny. Na Alpách. Čc. Srp. Š. plazivý. *G. repens. L.*
   Pruty vztýčené neb přímé. 2.
2. Prut nízký, 1—6 p. zvýší, nitovitý, vidličnatě větvitý, vztýčený. Listy čárkovitě šídlovité. Květy dlouze stopečné, roztroušené, lupeny běločervenavé, na špici vrubované, tmavě žilkované; kalich vrtochovitý. Na písčinách, rolích, úhorech. Čc. Srp. Š. rolní. *G. muralis. L.*
   Prut 1—3 stř. zvýší. 3.
3. Prut 3 až 4 stř. zvýší, vstoupavý, uzlitý, téměř cele ve veliký lat rozvinutý. Listy čárkovitě kopovité, trochu dužné, po kraji drsné. Květy malé, bledočervenavé neb bělavé; plátky vyvrácené, kratší než čnělky; tyčinky malé. Na suchých písčinách, v Korutanech, Uhřích. Čc. Š. latnatý. *G. paniculata.*
   Prut nižší, 1—2 stř. zdélí. 4.
4. Listy ploché, trochu dužné, čárkovité, bezžilné, ojíněné.

Prut 1—2 střev. zvýší, šikmý neb vstávavý, jednoduchý, chocholík téměř stejně vysoký, vidličnatě rozdělený. Stopky trochu kosmaté, kališní cípy tupé, po kraji mázdřité. Květní lupeny bílé, tupé, celé, neznačně vykroužené. Na písčitých pahrbkách, v Rábské, Komárenské stolici, v Čechách. Srp. Š. písečný. *G. arenaria. W. K.*

Listy méně více 3hranné. 5.

5. Hořejší listy kopovitě čárkovité, nepatrně 3hranné, dolejší kopovité, tupé, 3žilné. Prut jednoduchý, vstoupavý, do $1\frac{1}{2}$ stř. zvýší, chocholík plochý, stejně vysoký, větve lepké, útlovlasé. Květy bílé, plátky celé. Kalichy zvonkovité. Tyčinky a čnělky z koruny čnějící. V řídkých písčinách, na pahorkách, mezi bory a břízami. Čc. Srp. Š. dlouzestopečný. *G. fastigiata.*

Listy čárkovité, trochu dužné, 3hranné, špičaté; dolejší 2—$2\frac{1}{2}$ p. zdélí, hořejší kratší a ploché, dole kýlovité; nejhořejší listenům podobné, tupé. Prut $1\frac{1}{2}$ stř. zdélí, vztýčený, vidličnatý, s klabnými, odstávavými, holými větvemi. Stopky u kalicha stloustlé, téměř 5hranné. Kalichy zvončité; cípy tupé, na kýle trochu ostré. Lupeny tupé, obdýlné, 2krát zdélí kalicha, nevyvrácené, odstávavé. Tyčinky a čnělky o polovic delší než kalich; prašníky červené. V Haliči, v Čechách, mezi kamením. Srp. Zář. (G. serotina W.) Š. vidličnatý.
G. dichotoma. Bess.

562. *Lychnis. Lichtnelke. Knotovka.*

Kalich 5zubý, trubkovitý, bez listenův, kratší než koruna. 5 často věnčitých plátkův. 5 čnělek; tobolka 1—5pouzdrá, nahoře 5zubá, 10 tyčinek. X. 4.

1. Plátky 4klané, neb 4laločné. 2.

Plátky 2klané neb vykroužené. 3.

2. Plátky nachové neb pletní, řídce bílé, přes polovic 4klané, volné. Kalichy zvonkovité, 10žebré. Květy v latu rozvláčném. Listy kopovité. Prut brázdovaný, 1—2 stř. zvýší, trochu drsný a lepký, vztýčený, často červený. Na vlhkých lukách. Kv. Čn. Knotovka sv. Víta, sv. Marie růže; Kohoutek. *L. Flos cuculi. L.*

Plátky sněhobílé, 4 laločné neb 4zubé, někdy i 6zubé, neb jen vykroužené. Květy stopečné. Tobolka 6hranná,

6klapečná, 3—5 čnělek. Listy čárkovité, holé, zpět skřivené. Prut někdy jen 1květý, vidličnatý. Na Alpách, skalách. Čc. Zář. (Silene quadrifida.) K. čtverozubá.
L. quadridentata.

3. Plátky nanejvýš plocho vykroužené. 4.
Plátky 2klané. 6.

4. Kališní cípy velmi dlouhé, obyčejně přes plátky sáhající. Kalich rozšířený, přítvrdlý, tobolku pokrývající. Plátky růžonachové. Semena černá, zrnitá, 4stěnná. Listy čárkovitě kopovité, šedovlasé, ostré, dole 3žilné. Prut nahoře větvitý, 2—4 stř. zvýší, chlupatý. V obílí. (Agrostemma Githago L.) K. *L. Githago. Lam.*
Kališní cípy menší než koruna. 5.

5. Rostlina běloplsťnatá. Stopky velmi dlouhé, jednotlivé v rozsochách a na konci větví. Věnec hrdla 10zubý; zuby přímé, tuhé, ostré. Kalich 10žebrý; žebra střídavě vypuklejší. Lupeny červené (neb bělavé), vejčitě zaokrouhlené, ledva vykroužené, nepatrně vrubované. Listy sedavé, dole srostlé. Prut 1—1 ½ stř. zvýší, vidličnatý. Na pahrbkách a skalách, v Uhřích. I v zahradách. Čn. Srp. (Agrostemma coronaria. L.) K. Růže sv. Marie; K. zahradní. *L. coronaria. Lam.*
Rostlina holá. Hořejší články prutu lepké, červené, prut přímý, 1—1 ½ stř. zvýší. Listy holé, kopisťovité, hořejší čárkovité. Květy téměř přeslenaté, lupeny nachové, nerozdělené, věnčité. Na suchých travnatých pahorkách, hrázích, v zahradách, plnokvětá. Kv. Čn. (Viscaria purpurea, Wim.) Smolnička, mastný kohoutek.
L. Viscaria. L.

6. Rostlina chlupatá. 7.
Rostlina holá. 9.

7. Rostlina 2domá. 8.
Květy obojaké. Prut 1 ½—3 stř. zvýší, přímý, jednoduchý, oblý, drsně vlnatý. Listy vejčitě kopovité, drsné, dole trochu srdčité, objímavé, strostlé, trávozelené, na líci drsné, na rubu chlupaté. Vrcholík hustý, mnohokvětý. Květy krátce stopečné, ohnivé, listeny kopovitými podepřené, lupeny 2klané, věnčené šupinami 2klanými, kalich kýlovitý, oblý, 10žebrý, světle zelený, chlupatý. U nás v zahradách pěstovaná. Čn. Srp. Plamenčice; horoucí láska.
L. chalcedonica. L.

8. Plátky růžonachové, s laloky rozevřenými, nevonné. Kalichy občejně špinavě červené. Tobolka okrouhlovejčitá, s vyvrácenými zuby. Prut, listy a kalichy kosmaté. Listy kořenní dlouze řapíkaté, prut 1—3 stř. zvýší, přímý, vidličnatě větvitý. Ve vlhkých lesích a houštích. Kv. Čn. (Lychnis dioica, *α.* L. Lychnis silvestris, Hoppe.) K. červená. *L. diurna. Sibthorp.*

Plátky bílé se širokými, k sobě sblíženými laloky, vonné, do polou 2klané. Kalichy často přičervenalé. Tobolka více homolitá s přímými zuby. Prut dole kosmatý, přímý, vidličnatě větvitý, 1—3 stř. zdélí. Listy obvejčité a kopovité, krátce žláznatě chlupaté. Na krajích rolí, suchých lukách. Čn. Srp. (Lychnis dioica, L.) K. bílá. *L. vespertina. Sibt.*

9. Květy v hlavovitých okolíkách skupené, plátky nachové, na dolejšku s 2krátkými, čárkovitými přívěsky. Kalich nadmutý. 4—5 dlouhých čnělek. Listy čárkovitě kopovité, holé. Prut přímý. Na Alpách, v Uhřích. K. horní. *L. alpina.*

Květy jednotlivé neb po 3, koneční; lupeny 2laločné, tupé, nevěnčené. Listy brvité. V Uhřích. K. sněžní. *L. nivalis. Kit.*

563. Saponaria. Seifenkraut. Mydlice.

Kalich 5zubý, bez listenův, trubkovitý neb baňatý 5 lupenů s čárkovitými dlouhými nehty; 2 čnělky, 10 tyčinek. Tobolka 1pouzdrá, 4zubá. Semena ledvinovitá. X. 2.

1. Kalich jehlanitý, 5hranně křídlatý. Lupeny vykroužené, nepravidelně vrubované, růžové, zřídka bílé. Stopky dlouhé, koneční a úžlabiční. Listy kopovité, holé. Chocholík řídký. Prut vztýčený, nahoře 3vidličně rozdělený, 1—$^1/_2$ stř. zdélí, holé. Na rolích mezi osením. Čc. Srp. (Vaccaria pyramidata, Fl. Wett. Gyprophila Vaccaria, Smith.) M. jehlanitá. *S. Vaccaria. L.*

Kalich válcovitý. 2.

2. Prut položený, vidličnatý, chlupatý, uzlitý, přes skály a zdi převislý. Listy vejčitě kopovité, na dolejšku brvité. Květy jednotlivé, koneční a úžlabiční. Kalich válcovitý, kosmatý, červený. Lupeny růžové. Na skalách, zdech, v horním Korutansku. Čn. Čc. M. položená. *S. ocymoides.*

Prut vztýčený, oblý, 2—3 stř. zvýší, nahoře větvitý, často červený. Listy obdýlné, kopovité, holé, 3žilné. Květy v chomáčovitém chocholíku; lupeny kopisťovité, vykroužené, bledě pletní neb bílé, věnčené. Při příkopech, plotech, v písčité půdě, na řečiskách, mezi křovím; v zahradách plnokvětá. Čc. Srp. M. lékařská. *S. officinalis. L.*

564. Silene. Leimkraut. Silénka.

Kalich 5zubý, bez listenův; 5 plátkův (někdy věnčených v hrdle); 3 čnělky; 10 tyčinek; tobolka dole 3pouzdrá, nahoře 6klapečná. Semena ledvinitá. X. 3

1. Plátky v ústí věnčené. 2.
Plátky bez věnečku. 10.
2. Kalich s 30 žebry. 3.
Kalich 10žebrý. 4.
3. Plátky obsrdčité neb 2klané, bledočervené, zřídka bílé. Kalich nadmutý. Tobolka obdýlně vejčitá. Stopky vztýčené, kosmaté. Listy čárkovitě kopovité, sivozelené, měkké, po kraji vyvrácené. Prut do 1 stř. zvýší. Na suchých polích. Čn. Čc. S. homolovitá. *S. conica. L.*
Plátky nevykroužené, vrubované. Tobolka plochokulatá, dlouze zobanitá. Mezi osením; zřídka. S. zobanitá. *S. conoidea. L.*
4. Plátky nerozdělené, nanejvýš mělce vykroužené. 5.
Plátky 2klané neb 2dílné. 8.
5. Pruty velmi krátké, hustě trsnaté, 1květé, obyčejně 2listé, kratší než sám květ. Listy čárkovitě kopovité neb kopisťovité. Květ veliký; plátky růžové, vykrojené, s 2 jasnějšími zoubky v hrdle. Kalichy téměř kožnaté, zvončitě nadmuté, chlupaté, zelené a černočerveně stinkované. Na horách korutanských. Čc. Zář. (Cucubalus pumilio. L. Caryophyllus silv. Clus.) S. trpasličná. *S. Pumilio. Wulf.*
Pruty vícekvěté. 6.
6. Květy střídavé, v hroznech; květní větve lepkavě pýřité, vztýčené. Kalich trubkovitý, chlupatý, s kopovitě špičatými zuby, žebernatý, po odkvětu vejčitý. Stopky odstávavé neb vyvrácené. Plátky špinavě růžové, někdy útlozubaté. Listy čárkovitě obdýlné, dolejší kopisťovité. Prut často červenavý, 6—12 p. zvýší, vztýčený, nejvíce

větvitý. Na písčitých rolích, přes léto. (Silene cerastoides). S. francouzská. *S. gallica. L.*

Květy ve vidličkách, neb na konci. 7.

7. Zhustěný, hojnokvětý chomáč. Rostlina holá. Prut hladký, na článkách lepkavý, přímý, oblý, $^1/_2$—$1^1/_2$ stř. zvýší. Listy sivozelené, holé, vejčité, objímavé, nejhořejší dole srdčité; nejdolejší soužené. Kalich dlouze kyjovitý, 10žebrý; plátky trochu vykroužené, celé, karmínové, s věncem 10zubým. V Banátě; Haliči; i v zahradách. Čn. Zář. S. kůpková. *S. Armeria. L.*

Květy v rozsochách a na koncích větevních roztracené. Rostlina krátkým pýrem drsná. Mezi lnem. S. lní. *S. linicola. Gmel.*

8. Květy ve vidličkách a na koncích, jednotlivé, vztýčené. Plátky hluboce 2klané, věnčené, bílé neb pletní, vonné. Kalich baňkovitě trubkovitý, žilnatý, šídlozubý. Listy kopisťovité. Prut u vrchu vidličnatý, lepkavě kosmatý, chlupatý, někdy 1květý, $^1/_2$—1 stř. zvýší. Na rolích, mezi osením, na úhorech. Čc. Srp. S. noční. *S. noctiflora. L.*

Květy v latech neb hroznech, v čas květu k též straně odvislé.

9. Větve 1—3květé. Květy žlutozelené, dole zelené. Kalich 5zubý, válcovitý, holý, bělozelený. Plátky čárkovité, 2klané, věnčité. Kořenní listy řapíkaté, obdýlné, špičaté, holé, po kraji drsné. Prut 1—2 stř. zvýší, holý, téměř bezlistý. V Slézsku, Haliči. Čn. Čc. S. zelená. *S. chlorantha. Ehrh.*

Poznam. Silenka sicilská: Prut na hoře lepkavý, dole chlupatý, 2—3 stř. vysoký. Listy kopovitě vejčité, drsné. Větve latu a stopky niťovité. Květy malé, bělavé; kalichy nálevkovité; plátky 2dílné; tyčinky dlouhé. V Haliči. Čn. (Cucubalus catholicus, Krock). *S. catholica.*

Větve 3—7květé, žlazolepké, odstávavě ohnuté. Lat jednostranný. Prut vztýčený, 1—2 stř. zvýší, nahoře přechýlený, pýřitý. Listy kopovitě eliptičné, u kořene chomáčovité. Stopky párné, 3vidličné. Kalich trubkovitě kyjovitý, špicozubý. Plátky bílé, 2klané, věnčené; prašníky fialové. Zuby tobolky vyvrácené. Na krajích lesů, v houštích. Čn. Čc. (Silene infracta. W.) S. nachýlená. *S. nutans. L.*

10. Plátky nerozdělené, čárkovité, zelenavé, nevěnčené, malé. Kalich samičí kulatý, samčí kyjovitý; tupozubý. Lat přeslenatý, s větvemi holými. Prut a listy útle chlupaté; prut přímý, 1—1½ stř. zvýší, chudolistý; listy kopovitě kopisťovité, lysé, sivé. V písku na pahorkách, na hrázích. Čn. Čc. (Cucubalus Otites. L.) S. ušnice.
S. Otites. Smith.

Lupeny 2klané neb 2dílné. 11.

11. Květy ve vidličkách neb koneční, mnohodomé. Plátky bílé, 2dílné, v hrdle 2hrbé. Kalich vejčitý, nadmutý, mnohožilný a síťkovaný, s vejčitými, špičatými zuby. Listy vejčitě obdýlné, i kopovité, nejvíce holé, sivozelené, namodralé. Prut vstoupavý, 1—2 stř. zdélí. Na trávnatých výšinách. Čc. Srp. (Cucubalus Behen. L.) S. nadmutá; Bublina. *S. inflata. Sm.*

Hrozny s vstřícními neb přeslenatými větvemi. Kalichy válcovité neb kyjovité. 12.

12. Větve latu 1—3květé. 13.

Větve 3—7květé, lepkavé. Lat vztýčený, zhustěný. Prut 1—2 stř. zdélí, na článkách trochu nadmutý. Listy kosmaté, dolejší kopisťovité, sivozelené, téměř lžičnaté. Plátky hluboce 2dílné, bílé, nevěnčené. Čnělky bílé. Mezi houštěmi; v Čechách, Slézsku, Uhřích. Kv. Čn. S. hajní.
S. nemoralis. W. Kit.

13. Rostlina lepkavě kosmatá. Prut jednoduchý. Listy vlnité; prutní objímavé, a jako i prut, pýřité, vykrajovaně zubaté. Plátky 2klané; kalichy 10hranné, tupozubé. Stopky 3květé. Na suchých lukách; v Čechách, Uhřích. Čn. (Cucubalus viscosus). S. lepkavá. *S. viscosa. Pers.*

Rostlina holá. Prut jednoduchý. Listy čárkovité kopovité. Plátky 2dílné, bílé. Kališní zuby špičaté. Na lukách, v Haliči. (Cucubalus tataricus, L.) S. tatarská.
S. tatarica. Pers.

565. Tunica. Felsnelke. Hvozdíček.

Kalich zvončitý, aspoň na čtvrtinu délky 5klaný, šupinami otočený. Plátky patery, klínovitě soužené; ústí tedy koruny nezavřené. X. 2.

Listy čárkovité, špičaté, nahé. Prut nahý, vstoupavý, ½—1 stř. zdélí. Kalich hranatý, 4 šupinami podepřený.

Stopky dlouhé; květy malé, červenavé, jednotlivé; plátky vykroužené. Dle kalicha Dianthus, dle koruny Gypsophila. Na suchých pahrbkách, pastvištích, u cest, v Čechách. Čc. Říj. (Gypsophila Saxifraga). H. lomikámen. *T. Saxifraga. Scop.*

117. Elatineae. Úporovité.

566. Elatine. Tännel. Úpor.

Kalich 3—4dílný. Koruna 3—4lupenná; 3, 4, 6 neb 8 tyčinek; 3—4 čnělky. Tobolka 3—4pouzdrá, mnohosemenná. VIII. 4.

1. Listy přeslenaté, po 3—4, sedavé, obdýlné, hořejší vejčité, zubaté, dolejší čárkovité. Prut 2—12 p. zdélí, tlustý, dutý, článkovitý. V rybnících, v jezerech, často splývavý. Úpor přeslenatý. *E. Alsinastrum. L.*
Listy vstřícní, řapíkaté. 2.

2. Plátky 4, bledorůžové; kalich 3—4klaný; tobolka 4-pouzdrá, 4klapečná; 8 prašníků. Semena polokruhovitě skřivená. Květy sedavé aneb krátce stopečné. Listy přitloustlé, kopisťovité, krátce řapíkaté. Prut 1—3 p. zdélí, položený, kořenivý, červenavý. Na vlhkých písčinách, při potocích; v Uhřích, Slézsku, Čechách. Čc. Srp. Ú. peprný. *E. Hydropiper. L.*
Příbuzný Úpor větší: stopky delší; semena málo skřivená, nikoli podkovitá. *E. major.*
Plátky 3. Semena volně sehnutá. Listy kratčeji řapíkaté než u předešlých. 3.

3. Prašníky a čnělky 3; tobolka 3pouzdrá; kališní cípy 2. Listy a květy vstřícní. S. předešlými. Ú. trojmužný. *E. triandra. Schk.*
Prašníkův 6; kališní cípy 3. Květy s delšími stopkami než u předešlých. S. předcházejícími. Ú. šestimužný. *E. hexandra. D. C.*

118. Lineae. Lnovité.

567. Linum. Lein. Len.

Kališních lupenův, plátkův a tyčinek po 5. Čnělek 5, zřídka 3. Tobolka s 10 neb 5 rozeklanými klapkami V. 5.

1. Listy vstřícní, vejčité. Prut niťovitý, větvitý, vidličnatý, 1—4 p. zvýší. Plátky bílé, 2krát delší kalichu, s žilkami průhlednými, žlutým nehtem; stopky dlouhé, před rozkvětem přechýlené. Na vlhkých lukách. Čc. Srp. L. čistivý. *L. catharticum. L.*

Listy střídavé. 2.

2. Květy žluté. 3.

Květy modré neb červenavé. 5.

3. Kališní lupeny vejčité, málo špičaté. Listy kopovité, čárkovité; dolejší vstřícní, eliptičné. Prut 1—1½ stř. zvýší. Stopky 1květé. V Rakousích, okolo Badenu. Srp. Zář. L. planý. *L. maritimum.*

Kališní lupeny kopovité. 4.

4. Kališní lupeny kopovitě šídlovité, trochu brvité, 3žilné. Květní plátky zlatožluté, obdýlné, vykroužené, něco větší než u L. čistivého. Tobolka zakončitá. Stopky 1květé, delší než kalich. Listy čárkovité. Prut ½—1stř. zvýší, tenký, nahoře větvitý; větve 1—2krát dělené. V Šomodské stolici okolo Sigetu; v Chorvátsku. Čc. (L. liburnicum, Scop). L. zlatý. *L. aureum. W. Kit.*

Kališní lupeny po kraji téměř pilovaně drsné, kopovité. Plátky a rodidla žluté; 4—5 čnělek. Květy v latech. Prut hranatý. Listy úzce kopovité, špičaté, žláznaté, na dolejšku hnědě skvrnité, sbíhavé. Na suchých vrších, pahorkách; v Čechách. Čc. Srp. L. žlutý. *L. flavum. L.*

Poznam. Příbuzný Len hlavatý: květy v hlavách; kalichy dlouze špičaté, trochu pilované. Listy na dolejšku žláznaté; dolejší téměř kopisťovité, po kraji hladké; hořejší kopovité, po kraji drsné. Na ilyrských holech. *L. capitatum. W. Kit.*

5. Listy po kraji krátkými, ostnitými brvami posázené, čárkovitě štětinovité, šedozelené. Prut ½—1 stř. zvýší, vztýčený neb vstoupavý, od dolejška větvitý. Kališní lupeny vejčité, osinatě špičaté, žláznatě chlupaté, 3žilné, na dolejšku bledé. Plátky jasně fialové, červenavé, s nachovými pruhami, zřídka bílé. Na výslunných pahrbkách; v Čechách. Čc. Srp. L. tenkolistý. *L. tenuifolium. L.*

Listy po kraji hladké, aneb trochu ostré. 6.

6. Květy červené, klasovité; kalichy dlouze špičaté. Listy vejčitě kopovité, pýřité, 5žilné, po kraji žláznatě stope-

čné. Prut vztýčený, kosmatý, lepkavý. Na horách korutanských. Kv. Čn. L. lepkavý. *L. viscosum. L.*
Květy modré. 7.
7. Kališní lupeny špičaté. 8.
Kališní lupeny tupé. 10.
8. Listy chlupaté, brvité, na větvích vstříční. Prut oblý. Kalichy chlupaté, dlouze špičaté. Květní plátky tupé, modré, žlutonehetné; obyčejně 4 čnělky; tobolka často 4-pouzdrá. Na suchých pahrbkách; v Uhřích, Rakousích. Čn. Čc. chlupatý. *L. hirsutum.*
Listy holé. 9.
9. Kališní lupeny vejčité, ostré, 3žilné, šídlovitě špičaté, holé, útle brvité, po kraji trochu mázdřité. Květní lupeny dosti veliké, opak vejčité, delší kalicha, nepatrně vrubované, světle modré jako i tyčinky; tobolka dlouze neb krátce špičatá, skoro kulatá. Blizna kyjovitá. Listy kopovité, dlouze končité, 3žilné. Pruty jednotlivé, nahoře větvité. Vzdělávaný. Čn. Srp. L. přeužitečný.
L. usitatissimum. L.
α. Len slepý (mlacový, špendlíčkový, vingál) s prutem vyšším; květem, plodem a listem menším. Semeno tmavší v tobolce nepukavé. *L. sativum. Bl.*
β. Len zrací (rácký, zralý, práhlý, hledivý). Prut nižší, větvitý; listy kopovité, větší; květy větší; plátky vykroužené; kališní lupeny končité; tobolky s bylinným ostnem, větší, pukavé; semena bledší. *L. humile.*
Kališní lupeny kopovité, šídlovitě špičaté, 3—5žilné, holé, po kraji ozubené. Plátky veliké se 7 nahoře dvoudílnými pruhami a hnědými nehty, vykroužené aneb krátce špičaté, trochu vrubované. Tyčinky chlupaté. Prut tuhý, vztýčený, $1^1/_2$ stř. zvýší, dole chlupatý, útle kropenatý, na špici větvitý. Listy tuhé, po kraji bělavé, drsné, kopovité, špičaté, lysé. Okolo Pančovy v dolních Uhřích. L. žilnatý. *L. nervosum. W. K.*
10. Prut hustě listnatý, dolův sehnutý. Listy střechovité, čárkovité, trochu špičaté. Květy veliké, bledomodré; kališní plátky zaokrouhlené, tupé, z části i špičaté. Na Alpách; Čc. Srp. L. horní. *L. alpinum.*
Prut méně listnatý. 11.
11. Listy čárkovitě kopovité, 1žilné, sivozelené, na špici

trochu zahnuté. Pruty množité, vstoupavé neb položené. Kališní lupeny obvejčité, holé, téměř 5žilné, vnitřní velmi tupé, kratší než tobolka. Stopky vztýčené. Plátky modré, vykroužené. Tyčinky kalicha zdélí. Blizny klasovité. Tobolka přitupá. Na dunajských výspách; okolo Břetislavy; při Nezideru. Čn. Čc. L. sibirský. *L. perenne. L.*
Listy čárkovité, špičaté, téměř přímé. Pruty položené, neb vstávavé, nahoře větvité, 2—3 stř. zdélí. Stopky niťovité, 1květé. Kališní lupeny tupé, zaokrouhlené. Plátky modré, červenými žilkami čárkované, celé, žlutonehetné, dole bledé. Prašníky bílé; čnělky vyvrácené, blizny hlavovité, kratší kalicha. Obecnému lnu podobný; v písčinách. Čc. Srp. L. rakouský. *L. austriacum. L.*

568. Radiola. Zwergflachs. Stozrník.

Kalich 4klaný, s 2—3klanými cípy. Tobolka 8pouzdrá, 8klapečná. V. 5.
Prut hned od dolejška ve mnohé větve vidličnatě rozdělený, ledva palce zvýší. Listy vejčité, vstříční, celokrajné. Květy malé, bílé, ve vidličkách. Plátky obvejčité. V písčité, vlhké půdě. Čc. Srp. (Radiola millegrana, Sm Linum Radiola, L.) S. lenovitý. *L. linoides. Gmel.*

119. Hypericineae. Třezalkovité.

569. Hypericum. Johanniskraut. Třezalka.

Kalich 5dílný, ušty méně více srostlé, nestejné. Koruna 5lupenná. Čnělky 3; tyčinky množité. Tobolka tenkostěnná, 3—5pouzdrá, 3—5klapečná. Listy vstříční bez palistův. XVIII. 3. Zvonečky.

1. Kališní lupeny po kraji celé. 2.
   Kališní lupeny po kraji žláznatě, neb dlouze brvité. 5.
2. Prut 4hranný. 3.
   Prut oblý neb 2hranný. 4.
3. Prut ostře hranatý, křídlatý, vztýčený, $\frac{1}{2}$—$1\frac{1}{2}$ stř. zvýší. Květenství skupenější a květy o polovic menší než u následující. Kališní lupeny kopovité, krátce špičaté. Plátky nekropenaté. Na vlhkých místech, rašeliništích, v příkopech. Čc. (Hypericum quadrangulare Smith.) T. čtverokřídlá. *H. tetrapterum. Fries.*

Prut stlačeně hranatý, vztýčený, málo větvitý, 1—2 stř. zvýši. Listy oválni, širší než při následující, patrně žilnaté, nepatrně aneb docela netčené. Kališní lupeny oválni, zaokrouhleně tupé. Plátky eliptičné, zlatožluté, černými punkty neb čárkami znamenané. V houštích, lesích, Čc. Srp. (H. dubium, Leers.) T. čtverhranná.

H. quadrangulare. L.

4, Prut položený, 2řízný, niťovitý, 1—3 p. zdélí. Kališní lupeny obdýlné, delší než koruny. Kalich i koruna často červeně žláznaté. Koruny jen na slunci rozevřené. Na vlhké, písčité půdě. Čn. Zář. T. rozestřená. *N. humifusum. L.*

Prut vztýčený, 2řízný, 1—3 stř. zvýši, nahoře větvitý; lat chocholičnatý. Kališní lupeny kopovitě špičaté. Plátky žluté, obvejčité, po kraji tčené. Listy oválně obdýlné, prozračně tčené. Na výslunných místech, u cest. Čn. Čc. T. obecná; Zvonečky. *H. perforatum. L.*

5. Rostlina chlupatá. 6.

Rostlina lysá. 7.

6. Listy vejčitě obdýlné, v krátký řapík soužené, tmavozelené, na rubu pýřité, prozračně tčené. Prut slabě kosmatý, oblý, vztýčený. Lat obdýlně chocholičný. V houštích, lesích, Čc. T. srsťnatá. *H. hirsutum. L.*

Listy přiokrouhlé, širokým dolejškem sedavé, neb trochu objímavé. Prut slabý, často položený. Blizny hlavaté. V rašelinné půdě. T. bahní. *H. elodes.*

7. Kališní lupeny brvitě, nikoli žláznatě zubaté, s dlouhými vlasovitými brvami a černými punkty. Květy v latu, žluté, trochu brvitě pilované. Listy k prutu přitlačené, tčené, obdýlně kopovité. Prut vztýčený, hólý, $^1/_2$—2 stř. zvýši, přioblý, jednoduchý. Na lesních lukách; v Rakousích, okolo Hadersdorfu; v Uhřích, Kv. Čc. T. vousatá. *H. barbatum. L.*

Kališní lupeny méně brvité, neb celokrajné. 8.

8. Kališní lupeny tupé, s červenohnědými žlázkami. Listeny celokrajné. Plátky pilované, zlatožluté, dole červenavě neb červeně čárkované. Větve latu obyčejně 3květé. Listy velmi tupé, objímavé, srdčité, holé, útle tčené, po kraji trochu vyvrácené, na rubu sivozelené. Prut přímý, vztýčený, 1—2 stř. zvýši, holý, zřídka větvitý, červenavý. V suchých lesích, horách, v Čechách. Čn. Čc. (Hyp. elegantissimum, Crantz). T. pěkná. *H. pulchrum. L.*

Kališní lupeny špičaté. 9.

9. Prut 1—2 stř. zdélí, jednoduchý, oblý, holý; chocholík skupený, téměř hlavatý, chudokvětý. Listy sedavé, srdčitě vejčité, téměř ojíněné, s prozračnými, na kraji černými punkty. Kališní lupeny po kraji se stopečnými kulatými žlázkami. Na výslunních pahrbkách. Čn. Čc. T. chlumní. *H. montanum. L.*

Prut pídi dlouhý, vztýčený, vidličnatý, latnatý, na konci téměř 2řízný. Listy vejčité, poloobjímavé, netčené, po kraji černě skvrnité. Kališní lupeny vejčité, kopovité, dlouze špičaté. Semeník černě kropený. V Marmarošské stolici. Čn. Čc. T. horní. *H. alpinum. W. Kit.*

120. Geraniaceae. Kokostovité.

570. Erodium. Reiherschnabel. Pumpava.

Kalich 5lupenný, stejný. Koruna 5lupenná. Osiny šroubovitě stočené. Tyčinek 10, z nichž 5 bezprašničných. XVI. 2.

1. Řapík mezi lístky zubatý; listy veliké, lístky široké, cípy tupé. Prut $1^1/_2$ stř. zvýši, tlustý, válcovitý, položený, štětinatě chlupatý. Stopky úžlabní, 2—6květé, květy fialové, lupeny obdýlné, tupé, dva větší častěji vykroužené. Kališní lupeny proužkované, osinaté. Zobany tobolek na 3—$3^1/_2$ p. zdélí. Na lukách. v jižních Uhřích. Kv. Čn. P. zobanitá. *E. ciconium. Willd.*

Řapík nezubatý, listy menší. 2.

2. Lístky řapíkaté. Palisty vejčité, tupé. Prut dřív přímý, krátký, posléz položený, dlouhý, do 2 stř. kosmatý. Stopky 5—9květé, a jako i stopečky a kalichy žláznatě pýřité. Plátky růžové neb lilakové, ledva kalichu zdélí. Rostlina větší než následující, s vůní pižmovou. Na polích, zbořeništích. Kv. Zář. (Geranium moschatum, Jac.) P. pížmová. *L. moschatum. Ait.*

Lístky sedavé, neb téměř sedavé. 3.

3. Koruny větší než kalichy, nachové, do modra růžové, neb bělavé, tupé, vejčité, celokrajné. Prut přitloustlý, často krvočervený, ponejvíc položený, jen na špici vstávavý, $^1/_2$—$1^1/_2$ stř. zdélí, chlupatý. Lístky protisečné a vřezané, kořenní listy dlouze řapíkaté, prutní téměř se-

davé, chlupaté. Stopky úžlabiční dlouhé, červené, kosmaté, 3—7květé. Větve rozkladité. U cest, na úhorech. Bř. Čn. P. bolehlavovitá. *L. cicutarium. L'Her.*

Koruna něco menší než kalich, nehet plátku obyčejně zelený. Osiny holé, chlupaté. Lístky na dolejšku širší, vejčité, téměř sedavé, vřezaně zubaté. Plátky srdčité, nerozdělené, nikoli 3laločné. Stopky mnohokvěté. Prut větevnatý, položený, trochu chlupatý. S předešlým; v Uhřích. P. bedrníková. *E. pimpinellifolium. Cav.*

571. Geranium. Storchschnabel. Kakost.

Kalich 5lupenný. Tyčinek 10, obyčejně všecky plodné. Osiny (čnělky) se šnekovitě nadvinují. XVI. 3, Kopytník.

1. Stopky jednotlivé, jednokvěté, po odkvětu často sehnuté. Květy nachočervené, největší, přes palec zšíří; plátky srdčitě vykroužené, však celé. Kališní lupeny krátce osinaté. Tobolky někdy 2semenné, klapky hladké, s roztroušenými nežláznatými vlásky. Listy hluboce 7dílné, s cípy čárkovitými. Prut uvrchu rozevřeně větvitý, dole často červený, na článcích nadmutý, s bezžlázými, odstávavými chlupy. V písčité půdě, na výslunných pahrbkách, mezi křovím, houštím. Čn. Srp. K. krvavý. *G. sanguineum. L.*

Stopky 2květé. 2.

2. Lupeny celokrajné. 3.

Lupeny vykroužené neb 2laločné. 11.

3. Listy 3—5dílné. 4.

Listy buď až na dno nevřezané, aneb cípy beznožečné. 4.

4. Plátky 2krát zdélí kalicha, špinavě jasnočervené, s bílými čárkami, někdy však 2—3klané. Tobolky holé, síťkovaně drsné. Kalichy trochu lepkavé, 10hranné, štětinaté, osinaté. Listy 3četné aneb až k žebru 3klané; lístky krátce řapíkaté, 3klané, protisečně vřezané. Prut vztýčený, obyčejně 1 stř. zdélí, často i s listy červený. V kamenitých, vlhkých, stinných místech, na zdech. Kv. Čc. K. smradlavý, Čápí nůsek; Čapina; Býčník. *G. Robertianum. L.*

Plátky ledva o něco delší než kalich. Kalich osinatý;

mošničky s třemi příčnými vráskami. Listy 3—5četné, 3klaně protisečné, mnohokrát menší než u předešlého. Prut vstoupavý. V Uhřích. Čn. Zář. K. nachový.
G. purpureum.

5. Kalich kulatý, nadmutý; korunní lupeny krvavé, kopisťovité. Mošničky příčmo svraštělé. Tyčinky sehnuté. Čnělka nachýlená. Prut vidličnatý, 1—2 stř. zvýší. Listy 5—8laločné, na líci měkké, po kraji červenavé. Na pahrbkách a horách, na skalách, v jižních Uhřích, na Krkonoších. Čn. K. velekořenný. *G. macrorrhizum. L.*

Kalich rozložený, nikoli kulatý. 6.

6. Plátky ledva delší kalicha. Kořen roční. Obyčejně malé květy. 7.

Plátky značně delší kalicha. Kořen mnohoroční. Laloky listův končité. Květy veliké. 8.

7. Listy asi dopolou v široké, tupé laloky rozdělené, vstříční, dlouze nožečné, ledvinité, okrouhlé, plsťnaté, trochu lepkavé. Kalich kosmatý, osinatý. Lupeny růžočervené, tupé, klínovité, s nehty zelenavými. Mošničky chlupaté, síťkované. Prašníků 10 žlutých. U cest, v kamenitých místech. Čn. Čc. Kakost okrouhlolistý.
G. rotundifolium.

Listy až k žebru v úzké, čárkovité laloky rozdělené. Květní lupeny často vykroužené. 15.

8. Plátky černohnědé, po kraji vlnitě kadeřavé, plocho rozetřené neb trochu vyvrácené, na dolejšku vousaté. Klapky plodu příčmo řásnaté. Tyčinky dole brvité. Listy prstnatě 5—7dílné, s 3klanými, vřezaně zubatými laloky, na líci útlovlasé, na rubu šedolesklé. Prut vztýčený, s roztroušenými listy. V houštích, lesích, vlhkých zahradách. V letě. K. hnědý. *G. phaeum. L.*

Plátky modré neb červené, nekadeřavé. Mošničky chlupaté, nesvraštělé. 9.

9. Stopky po odkvětu sehnuté, zpět vyvrácené. 10.

Stopky po odkvětu vztýčené, s vodorovně odstávavými žláznatými chlupy. Květy lilakové lazurové, krátce vousaté. Kalichy kosmaté, krátce osinaté. Klapky hladké, s odstávavými žláznatými chloupky. Semena útle tčená. Tyčinky kopovité, prstnatě 7klané, po obou stranách pýřité, kořenní dlouze řapíkaté. Prut u vrchu žláznatě chlupatý,

vztýčený, $1\frac{1}{2}$—2 stř. zvýší. Na lesních lukách. Čn. Čc. K. lesní. *G. silvaticum. L.*

10. Prut nahoře žláznatě chlupatý, přitloustlý, do 2 stř. zvýší, útle plsťnatý, na článcích, přinadmutý. Listy dlanitě 7dílné. Stopky vodorovně žláznatě chlupaté. Kališní lupeny dlouhoosinné. Plátky modré, nevykroužené. Klapky hladké, odstávavě žláznatě chlupaté. Tyčinky dole v trojhran rozšířené. Na bujných lukách. Čn. Čc. K. luční. *G. pratense. L.*

Prut nahoře s bezžlázými, zpět položenými chlupy, rozevřeně větvitý. Listy chlupaté, dlanitě 5klané. Stopky dlouhé, bezžlázými, na dol obrácenými chlupy pokryté. Plátky nachočervené. Klapky hladké s odstávavými nežláznatými vlasy. Tyčinky kopovité. Na bažinných lukách Čc. Srp. K. bahní. *G. palustre. L.*

11. Kalich a celá rostlina holá. Kalich jehlanitě zavřený, příčmo švraštělý. Mošničky mnohonásobně brázděné, obdýlné, trochu stlačené, na špici chlupaté. Květy malé, růžové, lupeny úzké, celé. Listy okrouhlé, 5laločné, laloky 3klané, lesklé. Prut křehký, položený neb vstoupavý, holý, s články nadmutými, červený. Na stinných skalách, v horách. Kv. Čn. L. lesklý. *G. lucidum. L.*

Kalich chlupatý. 12.

12. Kališní lupeny v dlouhou osinu vybíhavé. 13.

Kališní lupeny bez osiny; častěji v uzlík končité. Cípy listů široké, přítupé. 16.

13. Prut vztýčený. Plátky 2krát zdélí kalicha, mělce vykroužené neb celé. 9.

Prut rozložený. Plátky kratší aneb ledva delší než kalich i s osinami. 14.

14. Listy asi do polou v obdýlně kopovité, zubaté laloky rozdělené. Rostlina žláznatě chlupatá. Květy modré, plátky na dolejšku a kraji brvité. Mošničky chlupaté, bez vrásek. V Lužicích, Čechách, zřídka. Čc. Zář. K. český. *G. bohemicum.*

Listy téměř až na žebro v čárkovité cípy rozdělené. Květ červený. 15.

15. Květní stopka delší než list, kališní lupeny dlouze osinaté, zdélí květních lupenů, lupeny vykroužené, na do-

lejšku bradaté, jasně nachové. Klapky hladké a holé, semena sítkovaně důlkovaná. Listy 5—7dílné. Prut položený a rozevřený, pýřitý. Na suché lesní půdě, na hrázích. Čc. K. tenkolistý. *G. columbinum. L.*

Stopka kratší než list, kališní lupeny osinaté, zdélí lupenův korunních, tyto vykroužené, nad nehtem vousaté, nachové. Klapky hladké, chlupaté, semena důlkovaně tečená. Listy 5—7dílné. Prut krátce chlupatý. V rolní půdě, mezi osením, na úhorech. V letě. K. rozsekaný. *G. dissectum. L.*

16. Prut s krátkými, ledva jednotlivě rozeznatelnými chlupy, ležící neb vztýčený, $^1/_2$—$1^1/_2$ stř. zvýší. Listy téměř okrouhlé, 7—9dílné. Kalich krátce osinatý. Plátky 2klaně vyříznuté, nad nehtem trochu brvité, kalicha zdélí, lilakově nachové. Klapky hladké, pýřité, semena hladká. Na rolích, v zahradách. Čn. Zář. K. nízký. *G. pusillum. L.*

Prut s odstávavými, jednotlivě patrnými chlupy. 17.

17. Plátky 2—3krát delší než kalich, obsrdčité, 2klané, lilanachové. Kalich jen s jednou osinou. Stopky po odkvětu sehnuté. Klapky hladké, pýřité, bez žlázek. Listy 7—8 klané, s tupě vrubovanými cípy. Prut a listy pýřité, kosmaté. V houštích, zřídka. K. pyrenejský. *G. pyrenaicum. L.*

Plátky ledva delší kalicha, nachové, na dolejšku brvité, 2klané. Kalich krátce ostnošpičatý. Klapky šikmo svraštělé, holé; semena hladká. Listy ledvinitě okrouhlé, 7—9klané. Prut útle kosmatý, rozvlačitě větvitý, do 1 stř. zvýší. Při plotech, u cest. Kv. Čc. K. měkký. *G. molle. L.*

121. Oxalideae. Šťavelovité.

572. *Oxalis. Sauerklee. Šťavel.*

Kalich a koruna 5lupenná. Tyčinky na dolejšku srostlé, 5 zevnitřních kratších. Tobolka obdýlná, 5boká. Rostlina zakyslá. X. 4. Šťavík; šoška jetelová; kyselá dětelina: zaječí šťáva; zaječí zelí; kysánek; aleluja; plicník.

1. Květy žluté; prut listnatý. 2.

Květy bílé neb nachové. 3.

2. Řapík na dolejšku s 2 palisty, oblý. Stopky kratší než řapíky, po odkvětu vyvrácené. Prut větvitý, položený, kořenivý, červený. Listy potrojné, opak srdčité. Plátky obklínovité, na špici trochu vykousnuté. V stinných vlhkých místech, při plotech, zdech. Kv. Říj. Š. růžkovatý. *O. corniculata. L.*

Řapík bezpalistý, poloobly. Stopky kratší než řapíky vztýčené. Pruty jednotlivé, vztýčené, větvité. Listy potrojné, opak srdčité. Plátky obvejčité, celokrajné neb mělce vykroužené, 2krát zdélí kalicha. Kořen výhončivý. V stinných místech, u plotů, na rolích. Čn. Zář. Š. tuhý. *O. stricta. L.*

3. Stvol bezlistý. Kořen plazivý, šupinatě zubatý, bílý. Listy potrojné, řapíkaté; lístky obsrdčité, útle chlupaté. Květ bílý neb růžový, zřídka fialový, s nachovými pruhami a žlutou skvrnou na dolejšku. Při plotech, v lesích, na skalách, v stínu. Dub. Kv. Š. kyselý; zaječí šťavel. *O. Acetosella. L.*

Stvol žádný. Kořen řepovitý, dlouhý, tlustý, jedlý. Lístky na řapíku 4, vejčité, málo vykroužené. Plátky nachové; čnělky kratší než tyčinky. Původně v Mexiku; u nás v zahradách vzdělávaný. Š. jedlý. *O. esculenta. L.*

122. Balsamineae. Netykavkovité.

573. *Impatiens. Springsame. Netykavka.*

Prašníků 5. Blizen 5 srostlých neb rozdělených. Tobolky obdýlné s klapkami zpružně pukavými. XIX. 6. V. 1.

Prašníky 2pouzdré. Blizny rozdělené. Stopky 1květé; však i 2—4květé; květy červené neb bílé, a mezi těmito prostřední. Tobolka 5brázdá, vejčitá, žlutozelená, pýřitá. Prut dužný, tlustý, 1—2 stř. zvýší. Listy sedivé, kopovité, na dol soužené. Ve východní Indii; u nás v zahradách. (Balsamina hortensis, Desp.) N. balzamína. *I. Balsamina. L.*

Prašníky 3 dvojpouzdré, 2 jednopouzdré. Blizny srostlé. Stopky 2—4květé, úžlabiční; květy zlatožluté. Tobolka hranolová, příoblá, obdýlná, zelená. Prut dužný, prů-

bledný, lesklý, na kolénkách ztloustlý, větvitý, 1—2 stř. zvýší. Listy dlouze řapíkaté, vejčité, tupé, hrubě pilované. Ve vlhkých stinných lesích, při potocích. Čc. Srp. N. evropská; Slabonoha. *I. Noli tangere. L.*

123. Dictamneae. Třevdavovité.

574. Dictamnus. Diptam. Třevdava.

Kalich 5dílný, odpadavý. Květní lupeny patery, nestejné. Tyčinek sehnutých 10. Semeníkův 5, dole srostlých, 1—2semenných. X. 1.

Koruny okázalé, bílé neb červené; lupeny špičaté, elliptičné. Kališní lupeny čárkovitě kopovité. Klasy koneční. Listy lichospeřené; lístky $^1/_2$ p. zdélí, přitloustlé, žláznaté, tčené, pilované. Prut 1—2 stř. zvýší, přímý, prostý, dole pýřitý, nahoře žláznatý, lepkavý. Na výslunných lesních polohách; v Slézsku, Čechách, Uhřích, u Břetislavi. Čn. (Dictamnus Fraxinella. Pers). T. bílá. *D. albus. L.*

124. Rutaceae. Routovité.

575. Peganum. Harmelraute. Harmala.

Kalich 5dílný, neodpadavý; úšty dlouhé. Koruna 5lupenná. Tyčinek 3krát tolik co lupenův, nitky dole rozšířené. Čnělka 3hranná. Tobolka zakulatělá, 3pouzdrá, mnohosemenná. X. 1.

Prut vztýčený, 1—2 stř. vysoký, lysý neb pýřitý, trochu lepký, méně více větvitý. Listy sedavé, mnohoklané; dolejší 3—5sečné. Plátky špinavě bílé, 3žilné, tupé. Kalich něco delší než koruna. Na písčinách; v Uhřích. Čn. Srp. H. mnohodílná. *P. Harmala. L.*

576. Ruta. Raute. Routa.

Kalich 3—5- (obyčejně 4-) dílný, taktéž koruna 3—5lupenná. Tyčinek 2krát tolik. Čnělka 1. Tobolka kulatá. X. 1.

Listy 3speřené, v obvodu téměř 3hranné; lístky obdýlné, vejčité. Květy vrcholičnaté; plátky vejčité, prohloubené, náhle v nehet soužené, žluté, zelenavé. Klapky plodu tupé. Pěstovaná; v Uhřích polodivoká. Čn. Srp. R. obecná. *R. graveolens. L.*

Poznam. Routa listenatá značí se velikými, širokými, vejčitými neb srdčitými listeny; listy tmavě zelenými; tobolkou kulatější. V zahradách. Kv. Čn. *R. bracteosa. DC.*

125. Tribuleae. Nadsedovité.

577. *Tribulus. Burzeldorn. Nadseda.*

Kalich 5lupenný, odpadavý. Koruna 5lupenná. Tyčinek 10. Blizna polokulatá, 5paprsečná. X. 1. Kolčatka; zemská kotva.

Listy 6—7jařmé; lístky téměř stejné. Pruty položené, kosmaté, $^1/_2$—1 stř. zdéli. Květy jednotlivé, úžlabiční; stopky kratší než listy; plátky sírožluté, vykroužené. Semena 4rohá. Na písečných prostorách; v Uhřích hojně. Čc. Říj. N. obecná. *T. terrestris. L.*

126. Malvaceae. Slézovité.

578. *Althaea. Eibisch. Proskurník.*

Kalíšek 6—9klaný; tobolky 1semenné, v přeslen postavené. XVI. 5.

1. Listy 3—7laločné, nerozdělené. 2.
   Hořejší listy 3dílné. 4.
2. Kalich dolejší, čili kalíšek, 6—7klaný. 3.
   Kalíšek 9—12klaný. Květy běločervenavé, s červenavými žilkami, ano i bílé. Listy šedozeleně plsťnaté, měkké, obdýlné, srdčitě vejčité, nepatrně 3—5laločné, zubaté. Kořen dlouhý, vřetenovitý, uvnitř bílý. Prut 3—5 stř. zvýší, jednoduchý, běloplsťnatý. Na vlhkých lukách, při plotech. Čn. Zář. P. lékařský; Sléz vysoký; Ibišek. *A. officinalis. L.*
3. Listy srdčité, nepatrně 3—5laločné; laloky téměř okrouhlé, řapíky kropenaté Kalíšek 6klaný. Plátky 2laločné, bledočervené, na dolejšku žlutavé. Celá rostlina žluto-šedozelená. Na suchých lukách a rolích; v Kumánsku až dolů do Banátu a Sremska. Čn. Zář. P. bledý. *A. pallida. W. K.*
   Listy okrouhlé, srdčité, 5—7laločné, vroubkované, svraštělé. Palisty 3—5klané. Květy jednotlivé, úžlabiční, v hrozen klasovitý, veliký spojené. Kalíšek 6—7klaný.

Plátky vykrožené, delší než kalich, růžové i hnědé, krvavé, žluté neb bílé. Prut přímý, 4—8 stř. zvýší, nahoře trochu větvitý, a jakož i listy a kalichy, chlupatý. V zahradách pěstovaný. Čc. Říj. P. topolovka. *A. rosea. Cav.*

4. Listy plsťnatě drsné; dolejší prstnaté, hořejší 3četné. Prut u kořenu téměř dřevnatý, přímý, vztýčený, tenký, 4—6 stř. zvýší, a jako i celá rostlina, hvězdnatými chlupy posetý a šedý. Stopky v úžlabičkách delší listův. Plátky růžové, s tmavšími čárkami, útle vroubkované. Při plotech: v Rakousích, Uhřích, Chorvatsku. Čc. Zář. P. konopní. *A. cannabina. L.*

Listy na líci řídce chlupaté, srdčité, tupé, 5laločné; kořenní okrouhle ledvinité, 7—5laločné, tupě pilované; hořejší prstnaté, hluboce 5klané, pilované; nejhořejší 3dílné. Prut položený neb vstávavý, často již od dolejška větvitý, chlupatý. Kalíšek 7—8dílný; cípy brvité. Koruna malá, běločervenavá, něco delší kalicha; plátky trochu vroubkované. Na kamenitých a výslunných místech; v Uhřích, Rakousích; Čn. Zář. P. chlupatý. *A. hirsuta. L.*

579. Hibiscus. Prosvirník.

Kalich 5klaný; kalíšek 5- i vícelupenný; 5 dole srostlých čnělek s bliznami hlavovitými. Tobolky srostlé v semeník 5pouzdrý, 5klapečný. XVI. 5. Ibišek.

Prut větvitý, 1—$1\frac{1}{2}$ stř. zvýší. Listy zubaté, holé, řapíkaté; hořejší 3dílné; cípy kopovité. Květy jednotlivé na chlupatých stopkách. Kalichy nadmuté, mázdřité, žilnaté; kalíšek z 10—12 kopovitých lístků složený; kalich síťkovaný s hnědočervenými žilkami. Koruna bledožlutá. Ve vzdělávané půdě, u cest; v Uhřích, Rakousích. Čc.; Říj. P. hodinový. *H. trionum. Lm.*

Keř 6—8 stř. vysoký, šedokorý. Listy krátce řapíkaté, kožnaté, 3žilné. Květy krátce stopečné, jednotlivé, v úžlabičkách. Kalíšek téměř kalicha zdélí. Koruna delší než kalich; plátky růžové neb bílé, krvavě skvrnité. Tobolka hvězdnatě chlupatá. V Krajinsku. Čc. Srp. P. syrský. *H. syriacus. L.*

580. *Kitaibelia. Lupenec.*

Čnělky mnohé. Kalíšek 6—9klaný. Tobolky 1semenné, množité, v hlavu skupené. XVI. 5.

Rostlina 6—8 stř. vysoká, cele žláznatými, lepkavými chlupy pokrytá. Prut vztýčený, prstu stloušťí. Listy řapíkaté, 7laločné, 9žebré, často pídi široké; hořejší 5laločné, 7žilné; laloky špičaté, nerovně zubaté. Palisty šikmo přirostlé, šikmo srdčité. Květy v úžlabičkách, stopečné, po třech. Koruna veliká, bílá; lupeny delší než kalíšek, obsrdčité, klínovité, uvnitř po kraji vousaté. Cípy zevnitřního kalicha celokrajné, téměř 3žilné; vnitřní 5klaný. Tobolky černavé, pýřité; semena ledvinitá, černá. V bujné půdě; v Sremsku, u Vukováru, mezi Petrovaradínem a Karlovicemi. Čn. Srp. L. vínkovitý.

K. vitifolia. W. K.

581. *Lavatera. Lavatere. Stola.*

Kalíšek 3klaný. Kalich 5klaný. Tobolky v přeslen postavené. XVI. 5.

Prut hustě hvězdnatě chlupatý, větvitý, 2—3 stř. zdélí. Listy 5—3laločné, a jako i prut, šedoplsťnaté. Kalíšek s ušty vejčitými. Plátky obsrdčité, růžové. Stopky jednotné, 1květé, delší než řapíky. U cest, plotů. Čc. Srp. S. obecná. *L. thuringiaca. L.*

582. *Malva: Malve. Sléz.*

Kalíšek 3lupenný; kalich 5klaný. Čnělek mnoho srostlých. Tobolky mnohé, přeslenovité, na vnitřní straně pukavé. XVI. 5.

1. Listy nejsou přes prostředek vřezané. 2.
Listy téměř až k žebru vřezané. 6.

2. Květ veliký, červený; plátky vykroužené, 3krát delší kalicha. Stopky po odkvětu vztýčené. Listy okrouhlé, 5—7laločné. Prut vztýčený, $1\frac{1}{2}$—3 stř. zvýší, a jako i stopky, krátkými, tuhými chlupy drsný. U cest. Čc. Srp. S. lesní. *M. silvestris. L.*

Příbuzný Sléz mouřenínský. Prut vyšší, silnější, přímý, hladký. Listy tupější, 5laločné, jako i řapíky a stopky lysé, aspoň nechlupaté. Květy větší, tmavější; plátky širší, plitce vykroužené; cípy kalíška vejčité. V zahradách a zdivočelý. (M. mauritiana, L.) *M. mauritanica. Spr.*

Květy malé, bledé. Listy přiokrouhlé, velmi mělce lalokaté. 3.

3. Prut vysoký, přímý. 4.

Prut položený. Listy nekadeřavé. 5.

4. Prut 1—3 stř. zvýší, málo větvitý, téměř lysý. Listy srdčitě okrouhlé, tupě 5laločné. Květy krátce stopečné, úžlabní skupené, prut objímající. Kalich trochu nadmutý, hvězdnatě chlupatý; kalíšek lupenů čárkovitě kopovitých. Květy malé; plátky 2krát delší kalicha, dole bělavé, nahoře červenavé. V zahradách. Čn. Zář. S. přeslenatý. *M. verticillata. L.*

Prut 4—6 stř. zvýší, jednoduchý. Listy veliké, okrouhlé, hluboce srdčité, 7laločné, zubaté, s obvodem kadeřavým. Květy malé, bílé neb bledočervenavé, v úžlabičkách sklubčené, sedavé. Na návsích, u zahrad. Srp. Zář. S. kadeřavý. *M. crispa. L.*

5. Plátky 2krát zdélí kalicha, červenavé, bledě lilakové, vykroužené. Stopky po odkvětu sehnuté. Listy srdčité, okrouhlé, plitce 5—7laločné, dlouzenožečné. Prut větvitý, oblý, připýřitý, 1 stř. zdélí. Tobolky s povrchem hladkým. Na návsích, u cest všudy hojně. Čc. Zář. (Malva neglecta, Wallr.) S. okrouhlolistý; zaječí sléz; pána boha koláčky; syrečky; palačky; pagáčky; pagačice. *M. rotundifolia. L.*

Plátky zdélí kalicha, vykroužené, bílé. Stopky po odkvětu sehnuté. Listy srdčité, okrouhlé, plitce 5—7laločné. Tobolky síťkované. Jest jasněji zelený než předešlý, tlustší a dužnější. S předešlým, však řidčeji. Čn. Zář. (Malva rotundifolia, Wallr.) S. severní. *M. borealis. Liljeblad.*

6. Tobolky holé. Květy veliké, 2 p. v průměru široké; plátky hluboce vykroužené, růžové, na nehtu brvité. Kořenní listy srdčitě okrouhlé, laločnaté; prutní dlanitě 5dílné, s 3klanými protisečnými cípy, na líci s jednoduchými chlupy, na rubu hvězdnatě chlupaté. Prut vztýčený, přímý, 2—4 stř. vysoký, hvězdnatě chlupatý. Na výslunních pahorkách, v hlinovité půdě. Čc. Srp. S. jinolistý. *M. Alcea. L*

Tobolky srstnaté. Kalíšek s ušty čárkovitými. Květy menší než při předešlém, s vůní pížmovou. Dolejší listy

ledvinité; hořejší hlouběji a útleji mnohodílné; dřípy více zubaté, užší než u předešlého, čárkovité. S předešlým. S. pížmový. *M. moschata. L.*

583. *Sida. Podslunečník.*

Kalich 5klaný; kalíšek žádný. Čnělek mnoho dole srostlých. Tobolky přeslenaté. XVI. 5.

Prut téměř jednoduchý, oblý, 2—5 stř. zvýší, a jako i celá rostlina, útlými, dlouhými, měkkými chlupy pokrytý. Listy téměř okrouhlosrdčité, dlouze zakončité, dlouze řapíkaté, zubaté, plsťnaté. Stopky jednotlivé, nad prostředem kloubnaté, kratší než řapík, úžlabní, 1květé. Květy žluté, lupeny uťaté, obvejčité, 2krát kalicha zdélí. Kalich řasnatý; ušty kopovitě vejčité, zveličené; 15 černých, uťatých, chlupatých, 2rohých, 3semenných tobolek. Okolo vesnic, v jižných Uhřích. Čn. Zář. (Abutilon Avicennae, Mat.) P. dvojrohý. *S. Abutilon. L.*

Tiliaceae. Lípovité.

584. *Tilia. Linde. Lípa.*

Kalich odpadavý, 5lupenný; 5 plátkův se šupinou na dolejšku, neb bez ní. Tyčinky mnohé; semeník 5pouzdrý; tobolka pometáním 1pouzdrá, 1—2semenná. Čnělka 1. Dolejší polovice stopky s listenem srostlá. XIII. 1.

1. Listy po obou stranách holé, šikmo srdčité, okrouhlé, zubaté, na líci tmavější, na rubu šedozelené. Řapíky holé. Stopky úžlabní, dole s jazykovitým žlutavým listenem až do polovice srostlé, s 5—7 květy v okolíku. Plod kožnatý, útle plsťnatý, slabě proužkovaný, nepatrně 5hranný, zobanitý. Plátky bledožluté. Laloky blizny konečně vodorovně odstávavé. Strom až do 60 stř. zvýší, Čc. (Tilia microphylla Vent.) L. malolistá.
T. parvifolia. Ehrh.

   Listy aspoň na rubu chlupaté, aneb jiné známky neshodné. 2.

2. Vrcholíky 6-i vícekvěté. 3.

   Vrcholíky 1—3květé. 4.

3. Vrcholík 6-vícekvětý. Listeny na stopkách až dolů při-

rostlé. Plátky šupinou neb medníkem opatřené; šupiny téměř kališních lupenův zdélí. Tobolka zakulatělá, bezžebrá. Listy široce vejčité, dole nerovně srdčité, dlouze končité, pilované, tlusté, po kraji brvitě pýřité, ostatně téměř holé. Strom 60—80 stř. zvýší. V Americe původně, u nás v sadech a stromořadích. (T. americana. L. T. candensis, Mich.) L. lysá. *T. glabra. Vent.*

Vrcholíky 9—30květé, řídké. Listeny 2—4 p. zdélí, pýřité. Plátky čárkovitě obdýlné, hluboce vykroužené; šupiny trochu kratší než kalich. Tobolka vejčitě kulatá, zvící hrachu, šedá, bezžebrá. Listy srdčité, z mládí aksamitové, posléz holé, někdy na mladých větvích až do 1 stř. zdélí. Strom 40—60 stř. zvýší. Původně v Americe. (T. pubescens, Ait.; T. caroliniana Mill.) L. řídkokvětá. *T. laxiflora. Mich.*

4. Květy medníky opatřené; tyto plátkům podobné. Vrcholík chudokvětý. Řapíky bělovlasé. Listy do 5 p. zdélí, $5\frac{1}{2}$ zšíří, dlouze zubaté, někdy téměř laločnaté, srdčité, na dolejšku nestejné, na rubu běloplstnaté. Mladší větve útlé, bělovlasé. V Uhřích, v Barańanské a Tolňanské a jižních stolicích. Čc. Srp. (T. rotundifolia, Vent.; T. argentea Desf.; Til. tomentosa, Moench.) L. bílá. *T. alba. W. Kit.*

Květy bez medníkův. 5.

5. Tobolka nepatrně žebernatá, plstnatá, kulatá, tvrdá. Kališní lupeny kopovité, po kraji bílé, plstnaté. Stopka 1—3květá, delší než řapík. Řapíky kratší než listy, hustě chlupaté. Listy krátce zakončité, po kraji pilované; zuby zakončité, 5žilné; na líci tmavozelené, na rubu na žilách chlupaté. V Čechách. L. chlupatá. *T. pilosa. Presl.*

Tobolka vypuklá, 3—5žebrá, tlustá, dřevnatá, krátce špičatá, kulatá. Ušty bliznové, přímé, vztýčené. Listeny až dolů po stopce sbíhavé. Řapíky útlé kosmaté, pak lysé. Vrcholík 2—3květý. Listy zakončité, ostře pilované, na líci tmavozelené, na žilách útle pýřité, na rubu jasnější a pýřité. Květe o 2—3 neděle dřív než L. malolistá. (T. pauciflora, Hayne; T. cordifolia Bess.; T. platyphylla, Scop.; T. cordata, Mill.; T. europaea β. L.) L. slovanská. *T. grandifolia. Ehrh.*

Poznam. Lípa chlupatá podobá se L. malolisté, listy má však větší, na rubu na žilách chlupaté tobolky elipsovité, huňaté, 5žebré; listeny zdélí stopky aneb málo kratší, medníky pod korunou. *T. hirsuta. Sv. Presl.*

128. Aesculeae. Maďalovité.

585. *Aesculus. Rosskastanie. Maďal.*

Kalich zvonkovitý. Tyčinek 7, s nitkami skřivenými, vstoupavými. Koruna 5lupenná. Tobolka kožnatá, ostnitá. VII. 1. Sviňské kaštany; divoký kaštan, koňský kaštan.

Strom 60—80 stř. zvýší. Listy vstříční, prstnatě 7—5-dílné, lístky obdýlně klínovité, z úzkého dolejška hrubě zubaté. Květy v hroznech konečních vztýčených; kalich nestejně 6klaný, plátky přiokrouhlé, tupé, pýřité, bílé a růžové. Tobolka 3pouzdrá, 3klapečná, pometáním 1—2-pouzdrá. Kv. Čn. M. obecný. *A. Hippocastanum. L.*

129. Acerineae. Javorovité.

586. *Acer. Ahorn. Javor.*

Kalich 5dílný. Koruna 5lupenná. Tyčinek 8. Květy mnohomanželné. XXIII. 1. VII. 1.

1. Listy vejčitě srdčité, sotva trochu vřezané, nestejně 3laločné, po obou stranách hladké. Chocholíky vztýčené. Květy bělavé; nožničky červené. Keř 15—20 stř. zvýší. Na haličských a slovenských Tatrách. Kv. Čn. J. habrolistý. *A. tataricum. L.*
   Listy 5laločné. 2.
2. Květy zelené, v dlouhých odvislých hroznech, které až po listech přicházejí. Plody s křídly rovnoběžnými. Listy na rubu šedozelené, na líci tmavozelené, s vrubovaně zubatými cípy. Strom 30—60 stř. zvýší, ano i mnohem vyšší, hladkokorý. V lesích a horách. Kv. Čn. Klen, klenka. *A. Pseudo-Platanus. L.*
   Květy v chocholíkách vztýčených. 3.
3. Laloky listův ostře špičatými zuby ozbrojené, listy samy 3—4 p. zdélí. Puky ve vejčité, červenohnědé, plstnaté šupiny zaobalené. Koruny zelenožluté, plody s křídly

vodorovně odstávavými. Strom vysoký, hladkokorý, s vesele zeleným lupením. Dub. Kv. J. mléčnatý.
A. platanoides. L.

Laloky listův nezubaté, aneb tupě zubaté. 4.

4. Strom zvýší předešlých. Listy mělce 5laločné, tupé, vykrajované, do 3 p. zdélí a zšíří, na rubu pýřité, šedozelené, s chlupy bělavými. Řapík 2—2 $^1/_2$ p. zdélí. Křídla plodu vodorovně odstávavá. V Uhřích, Chorvatsku. J. ztupený. *A. obtusatum. L.*

Strom výšky střední, často jen keř. Kora korkovitá, křídlatá. Listy do 2 p. zdélí a zšíří, cípy celokrajné, obdýlné, tupé, však často hrubě zubaté. Koruny žlutozelené. Křídla plodu čárkovitě obdýlná, tupá, vodorovně rozevřená. V plotech, v lesích. Kv. Babyka, černý klen. *A. campestre. L.*

Pozn. Příbuzný Javor rakouský: řapíky delší, téměř plsťnaté, květy větší, křídla rozevřená, laloky listů dlouze špičaté. S předešlým v Uhřích. *A. austriacum. Tratt.*

130. Sumachineae. Škumpovité.

587. *Rhus. Sumach. Škumpa.*

Květy různopohlavé. Kalich malý, 5dílný, neodpadavý. Plátkův 5. Tyčinek 5. Semeník 1pouzdrý. Čnělky krátké 3, neb 3 blizny sedavé. V. 3. Škumpina.

Listy jednoduché, celokrajné, obvejčité, lysé. Řapíky, žebra a žíly listů červené. Květy v latech s niťovitými listeny. Kalichy 3—5klané. Koruna 3—5lupenná. Plody polosrdčité, holé, zelené, pak černavé. Keř. 4—6 stř. zvýši. V Uhřích. Kv. Čn. Š. Ruj. *R. cotinus. L.*

Listy lichospeřené, 8—19jařmé, lístky kopovité, zakončité, pilované. Řapík srstnatý. Květy červenavé neb žlutavé, mnohé, v přímý, hustý koneční hrozen sestavené. V Americe, u nás v zahradách. Čnc. Š. octná.
R. Typhina. L.

131. Berberideae. Dřístalovité.

588. *Berberis. Sauerdorn. Dřístal.*

Kalich 6lupenný; koruna 6lupenná; každý lupen s 2 medními žlázkami. Plod vejčitý, 1pouzdrý, 2—3semenný. VI. 1. Vančar, pivník, dřišťal.

Keř 4—8 stř. zvýší, trnitý. Listy obvejčité, lysé, na líci zelené, na rubu bledší, po kraji více méně pilované, v chomáčích, 3dílnými trny podepřené. Květy v odvislých hroznech neb klasech. Kalich podepřen 3 malými listeny. Plátky žluté s pomerančovými žlázkami. Malvice eliptičné, červené. Kora i dřevo žluté. V plotech, zdivočelý. Kv. Čn. D. obecný. *B. vulgaris. L.*

589. Epimedium. Sockenblume. Sladkoměška.

Kalich odpadavý, 4lupenný. Plátky 4 poddnté. Tyčinky 4. Čnělka jedna. Tobolka 1pouzdrá, 2klapečná, mnohosemenná. IV. 1.

Dolejší listy 2—3násobně 3četné, s obdýlnými, šikmo srdčitými, trochu pilovaně brvitými, tuhými, lesklými lístky. Stopky po 3, s 3 listeny. Květy špinavě tmavočervené. V Chorvatsku, v jižnich Uhřích. Dub. Kv. S. horní. *E. alpinum. L.*

132. Ampelideae. Révovité.

590. Vitis. Weinstock. Réva.

Kalich 4zubý; koruna 5lupenná; 5 tyčinek; 1 čnělka. Malvice 1pouzdrá, 2—4semenná. V. 1.

Keř pnivý. Listy dlouze řapíkaté, okrouhlé, srdčité, 3—5laločné, zmládí na rubu vlnaté. Ručičky vidličnaté. Květy žlutavě zelené, vonné. Pěstovaná v nezčíslných odrodech. R. vinná. *V. vinifera. L.*

133. Droseraceae. Rosnatkovité.

591. Drosera. Sonnenthau. Rosnatka.

Kalich neodpadavý, hluboce 5dílný. Koruna 5lupenná, vadnoucí, 5 tyčinek, 3—5 čnělek. Tobolka 1-pouzdrá, 3—5klapečná, mnohosemenná. V. 5.

1. Listy okrouhlé, kořenní růžičkovité, dužné, na líci a po kraji brvité; na rubu lysé, 7žilné. Stvol bezlistý, 3—4 p. zvýší. Květní lupeny malé, bílé, jen na poledním slunci rozevřené. Blizny kyjovité, nerozdělené. V bažinách, rašeliniskách. Čc. Srp. R. okrouhlolistá, rosička, sluneční rosa, rosník. *D. rotundifolia. Lin.*

Listy obdýlné. 2.

2. Čnělky 2klané neb vykroužené. Listy kopisťovité, vejčité. Řapíky delší než listy. Stvol na dolejšku položený, obloukem vstávavý, málo delší než listy. Na rašelinštích. Čn. Srp. (Dr. longifolia, L.) R. vstoupavá. *D. intermedia. Drev.*

Blizny kyjovité, nerozdělené. Listy čárkovitě kopisťovité. Řapíky sotva delší listův. Stvoly přímé, 2krát zdélí listů. Tobolky obdýlné. V rašeliništích. Čc. (Dr. anglica, Huds.) S. dlouholistá. *D. longifolia. Drev. et. Hayn.*

184. Parnassieae. Tolijovité.

592. Parnassia. Herzblatt. Tolije.

Kalich a koruna 5lupenná, 5 brvitých, žlázovitých šupin v koruně. Tyčinek 5. Tobolka 1pouzdrá, na špici 4klapečná. V. 4. Devaterník, samolístek.

Prut ponejvíc 1listý, jednoduchý, vztýčený, $^1/_2$—1 stř. zvýší, 1květý. Několik řapíkatých, srdčitých, kořenních listův. Plátky eliptičné, přitloustlé, bílé, žilnaté, tupé. Na vlhkých lukách, bažinách, železitých močálech. Srp. Zář. T. bahní. *P. palustris. L.*

135. Cistineae. Cistovité.

593. Helianthemum. Sonnenröschen. Devaterník.

Kalich ze 3 větších a 2 menších lupenův složený. Koruna 5lupenná, odpadavá. Tyčinek mnoho. Čnělka 1 neb žádná, blizna hlavovitá. Tobolka 1pouzdrá, 3klapečná. XIII. 1.

1. Listy palistnaté. 2.

Listy bez palistův. 3.

2. Listy kopovité, po obou stranách kosmaté, téměř ploché. Rostlina téměř křovitá, rozložená. Palisty delší kalicha. Stopky a kalichy kosmaté, zevnitřní kališní lupeny menší. Plátky žluté, celokrajné. Na Alpách. Čnc. Zář. D. velekvětý. *H. grandiflorum. Scop.*

Listy obdýlné, ovální, krátce chlupaté, na rubu téměř plsťnaté, po kraji brvité a vyhrnuté, vstřícní. Palisty kopovité. Pruty na dolejšku dřevnaté, vstoupavé, trochu chlupaté. Klas koneční, krátký, rozvláčitý. Květy jedno-

stranné. Kališní lupeny s vyšinulou špicí, mázdřité, prozračné, 3—5žilné. Stopky plodu sehnuté. Na výslunných pahrbkách, v houštích. Čn. (Cistus Helianthemum.) D. obecný. Roztočilka. *H. vulgare. Gaertn.*

3. Prut bylinný. Kořen jednoroční. Listy obdýlné, chlupaté. Plátky celokrajné, žluté, s červenou skvrnou na dolejšku. D. skvrnitý. *H. guttatum. Mill.*

Prut trochu dřevnatý. 4.

4. Listy úzce čárkovité, po kraji drsné, brvité; jinak holé, tvrdé, sedavé, střídavé. Stopky 1květé; květy malé, žluté, úžlabní. Na suchých pahrbkách. Čn. D. úzkolistý. *H. Fumana. Mill.*

Listy vejčité neb kopovité. 5.

5. Listy řapíkaté, ploché, vejčitě obdýlné neb kopovité, na líci zelené, s přitlačenými štětinami, na rubu šedoplsťnaté. Prut dole položený, pídi dlouhý. Hrozny chudokvěté, pýřité; květy malé, zlatožluté; plátky obvejčité, celokrajné, 4—5. Kalich pýřitý. Čnělka kolénkovitá. Na suchých pahrbkách. Kv. Čn. (Cistus canus, Dillen). D. douškolistý. *H. marifolium. Pers.*

Listy obdýlně kopovité, tupé, tmavozelené, na líci více než na rubu ovlášené. Prut ležící. Řapíky brvité. Květy koneční v hroznech. Kalich více méně chlupatý; koruny žluté, později pomerančové, celé neb vykroužené. Na Alpách. Čc. Srp. (Cistus oelandicus. Jacq.) D. horní. *H. alspestre. Rchb.*

Příbuzný Devaterník viniční: listy vejčitě obdýlné, na rubu bělošedé, vstřícní. Na vyslunných pahrbkách. *H. vineale. Pers.*

136. Violarieae. Violkovité.

594. Viola. Veilchen. Violka.

Kališní lupeny ze zadu v přívěsek prodloužené. Dolejší korunní lupen ostružnatý. Tyčinky ve válec spojené, nesrostlé. Tobolka 1pouzdrá, 3klapečná. XIX. 6. V. 1. Fialka.

1. Stopky z kořene; žádný prut, aneb jen plazivé výhonky. Kališní lupeny tupé. 2.

Pruty větvité, neplazivé; květy úžlabní. Kališní lupeny obyčejně špičaté. 5.

2. Listy více méně chlupaté. Blizna háčkovitá. 3.
   Listy holé. Blizna tupá, uťatá. 4.
3. Kořen větvitý, bez výhonkův. Rostlina chlupatá. Listy 3hranně vejčité, srdčité, na rubu krátkovlasé, později veliké, zvláště v stínu; řapíky do 1 stř. zdélí. Plátky vykroužené, bledě modro lilakové. Roh krátký, homolitý. Na suchých místech, hrázích, v plotech. Dub. Kv. V. srsťnatá. *V. hirta. L.*
   Kořen výhončivý, plazivý. Rostlina pýřitá. Listy okrouhlé a vejčitě okrouhlé, nejprvnější srdčitě ledvinité, pýřité. Plátky tmavomodré, fialové, hořejší zaokrouhlené, vonné. Roh válcovitý, na špici do vnitř zahnutý. V plotech, zahradách, Bř. Kv. V. vonná. *V. odorata. L.*
4. Listy srdčité, do špice vybíhavé, však na špici tupé, 3hranně obdýlné, kopisťovité. Řapík křídlatý. Palisty do poly s řapíkem srostlé. Stopky 2—4 p. zdélí. Plátky nachomodré, oba prostřední na dolejšku miškovité. V lesních bažinách. Dub. Kv. V. bažinná. *V. uliginosa. Schrad.*
   Listy ledvinité, velmi tupé, okrouhlé, srdčité. Palisty vejčité, žláznatě pilované. Kališní lupeny tupé. Plátky přiokrouhlé, bledé, lilakové, s tmavšími žilkami. Na bažinných lukách. Dub. Kv. V. bahní. *V. palustris. L.*
5. Květy modré. 6.
   Květy žluté. 13.
6. Květy korunní s kořene, bezkorunní z prutu. Koruny lilakové, vonné. Palisty kopovitě špičaté, celokrajné, hořejší po kraji brvité. Kališní lupeny špičaté. Listy bledozelené, při rozvinu kornoutkovitě stočené; okrouhlé, ledvinitě srdčité, s krátkou tupou špicí. Prut řadou chlupův opatřený. V kypré, úrodné půdě; v lesích. Bř. Dub. V. divná. *V. mirabilis. L.*
   Žádné květy z kořene, všecky z prutu. 7.
7. Pruty přímo neb šikmo vztýčené. 8.
   Pruty položené a vstávavé. 11.
8. Listy okrouhlé, hluboce srdčité, útlovlasé, zřídka holé, šedozelenavé, na rubu obyčejně olovitě neb černavě naběhlé. Pruty trsnaté, jednoduché, šikmo vztýčené. Palisty vejčitě, obdýlné, hřebenitě pilované. Kališní lupeny špičaté, na dolejšku celé. Koruna lilaková. Ostruha

čili roh válcovitý. Tobolka špičatá, pýřitá. V řídké, písečné zemi, v borech. Dub. V. písečná.
V. arenaria. DC.

Listy obdýlné. 9.

9. Roh krátký. Plátky okrouhle vejčité, mlékobílé, trochu do modra neb lilákova. Palisty čárkovité neb kopovité, ozubené neb nepravidelně pilované. Listy jazykovité neb obdýlně kopovité, s krajem rovným, přímým, na dolejšku uťaté a v řapík sbíhavé. Řapík slabě křídlatý. Pruty vztýčené, obyčejně hustě trsnaté. Na mokrých a bažinných lukách. Kv. (Viola lactea, Sm. Viola stagnina, Kit.) V. broskvolistá. *V. persicifolia. Rupp.*

Roh homolovitý. 10.

10. Palisty kopovitě špičaté, útle pilované, bylinné. Listy vejčitě neb tříhranně obdýlné, trochu srdčité, v slabě křídlatý řapík trochu sbíhavé, po kraji maličko obloučnaté. Prut přímo vztýčený, trsnatý. Plátky obdýlné; roh homolovitý; tobolka tupá; květy veliké, dřív mlékobílé, potom bledolilákové. Na vlhkých úrodných lukách. Kv. V. Ruppova.
V. Ruppii. Allion.

α. humilis. Prut $1/2$ stř. zvýší, šikmo vztýčený, zblíženými listy a palisty hustě posetý; palisty veliké; listy srdčitě obdýlné, pilované. V lesních bažinách. Kv. Čn. V. chlumní. (V. pratensis *α. β.* Wimm.)
V. montana. W. Gr.

β. elatior. Prut 1 stř. zdélí, vztýčený, s listy vzdálenými. (Viola Ruppii Rchbch.) V. hájní. *V. nemoralis. Kütz.*

Palisty listovité, široce kopovité, hrubě pilované, k vrchu nerozdělené, delší než řapík. Listy obdýlně kopovité, na dolejšku uťaté, aneb klínovitě v řapík sbíhavé, s krajem přímým; řapík širokřídlý. Prut vztýčený, tuhý. Koruny veliké, lilákové; plátky obdýlné; kališní lupeny špičaté. Na úrodných, trochu suchých lukách. Kv. Čn. V. zvýšená. *V. elatior. Clus.*

α. pratensis; 3—6 p. zvýší, holá; listy k oběma koncům soužené, na dolejšku klínovitě sbíhavé. (V. lactea Fries.). *V. pratensis. Koch.*

β. dumetorum; $1/2$—1 stř. zvýší, pýřitá. Listy tupé, aneb mělce srdčité. (V. elatior, Wim. V. persicifolia. Rbch.)

11. Roh trochu smáčknutý, skrácený, nebarvitý, bělavý. Plátky vejčité, lazurově modré. Kališní lupeny špičaté. Tobolka tupá. Palisty polovejčité neb obdýlně kopovité, bylinné, pilované neb brvitě pilované, krátké. Listy srdčitě vejčité, s krajem obloučnatým, obyčejně na líci lesklé, tmavozelené. Prut dole položený, pak vstoupavý, 1—12 pal. zvýší. Na lesních prostorách. Dub. Čn. V. psí; podléštka. *V. canina. L.*

α. acaulis, Fl. sil. nízká, bezvětvá, často popelavě neb červeně zelená.

β. ericetorum, Schrad. větvitá, dole položená, nízká, lesklolistá.

γ. lucorum, Rbch. větvitá, vstoupavě vztýčená, s jasně zelenými listy a většími palisty.

Roh válcovitý. Prut vstoupavý, nahoře větvitý. 12.

12. Kališní lupeny na dolejšku kusé. Lupeny obdýlné, zaokrouhlené, širší než u následující, i samy květy větší, více do modra než fialova. Roh válcovitý, často bělavý. Palisty kopovité, mázdřité, v útlé třepení rozeklané, kratší, než řapíky. Listy téměř okrouhlé, srdčitě ledvinité, hlouběji vrubované, a zelenejší než u následující. Prut vstoupavý. Mezi houštím a křovím. Dub. Kv. (D. silvestris *β.* macrantha, Wim. V. silvestris *β.* Koch) V. Rivinová. *V. Riviniana. Rbch.*

Kališní lupeny na dolejšku špičaté. Plátky vejčitě obdýlné, fialové do červena. Roh válcovitý, prodloužený. Tobolka špičatá. Palisty kopovité, mázdřité, brvitě pilované, kratší než řapíky. Listy přiokrouhlé, ke špici užší, na dolejšku hluboce srdčité. V lesní půdě; Dub. Kv., o 10 dní dřív než předešlá. V. canina *β.* silvatica, Fries.) V. lesní. *V. silvestris. Lam.*

13. Listy ledvinité, okrouhlé, jemné, živě zelené, vrubované. Prut 2listý, 1—2květý. Palisty ovální, celokrajné. Kališní lupeny špičaté. Koruny čistě žluté, s hnědými čárkami. Blizna plochá. Na vlhkých, pramenitých, kamenitých lesních prostorách. Kv. Čn. V. dvojkvětá. *V. biflora. L.*

Listy vejčité neb obdýlné. Palisty obyčejně protisečné. 14.

14 Palisty kopovité, celokrajné. Kořenní listy vejčité, vrubované, řapíkaté. Prut krátký, vztýčený, 3hranný, pru-

hovaný, 1květý. Roh šídlovitý, modrý, téměř plátkův zdélí. Květy velmi veliké, nachýlené, žluté, Na korutánských Alpách, Tatrách. Čc. Zoysová. *V. Zoysii. Wulfen.*
Palisty protisečné. 15.

15. Palisty prstnatě rozdělené; cípy čárkovité, téměř stejně veliké. Listy vrubované, brvité; dolejší srdčitě vejčité. Prut 3hranný, prostý, vztýčený, $^1/_2$—1 stř. zdélí. Stopky 3krát delší než listy. Květy veliké, žluté, někdy i fialově skvrnité. Roh krátký. Kořen větvitý, plazivý. Na horních lukách, Krkonoších, Tatrách. Čn. Čc. V. žlutá.
V. lutea. Sm.

Palisty nikoli prstnaté. 16.

16. Palisty lýrovitě protisečné, poslední cíp prodloužený, listovitý. Listy vrubované, dolejší srdčitě vejčité, přiokrouhlé, hořejší vejčité. Prut hranatý, rozkladitý. Koruna hned menší, hned 2krát větší kalicha, běložlutá, sírožlutá, zlatožlutá, tmavě fialově brvitá, aneb fialová se žlutými pruhy. Kališní přílístky tupé, trochu zubaté neb vykroužené. Při plotech, v štěpnicích, na rolích. Kv. Zář. (V. arvensis, Murray). Violka trojice; Maceška; Sirotky.
V. tricolor. L.

Palisty protisečné. 17.

17. Prut slabý, 3hranný. Listy vejčité, zubaté; dolejší téměř okrouhlé. Roh 2krát zdélí kalicha, však kratší plátkův, dlouze špičatý. Květ velmi veliký, žlutý; plátky vejčité. Na Krkonoších, Alpách rakouských. Čc. Srp. (V. calcarata, Haenke). V. velekvětá. *V. grandiflora. L.*

Prut vztýčený, 4hranný. Dolejší listy vejčité, tupé, hrubě vrubované, hořejší kopovité, vrubovaně zubaté. Palisty protisečné, střední cíp kopovitý. Koruna 2krát zvící kalicha, sírožlutá; dolejší lupen zlatožlutý, černě pruhovaný. Na skalách: v Čechách, Haliči, na Tatrách. Kv. (Viola lutea, Bess.) V. skalní. *V. saxatilis. Schmidt.*

137. Polygaleae. Vítodovité.

595. Polygala. Kreutzblume. Vítod.

Kalich 5—4lupenný, 2 vnitřní lupeny křídlovité. Koruna nepravidelná; dolejší lupen kýlnatý s hřebenitým lalokem. Tyčinek obyčejně 8. Čnělka 1, zřídka

2. Tobolka plochá, 2pouzdrá, 2semenná. XVII. 2. Mléčnice; Torbice.

1. Koruna s přívěškem štětcovitým; 3 menší kališní lupeny téměř stejné. Květ modrý, bílý neb červený. 2.
Koruna bez přívěskův, veliká, bledožlutá, krátce stopečná. Kalich bílý, zadní lupen větší. Stopky konečnı́ a úžlabiční, nejvíce 2květé. Listy obdýlně kopovité, špičaté, kožnaté, vždy zelené. Keř malý. V horách na stinných skalách; v Rakousích, Čechách, Uhřích. Dub. Čn. V. dvojkvětý. *P. Chamaebuxus. L.*

2. Květy v hroznech asi 5květých. Pruty velmi větvité, položené. Na rašelinných lukách. (P. serpillacea, Weihe). V. douškolistý. *P. depressa. Wender.*
Hrozny koneční, mnohokvěté. 3.

3. Květy vždy jasně nachočervené, růžové (jako i stopky), $^1/_2$ p. dlouhé. Kališní lupeny mnohožebré, tupé, útle špičaté, kratší než koruna; křídla eliptičná, 3žilná. Stopka v čas květu 3—4krát delší semeníka. Listy čárkovitě kopovité. Prut téměř vztýčený, trochu větvitý. Na suchých pahrbkách, v Rakousích, Uhřích. Kv. Čc. V. větší. *P. major. Jacq.*
Barva květu měnivá, modrá, bílá, nachová. 4.

4. Listeny před rozvitím květu přesahují špici klasu v způsobu malého chochole. Hrozny koneční mnohokvěté; boční žilky křídel větvitě žilkované a na konci příčním žebrem spojené. Kalich a koruna azurová neb nachočervená, řídce bělavá. Kořenní listy eliptičné. Prut nejvíc jen dole vstoupavý, pak vztýčený. Na suchých lukách. V létě a v jeseni. V. čuprinatý. *P. comosa. Schk.*
Listeny kratší než květní puky. 5.

5. Boční žíly křídel příčními žebry se střední žilou spojené. Křídla a koruny lazurové, mlékobílé, zřídka lilonachové neb růžové; křídla posléz sezelenají. Listy čárkovitě kopovité, často jednostranné; kořenní eliptičné. Pruty trsnaté, však nikoli růžičkovité, šikmé neb dolejškem položené, $^1/_2$ stř. zdélí. Tobolka vejčitá, vykroužená, dole v krátkou nožku soužená. S předešlým. V. pospolitý. *P. vulgaris. L.*

α. major (Pol. vulgaris Rbch. Křídélka tobolky zšíří, a maličko delší než ona.

β. oxyptera. Rbch. Křídélka mnohem užší než tobolka.

γ. alpestris. Nižší, listy kratší a širší, hrozny krátké, husté.

Boční žíly křídel rozvětvené, však příčnými žebry se střední žilou nahoře nespojené. Semeník v čas květu ledva stopečný. Květy menší, tmavomodré, mlékomodré, mlékobílé. Kořenní listy obvejčité, větší, růžičkovité. Prut nižší jak u předešlého. Na vlhkých lukách. Kv. Čc. V. hořký. *P. amara. L.*

α. genuina Jacq. Květy větší, tmavomodré; křídélka buď užší než dospělá tobolka, aneb tak široká jak ona.

β. alpestris Rbch. Nižší; hořejší listy eliptičné, dolejší někdy růžičkovité.

γ. parviflora, austriaca Rbch., uliginosa Rbch. Květy 2krát menší.

138. Resedaceae. Rezedovité.

596. Reseda. Resede. Rezedka.

Kalich 3—6dílný. Tyčinek 10—24. Čnělky 3—6. Tobolka 3—5hranná, 1pouzdrá, mnohosemenná. XI. 3. Rýt.

1. Kalich 4dílný; koruna 4lupenná; lupeny bledě žluté, nestejné. Listy kopovité, celokrajné, na dolejšku po každé straně zubem opatřené, jasně zelené, lesklé. Prut vztýčený, přímý, větvitý, čárkovaný, 1—3 stř. zvýší, lysý. Tyčinek 20—24. Tobolka 6hranná, zakulatělá. U cest, při zdech. Čc. Zář. R. obecná. *R. luteola. L.*

   Kalich 6dílný. 2.

2. Dolejší listy 2krát protisečné, hořejší 3klané, kořenní častěji jednoduché. Plátky žlutobílé, vrubovaně brvité, na hřbetě přívěsky opatřené. Medník třepenitý. Tobolka 3hranná; tyčinek 18. Prut příoblý, čárkovaný, vstoupavý, rozestřený, 1—1$^{1}/_{2}$ stř. zvýší. Na suchých prostorách, u cest. Čn. Zář. R. žlutá. *R. lutea. L.*

   Listy z části celé, z části 3laločné. 3.

3. Květy žluté, vonné; plátkův 6. Kalich 6dílný; ušty čárkovité, tupé, bezžilné. Tyčinek obyčejně 19. Stopky 2krát delší kalicha. Listy střídavé, obdýlně neb čárkovitě kopovité, tupé neb přiostré, vykrajované, brvité. Prut

přímý neb vstávavý, $^1/_2$—1 stř. zdéli, hranatý, dole na hranách srstnatý, od dolejška větevnatý. Původně v Africe; u nás v zahradách, sama se vysívající. R. vonná; rezedka zahradní. *R. odorata. L.*

Květy bílé. 4.

4. Kalichy velmi veliké. Plátky bílé, vonné, téměř okrouhlé, malé, zubatě vykroužené, hořejší 2rohé. Prašníky červenavé. Tobolka nadmutá, 6hranná, svislá. Listy holé, z části úzce obvejčité, z části laločité. Na polích, v jižních Rakousích; Čc. Zář. R. malá. *R. Phyteuma.*

Kalich kratší než koruna; cípy čárkovité. Plátky bílé; 2 dolejší 3dílné, 2 střední 2dílné, dolejší čárkovité. Prašníky bledé. Semeník ledva delší kalicha. Žádná čnělka. Květy v dlouhém vztýčeném hroznu. Dolejší listy kopovité, celé, na rubu ostré; hořejší 3laločné. Prut 1 stř. zvýší, vstávavý neb vztýčený, na hoře větvitý, drsný. Na písčinách, v Uhřích. Čn. Srp. R. středozemní. *R. mediterranea.*

139. Fumariaceae. Dymnivkovité.

597. Corydalis. Lerchensporn. Dymnivka.

Koruna 4lupenná; hořejší lupen ostrožnatý. Tyčinky 2bratré. Šešulka stlačená, 2klapečná, pukavá, mnohosemenná. XVII. 1. Podražec; Smetaník.

1. Prut velmi větvitý. Květy žluté, neb žlutobílé. 2.

Prut jednoduchý, nanejvýš nad kořenem 2větvý. 3.

2. Prut úpončivými řapíky šplehavý. V houštích, lesích. D. vidličnatá. *C. claviculata. Desv.*

Prut nešplehavý, rozložený. Listeny kratší než stopečky. Semena lesklá. Na zdech. D. žlutá. *C. lutea. DC.*

Prut rozložený, ostře hranatý. Listy prutní 2krát 3četné; cípy vejčité, laločité. Květy bílé do žluta, s rohem šídlovitým. Hrozen chudokvětý. Listeny velmi malé, šídlovité. Šešulky čárkovité, 4hranné, delší než stopky. Obyčejně jen 2 prašníky. Na kamenitých suchých pahrbcích, v Uhřích, Haliči. Čn. Čc. D. bílá. *C. capnoides. L.*

3. Listeny až do prostřed prstnatě vřezané. Hrozen 6—8-květý. Květy červené neb bělavé; roh ztloustlý, téměř přímý. Stopky zdélí tobolky. Prut jednoduchý, přímý,

pod nejdolejším listem šupinou podepřený. Listy 3—4, řapíkaté, 2—3sečné. V houštích. Bř. Dub. (Corydalis solida Smith., Corydalis Halleri, W. et Gr. Fumaria bulbosa. γ. L. Fumaria solida Ehrh., Corydalis bulbosa DC.) D. prstnatá. *C. digitata. Pers.*

Listy nerozdělené. 4.

4. Hrozen 10—20květý, hlízy duté, prut dole bez šupiny. 5.

Hrozen 2—8květý. Květy červené. Roh přímý, homolitý. Kořenní listy chybící. Prut 4—5 p. zvýší, přímý, jednoduchý, 2listý, 2klaně větvitý, pod větvemi šupinou opatřený. Hlízy celistvé. V lesích. Bř. Dub. (Fumaria bulbosa β. L., Fumaria fabacea Retz., Fumaria intermedia, Ehrh.) D. pevná. *C. fabacea. Pers.*

5. Květ bílý, hořejší a dolejší plátky na špici klenuté, ne kýlnaté, roh zkřivený, sehnutý, sotva delší než stopka, na špici vykroužený, na dolejšku po obou stranách vtlačený. Prut jednoduchý, listy 2krát 3četné, lístky obdýlné, trochu špičaté. Hrozen koneční, vonný. V lesích, s následující, však řidčeji. Bř. Dub. D. bělokvětá. *C. albiflora. Kit.*

Květ červený, někdy běložlutý, plátky na špici kýlnaté, roh 2krát zdélí stopky, téměř vodorovný, přioblý, přímý, jen na špici skřivený, nevykroužený. Prut jednoduchý, 1 stř. zvýší, 2listý, listy 2krát 3četné, tupými cípy vřezané, kořenní často chybící. Hrozen koneční, bělavý-li, vonný, pak-li červený, nevonný. Rostlina holá jako i předešlá, trochu šedozelená. V lesích. Bř. Dub. (Fumaria bulbosa, α. L., Fumaria cava, Mill., Corydalis tuberosa DC.) D. dutá. *C. cava. Schweigg. et Koerte.*

598. Fumaria. Erdrauch. Routička.

Kalich, koruna a tyčinky, jako u předešlé. Semeník vejčitý neb kulatý, nepukavý, 1semenný. XVII. 1. Polní routa, zemědým.

1. Kališní lupeny polozdélí koruny. Koruna jasněžlutá, často na hřbetě a na špici tmavočervená. Plody kulaté, tupé, stopky často vyvrácené. Řapíky často v úponky vybíhavé. Dřípy listův obdýlně vejčité. Prut pnivý. Na plotech. R. pnivá. *F. capreolata. L.*

Kališní lupeny kratší než do poly koruny. 2.
2. Kališní lupeny koruny zšíří, však kratší než tato, kromě ostrohy. Plod kulatý, špičatý. Květy bílé, na špici červené. Listy velmi složené, dřípy žlábkovité. Prut rozložený, hrozny řídké. Na rolích. R. malokvětá.
F. parviflora. Lam.
Kališní lupeny užší než koruna. 3.
3. Kališní lupeny 3krát kratší než koruna, širší než stopka. Koruny růžové, na špici nachové, 2—3čárek zdélí. Klas prodloužený, řídký. Tobolky přikulatělé, však příčmo širší, na vrchu jako pšeničné zrno mělce vydůlené. Listy šedozelené, 2krát protisečné, cípy čárkovitě obdýlné. Prut hned vztýčený, hned položený, 1 stř. zvýší. Na rolích v letě. R. pospolitá. *F. officinalis. L.*
Kališní lupeny 6krát kratší než koruna, užší než stopka. Koruny bledší, často pletní neb běločervené. Klas neb hrozen krátký. Tobolky kulaté, slabě vtlačené s maličkou špicí. Listy velmi složené, cípy čárkovité. Prut přímý. Rostlina předešlé podobná, obyčejně menší, útlejší, šedozelená. S předešlou. R. bledokvětá.
F. Vaillantii. Loisel.

140. Papaveraceae. Makovité.

599. Chelidonium. Schöllkraut. Lastovičník.

Kalich 2lupenný. Koruna 4lupenná. Sešulka 2klapečná, 1pouzdrá. Tyčinek mnoho. Čnělka 1 dvojlaločná. XIII. 1. Celidana; Celigana; nebeský dar; Kravavník.

Listy protisečné, lístky trochu laločnaté, laloky přiokrouhlé, chobotnatě zubaté. Prut 2—3 stř. zvýší, vztýčený, roztroušeně chlupatý, šedomodře ojíněný. Květy v okolících, koruny žluté, kalich trochu chlupatý, žlutavý, lusk nadmutý. Ve vzdělávané půdě. Kv. Srp. V. větší. *Ch. majus. L.*
Listy speřeně sečné, lístky dřípnaté, dřípy čárkovité, ostře špičaté. Květy okoličnaté, větší, lupeny pilované, žlutější, lusk tenčší. V Uhřích okolo Pětikostelů. V. dřípnatý. *Ch. laciniatum. L.*

600. *Glaucium. Hornmohn. Růžkovatec.*

Kalich 2-, koruna 4lupenná. Tyčinek mnoho. Tobolka šešulitá, 2klapečná, 2pouzdrá. XIII. 1.

Hořejší listy srdčité, objímavé. Plod bradavičnatý, drsný, šešulitý, trochu skřivený, téměř 1 stř. zdélí. Lupeny veliké, okrouhlé, žluté, tupé, celé, na nehtu černohnědé. Kališní lupeny vejčité, sivé, měkkoostnité. Tyčinek přes 60. Prut přímý, 1—1½ stř. zvýší, lysý, sivý, málo větvitý. V Rakousích. Dub. Čc. (Chelidonium glaucium, L.) R. žlutý. *C. luteum. Scop.*

Hořejší listy sedlé, neobjímavé. Lusk štětinatý. Lupeny bledošarlátové, na dolejšku tmavočervené. Prut háčkovitý. Na písčinách, rolích, v Uhřích, Čechách. Čn. Čc. (Gl. phoeniceum. Sm.) R. Šarlatový.
G. corniculatum. Curtis.

601. *Papaver. Mohn. Mák.*

Plod makovice 1pouzdrá, kulatá neb obdýlná, pod bliznou dirkami pukavá. Blizna sedlá, terčovitá, paprskovitá. Tyčinky mnohé. Kalich 2lupenný, odpadavý. Koruna 4lupenná. XIII. 1.

1. Makovice háčkovitá neb štětinatá. 2.
   Makovice lysá. 5.

Prut listnatý. 3.
   Stvol bezlistý. 4.

3. Malvice kyjovitá, obdýlná, téměř 5hranná, se vztýčenými štětinami. Lupeny šarlatočervené, opak vejčité, na dolejšku černě skvrnité. Listy dvojprotisečné, s čárkovitě kopovitými dřípy. Prut ½—1½ stř. zdélí, jednotlivý, jednoduchý, chudokvětý, v písčité půdě. Tyčinky k vrchu rozšířené. Mezi osením, na rolích. Kv. Čc. M. rolní.
P. Argemone. L.

Makovice přiokrouhlá, brázděná, tlustá, s odstávavými štětinami. Blizna 6—8 paprsečná. Kalich žlutě stětinatý, Listy 3dílné, protisečné, s čárkovitými, osinatými cípy, Větve 1květé. Prut tenký, větvitý, s přitlačenými štětinami. Na poli, v Uhřích. Čn. Čc. M. zvrhlý.
P. hybridum. L.

4. Listy chlupaté, 2speřené, lístky 2—3klané i celé, šedozelené, po obou stranách bělovlasé, listy kořenní na

dlouhých nachových řapíkách. Stvol 1květý, háčkovaný, vztýčený, $^1/_2$—1 stř. zvýší. Květ veliký, sněhobílý, lupeny napodýl svraštělé. Makovice opak vejčitá, neb raději obdýlná. Blizna 4—6klaná. Na nízkých holech, v Rakousích. Čc. Zář. M. Burserův. *P. Burseri. Crantz.*
Listy holé, hladké, 2speřené, lístky 3klané, cípy stejně široké, špičaté, 20—30 háčkovaných, 1květých, položených stvolův z kořene. Květ žlutý. Na nejvyšších korutanských Alpách. Čn. M. horní. *P. alpinum.*

5. Rostlina lysá. 6.
Rostlina chlupatá. 7.

6. Makovice pod bliznou s dirkami zavřenými; semena bílá. Větší ve všech částkách než následující. M. bílý. *P. officinale. Gm. fl. bad.*
Makovice s dirkami otevřenými, téměř kulatá, s bliznou 8- i vícepramennou. Semena černá, ledvinitá, sítkovaná. Nitky k vrchu tlustší. Listy objímavé, vřezaně zubaté. Prut jediný, přímý, 2—3 stř. zvýší, málovětvý, ojíněný. Domovem v jižních krajinách, u nás pěstovaný. Čn. Srp. (Pap. somniferum luridum. Roch.) M. snodárný. *P. somniferum. L.*

α. Divoký mák, málokvětý, kalichy a stopky štětinaté, zuby listní v štětinu vybíhavé. Od toho pochodí náš vzdělávaný mák zahradní.
β. Černý mák, tobolky zakulatělejší, pod bliznou pukavé; semena šerá neb černavá, lupeny lilakové, bledě červené, se skvrnou tmavofialovou. *P. nigrum.*
γ. Mák bílý. Tobolka vejčitá, nepukavá. Semena a lupeny bílé. Viz Papaver officinale, Gm. Papaver album.
δ. Mák plný. Lupeny třepenité rozličných barev. V zahradách. (P. s. fl. pl.)

7. Makovice opak vejčitá, dole zaokrouhlená, modře ojíněná. Blizna 7—14klaná. Lupeny téměř okrouhlé, šarlatočervené, dole černě plámité, bez nehtů. Tyčinky šídlovité. Listy protisečně vřezané neb pilované. Prut 1—3 stř. zvýší, s odstávavými štětinami. Mezi obilím. Kv. Čc. M. vlčí, slepý mák, pleskanec, pukavec, kohoutky. *P. Rhoeas. L.*
Makovice kyjovitá, dole soužená. Blizna 6—7paprsečná. Lupeny s krátkým nehtem, bledě šarlatové neb žlu-

tobilé, na dolejšku černě skvrnité. Tyčinky šídlovité, Listy dvojprotisečné, s cípy vzdáleně zubatými. Prut 1—3 stř. zvýší, nahoře větvitý, odstávavě štětitý. Na písčitých vhorech, řidčeji. Čn. M. pochybný. *P. dubium. L.*

Poznam. Mák velekvětý. Prut 2—2½ stř. zvýší, jednokvětý, a jako i listy a kalich štětinatě drsný. Listy speřeně dělené, cípy obdýlné. hrubě pilované. Blizna 12—15klaná. Tobolka lysá, zakulatělá. Květy 4—9 p. v průměru mající, ohnivě červené. Domovem v Asii, u nás v zahradách tu i tam. *P. orientale. Lin.*

141. Paeoniaceae. Pivoňkovité.

602. Cimicifuga. Wanzenkraut. Plostičník.

Kalich a koruna 4—5lupenná. Kalich stálý. Plod ze 2—5 mošniček neb měchýřků složený, tyto pukavé. Rostlina různopohlavá. XIII. 4.

Prut někdy i 6 stř. zvýší, oblý, pýřitý, větvitý. Dolejší listy 1—2trojité, dlouze nožečné. Lat klasatý, koneční. Stopky pýřité, stopečky 1květé. Kalich 4lupenný; koruna 4lupenná; samičí květ mnoholupenný. Květy bělavé. Na Tatrách, v hájích, v lesích. Srp. Zář. P. smrdutý. *C. foetida. L.*

603. Actaea. Christophskraut. Samorostlík.

Kalich odpadavý. Koruna 4—5lupenná. Malvice mnohosemenná. XIII. 1. Beraní rožky; Černina; Vranec.

Hrozen vejčitý. Květy bílé; lupeny odpadavé, čárkovitě obdýlné. Kalich odpadavý, lupeny okrouhlé, tupé. Malvice lesklá, černá, mnohosemenná; semena pookrouhlá. Listy 2krát trojčetné; lístky vřezaně pilované. Prut vztýčený, 2—3 stř. zvýší, na dolejšku mázdrovitými pošvami otočený, s jedním kořenním listem a několika prutními. V lesích; Kv. Čn. S. klasatý. *A. spicata. L.*

604. Paeonia. Pfingstrose. Pivoňka.

Kalich trvalý, 5lupenný, lupenů nestejných, okrouhlých. Koruna 5 (někdy 6—10)lupenná; lupeny okrouhlé, stejné. Tyčinek mnoho. Semeník ze 2—5 vícesemenných tobolek složený. XIII. 2.

Listy 2krát 3četné; lístky nahé, lysé, vejčité, celokrajné. Tobolky plsťnaté, zpět vyvrácené, od dola sehnuté a skřivené. Kořenní niťovité, nikoli hlíznaté. V Illyrsku. P. celá. *P. corallina. Retz.*

Listy 2—3krát 3četné; lístky kopovité neb obdýlné, lysé neb málo pýřité. Zralé tobolky vztýčené, maličko odstávavé, nad prostředem podhnuté, na špici zakřivené, plsťnaté. Semena vejčitá, červená, pak černá, lesklá. Koruny veliké, 8lupenné (též i plné); lupeny přiokrouhlé, nachokrvavé, nestejně vykrajované. Prut přímý, 1—2 stř. zvýší, tuhý, oblý, lysý, listnatý. Kořen hlíznatý. V Uhřích, na horách, v Korutansku; u nás v zahradách. Kv. Čn. P. lékařská. *P. officinalis. L.*

Poznam. Pivoňka cizí: listy 3četné; lístky žlábkovitě prohnuté, 2—3laločné, nelesklé, na líci sivé, na rubu šedivé. Tobolky plsťnaté, více odstávavé, skřivené. Květ karmazínový, neplný. V jižní Evropě; u nás v zahradách. *P. peregrina. Mill.*

Ranunculaceae. Pryskyřníkovité.

605. *Aconitum. Eisenhut. Oměj.*

Kalich 5lupenný, barvitý; hořejší lupen na způsob lebky klenutý; 2 poboční křídlovitě okrouhlé; 2 dolejší obdýlné. Koruna 5lupenná, 2 hořejší kápovité, pod lebkou skryté. Tyčinek mnoho. Tobolky 3—5, válcovité, nesrostlé, mnohosemenné. XIII. 3.

1. Květy běložluté. 2.
Květy modré, neb do běla padající. Lebka ještě jednou tak vysoká jak široká. 3.

2. Ostroha niťovitá, zavitá; medníky vztýčené; lebka homolitá, dlouze protažená, 3krát delší než širší, trochu pýřitá. Tobolky 3; semena tupá, 3hranná, s kýlem ostrým, na vše strany svraštěle řasnaté. Kalich sírožlutý. Listy obvodem okrouhloledvinité, přes polovici dlanité, 5—7dílné, s klínovitými, 3klanými, obdýlnými cípy, pýřité. Klas jednoduchý, hustý. Prut přímý, 2—2$^1/_2$ stř. vysoký, oblý, hladký, pýřitý, někdy téměř lysý. V chlumních lesích. Čc. Srp. (Aconitum Vulparia, Rbch) O. psímor; vlčímor. *A. Lycoctonum. L.*

Ostroha háčkovitě vyvrácená. Lebka homolitá, zaokrouhlená, nad koncem ku předu vtlačená; pobočné lupeny přiokrouhlé, rohaté, u vnitř a po kraji chlupaté. Tobolek 5 pýřitých. Listy 5—7laločné; cípy čárkovité, špičaté. Hrozen mnohokvětý. Stopka, stopečky, květy a plody pýřité. Prut $1\frac{1}{2}$—2 stř. zvýší, oblý, přímý, hustě listnatý, holý neb trochu pýřitý. Na vápenitých horách; v Rakousích, Uhřích. Srp. Zář. V. jedhoj; Mníšek dobrý. *A. Anthora. L.*

3. Lebka homolitě klenutá, medníky vztýčené neb šikmo nakloněné; ostroha hákovitá; tobolky zpočátku rovnoběžné, obyčejně po 5; semena ostře 3hranná, příčmo řasnatá; řasy na hřbetě křídlatě mázdřité, vlnité. V lesích, na lesních lukách, mezi houštěmi. Čc. Srp. (Acon. Cammarum, Lin. Jacq.; Acon. Cammarum et rostratum, Rbch.) V. strakatý. *A. variegatum. L.*

α. gracile. Prut obloučnatý, slabý; květenství řídké; kukle homolitá s krátkým zobanem.

β. macranthum. Prut přímý, vztýčený; květenství skupené. Lebka široce zvončitá, téměř všudy stejně široká, s velmi krátkým zobanem.

γ. nasutum. Lebka homolá, s protaženým, dolů sehnutým zobanem.

δ. aduncum. Lebka homolá, zpředu nad zobanem vykroužená, s protáhlým, vstoupavým zobanem.

Lebka polokulatá, stlačená, nižší než u předešlého. Obyčejně 3 semeníky. 4.

4. Mladší semeníky rozevřeně stojící; semena ostrá, 3hranná, s tupými vráskami na hřbetě. Ostroha trochu skřivená; medníky na obloučnatém nehtu vodorovné, chýlivé. Kalichy jasně neb fialově modré; lebka téměř polokulatá, ve velmi krátký aneb žádný zoban vybíhavá, s vodorovným aneb šikmo vstoupavým dolejším krajem. Korunní lupeny kápovité, u vrchu zaokrouhlené aneb v hlavu ku předu skřivenou končící; tři dolejší velmi malé, čárkovité, často chybící. Stopky méně více odstávavé. Kořen dvě řapíkovité bambuliny. Prut 2—3 stř. zvýší, obyčejně přímý, vztýčený, jednoduchý. Listy krátce nožečné, 3dílné; střední cíp 3dílný s klanými dřípy; boční nerovně 3dílné, téměř prstnaté; k vrchu přecházejí v 3klané i nerozdělené,

čárkovité podkvětní listeny. V lesích chlumních. Čc. Srp. (Aconitum pyramidale W. et Gr.; Aconit. vulgare DC.; Acon. variabile, Wim.) V. Šalamounek; mordovník; zlý mníšek. *A. Napellus. L.*

Mladší semeníky dovnitř skřivené, nahoře k sobě chýlivé; semena ostře 3hranná, s ostrými vráskami na hřbetě. Ostruha háčkovitá. Medníky na obloučnatém nehtu šikmo nachýlené. Květy často modře a bíle barvité. Plod často pochybivý. Rostlina ostatně předešlé podobná; lebka trochu vyšší, a cípy listu trochu širší. S předešlým. Čc. Srp. (Acon. Cammarum, Wim.; Aconit. intermedium, DC.; Acon.neomontanum, Willd.) V. pravý; Šalamounek; zlý mníšek; mor dovník; svolina. *A. Stoerkianum Rbch.*

606. *Adonis. Hlaváček.*

Kalich 5lupenný. Koruna 5—15lupenná. Semeníky hranaté, na válcovitém neb kulatém lůžku, bezocasé, krátkou čnělkou ostnité. XIII. 7. Ohníček.

1. Koruna 5—8lupenná. Kořen roční. 2.

Koruna 10—15lupenná; lupeny velmi odstávavé, vykousané, citronové; obyčejně jeden veliký květ na konci prutu. Kalich lupenů obdýlných, dole chlupatých. Plod vejčitý; semena rovná, na špici ztloustlá, pýřitá. Květy koneční, jednotlivé, krátce stopečné. Prut 6—12 p. zvýší. Listy mnohodílné; cípy čárkovitě kopinaté neb štětinovité, jasně zelené. Na chlumích a lesních lukách. Dub. Kv. (Adonis apenninus, Lumm.) H. jarní. *A. vernalis. Hayn.*

2. Květy polokulatě zavíravé; lupeny obvejčité, na konci zaokrouhlené, podduté, krvavé, na dně černé, osmery. Kališní lupeny rozložené, holé. Semeníky obdýlně vejčitou hlavu působící, kratší než u následujících; přímě špičaté. Prut přímý, 9—12 p. zvýší, větvitý, holý. Listy 3násobně vyštěrbené; cípy krátké, čárkovité, ostré. Na polích, v Rakousích, Haliči. Kv. Čn. H. podzimní. *A. autumnalis. L.*

Květy otevřenější; lupeny více ploché, žlutočervené neb bledožluté. Plod hřídelovitý; nažky obyčejně hákovitě špičaté. 3.

3. Květy obyčejně 5lupenné; lupeny úzké, žlutočervené, téměř ploché. Plod válcovitý; kalich holý, někdy jen na dolejšku vlasatý. Semena na špici stejně barvitá. Listy pernatě mnohodílné. V obilí. Kv. Čn. H. letní; Slepý mák. *A. aestivalis. L.*

Květy obyčejně 8lupenné; lupeny kopovité neb vejčité. 4.

4. Lupeny kopovitě špičaté, rozložené, rovné, stejnobarevné, šarlatové. Kališní lupeny chlupaté. Plody válcovité; nažky na špici přižehnuté. Listy mnohoklané; cípy úzké, dlouhé. Prut vlasatý. Mezi osením. Čn. Čc. H. plamenný. *A. flammeus. Murr. Jacq.*

Lupeny opak vejčité, obdýlné, trochu ploché, s tmavými skvrnami na dolejšku. Plody válcovité; semena svraštěle důlkovaná, na dolejšku se špičatým hrbem. Listy mnohodílné, cípy dlouhé. Na polích; v Rakousích, Čechách. Kv. Čn. (Adonis citrina, Hoffm.) H. miniový. *A. miniatus. Jacq.*

Poznam. Hlaváček jarvový. Kořenní listy dlouzenožečné; řapíky trojsečné; cípy mnohosečné, nejhořejší sedlé. Nažky vejčité, hladké, dole na příč obroubené, stlačeným, svinutým zobanem končité. V Uhřích. *A. pyrenaicus. DC.*

607. *Anemone. Windröschen. Sasanka.*

Na místě kalicha 3lupenný, méně více listovitý, od koruny vzdálený obal. Koruna 5—15lupenná. Tyčinky mnohé. Plod: 1semenné, ocasaté neb bezocasé holénky na polokulatém neb homolitém lůžku. XIII. 7. Pohanina; Stulíš; Zavilec; Koniklec; Podlíska; Jaterník.

1. Kořenní listy jednoduché, 3laločné, celokrajné, srdčité, nožečné, kožnaté, tmavozelené, na rubu často červenavé. Pruty bezlisté, 2—3 p. dlouhé, 1květé, kosmaté. Kalich 3listý, od koruny krátkou stopkou oddálený, lupeny zelené, vejčité. Koruna světlemodrá; lupeny 6—9četné. Semeníky bezocasé, 1semenné, na sklípkovatém lůžku. V lesích, na chlumech. Bř. Dub. (Hepatica triloba Chaix). S. jaterník; Plicník. *A. Hepatica. L.*

Listy složené, aneb až dolův rozdělené. 2.

2. Semeníky v dlouhý, pérovitý ocas vybíhavé. Pulsatilla, Willd. 3.
Semeníky bezocasé. Anemone. 9.
3. Kalich neb obal ze 3 složených, nožečných listů sestávající. 4.
Obaly na dolejšku srostlé, sedlé, kosmaté, v čárkovité dřípy rozdělené. 5.
4. Lupeny žlutavé. Obaly více černozelené, kosmatější než u následujícího, trojité, složené; lístky protisečně zubaté, dlouze zašpičatěné. Semena vlasatá. Na korutanských Alpách. Čn. Srp. S. celerolistá. *A. apiifolia. Kr.*
Koruna veliká, rozevřená, 6lupenná, bílá. Nažky s ocasem vousatým. Listy trojité; lístky tupé, dvojsložené, s cípy vřezanými; obaly rovněž takové. Stvol $^1/_2$—1 stř. zvýší, 1květý. Na Krkonoších. Čc. Srp. S. horní. *A. alpina. L.*
5. Kořenní listy přiokrouhlé, až na dno 3dílné neb 3četné; lístky s čárkovitě obdýlnými, na špici vřezaně zubatými cípy, střední 3-, boční 2dílné. Stvol bezlistý, 1květý, 3—8 p. zvýší. Obal špinavě fialový neb zelený, bělokosmatý. Koruna vztýčená, 6lupenná; lupeny odstávavé, fialové, zevnčí bělokosmaté, 1—1$^1/_2$ p. zdélí. Na výslunných pahrbkách, v písčitých borech; v Uhřích, Čechách, Slézsku. Bř. Dub. S. otevřená. *A. patens. L.*
Kořenní listy speřené neb protisečné. 6.
6. Kořenní listy jednoduše speřené. 7.
Listy 2—3speřené, s čárkovitými, velmi úzkými dřípy. 8.
7. Lístky 2—3klané, tupé, málo chlupaté; cípy kopovité, na špici 3—4klané, ozubené. Květ vztýčený, 6lupenný; lupeny 1 p. zdélí, uvnitř žlutobílé, zevnčí červenavé, kosmaté. Stvol 3—12 p. zvýší; obal uvnitř hladký, zvenku kosmatý. Na suchých pahorkách. Dub. Čn. S. jarní. *A. vernalis. L.*
Lístky 3dílné, dlouze špičaté, dlouze a hustě kosmaté. Koruna trochu vztýčená; plátky zvenčí více nachofialové, uvnitř více bílé než u předešlé. Na korutanských Alpách; v Uhřích, Čechách. Dub. Kv. (Pulsatilla hybrida, Mikan.) S. Hallerova. *A. Halleri. Allion.*
8. Lupeny vztýčené, se špicí zpět vyhrnutou, tmavofialové, někdy šarlatové, zvenči kosmaté, bělovlasé, $^1/_2$—1$^1/_2$

p. zdélí, po 6; květ sám zvončitý, odvislý. Listy 3speřené, s čárkovitými cípy; lupeny obalu téměř pernatě vřezané. Stvol $^1/_2$—1 $^1/_2$ stř. zdélí. Na výslunných pahorkách, v písčitých borech. Dub. Kv. S. luční.

A. pratensis. L.

Lupeny odstávavé, přímé, nevyvrácené, modrofialové; koruna zvončitá, 6lupenná, trochu chýlivá, větší než u předešlé. Listy speřeně mnohodílné, s čárkovitými, špičatými cípy. Stvol $^1/_2$—1 stř. zvýší, 1květý. V písčitých borech. Dub. (Pulsatilla vulgaris Mill.) S. koniklec.

A. Pulsatilla. L.

9. Obal sedlý, prstnatě rozdělený, dole srostlý. Kořenní listy okrouhlé, prstnatě 5dílné, s 3klanými a vřezanými cípy. Stvol mnohokvětý, zřídka 1květý, 1—2 stř. zvýší, kosmatý. Květy v okolíku; koruny bílé. Na Krkonoších, Babíhoře. Kv. Čn. S. narcisokvětá. *A. narcissiflora. L.*

Obaly nožečné, 3dílné, s laloky vřezanými. 10.

10. Semeníky vlnaté, s krátkými holými čnělkami. Koruna veliká, bílá; lupeny $^1/_2$ p. zdélí, zvenčí vlnaté, po 6—9. Stopka prodloužená, téměř vztýčená, dole vlnatá, nahoře hedbávitá. Obaly a listy pýřité; tyto 3—5dílné; lístky 3dílné; cípy 3—5zubé. Stvol vlnatý, 1květý, 1 stř. zvýší. Na suchých, lesnatých chlumech. Čn. S. lesní.

A. silvestris. L.

Semeníky holé neb krátce chlupaté. Kořenní listy často chybící. 11.

11. Koruna žlutá, 5lupenná; lupeny zvenku pýřité. Stopky obalní mnohem kratší než obaly; tyto trojité, s hluboce 3klanými, přitupými lístky. Stvol 1—3květý, obyčejně 2květý. V stinných houštích, lesích. Dub. Kv. S. pryskyřníková. *A. ranunculoides. L.*

Koruna bílá, růžová, 6—9lupenná; lupeny po obou stranách holé. Stopky obalní polozdélí obalů; tyto trojité, s 3klanými, vřezaně pilovanými, špičatými lístky. Stvol $^1/_2$—1 stř. zvýší, 1květý. S předešlou. Bř. Kv. S. hajní. *A. nemorosa. L.*

Poznam. V zahradách pěstují se ještě i tyto druhy, s kořenem bambulinatým (Presl. Rostlinop.):

Sasanka proměnlivá. Kořenní listy dlouhořapečné, 3-hranné, 3sečné. Obalní lupeny sedlé, mnohodílné. Květ

2—3½ p. široký, červený neb nachový, fialový, modrý, lilakový, žlutavý, bílý neb peřestý, někdy plný, nejčastěji 6lupenný. Bř. Kv. *A. coronaria. L.*

Sasanka peřestá. Listy 3dílné; dřípy klínovité, zubaté. Obalní lupeny sedlé, obdýlné, celé neb trochu zubčené. Koruna 10—12lupenná; lupeny kopovité, ostré. Bř. Kv. (An. hortensis latifolia, Clus.) *A. pavonina. Lam.*

Sasanka hvězdovitá. Listy 3dílné; dřípy klínovité, stříhaně zubaté. Obalní lupeny sedlé, obdýlné, celé neb trochu stříhané. Koruna 10—12lupenná; lupeny obdýlné, přítupé. Bř. Kv. (Anem. hortensis, Lin.). *A. stellata. Lam.*

Sasanka srdčitá. Listy srdčité, přiokrouhlé, tupě 3—5laločné, zubaté. Obalní lupeny sedlé, 3dílné. Koruna 10—12lupenná; lupeny obdýlné, žluté. *A. palmata. Lin.*

608. Aquilegia. Ackelei. Orlíček.

Kalich 5lupenný; lupeny barevné, padavé. Koruna 5lupenná; lupeny nahoře otevřené, 2pyské, nálevkovité, dole v ostruhu končité. Tyčinky mnohé, v 5—10 svazcích; 5 válcovitých tobolek. XIII. 5. Randlíčky.

Prut téměř nahý, 1—3květý, lepký, žláznatě chlupatý jako i celá rostlina, pídi dlouhý. Listy šedozelené, téměř 3laločné; kořenní 2krát 3násobné. Květy bledě fialomodré; 5—7 čnělek; medníky zkřivené. Na vápencích; v Chorvatsku, v Korutanech. Čc. O. lepkavý. *A. viscosa.*

Prut vztýčený, 1—3 stř. zvýší, pýřitý, větvitý. Listy 2krát 3četné; kořenní dlouze nožečné; lístky 3laločné, vrubované, s pýřitými žilkami. Květy fialomodré neb bílé. Medníky na špici do vnitř zkřivené. Na pahornatých lukách. Čc. O. obecný. *A. vulgaris. L.*

Poznam. Orlíček jarní, podobný předcšlému; medníky rovné; čnělky a tyčinky čnějící; kališní lupeny něco delší korunních lupenů, přiostré; dřípy listů 3četné, na konci přitupé, zubaté. V zahradách pěstovaný.
A. canadensis. L.

609. Atragene. Zelenec.

Obal žádný. Kalich 4lupenný. Koruna mnoholupenná, polokratší kalicha. Nažky dlouhoocasé, vousaté. XIII. 7. Větvina, Pr.

Keř často sáh vysoký, téměř pnivý, položený. Listy 2krát 3sečné, pilované, dlouze špičaté; prutní jen 3četné, na rubu bledé. Květy modré, bledofialové, převislé; lupeny tupé, kopisťovité. Na vlhkých skalách, na horách; v Uhřích, Rakousích, Krajinsku. Čc. Srp. Z. horní.

A. alpina. L. Jacq.

610. Caltha. Schmalzblume. Záruží.

Kalich barevný, padavý, 5lupenný. Koruna chybí; 5—10 stlačených, rozložených, mnohosemenných tobolek. Tyčinek mnoho. XIII. 7. Blaťouch; Záruž; Máselka; Žluťák; Koňské kopyto.

Prut obyčejně vstoupavý, trubkovitý, šťávnatý, holý, oblý, listnatý, dole často červenavý. Listy nožečné, srdčitě ledvinité, vrubované, lesklé, lysé. Květ veliký, zlatožlutý, lesklý, téměř 1 palce zšíří. Tobolky svraštělé, hrotité. Na lukách, v močálech. Dub. Kv. Z. bahní.

C. palustris. L.

611. Clematis. Waldrebe. Plamének.

Obal a koruny žádné. Kalich 4—5lupenný, korunovitý. Tyčinky mnohé. Tobolky osinaté, s niťovitou čnělkou. XIII. 7. Labuť; Rabudí; Barvínek.

1. Listy jednoduché, sedlé, vejčitě kopovité, vstříční, na dolejšku často fialové, trochu kožnaté. Prut 1—4 stř. zvýší, vztýčený. Stopky 1květé, květy odvislé, špinavě fialové. Tyčinky, čnělky, semena chlupaté. Na dunajských výspách, u Mostu na Litavě, u Neziderů, v Rakousích, Krajinsku. Čn. Čc. P. odvislý. *B. integrifolia. L.*

Listy speřené, květy špinavě bílé. 2.

2. Prut pnivý, často několik sáhů dlouhý, hebký, větvitý, křovitý. Listy prostě speřené, lístky srdčité vejčité, celé neb vřezané, dlouze špičaté, řapíky úpončivé. Květní lupeny bílé, po obou stranách plstnaté, uvnitř žlutobílé. Tobolky vejčité, stlačené, čnělka prodloužená, chlupatě ocasatá. Na plotech, v lesích. Čc. Zář. P. plotní, barvínek; rabuď; labuť. *C. Vitalba. L.*

Prut vztýčený, holý, 2—3 stř. zvýší. Listy prostě speřevé, nožečné, hořejší 3četné, lístky srdčitě vejčité, zašpičatěné, celokrajné, někdy i vřezané. Květy v ko-

nečním, vztýčenym latu, stopky ponejvíc 3květé, lupeny obdýlné, tupé, uvnitř lysé, po vrchu na kraji útlovlasé, bílé. Čnělka pýřitá, 8—30 prašníků. Na chlumních lukách, na suchých lesních prostorách. Čn. Zář. P. přímý.
C. erecta. L.

612. Delphinium. Rittersporn. Stračka.

Kalich 5lupenný, barvitý, lupeny padavé, v dutou ostruhu prodloužené. Koruna buď 4lupenná (2 hořejší lupeny ostruhovité, v kališní ostruze skryté), bud v jediný ostruhovitý lupen srostlá. Tyčinky mnohé. Tobolky 1—5 (obyčejně 3) válcovité, nesrostlé XIII. 3. Pána boha nohavičky; stračička; stračí nožka; kozí brádka.

1. Jeden semeník, jeden ostruhovitý lupen, ostruhou kalicha obalený. Listy útle rozdělené. 2.
   Obyčejně 3 semeníky. 4.
2. Stopka kratší než listen, uprostřed ještě s 2 listeny. Květy modré, fialové, růžové, bílé, strakaté. Kališní ostroha rovná neb vzhůru obrácená. Tobolka jednoduchá, 1 p. dlouhá, plsťnatě pýřitá, na konci uťatá, čnělka krátká. Listy mnohonásobně 3—5sečné, dřípy čárkovité. Prut vztýčený, 1—2 stř. vysoký, méně více pýřitý, jednoduchý, mnohokvětý. V zahradách. (Delphinium elatius, Clus.) S. znamenaná; Svalník královský. *D. Ajacis L.*
   Stopka delší než listen. 3.
3. Tobolky pýřité, vejčito-obdýlné. Rostlina předešlé podobná, má však prut vyšší, 2—2$^1/_2$ zvýší, štíhlejší, odstávavě větvitý; ostruhu lupenovou 2krát delší, také čnělku 2krát delší. Květy modré, dílem plné. V zahradách. (Delph. consolid. luxurians, Sibth.). S. pýřitá.
   D. pubescens. DC.
   Tobolky holé, válcovité, ojedinělé. Ostruha kališná maličko nahnutá, oblá, přitupá; hrozen koneční, řídký, krátký, modrokvětý, sotva více než 7 květů nesoucí. Listy 3sečné, mnohodílné, s cípy čarkovitými. Prut 1—2 stř. zvýši, větvitý, pýřitý, oblý. Mezi obilím. Čn. Čc. Stračka, svalník, boží nohavičky. S. polní.
   D. consolida. L.
4. Laloky listův široké. 5.

Laloky čárkovité, tupé, tupé, listy prstnaté, kořenní 7-, prutní 5dílné, chlupaté, nožečné; řapíky chlupaté, u dolejška v objímavou nožku rozšířené. Prut prostý, 3—4 stř. zvýší, čárkovaný, chlupatý, dřenitý. Hrozen jednoduchý, koneční často 1 stř. dlouhý, 3 chlupaté listeny pod každou stopkou. Květy lazurové, ostroha přímá, vodorovně odstávavá. V Uhřích, u Herkulových lázní. Čc. Srp. S. klaná. *D. fissum. W. Kit.*

5. Listy hlavně 3—5dílné, se širokými, 3klanými, vřezanými laloky, nožečné, hořejší téměř sedlé, tmavě zelené. Prut 3—5 stř. zvýší, dutý, holý neb chlupatý, často šedomodře ojíněný, hrozen větvitý, jednoduchý, mnohokvětý. Koruna 4lupenná, 2hořejší lupeny tvrdé, holé, ostrožnaté, dolejší žlutými chlupy vousaté, květy azurové, stopky 2 čárkovitými listeny podepřené, tobolky rozevřené, téměř válcovité, ostnošpičaté, žilkované. Na Krkonoších, také v zahradách. Čn. Čc. S. vysoká. *D. elatum. L.*

Listy 7laločné, laloky 3klané, vřezané, cípy vejčitokopovité, všecky částky pýřité, řapíky 3hranné, prázdné. Prut 3—5 stř. zvýší, jednoduchý, řídce ovlášený, prázdný. Hrozen hustý, často 1 stř. zdélí. Listeny 3, čárkovité, pýřité. V horních úvalech, v Liptově, Špiši, Zvolení. Srp. S. horní. *D. alpinum. W. K.*

613. Eranthis. Winterling. Talovín.

Pod květem obal mnohosečný. Kalich 5—8lupenný; lupeny barevné, korunovité, obdýlné, odpadavé. Koruna 6—8lupenná; lupeny krátké, trubkovité, nestejně 2pyské. Tyčinek 22—30. Semeník z 5—6 tobolek složený. XIII. 7.

Stvol jednoduchý, oblý, několik palců zdélí. Kořenní listy dlouhořapečné, mnohoklané, štítovité, hlavně 5dílné, lysé. Obal 5dílný, listovitý pod samým květem. Květ žlutý. Kališní lupeny obdýlné. Na lesnatých kopcích; v Uhřích; Ún. Bř. (Helleborus hiemalis, L.) T. západní. *E. hiemalis. Salisb.*

614. Helleborus. Niesewurz. Čemeřice.

Kalich neodpadavý, kožnatý, z 5 zelených, často

barevných lupenů. Koruna 5—10lupenná, lupeny velmi krátké, nehetnaté, trubkovité, dole užší, 2pyské, na dně mední jamkou opatřené. Tyčinek 30—60. Tobolek 3—10, kožnatých. Listy kožnaté, znožené neb dlanité. XIII. 7. Čemerka; Černý kořen.

1. Stvol jen několika vejčitými šupinami opatřený, z mázdrovité pošvy $^1/_2$—1 stř. vysoký, 1—2květý, oblý, trochu nižší než listy, s jediným listem. Kořenní listy dlouze řápečné, hladké, znoženě dělené; 5, 7, 9 obdýlně oválních, krátce nožečných, kožnatých, lysých, pilovaných cípů. Květy veliké $1^1/_2$ p. v průměru, nachýlené, kališní lupeny okrouhlovejčité nebo eliptičné, tupé neb přiostré, bílé, na rubu obyčejně zelenavé, na líci často růžově nastíněné. Lupeny číškovité, krátké, 2pyské, žlutozelené, padavé, krátce nehetnaté. Čnělka nahnutá. V horních lesích, v Uhřích, Čechách, Slézsku. Pros. Břez. Č. černá, čemerka, kýchavka, sv. ducha koření. *H. niger. L.*

Stvol listnatý. 2.

2. Lat hojnokvětý, 3 stř. zvýší, prut přímý, oblý. Listy toliko prutní znožené po 9—15; lístky pilované, tmavozelené, kožnaté, tuhé, obdýlně čárkovité, k hořejšku zvětšuje se řapík, a zmenšují se listy, až u vrchu v listeny přecházejí. Květy odvislé, v hrozen sestavené, stopečné, u vzniku stopek listenem opatřené. Kalich kulatý, baňatý; lupeny jeho přiokrouhlé, tupé, žlutozelenavé. Lupeny koruny krátké, číšovité, téměř 2pyské, krátce nehetnaté; 2—5 čnělek, tolikéž tobolek nadmutých. Na vápnitých chlumech, v Štýrsku. Bř. Kv. Č. smrdutá. *H. foetidus. L.*

Prut obyčejně ve 2 větve klaný, z nichž každá 1—2 květy nese. 3

3. Kořenní listy zároveň s prutem, holé, znožené. Prut 2klaný; větve listnaté, 1—3květé. Květy zelené, téměř jako u předešlé. Při plotech, v houštích; v jižních Uhřích, v Štýrsku. Dub. Č. plotní. *H. dumetorum. W. K.*

Kořenní listy až po květení neb za něho vynikají ze země. 4.

4. Květy zelené, nažloutlé, převislé. Kalich 5lupenný; lupeny přiokrouhlé, přiostré. Korunní lupeny číšovité, stlačené, s vyvinutými pysky; 3—5 čnělek a tobolek; čnělky

vztýčené. Prut 2klaný, pod větvemi listnatý; větve 1—2-; květé. Listy řápečné, znožené, posléz vyšší než pruty; prutní sedavé; cípy sedlé, dlouze kopovité, ostré, na dolejšku nestejně pilované, na rubu žilosvraštělé. V kamenitých houštích; v horách. Bř. Dub. Č. zelená; černý kořen. *H. viridis. Lin.*

Květy nachové, neb zelené a červeně stínkované.

5. Listy na rubu pýřité, na líci lesklé, 5—7prsté; lístky 2klané. Prut 1 stř. zvýší, nachový, ponejvíc 2klaný; větve 1—2květé. Květy veliké. Kališní lupeny uvnitř bledé, nachozelené, zevnitř šedonachové; 3—6 čnělek. V lesích Matranských; mezi Ostřihomem a St. Budínem. Bř. Dub. Č. nachovatějící. *H. purpurescens. W. K.*

Listy holé, nožečné, lístky široce kopovité, ostře pilované, po 13—15. Prut klaný, větve listnaté, 3květé; pošvy na špici zubaté, nachové. Květy velikosti střední, zelené a tmavočerveně naběhlé; lupeny po kraji mázdřité, prozračné, 4—5 čnělek. V lesích a houštích hornatého Chorvátska; v zimě. Č. černonachová.

H. atropurpureus. W. K.

615. *Isopyrum. Muschelblume. Zapalice.*

Kalich barevný, odpadavý, 5lupenný. Kališní lupeny menší s krátkým nehtem a 2pyskou čepelí. Tobolky smáčknuté. XIII. 7. Stračka.

Kořen plazivý, vlásenité chomáčky v odstávkách ženoucí. Prut jednotlivý, ½—1 stř zvýší, lysý, na dolejšku bílými pošvami obvinutý; nahoře listnatý, ve 3—5 jednokvěté stopky rozdělený. Listy útlé, trojité; lístky trojité neb 3klané neb 3dílné. Kalich a koruny bílé; 2—3 tobolky. V lesích; Bř. Dub. Z. žluťuchovitá.

J. thalictroides. Jacq.

616. *Myosurus. Mäuseschwanz. Myší ocásek.*

Kalich 5lupenný; lupeny s šídlovitým přívěskem na dolejšku. Koruna 5lupenná; lupeny s niťovitým nehtem a trubkovitou mední jamkou na čepeli. Semeníky 3hranné. V. 6. Ocáska, Slob.

Prut bezlistý, 1květý, 1—4 p. zvýší. Kořenní listy kopisťovité, čárkovité, celokrajné. Květní lupeny běloze-

lenavé; lůžko ve válcovitou homoli až do $1^1/_2$ p. prodloužené; 5—20 tyčinek. V písčité, vlhké půdě, na rolích. Dub. Čn. M. o. malý. *M. minimus. L.*

617. Nigella. Schwarzkümmel. Černucha.

Kalich 5lupenný, barevný, korunovitý, odpadavý. Koruna 5lupenná; lupeny malé, 2pyské, nehetnaté, na nehtu s jamkou medovou. Tyčinky mnohé, v 8—10 svazcích; 5—10 méně více srostlých, dlouhými čnělkami končitých, válcovitých tobolek. XIII. 7. Černý kmín.

1. Semeníky něco přes polovici spolu srostlé; semena černá, 3hranná, útle zrnitá. Prašníky osinaté. Kališní lupeny dlouze nehetnaté; čepel přiokrouhlá, špičatá, bledomodrá, na rubu zeleně žilkovaná. Korunní lupeny strakaté. Obal žádný. Listy speřeně mnohoklané, s cípy štětinovitě čárkovitými. Prut $^1/_2$ stř. zvýší, prostý neb větvitý. V hlinité a vápnité půdě, na rolích, úhorech. Čc. Zář. Č. polní. *N. arvensis. L.*

Semeníky zcela v jednu vejčitou neb kulatou tobolku srostlé. 2.

2. Květy bez obalu, koneční, jednotlivé na stopkách, bílé neb žluté, neb modravě mlékobílé. Kališní lupeny vejčitoobdýlné, nehetnaté, žilnaté; korunní lupeny mnohem kratší, 2pyské, zelené. Prašníky tupé. Čnělky přímé. Tobolky žlázodrsné, nenadmuté. Semena mnohá, obdýlná, příčmosvraštělá, černá. Listy pýřité, objemu srdčitého, zpeřeně 2dílné; cípy čárkovitě kopinaté. Prut 1—2 stř. zvýší, přímý, hranatý, pýřitý. V zahradách a polodivoká. Čn. Čc. Č. domácí. *N. sativa. L.*

Květy 7—10dílným obalem obestřené, konečné, jednotlivé, bledomodré; obaly prutním listům podobné. Kališní lupeny obdýlně kopovité, ostré, tmavě žilkované, modré. Korunní lupeny jasně zelené, modře naběhlé, po 5—8. Prašníky bezosinné. Čnělky podvinuté. Tobolky hladké, nafouklé, mázdřité, patery, v jedno srostlé. Semena příčmo svraštělá, černá. Listy objemu kopovitého, hořejší širší, 2krát speřené; cípy čárkovité, ostré. Prut přímý, přes 1 stř. zvýší, holý. V zahradách. Čn. Čc. Č. zahradní. *N. damascena. L.*

618. Ranunculus. Hahnenfuss. Pryskyřník.

Kalich 5lupenný, padavý; zřídka 3lupenný. Koruna 5-, zřídka 9—10lupenná; lupeny uvnitř na nehtu jamkou medovou, často ještě i šupinou opatřené. Tyčinky a semeníky mnohé; semeníky stlačené, zobanité neb tupé, hladké neb bodlavé. XIII. 7. Blyskáč.

1. Květy bílé. 3.
   Květy žluté. 11.
2. Listy jednoduché. 3.
   Listy vřezané neb dělené. 5.
3. Prut mnohokvětý, jednoduchý, chlupatý, na konci 2lupenným obalem opatřený. Listy žilnaté, trochu kožnaté, celokrajné, na líci pýřité, na dolejšku vevinuté; kořenní téměř okrouhlé, vejčité, trochu srdčité, tupé; prutní sedlé, vejčitě kopovité. Kalich nachový; koruny bílé s nachovými pruhami. Na korutanských Alpách. Čn. Čc. P. tolijolistý. *R. parnassifolius.*
   Prut 1—21květý. 4.
4. Prut obyčejně 2květý, pruhovaný, vztýčený, niťovitý, prstu zdélí, s 1—2 vztýčenými, čárkovitými, nerozdělenými listy. Květ stopečný; kališní lupeny po kraji bílé. Semena téměř okrouhlá, špičatá. Na Alpách hornokorutanských. Kv. Čn. P. pyrenejský. *R. pyrenaicus.*
   Prut 1květý, 1—$1^1/_2$ p. zvýší, s 1—2 čárkovitými listy. Listy kořenní vrubované, srdčité, téměř okrouhlé, vrubky černošpičaté. Kalich vztýčený; korunní lupeny na špici vrubkované. Na marmarošských Tatrách. Srp. P. vrubovaný. *R. crenatus. W. K.*
5. Pohřížené ve vodě listy mnohoklané, v útlé, téměř vlásenité cípy rozdělené. Medníky bez šupin. Batrachium DC. Lakušník, Presl. 6.
   Listy nevlásenité. Medníky šupinami pokryté. 8.
6. Cípy ponořených listův prodloužené, rovnoběžné, štětinovité. Prut oblý, často několik stř. dlouhý. Lupeny opak vejčité, k dolejšku klínovitě soužené, po 9—12, delší než kalichy. Semeníky holé, příčmo svraštělé, neobroubené, krátce špičaté. V tekutých vodách. Čn. Čc. (Ranunc. aquatilis c. peucedanifolius, W. Gr. Ranunc. fluviatilis, L.) P. říčný. *R. fluitans. Lam.*

Cípy pohřížených listů od sebe odstávavé, kratší. Prut tupohranný; 5 opak vejčitých květních lupenů. Prašníky delší než semeníky; tyto chlupaté, háčkovité. 7.

7. Splývavé listy lalokaté neb klané, kožnaté, lesklé; podvodní v mnohé štětinovité, na vše strany odstávavé cípy rozdělené; obvod celého listu širší než delší. Prut splývavý, mnohovětvý. Stopky v oblouk stoupavé. Lůžko vejčitě kulaté. Blizna sedlá. V stojatých i tekutých vodách. Kv. Čn. P. vláskovitý. *R. aquatilis. L.*

Všecky listy pod vodou skryté, téměř sedlé; cípy mnohé, krátké, štětinovité, v okrouhlý terč rozprostřené, tuhé. Prut a listy jako u Parožnatce vápnitým pokostem pokryté, tedy velmi křehké. Koruny menší než u předešlého. Lůžko plochokulaté, blizna s krátkou čnělkou. V stojatých mutných vodách. Čn. Čc. (Ran. rigidus. Hoffm.) P. křehký. *R. divaricatus. Schrad.*

Poznam. Pryskyřník břečtanovitý, prut plazivý a kořenivý, položený neb splývavý, větvitý. Listy stejné, okrouhlé, ledvinité, tupě 3—5laločné, celokrajné, dlouze nožečné, trochu dužné. Kvčty malé, listům vstřícní; medník bez šupiny; semeníky holé; 5—10 tyčinek. V čerstvých pramenech, v horách. Kv. Srp. *R. hederaceus.*

8. Prut 1—3 stř. vysoký, hojnokvětý. 9.

Prut 1—3 p. vysoký, 1—3květý. 10.

9. Stopky dlouhé, chlupaté; květy na konci prutu a větví, jednotlivé, malé, sněhobílé, někdy s plným květem. Kalich malý, zelený, po kraji nachočervený, odpadavý; květní lupeny okrouhlé, trochu pilované, velmi odstávavé, po 5—7; semeníky háčkovité, zobanité; nejvíc 12 čnělek; hořejší medníka kraj v šupinu prodloužený. Listy prstnatě ve 3—7 řezaně pilovaných cípů rozdělené; kořenní dlouze nožečné. Prut 1—4 stř. zvýší, vztýčený, prázdný, oblý, nahoře vidličnatě větvitý. V kypré, úrodní, lesní a luční půdě. Čc. Srp. P. omějolistý. *R. aconitifolius. L.*

Stopky holé; květy, listy a celá rostlina větší než u předcházejícího. Listy 5-, 7-, 9laločné, zubaté; laloky tupé, střední 3klané, nejhořejší pod květy prstnaté, se-

dlé, čárkovitě šídlovité; na líci holé, lesklé. Na horách, v Uhřích. Čn. Srp. P. platanolistý. *R. platanifolius.*

10. Prut obyčejně 1květý. Listy kořenní téměř srdčité, tupé, 3dílné, lesklé; prutní kopovité, celokrajné. Kalich posléz vyvrácený, holý, na špici žlutavý; korunní lupeny opak srdčité, na nehtu žluté. Na Alpách. Čc. Srp. P. podhorní. *R. alpestris.*

Prut nejvíce 3květý. Listy 3četné; lístky 3dílné, mnohoklané; laloky špičaté; prutní sedlé. Kališní lupeny chlupaté, červenavé, na špici ožehnuté. Korunní lupeny často na rubu červenavé. Na štýrských a korutanských ledovcích; na Křiváni. Čc. Srp. P. lední. *R. glacialis.*

11. Kalich 3lupenný; květních lupenů 9—10; medníky bez šupin. Plody stlačené, tupé, holé. Listy trochu dužné, lesklé, téměř okrouhle srdčité, hranaté. Prut dole položený, pak vstoupavý, obyčejně na dolejšku nachočervený, lesklý, dužný, obyčejně 1květý. Kořen hlíznatý. V lesích, u plotů. Bř. Dub. (Ficaria ranunculoides, Mönch. Ficaria verna, Huds.) Orsej; Manna. *R. Ficaria. L.*

Kalich obyčejně 5lupenný; koruna 5lupenná; medníky šupinaté neb bez šupin; pruty vícekvětlé. 12.

12. Listy nerozdělené, jednoduché. 13.

Aspoň prutní, často i kořenní listy rozdělené neb složené. 18.

13. Kořenní listy ledvinité neb žádné. 14.

Listy vejčité, kopovité neb čárkovité. 15.

14. Obyčejně jeden kořenní list, tvrdý, nožečný, ledvinitý, téměř znožený, 3—5laločný; hořejší kopovité, sedlé, celokrajné. Prut ponejvíc 2květý. Kališní lupeny žluté, zpět vyvrácené. Na Alpách, v Uhřích, Štýrsku. Kv. Čn. P. ledvinitý. *R. Thora. L.*

Obyčejně žádný kořenní list; nejdolejší prutní velmi veliký, vrubovaný, téměř okrouhlý, objímavý. Kališní lupeny odstávavé, tupé. V jehličnatých lesích Chorvatska. Kv. Čn. P. štítovitý. *R. scutatus. W. K.*

15. Listy čárkovité aneb velmi úzce kopovité, obyčejně celokrajné, lysé. Prut niťovitý, na článcích kořenivý, plazivý, položený. Květy malé. V bažinách, na břehách jezer. Srp. Zář. P. plazivý. *R. reptans. L.*

Listy kopovité neb vejčité. 16.

16. Prut vztýčený. 17.
Prut slabý, vstoupavý neb položený, $\frac{1}{2}$—$1\frac{1}{2}$ stř. zdélí, často kořenivý. Kořenní listy lžičnaté, méně více vrubované; hořejší čárkovitě kopovité neb eliptičné; dolejší velmi dlouze nožečné. Květy malé, žluté. Semeníky hladké, s malou špicí. Na vlhkých písčinách, bažinných lukách. Čn. Srp. P. plamének. *R. Flammula. L.*

17. Prut 2—4 stř. zvýší, dole ponejvíc drsně chlupatý, tlustý, výhončivý. Listy kopovité, dlouze špičaté, jen nejdolejší krátce nožečné. Květy veliké, zlatožluté, lesklé. Semeníky s krátkým, širokým, srpovitým zobanem. Při vodách, mezi rákosím, při rybníkách. Čn. Srp. Pryskyřník jazykovitý. *R. Lingua. L.*
Prut prstu neb pídi zdélí, větvitý; větve 1—4krát vidličnaté. Listy vejčité, nožečné, celokrajné, aneb jen ke špici 1—3zubé, hladké, lesklé. Květy malé, v úžlabičkách téměř sedivé. Kališní lupeny téměř lžičnaté; korunní lupeny malé, vejčité, s dlouhým nehtem. Semeníky ostré. V bažinách, ve Vesprýmské a Biharské stolici, při Tise. Kv. P. uzlokvětý. *R. nodiflorus. L.*

18. Semeníky ploché neb srpovité, bodlavé. 19.
Semeníky bezostenné, kulatou neb válcovitou hlavu působící. 20.

19. Prut holý, vztýčený, téměř vidličnatý, 1—$1\frac{1}{2}$ stř. zvýší. Kořenní listy klínovité, zubaté; hořejší 3klané; nejhořejší mnohodílné; dřípy čárkovité. Koruny bledě citronové. Semeníky plochostlačené, mnohem větší než u ostatních, zobanité, ostnité. Mezi obilím. Čn. Čc. Pryskyřník rolní. *R. arvensis. L.*
Prut velmi krátký, kosmatý, bezlistý, obyčejně 1květý. Listy klínovité, 3dílné; cípy mnohoklané, niťovité. Koruny malé, bledožluté, bez patrného medníka. Semeníky srpovité, ostnité. V Uhřích; okolo Vídně. Bř. Dub. Pryskyřník srpovitý. *R. falcatus. L.*

20. Semeníky vejčitou neb válcovitou hlavu působící. Kalich zpět vyvrácený. 21.
Semeníky v kulatou, nad prašníky ale nečnějící hlavu skupené. 22.

21. Listy holé, lesklé, dlanitě rozdělené; cípy vrubované. Prut tlustý, prázdný, lesklý, 1—3 stř. zvýší. Kořen vlá-

senitý. Lupeny malé, jasnožluté, od sebe vzdálené. Semeníky útle řapavé, vejčité. V příkopech, na bažinatých lukách. V letě, v jesení. P. lítý. *R. sceleratus. L.*

Listy šedohedbávité, 3klané, obdýlně kopovité; lístky celokrajné, kopovité. Prut 1—1$^1/_2$ stř. zvýší, jednoduchý, mnohokvětý. Květ veliký, žlutý, s nehtem zelenavým. Semeníky plochostlačené. Kořen bambulinatý. Na suchých pahrbkách; v Čechách, Slézsku, Uhřích; Kv. Čn. P. plsťnatý. *R. illyricus. L.*

22. Stopky brázdité neb hranaté. 23.
   Stopky oblé. 27.

23. Kalich zpět vyvrácený. Kořenní listy 3četné, s méně více klanými lístky. 24.
   Kalich nevyvrácený. 25.

24. Prut u kořene nadmutý, cibulovitý, krátce chlupatý, jasnězelený. Kořenní listy trojité neb dvojnásobně trojité; lístky 3klané, vřezaně zubaté; řapíky na dolejšku rozšířené, objímavé. Koruny zlatožluté; semeníky stlačené, hladké, krátce křivošpičaté. Na suchých prostorách. Dub. Kv. P. bambulinatý. *R. bulbosus. L.*

   Prut nad kořenem neztloustlý, 1—1$^1/_2$ stř. zvýší, chlupatý, vztýčený. Kořenní listy obyčejně růžičkovité, trojité neb dvojtrojité, holé; lístky 3klané, vřezaně zubaté; špice laloků bělavé, tak jako u předcházejícího hnědé. Koruny bledožluté; kalichy odpadavé. Semeníky stlačené, téměř kulovaté, šikmo špičaté. Rostlina bledá, téměř žlutozelená, odstávavými tuhými chlupy posetá. Na vlhkých rolích, úhorech. Kv. Čn. (Ran. sardous, Crantz). P. chlupatý. *R. Philonotis. Ehrh.*

25. Plazivé výhonky z kořene. Prut vztýčený, lysý, 1—1$^1/_2$ stř. zvýši. Kořenní listy jako u dvou předcházejících. Koruny střední, zlatožluté; lupeny obvejčité, lesklé. Kališní lupeny kopovité, ostré. Semeníky stlačené; téměř okrouhlé, útle tčené, přímo špičaté. Na mokrých lukách, rolích. Kv. Čn. P. lezavý. *R. repens. L.*
   Žádné výhonky. 26.

26. Listy kořenní prstnatě rozdělené, s 3klanými, neb 3-dílnými cípy, chlupaté. Prut $^1/_2$—2$^1/_2$ stř. zvýší. Korunní lupeny žluté, k dolejšku užší, od sebe vzdálené. Kalich odpadavý. Semeníky stlačené, s hákovitým zobanem, pří-

lupé. Lůžko štětinaté. Na suchých lukách, v houštích, lesích. Kv. Čn. P. mnohokvětý. *R. polyanthemos. L.*

Listy méně rozdělené, s cípy širšími; ostatně vše jako u předešlého. Prut 1—2 stř. zvýší, krátce chlupatý, vztýčený. Rostlina tmavozelená. Koruny téměř pomerančové. V lesích, na lesních lukách. Kv. Čn. P. hajní. *R. nemorosus. DC.*

27. Semeníky aksamitové. Lupeny často chybící neb nedočetné. 28.

Semeníky a lůžko holé. Kořenní listy dlanitě rozdělené, s cípy 3klanými. Lupeny plnočetné. 29.

28. Kořenní listy obyčejně po 4—5, z části srdčitě okrouhlé, nerozdělené, vrubované, z části méně více vřezané, ponejvíc 3laločné; řapíky na dolejšku poševnatě rozšířené; prutní listy prstnatě rozdělené, sedivé, s čárkovitými neb kopovitými, zřídka pilovanými cípy. Květní lupeny zlatožluté, často 2, 3, 4, neb všecky chybící (Var. apetala). Semeníky nadmuté s háčkovitým zobanem. Prut 1 stř. zvýší. Rostlina holá. Na lukách, v lesích. Dub. Kv. P. zlatožlutý. *R auricomus. L.*

Poznam. Příbuzný Pryskyřník klamivý. Prut tlustý s větvemi rozevřenými. Kořenní listy veliké, nerozdělené, na rubu řídce ovlášené; dolejší prutní s obdýlně kopovitými i rutovitými, pilovanými cípy. V řídké hlinovité půdě, na trávnatých hrazích. Dub. Kv. (R. auricomus β. fallax. W. Gr.). *R. fallax.*

Obyčejně jen jeden nožečný, nerozdělený, srdčitě okrouhlý, vrubovaný, kořenní list; řapíky na dolejšku bezlistými pošvami ovinuté; pošvy eliptičné, mázdrovité, bílé neb červenavé; prutní listy prstnatě rozdělené, sedivé, s obdýlně kopovitými, pilovanými cípy. Květní lupeny též z části chybící, zlatožluté. Semeníky nadmuté, s hákovitou špicí. Rostlina vztýčená, 1—2 stř. zvýší, bledozelená, někdy téměř šedozelenavá, šedomodře ojíněná V stinných lesích. Dub. Kv., asi o 10 dní dřív než předcházející. P. kašubský. *R. cassubicus. L.*

29. Prut a řapíky krátce přiléhavě chlupaté, zvýší 1—2$^1/_2$ stř. Listy kořenní prstnatě hluboce rozdělené, s 2—3-klanými, vřezaně zubatými, špičatými, téměř routovitými cípy. Semeníky stlačené, zoban mnohem kratší než se-

meník, nakřivený. Na lukách. Kv. Čn. o 14 dnů později než Pr. zlatožlutý. P. prudký. *R. acris. L.*

β. serotinus Fl. sil. se širokými, klínovitými cípy.

γ. alpestris Fl. sil. s obdýlnými cípy, větším květem a nízkým 1—3květým prutem.

Prut a řapíky s delšími, rovně odstávavými chlupy, 2—3 stř. vysoký. Listy tmavozelené, ponejvíc plamaté, kořenní prstnatě rozdělené, se širokými, opak vejčitými, 3klaně vřezanými, špičatě zubatými cípy. Koruny pomerančové. Semeníky stlačené, zoban háčkovitě neb šnekovitě svinutý, široký, téměř napolo zdélí semeníka. Ve vlhkých, bažinných lesích. Kv. Čn. P. hedvábitý.
R. lanuginosus. L.

619. Thalictrum. Wiesenraute. Žluťucha.

Koruna chybí. Kalich 4—5lupenný, lupeny vejčité, korunovité, padavé. Tyčinky mnohé. Nažky brázdované, 1semenné, sedlé neb stopečné, po 4—15. Listy střídavé, dřípnaté. Květy v latu. XIII. 7. Routka.

1. Květy odvislé. 2.

Květy vztýčené. 7.

2. Semeníky bez stopek v lůžku sedící, brázdité, přímo špičaté. 3.

Semeníky v lůžku stopečné, křídlatě 3hranné. Kalich nejvíce fialový. Prut 1—4 stř. zvýší, vztýčený, s latem chocholičnatým. Listy dvojtrojité, lístky s 3—7 vroubky útlé a měkké, vejčité palisty na dolejšku řapíků. V stinných lesích, na lesních lukách. Kv. Čc. Ž. orlíčkolistá. *Th. aquilegifolium. L.*

3. Lat co do objemu jehlanitý neb vejčitý, s květy stejně roztroušenými. 4.

Lat téměř chocholičnatý. Květy ku koncům stopek nakupené, a spolu i s tyčinkami vztýčené, prašníky bezostenné. 7.

4. Blizna třepenitá, kalich bledozelený, odpadavý. Lístky přiokrouhlé, trochu srdčité, zubaté, častěji žlázovlasé, řapíčky velmi tenké. Prut do 1 stř. zvýší, jednoduchý, jen u vrchu větvitý, nahoře hranatý, dole poloobly. V Čechách, na skalách okolo Prahy; v Chorvatsku. Srp. Ž. smrdutá. *Th. foetidum. L.*

Bližna celokrajná. 5.

5. Prut slabě pruhovaný, často špinavočervený, často obloučnatý jako i větve, $1^1/_2$—3 stř. zvýší. Kořen málo plazivý. Úšty poševní krátké, zaokrouhlené. Listy 3násobně speřené, lístky opak vejčité neb klínovité, 3—7zubé. Žádné palisty. Prašníky ostnité. Na chlumních lukách, u plotů, na krajích rolních. Kv. Čn. Ž. menší.
Th. minus. L.

Prut brázditý. 5.

6. Kořen vlásenitý, bez výhonků. Prut obyčejně přímý, $1^1/_2$—2 stř. zvýši. Lat s větvemi stejně odstávavými. Lístky klínovité, 3—5zubé, na rubu šedozelené. Řapíky na dolejších uzlech s malými mázdřitými palisty. Na hrázích, v houštích. Čn. Ž. kopeční. *Th. collinum. Wallr.*

Kořen na vše strany plazivý. Ušty pošev vejčitě obdýlné, zašpičatěné. Lístky čárkovité, nerozdělené, aneb nejkrajnější 3klané, lesklé. Prašníky tupé, s krátkou ostnitou špicí. Na chlumních lukách. Ž. svízelovitá.
Th. galioides. Nestl.

7. Prut přioblý, 4—5 stř. zvýší. Lístky vejčité, téměř srdčité, brzo 3klané, tmavozelené, na rubu bledší. Lat konečni. Při plotech v Uhřích. Kv. Čn. Ž. vysoká.
Th. elatum.

Prut brázditý. 8.

8. Kořen vlásenitý, uvnitř žlutý. Prut 2—5 stř. zvýší, vztýčený, často obloučnatý, křivolaký. Listy s obvodem široce 3hranným; lístky obdýlně klínovité, lesklé; řapíky bezpalisté. Na vlhkých lukách, pastvištích, v houštích, mezi vrbovím. Čn. Čc. Ž. úzkolistá.
Th. angustifolium. L.

Kořen plazivý. 9.

9. 2—5 čnělek, lupeny bledožluté, vonné. Lístky kopovité, celé neb vřezané, špičaté, na líci tmavozelené, na rubu bledé, svraštělé. Květy chocholičnaté. Na dunajských výspách. Čn. Čc. Ž. černavá. *Th. nigricans.*

10—16 čnělek, lupeny žluté. Listy příduzné, žlutozelené, s obvodem úzce 3hranným, lístky dolejších listů opak vejčitě klínovité, hořejších čárkovité. Řapíky na dolejších uzlech s malými mázdřitými palístky. Prut 2—3 stř. zvýší, přímo vztýčený. Lat hustý, chocholičnatý.

Kořen uvnitř žlutý. Na vlhkých lukách. Čn. Čc. Ž. luční. *Th. flavum. L.*

620. Trollius. Trollblume. Upolín.

Kalich barevný, 5—10lupenný, odpadavý. Koruna 6—20lupenná, lupeny malé, nehetnaté, čárkovité, medníkem opatřené. Tobolky četné. XIII. 7.

Kališní lupeny jasně žluté, kulatě zavřené. Korunní lupeny (medníky) menší, čárkovité, kopisťovité, zlatožluté. Semeníky stlačené. Prut 1—2 stř. vysoký, 1květý, vztýčený, lysý, málolistý. Listy 5dílné, s routovitými, 3klanými a hluboce vřezanými cípy. Na chlumních lukách. Kv. Čn. U. západní. *T. europaeus. L.*

Květy bledozelené, trochu otevřené. Listy lesklé. Na Alpách a pohořích. U. nízký. *T. humilis. Crantz.*

143. Cruciferae. Křížaté.

621. Alyssum. Steinkraut. Tařice.

Šešulka přiokrouhlá neb vejčitá, pouzdra 1—4semenná. Semena krajem obroubená. Tyčinky na dolejšku v zoubky rozšířené. Lupeny celé neb vykroužené. XV. 1.

1. Dolejší prutu část dřevnatá. 2.
   Prut bylinný. 4.
2. Listy přiokrouhlé neb vejčité. 3.
   Listy kopovité, měkké, běloplsťnaté, žilnatě svraštělé, prutní trochu řasnaté, přitloustlé, téměř čárkovité. Prut křovitý. Kalich žlutavý, korunní lupeny žluté, srdčité. Šešulky holé, hladké. Tyčinky na vnitřní straně tupým zubem opatřené. Hrozny v lat spojené. Na výslunných skalách, v Čechách, Slézsku, Rakousích. Kv. Čn. T. skalní. *A. saxatilis. L.*
3. Listy téměř okrouhlé, na dolejšku málo soužené, malé, téměř dužné, šedozelené. Pruty mnohé, prosté neb větvité, ke špici bělavou, hvězdnatou plstí pokryté, do 3 palců zvýší. Květy žluté, v konečním chocholíku skupené, kališní lupeny žluté. Šešulky bělavé, téměř okrouhlé. Na korutanských Alpách. Čc. Zář. T. podhorní. *A. alpestre.*

Listy opak vejčité, klínovité, celokrajné, odstávavé neb vyvrácené, tuhé, drsné, na rubu šedozelené. Prut téměř vstoupavý. Květy v stejné vysokých chocholíkách, žluté; kališní lupeny odstávavé. Všecky tyčinky zuby podepřené. Šešulka stlačená, vejčitá, delší než čnělka. V Sedmihradsku, Banátě. Kv. Čn. T. zední.
A. murale. W. Kit.

4. Šešulky nadmuté. 5.
Šešulky ploché neb kulaté. 6.

5. Prut 1 stř. zvýší, jemný, větve rozevřené. Listy kořenní obdýlné, opak vejčité, trochu plstnaté, šedozelené, vykrajované, téměř ozubené. Lupeny vykroužené, šešulky eliptičné, nadmuté, květy žluté, v hroznech. V Trenčínské stolici u Lednice, v Haliči, na skalách. Čc. Srp. T. slovenská. *A. gemonense.*

Prut na dolejšku často dřevnatý, vztýčený, někdy až prstu ztloušti. Listy kopovité, celokrajné, drsné; kořenní klínovité, v řapík soužené; prutní sedlé, prut kryjící, hořejší téměř zcela hladké. Květy veliké, žluté, v jednoduchém, chýlivém chocholíku. Kalich žlutozelený, obdýlný. Šešulka veliká, téměř kulatá, nadmutě mázdřitá, 8—12semenná. Tyčinky bezzubé. Na vápnitých skalách, v Banátě, u Herkulových lázní. Kv. Čn. T. láčkovitá.
A. utriculatum.

6. Koruna 2krát delší než kalich. 7.
Koruna málo delší kalicha. 8.

7. Delší tyčinky křídlaté, kratší zubaté. Šešulka přiokrouhlá, 2semenná. Koruny zlatožluté, vykroužené. Listy šedozelené; dolejší eliptičné, špičaté, hořejší kopovité. Prut $^1/_2 - 1\,^1/_2$ stř. zdélí, vstoupavý, na dolejšku často dřevnatý. Na písčitých pahorcích. Kv. Čn. (Clypeola, Crantz. Adyseton, Scop.) T. chlumní. *A. montanum. L.*

Tyčinky všecky bezzubé. Šešulka okrouhle vejčitá, hladká, 4semenná. Koruny žluté; lupeny 2laločné. Listy plstnaté, prutní kopovité, trochu špičaté a zubaté, sedlé, kořenní chobotnatě zubaté, téměř lýrovité. Kalich odstávavý, žlutý. Pruty jednotlivé, vztýčené, do $1\,^1/_2$ stř. zdélí, drsné. Na vápnitých skalách, v Banátě. Kv. Čn. T. bezzubá. *A. edentulum.*

8. Tyčinky bezzubé; dvě kratší štětinou toliko podepřené.

Šešulky okrouhlé, uprostřed vypuklé. Květy běložluté, do běla vybledající. Klasy jednoduché. Listy opak vejčité, hořejší kopovité, bělošedé, hvězdnatě chlupaté. Prut vstoupavý do $^1/_2$—1 stř. zvýší. Na písčité půdě. Kv. T. kalichoplodá. *A. calycinum. L.*

Tyčinky zubaté. Šešulky hladké, okrouhlé. Lupeny malé, žluté, trochu vykroužené. Listy čárkovitě kopovité. Prut rozložený, bylinný, často jen 1 palce zdélí. Na písčinách, v Uhřích. Kv. Čn. T. malá. *A. minimum.*

622. Arabis. Gänsekraut. Houseník.

Šešulka čárkovitá, silně stlačená. Klapky kýlnaté aneb napodýl žilkované. Semena v každém pouzdře 1řadé. V rozboru tomto nalezají se téměř všecky bělo- neb červenokvěté rostliny křížaté s pukavými delšími šešulkami a tupými neb plitce vykrouženými bliznami. XV. 1.

1. Listy nerozdělené neb protisečné. 2.
Listy patrně speřené, neb 3četné. 14.
2. Listy prutní s patrně odstaveným řapíkem, srdčité, hrubě vrubované neb zubaté. Šešulky 4hranné. Viz Sisymbrium Alliaria.
Listy prutní sedlé, aneb nenáhle v řapík soužené. 3.
3. Listy prutní modrozelené, holé, celokrajné, s hluboce vyříznutým, srdčitým neb šípovitým dolejškem objímavé. 4.
Listy prutní chlupaté, šedozelené; aneb holé, však neobjímavé. 6.
4. Listy kořenní, jakož i dolejší prutní chlupaté, hluboce chobotitě zubaté. Šešulky značně plocho stlačené; semena v každém pouzdře 3řadá. Viz Turritis.
Listy všecky holé, celokrajné, aneb neznačně zubaté. Šešulky 4hranné. Semena 1řadá. 5.
5. Hořejší prutní listy obdýlně kopovité, špičaté; kořenní vejčité, dlouze nožečné. Šešulky stlačeně 4hranné. V hornatých lesích. (Erysimum alpinum, Roth.) H. kapustní. *A. brassicaeformis. Wallr.*
Hořejší listy obdýlně vejčité, zaokrouhleně tupé; kořenní v krátkou nožku soužené. Šešulky do uhlu 4hranné. Viz Erysimum orientale.
6. Šešulky vztýčené, k prutu přichýlené. Listy větvitými chloupky poseté, ozubené. 7.

Šešulky od prutu odstávavé, aneb i zpět vykřivené. 8.

7. Prut přitlačenými vidličnatými chloupky drsný, vztýčený, jednoduchý, hustě listnatý, 1—2 stř. zvýší. Listy prutní obdýlné, dolejší svou polovicí k prutu přilehavé, na dolejšku srdčitě šípovité, s úšky k prutu přilehavými; kořenní růžičkovité, obdýlné, v řapík soužené. Šešulky téměř bez střední žilky. Koruny bílé. Semena úzce křídlatá, tčenými čárkami sítkovaná. V stinných, vlhkých lesích; v Slézsku, Čechách. Kv. Čn. (Arabis sagittata, W. et Gr. Turritis hirta, Krock). H. Gerardův. *A. Gerardi. Besser.*

Prut dole odstávavě chlupatý, vztýčený, prostý. Listy prutní hned od dolejška vztýčeně odstávavé; úška rovněž odstávavá, častěji málo patrná. Klapky značně kýlnaté. Semena na špici trochu křídlatá, netčená. Na lesních prostorách, suchých houštinách. Kv. Čn. H. srstnatý. *A. hirsuta. Scop.*

8. Prutní listy hluboce srdčitým neb šípovitým dolejškem sedlé aneb objímavé. 9.

Listy nikoli srdčité neb šípovité. 11.

9. Šešulky v oblouk nazpět vykřivené, ploché, po kraji přitloustlé, čárkovité, trochu krátce stopečné, dlouhé, hladké. Semena křídlatá, ledvinitá, vykroužená, černohnědá. Květy žlutavě bílé. Listy zubaté, větvitými chlupy přioděné, objímavé. Na stinných skalách, v lesích; v Rakousích, Uhřích. Dub. Kv. H. věžitý. *A. Turrita.*

Šešulky vztýčené, přímé. Listy větvitými chloupky drsné. 10.

10. Rostlina dlouhotrvalá, trsnatá. Prut kosmatý, $^1/_2$ stř. zvýší. Listy chobotitě zubaté; hořejší srdčité, úšky objímavé; dolejší obdýlně opak vejčité. Lupeny bílé; šešulky po kraji ztloustlé; klapky bezkýlné; semena mázdřitě křídlatá. Na výslunných polohách lesních, na horách. Čn. H. horní. *A. alpina. L.*

Rostlina 1roční, s prutem jednoduchým; prut větvitými vlásky drsný. Úška listů přímo dolů jdoucí, neobjímavá. Klapky patrně kýlnaté, a s 2 slabšími bočními žilkami. Semena křídlatá. Na vápencích; v Čechách. H. ušetnatý. *A. auriculata. Lam.*

11. Listy kořenní srdčitě okrouhlé, aneb lýrovité s srdčitě

okrouhlými konečními laloky; dlouze nožečné, málo zubaté; prutní vejčité neb kopovité, všecky trávozelené. Prut z dola větvitý, ležící neb vstoupavý. Květní lupeny bílé, široké. Šešulky odstávavé. Na horních lukách, trávnatých polohách hor; na Krkonoších. H. Hallerův.
A. Halleri. L.

Listy kořenní, aneb jejich koneční laloky nikoli srdčitě okrouhlé. 12.

12. Listy kořenní kopovité neb eliptičné, málo zubaté neb celokrajné, v řapík soužené. Květní lupeny klínovité, bílé; nehet znenáhla u vztýčenou čepel rozšířený. Viz Sisymbrium Thalianum.

Listy kořenní obdýlně opak vejčité, ponejvíc silně zubaté neb krackovité. Plátek lupenu opak vejčitý, patrně odstavený. 13.

13. Kořen 1—2letní, růžičkovitý. Listy kořenní lýrovitě krackovité, s tuhými vidličnatými vlásky, po obou krajích 6—9zubé. Prut od prostředu větvitý, hodně vztýčený, někdy docela holý. Lupeny bílé neb lilakové. Šešulky odstávavé. V písčité půdě. Čn. Čc. (Sisymbrium arenosum. L.) H. píseční. *A. arenosa. Scop.*

Kořen mnoholetý, mimo květní prut ještě i neplodné růžičky ženoucí. Listy kořenní opak obdýlně vejčité, dlouze nožečné, po obou krajích u dolejška s 3—4 vyšinulými zuby, neb i celokrajné. Prut holý. Květy obyčejně bílé. Na skalách, v Čechách. H. skalní.
A. petraea. Lam.

15. Kořen bambulinatý, šupinatý. Úseky listův 1—3 p. zdélí. Viz Dentaria.

Kořen vlásenitý. Úseky kratší. 15.

15. Šešulky přitloustlé, téměř oblé, nikoli přes $^1/_2$ palce zdélí. V. Nasturtium officinale.

Šešulky ploché, delší a užší. Viz Cardamine.

623. Armoracia. Meerrettig. Křen.

Šešulky kulovaté neb elipsovité, mnohosemenné. Klapky klenuté bez hřbetního kýlu. Tyčinky bezzubé. Korunní lupeny nerozdělené. Lat z dlouhých klasů složený. XV. 1. Chřen.

Kořen masitý, silný, větvitý. Prut nahoře větvitý,

$1^1/_2$—2 stř. zvýší. Listy kořenní vejčitě obdýlné, na dolejšku srdčité, nožečné, často 1 stř. zdélí, často po kraji kadeřavé, vrubované; naprutní hřebenitě protisečné, vřezané; hořejší kopovité, vrubovaně pilované. Květy bílé, malé, odstávavé. Šešulky kulaté. Pěstovaný; tu i tam zdivočelý, na břehách. (Cochlearia Armoracia, L.) K. obecný. *A. rusticana. Fl. Wetter.*

624. Barbaraea. Winterkresse. Barborka.

Šešulka čárkovitá, přioblá, kýlnatými klapkami téměř 4hranná. Semena v každém pouzdře 1řadá. Kalich vztýčený. Listy lýrovité. XV. 2.

1. Dolejší listy lýrovitě speřené; hořejší nerozdělené. 2.
Též i hořejší listy protisečné, s 2—3 páry lístků. Dub. Zář. (Erysimum praecox, Sm.) B. roučí. *B. praecox. R. Br.*
2. Koruna 2krát zdélí kalicha, žlutá; stopky odstávavé neb vodorovné; dlouhé květní klasy; šešulky často v oblouk vstávavé. Čepel plátku přiokrouhlá, s odstouplým nehtem. Listy lýrovité; konečni lístek obdýlně vejčitý, velmi veliký; boční obdýlně kopovité, 4jařmé; prutní chobotité neb zubaté, zřídka protisečné. Prut od prostředu v odstávavé větve rozdělený, vztýčený. V hlinovité půdě. Kv. (Erysimum Barbaraea, L. Barbaraea arcuata, Sturm. Sisymbrium, Crantz). B. obecná. *B. vulgaris. R. Br.*
Koruna polozdélí kalichu, žlutá; lupeny užší, klínovité; šešulky a stopky s prutem rovnoběžné. Prut s větvemi vztýčenými. Listy protisečné, lýrovité; konečni cíp 15—20krát větší, a 1—2krát širší než boční; tyto oválni menší, kratší než u předešlé, 2—3jařmé. Ve vlhké půdě; v houštích. Kv. Čn. (B. parviflora, Fries.) B. přímá. *B. stricta. Fries. Andrzejovski.*

625. Biscutella. Brillenschote.

Šešulka plochá, na obou koncích vykroužená; klapky kruhovité, dva štíty neb terče představující. Pouzdra 1semenná. Květy žluté. XV. 1.

Prut 1—$1^1/_2$ stř. zvýší, na dolejšku s několika objímavými listy, u vrchu v květní větve rozptýlený. Kořenní listy obdýlně kopovité, zubaté, chlupaté. Šešulky na-

hoře i dole vykroužené; pouzdra od čnělky neb raději od střední osy odstávavé. Lupeny sírožluté. Kališní lupeny na dolejšku bezrohé. V písčinách, v borech. Kv. Čn. *B. laevigata. L.*

Prut do $1\frac{1}{2}$ stř. zvýší, mezi větvemi, křivolaký, množitý. Listy obdýlné, k dolejšku soužené, zubaté, háčkovité, trochu tlusté; křehké, lesklé. Květy v chocholíkách, bledožluté; plátky tupé, s obdýlnou odstávavou čepelí. Šešulka holá, žilnatá. Kališní lupeny žlutozelené, tupé, z nichž dva na dolejšku rohaté. Na horách a předhořích; v Chorvatsku. *B. alpestris. W. K.*

626. Brassica. Kohl. Kapusta.

Šešulky čárkovité neb obdýlné, téměř přioblé; klapky trochu kýlnaté, aneb střední žilou opatřené, která ve dvě boční nepatrné žilky vybíhá. Čnělka nepadavá. Semena v každém pouzdře 1řadá. Květy žluté. XV. 2. Zelí.

1. Šešulky k prutu přitlačené, s 2řízným zobanem. Lupeny žluté; kalich poloootevřený. Listy dolejší lýrovité, hořejší kopovité, celokrajné, všecky nožečné. Tu i tam vzdělávaná; na břehách řek. (Sinapis nigra, L.) Hořčice černá; K. hořčičná. *B. nigra. Koch.*

Šešulky odstávavé. Hořejší listy širokým dolejškem sedlé, neb srdčitě objímavé, přimodralé. 2.

2. Kališní lupeny vztýčené, dole sevřené. Lupeny jasnožluté. Tyčinky všecky vztýčené. Hořejší listy na dolejšku nesrdčité, obdýlné, sedlé; dolejší často lýrovité; holé, sivozelené. Prut 2—3 stř. zvýší, tlustý, uvrchu větvitý, holý. Vzdělávaná v mnohých odrodech. K. obecná. *B. oleracea. L.*

J. Sv. Presl rozeznává následující odrody:

α. Kapusta divoká, Br. ol. silvestris.

β. Kapusta zimní, Jarmus. Brassica ol. acephala. Sem.
  a. Jarmus celolistý, integrifolia.
  b. Jarmus kadeřavý, sabelica.
  c. Kapusta pupenatá, gemmifera.

γ. Kapusta hlavatá. Br. ol. capitata.
  a. Kapusta vlastně tak řečená, kadeřavé zelí. Crispa.
  b. Hlavatice, hlávkové zelí, hlávky.

δ. Brukev, řepné zelí, keleráb. Br. ol. Caulo-rapa; Gongyloides.
ε. Kapusta květná. Br. ol. Botrytis.
a. Prokolice, asparagoides.
b. Zelí květné, Karfiol.
Kališní lupeny vztýčené, posléz polo- neb docela otevřené. Kratší tyčinky odstávavé. Hořejší listy na dolejšku srdčité. 3.
3. Dolejší listy trávozelené, po obou stranach chlupaté, lýrovité; hořejší vejčité, zašpičatělé, srdčitým dolejškem objímavé. Květní hrozny na vrcholu ploché. Kalichy posléz vodorovně odstávavé. Koruny zlatožluté. Šešulky téměř vztýčené; tyčinky vstávavé. Rovněž v mnohých odrodech pěstovaná. K. Řepa. *B. Rapa. L.*
U Presla dva odrody:
α. Řepák. Br. R. oleifera. Sem: řepák jarní a ozimý.
β. Řepa. Br. R. rapifera. Sem: okrouhlice, vodnice, kolník.
Příbuzná: Kapusta polní. Kořen a prut tenký; tento vztýčený, větvitý, 1—3 stř. vysoký. Kořenní listy lýrovité, zubaté, trochu háčkovité; prutní srdčité, dlouze špičaté, objímavé, celokrajné, hladké. Šešulky vztýčené, tupě 4hranné, 2 p.. zdélí. Na rolích; v Rakousích, Haliči. Kv. Čn· *B. campestris. L.*
Dolejší listy vodozelené, na líci holé, lýrovité; hořejší obdýlné, k dolejšku rozšířené, srdčitě objímavé. Hrozny prodloužené. Kalichy poloötevřené. Koruny žluté. Šešulky odstávavé. Tyčinky přilehavé. V. vzdělávaná. K. řepka. *B. Napus. L.*
Presl má tyto odrody:
α. Řepka, olejka. Br. N. oleifera. Sem náleží řepka jarní a ozimá.
β. Tuřín, dumlík. Br. N. rapifera, Napobrassica.

627. Bunias. Zackenschotte. Rukevník.

Šešulka vejčitá neb obdýlná, 2- neb 4pouzdrá, v tomto druhém pádu leží pouzdra po páru nad sebou. Pouzdra 1semenná. XV. 1.
1. Květy žluté. 2.
Květy bílé neb červenavé. 3.
2. Šešulka šikmo vejčitá, bezkřídlá, bradavičná. Chocholík

latovitý. Listy dolejší kracovitě lýrovité, neb chobotnatě zubaté, hořejší zubaté, kopovité. Prut vztýčený, 2—4 stř. zvýší. V Uhřích, Haliči. Čn. Čc. R. východní.
B. orientalis. L.

Šešulka 4hranná, trochu zubatá, 4pouzdrá, 4semenná. Kalich odpadavý. Listy kořenní kracovité, prutní kopovité. Prut na $1^1/_2$ stř. zvýší, od dola větvitý. Na polích, v Rakousích, Uhřích. Kv. Čn. R. kolcatý. *B. Erucago. L.*

3. Šešulka vejčitá, přitupá, zelená, pravidelná, později 4hranná, rapavá, černosemenná. Květy v hustých chocholíkách. Kalich žlutozelený. Lupeny bílé, klínovité, vztýčeně odstávavé; 4 žlázky. Prutní listy obdýlné, šípovité, objímavé; kořenní nožečné, téměř lýrovité. Prut pídi zdélí, trochu hranatý. Na rolích; pod Gerhardským vrchem, okolo Budína, u Oseku, v Haliči. Dub. (U některých Rapistrum, Crambe, Myagrum, Cochlearia). R. lžičníkový.
B. cochlearioides.

Šešulka kulatá, téměř 3hranná, drsná, zobanitá; čnělka přehnutá; květy bílé neb červenavé. Listy kopovité, špičaté, nožečné, šedozelené, obdýlné, hned celé, hned vrubované. Prut pídi zdélí, velmi větvitý. V suchých příkopech, u cest; v Uhřích, Haliči, Rakousích. Kv. Čn. (Myagrum rostratum, Scop. Anastatica syriaca, L.) Rukevník zobanitý. *B. syriaca.*

628. Cakile. Meersenf. Cikla.

Šešulka ze 2 na sobě ležících článků složená; hořejší článek mečovitý, dolejší opak vejčitý; oba 1semenné. XV. 1.

Články šešulky 2řízné. Květy jasně fialové. Na březích mořských. C. obecná. *C. maritima. Scop.*

629. Calepina. Kalepinka.

Šešulka okrouhlo-vejčitá, v krátkou homolitou čnělku pomálu zakončitá; původně 1pouzdrá, s 1 ze špice visícím semenem. XV. 1.

Rostlinka letní. Kořenní listy chobotnatě protisečné; prutní obdýlné, šípovité. Květy bílé. Na rolích, u Kolína. K. Korvínova. *C. Corvini. Desv.*

630. *Camelina. Leindotter. Lnice.*

Šešulka hruškovitá; klapky k vrchu ve špici prodloužené; pouzdra obyčejně 2semenná. XV. 1.

Listy kopovité, celokrajné neb trochu zubaté, k dolejšku neznačně soužené, šípovitě objímavé. Prut 1 stř. zvýší, téměř jednoduchý, oblý, s vidličnatými chlupy. Květní klas řídký; šešulky zvící čočky, 8—12semenné. Na úhorech, mezi obilím. Čn. Čc. (Myagrum sativum, L.) L. obecná. *C. sativa. Crantz.*

Listy čárkovitě obdýlné, chobotnatě zubaté neb protisečné, k dolejšku soužené a šípovitě objímavé. Šešulky po boku 4žebré. Semena 2krát větší. Mezi lnem. (Myagrum dent. Willd.) L. zubatá. *C. dentata. Pers.*

631. *Capsella. Täschelkraut. Kokoška.*

Šešulka plochá, 3hranná, s přehrádkou čárkovitou; klapky kýlnaté, nekřídlaté; pouzdra mnohosemenná. XV. 1. Kokošky; tašky; suchá Běta; tobolka.

Šešulka ovální neb obdýlná, tupá neb plitce vykrou-žená. Listy hluboce protisečné. Na slatinách. K. ovální. *C. elliptica. Meyer.*

Šešulka 3hranně opak srdčitá. Listy často růžičkovité, obdýlně kopovité, zřídka celokrajné, nejvíce kracovité, někdy protisečné. Prut oblý, větevnatý. Květ bílý, drobný; někdy bezlupenný s 10 tyčinkami, jelikož plátky v tyčinky se zvrhly (Var. apetala). V nevzdělané půdě. Bř. Zář. (Thlaspi Bursa pastoris, L.) K. pospolitá. *C. Bursa pastoris. Mönch.*

632. *Cardamine. Schaumkraut. Řeřicha.*

Šešulka čárkovitá, stlačená; klapky ploché, bezkýlné, bezžilné. Semena v každém pouzdře 1řadá. XV. 2. Vodní řeřicha; žabí květ; slovensky: režucha.

1. Listy jednoduché, obdýlně vejčité, celokrajné; prutní po 2, krátce nožečné; kořenní dlouze nožečné. Lupeny bílé; šešulky přímé, tenké, hnědé. Rostlina tmavozelená, hladká, kožnatá. Na štýrských a korutanských Alpách. Čc. Zář. Ř. horní. *C. alpina.*

Listy aspoň hořejší speřené. 2.

2. Květní lupeny bledočervené, 2krát zdélí kalicha, klínovité, vykroužené. Kvčty krátce stopečné v chocholíku; kališní lupeny čárkovité, nachově stínkované. Lístky tupé, vřezaně zubaté, vejčité, nožečné, po 3—5. Prut obyčejně prostý, hranatý, vztýčený. Na chorvatských horách. Čn. Čc. Ř. červená. *C. chelidonia.*

Květní lupeny nejvíce bílé. 3.

3. Dolejší listy z části nerozdělené, vejčité, dlouzenožečné; hořejší lýrovité, neb lýrovitě protisečné, 2—3jařmé; lístky obdýlně klínovité. Rostlina holá. Řapíky šípovitě ušetnaté. Prut 1—3 stř. zvýší, jednotlivý. Krátký skupený hrozen. Koruny bílé; stopky vztýčené; šešulky vztýčené, skupené. Na Krkonoších. Ř. rytolistá.
C. resedifolia. L.

Též i dolejší listy speřené neb trojčetné. 4.

4. Listy 3četné; lístky přiokrouhlé, rozvláčně zubaté, s ostnitou špicí. Prut vstoupavý, bezlistý neb 1listý, jednoduchý, červenavý. Plazivé výběžky. Koneční chocholík. Koruny bílé. Na vlhkých lukách, v stinných lesích; v Čechách, Slézsku, Uhřích. Čn. Ř. trojlistá.
C. trifolia. L.

Listy speřené. 5.

5. Řapíky s objímavými ušty. Listy útlé, lehce vadnoucí; jasně zelené; lístky dolejších 3—5klané, krátce nožečné. Prut $^1/_2$—1 stř. zvýší. Květní lupeny někdy chybící. V stinných lesích. Čn. R. nedůtklivá; Prskavka.
C. Impatiens.

Řapíky bezušetné. 6.

6. Prašníky před rozpuknutím červené; čnělka šídlovitá, dlouhá; lupeny 3krát zdélí kalicha, bělavé, žlutonehetnaté. Tyčinky 3krát zdélí koruny. Listy speřené; lístky dolejších listů do úhlu zubaté, koneční větší. Prut hranatý, hustý, často na dolejšku kořenivý. Na pramenitých místech, lesních potocích. Dub. Kv. (Sisymbrium Nasturtium, Matt. Krock.) Ř. hořká. *C. amara. L.*

β. hirta Fl. sil. Prut krátce vlasatý; stopky lysé; celá postava skupená, přímá; listy husté, mnohojařmé.

γ. subalpina Koch Syn. (umbrosa Fl. sil). Prut a stopky krátkovlasé; na Krkonoších. Dub.

Prašníky žluté. 7.

7. Lupeny i s nehtem přes $^{1}/_{4}$ p. zdélí, 3krát zdélí kalicha, bílé s červenavými žilami, neb lilakové; kališní lupeny žluté; čnělka válcovitá, krátká. Chocholík koneční. Listy speřené; lístky prutních listů čárkovité, neb úzce kopovité; dolejších přiokrouhlé, vykrajované neb zubaté, koneční větši. Prut trubkovitý, oblý, k vrchu útle čárkovaný, holý, vztýčený, 1—1$^{1}/_{2}$ stř. zvýši. Na lukách. Dub. Kv. Žabí květ; Ř. luční. *C. pratensis. L.*

Lupeny daleko menší, bílé. 8.

8. Lístky stejné, mnohojařmé, celokrajné; koneční téměř stejné velikosti s ostatními; dolejších listů obdýlné, hořéjších čárkovité. Prut holý, 2—12 p. zvýší, hned jednoduchý, hned od dolejška větvitý. Stopky odstávavé, šešulky vztýčené. Květy velmi malé. Na vlhké půdě, při jezerech. Čn. Žář. Ř. malokvětá. *C. parviflora. L.*

Lístky dolejších listů přiokrouhlé, vykrajované neb zubaté, koneční větší. Lupeny 2krát zdélí kalicha. 9.

9. Čnělka zdélí šířky šešulečné; šešulky trochu odstávavé; 6 prašníků; lupeny kopisťovité. List tmavý, snadno vadnoucí. Prut jednoduchý a větvitý, ponejvíc krátkými, tuhými chlupy posetý. V stinných lesích. Kv. Čn. (Cardamine hirsuta *β.* silvatica, W. et Gr.; C. hirsuta *β.* silvestris, Fries.) Ř. lesní. *C. silvatica. Link.*

Čnělka kratší než šířka šešulky; šešulka více vztýčená; 4 prašníky. Lístky užší a tužší s něco hlubšími zuby. Prut méně listnatý. Na lesních prostorách, při vinicích. Kv. Čn. (Cardam. hirsuta *α.* sabulosa, W. et Gr.; Card. hirsuta *α.* campestris, Fries.) Ř. chlupatá. *C. hirsuta. L.*

633. *Cheiranthus. Lack. Fiala.*

Šešulka oblá neb stlačená. Blizna 2laločná. Semena 1řadá, vejčitá, plochá, často obroubená. Květy žluté, bílé, červené. XV. 2, Fiala; Chejr; Lak.

1. Květy žluté. 2.

Květy bílé neb červené, neb hnědé. Mathiola. 4.

2. Listy celokrajné, špičaté, kopovité, na líci zelené. Prut dřevnatý, větevnatý, 1—2 stř. zvýší; větve hranaté. Květy žluté; šešulky stlačené, 2—2$^{1}/_{2}$ p. zdélí; blizna

veliká. Na starých zdech; v Uhřích, okolo Břetislavi. Kv. Často v zahradách pěstovaná, zušlechtěná. (Cheiranthus fruticulosus. L.) Fiala obecná; fiala žlutá. *Ch. Cheiri. L.*

Listy zubaté. Prut 2—3 stř. zvýší, přímý, vztýčený, jednoduchý. Lupeny sírožluté. 3.

3. Šešulky 4hranné, blizna veliká na šešulce bez čnělky sedící, lupeny vykroužené. Prut čárkovaný. Listy úzké, trochu špičaté, sedlé, tmavozelené, někdy čárkovité, někdy obdýlně kopovité, obyčejně celokrajné, jen dolejší zubaté, přídrsné. Na výslunních suchých místech, v Rakousích. Kv. Čn. Ř. trýzlová. *Ch. erysimoides.*

Šešulky široce 2řízné, vztýčené, přilehavé. Čnělka patrně dlouhá, lupeny sírožluté, plátek opak vejčitý, odstávavý, celý neb trochu vykroužený. Hrozen téměř pídi zdélí, kalichy 4hranné, šedozelené. Kořenní listy nožečné, vykrajovaně zubaté, prutní sedlé, zubaté, hořejší pilované. Pruty jednotlivé, nahoře větvité. Na vápencích, u Herkulových lázní. Čn. F. končitá. *Ch. cuspidatus. Bieb.*

4. Rostlina křovitá, dřevnatá, prut větvitý, šedivě pýřitý, 1—2 stř. zvýší. Listy kopovité, tupé, celokrajné. Květy v hroznech, vonné, bílé neb červené, neb peřesté. Lupeny obvejčité, kališní lupeny čárkovité, šešulka 4—5 p. zdélí. Pěstovaná. (Mathiola incana, R. Brown) F. zimní. *Ch. incanus. L.*

Rostlina s pněm bylinným, prut přímý, 9—13 p. zvýší, listy kopovité, tupé, sedavé. Lupeny více vykroužené než u předešlé. V zahradách pěstovaná. (Mathiola annua, Swe.) F. letní. *Ch. annuus. L.*

Poznam. Fiala krlatá. Prut 8—12 p. zvýší, přímý. Listy uvrchu skupené, podhnuté, tupé, plsťnaté, celé. Hrozen mnohokvětý. Šešulky pýřité, bezžlázé, dole něco širší. Semena rohatá, po kraji téměř křídlatá. Pěstovaná. (Math. fenestralis R. Br.) *Ch. fenestralis. L.*

634. Clypeola. Schildkraut. Pavežnice.

Šešulka vykroužená, okrouhlá, 1—2semenná, ve 2 části dělitelná, hvězdovitými chloupky posetá. Tyčinky na dolejšku zoubkem opatřené. XV. 1.

Prut nízký, s větvemi položenými. Listy malé, kopisťovité, šedozelené. Květy malé, žlutavé, v hustých klasech. Šešulky okrouhlé, 1pouzdré, 1—2semenné. Tyčinky zubem podepřené. Na polích, v Haliči. Čc. P. položená.
C. Jonthlaspi. L.

635. Cochlearia. Löffelkraut. Lžičník.

Šešulinka zaokrouhlená neb ovální, často nadmutá, 2pouzdrá, mnohosemenná. Klapky na kýle zakulacené. XV. 1.

1. Květy bílé. 2.
Květy žluté. 7.
2. Listy speřené. Viz Nasturtium.
Listy jednoduché. 3.
3. Kořenní listy velmi veliké. Viz Armoracia.
Listy menší, obyčejně celokrajné, aneb málo zubaté, neb vykrajované. 4.
4. Šešulky eliptičné, nadmuté, veliké, mnohosemenné. Lupeny opak vejčité, klínovité, delší než kalich. Kališní lupeny obdýlné, tupé. Kořenní listy srdčitě vejčité, vrubované, prutní kopovité, chruplavičně zubaté. Prut vztýčený, 2—3 stř. zdélí, křivolaký. Na vlhkých lukách, v Čechách, Banátu, Jazigii, Hevešské stolici. Kv. L. veleplodý. *C. macrocarpa. W. K.*
Šešulky nenadmuté. 5.
5. Prutní listy všecky nožečné, kořenní srdčité. Na březích mořských. L. pomořský. *C. danica. L.*
Listy hořejší srdčitě objímavé. 6.
6. Kořenní listy téměř okrouhlé, trochu srdčité, prutní obdýlně vejčité, trochu chobotité. Prut hranatý, $^1/_2$ stř. zvýší. Chocholík mnohokvětý. Kališní lupeny odstávavé, tupé; korunní lupeny opak vejčité, celokrajné; čnělka velmi krátká; šešulky téměř kulaté, trochu stlačené; klapky vyduté. Ve vlhkých příkopech na slatinách v Uhřích. L. lékařský. *C. officinalis. L.*
Kořenní listy na dolejšku zaokrouhlené aneb v řapík sbíhavé, prutní obdýlné. Na půlnočním pomoří. L. anglický. *C. anglica.*
7. Šešulka hruškovitá. Květ bledožlutý. Viz Camelina.
Šešulka kulatá. Květ žloutkožlutý. Viz Nasturtium.

636. Crambe. Meerkohl. Katrán.

Šešulka ze 2 článků sestavená, články 1pouzdré, nepukavé, 1semenné. Čnělka žádná neb krátká. XV. 1.

Prut 1—2 stř. zvýší, asi prstu ztlouští, oblý, rozvětvený. Listy dužné, vlnité, špičatými zuby vřezané, modrozelené. Květ bílý, šešulky vejčitě zakulatěné. Delší tyčinky vidličnatě rozeklané. Na pomoří. Kv. Čn. pomořský. *C. maritima. L*

Prut 2—3 stř. zvýší, hranatý, vidličnatě větvitý. Kořen tlustý, jednoduchý, 2—4 stř. dlouhý. Listy mnohonásobně složené, vřezaně zubaté, lysé. Květ bílý, šešulky kulaté, hladké, žlutočervené. Delší tyčinky rozeklané. Bř. Kv. V Moravě okolo Čajče, Hovoran, v Uhřích od Břetislavi dolů, v Sedmihradsku. Bř. Dub. K. východní. *C. tatarica. Jacq.*

637. Dentaria. Zahnwurz. Kyčelnice.

Šešulka kopovitá, sedavá, na konci ztenčená, klapky ploché, nekýlnaté. Semena v každém pouzdře 1řadá. XV. 2. Babí zub.

1. Květy nachové, po 3—5; tyčinky polozdélí koruny; kališní lupeny čárkovitě ovalní; šešulky 1 p. zdéli, stlačené. Listy 3, přeslenaté, 3četné; lístky kopovitě obdýlné, mezi každýma dvěma jedna žlázka. Prut jednotlivý, vztýčený, hladký, dole holý, jednoduchý, $^1/_2$—1 stř. zvýší. V lesích, houštích, v Uhřích, Slézsku, Moravě nad Bečvou k Vsetínu. Dub. Kv. K. žláznatá, Babí zub. *D. glandulosa. W. K.*

Květy bílé, do fialova neb žluta. 2.

2. Květy žlutobílé. 2.

Květy bílé neb bělofialové. 4.

3. Listy 3četné, speřené, lístky po 9—11, kopovité, útle špičaté, nestejně a hrubě pilované. Prut 1 stř. zvýší, holý, jednoduchý. Chocholík krátký, 7—14květý. Kalich žlutozelený, květy veliké, šešulky čárkovitě kopovité, zobanité. Ve vlhkých lesích, v Chorvatsku. Kv. Čn. K. mnoholistá. *D. polyphyllos. W. K.*

Listy tři, přeslenaté, 3četné; lístky vejčitě kopovité, zubaté, holé. Prut $^1/_2$ stř. zvýší, 4—10květý. Kalichy

odpadavé, šešulky vztýčené, tyčinky zdélí koruny. V stinných lesích. Dub. Kv. K. devítilistá, Brabor.

D. enneaphyllos. L.

4. Listy střídavé, 3četné, nožečné, boční lístky šikmé, střední vejčitě kopovité. Prut vstávavý, jednoduchý, dole kosmatý, 1 stř. zdélí. Chocholík 6—15květý, stopky 1 p. zdélí, žlázkami podepřené. Kališní lupeny obdýlné, korunní lupeny bílé, 3krát delší kalicha, opak vejčité, celokrajné, tyčinky delší než kalich. Květy vonné. V lesních údolích, v Chorvatsku. Kv. K. trojlistá.

D. trifolia. W. K.

Listy mnohočetné, speřené neb prstnaté. Květy bílé do fialova. 5.

5. Listy hořejší prstnaté, 5četné. V podhorních lesích, v Rakousích, jižních Uhřích, Haliči. D. Kv. K. pětilistá.

D. pentaphyllos. L.

Listy speřené. 6.

6. Dolejší listy speřené, hořejší jednoduché, kořenní 7-, prutní 3—5četné; list kopovité, pilované. Listy střídavé. Prut do 2 stř. zvýší, holý. V úžlabičkách listů nalezají se šupinovité, posléz černočervené pupeny neb cibulky. Koruny bílé neb lilakové. Na chlumních lesích. Dub. Kv. K. cibulonosná; Konopáč. *D. bulbifera. L.*

Dolejší listy po 7, hořejší po 5 speřené, lístky vejčitě kopovité, pilované, lysé. Květy bílé, do fialova neb nachova. V Rakousích, Uhřích, v lesích. Kv. (Dent. secunda, Tabern.; Dent. pinnata, Willd.) K. sedmilistá.

D. heptaphyllos. Villars.

638. Diplotaxis. Doppelsame. Křezalka.

Klapky 1žilné, bez bočních žilek. Semena v každém pouzdře 2řadá, eliptičná neb obdýlná. XVI. 2.

Prut listnatý, dole téměř křovitý, $1^1/_2$ stř. zvýší, větvitý, šedozelený. Listy holé, trochu dužné, hladké, dolejší protisečné, s čárkovitými cípy. Květy veliké, bledožluté, ostře vonné, kališní lupeny odstávavé, na špici trochu ovlášené. Šešulka vztýčená, obdýlná. Stopka 2krát zdélí květu. U cest, na zdech, suchých kamenitých místech. Srp. (Sisymbrium tenuifolium) K. úzkolistá.

D. tenuifolia. DC.

Prut téměř nahý, bylinný, na dolejšku položený, pak vstoupavý. Listy s obvodem kopovitým, chobotitě pilované aneb protisečné, nožečné, jen dole trochu chlupaté. Květy veliké; lupeny velmi tupé, žluté. Čnělka dlouhá; šešulka přitloustlá, trochu stlačená. Nehet lupenu patrně odstouplý; stopka zdélí květu. Na zdech, kamenitých prostorách, u cest. Čc. Říj. (Sisymbrium murale.) K. zední.
D. muralis. DC.

Příbuzná Křezalka jívnatá: květy menší, skupenější; lupeny poznenáhla v nehet soužené. *D. viminea.*

639. Draba. Hungerblume. Osívka.

Šešulka vejčitá, stlačená, mnohosemenná. Semena neobroubená. Tyčinky bezzubé. Lupeny často klané. Prut větším dílem bezlistý; kořenní listy často v růžičce. XV. 1. Chudinka.

1. Květy bílé. 2.
   Květy žluté neb červené. 5.
2. Lupeny 2klané; šešulky obdýlné, slabě ozubené, hvězdovlasé. Prut hned jednotlivý, s 2—3 stopečnými květy, hned množitý, vstávavý, bezlistý, $^1/_2$—6 p. zvýší. Na suchých, písčitých prostorách. Ún. Kv. (Erophila vulgaris, D. C.) O. jarní; Chudinka. *D. verna. L.*
   Lupeny celé neb vykroužené. 3.
3. Prut listnatý, do 6 p. zvýší. Listy vejčité, zubaté, objímavé, pýřité s vidličnatými chloupky. Květy malé v chocholíku; lupeny téměř okrouhlé, delší než kalich. Šešulka čárkovitě eliptičná, holá, asi polo zdélí stopky. Na stinných kamenitých místech; v Uhřích, Čechách, Slézsku. Kv. Čn. O. zední. *D. muralis. L.*
   Prut nahý, neb 1—3listý. 4.
4. Listy lysé, jen na kýle s 2—3 dlouhými chlupy, a na špici zubů s jedním chloupkem, obdýlné, tupé, vrubované, po kraji brvitě zubaté. Prut 3listý. Lupeny zdélí kalicha; šešulky obdýlné, špičaté. Na slovenských holech. Čn. O. pochybková. *D. androsacea.*
   Listy pýřité, po obou stranách hvězdité, šedozelené, obdýlné, trochu tupé, celokrajné neb zubaté, brvité. Prut často s jedním zubatým listem, vztýčený. Květy v chocholíku; lupeny celokrajné; šešulka obdýlná. Na skalách,

na rakouských a štýrských Alpách. Čn. Čc. (Draba hirta, Cr.) O. hvězdochlupá. *D. stellata. Jacq.*

5. Květy bledočervené. Listy klínovité, dlanité, 3laločné, malé, tlusté, lesklé; dolejší 5klané: po kraji a na špici brvité. Pruty nahé, malé, asi 5květé. Na nejvyšších Alpách, v skalách; zřídka. Kv. O. pyrenejská. *D. pyrenaica. Jacq.*

Květy žluté. 6.

6. Listy přímé, čárkovité neb kopovité, kýlnaté, po kraji bělobrvité. Prut 1—4 p. zdélí, jednoduchý, nahý. Chocholík koneční; květy s tuhými, někdy vykrouženými lupeny; kalich polozdélí lupenů; šešulka kopovitá, žlutavá, trochu kosmatá; čnělka asi zdélí šířky šešuleční; tyčinky asi zdélí lupenů. Na chlumech, podhořích, holech. Bř. Kv. O. zimní. *D. Aizoides. L.*

Listy vejčité. 7.

7. Prut nahý, prostý, roztroušeně chlupatý. Listy obdýlně vejčité, celokrajné, na líci chlupaté, nebrvité. Květy plitce vykroužené. Šešulka obdýlná; čnělka patrná. Rostlina předešlé podobná. Na slovenských holech. O. horní. *D. alpina.*

Prut listnatý, větvitý. Listy prutní vejčité, sedavé, zubaté, pýřité. Stopky 2krát zdélí šešulky; šešulka pýřitá, 30- i vícesemenná. Koruna žlutá. Na skalnatých, stinných místech, v Uhřích. Kv. Čn. O. hajní. *D. nemoralis. Ehrh.*

640. Erucastrum. Rempe. Řetkevník.

Šešulky s klapkami 1žilnými bez bočních žilek; semena 1řadá, obdýlná, trochu stlačená. Květ žlutavý. XV. 2.

Prut 1—1½ stř. zvýší, vztýčený neb ležící, háčkovitý, listnatý. Listy kracovité aneb hluboce protisečné, neb speřené, s tupě zubatými cípy. Lupeny nežilkované; šešulky hladké, odstávavé, s prutem rovnoběžné, tupě 4hranné; čnělka mečovitá; kališní lupeny vztýčeně odstávavé; delší tyčinky k čnělce přilehavé. Na rolích, u cest; v Rakousích. Čn. Srp. Ř. rolní. *E. Pollichii. Schimp. Spenn.*

641. Erysimum. Hederich. Trýzel.

Blizna nerozdělená. Šešulka 4hranná neb 2řízná. Klapky kýlnaté. XV. 2.

1. Listy prutní vejčité, hluboce srdčitým dolejškem objímavé, zaokrouhleně tupé; kořenní v krátkou nožku sbíhavé. Prut vztýčený, jednoduchý. Lupeny malé, běložluté. Šešulky velmi dlouhé, 4hranné, stlačené, šídlovité. Rostlina modrozelená. Na rolích. Čn. (Brassica or. L.; Erysimum perfoliatum, Crantz.; Conringia perfoliata, Link). T. objímavý. *E. orientale. R.*

   Listy prutní obdýlně kopovité, neobjímavé. Květy žluté. 2.

2. Stopečky 2—3krát delší než kalich, a o tolikéž kratší než dospělá šešulka, vodorovně odstávavé; šešulky hladké s roztracenými chlupy. Rozestřená koruna jen 2—3 čárky zšíří. Listy krátce a vzdáleně zubaté, na líci hvězdnaté, chlupaté. V dělané půdě. Čn. Srp. T. fiala.
E. cheiranthoides. L.

   Stopečky ledva zdélí aneb kratší kalicha. 3.

3. Listy na líci stejnými hvězdovitými chloupky poseté. Dospělé šešulky 4—8krát delší než jejich vztýčené, odstávavé stopky; přímé, vztýčené, s prutem téměř rovnoběžně, ostře hranaté. 4.

   Hvězdovité chloupky na líci listů s jednoduchými chloupky smíšené. Šešulky v poměru k stopkám ještě delší, méně přímé, často křivolaké, aneb od prutu odstávavě tupěji hranaté; stopky vodorovně odstávavé. 5.

4. Květ okázalý, asi $^1/_2$ p. zšíří, sírožlutý; lupeny téměř okrouhlé. Šešulky šedoplsťnaté, 4hranné se zelenými hranami, v dlouhých hroznech. Blizna hlavovitá, 2laločná, veliká. Prut větvitý, brázdovaný; větve odstávavé. Listy obdýlně kopovité, vzdáleně špičatě zubaté, na dolejšku soužené, téměř sedavé; na špici trochu zaokrouhlené, utle špičaté. Na suchých, výslunných, kamenitých místech, v příkopech, u cest. Čn. Srp. T. vonný.
E. odoratum. Ehrh.

2. Květy menší, žluté, lupeny obdýlné; šešulky stejnobarvé, zelenavé, hvězdnatě chlupaté; stopky zdélí kalicha. Listy vidličnými chloupky poseté, obdýlně kopovité, vykra-

jovaně ozubené. Prut přímý, vztýčený, 1—2 stř. zdélí. Na písčitých, kamenitých místech, na břehách řek, u zdí. (Erys. hieracifolium. L.). T. vztýčený.

E. strictum. Fl. Wett.

Příbuzný Trýzel metlatý: listy užší, kopovité, jen málo zubaté. Prut velmi větvitý, prutnatý, přímý, jen nahoře brázditý. Květní lupeny kopovité, opak vejčité. Šešulky ku prutu přitlačené. Na zdech, rumech; v Uhřích, Čechách. Čn. Srp.

E. virgatum. Roth.

5. Šešulky znenáhla v čnělku soužené, tlusté, uzlité, rozevřené, poléz téměř dolův zvrácené. Prut u vrchu vlnitě křivolaký. Listy vykrajovaně zubaté. V orné půdě; v Čechách, Uhřích. Kv. Čn. (Erys. ramosissimum, Crantz). T. největevnatější.

E. repandum. L.

Šešulky nesoužené, méně odstávavé, štíhlejší. Kališní lupeny k dolejšku míškovité. Listy často šedozelené, vykrajovaně zubaté. Na skalách, pahrbkách; v Čechách. T. skerdolistý.

E. crepidifolium. Rchbch.

642. *Farsetia. Prašivka.*

Šešulka vejčitá, stlačená; pouzdra mnohosemenná. Semena obroubená. Tyčinky s zubovitými rozšířeninami. Lupeny klané. XV. 1.

Rostlina hvězdnatě chlupatá, šedobílá. Prut vstávavý, 1 stř. zvýší. Listy kopovité, v řapík soužené. Lupeny bílé, 2klané; delší tyčinky křídlatými zuby podepřené; šešulky pýřité, zvící čnělky. Na suchých písečnatých místech, pahrbkách, u cest, plotův. (Alyssum incanum, L. Berteroa incana, DC.; Camelina incana, Presl) P. šedivá.

F. incana. R. Br.

643. *Hesperis. Nachtviole. Materna.*

Šešulka téměř 4bočná neb stlačená. Semena 1řadá, téměř 3hranná. Blizna ze vztýčených lalůčkův sestávající. XV. 2.

1. Prut pídi dlouhý, větvitý, rozestřený, hranatý; větve odstávavé, hranaté. Listy kopovité, nožečné, špičatě zubaté, drsné, v řapík soužené. Hrozen $1^1/_2$—2 p. zdélí; květy téměř sedavé; kališní lupeny tupé, žlábkovitě čárkovité; korunní lupeny malé, bledě lilakové, plátek obdýlný, tupý,

celokrajný; medníky na dolejšku tyčinek; šešulky sedavé, přioblé, z počátku nakřivené, pak rovné, do 2 p. zdélí. Celá rostlina bílými, 2—3klanými vlasy pokrytá a proto šedozelená. Na suchých, neúrodných místech; okolo Budína. Dub. M. rozvětvená. *H. africana.*

Prut 1—4 stř. zvýší. 2.

2. Lupeny hnědé neb žlutobílé; šešulky stopečné, velmi dlouhé, trochu stlačené, prostředem kýlovité. Listy srdčité a vejčitě kopovité, chlupaté, jako i kalichy. Prut 1—2 stř. zvýší, vztýčený a vstoupavý, háčkovitý, větvitý; větve odstávavé. Na rolích, v lesinách; v Rakousích, v Moravě na polavských březích; v Hodonínském lese; u Ratiškovic. Kv. M. smutná. *H. tristis. L.*

Lupeny lilakové. 3.

3. Prut 3—5 stř. vysoký, nad prostředkem větvitý, vztýčený. Listy háčkovité, šedozelené; dolejší kracovité, poslední cíp delší; hořejší úzce zašpičatěné. Větve v čas květu vodorovně odstávavé. Rostlina lepká, chlupatá. Květy v chocholíku; lupeny krátce špičaté, bledolilakové, později bílé; šešulky po 3—4 p. zdélí, 4hranné. Mezi křovím, v Baraňanské stolici. Kv. M. kracovitá.
H. runcinata. W. K.

Prut do 2 stř. zvýší, jednoduchý, vztýčený; květy lilakové, méně více červenavé neb modré; kalich barvitý, chlupatý. 4.

4. Listy téměř šípovitě zubaté, větší než u následující, více srdčité a dloužeji špičaté, méně drsné, ačkoli chlupaté a trochu lepkavé, zubatě pilované. Květní lupeny tupé. Ve vinicích, na lesních chlumech. Kv. Čn. (H. inodora, L.) K. lesní. *H. silvestris. Crantz.*

Listy vejčité, kopovité, zubaté; dolejší kýlovité, hořejší poloobjímavé. Prut 1—2 stř. zvýší, čárkovaný, chlupatý. Hrozen dlouhý, koneční. Stopky asi zdélí kalicha. Lupeny opak vejčité, lilakové. (V zahradách pěstovaná, s květem bílým, plným, vonným.) Na lesnatých pahrbkách, ve vinicích; na Moravě, v Uhřích. Kv. Čn. M. změnná.
H. matronalis. L.

644. Hutchinsia. Řeřišník.

Šešulka bezkřídlá; v každém pouzdře 2 semena,

aneb pometají-li tato, 2 semenice. Blizna sedavá. Květy malé, bílé. XV. 1.

Prut větvitý, listnatý, trochu pýřitý, 3 p. dlouhý. Listy speřené; lístky celokrajné, vstříční, eliptičné neb kopisťovité, tmavozelené. Květy malé, bílé v chocholíku. Kališní lupeny oválni, tupé, trochu odstávavé, po kraji seschlé; šešulka obdýlně eliptičná, stlačená, tupá, nepatrně vykroužená. Na kamenitých, výslunných, neúrodných místech. Bř. Dub. (Lepidium petraeum L.) Ř. skalní.
H. petraea. R. Br.

645. *Iberis. Bauernsenf. Stěničník.*

Šešulka stlačená; klapky kýlnaté, člunkovité, 1semenné. Tyčinky jednoduché. Lupeny nestejné, dva zevnitřní větší, v chocholíku paprsek působící. XV. 1.

1. Listy hluboce protisečné, trochu dužné; dřípy čárkovité. Květy bílé v chocholíku; kališní lupeny fialové, bělokrajné. Pruty vztýčené, bylinné, 4—9 p. dlouhé. Na suchých pastviskách; u Váhu, okolo Rovného; zřídka. Čn. Čc. S. speřený. *I. pinnata.*
   Listy obyčejně prosté, celokrajné. 2.
2. Listy kopovité, někdy trochu zubaté. 3.
   Listy vejčité neb kopisťovité, tupé, celokrajné. 4.
3. Hrozny v chocholík sestavené, pak prodloužené. Květy bílé, veliké, často fialové; plátky vejčitě klínovité. Šešulky téměř okrouhlé, 2špičaté, k dolejšku klínovitě v řapík soužené, po každém boku 2—3zubé, lysé. Prut přímý, větvitý. Na kamenitých písčitých rolích. Čc. Zář. (Thlaspi amarum, Crantz) S. hořký. *I. amara. L.*
   Chocholíky i po odkvětu naddulé, neprodloužené. Květy téměř nachové, zřídka bílé, husté; šešulky vejčité, nahoře vykrojené, s laloky ostrými, 3hrannými. Listy dolejší kopovité, v řapík soužené, ostré, někdy trochu zubaté; hořejší celé, kopovité, někdy čárkovité. Prut přímý, lysý, větvitý, 6—12 p. vysoký. Obyčejně v zahradách sázený. Čn. Srp. S. okoličnatý. *I. umbellata. L.*
4. Listy trochu dužné, holé; dolejší trochu vroubkované, nožečné, téměř okrouhlé, vejčité; hořejší obdýlné, objímavé, šedozelené, celokrajné. Prut plazivý. Květy téměř pravidelné, bledočervenavé; šešulka trochu 4hranná. Na

horních skalách, v Korutanech. Čc. Srp. S. okrouhlolistý.
I. rotundifolia. L.

Listy kopisťovité, trochu dužné, skupené, celokrajné, na špici bělavě obroubené a vykroužené. Prut křivolaký, 2—3 p. zdélí. Květy v stejně vysokém chocholíku, husté; kališní lupeny odstávavé, velmi tupé, vejčité; korunní lupeny bílé neb červenavé, opak vejčité, celokrajné, 2 zevnitřní 2—3krát větší. Šešulka hluboce vykroužená, 2zubá, s čnělkou u prostředu. Na jihozápadních Alpách chorvátských. Čc. Srp. S. dužný. *I. carnosa.*

646. Isatis. Waid. Boryt.

Šešulka na plocho stlačená, obdýlná, 1pouzdrá, 1semenná. Klapky člunkovité, více méně křídlaté. XV. 1. Vajt.

Šešulka opak klínovitá, holá, vykroužená, v zralosti odvislá, černá, lesklá. Květy malé, žluté, v chocholíku. Prut vztýčený, holý, 1—3 stř. zvýší. Listy prutní šípovité, šedozelené, holé; kořenní vroubkované a jako i dolejší prutní trochu nožečné, vejčitě kopovité, trochu chlupaté. Na polích, při zdech, řekách; na Moravě, v Uhřích; pěstovaná. Kv. Čn. B. barvířský. *I. tinctoria. L.*

Předešlé podobný, jen kořenní listy kopisťovité, celokrajné, v dlouhý řapík sbíhavé, velmi veliké, v mládi trochu pýřité; střední žíla bílá; květy větší, méně skupené. Na polích, v Uhřích. Čn. B. velelistý.
I. praecox. Tratt.

647. Lepidium. Kresse. Vesnovka.

Šešulka vejčitá neb přiokrouhlá; pouzdra 1semenná; klapky kýlnaté. XV. 1. Řeřicha.

1. Šešulky na hořejšku patrně vykroužené aneb vyříznuté. 2.

Šešulky nevykroužené, aneb neznačně vykroužené. 4.

2. Listy prutní šípovitě objímavé, zubaté, obdýlné; dolejší obdýlné, chobotnaté. Prut do 1 stř. zvýší, přímý, vztýčený, často načervenalý, hustě listnatý, a jako i listy pýřitý. Šešulky od prostředu široce mázdřité, vejčité, tčené. Koruny malé, bělavé. V hlínovité půdě, na rolích. (Thlaspi camp. L.) V. rolní. *L. campestre. R. Br.*

Listy neobjímavé, lysé. 3.

3. Šešulky k ose přitlačené, s patrným blázdřitým krajem, křídlaté, okrouhlovejčité. Lupeny 2krát zdéli kalicha. Listy dolejší jednoduše neb dvojnásobně speřené, vřezané. Vzdělávaná, na salát užívaná. V. řeřicha.

L. sativum. L.

Šešulky odstávavé, na špici ouzce křídlaté, okrouhlovejčité. Lupeny a 4 tyčinky chybící, tedy jen 2 prašníky. Listy kořenní jedno- neb dvojprotisečné; hořejší čárkovité, nerozdělené. Prut do 1 stř. zvýší, větvitě rozevřený. U cest, okolo lidských obydlí. (Nasturtium ruderale, Scop). V. rumní. *L. ruderale. L.*

4. Prutní listy šípovité. 5.

Listy sedavé, neobjímavé. 6.

5. Listy prutní kopovité, šípovitě objímavé, chlupaté, zubaté, nerozdělené. Prut 1 stř. zvýší. Květenství v obráceném jehlanci. Koruny malé, bílé, odpadavé; šešulky posléz na dolejšku srdčité, 2semenné. Na rolních krajích, při zákopech, cestách. Čn. (Cochlearia Draba L.) V. objímavá.

L. Draba. L.

Listy tlusté, celokrajné, prutní sedavé, kopovité a šípovité; kořenní nožečné, vejčité. Prut z pídi dlouhý, dřív položený; pak vstoupavý neb vztýčený, hranatý, téměř nahý. Květenství v hroznech. Lupeny 3krát delší kalicha, vejčitě lžičnaté, celé, zřídka vykroužené. Šešulky stlačené, trochu drsné, vejčité, špičaté; pouzdra 2semenná. Větve, stopky a kalichy krátce chlupaté. Na suchých, slatinných místech, v Bělehradské stolici. Čn. V. tlustolistá. *L. crassifolium. W. Kit.*

6. Šešulka vejčitá, končitá. Listy prutní čárkovité, celokrajné; kořenní pilované, dole protisečné. Prut 1—3 stř. zvýší, oblý, hladký. Květy malé, bílé. Kalichy červenavé. Na vlhkých písčinách, v Uhřích. Kv. V. trávolistá.

L. graminifolium.

Šešulky přiokrouhlé, plitce vykroužené, s bliznou sedavou. Listy kořenní vejčité, dlouze nožečné, vrubované, trochu přitloustlé. Květy malé, bílé, trochu delší než kalich. Kořen velmi dlouhý. V Haliči. Kv. Čn. V. širolistá. *L. latifolium. L.*

648. *Lunaria. Mondviole. Měsíčnice.*

Šešulka eliptičná neb okrouhlá, na dolejšku nožkatá, 2pouzdrá, plochá. Semena nemnohá, křídlatá. Tyčinky bezzubé. XV. 1. Postalina.

Šešulky eliptičně kopovité, nahoře i dole špičaté, květy bledě fialové, vonné. Listy veliké, široké, srdčitě vejčité, špičatě zubaté. Prut 2—3 stř. zvýší. Kořen dlouhotrvalý. V horních lesích. Čc. (Viola latifolia Clus.) M. zostřená. *L. rediviva. L.*

Šešulky okrouhlé, nahoře i dole tupé; květy nachofialové, nevonné. Listy tupě zubaté, srdčité, dolejší vstřícní, hořejší střídavé. Prut 2—3 stř. zvýší, vztýčený, chlupatý. V stinných lesích, v Rakousích, Haliči. Kv. Čn. (Lun. annua L.) M. ztupěná. *L. biennis. Mönch.*

649. *Myagrum. Hohldotter. Povázka.*

Šešulka hruškovitá, pouzdra nad sebou ležící, dolejší pouzdro 1semenné, nad ním 2 prázdná vedle sebe. XV. 1.

Šešulky opak srdčité, 1semenné, 3pouzdré. Květy malé, běložluté. Listy objímavé, šedozelené, holé. Prut 1 stř. zdélí, vztýčený, holý, větvitý. Na rolích a úhorech, v Uhřích. Kv. Čn. P. prorostlá. *M. perfoliatum.*

650. *Nasturtium.. Brunnenkresse. Rukev.*

Šešulka čárkovitá neb obdýlná, klapky bez patrného hřebene. Semena v každém pouzdře 2řadá. XV. 2.

1. Květ bílý, neveliký, prašníky žluté, šešulky čárkovité, obloučnaté, asi stopky zdélí. Listy speřené, téměř dužné, lístky vykrajovaně eliptičné, hořejší okrouhlo-srdčitý. Prut tlustý, šťavnatý, kořenivý, hranatý. V pramenitých vodách. Kv. Čn. (Sisymbrium Nasturtium, L.) Řeřicha potoční. *N. officinale. R. Br.*

   Příbuzná Rukev sevláková: pruty dlouhé, splývavé, lístky větší, kopovitě soužené. *N. siifolium. Rchb.*

   Květy žluté. 2.

2. Lupeny zdélí kalicha. Šešulky obdýlné, nadmuté, nahoře i dole tupé, s krátkou čnělkou. Listy lýrovitě pro-

tisečné, s tupě zubatými cípy, tmavozelené, často špinavě kaštanové. Prut $1/2$—3 stř. zvýší, větvitý. Ve vlhké půdě, v příkopech. Čn. Zář. (Sisymbrium terrestre, Sm.; Sisymbr. palustre, Leysser; Nasturtium terrestre, R. Br.) R. bahní. *N. palustre. DC.*

Plátky delší než kalich. 3.

3. Šešulky čárkovité, téměř oblé, asi $1/2$ p. zdélí. Listy speřené neb protisečné, s pírkami pilovaně zubatými neb vřezanými. Prut vstoupavý, 1 stř. zvýší, brázdovaný, křivolaký, listnatý, větvitý. V mokré i suché půdě, u cest, příkopů. Čc. Zář. (Sisymbrium silvestre, L.) R. lesní. *N. silvestre. R. Br.*

Pozn. Rukev lýrovitá má kratší, obdýlné šešulky, listy lýrovité. Snad jen zvrhel dvou předcházejících. *N. anceps. Rbch.*

Šešulky ovální neb přiokrouhlé, 3—4krát kratší než stopky. 4.

4. Šešulky eliptičné. Koruny zlatožluté. Listy nadvodní nerozdělené, kopovité, nahoře a dole špičaté, zubatě pilované, podvodní lýrovité neb hřebenitě protisečné, až vlásenité. Prut do 4 stř. zdélí, obloučnatý neb vstoupavý, kořenivý; Ve vodách, při potocích, v houštích. Kv. Čn. (Sisymbrium amphibium, L.; Armoracia amphibia, E. Meyer.) R. vodní. *N. amphibium. R. Br.*

Šešulky kulaté, v křídlatou stopku soužené. Listyponejvíc nerozdělené, obdýlné, k dolejšku soužené, hluboce srdčitým dolejškem objímavé, ozubené, někdy i protisečně vřezané. Prut dutý, hranatý, 2—3 stř. zdélí. (Myagrum austriacum, Jacq.; Camelina austriaca, Pers.; Armoracia austr. Wimmer.) R. rakouská. *N. austriacum. Crantz.*

651. Neslia. Neslie. Tobolina.

Šešulky kulovaté, 1pouzdré, 1semenné. Květy zlatožluté. XV. 1.

Prut vztýčený, neznačně hranatý, 2—3 stř. zvýší, nahoře větvitý, hvězdnatě chlupatý. Listy nerozdělené, obdýlně kopovité, šípovité. Květy zlatožluté, lupeny tupé, sotva delší kalicha. Šešulka sítkovaně řapavá. Na rolích.

(Myagrum paniculatum. L.; Alyssum paniculatum, Willd.; Rapistrum panic. Gärtn.; Vogelia sagittata, Medik.) T. latnatá. *N. paniculata. Desv.*

652. Peltaria. Scheibenkraut. Havnice.

Šešulinka celá, téměř okrouhlá, plochostlačená, nepukavá, 1—3semenná. Koruna delší kalicha. Květ bílý. Rostlina česnekem čpící. XV. 1. Štítovka.

Listy objímavé, obdýlné, nerozdělené, kořenní srdčitě vejčité, nožečné, prutní kopovité, šedozelené, lysé, trochu dužné. Prut 1—2 stř. zvýší. Lupeny bílé, větší než kalich. Na stinných skalách, v Rakousích, Uhřích. Kv. Čn. H. česneková. *P. alliacea.*

653. Raphanus. Rettig. Ohnice.

Šešulka obdýlná, z jednoho neb více obdýlnokulatých článkův složená, oblá. Semena jednořadá, kulatá. XV. 2.

Šešulky oblé, nepatrně pruhované, zašpičatěné, korkovité. Koruny lilakové neb fialové. Listy lýrovité, drsné. Prut rozevřeně větvitý. Řetkev. *R. sativus. L.*

J. Sv. Presl počítá následující odrody:

α. Řetkev olejná. Raphanus sat. oleiferus, R. chinensis.

β. Řetkev polní a zahradní. Raph. sat. vulgaris.

γ. Řetvička, ředkevka. Raph. sat., Radicula.

Šešulky oblé, pruhované, růžencovité, ve mnohé 1semenné, mázdřité články rozdělené. Koruny sírožluté neb bělavé. Přední a zadní kališní lupen na dolejšku míškovitě rozšířený. Listy lýrovité, drsné. Prut 1 stř. zvýší, u vrchu s 1—3 odstávavými větvemi, šedozelený, štětinatý. Na rolích. (Raphanistrum segetum. Baumg.) Čn. Zář. O. rolní. *R. Raphanistrum. L.*

654. Rapistrum. Repsdotter. Řepinka.

Šešulka ze 2 článků 1semenných složená, strukovatá. Čnělka dlouhá, niťovitá. XV. 2. Povázka, Presl. Všeob. Přírodop.

Hořejší článek šešulky vejčitý, delší než čnělka, tato homolovitá. Květy drobné, žluté. Listy protisečné, konecní cíp veliký. Prut vztýčený, větvitý, 1—2 stř.

zvýší, oblý, čárkovaný. Kořen dlouhý, bílý, prudký. Na rolích, v Rakousích, Uhřích, na Moravě. Čn. Čc. (Myagrum biarticulatum, Crantz. Myagrum perenne L.) Ř. ozima, Povázka. *R. perenne. All.*

Hořejší článek kulatý, svraštělý, zdélí čnělky neb kratší; tato niťovitá. Listy obdýlné, tupé, zubaté; kořenní nožečné, prutní sedavé, chlupaté. Prut 1—2 stř. zvýší, brázděný, chlupatý, větvitý. Na suchých rolích; v Uhřích, Kv. Čn. (Myagrum rugosum, L.) Ř. svraštělá. *R. rugosum. All.*

655. Senebiera. Samenkresse. Vraní noha.

Šešulka síťožilnatá, ledvinitá, stlačená, 2uzelná; pouzdra 1semenná, nepukavá. XV. 1. Lopatka, Sloboda.

Stopky kratší než květy, tyto malé, bílé, šešulka celokrajná, hřebenitě zubatá, svraštělá, čnělka čnějící. Listy protisečné, trochu sivozelené. Prut větvitý, holý, po zemi rozložený. V písčité půdě, u cest, chodníků. Čn. Srp. (Cochlearia Coronopus, L. Coronopus; Ruellii, Alliono Wimm. Fl. v. Schl.) V. n. rozprostřená. *S. Coronopus. Poir.*

Stopky delší šešulky s krajem bezhřebenným, bez čnělky. V. n. německá. *S. didyma. Pers.*

656. Sinapis. Senf. Hořčice.

Šešulka čárkovitá neb obdýlná, přioblá, 2pouzdrá, zobanitá. Klapky s 3 neb 5 přímými žilami. Semena kulatá, v každém pouzdře 1řadá. XV. 2.

1. Zoban 2řízný. 2.
   Zoban oblý neb 4hranný. 3.
2. Šešulka kratší než zoban, chlupatá, nadmutá, obyčejně 4semenná; klapky 5žilné. Květy žluté. Listy speřené; pérka hrubě zubatá, téměř laločnatá, tři hořejší v jedno splývavé. Na rolích; v Rakousích; Čechách. Čc. Srp. H. bílá. *S. alba. L.*

   Šešulka delší než zoban, holá aneb krátce štětinatá, nadmutá, mnohohranná; klapky 3žilné; zoban 2řízný, krátký, brázditý. Květy žluté. Listy chlupaté, vejčité, nestejně zubaté, dolejší na dolejšku ušetnaté neb lýrovité. Na rolích, mezi obilím. Kv. Srp. H. rolní. *S. arvensis. L.*

3. Šešulky trochu kosmaté, hladké, krátké, přímé, 5—7-semenné; zoban tlustý, krátký. Lupeny 2krát zdélí kalicha. Listy dolejší lýrovité, drsné jako i prut; hořejší kopovité. Prut 2—3 stř. zvýší, krátce kosmatý, šedozelený, větvitý; větve ramenaté. Na rolech; v Uhřích. Čn. Srp. H. šedivá. *S. incana. L.*

Šešulky lysé, 4hranné. 4.

4. Zoban krátký, 4hranně 2řízný; šešulky k prutu přitlačené, mnohosemenné. Květy malé, žluté. Prut 2—3 stř. zvýší, větvitý, hladký. Viz Brassica nigra.

Zoban oblý, šídlovitý, čárkovaný, čtvrtinu šešulky obnášející, šešulky žilnaté, mezi semeny trochu soužené. Lupeny žluté, opak vejčité, celokrajné; kališní lupeny čárkovitě obdýlné, holé. Listy opak vejčité, nedělené, dvojnásobně zubaté, v řapík soužené, hladké. Prut vztýčený, přioblý, hladký, u vrchu větvitý. Na pahrbkách, na poli, okolo Krakova. Čc. Srp. (Sinapis torulosa, Pers.) H. polní. *S. campestris. Bess.*

657. Sisymbrium. Rauke. Hulevník.

Blizna nerozdělená. Šešulka přioble 4- neb 6hranná. Klapky 3kýlné. Květy žluté neb bílé. XV. 2. Křez. V tomto rozboru jsou mimo Hulevníka všecky žlutě květoucí křížaté rostliny s dlouhými pukavými šešulkami zahrnuty.

1. Květy žluté. 2.

Květy bílé. 20.

2. Nejhořejší listy vodozelené, lysé. 3.

Listy trávozelené, aneb šedé. 4.

3. Semena v každém pouzdře 2řadá. Viz Diplotaxis.

Semena v každém pouzdře 1řadá. Viz Brassica.

4. Listy po 3 přeslenaté, 3četné. Viz Dentaria.

Listy střídavé. 5.

5. Lupeny kratší než kalich. 6.

Lupeny delší než kalich. 7.

6. Šešulky krátké, přitloustlé. Listy protisečné, s obdýlnými zubatými cípy, značně široké, trávozelené. Viz Nasturtium.

Šešulky dlouhé, úzké, odstávavé, přioblé, přímé, lysé. Lupeny velmi malé, žluté, kratší než kalich; kalich lysý.

Tyčinky zdélí kalichu. Stopky niťovité, 4krát delší než kalich. Listy 3speřené, s hvězdovitými chloupky, šedozelené, s malými čárkovitými cípy. Prut 1—2 stř. vysoký, přímý, oblý, větvitý, pýřitý. Na úhorech, u cest, v rumech. Čc. H. mnohodílný. *S. Sophia. L.*

7. Šešulka ve 2řízný neb mečovitý zoban vybíhavá, jenž aspoň čtvrtinu neb třetinu šešulky obnáší. 8.
Šešulka krátko- aneb bezzobanná. 9.

8. Šešulky k ose přitlačené. Viz Brassica nigra.
Šešulky odstávavé. Viz Sinapis.

9. Šešulky krátké, oválni. Viz Nasturtium.
Šešulky čárkovité, úzké. 10.

10. Listy nedělené, obdýlně kopovité, celokrajné neb zubaté. 11.
Listy protisečné neb spolu složené. 12.

11. Klapky 1žilné, tedy šešulka 4hranná. Viz Erysimum neb Cheiranthus.
Klapky 3žilné; šešulka téměř oblá, odstávavá, holá, 9—12 čárek zdélí. Lupeny žluté. Kalich posléz rozevřený. Listy zašpičatěné, zubaté, ovlášené, nožečné. V houštích, při vodách, příkopech, plotech. Čn. Srp. H. vztýčený. *S. strictissimum. L.*

12. Listy širokými, zaokrouhlenými úšky objímavé, lýrovitě speřené. Klapky 1žilné, a proto šešulky značně 4hranné. Viz Barbaraea.
Listy neobjímavé. 13.

13. Šešulky i se stopkami k ose přitisknuté, 8hranné, čárkovitě šídlovité, pýřité. Lupeny malé, tupé, klínovité, žluté. Listy kracovitě speřené neb protisečné; koneční cíp 3hranný. Prut $1\,{}^1/_2$—3 stř. zvýší, s rozevřenými větvemi. Květenství v dlouhých hroznech. Okolo lidských obydlí, na zdech, u plotů, na rumech, náspech, na střechách. Čn. Říj. (Erysimum officinale, L.) H. obecný. *S. officinale. Scop.*
Šešulky nikoli přitlačené. 4.

14. Cípy dolejších, kracovitě protisečných listů na dolejšku vztýčeným zubem neb přívěskem opatřené. Květy bledožluté. 15.
Žádný takový přívěsek. 16.

15. Kališní lupeny odstávavé. Korunní lupeny žlutobělavé,

tupé, delší než kalich. Šešulka velmi tenká, 3 p. zdélí, holá, vodorovně odstávavá. Listy dolejší kracovitě zubaté, hořejší špeřené; lístky čárkovité, celokrajné. U cest, na rolních krajích; v Čechách, Uhřích. Kv. Čn. H. uherský.
S. pannonicum. L.

Kališní lupeny vztýčené, zavřené, bělavé; lupeny bledožluté, 2krát zdélí kalicha. Šešulka přioblá, bledě šedozelená, trochu drsná, vztýčená, na odstávavé stopce. Listy kracovitě zubaté, pýřité a šedozelené jako i prut; cípy hořejších listův více kopovité. U cest; v Čechách, Uhřích. Čn. Srp. (Sisymbrium Irio, Crantz.) H. Columnův.
S. Columnae. L.

16. Klapky bezžebré, sotva $^1/_2$ p. zdélí. Cípy listův kopovité neb čárkovité, zubaté. Viz Nasturtium silvestre.
Klapky 1—3žebré. 16.

17. Semena v každém pouzdře 2řadá. Viz Diplotaxis.
Semena 1řadá. 18.

18. Listy protisečné neb speřené, s tupými cípy a choboty. Pérka chobotitě zubatá. Prut u dolejška chlupatý, rozloženě větvitý. Květy sírožluté. Viz Erucastrum.
Dřípy listů zašpičatěné. Šešulky oblé. 19.

19. Rostlina holá; listy kořenní nožečné, lesklé, tupé, 3—5 p. zdélí, úzké, nestejně zubaté; cípy 3hranně špičaté. Lupeny žluté, vejčitě zaokrouhlené, odstávavé, delší než kalich. Šešulky hustě stojící, tenké, oblé, přímé neb skřivené, 1—2 p. zdélí, trochu odstávavé. Na kamenitých chlumech, stinných skalách. Kv. H. rakouský.
S. austriacum.

Rostlina chlupatá, s chlupy na prutu zpět vyvrácenými. Listy kracovité, špičaté; dolejší speřené, hořejší protisečné, s konečním cípem 3hranným, velikým. Prut vztýčený, 1—2 stř. zdélí, s dlouhými bílými chlupy, velmi listnatý. Plátky tmavožluté, o něco delší než kalich; kališní lupeny žlutozelené, velmi odstávavé. Šešulky rozvláčně rozložené, přioblé, vztýčeně odstávavé, holé. Na suchých pastvištích, u cest, při zdech. Kv. Čc. H. Loeselův.
S. Loeselii.

20. Listy obdýlně kopovité, větvitými chloupky poseté, ozubené. Prut někdy větvitý, větví tenkých, málo listnatý, do 1 stř. zvýší. Květy malé, bílé; šešulka vstoupavá,

trochu zkřivená, nepatrně 4hranná; kalich o polovic menší než koruna. Na písčitých rolích, úhorech. Dub. Kv. (Arabis Thaliana, L.) H. rolní. *S. Thalianum. Gaud.*

Listy srdčité, nožečné, hrubě vrubované. Prut vztýčený, do 1—3 stř. zdélí. Květy bílé. Šešulky odstávavé, mnohem delší než stopky, přioblé, 4hranné, dlouhé, tenké; klapky s 1 silným a 2 bočníma slabšíma kýloma. Blizna nerozdělená. Při plotech, cestách, v houštích. Kv. (Alliaria officialis DC.; Erysimum Alliaria, L.) H. česnekový. Česnáček Presl. Česnečina. *S. Alliaria. Scopol.*

658. Subularia. Pfriemenkresse. Šídlice.

Šešulka trochu z boku stlačená, eliptičně obdýlná; Klapky na hřbetě v tupý záhyb sehnuté. Rostlina téměř bez prutu, s nahým stvolem. XV. 1.

Listy šídlovité, celé, holé, kořenivé. Stvol malý, často celý pod vodou. Květy malé, bílé, v hroznech. V jezerech, rybnících, bažinách; v Uhřích, Haliči, Čn. Š. vodní. *S. aquatica.*

659. Teesdalia. Nahál.

Šešulka ovální, nahoře vykroužená, křídlatá, 2pouzdrá; pouzdra 2semenná. Na dolejšku každého prašníka nalezá se okrouhlá, k semeníku přilehavá, malému květnímu lupenu podobná šupina. XV. 1.

Lupeny nestejné, malé, bílé. Šešulky opak srdčité, s krátkou čnělkou. Listy hluboce lýrovitě protisečné, dole růžičkovité. Prut 1—6 palců zdélí, vztýčený, téměř nahý, bezlistý, jednoduchý. Na písečné půdě. Kv. (Iberis nudicaulis, L.) N. píseční. *T. nudicaulis. R. Br.*

660. Thlaspi. Täschelkraut. Penízek.

Šešulka ovální, nahoře vykroužená, plochá, 2pouzdrá; klapky člunkovité, křídlaté; pouzdra 2-i více semenná. Tyčinky bezzubé, dvě kratší dvěma medními žlázkami opatřené. XV. 1. Penízky; Tašky; Kokošky.

1. Šešulky 3hranně srdčité, k dolejšku soužené. Čnělka krátká. 2.

Šešulky okrouhlé, aneb na dolejšku přiokrouhlené, u vrchu vykroužené, ploché. 3.

2. Prašníky červené, čnějící; šešulky přísrdčité, s čnělkou o polovic menší; pouzdro 4—8semenné; plátky čárkovitě klínovité. Prutní listy šípovité, obyčejně celokrajné, neb řídce zubaté, holé, kořenní příдužné, vejčité, celokrajné. Pruty jednoduché, trochu vztýčené, Na horních lukách. Při potocích lesních. V Čechách. Dub. Kv. (Thl. coerulescens. Presl.) P. podhorní. *T. alpestre. L.*

Prašníky žluté, nečnějící; šešulka mnohosemenná, pouzdra 4semenná, semena hladká. Plodní stopky vodorovné. Květy malé, bílé, 2krát zdélí kalicha. Prutní listy srdčité, objímavé. Prut $^1/_2$ stř. zdélí. Na planých rolích, u zdí. Kv. P. prorostlý. *T. perfoliatum. L.*

3. Listy celokrajné; prutní obdýlné, objímavé, téměř šípovité, holé. Prut 3—6 p. zdélí, jednoduchý, holý. Květy v chocholíku; kalichy nachočervené, bělokrajné; květní lupeny sněhobílé, opak vejčité. Prašníky žluté. Šešulky stlačené, lysé; pouzdra 1—2semenná. Na suchých výslunných pahrbkách. Dub. Kv. P. chlumní. *T. montanum. L.*

Prutní listy zubaté, obdýlné, šípovité. Prut jen nahoře větvitý, 1 stř. zdélí. Květy v dlouhých klasech; stopky obloučnaté. Pouzdra mnohosemenná; přepážky prozračné; šešulky široce křídlaté. Rostlina sivozelená. Na rolích, zahradách, u zdí. Kv. Zář. P. polní. *T. arvense. L.*

661. Turritis. Thurmkraut.

Šešulka čárkovitá; klapky hřebenité. Semena v každém pouzdře 2řadá, neobroubená. XV. 2.

Prut 2—4 stř. zvýší, přímý, vztýčený, jednoduchý, sivomodrý, holý, lysý. Listy z mládí chlupaté, později lysé; prutní šípovitě objímavé. Květy žlutavobílé; šešulky zpřímené, k prutu přitlačené, čárkovité, dlouhé. V křemenité a písčité půdě. Kv. Čc. *T. glabra. L.*

Prut $^1/_2$—1 stř. zvýší, jednoduchý aneb větvitý, křivolaký, chlupatý. Listy chlupaté, objímavé, vejčité, šípovité, vykrajovaně zubaté. Květy malé, bílé; kališní lupeny čárkovité, odpadavé; lupeny 2krát zdélí kalicha, opak vejčitě klínovité; šešulky tenké, téměř stlačeně 4hranné, hladké. Na suchých písčitých pahorkách, okolo Pešti, v Čechách. Kv. *T. patula. Ehrh.*

Ukazatel latinský.

Jména tištěná kursivou jsou synonyma, prokládaným písmem pak čeledi.

Ukazatel český.

Stránka

Stránka

Stránka

Hrubší chyby v tisku.

XI str.	2. řád.	z dola stůj	čárkovitý místo čávkovitý.	
XII „	7 —	z hora —	kopisťovitý místo: kopišťovitý.	
XII „	13 —	— —	ušty místo: ústy.	
XIV „	2 —	z dola —	dvojnásobný místo: dvoj	
XV „	1 —	z hora —	Květův místo: Kostův	
XVIII „	3 —	z hora —	hlavu místo: havu	
XIX „	16 a 15	z dola —	kožku co barevné pruhy místo: kostky v barevné pruty,	
XX „	4 —	z dola stůj	okoličnatých místo: ličnatých.	
XXIX „	10 —	z dola —	Wimmrovy místo: Wimmry.	
1 str.	4. číslo,	stůj:	*obojaké*, místo: *obojňaké*.	
2 „	17 —,	—	2—3 *lupeny*, místo: *lupeny nelisty*.	
3 „	23 —,	—	*listenův*, místo: *palístkův*.	
8 „	95 —,	—	*65* místo: *95*	
8 „	97 —,	—	*67* místo: *97*	
9 „	71 —,	—	*Cerinthe* místo: *Cerynthe*	
10 „	92 —,	—	*listeny* místo: *palístky*.	
11 „	95 —,	—	*Koruna pyskatá*. místo: *Koruna*.	
15 „	126 —,	—	*Glechoma* místo: *Glecoma*.	
19 „	165 —,	—	*květ.)* místo: *květ*.	
29 „	260 —,	—	*spojených* místo: *sojených*.	
32 „	287 —,	—	*lusk* místo: *lusek*	
40 „	360 —,	—	krajův místo: kraju	
41 „	365 —,	—	než místo: nez	
41 „	366 —,	—	2křídlý místo: 2křídlatý	
42 „	371 —,	—	probíhající místo: probíbající	
48 „	433 —,	—	skřivená místo: škřivená	
52 „	470 —,	—	dolejší květy místo dolejší:	
58 „	522 —,	—	kalich místo: alíeh	
60 „	543 —,	—	dlouhými místo: dlouhým	
67 „	605 —,	—	obořeší místo: oboreší.	
69 „	626 —,	—	Litorella místo: Littorella	
71 „	636 —,	—	*Ruscus*. místo: *Ruseus*.	
72 „	648 —,	—	obojaké místo: obojáky	
89 „	20 řád.	budiž vynecháno:	*Vějíř obdýlný. 12.*	
89 „	21 řád.	před *Lístky* stůj:	*12. Vějíř obdýlný.*	
89 „	29 řád.	stůj:	*13.* místo: *12.*	
102 „	14 zdola,	stůj	*hořejší*, místo: *hořejš*	
112 „	na konci posledního řádku chybi *a*			
113 „	14 řád.	z dola	Na místo: Na.	
116 „	14 —	stůj:	*Cladium*, místo: *Claudium*.	
119 „	11 —	—	*alpinum*. místo: *alpium*.	
119 „	17 —	—	*a*. místo: L.	
120 „	znamení stránky *120* místo: *20*			
137 „	10 řád.	stůj:	*Hostyně* místo: *Holstýně*.	
145 „	13 —	—	8. *Listy* místo: *Listy*.	

166 „ 12 řád. — *Bojínek* místo: *Bojnek*
192 „ 3 — z dola stůj *Ruscus. Listnatec* místo: *Ruscus. Lisnotec.*
213 „ 19 — z hora — *Lingua* místo: *Lingea.*
117 „ 8 — — — *Epipactis* místo: *Epipaetis.*
226 „ 9 — *Lopatku lžíce* vynechati
237 „ 14 — z dola stůj R. acutus místo: R. actus
257 „ 5 a 6 — — — jahodoví místo: nahodový.
286 „ 6 — z hora — (P. Abies. Du Roi.) P. Picea. L. místo: P. Abies. L.
286 „ 10 — — — (Picea. Plinius, Abies Picea. Millegran.) P. Abies. L.
297 „ 19 — z horu stůj *H.* místo *G.*
315 „ 13 — z dola — *florida* místo: *florita.*
337 „ 6 — z hora — *Zběhovec* místo: *Zhěhovec.*
337 „ 15 — — — A místo A. C.
338 „ 11 — — — A místo: C.
338 „ 12 — z dola — druhu předcházejícího. místo: druhů předcházejících.
339 „ 20 — z hora — kočičí místo: kočí.
341 „ 6 — z dola — bifida místo: bifidia.
344 „ 6 — z hora — ovlašená místo: ovlažená.
346 „ 11 — — — M. místo: N.
347 „ 4 — — — crispa místo: erispa.
347 „ 19 — — — Šanta místo: Santa
348 „ 5 — z dola — sú- místo: zou-
350 „ 20 — z hora — recta místo: erecta
350 „ 7 — z dola — čistci místo: čistei.
353 „ 6 — z hora — Lychnitis místo: Lichnitis
353 „ 8 — — — nebo místo: ne
353 „ 14 — z dolu — vlnaté místo: vlnité.
356 „ 7 — z horu — Datura místo: Durata
364 „ 3 — — — Lapulla místo: Laputa.
369 „ 13 — — — Onosma místo: Omosma.
374 „ 5 — z dola — Vinca místo: Vinea.
393 „ 11 — — — Trachelium místo: Tracholium.
402 „ 8 — — — bezpňová místo: bezpřová
408 „ 3 — — — Calcitrapa — Caleitrapa.
422 „ 9 — z hora — humilis místo: humulis
424 „ 1 — z dola — annuus místo: aunus.
443 „ 3 — — — viscosus místo: visosus.
450 „ 18 — z hora vynech sadu od: *Listy velmi* veliké, až do $1^1/_2$ stř. z výší, *vlnatý.*
466 „ 21 — z hora stůj: sagittata místo: sagillata.
469 „ 16 — z dola — Chondrilla místo: Chodrilla.
492 „ 5 — — — sedmera místo: sedmoro.
549 „ 5 — z hora vynech: badenský,
562 „ 13 — — — stup. Viscum místo: Visum.
569 „ 10 — z dola — Žluteník míst o: Slezinník.
569 „ 5 — — — Slezinník mís to: Žluteník

574 „ 8 — — — na konci řádku stůj 25 místo: 26.
578 „ 3 —z hora stůj plouhavá místo: pouhavá
579 „ 21 — — — Myrrhis místo: Myrrchis.
589 „ 10 — z dola — Heliosciadium místo: Helosciadium
591 „ 8 — z hora — Hydrocotyle místo: Hydrocotile.
601 „ 2 — z dola — Sium místo: Pium.
609 „ 8 — z hora — Děvěnka místo: Dřevěna.
612 „ 14 — — — Spergula místo: Spargula.
621 „ 12 — — — K. místo: K. koukol,
624 „ číslo stránky stůj 624 místo: 634.
631 „ 1 řádek z hora — Kakostovité místo: kokost.
662 „ 9 a 16 — — — O. místo: V.
663 „ 3 a 13 — — — O. místo: V.
682 „ 7 — z dola — A. saxatile místo: saxatilis.
687 „ 7 — při *Biscutella* chybí: Dvouštítka.
700 „ 18 — zhora stůj. E. cheiranthoides, místo: cheirantkoides.

Na některých místech počíná se nová řádka, ježto by měla býti na předešlou přivěšena, k. p. na str. 4 řádka 27, — na str. 6, řd. 1 náleží k poslední řádce stránky, 5 — na str. 8, řd. 9 z hora a řd. 2 z dola, — na str. 9. řd. 4 z hora a 1 z dola — na str. 13 řd. 1 z hora k řádce poslední stránky 12.

Cena 2 zl. stříb.

